Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

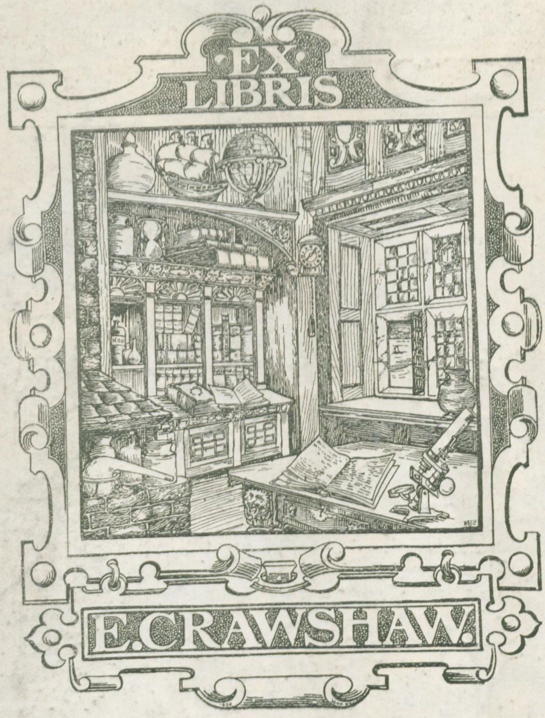

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

34322

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

389 (?)
C. XVII D/4
16/2

pp 515 – 73 wanting

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

34382

SANTIS ARDOYNI

PISAVRENSIS MEDICI ET PHI LOSOPHI PRAESTANTISSIMI OPVS

DE VENENIS,

A MVLTIS HACTENVS DESIDERATVM, ET nunc tandem castigatißimè editum.

IN quo naturalis primùm historia venenatorũ omnium, siue natura siue arte constent, fidelißimè proponitur (quam partem Theriacam Græci vocant:) & quibus signis venena non in genere tantùm, sed etiam in specie cognosci ac diiudicari debeant, ostenditur. Deinde verò Alexipharmacia, hoc est, ratio tum præcauendi venena, tum curandi, elegans, copiosa, secura, planeq́ methodica, & post omnes alios, qui in consimili argumento versati sunt, perfectißima & absolutißima traditur.

Cum Præfatione suculenta, in qua Methodus uenenorum cognoscendorum atque curandorum, summa arte, breuitate & facilitate docetur.

ADIVNXIMVS
Eiusdem generis commentarium doctißimum, FERDINANDI PONZETTI Cardinalis.

INDICEM præterea rerum atque verborum copiosißimum.

Ex Libris Joan Franc. Le Court Doct. Med...

Cum Cæsareæ Maiest. Gratia & Priuilegio.

BASILEAE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

THEODORI ZVINGGERI BAS. PHILOSOPHI ET MEDICI PRAEFATIO,

Ad clariss. & in omni literarum genere exercitatiss. uirum,

GILBERTVM COGNATVM NOZERENVM.

TRIA sunt, Cognate clarissime, quæ in extremo probrô sapientes Persæ collocabãt, Mentiri, Immundis rebus fluuios coinquinare, & Aere alieno nexũ esse. Breuis illa quidem & Laconica philosophia, perfecta tamẽ & omnibus suis numeris absoluta. Nam cùm solius rationis beneficio homo à belluis differat, Dijsq; immortalibus similis euadat, si modò suijpsius perfectionem desiderat, veritatem colet, quæ summa humanæ mentis virtus cẽsenda est. Deinde verò Pietatem erga Deos amplectetur, cuius veluti symbolum in eo proponitur, ne sordibus profluentem contaminemus. Postremò in quotidiana cõuersatione fidem, iustitiæ pedissequam, & anteambulonem, sine qua nulla esse vita potest, religiosè seruabit: cuius inter plurima alia præclarè instituta, hoc quoque non postremum est, æs alienum non contrahere, contractum statuto tempore dissoluere. Ex quo, tanquam ex specie genus, vniuersam hanc cum hominibus conuersandi rationem ingeniosissimi Persæ deducere & insinuare voluerunt. Vt enim pecunia τῶν ἑκουσίων συναλλαγμάτων mensura est, quæ quia lege & instituto hominum, non natura, constat, νόμισμα fuit dicta: ita qui in hac fidẽ fefellerit, in cæteris quoque eiusdem generis contractibus iniustus videri poterit. Ea propter quod illi symbolicè & synecdochicè proponunt, nostri apertius paulò & clarius καθόλου enuntiant, Nullum ingratitudine maius esse vitium, Beneficium ingrato datum maleficium esse. Sed quorsum hæc parerga dices? Vt instituti mei ratio tibi, cui omnia summa me debere intelligo, constet. Nam cùm tuis præclaris meritis in Italia primùm, quę me virtutum tuarum spectatorem, admiratorem & imitatorem esse voluit: deinde in Germania, cuius de me expectationem graui & honorifica tua commẽdatione excitasti, ita me tibi deuinxeris, vt, quod dici solet, tuus totus ex asse sim: vinctum nexumq;, ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ me tibi dedam oportet, donec vel reipsa, vel quod proximum est, voluntate tuis erga me beneficijs aliqua saltem ex parte respondeam. In quo tamen ipso non proportione arithmetica, vt ratio iubet, sed geometrica tãtùm, pro tua facilitate meaq; tenuitate vtar. Sic enim apud Homerum quoque celebris illa, quanuis insolens, fit permutatio χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων, nõ minus amicitiæ nomine laudanda, quâm suspicione timiditatis in Glauco reprehendenda. Itaque cùm Santis Ardoyni opus de Venenis, ante annos plus minus centũ triginta sex Venetijs cõscriptũ, opera clarissimi viri, Cõradi Gesneri, Philosophi & medici præstantissimi, ad Henricum Petri, Senatorem & Triumuirum Academiæ nostræ prudentissimum, & de Republica literaria optimè meritum transmissum esset, vt cùm à multis desideraretur, in communem Reipublicæ literariæ vtilitatem prælo denuo subijceretur: mihi illius castigandi ac emendandi, vt ardua & difficilis, ita liberrima potestas concessa est. Quam quidem non magis speratam quàm optatã occasionem esse putaui, meã erga te voluntatem publico testimonio declarandi. Et si enim maiora dignitas tua cum pari eruditione coniuncta, meæq; erga te obseruãtiæ ratio, exigere vi-

deatur: ἀλλὰ μὴν ἐπεὶ οὐκ αὐτῷ τῷ μέτρῳ, οὐδὲ λώϊον (vt Hesiodus præcipit) sed τὴν δύναμιν tantùm, rependere liceat, nostram hanc voluntatem boni, vt spero, consules. In castigatione certè modum adhibuimus: quòd etiamsi multa essent, quæ melius tractari, & ornatius explicari poterant, nostri tamen muneris ratio id nō pateretur: quandoquidem non opus nouum condere, sed vetus tantùm reficere, & locos authorum deprauatos restituere voluimus. Aliud enim est apud medicos, corporis vitiatam temperiem emendare, aliud eandem omnino immutare, quod Thessalij methodici per μετασύγκρισιν suā se assecuturos, temere stulteq; sperabant. Porrò quamuis iuxta vetus verbum, Vino vendibili suspensa hedera non sit opus, tamen ne suscepto oneri vlla ex parte deesse videar, ea quę in Præfationibus requiruntur primùm exequi conabor, deinde ad rei ipsius, methodiq; didascalicę in venenis tractandis, clariorem intelligentiam, summatim & per capita omnem eam, quæ de venenis haberi potest, cognitionem explicare tentabo.

Cùm itaque in authorum vel censura vel analysi compendiosa (quorū vtrunque ferè in Præfationibus locum obtinuit) eorum quæ προλεγόμενα vulgò appellantur, ratio habenda sit: hæc autem duobus summis capitibus cōprehensa sint, nimirum vt nomen siue inscriptio libri, deinde res ipsa, de qua agitur, perspiciatur: prius quidem illud per se patet, cuius sit authoris hic liber, Santis videlicet Ardoyni Pisaurensis, Medici & philosophi clarissimi, qui nisi in ea tempora incidisset, in quibus bonæ literæ profundo barbariei cæno penitus obrutæ fuerunt, cum veteribus profectò, non dico Arabibus, sed Græcis atque Latinis cōferri potuisset. Nunc temporum iniuriæ styli impuritas imputāda est, & ex stercoribus aurum colligendum. Posterius verò, de qua scilicet re agat̄, ipsa docet inscriptio. De Venenis enim post omnes alios tam veteres quàm recentiores scripturus, veluti promptuarium atque penu τῶν θηριακῶν simul & ἀλεξιφαρμακῶν λόγων construit, ex quo omnia ea quæ de Venenis dici possunt, ratione primùm, deinde grauissimorum scriptorum authoritate confirmata depromātur. Intelligis fortasse libri huius argumentum, doctissime Cognate, & quàm te dignum, quamq; nobis conueniens hoc sit munus, perspicis. Nam cùm in omni disciplinarum genere sis versatissimus, & sacram medicinam (de Theologia & Iurisprudētia nunc non loquor) ita amplectaris, vt eam quoque interdum cum laude exerceas, Medicum medico medica dare, non modò non absurdum, sed omnino consentaneum videri debet. Age verò, si fortasse delicatæ tuæ aures rudi & incondito stylo authoris nostri offenduntur, à nobis breuiter venenorum methodum accipe: vt si quis aliquando erit, qui in consimili genere argumenti cum laude versari volet, & ea quæ à veteribus dicta sunt, ad ordinem verè didascalicum reuocare, habeat à nobis iam veluti iacta & constituta totius rei capita & fundamenta. Cui lecta potenter erit res (inquit ille) Non facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

De Venenis igitur acturi, non temerè, neq; vt indocti solent, sed artis, quę naturæ æmula est, præcepta secuti: illud in primis statuere debemus, & loco προλεγομένων inuestigare, quid sibi nomen velit, quæue res hoc nomine denotetur: deinde verò re subiecta cognita, cuius artis vel scientiæ sit de Venenis disputare: & quia ars quælibet varias habet partes, ad quámnam illarum disputatio hæc referenda sit.

Græci, qui rerum inuentionem, nominumq; etymologiam, ambitiosè satis, quàm verè nescio, sibi arrogarunt, φαρμακὸν appellant omne id quod alimentum esse nequit, siue vsum præterea aliquem corpori præstare queat, vt medicamentum propriè dictum, siue planè noxium sit, quod Latini Venenum vocāt. Huic loquendi consuetudini, nominis quoque ratio astipulatur. Venena enim cùm planè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

planè noxia & inimica sint humanæ naturæ, ὡς ἄχος φέροντα φάρμακα dicuntur, & φαρμακίδες eandem ob causam mulieres veneficæ: Medicamenta verò, quia salubres causæ esse possunt, ὡς ἄκος φέροντα, καὶ οἷον ἀκεσώδυνα φάρμακα appellantur, & consimili ferè ratione expurgatores ciuitatum φαρμακοί. Aut certe æquiuocè sumpto vocabulo τοῦ φέρειν, aliàs quidem pro eo quòd τὸ ἄχος siue dolorē affert, aliàs verò pro eo quod eundem aufert, pro veneno simul & pro medicamento pharmaci nomen rectè vsurpari poterit. Nos tamen in præsentia priorē significationem amplectimur, & ea quæ venena Latinis dicuntur, hoc est, quæ quocunque modo humanam naturā summa sua malitia destruunt, corrumpūt, atque delēt (vnde à Romanis mutuato vocabulo, δηλητήρια Gręcis sūt dicta) persequi volumus. Quorum ambitu non ea tantùm quæ semper exitialia sunt, & venena absolutè nuncupantur, comprehēdimus, siue ab inanimatis proueniāt, siue ab ἰοβόλοις violento vulnere virus atque sanies in corpus humanum emittatur: sed ea quoque, quæ interdum ex accidenti maleficam & exitialem induūt naturam, ideo que non simpliciter venena, sed cibi venenosi, medicamenta venenosa, aut certè mortifera appellantur. Nec quis miretur, nos tantopere in etymi inuestigatione laborare: cuius vtilitas in sequentibus patebit. Nominis enim cognitio non parum lucis ad rei naturam exactiùs intelligendam affert. τὸ γὰρ ὄνομα, ὡς ὂν ὁμοίωμα τοῦ πράγματος, primi nominum impositores dixerunt.

Iam verò quia Geometriæ ignarus de terræ dimensionibus disputare nō debet: ad illum tantùm Venenorū tractatio pertinebit, ad quem finis spectat. Circa venena profectò venefici occupātur, Physiologi item, & rerū naturalium indagatores: illi quidē vt impio planè & nefario ausu mortale genus è medio tollant: hi verò, vt omniparentis naturæ prudentiam & sagacitatem in bonis simul & perniciosis rebus agnoscant. Medius inter hos est Medicus: ab illis enim agēdi occasionem contrariam sumit: ab his verò contemplandi cognoscendique modum. Nam non modò cum Physico venena ratione simul & sensu cognoscere laborat: sed etiam cum venefico, quos effectus in corporibus excitare queant, considerat. Itaque theoria eadē est, finis tantùm diuersus. Physiologo enim proposita est pura veritas: Medico ipsa actio siue operatio circa corpus humanum. Hæc autem in genere cum venefico conuenit, differt in specie: quoniam veneficus, naturæ inimicus, corpus humanum corrumpere, at Medicus ἀντίδικος illud idem conseruare studet. Itaque cùm eorum, quæ sub eodem genere sunt, cōtrarietas summa habeatur, quo sceleratior, & dijs pariter hominibusque infestior est veneficus, eo gratior & acceptior esse debet Medicus, naturę minister & auxiliator. De venenis igitur Medicus agit, & ad finem singula refert, ad operationem videlicet.

Cùm autem omnis materia medica, de qua artifex disputat (alia enim est, in qua, vel circa quam Medicus operatur, ipsum subiectum corpus humanum) & cuius ambitu non theoria tantùm, sed ipsa quoque praxis comprehēditur, in tres summas diuisa sit species, in Res scilicet naturales, quæ naturam corporis cōstituunt & absoluunt: in Res præter naturam, quæ eādem destruūt & corrumpūt: & in Res nō naturales, quæ cùm medio modo se habeant, neutræ quodāmodo censendæ sunt, quandoquidem pro vario vsu nunc quidem naturales atque salubres, nunc verò per naturam & ægrę possunt euadere: Venena quoque ad postremum hoc genus referenda erunt. Rerum enim nō naturalium ambitus omnes, causas procatarcticas tam sanitatis quàm morborum complectitur: & proinde etiam venena ipsa, quæ ratione indomitæ suæ malitiæ nunquam iuuare, semper lædere nata sunt. Proinde duplex iam rerum non naturaliū classis assignari potest. Aliæ enim necessariò corpori eueniunt, neque euitari possunt, quæ sex numero recensentur: aliæ euitabiles sunt, cùm non necessariò, sed vel casu vel vo-

luntate nostra nobis accidant, vt gladij, tela, venena, bestiarum impetus, & consimilia: in quibus declinandis & effugiendis plus potest humana industria atque pietas, quàm vllius medici diligens præcautio. Quapropter ad artem nõ alia de causa pertinent, quàm vt affectus ab his impressus corrigi & emendari queat. Ex his ergo constat, vt opinor, quòd Venenorum, tanquam rerum non naturalium semper insalubrium, theoria ad medicum primùm spectet, deinde ad eam partem, quę, quia causas omnes tam procatarcticas quàm antecedentes & coniunctas exequitur, ἀπολογικὴ dicitur. Verumenimuerò si ad didascalici ordinis trutinam hæc expendantur, Venena ad efficientem causam Medicinæ pertinebunt: in qua non medici tantùm tanquam naturæ ministri ratio habetur, sed ipsorum quoque instrumentorum, quę eadem planè sunt cum causis salubribus & insalubribus, differentiam tantùm sortiuntur pro diuersitate sui effectus. Nam quandocunque sanitatem conseruant aut recuperant, Medica instrumenta tria enumerantur, Diæta, Pharmacia, Chirurgia: quando verò morbos pariunt, in tres classes causarum morbificarum distribuuntur: quarũ aliæ extra corpus sunt προκαταρκτικὰ dictæ, sub quibus venena quoque cõplectimur: aliæ intra corpus latent, siue morbum facturæ sint, προηγούμεναι, siue iam actu faciant, quæ συνεχῆς appellantur. Ad eundem itaque locum Alimenta, Medicamenta, Chirurgica operatio, & Venena referẽda erunt, in genere & per se considerata: quæ ratione finis & effectus inter se, vt iam dictum est, differunt. Historica ergo cognitio Venenorum, ad efficientem causam Medicinæ pertinet, quæ res omnes nõ naturales partim vt instrumenta medica, partim vt causæ morbificæ fiunt, considerat. At medica cognitio Venenorum, hoc est, quomodo illorũ corruptioni obsistendum sit, ex fine ipso petenda est, nimirum ab operatione curatiua, siue ab ipsa θεραπευτικῇ & προφυλακτικῇ. Quemadmodum autẽ generalis tractatio de alimẽtis, & medicamentis simplicibus à Galeno instituta fuit, quæ tamen in particularibus morbis miro modo variat, vt quot sunt morborum differentię, totidẽ ferè particulares medendi & diætandi habeantur modi: ita quoque nos generalẽ theoriam Venenorum nunc meditamur, in cognoscendo pariter & curando, vt ex hac facilius & expeditius particulares affectus dijudicari & corrigi possint. Quamuis enim Venenorum symptomata pleraque omnia alijs quoque morbis cõueniant, qui vel non lethales, vel certè non sunt extremè maligni: tamen quia curatio in causarum continentium remotione consistit, hæ autem ex antecedentibus & procatarcticis pendent, ideo fit, vt alia sit curandi methodus in morbo venenato, alia in eo qui veneno caret. Vt enim curatiuæ intentiones & indicationes eędem esse concedantur, at certè remedia ipsa diuersa erunt. Nam venenum cùm in extremo gradu malitiæ sit positum, quo maiorem naturæ hominis labem inusit, eo pollentioribus remedijs opus habet. Venenorum igitur naturam Medicus historicè simul & philosophicè inuestigat, ut circa illa medicè operari possit. Et proinde in principiorum medicinalium theoria, venena ad efficientem simul & ad finalem causam referenda erunt.

Iam ergo προλεγομένοις nostris satisfecimus. In quibus tantũ tẽporis & operæ nõ impendissemus, si ab ijs, qui de Venenis scripserũt, pertractata fuissent. In sequẽtibus prout subiecti natura feret, breuiores erimus, & capita tãtùm rerũ producere conabimur. Medicinę finis, est sanitas actu in corpore humano existẽs: quapropter ars est factiua seu potius refectiua. Cõmunem enim cũ sarctore & quouis alio cerdone operationẽ Medicus habet, cum philosopho verò contẽplationem. Itaque non ineptè tota medicina, iuxta sententiam Arabũ, in Theoricam & Practicam diuidi potest: non quòd partes natura coniunctæ, penitus diuelli & distrahi debeant, sed vt ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος λόγος τῆς ἰατρικῆς, (sic enim Galenus in primo capite Artis medic. loquitur) clarius & facilius innote-

scat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ſcat. Cùm ergo duplicem hunc modum conſiderandi medicina obſeruet, Venenorum quoque accurata & diſtincta tractatio, aliam partem habebit theoricam, aliam verò practicam. Quarum vtraque à nobis diligenter cognoſcenda, & methodicè explicanda erit.

Quantum igitur ad theoriam attinet, duplex ſe nobis offert contemplatio: altera quidem de eſſentia & natura veneni: altera verò de eiuſdem ſpecieb. & differentijs: quarum prior, quæ ratione nititur, philoſophica, poſterior, hiſtorica cognitio appellari poteſt, quoniam ſenſus iudicium ſubit. Vtraque tamen ad θηριακὸν λόγον Nicandri & Dioſcoridis referri debet, ſic κατ᾽ ἐξοχὴν dictum, quòd cùm omne genus venenorum complectatur, illud perniciosiſsimum ſit, quod à θηρίοις ἰοβόλοις emittitur: nam validiſsimè in corpus humanum agit, cùm calorem à viuo animali impreſſum tanquam vehiculum ſortiatur, & proinde humano calore non magnopere egeat vt in actum deducatur. Sed de his poſtea. Nunc autem Veneni naturam inueſtigaturi, Platonem in Sophiſta, & Ariſtotelem in Rhetoricis imitemur: hoc eſt, reſoluendo & diuidendo genus & ſpecificam differentiam inueniamus, ex quibus tandẽ τὸ τί ἐστι certò inferri queat. Venenum profectò omnes Medici cum alimento è diametro pugnare aſſerunt: medicamẽtum verò inter duo iſta veluti extrema medio modo ſe habere. Quæ inter ſe ſummè pugnant, eodem genere participent neceſſe eſt, alioqui pugna æqualis inter accidentia eſſe nequit. Quare venenum, alimẽtum & medicamẽtum apud Medicos idem habebunt genus, nimirum vt inter Res non naturales ponantur: quas ratione ſui effectus cauſas efficientes nuncupant. Nanq; vt ſuprà monuimus, Res non naturales dicuntur, quòd nec ſecundùm naturam nec præter naturam ſimpliciter exiſtant, ſed tales euadere poſsint, alimenta quidem augendo, medicamenta verò corrigendo, venena denique corrumpendo. Et ea quidem quæ conſeruant, quandoquidem ſimilitudinem cum eo quod alitur acquirere debent, à calore innato prius ſuperentur neceſſe eſt, quàm in corporis ſubſtantiam ſimilem conuerti poſsint. Medicamenta verò à calore primùm patiuntur, & in actum deducuntur, deinde verò in corpus re agunt, & ad meliorem ſtatum idipſum transferunt. Venenorum diuerſa eſt ratio: nam ſiue à calore comminuantur, vt quæ frigida ſunt, ſiue excitentur tantùm, vt calida, in corpus agunt non conſeruando, non reficiendo, ſed corrumpendo. Eapropter maligna ſui natura ſemper cauſæ inſalubres procatarcticæ erunt, interdum quoq; antecedentes, vt quando ingens humorum putredo oritur: nunquam neutræ aut ſalubres, quod tamen cibis & medicamentis aliquando vſuuenire poteſt. Vt enim alimentum dicitur, quia alere poteſt, & medicamentum, quia mederi: ita etiam Venenum, quia corrumpere ex ſui natura aptum natum eſt: proinde ſi quando prodeſſe & iuuare conſpicitur, non per ſe, ſed per accidens hoc facit: quemadmodum cibus & medicamentum ſemper per ſe conferunt, aut certè non malitioſè obſunt, interdum autem ex accidenti ſummam induere malitiam, & venena fieri poſſunt. Eſt ergo Venenum Res non naturalis, quemadmodum etiam Alimentum, Medicamentum, ipſum denique Chirurgicum inſtrumentum, antequam corpori adhibeantur. Differt tamen, quòd illa quidem corpori adhibita ex cauſis procatarcticis non naturalibus, poſſunt fieri cauſæ antecedentes modò ſalubres (& inter Res naturales connumerari) modò inſalubres (& inter Res præter naturã, hoc eſt inter cauſas morbificas referri:) Venenum verò, vt venenum, ſemper eſt cauſa inſalubris: & propterea ratione ſui ortus, Res non naturalis, at ratione ſui effectus, Res præter naturam, cauſa ſcilicet morbifica dici debet, quando iam actu corpus infeſtat, nec amplius theoriam Medici, ſed ipſam praxin requirit. Ex hac analyſi eſſentiam & naturam veneni in vniuerſum definitiuo inſtrumento aſsignare poſſumus: vt nihil aliud ſit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

quàm Res non naturalis, quæ quomodolibet corpori humano admoueatur, naturam illius malignitate sua corrumpit & abolet.

Iam verò vt secũdam partem theoriæ, Historicam videlicet cognitionem assumamus, ex definitiuæ methodi præscripto, singulæ partes definitionis diligẽtiùs erunt examinandæ, & Venenorum differentiæ deducendæ. Res nõ naturalis in definitione proposita genus est, & materiæ rationẽ obtinet. Quotquot ergo ex genere possunt venenorum differentiæ assignari, materiales erunt censendæ. Porrò Res non naturalis duplici modo considerari potest, vt corpus cõpositum simpliciter, & vt corpus medicum, hoc est, ad sanitatem vel morbum conferens. Priore modo ad historiam naturalem refertur, cuius est, ea quę naturâ constant, indagare. Prima ergo Venenorum diuisio ab efficiente sumitur, quòd alia naturæ opera sint, alia artis. Ars certè naturæ simia est. Vt ergo medicamenta simplicia naturæ accepta referri debent, composita arti: ita quoque venena. Medicamentorum tamen compositio quia vtilis est homini, ad medicum pertinet: Venenorum non item. Eaq; de causa Galenus nõ modò Venenorum compositionem subticuit, sed etiam authores, qui de ea scripserunt, Orpheum, Orum Mendesium, Heliodorum & Aratum meritò accusauit, quòd magis occasionem veneficij, quàm præcautionis dedisse videantur. Qui simplicia norit, ille etiam composita non difficulter assequetur. Naturalium ergo Venenorum tot erunt species, quot corporum naturalium differentiæ. Sumentur igitur alia quidem ex corporibus simplicibus, non puris, sed corruptis vel à putredine ingẽti, vel ab externa aliqua re venenata. Sic aer, aqua & etiam terra infici potest, non aliter quàm cibus & potus venena interdum fiunt. Alia verò ex corporib. mistis, tum imperfectis, vt ex glacie impura, ex niue à vaporibus pestilentibus infecta, denique ex ipso vapore & halitu venenoso: tum perfectis, quæ in multiplici sunt differentia. Inanimata enim sunt metallica ferè omnia, gypsum, calx, auripigmentum, sandaracha, argenti spuma, plumbum, argentum viuum, rubrica sinopica, lithargyrium, cerussa, sulfur, borax, lapis armenus, magnes, adamas, & sexceuta alia, de quibus author noster in libro secundo agit. Animata verò continent plantas, quæ vel totæ, vel saltẽ aliqua sui parte venenatæ sunt. Huc pertinent semina, flores, folia, radices, succi: de quibus libro tertio Ardoynus tractat. Succedunt animalia, vel tota, vt cantharides, vel secundùm partes venenum habentia, vt cauda cerui. Quorum alia quidem in aere degunt, vt volucres vel morsu vel vnguibus venenatæ (& huc fortasse insecta quoque referri possunt, muscæ quædam, cãtharides, buprestes, apes, vespæ, & crabrones:) Alia verò in aqua reperiuntur, scolopendra marina, dracones marini, pastinaca, echinus, muręna, cancer, scorpena, torpedo, lepus marinus, & similia. Alia demum terrestria sunt, siue rationem habentia, sic morsus hominis etiam inter venena connumeratur: siue ratione careant, tam reptilia, & ferè perniciosissima, quàm quadrupedia: de quib. author noster lib. 6. & 7. abundè disserit. Ad quorum catalogum etiam insecta reducuntur, pediculus vulturis, cimices, pulices. Nam quamuis horum venena neminem enecant, illud tamen non naturæ bonitati, sed quantitati minimæ attribuendum est: cùm manifestam præ se ferant malitiam, quæ si in iusta quantitate corpori offerretur, proculdubio exitialis euaderet. Varij enim gradus venenorum secundùm intensionem & remissionem malignitatis dantur. Sic minima scorpij punctura enecat, pulicis nõ item: quia venenum scorpionis exitialius est. Iam verò si posteriore modo rem naturalẽ consideremus, quatenus scilicet sub Medici contemplationem cadit, quamuis venena eadem sint numero cum ijs, quæ iam recitauimus, differũt tamen ex varia diuidendi occasione. Nam cùm in omni rerum non naturalium specie venenata interdum qualitas reperiri possit, manifestum profectò est, Venenorũ alia

ex ijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ex ijs rebus desumi, quæ etsi extra corpus reperiũtur, tamen quia ad eiusdẽ vsũ conferunt, Oblata vocãtur, siue ad caloris innati ventilationem pertineant, vt aer: siue ad carnosæ substantiæ refectionem, vt cibus atque potus: siue ad affectus alicuius præternaturalis correctionem, vt medicamenta. Alia verò ex his rebus, quæ intùs in corpore latent: quales sunt humores, qui per vehementem putrefactionem, aut per alicuius procatarcticæ causæ infectionem, summam interdum malitiam acquirũt, quam (ne penitus nomine destitueretur) venenatam qualitatem Medici appellarunt. Hæ igitur Venenorum differẽtiæ ex ipso genere deducuntur, quatenus scilicet Venenum Res non naturalis existit, & causa est procatarctica. Alio enim rationis modo venenum Res præter naturã dicitur, quando causa antecedens morbifica euadit, & morbum in corpore actu parit: vt in reliquarum definitionis particularum explicatione audiemus, quæ ferè omnes ad specificæ differentiæ constitutionem faciunt.

Corpori humano Venenum applicandum esse, sequens particula in definitione posita monet. Vt enim alimentum & medicamentum respectu corporis nutriendi & curandi dicuntur, ita quoque venenum. Cicuta enim sturnis, elleborus coturnicibus, scamonea ficedulis nutrimentum est, homini venenum. Præterea generalis Venenorum tractatio omnia omnium animalium venena continet: at ea quæ ad Medicum pertinet, humanæ tantùm naturæ aduersantia. Nam nec veterinaria ars medicinæ pars est: nec ea quæ bestijs vel vtilia, vel noxia sunt, sub medici contemplationem cadunt.

Additur in definitione, Quomodolibet corpori admoueatur: vt varia ratio insidiarum, tam naturalium quàm artificialium venenorum nobis insinuetur. Natura enim venena interdũ celare solet blanda & amica aliqua qualitate, qua illecti homines ea imprudentes hauriunt. Sic dulcedo in aconito, in arsenico, in ephemero colchico reperitur. Venefici pariter, vt etiam cautos & prudentes decipiant, miro modo saporem, odorem, atque colorem Venenorum adulterare consueuerunt. Itaque nulla planè rerum non naturalium species reperitur, in qua non vel natura, vel arte, venenum aliquod occultetur: in cibis tamen & medicamentis frequentissimè. Obseruandum autem hìc est, quòd vt venenum in corpus agere possit, applicatio requiritur, siue dicere malis, contactus, quacunque tandem ratione illud fiat. Corrumpẽs enim, rem quæ corrumpitur, vel per medium quoddam, vel absque medio contingere debet. Venenum in corpus grassatur, ita quidem vt ab illius calore superari & euinci nequeat. Necesse igitur est, ut debitam proportionem habeat, quæ naturæ dominetur. Venenorũ certè magna est diuersitas. Quædam in minima quantitate, eaq; ferè insensibili, enecare possunt, vt quæ ab occulta proprietate agunt, à viuis præsertim animalibus eiaculata. Quædam non nisi in magna portione sumpta interficiunt, vt opium, & quæcunque qualitate manifesta, passiua præsertim, aut etiã ex actiuis frigida, nocere consueuerunt. Quod quidem discrimen diligenter animaduertendum est, ne ea quæ venena sunt, si in minima quantitate offerãtur, & effectu suo frustrentur, venena esse negemus. Omne enim venenum quia naturæ contrarium est, eam corrumpit, postquàm à calore natiuo in actum fuerit deductũ, calidum quidem promptius, frigidum verò tardius. Quòd si iam ratione minimę quantitatis naturã superare nequeat, à natura superatur (vt ita loquar) quoniam in minimas diuisum partes vel in halitum resoluitur, vel per vias consuetas excernitur. Alimentum è contra à calore victum in substantiam corporis cõuertitur. Medicamentum verò, postquam vires suas corpori impressas reliquerit, è corpore eijcitur, aut immutatur. Huc nobilis illa quęstio, de actione veneni, referẽda est: præsertim cùm omne patiens reagat, & omne agens repatiatur. Iam verò si modum applicandi consideremus, cùm venenosum corpus (quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Rem nō naturalem & naturalē corpus esse professi sumus) exitialem suam vim humano corpori communicet, idq; per contactum: necesse est, vt vel intra corpus sumatur, vt ea quæ inspirantur, quæ comeduntur, quæ bibuntur: vel extra corpus manens, in corpus tamen transferat venenum vel corpulentum, vt virus animalium: vel vaporosum, vt ea quæ illinuntur, quæq; per arteriarum diastolen intra corpus rapiūtur: vel spirituosum, quod sola qualitate noceat, vt ea quę per radios visiuos corpus ingrediuntur. Huc etiam locus ipse, cui applicantur, siue per quem in corpus venena transeunt, referendus est. Multis enim in locis, corpus humanum natura ad commodos vsus patefecit: per quos itidem venena inferri possunt. In vniuersum autem alij meatus sunt præter naturam, vt quando ab ictu animalis, alteriusve rei inanimatæ, vt puta telorum aut gladiorum, soluitur continuum, & aperitur corpus: alij sunt naturales, à primo ortu homini salutis & valetudinis ergò cōcessi. Sic ergo venena, corpus subingredi possunt varijs modis. Venenum torpedinis & ea quæ illinuntur exterius, per poros attracta, quando arteriæ dilatantur: similiter per pudenda in coitu: item per anum: per organa sensuum frequentius, vt per oculos venenum basilisci, per aures reguli, per nares fungi cuiusdam venenosi, per palatum denique sexcenta alia, partim in cibo & potu, partim in medicamentis hausta, quocunque modo præparata & condita fuerint. Horum autem cognitio nō minus ad Medicos, quàm ad Veneficos pertinet: nam vt impium & sceleratum est, hominem dolo & fraude necare, ita humanum simul atque diuinum à præsenti exitio eundem liberare.

Sequitur in definitione, Naturam humanam Veneni malignitate corrumpi. Quænam ea sit natura, diligenter perpendēdum est. Natura certè humana, hoc est, homo ipse, compositum naturale, principia sua habet ex quibus cōstituitur, materiam scilicet atque formam. Quapropter Venenorum alia materiæ, alia formæ, primò & per se contraria erunt. Materiam ergo corrumpūt tum ea quæ humores inficere & putrefacere possunt, ut aer pestilens: tum ea quæ partes solidas corrodunt, putrefaciunt, colliquant: tum ea quæ spiritus alterant, vt venenum torpedinis & basilisci. Formam porrò corporis intelligo vt mistum est, nō vt est animatum. Temperatura igitur à veneno corrumpitur, duplici ratione, vt etiam temperatura ipsa duplex est. Vna enim, eaq; prima, mistionem denotat quatuor primarum qualitatum elementarium, ad certam temperiem beneficio cœlestis caloris reductarum. Altera verò perfectionem formæ ex hac mistione prouenientem significat à qualitatibus ita diuersam, vt sonus ab ipsa harmonia seu proportione fidium mutua diuersus est, quæ itidem, propter inopiā vocabulorū, temperatura dici consueuit. Priore sanè modo consideramus qualitates ipsas, ex quibus corpus humanum pro debita elementorum mistione cōflatum est. Sic quamuis in sui natura, pro functionibus suis rectè obeundis corpus humanum temperatum esse dicatur, tamen ratione habita excellentioris, vita in calido & humido consistere perhibetur. Et propterea venena quoque huiuscemodi qualitatibus contraria erunt secundùm qualitates manifestas, nō primas tantùm, sed secundas quoque & tertias. Caloris ergo fomitem venena frigida per σβέσιν suffocant, atque ea etiam quæ nimia obstructione viam spiritubus & euentilationi naturali intercludunt, quale est lactis coagulum, vel taurinus sanguis epotus. Eundem pariter venena calida per μάρανσιν omnino resoluunt. Humidum verò alimentare simul & substantificum, venena nimis exiccātia dissipare & corrumpere possunt. Cæterùm posterioris modi temperatura ab illis venenis læditur & oppugnatur, quæ non manifesta & elementari qualitate, sed specifica & occulta proprietate, hoc est, ex tota sui natura, cum forma seu temperie humana pugnant: quorum vt nulla reddi potest ratio, ita sola experien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

perientia cognoscuntur. Hæc alioqui ratione excellentiæ suæ venena absolutè dicuntur, & quia etiam in minima quantitate lethalia sunt, propriè Deleteria appellãtur. Est porrò tertium adhuc Venenorum genus, quod tam occulta quàm manifesta qualitate naturæ humanæ insidiatur: quale iuxta multorum opinionẽ opium esse creditur, & argentum viuum. Vt plurimum tamen alterutra qualitas in his manifestius sese exerit, à qua deinde veneni actio denominatur.

Malitiam veneni, cuius in definitione mentio fit, κατ᾽ ἐξοχὴν intelligo. Quamuis enim omnis alia causa morbifica mala sit, quia malum effectum procreat: tamen quia veneni qualitas in summo malitiei gradu posita est (attestantur huic rei grauissima symptomata, & repentina mors) malitiæ nomẽ absolutè meruit. Eadem ferè ratione Medici, summum gradum putredinis in humoribus, modò pestilentem, modò venenatum appellant. Malæ causæ malus effectus, pessimæ pessimus attribuitur. Graue est in bello, post multa egregia facinora, ab hoste superari: at grauissimum omnium, absque vllo virtutis monumento post se relicto, ἀκονιτὶ καὶ ἀναιμωτὶ debellari atque vinci. Illic enim fortitudinis argumenta fortunæ iniuriam aliqua ratione subleuãt: hîc vero nõ tam rerum vicissitudini, quàm propriæ inertiæ, belli calamitas ascribẽda esse videtur. Illud idem in morbis quoque accidit, quorum alter à veneno, alter à quauis alia causa morbifica, eaq; lethali, dependet. Etsi enim vnus atque idem vtriusque morbi exitus est, mors videlicet: in veneno tamen deterior est conditio, quòd naturam non modò nõ respirare, sed ne pugnare quidem patitur, ac malitia sua omnem illius conatum anteuertit & eludit. Hæc autem malitia in subiecto venenoso non semper reperitur, & proinde venena diuiduntur, quòd alia perpetuò hac qualitate prædita sint, alia non perpetuò, neque ex sui natura, sed per accidens tantùm. Hoc enim modo cibi quoq; & medicamenta possunt venena effici. Et illa quidem venena propriè appellãtur, quæ semper talia sunt: hæc verò impropriè venena, rectiùs medicamenta aut alimenta mortifera dici debent, cùm ex solo vsu & modo applicandi qualitatem hanc malignam induant: vt quod de carnibus leuiter assis, in quibus vapor cõclusus remanet, aut de coagulo lacti paulò ante quàm bibatur indito, aut de aqua post vehemẽtem aliquam exercitationem affatim epota, aut de citrullo vel lactuca auidius ingestis, dici solet. Cibos profectò Medici statuunt quosdam medicamentosos, & vicissim medicamẽta quædam quę alere possint: quoniam etsi in vtrisque vis alendi vel medendi superat, altera tamen illa potentia quoque iuncta est. Pariter in cibis & medicamentis interdum tertia qualitas, malefica scilicet, oriri potest, ex vsu indebito, vt cibus venenatus, & medicamentum venenatum dicatur. Sub vsu autem omnia ea cõprehendimus, quæ ad malitiam hanc generãdam, fouendam & promouendam conducere possunt. Vicissim quoque venenum aliquod erit, quod commodo vsu probaq; mistione medicamentum euadit, & venenum medicamentosum dicitur. Sic ferè ea quæ occulta proprietate purgãt, pro vario vsu, & medicamẽta & venena euadũt: eoq; factum, opinor, vt Pharmaci nomen commune apud Græcos meruerint.

Vltima particula definitionis, Corruptionem à veneno inferri ostendit: quę quia motus est, varias venenorum differentias continebit. In omni enim motu duo considerantur, ea videlicet quæ partim ad motus naturam & essentiam cõferunt, mobile subiectum, mouens causa, & motus ipse: partim accidẽtaliter ei competunt, locus nimirum & tempus. Subiectum mobile, est corpus humanũ: cuius cùm variæ dẽtur temperaturæ, tam insitæ quàm acquisitæ, pro ratione regionum, ætatum, sexus, cõstitutionis anni & cõsimilium, manifestũ est alias valẽtius, alias debilius venenis resistere. Magna hac de re inter Medicos est quæstio: tota tamen in potẽtia patiendi à rebus similibus & dissimilibus sita est: cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ſius generales regulas Gal. in lib. Artis medic. de ſignis cerebri inſalubribus nobis propoſuit. Iam verò mouens cauſa, eſt corpus venenoſum, quod ſiue extra corpus remaneat, ſiue corpus ſubingrediatur, motum hunc, qui corruptio dicitur, qualitate ſua maligna, inchoat & perficit. Venenum ergo à venenoſo corpore progrediens, mouens cauſa morbifica & antecedens efficitur, ſiue corpulentum ſit atque ſolidum, tam intra corpus ſumptum in cibo aut medicamēto, quàm exteriùs applicatum: ſiue vaporoſum: ſiue ſpirituoſum & ſola qualitate noxium. Porrò motus ipſe, forma ſcilicet fluens inter duos terminos, à quo, & ad quem fit motus, corruptio dicitur, inter vitam atque mortem media. In genere corruptionis venenum cum quauis alia cauſa morbifica, atque etiam cum ipſo morbo lethali non venenoſo communicat, differt in ſpecie. In his enim remiſſa malitia conſpicitur, quæ tamen diuturnitate ſua tandem naturam peſſundare queat: in veneno verò intenſa, quam nō modò non ſuperare, ſed ne aggredi quidem natura auſit. Et hîc fortaſſe non importunè quæſtio illa celebris exagitari poſſet, an venenum aliquando nutrire queat. Ratio enim & experientia inter ſe digladiantur, grauemq; controuerſiam excitant. Cæterùm corruptio, quia compoſiti diſſolutio eſt, partim ratione materiæ, partim ratione formæ humanæ accidere poteſt. Priore modo, quando partes tam ſimilares, quàm diſsimilares per colliquationem, per putrefactionem, per eroſionem, diſſoluuntur. Poſteriore verò, per alterationem vel manifeſtam, vel occultam. In his autē corrumpendi modis, qualitas naturæ hominis penitus contraria deprehenditur, quamcunque morbi venenoſi ſpeciem imprimat, intemperiem, compoſitionē vitioſam, aut vnitatis ſolutionem. Sequuntur nunc accidentia motus, locus videlicet atque tempus. Locum autem intelligimus partem, quæ corruptionem prima patitur. Vbi illud notandum & pro indubitato ſumendum eſt, omnia venena quatenus interficiunt, cor tanquam fontem vitæ præcipuum atque formalem (materialis enim in hepate reſidet) impetere. Id tamen agunt vel immediatè, vt ea quæ natiuam cum corde inimicitiam gerunt, & proinde quàmprimum intra corpus recepta fuerint, cor petunt, ſiue occulta qualitate duce, ſiue manifeſta, ſummè calida videlicet, cum partium inſigni tenuitate coniuncta: vel mediatè, vt ea quæ cùm non ita vehementis & celeris actionis ſint, cor tardiùs petunt, in tranſitu tamen alias partes priùs afficiunt, donec ad cor labes deducta, hominem interimat. Sic lepus marinus pulmones, cantharides veſicam, phalāgij quædam ſpecies caput ante omnia lædere conſueuerunt. De hac tamen re, an ſcilicet cor ab ipſo veneno inficiatur, an à qualitate communicata à membro primariò affecto, in quo veneni corpus remanet, magna inter authores lis eſt.

A tempore quoque Venenorum ſumuntur differentiæ. Quædam enim citò agunt, quædam tardè interficiunt. Cauſa horum, partim in venenum ipſum, partim in corporis affecti naturam, referri debet. Venena enim calida citiùs operantur quàm frigida, cùm ſatis habeant vt à corpore incaleſcant, nō etiam vt attenuentur, quod tamen frigida requirunt. Præterea quæ à viuis animalibus emittuntur, cùm actualem (vt ita loquar) calorem veluti vehiculum habeant, efficaciora redduntur. Addenda hîc eſt ſubſtātiæ tenuitas: quam cùm cicutæ ſuræ Athenienſes deeſſe viderent, ne diu à veneno ſontes cruciarentur, vino albo tenui permiſtam propinabant, vt hoc tanquam vehiculo craſsities pharmaci attenuaretur, & in intimas venas deduceretur. Neque interim quantitas opportuna negligenda eſt: cuius merito fit, vt ea quæ in magna quantitate data citò enecant, ſi in minima dentur, aut à calore innato diſsipātur, aut certè longo tantùm pòſt tempore interficiunt. Id quod ſuperioribus annis nouus quidam Theſſalius aſinus Alchimiſtico ſuo Laudano (ſic enim vocabat) præſtitit: multi enim quibus pharmaco hoc ſuo benedicto dolorem omnem exemerat, non multo

pòſt per

post per caloris innati suffocationem & extinctionem interferunt. Ad hunc locum celebris illa quæstio, vtrum venena ad certum & præfinitum tempus agentia propinari possint, referenda est.

Verumenimuerò vt Historicæ cognitioni colophonem imponamus, breuiter per ἀνακεφαλαίωσιν præcipuas Venenorum differentias annotemus. Sumuntur ergo vel ab essentialibus causis, à materia scilicet, à forma, & ab efficiente: vel ab accidentibus communibus, à loco nimirum, & à tempore. Materia dupliciter considerari potest, tum Quod agit, tum Quo agit. Quod agit, est corpus venenosum, siue à philosopho iuxta corporis naturalis differentias, siue à medico iuxta rerum non naturalium seriem diuidatur. Quo agit, est id quod à corpore venenoso emissum, venenum propriè dicitur: & vel substantia est, tam solida quàm vaporosa: vel qualitas, quam nos in præcedentibus spirituosam appellauimus. Forma itidem duplicem habet respectum. Nam si per se consideretur, summam denotat veneni malitiā, quæ à calore naturali superari nequeat, idque vel semper (vt in ijs quæ venena propriè dicuntur, in quæ calor natiuus aut non agit omnino, aut si agit, non assimilandi, sed expellendi & dissipandi causa:) Vel aliquando tantùm, vt in ijs quæ alimenta & medicamenta per se sunt, at propter vsum importunum venena euadunt, in quæ calor agit, sed cùm debilior sit, quàm vt tantæ malignitati obsistere possit, à venenis, quibus vitam dedit, opprimitur & aboletur. Sin autem ex actione qualitas formæ æstimetur, cùm alia venena formam corrumpant, temperaturam scilicet, alia materiam, vtpote spiritus, humores & solida: plures iam venenorum differentiæ neutiquam contemnēdæ exurgent. Iam verò ratione efficientis, venena diuidemus in naturalia & artificialia: quorum illa quidem prouidæ & sagacis naturæ, hæc verò nefariorum hominū inuenta & opera censeri debent. Quod si iam ad accidentia transeamus, Loci consideratio duplex erit. Nam varij sunt meatus, per quos venena in corpus ferri possunt, siue naturales, siue præter naturam existant. Rursus, locus siue pars, quam venena tāquam arcem petunt, cor est, atque illud inuadunt vel immediatè, nullis alijs visceribus aut membris sensibiliter læsis: vel mediatè, vt quādo alias partes priùs labefactant, siue natura sua & nobis occulta proprietate, siue casu, pro varia ratione applicationis. Tempus itidem suas habet differentias, quòd alia citiùs, alia tardiùs agant. καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα de Venenorum cognitione tam philosophica quàm historica.

Tertia & vltima pars nostræ contemplationis superest, quam Practicam vocauimus, ex ipso fine: Nicanderque & Dioscorides paulò particularius ἀλεξιφαρμακῶν λόγον dixere. Rationem enim præseruandi curandique veneni continet. Nam cùm venenum causa summè maligna existat, nec vnquam salubris euadere possit, primùm quidem ante omnia ratio ineunda est, ne corpus inficiat, quam partem προφυλακτικὴν nuncuparunt: postquàm verò corpori venenum adhæserit, ne lethale euadat, θεραπευτικὴ efficiet. Præseruatio igitur, quæ prior est natura simul & dignitate, in diæta potissimùm consistit, & magis ad humanam prudentiam, aut prouidentiam diuinam, quàm ad Medici præscriptum regēda est. Curatio verò quia rectè institui nequit, nisi prius cognoscatur affectus: ideo symptomata, per quæ in genere simul & in specie venena nobis innotescāt, perpendenda erunt. Hæc cùm accuratè ab authore nostro suis locis tradita sint, declaratione nō egent: fontes tantùm indicabimus. Signa ergo quia accidentia sunt consequentia internam affectionem siue morbum à veneno impressum, in vniuersum vel ad actiones læsas, vel ad passiones immutatas reduci possunt. Actiones quidem partim sunt animales, internæ, delirium, furor, obliuio: externæ, sopor, torpor, surditas, debilitas visus, & consimilia. Partim vitales, palpitatio & tremor cordis, syncope, λειποθυμία. Partim naturales, excrementa alui, vrina, su-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

dores, vomitus, maculæ, exanthemata. Paſsiones verò tum totius, tum partium quantitas, qualitas, ſecundùm omne genus ſenſuum, immutata. Prout enim venenũ vel hanc vel illã partẽ magis afficit, ita quoq; ſymptomata variant. In hyoſcyamo & coriandro animales potiſsimùm facultates læduntur: in cantharidib. naturales: & ſic de cæteris. Præterea etiam illud obſeruandum, quòd venenorũ eiuſdem generis, communia quoque ſymptomata eſſe ſolent. Sic enim calidis ſuperuenit mordax dolor, corroſio, febris, inflammatio, delirium, ſitis: frigidis verò ſtupor, horror, ſopor, obliuio, deſipientia, ſyncope, color liuidus, & multa conſimilia. Quorum notitia non eſt ſpernenda: genere enim veneni cognito, facilior deinde eſt ſpeciei indagatio. Σημειωτικὴν excipit θεραπευτική, quæ venena in genere primùm, deinde etiam in ſpecie curare docet. Intentio confuſa, eſt Refectio eius, quod à ſumma veneni malitia corruptum fuit: particularis autem eſt Præſeruatio futuri, & Curatio iam facti. Illa quidẽ tota in cauſæ procatarcticæ, corporis ſcilicet venenoſi, remotione occupatur. Curatio verò morbum à veneno impreſſum reſpicit. Habet ille cauſas ſuas, ſua item ſymptomata. Cauſæ antecedentes, quia morbum fouent, omnium primò amoliendæ, ipſum ſcilicet venenum corpori immiſſum, & cum corporis ſubſtantia ſiue ſolida, ſiue humoroſa, ſiue ſpirituoſa commiſtum. In hoc enim maxima curationis pars ſita eſt. Cauſæ coniunctæ, quibus eſſentia morbi circumſcribitur, indicant Quid ſit agendum: at ea quæ morbo accidentaliter inhærent, quantum, quomodo, quando, & vbi operandum ſit, commonſtrant. Breuiſsimus ſum in his, quæ vberrimè à noſtro authore deſcripta & explicata ſunt. Illud tantùm moneo, cauſam continẽtem morbi formalem (ſic enim qualitatem veneni occultam & manifeſtam voco) remediorum formam præſcribere. Iis enim quæ proprietate quadã ſubſtantifica ſiue toto genere cum natura humana pugnant, verè alexipharmaca dicta opponi debent, hoc eſt, quæ tota ſui ſubſtantia venenis contraria ſint. Et ſic de cęteris. Quo quidem in loco non ab re erit, difficile hoc problema examinare, poſsitne venenum veneno curari. Poſtremò ſymptomatum cura eſt habenda, interdum quidem ante veneni ſublationem, ſi vehementer vrgeant, & vitæ exitium minitẽtur: vt plurimum verò pòſt. De quibus copioſiſsimè Ardoynus tractauit, vt à nobis repeti non debeant, ne actum agere videamur.

Claudite iam riuos pueri. Inſtituto noſtro ſatisfecimus, Ardoyni opus ordine didaſcalico illuſtrauimus, & polyhiſtori alicui latiſsimũ campũ philoſophandi, ſuumq; ingenium magna cum laude & multorum vtilitate exercendi patefecimus. Atque vtinam aliquis tandem reperiatur, qui votis noſtris reſpõdeat: & cũ tota ferè medicina iure poſtliminij ad primos poſſeſſores redierit, hæc quoque pars, non minus iucunda quàm vtilis, è barbarorum manibus in libertatem priſtinam aſſeratur. Tibi autẽ, Cognate clariſsime, Ardoynum hac noſtra pręfatione exornatum, meæ erga te obſeruantiæ & gratitudinis teſtificandæ cauſa, offerre volui: vt cùm nihil aliud ſit, in quo fidem meam apud te liberare poſsim, hoc ſaltem perpetuum amicitiæ noſtræ monimentũ extet. Vale, noſtraſq; noctuas, nõ tam elegantes quàm raras, inter tuos partus ſuſcipe & adopta: quodq; proximum eſt, valetudinem tuam cura, & Frontinum noſtrum pancraticè valere iube. Baſileæ, Idibus Ianuarij,

M. D. LXII.

T. H. D.

Theodorus Zuingger Baſil. Philoſophus & Medicus.

SVMMA BREVIS EORVM QVAE IN his octo libris Santis Ardoyni continentur.

CVM ordo sit anima rerum, illud ante omnia in cuiusuis authoris lectione obseruandum est, ut ordinem totius libri diligenter percipiamus. Operæprecium igitur erit, si hîc quoque methodum didiscalicam Ardoyni nostri in Venenorum tractationem obiter annotemus, ut quo quæque loco à studioso lectore inquiri debeant, constet. In octo libros siue tractatus cõmentarius iste diuiditur.

PRIMVS de natura Veneni, eiusq; differentijs, causis atq; signis in uniuersum disputat. Mox de præseruatione & curatione in genere tractat.

SECVNDVS Venena in specie cõprehendit, ea potissimùm quæ ex rebus metallicis sumuntur, tam artificialibus quàm naturalibus. Additur etiam de aqua uenenata & uapore pestilente disputatio.

TERTIVS Venena ex plantis uel totis, uel singulis illarum partibus desumpta exequitur.

QVARTVS Animalium uenena continet, quæ absque uiolento uulnere hominem lædere possunt.

QVINTVS præseruationem & curationem generalem docet uenenorum ab ἰοβόλοις cum uiolento uulnere emissorum: præterea etiam eorum quæ armis illinuntur.

SEXTVS in specie uirus reptilium & piscium persequitur.

SEPTIMVS de morsu hominis, & quorundam quadrupedum disputat. Item de uolucrum unguibus.

OCTAVVS parua quædam animalcula, siue aculeo sint prædita, siue eodem careant, præcauere, & ueneni ab illis impressi curationem docet.

Nomenclatura eorum authorum, quorum opera usus est Ardoynus in hoc opere de VENENIS.

ALbertus Magnus in lib. de Animalibus, & de Mineralibus.
Albucasis in Azarauio.
Andromachus in lib. de Theriaca.
Antidotarium vniuersale.
Aristoteles in lib. Naturalibus. in lib. de Regimine Principum, ad Alexandrũ in lib. de Animalibus.
Auenzoar in Teysir.
Auerroes in Colliget. in lib. de Theriaca.
Auicenna in suo Canone medicinæ. in lib. de Virib. cordis.
Aurelius in sua Practica.
Bernardus de Gordonio in Lilio.
Christophorus de Honestis in suis Problematibus de Venenis.
Chyrandus de Chyranida.
Constantinus in Pantechni. item in Viatico.
Dioscorides in lib. de Simplicibus.
Euax in lib. de Lapidibus preciosis.
Galenus in lib. de Simplici medicina. De Simplicib. ad Paternianum. De The

riaca ad Pamphilum Principem. De Theriaca ad Pisonem. De Commoditatibus Theriacæ. De Alimentis. De Euchymia, & cacochymia. De Interioribus. In lib. κατὰ γένη. In Pasionario. De Experimentis. De Facilè acquisibilibus ad Solonem. De Virtutibus Centaureæ ad Papiam. De Secretis ad Monteum. De Pharmacis. De Dynamidia. De Dynamidijs. De Virtutibus naturalibus. De Malitia complexionis diuersæ.

Geber in lib. de Floribus naturarum.

Gentilis Fulginas de Consilijs.

Gilbertus Anglicus in suo Compend. medicinæ.

Guilielmus de Placentia in sua Practica.

Haly in Commentis centiloquij.

Halyabas in Regali dispositione.

Hippocrates in lib. Aphorism. de Aere, aqua, & regionibus.

Ioannes Serapionis in Breuiario.

Ioanues Mesue in lib. de Simplicib. in suo Antidotario.

Ioannes Gadesden in Rosa.

Isaac in Diætis.

Macer in lib. de Simplicibus,

Nicolaus in Antidotario.

Oribasius in sua Practica. De Dynamidijs. Eiusdem excerpta ex libro decimo.

Petrus Hispanus in Thesauro pauperum.

Petrus de Abano in lib. de Venenis.

Platearius in Circainstans, de Simplicibus.

Plinius Secundus de Naturali historia.

Rabbi Moyses in Aphorismis de Venenis.

Rainaldus de Villanoua in lib. de Destillatione sanguinis humani.

Rasis in Continente, in Almansore, in Diuisionibus, in lib. de Proprietatibus animalium; in lib. de Experimentis.

Serapio in lib. de Simplicibus.

Thaddæus de Bononia in Consilijs.

Theodorus Priscianus in sua Practica.

Vnaym in lib. de Incantatione, adiuratione, & colligatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

SANTIS DE ARDOYNIS PISAVRENSIS PHISICI PRAESTANTISSIMI De Venenis, ac mortiferis medicinis in generali Liber primus.

De Veneni, ac medicinæ mortiferæ in generali definitione. Cap. I.

TRACTATVRVS IN PRAESENTI libro Saluatoris noſtri Domini IESV CHRISTI gratia confauente, principaliter de Venenis ac mortiferis medicinis interius ſeu exterius approximatis, pro poſſe conabor ex illuſtrium ac famoſorum auctorum mentibus reſerare, quæcunq; omnipotens Deus ac omnium genitor, generis humani miſertus ad ipſius conſeruationem ſtatuit de ſuę largitatis ſolio, ac ſpeciali munere procreari: vt præfatorum venenorum, ac medicinarum mortiferarū interius, ſeu exterius approximatorum cognitis nocumentis ſubueniret Medicus iuxta poſſe, nulla prorſus alia de cauſa de ipſis mentionem faciens, attento præſertim Medicorum principe Galeno, in ſuo libro de Pharmacis taliter inquiente: Multa quidem veriſimile eſt inueniri medicamina talem habentia virtutem, vt mox à principio attrahant ſanguinem: ſed taceri rationabile, ipſa ſicut alia venenoſa tacentur ab omnibus habentibus intellectum. Fuerūt enim aliqui iam & circa horum doctrinam ſine inuidia prodigioſam quandam cōmunionem monſtrantes, & ſcribentes cuiuslibet venenoſorum præparationes, ſed non ſunt habentes ſenſum qui tales, ſicut neq; vos ſi nos interrogatis, quæ medicamina ſunt eductiua ſanguinis. Vt igitur præſenti capit. ſatisfiat, dico quòd venenum dicitur, quia per venas vadit: non enim aliter cor, & alia præcipuè principalia membra moleſtat, niſi quia ad ipſa vadit per venas & arterias: Vel dicitur venenum, quaſi venas nectens: ob ipſius nanq; principium formæ hominis corruptiuum nectit venas & arterias, vt non deferant ad membra ſpiritus & ſanguinem congruentes: aut ſecundum Galenum in libro de Dinamidia: Venena dicuntur, quia vocem inferunt mortis. Medicina verò mortifera dicitur, quia eſt cum modo mortem ferens, ſeu inferens: ſecundum enim certum & determinatum modum approximata mortem infert. Differētia autem inter venenum & medicinam mortiferam eſt, quia venenū eſt id quod ſolum principaliter per eius proprietatem ſeu ſpecificam formam corrūpit complexionem & ſubſtantiam corporis: ſicut viperæ venenum, napellus & conſimilia, agens in corpus humanum ſua primaria obuiatione, cum ipſi proprietati occultæ qualitati ſpirituali exiſtenti nulla elementaris qualitas contrarietur, quanuis contrarietur eius effectui: ſicut lumini ſolis qualitati ſpirituali exiſtēti nulla elementaris qualitas contrariatur, quanuis effectui ſuo qui eſt caliditas, contrarietur qualitas elementaris quę eſt frigiditas. Ob hanc igitur cauſam venenum inquātum venenum debitè approximatum mutat corpus, non ceſſando ab operatione ſua, eius virtute & forma manētibus, quouſq; ipſum corrumpat: & non mutatur à corpore in ſua naturali forma, & virtute, ſeu proprietate de per ſe, quanuis de per accidens aliquando mutetur, quinimo & corrumpatur ab eo. Agendo nanq; corpus in venenum, non vt venenum, ſed vt compoſitum ex elementis & elementari qualitate complexionatum ſubtiliat ipſum venenum, & euaporare id facit & conſequenter ipſum reſoluit & conſumit

siue corrumpit. Medicina verò mortifera, est medicina quæ solùm principaliter per eius qualitatem manifestam, seu elementarem complexionem, corrumpit complexionem & substãtiam corporis: sicut exempli gratiã, euphorbium, opium, & consimilia: quanuis iuxta opinionem meam opium principalius & fortius per eius proprietatem stupefaciat, & infrigidet quàm per eius complexionem elementarem, prout ostendi in quæstione mea qua quęsiui: vtrum theriaca confortatiua cordis à proprietate sit stupefactiua, improbando ambos Gentilis modos stupefactionis theriacæ nouæ, & dando vnum nouissimum modum, & verissimum iudicio meo: verùmtamen quia plurimæ medicinæ dictæ mortiferæ, interficiunt non solùm per eius complexionem elementarem, sed etiam insimul & per formam specificam, &, vt prædixi, aliquæ amplius per formam specificam, quàm per complexionem elementarem, vt opium, & aliquæ amplius per complexionem elemẽtarem, quàm per formam specificam, vt euphorbium, idcirco auctores ferè omnes de venenis tractãtes, medicinas mortiferas in venenorũ numero posuere. Quos equidem, & ego similiter insequar cupiens humanum corpus per huius libri doctrinam ita præseruari, & curari à mortiferis medicinis sicuti à venenis.

De speciebus Venenorum & mortiferarum medicinarum, & de dispositionibus & naturis eorum in generali, & de modis generalibus approximationis eorum. Cap. II.

SVmendo venena indifferẽter, tam pro venènis propriè dictis, quàm pro mortiferis medicinis: dico quòd venenorum quædam sumuntur ex mineralibus, vt argentum viuum, gypsum, lapis armenus, & cõsimilia: quędam ex vegetabilibus vel plantis, vt napellus, elleborus, mezereon, & consimilia: quædam ex animalibus, vt lepus marinus, fel viperæ, scorpio, & consimilia: & quędam sumuntur ex elementis, vt aer & aqua, interficientes propter aliquam vel aliquas ex qualitatibus manifestis vel occultis in ipsis existentibus. Insuper venenorum quædam interficiunt solùm principaliter à qualitate occulta, seu proprietate, vt napellus, & cõsimilia: quædam à qualitate manifesta, vt euphorbium, & cõsimilia: quædam à qualitate occulta, & à qualitate manifesta simul, vt opium, & consimilia. Agentia autem à proprietate seu qualitate occulta nullatenus possunt à nobis, nisi experimento cognosci, iuxta præcipuè Galen. 6, de Simplici medicina cap. de Abrotano: & cap. de Alison, seu alguasen, seu alusen, seu aliso: & nono de Simplici medicina cap. de Lapide: Et Auerroem in libro de Theriaca. Agentia autem à qualitate manifesta seu nobis cognita, rationibus cognoscuntur: agentia verò vtroq; modo consimiliter cognoscũtur vtroq; modo. Iterum venenorum quædam interius hoc est oretenus assumuntur, vt sunt ea quæ comeduntur, vel bibuntur vel transglutiuntur: quædam verò assumuntur exterius hoc est, per porositates corporis, vel per venas, vel arterias, vel qualitercunq; aliter, dũmodo non comedantur neq; bibantur, neq; transglutiantur: sicut sunt venena morsuum & puncturarum, & sicut venena interimentium visu: vt basilisci, aut auditu siue sibilatione, vt reguli, qui est species basilisci: aut odoratu, sicut cuiusdam speciei venenosi fungi: aut tactu, sicut piscis, qui ab auctoribus torpedo cõmuniter nominatur: quem hîc Venetijs pluries vidi. Insuper venenorum quædam interficiunt calefaciendo & inflammando, sicut euphorbium: quædam infrigidando & stupefaciendo, sicut opium: quædam exiccando, sicut calx non extincta, & colcotar: quædam humectando, sicut secundum aliquos argentum viuum. Item venenorum quædam interficiunt soluendo continuum, vt lepus marinus: quædam putrefaciendo, vt venenum cuiusdam serpentis, qui momordit quendam in somno: quo excitato & non valente surgere tracto per manum remansit eius caro corrupta &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

pta & putrefacta super terram & vt auripigmentum. Quædam autem quàm multipliciter diuersimodè aliter interficiunt, prout particulariter & seriosè ex sequentibus tractatibus notum fiet.

De signis specierum Venenorum ac mortiferarum medicinarum in generali. Cap. III.

Significantur species venenorum per effectus quos ipsa in corpus inducunt. Si nanque ex assumpto veneno accidat mordicatio, incisio, punctura, & corrosio: scias quòd ipsum est de genere seu specie venenorum calidorum, mordicantium & vlcerantium: vt arsenicum vel argẽtum sublimatum, vel aliud cõsimile. Si verò ex assumpto veneno accidat absque vlceratione, vel mordicatione, vel punctura, vel corrosione inflammatio vehemens, & exuberatio sudoris, & rubedo oculorum, & angustia & sitis: scias quòd ipsum est de specie venenorum calidorum, vt est euphorbium, & sibi consimile. Si autem ex veneni assumptione accidant profunditas somni & stupor & frigus: scias quòd ipsum est de specie seu genere frigidorum & narcoticorũ, vt est opium, & aliud sibi consimile. Si verò ex veneni assumptione appareat principaliter putrefactio: scias, quòd ipsum est de genere seu specie venenorum humidorum, & putrefactiuorum, vt à proprietate, licet nos à qualitate manifesta, vt est auripigmentum, & aliud sibi consimile. Si autem ex veneni assumptione accidat principaliter exiccatio: scias, quòd ipsum est de genere seu specie venenorum exiccantium, vt est calx viua, alumen, & aliud eis consimile. Si verò ex veneni assumptioni accidant effectus compositi, vt puta, calefactio & exiccatio, aut calefactio & humectatio, aut infrigidatio & exiccatio, aut infrigidatio & humectatio: scias venenum illud esse vel fuisse in virtute cõpositum correspondente compositioni effectuum præfati veneni. Et sicut dixi de qualitatibus primis: ita pariformiter intellige de qualitatibus secũdis à primis procedentibus. Si autem ex veneni assumptione non accidat principaliter, nisi casus virtutis & sudor frigidus & syncope: tunc scias, quòd venenum illud fuit de genere seu specie subalterna venenorum interficientium à qualitate occulta seu proprietate seu forma specifica seu tota substantia, vt est napellus & aliud sibi cõsimile: & tale venenum cæteris est deterius, præsertim propter causam quam prædixi in primo cap. cum posui differentiam inter venenum & mortiferam medicinam. Et sicut dixi significari venenorum species, scilicet subalternas: ita consimiliter significari possunt species specialissimæ venenorũ cognoscendo particulares effectus earum, qui in sequentibus tractatibus noti fient. Significãtur etiam aliquando per odores in venenatorum vomitibus comprehensos, sicut cum sumitur opium vel aliud aliquod venenum cõprehensibile per odorem. Significatur etiam aliquando per sapores quos venenati in eorum venenatione percipere potuerunt: sicut cum sumitur arsenicum quod in principio gustui dulcedinem, in fine verò amaritudinem repræsentat: & sic pariformiter intellige de alijs, quorum proprij & particulares effectus & signa in sequentibus tractatibus describentur.

De signis assumptionis Veneni in generali. Cap. IIII.

Signa declarantia aliquem assumpsisse venenum principaliter sunt duplicia: quædam nanque sunt cõmunia, quædam verò propria. Signa communia sunt duplicia: quædam enim significant venenum interius approximatum siue oretenus assumptum, vtputa comestum, vel potatum, vel deglutitum. Quædam verò significant venenum exterius approximatum, vtputa per morsum serpentis alicuius, aut per visum, vt dicitur de basilisco visu hominem interficiẽte, aut per auditum, vt dicitur de regulo, qui species ponitur basilisci sibilatione sua hominem audientem interficiẽte; aut per odoratum, vt dicitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

de quadam specie mali fungi odoratu hominem interimentis: aut tactu, vt dicitur de pisce torpedine tactu hominem stupefaciente & interimente. Et sicut narratur de milite, cuius manus & totum corpus ex tactu lactuceæ fuerunt mortificata: aut proiectione veneni, vt dicitur de botrace seu bufone exufflando venenum interimente. Signa verò propria sunt totuplicia, quotuplicia sunt venena, de quibus in sequentibus libris particulariter pertractabo, quæ equidem signa particularia venena designant. Signa communia demonstrantia aliquem venenum interius seu oretenus assumpsisse principaliter sunt hæc: videlicet, quod vt plurimum ferè statim post comestionem vel potationem vel transglutionem, sequitur angustia, seu aliqua stomachi pasio & vomitus, vel ad ipsum inclinatio & præcipuè inconsueta. In processu verò sequuntur accidentia venenorum iuxta naturas eorum tactas in duobus capitulis immediatè præcedentibus in generali, in speciali verò tactas infrà, præcipuè in secundo, tertio & quarto libris. Attamen posibile est aliquando venenum oretenus assumptum tardare effectus & accidentia sua: in quo quidem casu venenũ fuisse assumptum difficile cognoscetur, nisi postquàm effectus & accidentia superuenerint. Signa verò cõmunia declarantia venenum fuisse exterius approximatum sunt, quòd post morsuram alicuius animalis venenosi aut visum aut auditum aut tactum aut odoratum alicuius rei venenosæ, sequũtur aliqua venenorum accidentia & aliqua cordis pasio, de quibus inferius presertim in sexto, septimo & octauo libris pertractabo. Signa autem propria in generali particularium venenorum interius seu exterius approximatorum habentur ex specialibus & proprijs signis cuiuslibet veneni in speciali. Si nanque venenatus patiatur propria arsenici accidentia, significatur quòd venenum præassumptum, fuit arsenicum. Si verò patiatur opij propria accidentia, significatur venenum præassumptum fuisse opium, & sic de alijs. Si autem contingat venenatum venenum euomere, tunc ipsum cognosci particulariter poterit per visum ex colore & modo substantiæ, aut per odoratum ex odore suo, aut per gustum ex sapore suo, aut per alia propria & particularia signa. Hæc autem nota sunt in noticia venenorum & accidentium eorum experto & scienti eorum propria & particularia signa, de quibus in sequentibus pertractabitur. Aduertendum autem, quòd posibile est absque vlla veneni approximatione humorem aliquem in corpore generari, & postea conuerti ad veneni naturam, & facere accidẽtia protinus similia accidentibus prouenientibus à veneno: prout describunt auctores & præcipuè Galenus 6 de Interioribus cap. 4. de Menstruis & spermate retentis & corruptis. Insuper est posibile absque vlla approximatione veneni generari in corpore animal venenosum obtinẽs veneni naturam: veluti precipuè narrat Ioannes Mesue in sua Practica summa quarta de Vermibus quibusdam habentibus aculeos penetrantibus vsque ad vicinas cordis partes & quandoque vsque ad cor. Quapropter aliquando innocentes culpari possunt de exhibitione veneni: & ideo oportet medicum bene considerare, cum iudicare voluerit fuisse alicui venenum exhibitum.

De signis prognosticantibus malum & bonum ex Venenis ac mortiferis medicinis assumptis in generali. Cap. V.

Signa mala indicantia & prognosticantia mortem ei, qui venenum assumpsit, sunt, vt statim post veneni assumptionem & præcipuè post vomitus superueniant accidentia valde sæua & præcipue syncope & permutatio pupillæ eius & occultatio nigredinis ipsius. Et similiter, vt accidat vehemens oculorum rubedo & egresio linguæ & casus pulsus, & sudor frigidus, & consimilia. Signa verò bona prognosticantia salutem ei, qui venenum assumpsit, sunt

sunt signis malis opposita: vtputa, si venenum præsertim citò post eius assumptionem euomitũ fuerit, & inchoata mala accidentia inceperint iam diminui, cum bona virtutis constantia & naturalium operationum eius perfectione.

De causa propter quam Venenum adeò naturæ contrariatur humanæ, ut in parua quantitate hominem interficiat. Cap. VI.

CAusa equidem propter quam venenum adeò naturæ contrariatur humanæ, principaliter est ipsius forma specifica siue proprietas. Et loquor hic de veneno propriè dicto, seu de mortifera medicina agente inquantum venenum & non inquantum mortifera medicina propriè dicta: quorum nempe descriptiones suprà descripsi in primo cap. Opposito nanq; prorsus modo se habet venenum cibo respectu corporis nostri. Cibus enim inquãtum cibus conuertitur in substantiam corporis tenendo vicem dissolutæ partis & assimilando se illi: venenum verò inquantum venenum, nullatenus in corporis nostri substantiam conuerti potest: quinimo ei omnino cõtrariatur, & hoc à proprietate seu forma specifica, vt prædixi. Et si obstetur de puella nutrita napello vt reges & principes cum ipsa coeuntes possent interimi: Respondeo, quòd puella illa non fuit verè nutrita napello: quia hoc prorsus naturæ napelli repugnat: sed fuit illi adeò paulatim assuefacta, quòd propter eius validam & fortissimam naturam & diuturnam consuetudinem resistebat virtuti nociuæ napelli non patiendo ab eo iuxta Hippocratis, Galeni, Auicen. & cæterorum auctorum illustrium mentes volentium, quòd ab eo quod assuetum est non fit passio: quinimo ipsa puella mediãte eius innato calore ipsum napellum ad minima diuidendo & euaporare faciendo resoluebat & cõsumebat corrumpendo eius formam substantialem, ad cuius corruptionẽ sequitur de per accidens proprietatis napelli corruptio: verùm ex continuo napelli vsu consequebatur puellę humoribus adeò corruptiua proprietas ipsam puellam ob consuetudinem diuturnam & virtutis fortitudinem nullatenus lædens, quòd ipsa anhelitu suo eius pręcipuè amplexibus & collocutionibus cõmunicato & saliua sua eius præcipuè osculis oretenus cõmunicata coeuntes cum ipsa interimebat: quemadmodum videmus, quòd aliquis qui moram contraxit in pestilentiali aere ob pestiferam qualitatem humoribus suis, aut vestibus eius impressam, alium inficit & non inficitur. Quid autem sit ista proprietas, vt præsenti cap. plenariè satisfiat, dico quòd proprietas, prout sufficit in proposito à famosis auctoribus principaliter dupliciter consideratur: vno modo, prout est principale essentiale particulare principium de per se effectiuũ operationis, respectu cuius ipsa dicitur proprietas: & isto modo ipsam considerat Auicenna in suo de Viribus cordis, tractatu primo, cap. vlti. vbi asserit, quòd proprietas in veritate non est aliud, quàm natura, vt est principium motus & quietis in rebus in quibus sunt per se, cunctarumq; actionum per se conuenientium eis & propriarum taliter postea inquiendo. In summa ergo proprietas natura est inuenta in commistis corporibus procedens in eis à superna & plenissima influẽtia propter complexionem propriam qua particularem & propriam dispositionem acquirunt. Et primo canone Fen. secunda, cap. De eo quod comeditur & bibitur, vbi dixit, quòd forma specifica est illa qua ea agens est id quod est, subdens cõsequenter parum post, quòd forma speciei, seu forma specifica, est perfectio quam acquisiuit materia secundum aptitudinem, quæ fuit ei acquisita ex complexiõe. Et isto modo proprietas est substantia, & est forma substantialis illius rei cuius ipsa dicitur proprietas. Et iuxta istam cõsiderationem proprietas rectè iuxta quid nominis quasi propria entitas dicitur: dicitur etiã forma specifica tota substantia, tota species & natura. Secundo modo cõside-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ratur proprietas, prout est principale instrumentale particulare principiũ de per se effectiuũ operationis illius respectu cuius dicitur proprietas. Et isto modo ipsam considerat Ioannes Serapionis septimo Breuiarij cap. 8, particula de Quæstione mirabili theriacę & iuuamentorum eius, & cap. 10, particula de Solutione dubitationis, quę fit propter medicinam mundificatiuam seu solutiuã. Et Galenus tertio de Simplici medicina, cap. 4 & cap. penultimo: Et secundo de Virtutibus naturalibus cap. 5: Et tertio de eisdem in pluribus cap. Et Halyabas secundo Practicæ cap. 1 & 8: Et Ioannes Mesue, in suo de Consolatione medicinarum cap. 1. Et Auenzoar primo Teisir, tractatu primo, cap. 2. Et consimiliter omnes Astrologi, & præcipuè Ptolemæus, & Haly in Centiloquio verbo nono. Et isto modo proprietas, est qualitas à stellis influxa, seu à creatore glorioso & excelso, prout Ioannes Serapionis præfatis libro, & cap. 10 expressè asserit. Et iuxta istam considerationem proprietas propriè nuncupatur dispositio insequens formã, qualitas occulta seu ignota & virtus occulta. Causa autem propter quam venenum in adeò parua quantitate hominem interficit, est, quia venenum, inquantum venenũ solummodo principaliter per eius proprietatem omnino corpori nostro contrariam agit in corpus nostrũ cum virtute existente in actu: cui quidem proprietati, seu occultę virtuti humana cõplexio seu calor noster innatus minimè contrariatur, & consequenter iuxta Philosophum primo de Generatione, cap. de Agere & pati, non agit in ipsum venenum de per se, inquãtum venenũ est, cum omnis actio proueniat ratione contrarietatis, quæ quidem contrarietas non est inter veneni proprietatem & cõplexionem humanam: quia non sunt eiusdem generis subalterni propinqui speciei specialissimæ: prout iuxta Philosophũ loco præallegato requiritur ad contrarietatẽ veram necessariam actioni: proprietas nanq; veneni est qualitas à supercælestibus generata: humana verò complexio est qualitas elementaris, quę non minus separata sunt, quàm sint caliditas & humiditas, quæ mutuò inter se non agunt: imo in eodem subiecto se in summo gradu insimul cõpatiuntur. Quamobrem venenum humanæ cõplexionis penitus corruptiuũ in valde parua quantitate hominem interimit, tum propter habere, vt prędixi, virtutem suam in actu, quæ cęteris paribus multo efficacior est virtute potentiali, vt patet de igne respectu scordeon agente, sicut & omne aliud agẽs cum actuali virtute, quàmprimum obuiat passo: tum etiã propter agere absq; repassione, & cõsequenter melius, citius & fortius applicare humano corpori suum instrumentum actiuũ: quę equidem melior, citior & fortior instrumenti applicatio auget proportionem agentis, & per consequens computanda est in proportione. Sed statim ex dictis duę dubitationes insurgunt: prima est, cum dictũ sit ex mente Philosophi necessariã esse contrarietatem ad actionem, & humana cõplexio non sit proprietati contraria cõtrarietate, quę requiritur ad actionẽ: quomodo ergo proprietas veneni corrũpit complexionẽ humanam? Secunda dubitatio est, cum dictum sit cõplexionem humanam non esse contrariam proprietati veneni contrarietate requisita ad actionẽ: quomodo ergo humana cõplexio corrumpit venenum & proprietatem ipsius? Primæ dubitationi respondeo, quòd proprietas veneni corrumpit cõplexionem humanam propter ipsam esse maximè complexioni humanæ contrariam contarietate qua agunt supercælestia in ista inferiora absq; repassione & non contrarietate requisita ad actionem agentiũ per complexiones elemẽtares, quę semper agendo repatiuntur: de qua contrarietate loquitur Philosophus loco pręallegato. Secundæ dubitationi respondeo, quòd humana cõplexio mediãte forma substantiali hominis corrumpit proprietatẽ veneni non de per se propter causam prædictam, sed de per accidens. Agendo nanq; in venenum, prout mistũ est,

& ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

& ex elementis & elemētari complexione cōplexionatum ipsum alterat, subtiliat, euaporare facit, resoluit & consumit, siue corrumpit: ad cuius corruptionem de per accidens sequitur proprietatis ipsius veneni corruptio insequens formam substantialem eius.

De causa propter quam Venenum principalius rapit ad cor quàm ad alia membra, propter quod accidunt sincope, cordis tremor, defectus pulsus, & generaliter accidentia cardiacæ paßionis. Cap. VII.

DVæ sunt principales causę, propter quas venenum principalius rapit ad cor, quàm ad alia membra. Prima quidem principalis causa est, quia venenum ex sui proprietate, qualitercunq; approximetur, principaliter petit cor & rapit ad ipsum principalius quàm ad alia membra, quēadmodum reperiuntur medicinæ appropriatæ cerebro principaliter, aliquæ stomacho, aliquę hepati, aliquę vesicę, & sic de alijs, petentes ita illa membra quibus appropriantur, quòd non principaliter alia: quare humano corpori approximatum per arterias principalius rapit ad cor, quàm ad alia membra: & ista prima causa est principalior penes me. Secunda causa est, quia de natura veneni seu proprietate, est principaliter corrumpere spiritus vitales à corde genitos, quibus tanquam suis proprijs instrumentis se & cætera membra conseruat in vita, & tanquam armis proprijs se & cętera membra tēpore opportuno defendit: quanuis etiam consequenter corrumpat humores & membra: qui equidem spiritus quibus venenum primitus obuiauit, ab ipso corrupti, & ad naturam eius conuersi saltem in parte corrumpunt alios sibi continuos, & alij alios quousq; ad cor perueniant, quorum cor sentiens nocumentum naturali appetitu appetens se in vita conseruare & tueri & principalius se, quàm alia membra, ilico ad se trahit spiritus, non à veneno corruptos, quos ad alia membra transmiserat pro eorum vitæ obseruatione atq; tutela, quinimo sanos, ad quorum retractionem sequitur de per accidens etiam spirituum à veneno corruptorum attractio. Ex quo propter nocumentum pręcipuè cordi illatum, sequūtur sincope, cordis tremor, defectus pulsus, & generaliter accidētia cardiacę passionis.

De præseruatione in generali à Venenis & à mortiferis medicinis, quæ per os communiter aßumuntur: utputa de electione debita ministrorum pro præseruatione à uenenis & à mortiferis medicinis: de præcognitione eorum qui intendunt exhibere uenenum seu mortiferam medicinam: de præcognitione præsentiæ uenenorum, & de cautela ciborum & potuum & salsamentorum cognitorum excellentium qualitatum & præcipuè excellentium saporum & excellentium odorum: de cautela ciborum & potuum & salsamentorum incognitorum & excellentium qualitatum, & præcipuè excellentium saporum, & excellentium odorum extraneorum seu horribilium, & de cautela famis & sitis uehementis, & de præaßumptione seu quacunq; alia præmunitione rerum à uenenorum & à mortiferarum medicinarum nocumentis præseruantium. Cap. VIII.

QVæ à venenis & à mortiferis medicinis, quæ per os communiter assūmuntur, & sunt hominis principaliter præseruatiua, sunt sex. Primum est electio debita ministrorum. Secundum est præcognitio eorum, qui intendunt exhibere venenum. Tertium est præcognitio præsentiæ venenorum. Quartum est cautela ciborum & potuum & salsamentorum cognitorum, excellentium saporum & excellentium qualitatum. Quintum est cautela ciborum & potuum & salsamentorum incognitorū præcipuè excellentium & inconsuetorum saporum & qualitatum & extraneorum, seu horribilium odorū & vehementis famis & sitis. Sextum est præassumptio seu præmunitio rerum à venenorum & medicinarum mortiferarum à nocumentis pręseruantium.

Pro primo principali videlicet ad debitam ministri congruitatem vtilem & opportunam pro præseruatione à venenis & à mortiferis medicinis tria principaliter requiruntur, Primum & principalissimum est, quòd ipse sit bonus &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

fidelis & virtuosus, principaliter timens Deum, & cupiens suæ animæ sospitatem: talis nanque existens pro certo nullatenus excogitabit de fraude veneni. Contrarius verò nempe suspectandus est: qui nanque non ambulat in timore Domini, nec curat de suæ animæ sospitate, non magis quippe curabit de salute Domini sui. Qui verò infidelis seu non de lege Domini sui fuerit, omnino abijciendus est, ne ei contingat simile ei, quod mago à Iudæo contigit, prout Aristot. in libro de Secretis secretorum seriosè narrat, instruens Alexandrum, vt non confidat de aliquo, qui non sit de lege sua. Secundum, quod principaliter requiritur ad debitam ministri congruitatem, est quòd ipse minister causam habeat optandi salutem domini sui & sperandi maiorem sibi cōsequi vtilitatem viuente domino, quàm post mortem, & hoc dependet à domini potestate: ob huius nanque secundi requisiti defectum plurimi ministri & ministræ suos dominos & dominas venenarunt. Tertium, quod principaliter requiritur ad debitam ministri congruitatem, est assidua & solers ministri ipsius diligentia, præcipuè circa omnia vasa conseruationi victualium opportuna, vt bene cooperta permaneant, ne fortè inscio ministro venenosum aliquod animal subintraret relinquendo ibi venenum, & pręcipuè circa vasa vinaria: quoniam animalia venenosa maximè diligunt odorem vini: propter quod compertum est pluries experientia, quòd plura ex eis se in vasis vinarijs suffocarunt, vt testantur auctores. Custodiantur etiam diligenter vestes, camisiæ, sarabulæ, lintheamina, & cęteri vsuales panni, ne ab inimicorum seu suspectorum manibus pertractentur: quoniam reperiuntur aliquæ nefandæ venenorum species interimentes tactu, vt præsertim narratur de milite, cuius manus & totum corpus ex tactu lanceæ mortificata fuerunt. Et ideo Aristoteles istud primū principale pro pręseruatione à venenis & à mortiferis medicinis in libro de Regimine principum, cap. de Corporis custodia attentè prospiciens, consuluit Alexandro, vt nequaquam confidat in seruitijs mulieris, nisi vrgente necessitate illius, quæ fidelis & dilecta creditur esse sibi cauendo à venenis mortiferis, cum notum sit quanta multitudo regum & dominorum anticipantium diem mortis occubuerit potionibus venenorum: & consimili de causa consulit, vt non confidat in vno medico recolens ei puellam ab infantia veneno nutritam à regina Indorum inter alia multa xenia sibi transmissam.

Pro secundo principali, videlicet ad cognoscendum eos qui intendunt exhibere venenum, seu mortiferam medicinam, cōsiderari ac intueri debent vultus eorum: plurimi nanque tales aut vultu rubent, aut pallent. Considerandi etiā sunt in verbis eorum, vtputa si verbis vtantur amplius mellifluis consueto, ex quibus mali effectus sæpissime consequuntur, & præcipuè si vnquam primitus de domino suo cōquesti sint, aut si prius verba prætulerint vllatenus minatoria, aut si querelæ prius causam habuerint. Cōsiderandi etiam sunt ministri, præcipuè cum credentias faciunt, vt absque electione de re exhibenda sumant notabilem quantitatem, & ipsam transglutiant, ac moram coram domini præsentia contrahant, ne fortè recedentes statim euomerent, & sic permanerent illæsi, præsertim vtendo postea rebus, quæ à venenorum & mortiferarum medicinarum nocumentis præseruant & curant: si nanque affuerit coloris in vultu permutatio ad rubedinem vel pallorem, aut inconsueta verbis mellifluis collocutio, aut prius prolatio minatoria, aut causa querelæ, aut electio rei in faciendo credentiam, aut sumptio rei exhibendæ in minima quantitate, aut fictio transglutiendi citò postea expuēdo, aut citus seu subitus recessus facta credentia, profectò in tali de intentione exhibendi venenum, seu mortiferam medicinam, meritò suspicandum est, & præsertim si plura aut omnia ex prædictis

simul affuerint, & pręcipuè si talis minister fuerit & caruerit conditionibus requisitis prænarratis immediatè præcedenti parte. Verùm quia multoties vnus dominus aliun: dominum, inscio ministro, fraudulenter venenare intendet, non curans de morte ministri, poteritq́ esse venenum non statim interimens, nec citò faciens venire alicuius accidentia: aut erit aliquis minister tantam sagacitatem malitiæ in se habens, quòd de sua intentione exhibendi venenum, nullatenus poterit persentiri: tunc in isto casu, ac etiam in quocunq́ alio cum voluntas affuerit, fiat illud quod infrascripti docēt auctores. Euax nanq́ rex Arabum in libro de Lapidibus preciosis cap. de Lapide echites sic inquit. Inter præcipuos lapides numeratur echites: continet hic aliū pręgnantis more lapillum: si quis suspectus tibi sit de fraude veneni, tuq́ probare velis sua ne sit iniqua voluntas, participes mensæ quā formidas, adhibeto pulmento posito cui sit submissus echites. *Si fraus corde subest tentans glutire nequibis.*
Si tuleris lapidem cupidè gustata uorabis. *Puniceum lapis hic memoratur habere colorem.*

Albertus verò Magnus in suo de Mineralibus libro 2. tractatu 2. scilicet, de Lapidum nominibus & virtutibus, Euax dicta confirmando cap. de Lapide echites sic ait. Echites gemmarum optima, coloris est purpurei, & vocatur à quibusdam aquileus &c. Est autem modus eius, quòd in se continet alium lapillum, qui in ipso sonat quādo manu mouetur & quassatur &c. Tradunt Chaldæi, quòd si de ministratione veneni cibus aliquis suspectus sit positus in cibo illo, prohibet ne posit glutiri cibus ille: & si lapis subtrahatur mox deglutitur &c. Aiunt etiam quidam, quòd si aliquis suspectus habetur de ministratione veneni si in cibo eius quicunq́ sit lapis immittitur statim ad cibum strangulatur, & quando subtrahitur glutit cibum si est reus, & si est innocens glutit cibum, cui lapis immissus est.

Pro tertio principali à venenis præseruatiuo, videlicet pro cognitione pręsentiæ venenorum, quæ maximè facit ad præseruationem ab eis octo principalia ponuntur ab auctoribus quibusdam ea affirmatiuè tanquàm experimento approbata ponentibus, quibusdam verò aliqualiter dubitatiuè. Primum principale positum ab auctoribus ostendens veneni præsentiam est cornu serpentis ab auctoribus nominati cerastes, quod quidem cornu præsentato veneno sudare videtur: quod nempe accidit propter ipsius cornu proprietatem, propter quam, tantam conuenientiam habet cum quocunq́ veneno & præcipuè vaporoso, quòd ilico veneno ipso præsentato attrahit ad se vapores ab eo, qui ipsi cornu terso & polito existenti inhærentes ingrossantur, & faciunt quòd ipsum sudare videtur, licet non propriè sudet: quia in vero & proprio sudore resoluuntur vapores à re sudante: quod si cornu contingeret, ipsum ex sudore tali diminueretur, quod nullatenus fit: & quanto venenū est magis vaporosum, aut ex sui ipsius natura seu modo substantiæ ipsius, aut ex natura seu modo substantiæ rei, cui venenum ipsum admiscetur, tanto præfatum cornu amplius sudat: & si quæratur, vtrum præsentato aliquo lapide venenoso solo absq́ hoc, quòd cōmisceretur rei alicui vaporosæ prædictum cornu sudaret, cum lapis ille nequaquam sit ex sui natura seu modo substantiæ euaporabilis. Respondeo, quòd ego credo, nisi viderem experiētiam in oppositum, potius quòd non sudaret, quàm quòd sudaret. Si autem viderem experiētiam in oppositum dico quòd sudaret, propterea quòd præfatū cornu attraheret à præfato lapide de speciebus spiritualibus eius quas attrahendo per aerem attraheret etiam simul cum eis de vaporibus in eodem aere existentibus, qui quidem vapores facerent cornu sudare videri: & hac de causa cornu prędictum debet teneri supra sal propter salis actualem humiditatem quam aeri sibi vicino communicat propter quam aer ipse vicinus redditur vaporibus copiosior, quāuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ſal potentialiter ſit ſiccum, ſcilicet reſpectu corporis noſtri. Qua de re, vt ex prædicto cornu maior cognitio de veneni præſentia habeatur, præcipi debet, quòd omnia quæ ſupra menſam ponuntur, in qua eſt cornu prędictum, ſaltem in principio aliquantulum maneant diſcooperta: & ſi quęratur, an cornu prędictum ex præſentia alterius cornu eiuſdem ſpeciei ſpecialiſsimæ ſudare videretur quod apparet debere cōtingere ob maiorem eorum intra ſe conuenientiam eſſentialem, quàm ſit inter aliquod venenum & cornu & ob ipſum cornu rationabiliter venenoſitate participare, propterea quia generatur ex ſuperfluitatibus groſsis & terreſtribus in ſerpentis capite aceruatis, in quo nempe capite venenum ipſius ſerpentis maximè aggregatur quia in ſaliua oris: Reſpondeo, quòd non: quia quanuis vnum cornu cum alio cornu maiorem habeat conuenientiam eſſentialem, non tamen habet maiorem conuenientiam accidentalem proprietati ſuæ, quo ad hunc effectum correſpondentem, vt patet de magnete, quæ maiorem conuenientiam eſſentialem habet cum alia magnete eiuſdem ſpeciei ſpecialiſsimę quàm habeat cum ferro: & tamen per eius proprietatem attrahit ferrum & non magnetem: & non loquor nunc de magnete quæ eſt venenum, quia ſi præfatum cornu ex præſentia alicuius lapidis venenoſi videretur ſudare etiam conſimiliter contingere deberet ex præſentia venenoſæ magnetis: ſed loquor de magnete attractiua ferri, quę non ponitur in numero venenorum. Secundum principale poſitū ab auctoribus oſtendere præſentiam venenorū eſt lapis praſsius dictus ab aliquibus lapis ſerpentinus, qui ponitur ab auctoribus eſſe mater ſeu domus ſiue palatium ſmaragdi, qui ideo vocatur praſsius, quia habet colorem viridem ſpiſſum ſimilem colori τοῦ πράσου, id eſt, porri, ſcilicet foliorum eius: hic nanq; lapis iuxta quoſdam auctores poſitus ſupra menſam ex cuiuſcunq; veneni præſentia virorem ſeu proprium colorem ſtatim amittit. Exiſtimo, ſi ita eſt, eſt propter cauſam quam prædixi de cornu ſerpentis: veneno verò ſemoto aiunt, quòd ilico redit viror ſeu proprius color. Tertium principale, quod ponitur à quibuſdam oſtendere veneni præſentiam eſt pes dexter vulturis facto ex eo candelabro, ſuper quo candela accenſa poſita ex veneni præſentia aiunt eius flāmam extingui: quod ſi verum eſt accidit ex proprietate præfati pedis conſumptiua inflammabilis humiditatis in flammæ licinio exiſtentis, aut aerem flammę candelæ circūſtantem taliter commouente, vt ipſum extinguat. Quartum principale poſitum à quibuſdam oſtendere veneni præſentiam eſt auis dicta pſittacus, id eſt, papaga, ſeu papagallus: quæ quidem auis, vt inquiūt, ex veneni præſentia vltra eius cōſuetudinem valde vociferat & exclamat: quod ſi verum eſt accidit, quia ob eius proprietatem ſentit cuiuſcunq; veneni præſentiam à qua aliqualiter moleſtatur, propter quod clamat & vociferat vltra ſolitum. Quintum principale poſitum ab auctoribus oſtendere veneni præſentiam, eſt lapis, qui fit ex confectione trochiſcorum Indicorum poſita inferius in ſexto principali præſeruatiuo, auctoritate Albucaſis, quarta particula aracauij, qui lapis ligatus in brachio filo ſerico mouetur, cum venenum præſens fuerit, aut fuerit in domo, aut comeſtum fuerit. Aduerte tamen, quia cum Albucaſis non faciat mentionē in quo brachio lapis præfatus portari debeat, iuxta documentum Euax in libro de Lapidibus precioſis, cap. de Lapide epiſtites, debet portari in brachio ſiniſtro in qua parte cor iacet. Sextum principale poſitum ab auctoribus oſtendere veneni præſentiam eſt lapis bufonis, ſeu botracis, ſeu botti, cuius quidem lapidis ſunt duo genera: quæ ſi ambo ſimul includantur præſente veneno manum tangentis adurunt. Si verò præſentetur venenum præſente lapide ſubalbido alterius dictorum duorum generum lapis dictus efficitur varius. Septimum principale poſitum ab auctoribus oſtendere veneni præſentiam eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tiam, est vas factum ex electro minerali, quod vas quando venenum mittitur in potu in ipso existenti stridet, sicut stridet nitrum quando infunditur sibi acetum. Octauum principale positum ostendere veneni præsentiam, est cuppa, seu scyphus factus de aurichalco: cui si venenum appropinquauerit, vel in mensa appositum fuerit in qua fuerit scyphus, seu cuppa prædicta, statim ipse seu ipsa incipit colorem mutare in diuersos colores, per lineas multas, vt fertur: hæc autem quatuor vltima, si vera sunt, fiunt à proprietate cuiuslibet eorũ. Primum ponitur à Gilberto Anglico septimo sui Compendij medicinæ: Et à Petro de Abano in lib. de Venenis: Et ab Alberto magno 25 de Animalibus. Secundum ponitur à Petro de Abano in libro de Venenis. Tertium ponitur à quibusdam non ita famosis. Quartum ponitur à quibusdam non ita famosis: veruntamen Rasis 2. Cotinentis, auctoritate Sarach, asserit id fieri cum psittacus venenum assumit, & non quando venenum præsentatur. Quintum ponitur ab Albucasi, quarta particula auij. Sextum ponitur ab Alberto Magno 2. de Mineralibus. Septimum ponitur ab Alberto Magno 5. de Mineralibus: & à Petro Hispano in Thesauro pauperum, & à Ioanne Gadesden secundo suæ practicæ dictæ Rosa. Octauum ponitur à Petro Hispano in Thesauro pauperum: Et à Ioanne Gadesden secundo suæ practicę dictę Rosa. Hęc autem omnia infra in sexto principali ex auctorum mentibus ostendentur.

Pro quarto principali vtili & opportuno pro præseruatione à venenis & à mortiferis medicinis, videlicet pro cautela ciborum & potuum & salsamentorum cognitorum excellentium qualitatum & præcipuè excellentium saporũ & excellentium odorum diligenter aduertendum est, vt cum habetur suspicio de veneno, non comedatur cibarium, neq; aliud salsamentum, excellentem in se continens qualitatem, & præcipuè excellentem saporem, vt puta nimis dulcem, vel nimis acrum, vel salsum, vel nimis acetosum, vel amarũ, vel alium con similem, aut excellentem odorem, siue bonum, siue non bonum: quanuis talia cibaria, seu salsamenta cognita sint fore vtilia pura atq; sincera. Ex huiusmodi nanq; cibariorum, vel potuum seu salsamẽtorum assumptione bonorum odorum atq; saporum occultatur aliquando perceptio postea rei malum habentis odorem atq; saporem: excellens nanq; sensibile iuxta Philosophũ corrumpit sensum, & similiter etiam ex assumptione ciborum & potuum & salsamentorum malum habentium odorem siue saporem impeditur perceptio rerum venenosarum, extraneum seu malum odorem, seu saporem habentium, quæ postea sumi possunt. Oportet etenim recipiens iuxta Philosophum denudatum fore à natura recepti: quare in his talibus est habenda cautela: quapropter iuxta documentum Dioscoridis & plurium aliorum auctorum, timens sibi de veneno seu mortifera medicina, semper, antequàm aliquid prorsus assumat, diligenter cum aqua frigida optima os sibi lauet bene gargarizando & aliquid bibendo, vt denudatis optimè membris gustus ab omni re cuiuscunq; saporis assumendarum rerum sapores distinctius atq; perfectius percipere posit.

Pro quinto principali vtili & opportuno pro præseruatione à venenis & à mortiferis medicinis, videlicet pro cautela ciborum & potuum & salsamentorum incognitorum excellentium qualitatum, & præcipuè excellentium saporum, & excellentium odorum seu extraneorum & horribilium, oportet diligenter aduertere, ne vllatenus aliquid assumatur, sed primitus permittatur, quòd aliquis de eis, seu de aliquo prædictorum assumat in notabili quantitate stando per diem vel circa, & considerando bene, si aliquod malum accidens subsequatur: si nanq; aliquod malum accidens subsequatur quantumcunque remissum, consulo protinus non gustari quicquam de eis, vel de aliquo prædictorum. Sunt nanq; aliqua venena exhibita cum cibis, vel potibus, vel salsa-

mentis in adeò modica quantitate, quòd à principio accidentia eorum ferè mi nime possunt percipi: postea verò per continuum eorum vsum faciũt acciden tia sæua & aliquoties incurabilia. Et ideo tutius est de talibus non gustare: vt plurimum etenim imo semper iuxta præsertim Rabi Moysem, in libro de Venenis, tractatu secundo, cap. 1. Omnes mortiferæ medicinæ & venena quæcunq; sunt excellentium seu extraneorum odorum atq; saporum, quanuis aliqua reperiantur, quæ saporem in primo occursu gustui non displicibile repræsentent, sicut patet de arsenico sublimato, quod primo occursu gustui dulcedinem repræsentat, amaritudinem verò statim post: & omnino caueat à fame & siti vehementi: quælibet enim ipsarum propter voracitatem aliquando veneni perceptionem occultat, & facit venenum citius penetrare per venas & arterias præcipuè propter vacuitatem earum & propter fortem appetitum nutrimenti membrorum.

Sextum & vltimum principale præseruans hominem à venenis & à mortiferis medicinis est præassumptio, seu quæcunq; alia pręmunitio rerum, quę ex sui natura, vel proprietate præseruant hominem à nocumentis eorum imprimendo talem in ipso qualitatem seu proprietatem, quòd venenum seu mortifera medicina nequaquam notabiliter saltem, aut cum difficultate lædit. Harũ autem rerum taliter præseruantium aliquæ etiam sunt curantes, aliquæ verò sunt præseruantes & non curantes: sicut etiam aliquæ reperiuntur medicinæ curantes & non præseruantes, quinimo sunt lædentes, si darentur homini non venenato, prout de his omnibus infrà in præsenti cap. & in cap. immediatè sequenti, ex illustrium auctorum mentibus declarabitur: attamen vtplurimum facientia ad curationem in generali venenorum & mortiferarum medicinarũ, sunt etiam facientia ad præseruationem ab eis, vt theriaca, Mithridatum & plurima alia: & ideo pro maiori complemento huius sexti principalis præseruatiui hominis à venenis & à mortiferis medicinis recursum habeas ad capitulum immediatè subsequens: quæ verò pro præseruatione à venenis & à mortiferis medicinis ab auctoribus dicuntur, statim infrà describam. Aristoteles in libro de Regimine principum, cap. de Aegritudine membrorum genitalium: Qui verò comederit nuces cum ficubus & paucis folijs rutæ venenum in ea die non nocebit ei. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Anchusa.

Anchusæ sunt duo genera, quarum vna habet folia lactucæ similia, sed acuta & aspera & nigra & spinosa, radix est ei digiti habens in gyro grossitudinẽ & coloris sanguinei in æstate inficiẽs digitos, nascitur locis cultis folia habens in gyro super terram spansa. Alia anchusa quam multi albicidion, alij alcibiadion dicunt suprascripta paruiorem, quæ folia minora habet & asperiora superiore, virgas similes supradictæ, sed tenues super quas florem purpureum, aut phœniceũ profert: radices habet rufas & oblongas: nascitur locis arenosis: virtus est radici & folijs eius vna, morsibus venenatis occurrit, si manducata fuerit & bibita, & in collo ligata vim venenorum non admittit, &c.

De Lisimation, aliàs Lisimachion. Lisimation, aliàs Lisimachion hastas habet altas maiores & tenues & fructicosas, circa quarum nodos folia minuta habet salicis similia, gustu stiptica & florem purpureũ aut aurosum, nascitur in locis humectis: herba suffumigatione adhibita vim veneni longius arcet.

De Nuce viridi. Nuces siccæ duæ cum caricis, id est, ficubus siccis duabus & viginti rutæ folijs addito salis grano simul conteruntur: nullus opprimi venenis potest ea die qua quisq; ieiunus acceperit.

De Ruta. Rutam venenis resistere mustelæ docent: quæ quando cum serpentibus dimicaturæ sunt cibo eius armantur. Docuit & rex Ponticus Mithridates, qui cum fratris sui vitaret insidias, rutæ folia viginti cum duabus nucibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

cibus totidemq́ caricis admisto salis grano quotidie ieiunus accepit.

De Raphano.

Raphanus Græci, nos radicē vocamus, in cibo quoq́ venenis resistit: nam contra venena radices, nuces, lupini, cedrum, apium prosunt, sed contra futura, non contra venena accepta: vnde apud veteres, ante alias epulas hoc solebant mensis apponere.

De Smilace aspera.

Smilax aspera, id est, rorastrum seu cinilax, folia habet periclimeno, id est, matrisyluæ, seu caprifolio similia, cuius virgæ sex, aut septem sunt, sicut zuræ aut bati, implicantes se vicinis arboribus aut saxis. Semen habet simile vuis, quod cum maturauerit rufum aut nigrum colorem facit cum gustu submordaci, cuius radix est dura & grossa, nascitur locis aquosis & asperis: semen eius & folia venenis occurrunt: nam si ante accipiantur venena non sinūt nocere: dicitur autem quòd si ab infante accepta fuerint, venena non sentire.

De Scorodo.

Scorodon, id est, allium, magnam habet vim: omnibus quippe pernitiosis hominum malis vehementer resistit &c.

De Serpillo.

Vt Serpilli potentiam intelligas, subdidi theriacam in templo Aesculapij ab Antiocho rege Syrię versibus dedicatam, in qua non leuem sibi meruit portionem. Est autem compositio hæc: Trifolij, opoponacis, serpilli an. ʒ. v. alias ʒ. ix. anisi, fœniculi, amili, apij seminis, an. ʒ. x. alias ʒ. xiij. herbi, id est, orobi farinæ ℥. i. al. ʒ. xij. hęc simul trita vino quàm potest optimo colliguntur, & in pastillos victoriari ponderis ℈. iiij. al. v. digerūtur. Ex his singulis dantur ex vino mistis cyathis tribus, id est ℥. iiij. s. hac theriaca magnus Anthiocus semper est vsus aduersus toxica & potionem malam & animalia venenata, cui quantū debuerit ex eo licet colligere: quia testimonij sui arbitrū medicinæ Deum fecerit.

De Vetonica.

Quisquis autem hanc herbam supple vetonicam, id est betonicam biberit, vim veneni non admittit.

EX ANDROMACHO.

Andromachus in libro de Theriaca. Primum & melius quod datur in potu de theriaca est ad prohibendum nocumentum medicinarum nocentium, siue interficientium propter illud quod iam bibitum est, aut propter illud de cuius potu timetur: Et ad puncturam reptilium habentiū venenum cum quantitate trium cyathorū, id est ℥. iiij. s. vini: Et ad potum quidem medicinarum interficientium, sicut opium, euphorbium, & iusquiamum, & cantharides, & reliqua huiusmodi &c. Ad omnia ista confert theriaca cum eo, quod diximus de vino &c. Et sunt iuuamenta alia magna in cōseruanda sanitate: nam cum ille qui bibit eam antecedit & bibit ex ea in sanitate sua prohibet omnes causas quæ timentur primitiuas in corporibus, quæ sunt fundamēta dolorum omnium: & qui bibit ante puncturā alicuius reptiliū, aut venena perimentia aut in corruptione aeris, aut alteratione aquæ in regionibus diuersis confert & prohibet causas vniuersas ex quibus timetur generatio ęgritudinum in corporibus &c.

Auctor præsentis operis. Recepta siue descriptio vera huius theriacæ posita est à me infra in decimo, siue vltimo cap. pręsentis primi libri. Galenus secundo Alimentorū, cap. de Nucibus. Digeritur & magis nux, id est, nux communis quàm subtilis nux, id est, auellana, & magis eustomacha, id est, bona stomacho est. Et multo magis quādo cum ficubus siccis comeditur. Scriptum est autem à multis medicis, si ambo hæc ante omnes alios cibos sumantur cum ruta, nihil magis à mortiferis medicinis pręseruari hominem. Galenus in libro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

de Euchimia & cacochimia cap. de Fructibus. Quidam eorum qui scripserunt compositionem pharmacorum circa mortifera alexiterium, omnium eorum esse dixerunt ficus siccas acceptas cum nucibus & ruta. Galenus nono de Simplici medicina cap. de Lemnia siue terra sigillata: Hanc enim terram, id est Lemniã, siue terram sigillatam sacerdos accipiens cum quodam locali honore non mactatis animalibus, sed de frumento & hordeo tribuendo loco illi, fert quidem ad ciuitatem: permiscens autem aqua & lutum liquidum efficiens, & hæc vehementer agitans, deinde residere permittens: primò quidem aufert aquam quæ in superficie: demum sumens quod pingue terræ & solum deserẽs quod residet petrosum & arenosum quod etiam inutile est quousque desiccetur illud pingue lutum quousque in consistentiam perueniat mollis ceræ: & huius accipiens paruas particulas sacrum superponit signum Dianæ: & dehinc rursus desiccat in vmbris quousque prorsus exiccetur: & fiat hoc quod est cognitũ omnibus medicis pharmacũ, scilicet Lemnium sigillum: sic enim, vt dixi, quidam id nominant propter impressum ei signum, sicut & propter colorem quidam Lemniam militam: habet enim colorem militę, id est, terræ rubeæ carpentariorum similem. Differt autem ab illa, eo quòd minimè contaminat sicut illa, & etiam secundum cacumẽ, quod est in Lemno, id est insula taliter nominata totum est citrinum colore: in quo neque arbor, neque planta est, neque petra, sed sola hæc terra. Tres autem ipsius reperiuntur differentiæ: vna quidem quæ dicta est sacræ terræ, quam nemo alius tangit, nisi ipse sacerdos. Secunda verò alia, aurea milita. Vtuntur autem ea carpẽtarij maximè. Tertia autem, quę est mundificatiua, qua vtuntur lauantes linthea & vestes quicunque voluerint. Ego autem postquàm legi in Dioscoride & alijs quibusdam misceri sanguinem hircinum Lemniæ terræ, & ex luto quod fit ex hac mistura ipsum sacerdotem formare ac signare quæ vocant Lemnia sigilla, seu terrã sigillatam appetij ipse inspicere proportionem mistionis &c. In tota insula Lemno versus orientalem quidem partem ipsius existit Hephœstias, versus occidentalem verò Mirena. Et quod à Poeta dicitur de Vulcano, cecidit in Lemnum, propter naturam cacuminis videtur mihi fabulari. apparet enim simile adusto secũdum colorem, propterea quòd nihil in eo oritur. Ad hoc igitur cacumen iens ipse sacerdos tempore quo ego adiui insulam, & numerum quendam frumenti immittens terræ & alia quędam faciens secundum localem reuerentiam repleuit quidem totum currum de terra. Ferens autem in ciuitatem, vt iam dixi, constituit famosa Lemnia sigilla: visum autem fuit mihi quærere, si prius vnquam hircinũ vel caprinum sanguinem huic terræ acceperunt ex narratione misceri: super qua interrogatione omnes audientes riserunt: non tales quales viri, imo & valde inter cætera periti in tota locali historia: ac etiam librum accepi à quodam ipsorum scriptum antea à quodam localium virorum, in quo docebat totũ vsum Lemniæ terrę: vnde ego etiam non pigritaui experiri hoc pharmacũ sumens viginti milia sigillorum. Vtebatur autem ipse libri conditor hoc pharmaco ad multa qui in primis immorabatur Hephœstiade: nã & in sanguinolentis vulneribus & in veteribus & in vix cicatricabilibus, necnon in morsis à serpentibus, & omnino in morsis à feris & in pernitiosis pharmacis: non tãtum in prædonando, sed & etiam superdonando. Asserebat autem & experientiã habere pharmaci, quòd puta de Lemnia ponitur vomitum prouocare, si quis adhuc existente in ventre mortifero pharmaco biberit hoc alexiterium, id est, theriacalem medicinam. Sed huius quidem & nos etiam habemus experientiam in lepore marino & in cantharidibus suspicantibus quidem hominibus se sumpsisse aliquid tale, mox autem euomentibus, eo quòd per Lemnium sigillum pharmaco nullumque symptoma patientibus, postea ex his quæ sequũtur & leporem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

porem & cantharides, quanuis perhibitio periculosorum pharmacorum fuerit deprehensa. Si autem ad alia mortifera pharmaca, quæ & deleteria vocantur eandem virtutem habet, id quod per Lemnium pharmacum mihi quidem immanifestum est. Ille autem qui de Hephœstiade asserebat morsum rabidi canis sanare id bibitum per vinum lymphatum, in vlcere autem positum per acetum acerrimum. Sed per acetum quidem, & aliarum ferarũ asserebat id mor sus sanare appositis de foris herbarum frondibus quas didicimus apponi putredinibus: cõmendabat autem maximè scorodum: deinde centauream mino rem, deinde verò prasum. Ego verò quando in male morigeratis & putribilibus vlceribus Lemnia vsus fui, profui nimis &c.

EX GALENO.

Galenus in libro de Theriaca ad Pamphilum principem. Si enim sicut est fa ma, quæ habetur à multis ad solas morsuras vénenosorum & ad potiones dele teriorum pharmacorum, id est, mortiferarum medicinarum ageret hæc antido tus, supple theriaca, oporteret sicut aliquod iocale in domo conseruatam tenere eam non consumptam à tempore reuocante vtilitatem, quanto verò ma gis, quia cum his bonitatem habitus promittit & longitudinem vitæ & vigorationem sensuum & procuratione͂ sanitatis: sed etiam vtilissimum esse puto in sanitate non auertere vsum eius eligendo magis non pati quàm liberari à molestantibus passionibus. In peregrinationibus autem quando homines habent suspicione͂ terras aliquas esse ægrotaturas, vel timentes aquarũ prauita tem ad fabæ Græcæ id est, ʒ.i. magnitudine͂ cum mellis cochleario vno, id est, aur. iiij. & aquæ calidę duobus cyathis id est ℥.iij. sumentes eam tuentur habitũ corporis, sicut armis aliquibus vtentes hoc pharmaco & permanent absq; no cumento. Doctorum verò meorum senissimus vir, vltra aliquem alium vtens experientia & epicichia mentis excellens Aemilianus Nequius dixit, quòd quandoq; Italicorũ terram pestilentia opprimens acutas mortes & corruptiones intulit. In timore autem omnibus similiter & medicis & principibus existentibus, aduenit eis cogitatio, vt vterentur theriaca, & alijs omnibus auxilijs nihil operantibus, quo facto quidam quidem ægrotantium, qui eam receperunt securi, quidam verò mortui sunt: qui verò antequam ægrotarent, acceperunt eam non solùm periculum, verumetiam experientiam passionis effugerunt: & nullum est mirabile, siquidem & mortalia pharmaca potest superare & vincere &c. In morsis igitur à vipera & serpe͂te, & vniuersaliter in morsis vel percussis ab aliquo venenosorum, & ad vniuersa mortifera sufficienter valde ea quæ recens est potest iuuare: est autem recens vsq; ad annos triginta, post hoc autem tempus confert in alijs passionibus, de quibus scribemus inferius si non fuerit multorum annorũ vltra prædictos. Probatio autem operatiui phar maci, aut non operatiui est hæc. Pharmacum subductiuum, aut vomitiuũ, aut helleborum, aut scãmoniam, aut aliquod talium pharmacorum do, tanquam debens purgare, & postea superdo de hac antidoto fabæ Græcæ magnitudinem, & non purgabitur, neq; sentiet aliquid de purgatione qui sumpsit eam: si verò purgetur, detegitur inoperabilitatem antidoti esse propter antiquitate͂. Datur aũt ad potationem quidem mortalium pharmacorum, & ad plagationes venenosorũ, de hoc pharmaco auellanæ, id est, aur. i. ʒ. i. s. magnitudo cum vini cyathis tribus, id est ℥. iiij. s. & similiter datur eis, qui habe͂t suspicione͂ phar macationis, & illis, qui à causa immanifesta periclitantur. Hoc aũt pharmacum datur in matutinis: vniuersaliter aute͂ dicendo, in quibus alia auxilia nihil prosunt, sed vincuntur ab ægritudinibus, in his hæc antidotus habita mirabiliter operatur. Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem: & in libro de Commoditatibus theriacę. Theriaca tempore non pauco eget, vt cõgrua fiat ad vsum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

& digeratur bene: digeritur enim, vt plurimum duodecim annorum tempore. Qui enim fortiori voluerint ea vti, tempus quinque vel septem annorum habente vsi sunt, & maximè in morsis à feris, & à canibus rabiosis & in pharmacis deleterijs, id est, mortiferis. Multi aũt virtutem eius iudicare volentes prędantur alicui aliquod purgatiuorum pharmacorũ, & deinde superdantes de hoc antidoto faciunt eius probationem: quę enim est vigorosa & robusta penitus non permittit fieri purgationẽ vincens sua fortitudine purgatiui pharmaci robur: si verò ita purgatus fuerit, sicut si antidotum non sumpsisset, palam est: quoniam imbecillis & debilis est non potens superare dati pharmaci virtutem. Non solùm autem ad theriorum & ad ferarum morsuras, & ad deleteria pharmaca iuuare hæc antidotus nata est: verumetiam & ad maximas alias passiones alexiterium, id est, theriacale est pharmacum: ita enim à nobis & ab vsu, qui ab experientia, inuenta est esse. Maximè autem confert, quando aliquis cum sanus est sumit frequenter de ipsa: cõsumit enim superfluas humiditates & totam egressionem à naturalitate alterat. Admirandum autem est de hac antidoto, quoniã videmus eam non solùm corpus patiens curantem, verum etiam ipsam animã pessimè dispositam à passionibus iuuare. Hydrophobiam etiam pessimam ægritudinem, id est, timorem aquæ, accidentem ex morsu canis rabidi hoc pharmacum multoties curare assueuit, & mirabiliter obsistere tantorum malorum incursui: non solùm enim corpus eis siccatur & spasmosum fit, & febre aliquando acri intus aduritur, sed etiam eis mens alienat, & pessimum eis infert symptoma: aquam enim timent, & propter nimiam siccitatem, aquæ desiderium habent, & à bibendo abstinent propter alienationem: etenim id quod potest iuuare non conspiciunt eo quòd desipiunt: fugientes enim aquam & timentes miserrima morte moriuntur male, &c. Inuenta autem est nobis antidotus ista in pestilentialibus constitutionibus sola eos qui occupantur auxiliari potens nullo alio auxilio magnitudini illius mali resistere sic potente. Quo circa consulo propter has quæ fiunt repentè circa aerem constitutiones, & propter alias nocentium causas accipere de hac antidoto frequenter etiam sanum existentem: etenim his quæ extrinsecus occurrunt resistit corpus, supple per theriacæ præassumptæ virtutem, & cum iam patitur facilè sanatiuum inuenies. Hæc enim velut eucrasiam quandam, & sanatiuam consistentiam efficit corporibus consumens superfluas humiditates & calefaciens infrigidata membra & innatam virtutem roborans ad naturales actus exercendum bene. Cum enim natura robustè se habet, tunc absque impedimento venter digerit cibaria & venæ sanguificant ea promptè & hepar faciliter segregat choleram & mũda cibaria assumit cor, vt animam nutrire possit, & toti corpori excreationes ipsas reddi cõmoderatè facit, & superfluitates corporis sanatiuè diaphorat. Maximè aũt tem in itineribus consulo tibi de hac antidoto accipere, quando frigido existente aere iter agis: est enim sicut aliquod benignum indumentum viscerum multam caliditatem eis præbere potẽs. Cognoui etiam ipsam ad prudentiam animæ & acuitatem conferre: sensus enim agere promptè efficit & sincerum ostendens à vaporibus intellectũ, diligentius facit ipsum intelligere. Forte autem & vix passibile, vt ita dicam, facit corpus, vt neque ab aliquo deleterio corrumpi possit: varia enim & tanta mistionis huius pharmaci virtus, præfatam eius vix passibilitatem efficit, & maximè inter alia mistio theriorum. Aiũt enim & Mithridatem illum generosum bellatorem theriacã quidem non accipientem: nondum enim erat inuenta, sed antidotum assumentem multæ mistionis, & ipso nomine eius vocatum: Mithridatum enim nominatur propter generatam ex eo vix passibilitatem non posse accipientem deleterium mori: quando enim bellans cum Romanis victus fuit à Pompeio, coactus fuit, dum erat in

carceribus,

carceribus, in vltimis bibere pharmacum venenosum, vt moreretur absq; ægritudine: multum autem de ipso bibens, ipse quidem non fuit mortuus, sed filię eius valde libenter volentes ei cõmori propter affectum, quem habebant ad eum citisſime interfecit ipsum pharmacum: deinde verò, quia ille tardabat mori pharmaco illo, propter antidotum quam præbiberat, nihil efficere potente, vocauit quendam amicorum eius nomine Mocronum, & iussit, vt interficeret eum, quo sic fiente, & ferro opus explente pharmaci, mori eum contigit violenter. Vides ergo quomodo pharmaca, quæ de multis cõposita sunt, magnum robur habent ad vix pasſibilitatem faciendum, & maximè theriaca propter hoc, & propter tam magnam, vt dixi, virtutem theriorum. Accipere autem hoc pharmacum tibi consulo, cum bene digeſſeris, & non fueris cibarijs repletus & mensura etiam alia & alia vtens benefacies: aliquando quidem fabæ Aegyptiacæ magnitudinem cum aqua sumens, quando paucum fuerit futurum eius ad digestionem spacium: aliquando autem auellanæ magnitudinem faciens, sic bibe, quando plus ad digestionem pharmaci tempus habes. Considera autem simul & horam & regionẽ, in quibus debes sumere de pharmaco. Cum enim fuerit æstas, & maximè calidior facta læditur corpus: & hoc considerans mirabilisſimus Hippocrates eas, quæ ante canem & post canem pharmacationes, tædiosas esse dixit: febrem enim, vt plurimũ hominibus hoc tempus infert. Quo circa & illis, qui sunt in adolescenti ætate, & qui multã habent naturalem caliditatem, non in multa quantitate neq; multoties offerre hoc pharmacum consulo, sicut illis, qui iam sunt in declinatione vitæ plurimum & non rarò, & cum vino consulo aſſumere, vt quod marasmatur iam corporis, & quod extinguitur innati calidi reuiuiscere, & reaccendi ab eo posſit. In infantibus autem omnino cauere oportet ab hoc pharmaco: maior enim est eorum virtute magnitudo pharmaci, & diſſoluit faciliter corpus, & innatum spiritum citò extinguit, sicut & lucernalem flãmam oleum, cum ignis minor fuerit, extinguit.

EX ORIBASIO.

Oribasius in sua Practica lib. 5, cap. 38. Ad lapidem gagatem, qui primus in Sicilia inuentus est ex fluuij fluore reiectus, exinde nomen accepit: postea in Britannia plurimus inuentus est, similiterq; in India: est enim niger, planus, leuis: incensus serpentes fugat, dæmoniosos liberat, virginitatem deprehendit: vbi ipse lapis in domo erit, nullus maleficus præualebit: quicunq; ipsum lapidem super se habuerit nullam potionem mortiferam timebit, nec vllum periculum incurret: similiter, qui eum secum habuerit, serpens ei non nocebit. Probatus est ab Alexandro, & à multis doctisſimis medicis.

Oribasius in Dynamidijs lib. primo, tractatu de Electuarijs. Electuarium validisſimum & probatum, quod contra omnia maleficia datur. ℞. Nucis maioris, id est, communis mundatæ ʒ. vi. rutæ folij ʒ. iiij. salis ʒ. ij. scammoneæ ʒ. i. teres mel addens, vt electuariũ fiat. Dabis exinde ieiunis ʒ. i. in illo die nullum maleficium illis nocuum est. Libro secundo, tractatu de Antidotis. Antidotum quod facit ad omnem venenatam potionem, & omnium ferarũ morsum vel canis rabidi siue serpentium, & omnes corporis occupationes mundat. Si quis istam antidotum quotidie ieiunus vsitauerit, nunquam infirmabitur vsq; in diem mortis suæ, nec vllum pasſionis periculum incurret, si aliquod incursurus est, hanc antidotum si quis vsitat, sanitatem restaurat. Conficitur sic: Fœniculi, seminis cymini, thymi: elelisphaci, id est, saluiæ, pulegij, origani, piperis albi, cyperi, abrotani, piperis nigri, raphani, seminis petroselini, seminis chamædryos, casſiæ lignee, spicæ, dauci, eupatorij, trifolij, seminis amomi, serpilli sicci, gentianæ, aristolochiæ longæ, smyrnæ, id est, myrrhæ, lauri, ve-

tonicæ, id est, betonicæ, anagalici, id est, consolidæ maioris, an. ℥. ij. rutæ agrestis seminis, erucæ seminis, acori, dragonteæ, an. ℥. i. hæc omnia puluerizabis: addes mel despumatum quod sufficit, dabis exinde febrientibus secundum valitudines cum aqua calida in modum auellanæ. Sanis autem sine febre laborantibus cum vino dabis in modum auellanæ. Ad digestionem & somnum post cœnam detur. venenatis & morsu rabidis ipsam mensuram ieiunis dabis, sine dubio curat. Tractatu de Electuarijs. Electuarium maius diaprasion, quod ad omne venenum probatum est, sanitatem facit, malignitatem de corpore aufert, &c. Qui istud electuarium vsitauerit, nihil dubitet de veneno malo & pruina mala, nec de paludibus putridis, nec de temporalibus infirmitatibus. ℞, Styracis, calamitæ, ℥. iij. spicæ nardi, ℥. iiij. calami aromatici, dauci, an. ℥. iij. casiæ fistulæ, ℥. vi. opoponacis ʒ. iij. sagapinon, id est, serapini, ℥. ij. cinnamomi, ℥. vi. xylobalsami, ℥. iij. aliàs ʒ. iij. nardostachyos, id est, spicæ nardi, ℥. v. chamædryos, ℥. iij. rhapontici ʒ. v. cardamomi, amomi, capparis, radicis orobi, an. ℥. iij. squinanthi, ℥. ij. siseleos, id est, sileris, costi, carpobalsami, an. ℥. i. anisi, ℥. vi. liquiritiæ, ℥. ij. petroselini macedonici, id est, olusatri, elenij, id est, enulæ, an. ʒ. i. aliàs ℥. i. croci, ℥. ij. piperis longi, ℥. i. piperis albi, ℥. ij. zedoar, id est, zedoariæ, ℥. vi. balsami, ℥. s. galangal, id est, galangæ, moschi, an. ʒ. iij. caryophyl. ℥. iiij. draganti, ʒ. iiij. xylocasiæ, id est, casiæ ligneæ, ℥. i. anacardi, ℥. ij. basiliscæ, id est, serpentariæ, dictami, an. ℥. ij. leuistici, ℥. ij. apij seminis, ℥. iij. gentianæ, ℥. i. cymini, ℥. iij. nuclei pinei, anethi seminis, an. ℥. ij. myrrhæ, thuris, castorei, an. ℥. i. lauri baccæ, ʒ. i. aliàs ℥. i. peucedani, ℥. ij. pirethri, ℥. i. pęonij, id est, pæoniæ, masculi, mandragoræ, saxiphragiæ, hyssopi, an. ℥. ij. origani, ℥. i. dracontij, pulegij, an. ℥. ij. rutæ agrestis, ℥. vi. betonicæ, ℥. iij. carui, ℥. vi. fœniculi seminis, galbani, an. ℥. ij. terebinthinæ, ℥. iij. prasij succi, lib. i. mellis, lib. iij. Succum prasij & mel in vnum miscebis, & vsque ad tertias in carbones coquantur, & postea puluerem supermittes.

EX MACRO.

Macer in libro de Simplicibus, cap. de Artemisia.

Affirmant quidam quisquis gustauerit illam,
Quòd nullo ualeat nocuo medicamine lædi,
Si musto contrita recens seruabitur herba:
Vinum prædictis reddit medicabile morbis.

De absinthio seu herba absinthij.

Obstat pestiferæ cum uino sumpta ciente.

De Ruta.

Obstat pota, id est, potata, nimis, uel cruda comesta uenenis.
Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit.
Qui rutæ folijs uiginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis caricisq; duabus,
Ieiunus uesci consurgens mane solebat:
Armatusq; cibo tali quascunq; ueneno,
Quilibet insidias sibi tenderet non metuebat.
Mustellæq; probant obsistere posse uenenis:
Mirifice rutam comedunt quæ primitus illam:
Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.

De Betonica.

Plinius hanc inquit, qui secumgesserit herbam:
A nullo poterit nocuo medicamine lædi.

De Fœniculo.

Cum uino cunctis obstat hæc herba uenenis.

De Alcidula, seu aizoon, id est semper uiua.

Taliter & cunctis obstat potata uenenis.

Euax

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Euax in libro de Lapidibus preciosis, cap. de Adamante.

Vltima præcipuum genus India fert adamantis,
De crystallorum natum sumptumq́; metallis:
Hunc ita fulgentem crystallina reddit origo,
Et ferruginei non desinit esse coloris:
Atra uenena fugat, rixas & iurgia uincit:
Clausus in argento lapis hic auróue feratur,
Cingat & hinc leuum fulgens armilla lacertum.

De Sapphiro.

Sapphiri species digitis aptißima regum,
Egregiè fulgens, puroq́; simillima cælo:
Quem natura potens tanto ditauit honorē,
Vt sacer & meritò, gemmarum gemma uocetur:
Nam corpus uegetum conseruat & integra membra:
Et qui portat eum, nequit ulla fraude noceri.

De Elitropia gemma.

Ex re nomen habens est elitropia gemma;
Quæ solis radijs in aqua subiecta natillo:
Sanguineum reddit mutato lumine solem:
Eclipsimq́; nouam terris effundere cogit.
Deniq; post modicum uas ebullire uidebis,
Aspergitq́; foras subitæ scaturiginis imbrem.
Seruat & incolumes producens tempora uitæ,
Sanguinis extinguit fluxum, pellitq́; uenena.
Nec falli poterit lapidem, qui gesserit istum:
Hanc nunc Aethiopes, nunc Cyprus & Africa mittit,
Sanguinis aspersam guttis similemq́; smaragdo.

De lapide Epistites.

Nascitur in bimari preciosior ære Corintho,
Dictus epistites, rutilans lapis & rubicundus.
Qui si feruenti fuerit iniectus aheno,
Ignibus exustans prius ilico sistitur unda,
Frigida post modicum lapidis uirtute futura.
Ad solem positus radios emittit & ignem,
Mirantes oculos perstringens luce coruscat:
Accensas idem compescit seditiones,
Et tutum seruat dubia sub sorte gerentem,
Pectore sed memori fixum teneamus oportet,
Qua cor parte iacet lapides hos esse gerendos.

EX KYRANDO.

Kyrandus in Chyranida, libro secundo, cap. de Vacca. Vngulæ vaccæ elixæ cum sinapi comestæ resistunt omni veneno. Libro tertio, cap. de Saro id est, stornello. Saros auis, id est, stornellus comesta, iuuat omnem qui mortiferum venenum comedit, & si prægustauerit omnino non lædetur. Ioannes Serapionis in Breuiario, libro septimo, cap. octauo, particula De modo Mithridati descriptione communi. Mithridatum prohibet omnia venena perniciosa nocere homini: & facit euadere ab omnibus speciebus veneni mortiferis. Et propter illud postquam probauit ipsum Mithridates, approbauit ipsum: ita quòd nominauit ipsum immortale. Isaac in Diætis libro secundo, cap. de Nucibus. Nuces à ieiunis cum ruta manducatæ fiunt contra venenum. Si ante cibum cum ficubus edantur cōtra rem venenosam corpus defendunt.

De Auellanis.

Auellanæ interiori cortice ablato non assæ ieiunis sumptæ fiunt contra venenum.

De Fisticis.

Fistici si cum vino cocti potui donentur, fiunt contra venenum.

Libro tertio, cap. de Endiuia.

Endiuia syluestris, frigida est in initio primi gradus, sicca in fine eiusdem. Radix eius si bibatur, fit contra venenum. Serapion in lib. de Simplicibus, cap. de Allio auctoritate Aben Mesuay. Illud quidem supple allium, est sicut theriaca ad omne genus veneni.

De lapide Albezaar, id est, bezaar, seu bezaard auctoritate propria.

Hager albeazar, id est, lapis liberans à venenis, vt theriaca. Albezaar est nomen Persicum, & est expellens nocumentum. Et hoc nomen cadit super duo: vnum quod cadit super omnem medicinam conuenientem alicui veneno, eo quòd resistit virtuti eius, & expellit nocumentum eius per proprietatem, quæ est in eo: & secundum quòd cadit super lapidem notum, qui conuenit omnibus venenis calidis & frigidis, cum tota sui substantia, & resistit eis bibitus, aut suspensus super patientem. Auctoritate Asij. Colores lapidis bezaar, sunt multi: nam ex eo est citrinus, & velut puluerulentus: Et nabati, & est ille, qui participat viriditate, & ille qui participat albedine: melior verò omnibus est citrinus, & post puluerulentus: & hic defertur ex Corascen, & ibi nominat eum bezaar, & expositio eius est contra venenum: & minera eius est in terris Syriæ & Indiæ, & in terris orientis: & multi lapides assimilantur ei, qui non habent suam proprietatem, nec approximant ei in operationibus aliquibus: & quidam est, qui dicitur cobhori & mariã: & est lapis in quo nullus errat, sed multi errant in alio, qui dicitur chintos, aliàs chicos: & est lapis multæ humiditatis mollis tactu, mollitie sine superfluitate: & caliditas eius est sine superfluitate etiam: & proprietas eius est, quod confert venenis animalium omnium & plantarum & morsibus & puncturis venenosorum quando bibitur ex eo pondus xij granorum hordei: aut fit linimentum cum eo super locum morsus: liberat enim à morte, & expellit venenum per sudorem: & quãdo ponitur lapis in annulo, & ponitur in ore ipsius qui sumpsit venenum & fugit aliquantulum, cõfert ei: & si ponitur lapis ille super locum puncturæ & morsus animalis venenosi, quemadmodum sunt punctura scorpionis & cantharidarum malarũ, aut zambor, id est, calauron seu tafanus magnus niger murmurans volando, & est sicut vespa, cõfert iuuamentum manifestum: & si teritur & ponitur super morsum reptilium venenosorum, attrahit venenum per sudorẽ: & si locus vbi est morsus est putrificatus, & puluerizatur ex eo lapide super locum, mundificat & curat, & quando tangitur cum hoc lapide aculeus scorpionis, prohibet potentiam ab eo pungendi: & si teritur ex eo pondus duorum, vel trium granorum hordei, & dissoluitur in aqua & ponitur in ore serpentis, suffocat eum statim & occidit. Auctor Rasis. Bezaar est lapis citrinus, mollis, non habens saporem, confert venenis: & ego vidi in ipso sufficientiam ad auferendum nocumentum bix, & est toxicum verum, id est, napellus: & erat lapis ille quem vidi vergens ad citrinitatem & albedinem habens colorem vini, & cum hoc erat lenis & splendens sicut lumen: & iam vidi in eo de sufficientia in bix, id est, napello illud quod non vidi in aliqua medicina simplici: imo etiam quod non vidi in theriacis compositis. De Terra sigillata auctoritate Pauli. Est de melioribus medicinis contra omnia venena.

EX RASI.

Rasis in Continente lib. 2. cap. 2. auctoritate Sarach: Ait Sarach, Qui timet venenum, aut morsum venenosum suspendat in collo suo smaragdum, aut πρασίνην, id est lapidem taliter nominatũ, qui dicitur esse mater seu domus seu palatium smaragdi habentem colorem foliorum porri, quod porrum dicitur

Græcè

Græce πράσον, aut coralium, aut lapidem bezaar: & teneat in domo sua grues & pauones & anseres & coruos & papagallos & gallinas & mustelas: nã istæ habent supra se signum ostendens & declarans quando venenantur: anseres enim quando sumunt venenum signum habent, quia non possunt se mouere: & papagalli clamant, & grues lachrymantur & gallinę clamant, & mustela vrinat multum & velociter, & pauones deplumantur.

Auctoritate Pauli: Ait Paulus. Qui suspicatur & timet venenum non sumat res dulces, neq; acetosas: nam res venenosæ propinantur cum ipsis, & vtatur frequenter Mithridato: quia qui vtitur eo nunquam timebit venenum, & hoc est certum & expertum, & vtatur freq̃ter ficubus, nucibus, ruta & sale simul mistis. Dosis eius quantitas fabæ, id est, aur.i. quolibet die, & vtatur electuario de terra sigillata. Auctoritate Gal. Medicina contra omnia venena. ℞. Foliorũ rutæ siccæ partes, xx. nucis par.ij. salis & ficus siccatæ, an. par.s. & sumatur ieiuno stomacho. Alia. ℞. Baccarum lauri aur.ij. terræ sigillatæ similiter, incorporentur cum oleo. Dosis eius aur.i. cum ℥.iij. aquæ mellitæ. Auctoritate filij Patriarchæ. Signa auium & quarundam bestiarum quando venenantur. Pauo si venenetur, saltat & clamat, aut si videat illud, anser volat & fugit: mus moritur subito: smerilionus, id est, merulus, mutatur ad quandam rubedinem subtilem: coruus fit raucus: simia vomit & egerit: mustela patitur horripilationem. Rasis in Almansore libro octauo, cap. primo. Medicamen ex nucibus & ficubus quod omnes venenorum venenosorũ animalium modos alias mor sus nocere prohibet. ℞. Nucum à duabus corticibus excorticatarum partẽ i. salis grandinosi, foliorum rutæ amborum an. sextam vnius partis, ficuum albarum quantum ad prædictorum sufficit cõmistionem, ex quibus cum commista fuerint nucis fiat similitudo, & comedatur quibus vti incipiat quicunq;, ne veneno perimatur, timet, & ex ea sumat etiam ante cibum suum: hoc nanq; est medicamen quod venena expellit. Theriaca de terra sigillata quæ est experta: nam si ex ea aliquis potauerit, qui venenum sumpsit, vomere non cessabit, donec totum euomat venenum. ℞. Terræ sigillatæ baccarum lauri vtriusq; partes æquales: terantur & cum butyro vaccino inungantur & cũ melle conficiantur & recondatur medicamen: de quo ante cibum in quo mala habetur suspicio, aut post eum aliquid sumatur, aut etiam cum malum superuenerit accidens: nam si ea vtens venenum sumpserit ilico eum vomere faciet, quapropter donec vomitus affuerit, ipsa in potu danda erit. Mithridatum quod est medicamen nobile, quo si quis assidue vtatur, cui postea species tribuatur perniciosa, non ei nocebit: cum hoc quoq; cibi appetitum confortat &c. Auctor præsentis operis. Vera Mithridatis descriptio posita est infra in decimo cap. præsentis libri. Rasis in Diuisionibus cap. cxliij. incipiente, Confert ei, qui in potu sumit venenum &c. Confert ei quidem, qui timet, quod in potu sumat venenum, assiduatio comedendi ficus & nuces: aut sumat omni mane de theriaca de terra sigillata: quoniã proprietas eius est facere illud: proprietas nanq; huius medicinę est, vt cum cõtingit venenum esse in cibo, educat ipsum vomitu. Albucasis tertia particula Azarauij. Antidotum quod Arabicè sagzenea maior & antiqua nominatur, quę ab antiquis multum laudata & experta fuit, & dicitur quod sagzenea infinitis confert passionibus &c. & venenosis potionibus resistit, &c. ℞. Castorei, opij, cinnamomi boni, an. aur.i. mirrhæ rubeæ, piperis nigri & longi, costi, galbani, an. ʒ. vi. croci chirat. vi. i. ℈. i. seu grana xxiiij. meu, phu, id est, valerianæ, asari, dauci, id est, seminis pastinacæ syluestris, an. ʒ. ij. terantur & cum pãno serico triconizentur: deinde cum melle despumato bene cocto conficiantur: alij huic antidoto addere solent rob. i. musti cocti ℥. iij. & postea in vase vitreo bene obturato recõdatur, & in horreo

per sex menses reponatur, antequam ea vtatur. Dosis est aur. i. vel s. cum aqua calida. Aliud antidotum maius athanasia &c. venenosis potionibus resistit.

℞. Costi dulcis, spicæ, seminis Macedonici, id est, speciei apij, quæ secũdum Dioscoridem vocatur hipposelinum, dauci, id est, seminis pastinacę syluestris, croci, amomi, asari. an. aur. s. cinami seni, id est, de illa contrata vocata Seni, cassiæ ligneæ, mirrhæ rubeæ, an. ʒ. i. piperis nigri gr. xl. cum melle conficiantur & vsui reseruetur. Quarta particula Azarauij. Nominatio Mithridati probati à summis medicis quod est medicamen nobile, quòd si eo assiduè quis vtatur potio mortifera non ei nocebit, appetitum efficit fortiorem &c. Hoc antidotum causa Mithridatis regis, medici composuerũt, & Mithridates vtebatur hoc ad præseruationem venenosorum.

EX ALBVCASI.

Nominatio medicinæ ex nucibus & ficubus, quæ omnes venenosorũ species, & venenosorum animalium morsus nocere prohibet. ℞. Nucum à duabus corticibus excorticatarum partem i. salis grandinosi, foliorum rutæ, amborum sextam vnius partis, ficuũ siccarum quantum ad prædictorum sufficit cõmistionem, ex quibus cum cõmista fuerint, nucis fiat similitudo & comedatur cum vino: & si vomuerit, iterum accipiat cum vino donec vomitus cesset: quia quandiu venenum in corpore fuerit, vomere non cessabit: & postquam venenum totum exierit, non vomet: sed quandiu vomuerit medicinam accipiat. Quicunq; veneno perimi timet, hanc nostram medicinam prius accipiat, & venena ei non nocebunt.

Nominatio theriacæ de terra sigillata, quæ valde est probata: nam si ex ea aliquis, qui venenum sumpsit potauerit, vomere non cessabit, donec totum euomat: & si totum euomuerit, quantum veneni habuerit, non vomet. ℞. Terræ sigillatæ, baccarum lauri, amborum partes æquales: terãtur & cum butyro vaccino inungantur, & deinde cum melle cõficiantur & recondantur: de qua ante cibum ei in quo mala habetur suspitio, aut post eum aliquid detur, aut etiam cum malum superuenerit accidens: nam si ex ea vtens venenum sumpserit, illud eum vomere faciet: quapropter donec vomitus affuerit ipsa danda erit, post hoc autem significationes quæ apparent sunt attendendæ, & ex medicinis quas diximus, cura adhibenda est, quæ ei conuenit. Theriaca mirabilis, probata morsibus serpentum & reptilium, &c. ℞. Aristolochiæ longæ, gentianæ, raphani, pyrethri purgati, baccarum lauri excorticatarum an. ℥. i. aristolochiæ rotũdæ, cędoarię, doronici, artanitæ, id est, panis porcini, balsami, ireos an. ℥. s. vnaquęq; species per se teratur & cribretur. mellis quantum sufficit. dosis ʒ. i. vel aur. i. cum aqua calida. Qui sumpserit hanc theriacam ante venenum non ei nocebit: & si non habueris doronicos, pone pro eis galangam aut costum. Confectio trochiscorum Indicorum. ℞. Pupillarum oculorum ceruorum decem, pupillarum viperarum, aut serpentum venenosorum decem, & ęqualiter põderentur, & si minus ponderẽtur, aut magis minue de pupillis, aut adde tantum carnis frõtis, quantum fuit pondus minus, & per se omnia terantur & tricocinentur, in ampulla vitrea orificium strictum habente, ponantur: deinde aceti, id est, acetositatis, pomi citri, succi radicis, an. ʒ. xx. telæ albæ aranearum & mundæ ʒ. ij. mastichis ʒ. i. tela araneæ incidatur, & mastix teratur: postea cum succo radicis & aceto pomi citri incorporetur, per duos dies & duas noctes ibi maneat: deinde suauiter coletur, & colaturã istam misce cum pupillis, os ampullæ bene obturetur, in palea sepeliatur, donec pupillæ ad similitudinem aquæ vertantur, & ita maneant, donec illa aqua tota consumatur, postea de fæce illa trochiscos forma, & pone in testa oui donec bene desiccentur: deinde perforentur, & per foramen filum sericum mittatur, & pone in pasta &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

sta, & coquatur in furno: & cum bene panis coctus fuerit, extrahe, & inuenies quasi lapidem durum: & liga trochiscum in brachio. Virtus huius lapidis talis est, vt si quis super se habuerit, & venenum ante illum ponatur, lapis iste moue bitur in brachio, vel etiam si venenum in domo fuerit, vel comederit, idem faciet lapis, & sic perpendi poterit, si venenum in domo fuerit. Et hoc à regibus Indiæ probatum est, & semper consueuerunt hoc facere. Terra sigillata valet his, qui biberunt medicinam venenosam. Dicitur quòd multum valet contra venena mortifera, vnde si quis suspiciosus, antequam potionem venenosam bibat, terram sigillatam biberit, statim vomitum prouocabit, & non cessabit vomere, donec totum venenum expellatur, & postea non nocebit, & plus operatur, si cum baccis lauri detur.

EX AVENZOARE.

Auenzoar in Teisir libro primo, tractatu primo. Rememorati sunt medici, quòd qui bibet ʒ.i. theriacę alfarot, id est, liberatricis, id est magnæ ante cibum, cum aqua calida omnibus decem diebus, tempore hyemis euadet nutu Dei à febribus putridis & ab epilepsia & à colica, & conseruabitur sanitas omnium membrorum. Et dicunt quòd tardat canos, & qui hoc continuauerit per annum non lędetur à morsu animalium venenosorum, neq; à veneno, neq; à medicina pestifera cum adiutorio Dei, & est necessarium ei, qui ceperit theriacam vel smaragdum, vt tardet à cibo & potu vsq; quo transeant horę septem, vel parum plus, vel minus ab ipsorum receptione, & præmonitum est de theriaca, vt non admisceatur cibo in corpore humano, intelligẽdum est, si necessitas non affuerit ex causis nociuis fortibus, velut est morsus serpentis, aut potus alicuius veneni, aut potus alicuius medicinæ mortiferę: quoniam in istis & sibi similibus necessitas nos inducit ad ipsam propinandam, & causa monitionis non miscendi theriacam cum cibo est, eò quòd Deus dedit sibi virtutẽ expellendi nociuas causas obuiando, & ipsa recepta non est obediens membris facientibus digestionem ad recuperandam digestionem: & cum iam sit mista cibo, tunc recipit cibus dispositionem ex hoc quæ est difficilis digestionis, vnde accidit bibenti inquietudo & dolor, donec expellatur cibus, antequam corpus recipiat nutrimentum, & amittitur cibus præ dolore & angustia patiẽtis, sed tempore necessitatis leuiter poterit tolerare talem dolorem & inquietudinem. Et dicunt etiam, quòd comedere auellanas & nuces cum ficubus existit theriaca paruis venenis. Et allium in hoc fortius reperitur esse. Et dicunt, quòd comedere cortices citri confortat cor & omnia membra principalia: & semina eorum habent venenorum acuitatem remouere. Rabi Moyses in libro de Venenis, tractatu primo, cap. 4. Theriaca ex nucibus composita est solennis & insignis valde in proposito, propterea oportet, vt parata habeatur: nam nullum venenum operatur in eo, qui sumit eam ante cibum & componitur ex ficubus, nucibus, sale, & ruta, &c. Auicenna in suo Canone medicinæ lib. 2. cap. de Citro. Citri semen est calidum in primo, siccum in secundo: eius pondus duarum ʒ. cum vino & thile, id est, sapa, seu musto cocto, vel thure & aqua calida illinitum resistit venenis omnibus, & eius cortex est vicinus illi.

De Nuce.

Nux est cum ficubus & cum ruta medicamen omnibus venenis.

De Taraxacon.

Taraxacon, id est endiuia syluestris, seu cichorea, seu grugnum porcinum resistit venenis.

De Luto sigillato.

Lutum sigillatum, id est terra sigillata, resistit venenis & morsibus bibitum cum vino & linitum cum aceto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Ruta.

Ruta resistit venenis: & bibat qui sibi timet, ne in potu sumat venenum & pungi à venenosis de semine eius pondus ℥.i. cum folijs suis cum vino: & propriè si bibitur cum nuce & bolo omnibus contritis & commistis, & plurimum ipsius sumere & de syluestri, est pernitiosum. Auicenna in lib. 4 sui Canonis Fen. vi. cap. primo: Qui timet, quòd in potu sumat venenum, necessarium est ei, vt ipse sit suscipiens secundum viam consuetudinis medicinas expellentes nocumentum venenorũ sicut Mithridatum: nam eius expertum est iuuamentum, & sicut confectio de bolo armeno, & similiter ficus cum folijs rutæ & nucibus & sale trito. Pondera verò sunt, quoniam sumuntur rutæ siccæ partes viginti nucum partes ij. & salis partes v. & ficuum siccarum partes v. & albezaar est mirabile in expellendo nocumentum venenorum omnium, & facit fiduciam eorum, & ego non verifico, an sint duæ medicinæ, an medicina vna: Et iterum seminis napi parui pondus ℥.i.s. decoquatur cum vino decocto & ruta, & sal etiam similiter.

EX AVICENNA.

Auicenna libro 5. sui Canonis, summa prima, tractatu primo, cap. primo, scilicet de theriaca magna. Hæc theriaca, est sublimior medicinarum compositarum & melior earum propter multitudinem sui iuuamenti, &c. & illi qui ea vtuntur in hora sanitatis non nocent venena, & non impediunt in eo nocumenta, & fit securus ab ægritudinibus pestilentiæ.

De confectione Mithridati.

Confectio Mithridati, nobilis est confectio, quam fecit Mithridates rex, & nominauit eam suo nomine & composuit ipsam: & ex medicinis expertis super venena propriè. Fuit ergo ipsi theriaca in illo tempore: deinde postquam accidit Andromacho illud, quod expertum fecit ipsum super iuuamẽtum carnium serpentum & aliorum, addidit in eo trochiscos de viperis, & alteratũ est parum per additionem & diminutionem: fuit ergo theriaca magna in multitudine iuuamenti: verùm theriaca magna, est magis iuuatura ipso in re vna: & est venenum serpentinum. In reliquis verò rebus non minuitur Mithridatũ à theriaca diminutione de qua sit curãdum: imo est magis additi in pluribus earum iuuamenti & confidentioris vtilitatis. Et non prolongemus sermonem in numero illorum iuuamentorum: quoniam ipsa sunt illa prædicta, quæ sunt theriacæ. Et fit dosis copiosior parumper. Auicenna in libro de Viribus cordis, tractatu 2. cap. vltimo. Admodo loquamur de medicinis compositis: primum de Mithridato & theriaca magna. Nulla enim medicinarũ cõpositarum ęquiparatur eis in temperando cõplexionem humanam & conferendo ei, ac lętificatione cordis & ablatione tristitiæ: necnon obuiando venenis ac morbis etiã venenosis. Et illud iuuamentum quod ei supple theriacę conuenit ex sua proprietate, non inuenitur sensibiliter apprehendi, nisi in fermentata. Perficitur autem ipsius fermentatio secundum modernos in decem annis, secundum Galenum autem in viginti, secũdum diuersitatem caliditatis & siccitatis regionum & climatum. Et apud aliquos modernorũ speratur eius virtus aliàs iuuamentum post sex menses: verum neq; apud nos neq; apud Galenum demõstratio est in hoc. In re autem fermentata, duplicatur virtus quæcunq; sit: siue caliditatis siue frigiditatis. Postquam tamen diligenter considerationem habuissem computando, æstimaui caliditatem theriacæ & Mithridati. Inueni quoq; caliditatem theriacæ in fine secundi: Mithridati citra aliquantulum. Homo autem temperatæ complexionis, quando vtitur altero ipsorum tempore temperato aut frigido quantitate etiam temperata, neq; nimis frequenter, prosunt ei ad confortationem cordis maximo iuuamento: & conseruat sanitatem in ipso,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

atq; securum facit ab incursu pestilentiarum accidentium. Et prauis humorum motibus atq; læsionibus venenorum obuiat, cunctasq; virtutes eius corroborat, & vitæ longitudinem præstat ei. Qui verò calidæ existit complexionis & in regione calida, neq; istis neq; alijs confectionibus vti debet, nisi in manifestissimis casibus & necessitatibus. Præterea ex cap. Mithridati & theriacæ, est diamuscus amarus & dulcis, sed amarus quidem est conueniens temperatam habentibus complexionem aut frigidam: dulcis verò habentibus calidam. Cæterùm diamuscus in lætificando non multo debilior est quàm theriaca: in confortatione tamen cordis est ea moderatè debilior: in confortatione cęterorum membrorum multo debilior est ipsa. Amplior verò impressio eius in corde lętificatio & viuificatio est ipsius. Insuper autem vtilitas eius, quæ in morsibus & puncturis minor est, quàm eius vtilitas in venenis exhibitis, vel ebibitis. Theriaca verò & Mithridatum ad omnia prosunt,

EX AVERROE.

Auerroes in suo Colliget libro quarto, cap. de Narratione ciborum medicinalium, qui sumuntur ex fructibus & eorum operationibus. Nuces comestę cum ficubus obstant veneno loco bezaar. Plinius Secundus de Naturali historia libro 23. cap. de Nucibus iuglandibus, id est, nucibus communibus. Nuces præsumptæ venena hebetant. In sanctuarijs Mithridatis maximi regis deuicti, Pompeius inuenit in peculiari commentario ipsius manu, cōpositionem antidoti ex duabus nucibus siccis. Item ficubus totidem & rutæ folijs viginti, simul tritis addito salis grano, & qui hoc ieiunus sumat, nullum ei venenum nociturum illo die.

Libro 24 cap. de Smilace.

Smilax quoq;, qui & nicophoros cognominatur, similitudinem hederæ habet tenuioribus folijs. Quidam duo genera Smilacis dixere, alterum immortalitati proximum in conialibus opacis candentem, arborum commantibus acinorum corybis contra venenata omnia efficacissimis, intantum, vt acinorum succo infantibus sæpe instillato, nulla postea venena nocitura sint. Alterum genus culta, amara, & nullius effectus. Illam esse smilacem priorem, cuius lignum ad aures sonare diximus.

Libro 25 cap. de Cyclamine.

Cyclamini, id est, panis porcini, seu mali terrę radix cōtra serpētes omnes. In omnibus serēda domibus, si verū est, vbi sata nihil nocere mala medicamenta.

De Betonica.

Betonicæ semen in mulso aut passu, vel farina in vini veteris cyathis quatuor vomere cogendi, atq; iterum bibere his, qui quotidie gustent eam, nulla nocitura mala medicamenta tradunt.

De Antirhino.

Antirhinum, siue perarion, siue lychnis agria, simile lino, radice nulla, flore hyacinthi, semine vitulinario. Ex hoc perunctos venustiores fieri, nec vllo malo medicamento lędi posse, si quis in brachio habeat, arbitrantur magi.

De Eupia.

Similiter Eupia perunctos, nullo malo medicamēto lędi posse tradūt magi.

De Artemisia.

Artemisiam quoq; secum habentibus, negant nocere mala medicamenta, vel bestiam vllam, ne solam quidem, bibitur & hæc ex vino. Libro 32 cap. de Remedijs contra venenata ex animalibus quibusdam. Mala medicamenta inferri negant posse, aut certè nocere, stella marina vulpino sanguine illita & affixa limini superiori, aut clauo ęreo ianuę. Halyabas in regali Dispositione decimo Practicæ, cap. de Theriacæ magnę vtilitatibus & probatione eius &c.

Theriaca supple magna omnes morbos, qui corpori accidunt, sanat: desiccatiua nanque, quæ inest virtute reptilium prodest morsuris: & venosorum obuiat veneno animaliũ, lętiferisque potionibus & humorum placat corruptionẽ, &c. Theriacæ azere assignatio eius vtilitatis quæ & magnæ &c. Auctor pręsentis operis. Descriptio huius theriacæ azere posita est immediatè sequenti cap. auctoritate Halyabatis. Constantinus in Pantechni quarto Practicæ, cap. de Punctura scorpionis. Ego autem dico, si pinpinella cum vino bibatur, & cum puluere gẽtianę, allij, cinnamomi, & centaureæ ab omni veneno cor hominis defendit. De cauenda mortifera potione Galenus & Dioscorides præcepe runt qualiter prouideatur si res venenosa timeatur. Accipiant ficus siccas cum nucibus quibus venenosa antè comesta refręnantur, post comestionem non minus subueniunt. Similiter castaneæ cum ficubus siccis & parum rutæ faciũt. Idem faciunt auellanæ ante cibum cum pauco vini comestæ. Et similiter nuces ante cibum cum pauco vini comestæ operantur. Nuces quoque virides cum ruta faciũt similiter. Item calamentum cum vino valet. detur theriaca maior non solùm post venenum, sed etiam ante. Quæ si non inueniatur, tribuas cõfectionem pimpinellæ in cap. Puncturæ scorpionis dictam: quia nullus est, qui eam non valeat appreciare, si in mense Septembris conficiatur: quia non solùm venenum extinguit, sed etiam dęmonium ab homine expellit, vt in quorundam codicibus huius artis doctorum inuenitur. Constantinus in Viatico libro septimo, cap. De cauenda mortifera potione. Galenus confectionem dicit, quæ à mortalibus custodit cibis: quam Nicomedem regem dicit accipere solitum cum suspitionem haberet. ℞. Baccarum lauri, terræ sigillatæ, an. ʒ. iij. fac puluerem temperans cum oleo, & da ʒ. ij. cum iij ℥. mellicrati. Hanc si ante venenosa dederis permanens in stomacho venenũ expellet cum vomitu. Rufus & Andromachus & Galenus concordes dicunt, quòd theriaca magna ex carnibus theriæ facta non circa solos morsus theriæ, vel serpentum iam factos adiuuat, vel circa venenosa ebibita, sed etiam prius accepta ab his adhuc accipiendis defendit. Antidotarium vniuersale. Mithridatum minus optimũ, &c. omnia venena potatum excludit: morsus venenatorum animaliũ impositum potẽter emendat, & ad omnes distemperatos morbos quadrifaria virtute succurrit. Nam qui hoc vsus fuerit, nunquam à veneno interimi poterit.

EX ALBERTO MAGNO.

Albertus Magnus in suo de Mineralibus libro secundo, tractatu secundo, cap. de Lapide nusæ, id est, lapide botracis. Sunt etiã qui dicunt lapidem quendam nusæ vocatum esse de genere lapidum bufonis, id est botracis seu botti, & in multis inuenitur bufonibus: & sunt duo genera, vnum subalbidum, sicut si lac intrauerit in sanguinem & vicerit eum: & ideo sanguinis vias obscuras in eo dicunt apparere: & alterum nigrum, & aliquando pingitur in eis bufo sparsis pedibus antè & pòst: dicunt etiam quòd si ambo simul includantur, præsente veneno eos adurere manum tangentis, probationem autem huius lapidis esse dicunt, quòd exhibitus bufoni viuo, bufo eleuatur cõtra eum ore si potest, dicitur etiam, quòd præsente veneno varius efficitur, qui subalbidus est.

De Lapide carbunculo.

Carbunculus, qui Græcè antrax, à non multis rubinus vocatur, lapis perlucidissimus est & solidissimus, habens se ad alios lapides, sicut aurum ad cętera metalla. hic solus omnium aliorum lapidum virtutes habere dicitur, specialis tamen effectus eius est venenum aereum & vaporosum fugare, & quando verè bonus est, lucet in tenebris, sicut carbo. Libro quinto, cap. nono, scilicet de Natura & proprietatibus electri. Multi antiquorũ non modò inter media, sed inter metalla posuerunt electrum, quod Arabes tincar vocant, id est, boracem:

quidam autem ipsum capistrum auri vocant: habet autem colorem magis ex auro & argento, & ideo etiam duo sunt genera huius metalli: est enim artificiale quod ex argento & auro simul mistis confectum est: aliud autem est minerale, quod antiqui omni metallo melius esse dixerunt: nescio quare, nisi quia sibi hunc effectum attribuunt, quòd stridorem emittit vas effectum ex tali electro quando venenum est mistum in potu, quod in vas mittitur sicut stridet nitrum, quando infunditur sibi acetum, cum autem colorem habeat argenti & auri mistum proculdubio proprietatem habet vtriusq; & naturam. Albertus Magnus 25 de Animalibus, cap. de Ceraste. Cornua cerastis sunt, quæ dicunt præsente veneno sudare, & ideo ferri ad mensas nobilium, & fieri inde manubria cultellorum, quæ infixa mensis nobilium prodant præsens venenum, sed hoc non satis probatum est. Petrus Hispanus in Thesauro pauperum, cap. de Anthrace & veneno. Gentianæ radices in dolio vini positæ præseruant bibentes ab omni veneno, certum est, hoc ego. Item de Aurichalco fiat scyphus. Si enim venenum appropinquauerit, vel in mensa appositum fuerit, statim scyphus seu cuppa incipit colorem mutare in diuersos colores per lineas multas, & sic deprehenditur omne venenũ. Idem dicit Isidorus, & quidam philosophus, qui fuit mirabilis curator & perscrutator naturarum rerum, fieri in vase facto de electro minerali: quia in aspectu & tactu venenum stridet, & in varios colores naturalem colorem mutat statim. Gilbertus Anglicus in suo Compendio medicinæ libro septimo, cap. de Cura veneni per os assumpti. Oportet autem suspicantem & timentem non tradere obliuioni, vt ante vsum cibariorum vtatur rebus veneno resistentibus & discernentibus id ante se positis, vt sunt lapides preciosi excellentis virtutis, & cornu serpentis quod sudat in aduentu veneni: caueat ne accipiat contraria, aut dissimilia in cibis diuersorum saporum, & vitet abominabilia & fœtentia, & si consuetus est ante cibum potare aquam frigidam contrarios sapores discernet melius: castaneæ cum ficubus siccis & ruta, & auellanæ ante cibum & nuces virides cum ruta, & calamentho cum vino præseruant à veneno: similiter confectioq;. ℞. Baccarum lauri, terræ sigillatę ʒ. iij. da cum ʒ. iij mellicrati in modum auellanæ.

EX GVLIELMO DE PLACENTIA.

Gulielmus de Placentia in sua Practica, libro tertio, parte secũda, cap. 1. Omnes conueniunt in hoc, quòd vsus medicinarum contra venenum defendunt hominem, ne ei venenosa noceant, vel impediunt, vt parum noceant, & specialiter vsus theriacæ maioris, quę fit de viperis, vnde quando aliquis suspicãs vel timens de veneno, sumpserit omni hebdomada bis vel ter, aut semel ad minus ʒ. ß. theriacæ de viperis cum ℥. iij. vini calidi in hyeme, vel vini lymphati in vere & autumno, vel aquæ frigidæ in ęstate, non incurret ægritudinem pestilentialem, neq; nocebunt ei venena si Deus voluerit. Ioannes Gadesden, in Rosa. lib. ij. cap. vltimo, scilicet de veneno, particula de Cura veneni. Qui timet sibi de intoxicatione, fiat sic. Accipiatur radix millefolij, & bene conteratur & remoliatur in lacte, vel in vino, vel modicum decoquatur. In crastino ieiuno stomacho in mane potet de eo, timens sibi de veneno per totum annum non timebit, tamẽ melius est multoties accipere de herba tota cum radice desiccata: fiat puluis quo vtatur in vino, vel in lacte & optimè pręseruat. Item radix gentianæ in dolio vino potata, pręseruat bibentes ab omni veneno: & ipsa gentiana similiter comesta. Item grana iuniperi sumpta, sunt medicina contra venena, cui non est par, & morsum serpentis curant. Item pimpinella cum vino bibita, & cum puluere gentianæ, & allij, & cinnamomi, & centaureę ab omni veneno cor hominis defendit, vnde nullus est, qui non valeat istam medicinam appretiare, si in mense Septembris cõficiatur, quia non solùm ve-

nenum extinguit, sed etiam dæmonem ab homine expellit, vt dicit Constantinus quarto Practicæ suæ in fine. Item de orichalco fiat scyphus: si ei venenũ appropinquauerit in mensa, statim incipiet mutari in diuersos colores per lineas multas, & sic deprehenditur venenũ. Et secundum Isaac & Albertũ idem fit de electro minerali: quia in aspectu & tactu veneni sudat, & in varios colores colorẽ naturalem mutat statim. Modus meus est dare puluerem talem ad prẹseruandum, sicut firmiter dedi. ℞. Pimpinellẹ, radicũ tormentillẹ, cinnamomi, an. ℥. s. ligni aloes, macis, an. ℥. i. granorum iuniperi, ℥. ij. fiat puluis. Et si nõ sit multum delicatus ponatur gentianæ ℥. i. & tunc valet contra omne venenum prẹseruando & curando, & hoc in principio: & detur cum decoctione boraginis, & voco eum puluerẽ iuniperinum. Et post detur diamargariton, vel lẹtitia Galeni & sic prẹseruatur optimè. Vt ergo ab intoxicatione quis securetur ieiuno stomacho, quolibet die semen fœniculi comedat, & nutriatur cum ficubus siccis & nucibus auellanis, fisticis, vuis pasis, sisamo, iuribus gallinæ, & annualis agni & hæduli, piscibus grossis & rebus calidis vnctuosis. Vel chelidoniam secum habeat & aliquando sic comedat de ipsa, & succum hauriat, tũc enim citius venenũ de manu caderet, quàm ipse de ipso accipere posset. Item hoc medicamen est optimum contra venenum futurum, & iam acceptum. ℞. calamenthi, auellanarum, nucis communis, rutæ, aristolochiæ, baccarum lauri, menthæ, gentianæ, granorum iuniperi, boli, terræ sigillatæ, an. confice cum prunis: & da cochlear vnum. Item vt venenum tibi non noceat succum fœniculi, aut raphani, aut rutæ, aut absinthij ieiuno stomacho bibe. Similiter pimpinella bibita ab omnibus venenis cor hominis optimè defendit. Similiter facit tormentilla, scilicet radix eius comesta vel puluerizata & bibita, & accipe quantum vis de ea.

EX PETRO DE ABANO.

Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. 4. Oportet suspicantem, vel timentem venenosam qualitatẽ vel cibum, vt vtatur regimine duplici: primum est defensio cum cautela: secundum est destructio assumpti veneni cum virtute: defensio verò cum cautela est, vt antè comestionem in sua mensa coram suis ferculis & potibus sint res discernentes & significantes fore venenũ si fuerit. Et harum vna est cornu serpentis, quod sudat in aduẽtu therij & napelli & fellis leopardi, & non in aliorum venenorum aduentu. Est & aliud quod est lapis quidam nomine prasius, qui est mater & palatium smaragdi, quia in ipso inuenitur. Est autem viridis habens viriditatem spissam sicut prasum. Inueniũtur autem cum rubeis guttis, & aliquando cum albis. Expertum est, quòd conseruat & præseruat reges à venenis. Nam si lapis iste sit in mensa in qua venenum ponatur ad præsentiam veneni virorem statim amittit, & ipso ablato viror reuenit. Aliud est, quod etiam scriptum est in libro regum Persarum, quòd si sculpseris in lapide hæmatitis hominem genu flexum cinctum serpente, cuius caput teneat dextra manus, & caudam sinistra, posuerisq; lapidem hunc in annulo aureo, & sub lapide posueris radicem serpẽtariæ, tecumq; portaueris huc lapidem in annulo aureo ab omni veneno prẹseruat, quãdoq; quidem prẹparari feci ad prædictum vsum. Smaragdus etiã optima, quam buffo intuetur, expertũ est, quòd ipsius oculi crepant ad præsentiam ipsius, si teneatur in mensa venena debilitat: & si teneatur in ore venenum virtutem interficiendi dimittit: & si detur trita in potu post venenũ peroptimè à morte liberat, & sit eius quãtitas ℈. ij. & ego quandoq; sum expertus, & Auenzoar hoc inuenit. Comedat etiam semper ante cibum castaneas cum ficubus siccis, aut rutam cum auellanis, aut nuces virides cum ruta, aut siccas nuces cum siccis ficubus aut calamenthum recens, vel siccum in fritellis, aut radicem dictami tritam & cum vino potatam. Præcaueat autem ab omni veneno bibisse cyathum

vnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

vnum vini puri optimi ieiunum in quo tempore musti in vna mẽsura sufficienti duo serpentes viui fuerint suffocati. Præseruat etiam (quod est expertũ) vt omni mane accipiat ʒ.ij. de theriaca quæ dicitur de terra sigillata. Fiat autem sic. ℞. Baccarum lauri ʒ.iiij. terræ sigillatæ ʒ.i. terantur, & cum melle despumato quantum sufficit conficiatur, & reponatur in vase vitri, & sumatur ex ea in vice ʒ.ij.

De cura in generali venenorum ac mortiferarum medicinarum, præcipuè ore tenus assumptorum. Cap. IX.

QVoniam multoties contingit aliquem venenum assumere & ignorari veneni speciem, & consimiliter dico de mortifera medicina, iccirco necessarium ac opportunum fore mihi videtur scire ea, quæ ab illustrissimis viris & à famosis auctoribus medicinæ posita sunt principaliter non à qualitate manifesta, sed à proprietate hominem in generali curare ab omni veneno & ab omni mortifera medicina. Primitus quidem summopere procurandum est, quòd venenum assumptum, seu mortifera medicina à corpore expellatur per vomitum & per secessum, prout melius expelli potest. Secũdario verò succurrendum est accidentibus, prout infra scripti docẽt auctores, non solùm autem cum à proprietate agentibus, verumetiam & cum agentibus à qualitate, scilicet manifesta opposita qualitati in corpus inductæ à veneno, seu à mortifera medicina, seu ab accidentibus alicuius eorum. Dato nanq; quòd ignoretur species veneni, seu mortiferę medicinę, saltem ex accidentibus poterit cognosci genus, vt ex tertio principali cap. notum est. Aduertendum autem, quòd vt prædixi in sexto principali cap. immediatè præcedentis plurima pręseruantia à venenis & à mortiferis medicinis sunt etiã curantia, & consequenter huic cap. congruentia, & ideo multa ibidem dicta huic cap. inserentur. quæ igitur ab auctoribus huic cap. congruentia dicta sunt, seriosè statim infra describam.

Aristoteles in lib. de Regimine principum, cap. de Aegritudine membrorum genitalium. Qui verò comederit nuces cum ficubus & paucis folijs rutæ venenum in eadem die non nocebit ei. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Arbore pini. Pix quoq; ex earum pinguioribus lignis colligitur, cuius est probabilis, splendens, lenis, & munda: curat venena.

De axungia omni. Adeps leoninus, dicitur venenis esse contrarius. Omnis verò adeps sine sale recens malaxat atq; dulcorat pinguedinis causa, obtundit etiam venena, eius deniq; viscellum non solùm his, qui cantharides biberunt, iuuat, verum etiam à quolibet veneno.

De Agrimonia, seu eupatorio.

Agrimonia herba est omnibus nota, & diuretica valde, quæ viridis trita & potata ad serpentium morsum, canis, hominisq; rabidi, & cõtra venena facit.

De Agarico.

Agaricus cum aqua potatus, omnibus venenis contrarius probatur.

De Aristolochia.

Sunt Aristolochiæ tria genera, rotunda, longa & clematitis. Longa verò aristolochia masculus est. Illa quę dicitur clematitis habet radicem oblongam, & tenuẽ, corium habentem, grossum & odoratum, morsibus venenatis & potionibus venenatis cum vino data ʒ.i. medetur & interposita id præstat. Ad vsum tamen medicinę aptior est rotunda, gustu amara: hęc enim in emplastris missa caua vulnera replet, facit etiam ad viperarum morsum, & ad alia venena extrinsecus.

De Aniso.

Anisum venenis occurrit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Abrotano.

Abrotanum bibitum morsibus serpentium & venenis medicatur.

De Apio.

Apium, siue vt alij selinon, omnibus est notum: eius genera sunt duo, vnum ortinum & aliud agreste, elixatura ortini radicis bibita venenis occurrit: apiū agreste tanta facere potest quanta & aliud.

De Aparine.

Aparine Græcè philanthropos, Latinè purpurea vel lapago dicitur: succus huius herbæ cauliū & seminis eius, morsum mitigat viperæ & phalangij, cum vino bibitus, & venenis occurrit.

De Anchusa.

Anchusæ duo sunt genera, quarum vna habet folia lactucæ similia, sed acuta & aspera & nigra & spinosa: radix est ei digiti habēs in gyro grossitudinem & coloris sanguinei in æstate inficiens digitos: nascitur locis cultis folia habens in gyro super terram spansa. Alia anchusa, quam multi alcibiadion dicūt, suprascripta paruior est, quæ folia minora habet & asperiora superiore, virgas similes supradictæ, sed tenues: super quas florem purpureum aut phœniceum profert: radices habet rufas & oblongas, nascitur locis arenosis, virtus est radici & folijs eius vna: morsibus venenatis occurrit. Si manducata fuerit & bibita, & in collo ligata, vim venenorum non admittit.

De Althea.

Althea siue molochis agria, id est, malua agrestis, id est, malua viscus digestoriam & attenuatoriam, seu subtiliatiuam, & diaphoreticam, id est, resolutiuam habet virtutem. Elixatura seminis cōtra omnia venena cum posca, id est, aceto aquæ misto bibita opitulatur.

De Chamæmelo.

Anthemidis tria sunt genera in flore distantiam habentia. Ea verò quæ est albi coloris & leucanthemon vel chrysanthemon vocatur, ad venenum cum chamædaphne & chamædry & chamæpity æquis ponderibus trita & mollissimè cribrata & ieiuno bibita cū vino optimo cochlearia quinq; facit mirifice.

De Cinamomo.

Cinamomum venenatis morsibus occurrit vel veneno potio.

De Cerebello leporis & alijs partibus eius.

Coagulum leporis venenis bibitum subuenit.

De Cyclamino.

Cyclamini radix cum vino bibita venenis contraria est.

De Cymino agresti.

Cyminum agreste nascitur multum in Chalcedonia, semen ipsum bibitum cum aceto venenis occurrit.

De Calamentho.

Calamenthum quod multi pulegium agreste vocant, eius species tres sunt, est enim syluestris cum folijs ocymo similibus atq; subalbidis & ramis geniculatis, vel angulosis cum flore purpureo, folia eius odore pulegio similia sunt, forma tamen maiora. Item secunda species appellatur agreste pulegium quam specialiter Latini nepitam vocant. Tertia species est similis menthæ agresti cum folijs oblongis, cuius virga & rami maiores sunt, sed virtute inferiores: virtus tamen omnium calida & sicca nimis est & viscida, id est, mordicatura partem habens extenuatoriam: radix autem inutilis est, nascitur in campis apertis & locis aquosis, bibita & imposita morsibus venenatis occurrit: venenis potestatem amputat.

De Cham

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Chamæleonte albo.

Elixatura chamæleontis albi maximè prodest, venenis occurrit.

De Nuce communi.

Nux communis à ieiunis comesta venenis contraria est.

De Castoreo.

Castoreum cum vino bibitum potiones venenatas non sinit nocere.

De Coagulo omni.

Coagulum omne tamen plus omnibus leporinum triobolo vno, id est, pondere xxxvi. granorum hordei cum vino acceptus morsibus venenatis occurrit, coagulus agninus, vitulinus & caprinus vnam omnes habēt virtutem cum vino bibiti, venenum excludunt.

De Conyza, id est, pulicaria.

Conyza, id est, pulicaria, alia est maior atq; odoris grauis: alia parua, & odoris iocundi. Inter has alia est media grauabilis odoris, radix est illi inutilis. Omnis frutex cum folijs suis fumigatione adhibitus & superpositus, venena longius arcet.

De Dauco, id est, baucia, seu pastinaca syluestri.

Daucus seu pastinaca syluestris. Semina omnium cum vino bibita contra venena & morsum serpentium faciunt.

De Quercu.

Quercus est stiptica, semen eius sumptum venenis occurrit. Elixatura eius & corium cum lacte bubulo contra venena vtiliter adhibetur. Balani, id est, glandes etiam, quos Sardi castaneas, aut lepomata, aut Iouis balanum, stiptici sunt, caro etiam ipsorum venenis occurrit.

De Erysimo.

Erysimon, quam alij erucā Gorgonam dicunt, Arabes budheregi, nascitur in ciuitate & in muris & in hortis, folia habet erucæ agresti similia: & virga ipsius similis est erucæ, in summitate florem nigellæ habens, cum ramis in longitudine porrectis, in quibus ferè semen est simile cardamomo, igneum gustu atq; ex parte grauabile, quod bibitum venenis contrarium est, nascitur verno tempore.

De Elaphoboscho.

Elaphoboscos herba est, quam alij elaphion, alij elaphon, dicunt Latini ceruiocellum, id est, ceruariam, virgā habet fœniculo aut rosmarino similem, quæ virga nodis est plena, & folia eius duobus digitis sunt lata & oblonga, sicut terebinthi, aspera & fragilia. virga prædicta multos ex se emittit ramulos, in quibus capita aliàs capitella sunt anetho similia, radix est illi duobus digitis longa & lata & alba & odorata apta escis. virga prædicta à multis comeditur, hanc herbam cum cerui cnmederint cornua deponere dicuntur, quare ipsa cornua venenis occurrunt, semen eius cum vino bibitum serpentium vexationes curat.

De Fico.

Cinis autem exustorum ramorum veneno tentatis, aliàs tempestatis potui datur, caduci autem fructus, quos Græci olipicos, aliàs olimptos appellant cocti venena ad superficiem corporis euocant.

De Galbano.

Galbanum cum vino & myrrha bibitum venenis occurrit.

De Hierabotane, id est, verbenaca.

Hierabotane, id est, verbenaca, quàm multi peristereon dicunt, species habet duas: vna est supina & altera recta, radix & folia morsibus venenatis occurrit imposita, tota herba ad omnia venena potui datur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Gisamia.

Gisamia eligenda est alba valde, & leuis, & linguæ adhærens, leuis & spargens se super chartam, fragilis, quam multi collyrion dicunt: duo sunt genera eius vnum quod prædictum est, alterum quod dicitur aster placodes, id est, stella lata vel plana, & est taliter quod est laminosum: ambæ verò virtutis sunt stipticæ, omnibus venenis acceptæ cum vino occurrunt.

De Eryngio.

Eryngium, aut nux agrestis, herba est spinosa, radix est illi longa & lata, nigra de foris ac de intus alba, aromate plena, morsibus venenatis & potionibus occurrit cum vino bibita, & melius id aget, si addatur seminis pastinacæ ʒ.i.

De Lysimachia.

Lysimachia hastas habet altas maiores & tenues & fructicosas, circa quarū nodos folia minuta habet salicis similia, gustu stiptica & florem purpureū aut aurosum: nascitur in locis humectis, herba suffumigatione adhibita vim veneni longius arcet.

De Leuce.

Leucæ duo sunt genera, vna est montana & alia ortina. Semen eius bibitum venenis occurrit.

De Lotio seu vrina.

Vrina venenis bibitis prodest.

De Lacte.

Lac recens contrarium est venenis acceptis & calorem habentibus.

De Lasere, id est, assa.

Laser, id est, assa lacrima est plantæ, quæ silphium appellatur. In omnibus medicinis vsui succus necessarius est venenis acceptis & morsibus cācri facit.

De Lemnia sphragide, id est, terra sigillata.

Lemniæ sphragidi, virtus est contra venena potens, quia stiptica est: cum vino bibita accepta venena vomitibus prouocat, cōtra omnes venenosas maritimas incursiones occurrit. Lemnia verò datur veneni potu vexatis.

De lapide Gagate.

Gagati virtus est malatica & diaphoretica, venena excludit, accēsus in aqua ardet, solum oleo extinguitur.

De Lixiuio.

Lixiuium est ad vsum medicinæ efficacissimum ex cinere quercus, proficua ijs quibus venenata aliqua res impressit, bibita enim statim salutem affert.

De Malua.

Cum radicibus cocta malua in iuscello, aliàs in iusculo potionibus venenosis subuenit.

De Mandragora.

Mandragora alia, quæ morion dicitur, nascitur locis vmbrosis & in speluncis; folia habet similia supra scriptæ supple mandragoræ communi, alba hasta est ei, & longa duobus palmis, album colorem subtus radicem eius habens: & radix eius alba est, & mollis longa duobus palmis, in grossitudine digiti maioris: ista vt dicitur bibita, aut cum polenta comesta, aut cum obsonio, id est, salsamento, vel sapore cocta, amentes facit homines, & somnum facit horis tribus aut quatuor, hanc in oriente medici, chirurgici dant ad bibendum sicut superiorem, & antipharmacum esse idem venenis contrarium putant.

De Milto, id est, magra.

Miltus, aliàs multa, id est, magra, seu terra siue lutum carpentariorum, bona, spissa & grauis & colorem integrum habens sine lapide & humectosa in tritura cum ouo accepta, succurrit veneni potu vexatis.

De Nuce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Nuce viridi.

Nuces siccæ duæ cum caricis duabus & viginti rutæ folijs addito salis grano simul conteruntur, nullus opprimi venenis potest ea die qua quisq; ieiunus acceperit.

De Pice liquida.

Pix liquida colligitur ex lignis pinguibus, sed illa melior est quæ est lucida, lenis, & munda, bibita venenis occurrit.

De Paliuro.

Paliurus ab alijs acus palearis, ab alijs cicer domesticũ vocatur, id est, arbor spinosa, cuius fructus rubens est, & est iocũdus ac suauis in cibo, virtus est radicibus & folijs eius stiptica: huius elixatura bibita venenis acceptis occurrit.

De Pentaphyllo.

Pentaphyllon, id est, quinq; folium: succus radicis eius mollis acceptus potionibus venenatis occurrit.

De Praso.

Prasum aut filo flores venena bibentibus subuenit.

De Ruta.

Rutæ duo sunt genera, agrestis & montuosa: sed montuosa viscidior est ortina. Comesta eius folia cum nucibus regalibus, id est, communibus, omnibus venenis occurrunt: morsibus venenatis opitulantur. Rutam venenis resistere mustelæ docent, quæ quando cum serpentibus dimicaturæ sunt cibo eius armantur. Docuit & rex Ponticus Mithridates, qui cum fratris sui vitaret insidias, rutæ folia viginti cum duabus nucibus totidemq; caricis, id est, ficubus siccis admisto salis grano quotidie ieiunus accepit.

De radice Rapæ.

Semen rapæ antidotis & theriacis miscetur: venenosis potionibus occurrit, contra serpentis morsum & toxica datur semen ex vino bibendum.

De Raphano.

Raphanum Græci, nos radicẽ vocamus, in cibo quoq; venenis resistit: nam contra venena radices, nuces, lupini, cedrum, apium prosunt, sed contra futura, non contra venena accepta: vnde apud veteres, ante alias epulas hoc solebant mensis apponere. Eius radix cum oxymele accepta, vomitum mouet. Est aliud genus raphani, quod multi armoratiam dicunt, folia habet similia lapsanæ, radix eius longa est & tenera. Quidam succum eius ex vino datum contra venena vtilem crediderunt, eadem in semine vis est, si cum melle sumatur.

De Schœno, siue squinantho. Iuncus odoratus nascitur in partibus Libyæ: huius elixatura aduersus venena facit.

De Scorpiode.

Scorpiodes, id est, scorpios herba est: florem & semen habet similia caudæ scorpionis. Cataplasmate adhibito percussum scorpionis mitigat & venenis obsistit.

De Silphio.

Silphium radix est omnibus nota: cuius succus laser, id est, assa nominatur, bibita venenis occurrit.

De Scorodo.

Scorodon magnam habet vim: omnibus quippe pernitiosis hominum malis vehementer resistit. Aliud scorodon nascitur locis montuosis & in syluis: folia habens similia chamædry, sed maiora & non sic diuisa: virga est illi quadra in qua florem rufum profert: virtus est illi thermatica, id est calida & diuretica, bibita viridis & sicca cum vino morsibus & omnibus generibus veneni occurrit, succus eius bibitus omnia suprascripta facere potest.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Sulfure.

Sulfur eligendum est viuum & colore limpidum & resplendens & perlucidum, venenis cum vino bibitum resistit.

De Serpyllo.

Vt Serpylli potentiam intelligas, subdidi theriacam in templo Aesculapij ab Antiocho rege Syrię versibus dedicatam, in qua non leuem sibi meruit portionem. Est autem cōpositio hęc: Trifolij, opoponacis, serpylli, an. ʒ. v. aliàs ʒ. ix. anisi, fœniculi, amyli, apij seminis, an. ʒ. x. aliàs ʒ. xiij. erui, id est, orobi farinæ ℥ i. al ʒ xij. hęc simul trita vino quàm potest optimo colliguntur, & in pastillos victoriari ponderis ℈. iiij. al. v. digerūtur. Ex his singulis dantur ex vino mistis cyathis tribus, id est ℥. iiij. s. hac theriaca magnus Antiochus semper est vsus aduersus toxica & potionem malam & animalia venenata, cui quantū debuerit ex eo licet colligere: quòd testimonium sui arbitrium, aliàs arbitrum medicinæ Deum fecerit.

De Tribulo.

Tribuli genera sunt duo: siccus & humidus, terreni verò semen ʒ. ij. bibitum & impositum morsibus venenatis occurrit: dato veneno contrarium est vim eius vincendo.

Dē Tripolio.

Tripolion, id est, turbith, radix acceptis venenis occurrit.

De Trifolio.

Trifolij genera sunt quatuor. Omnis frutex cum folijs & radice fomentis adhibita venenis faciunt: semen illius in emplastris mittitur, & radix in antidotis: vtraq; tamen aduersus venena serpentium faciunt.

De Vetonica, id est betonica.

Quisquis autem hanc herbam supple betonicam biberit, vim veneni non admittit. Accepta venena ʒ. iij. in cyathis vini quatuor id est ℥. vi. potatæ per vomitum excludunt.

De Vino.

Gypsata vina accepta venenis omnibus contraria sunt.

De Smyrnio.

Smyrniō nascitur in mōte Amano: virgas habet similes apio, & ramulos plurimos, & folia similia ei lata & super terrā spāsa &c. radix eius venenis occurrit.

EX ANDROMACHO.

Andromachus in libro de Theriaca. Primum & melius quod datur in potu de theriaca est ad prohibendum nocumentum medicinarum nocentium, siue interficientium propter id quod iam bibitum est, aut propter id de cuius potu timetur, & ad puncturam reptilium habentium venenū cum quantitate trium cyathorum vini, id est ℥. iiij. s. & ad corruptionem vel alterationem accidentē corporibus, quæ est sicut venenum pernitiosum in qualitate sua. Et ratio propter quam facta est theriaca est, quòd medici primi viderūt multitudinem nocumentorum & magnitudinem iuuamenti, quod ex ea est in corporibus ex potu venenorum pernitiosorum, & ex punctura reptilium habentium venena. Composuerūt ergo theriacam propter causam hanc, & non propter aliam, & ipsi quidem non inuenerunt in primis artem theriacæ, nisi propter destructionem venenorum & medicinarum pernitiosarum: destructio nanque illorum fit tribus modis: modus primus est quoniā theriaca exugat & exiccat ista venena: & secūdus est, quia ista mundat & pręterire facit & euacuat ista venena ex mēbris, scilicet ex instrumētis & vijs expulsionis corporis: & tertius est, quia confortat principalia membra, & adiuuat ea ad expellendum illud quod accidit eis ex venenis pernitiosis, & ex medicinis & reptilibus.

GALE-

EX GALENO

Galenus in libro de Simplici medicina, lib. 6. cap. de Balſameleo, id eſt, bal-
ſamo. Balſameleum, id eſt, oleum balſami, id eſt, verum & perfectũ balſamum
vtile eſt multis paſsionibus: propinatum enim cum lacte muliebri, eis qui ve-
nena ſumpſerunt maximum fit remedium. Libro nono, cap. de Lemnia ſiue
terra ſigillata. Librum accepi ſcriptum antea à quodam localium virorum, in
quo docebat totum vſum Lemniæ terræ, id eſt terræ ſigillatæ: vnde ego etiam
non ceſſaui experiri hoc pharmacum: vtebatur autem ipſe libri conditor hoc
pharmaco ad multa, & omnino in morſis à feris & in pernitioſis pharmacis nõ
tantum in prædonando, ſed etiam in ſuperdonando. Aſſerebat autem & expe
rientiam habere pharmaci, quod, puta de Lemnia, ponitur vomitũ prouoca-
re, ſi quis adhuc exiſtente in vẽtre mortifero pharmaco biberit hoc alexiteriũ,
ſed huius quidem, & nos etiam habemus experientiam in lepore marino & in
cantharidibus &c. Libro 10, cap. de Lacte. Sic deniq; videntur mihi medici
contra pernicioſa pharmaca, quæ per corroſionem interimunt ſuaſi fuiſſe pro-
pinare lac. Galenus in libro de Simplicibus ad Paternianum: Agaricum vi-
res habet acriter relaxantes & venenoſis morſibus & potibus reſiſtentes, ſic &
ventrem purgat aliquatenus & choleram & phlegma deponit: ideo neq; do-
lorem neq; vomitum facit. Ariſtolochia rotunda ad viperarum morſus, & ad
alia venena intrinſecus facit. Bacca lauri in potu data quibus venenata aliqua
res per cibum oppreſsit liberat. Periſtereon ad omnia venena potui data opti
mè facit: hæc enim & columbina & berbena dicitur. Sion naſcitur in Africa
& in Iudæa: optimum tamen habetur Arabicũ. & huius ipſius quod eſt recen-
tiſsimum & plures & breues calamos habet, & ſi ſcinditur rubicundus intus
apparet, redolens ſuauiter ſi fricetur inter manus & guſtu linguã ſubmordens
quod vires habet acriter relaxantes: propriè quidem veſicam petit & vrinam
prouocat, ponitur & in antidota quę aduerſus venena faciunt. Smyrnium eſt
ſimile apio, ſed folia habet latiora & ſubauroſa & quaſi pinguia & fortiori redo
lentia cum acrimonia, ramulum & capitellum, prout anethũ ſemen rotundum
nigrum ferè guſtu miraſtrum radicem ſuccoſam, mollem, lenem, odore ſuaui
cortice nigro intus viride, aut exalbidum, & ad guſtum fauces mordentem. vi-
res autem habet acres, & ſudorem ſuſcitantes: vnde & tuſsientibus & ſuſpirio-
ſis & toxicoſis prodeſt. Galenus ſeptimo Alimentorum, cap. de Nucibus. Di
geritur autem & magis nux, id eſt, nux cõmunis, quàm ſubtilis nux, id eſt, auel-
lana, & magis euſtomachon, id eſt bona ſtomacho eſt, & multo magis quan-
do cum ficubus ſiccis comeditur. ſcriptum eſt autem à multis medicis, ſi ambo
hæc ante omnes alios cibos ſumantur cum ruta, nihil magis à mortiferis medi-
cinis lædi hominem. Galenus in libro de Euchymia & cacochymia, cap. de
Fructibus. Quidam eorum qui ſcripſerunt compoſitionem pharmacorum cir
ca mortiferia alexiterium omnium eorum eſſe dixerunt ficus ſiccas acceptas
cum nucibus & ruta. Galenus in lib. de Theriaca ad Pamphilum principem.
Si enim, ſicut eſt famà, quę habetur à multis ad ſolas morſuras venenoſorũ &
ad potiones deleteriorum pharmacorum ageret hęc antidotus, ſupple theria-
ca oporteret, ſicut aliquod iocale in domo conſeruatam tenere eam, non con-
ſumptam à tempore reuocante vtilitatem: quanto verò magis, quia cum his
bonitatem habitus promittit, &c. Et nullum eſt mirabile, ſi quidem & morta-
lia pharmaca poteſt ſuperare & vincere vniuerſaliter in morſis, vel percuſsis
ab aliquo venenoſorum, & ad vniuerſa mortifera ſufficienter valde, ea quæ re-
cens eſt, poteſt iuuare: eſt autem recens vſq; ad annos triginta, datur aũt ad
potationem quidem mortalium pharmacorum, & ad plagationes venenoſo-
rum de hoc pharmaco auellanæ magnitudo, id eſt, aur. i. id eſt ʒ. i. s. cũ vini cya-

this tribus, id est ℥ iiij.s. Et similiter datur eis, qui habent suspicionem pharmacationis, & illis qui à causa immanifesta periclitantur. Hoc autem pharmacum datur in matutinis. vniuersaliter autem dicẽdo, in quibus alia auxilia nihil prosunt, sed vincuntur ab ægritudinibus, in his hac antidotus habita mirabiliter operatur. Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem, & in libro de Cõmoditatibus theriacę. Theriaca tempore non pauco eget, vt cõgrua fiat ad vsum & digeratur bene: digeritur enim vt plurimum duodecim annorũ tempore. Qui enim fortiori voluerint ea vti tempus quinq;, vel septem annorum habente vsi sunt, & maximè in morsis à feris & à canibus rabiosis, & in pharmacis deleterijs. Non solùm autem ad theriorum & ad ferarum morsuras, & ad deleteria pharmaca iuuare hęc antidotus nata est, verumetiam & ad maximas alias passiones. Alexiteriũ est pharmacum: ita enim à nobis & ab vsu, qui in experientia inuentum est esse. Fortè autem & vixpassibile, vt ita dicam, facit corpus, vt neq; ab aliquo deleterio corrumpi possit, varia enim & tanta mistionis huius pharmaci virtus præfatam eius vixpassibilitatem efficit, & maximè inter alia mistio theriorum. Aiunt enim & Mithridatem illum generosum bellatorem, theriacam quidem non accipientem (nondum enim erat inuenta) sed antidotum assumentem multæ mistionis, & ipso nomine eius vocatã, Mithridatum enim nominatur, propter generatam ex eo vixpassibilitatem, nõ posse accipientem deleterium, id est, venenosum, seu mortale pharmacum, mori, &c. Galenus in libro de Experimentis, cap. de Medicinis handaran, aliàs beraz scitile. Medicinæ andaran, aliàs beraz scitile sunt tres, quas probauimus sæpe, & veras inuenimus. Prima valet contra medicinas mortiferas, & est nimis experta. ℞. Laureolæ, luti sigillati, nucis, auellanæ, phu, meu, apij, cinamomi, an. ʒ.i. rutæ, xylobalsami, carpobalsami, an. ʒ.ij. confice cum melle & detur ʒ.i.s. & forti ʒ.ij. De Medicinis Zenonis de Athenis, qui fuit vir experimentator ex magnis medicis. Medicamen xviij. quod dicitur electuarium luti: & est vltimum contra venena. ℞. Luti sigillati, anisi, salis Indici, agarici, an. ʒ.ij. rhabarbari, auellanarum, radicum pæoniæ, an. aur. iij. puluerizentur & conficiantur cum melle, & detur quasi auellana. Galenus in libro de Facilè acquisibilibus ad solutionem. cap. vlti. Sanguis anatis contrariatur omnibus venenis & mortiferis. Hoc idem faciunt carnes gallinæ nouiter occisæ, si cataplasmentur: obsistunt enim omnibus venenosis, & curãt, præter aspidem. Aliud, rutam da cum vino bibere. Aliud, cerebrum gallinæ bibitum iuuat.

EX ORIBASIO.

Oribasius in sua Practica lib. ij. cap. 27, scilicet ad maleficium datum, id est, venenum. Ad maleficium datum, id est venenum, curabuntur sic. Mulsam calidam cum oleo accipiãt, & pennis oleo intinctis vomitum prouocabis: postea absinthium calidum bibant, postea pulmentum salsum & capita porrorũ cum sale plurimo accipiant. Item semen aut folia cannabis teres, addes succi mororum rubi, cadum vnum, id est ℥.iij. dabis eis bibere: si mora non est, lac caprinum mox mulctum mittes, omnia mala expellit. Item de succo bryoniæ, id est, vitis albæ, supple radicis eius, cadum s. id est ℥.i.s. bibant, maximum remedium est. Si quis venenum sumpserit dictami succum cum vino bibat. Item aristolochiam rotundam tritam cum vino bibat. Item atramentum spissum bibat. Item ad venenum discutiendum, vulgaginem, id est, asarum, polypodium, caryophyllum, spicam: hæc omnia teres cum vini sextario, id est, lib. i. s. ad vnam potionem bibant cadum, id est, ℥.iij. in loco calido, per dies septem similiter faciant. Postea vnges omne corpus ex hoc vnguento, quod ℞. cannabis interuscum, bulbi interuscum, resinam de lentisco, id est, terebinthinam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

medullam ceruinam, adipem anserinum, ceræ quantum sufficit, cōfice & vtere. Item potio draconteum, lysimachiam, mentam, an. teres cum vino, bibant, & super stomachum mittes radices caulis fluminalis coctas & tritas omnia venena euomunt. Item dracōtij radicem tritam cum vino tepefacto bibant. Libro 5. cap. 38. Ad lapidem gagatem, qui primus in Sicilia inuentus est, &c. Quicunque ipsum lapidem super se habuerit, nullam potionē mortiferam timebit, nec vllum periculum incurret: probatus est ab Alexandro, & à multis doctissimis medicis. Oribasius in Dynamidijs, libro primo, tractatu de Electuarijs. Electuarium validissimum & probatum, quod contra omnia maleficia, id est, venena datur. ℞. Nucis maioris mūdatæ ʒ. vi. rutæ folij, ʒ. iiij. salis, ʒ. ij. scammoneæ ʒ. i. in illo die nullum maleficium illis nocuum est. Libro ij. tractatu de Potionibus. Potio vtilis ad carbunculum, quem clauum vocant, & ad omnem venenatam potionem probatissima. ℞. Cichoream (aliàs zidoar, id est, zedoariam) cum aqua tritam bibant: vtile & validissimum adiutorium est.

Tractatu de Antidotis. Antidotum genera valdè optimum, quod contra omnes malas potiones vel venenatas facit, ad morsum rabidarum ferarum, ter aut quater in mense dabis, aut cum necesse est, &c. ℞. Coccognidij, seminis mezereon, carui, cinnamomi, petroselini, leuistici, anisi, dauci, irodis, nigellæ, folij, casiæ, iris ilyrice, cardamomi, aloes, zingiberis, piperis, saxiphragiæ, piperis albi, chamæleæ, id est, mezereon, spicæ, castorei, amomi, euphorbij, an. ℥. i. agarici, costi, croci, pulegij, ellebori nigri, mastichis, myrrhæ, opij, an. ℥. s. diagridij ℥. ij. mellis quod sufficit, dabis exinde in modum auellanæ. Antidotū Musa, quod serpentium morsum & venenatam potionem ex maleficio datam extergit, &c. ℞. Piperis grana 50, hyoscyami, myrrhæ, thuris, opij, croci, an. ℥. i. s. sulfuris, aristolochiæ longæ, costi, euphorbij, an. ℥. s. mel quod sufficit, conficies: dabis exinde cum aqua calida in modum auellanæ. Antidotum Sotira, quod interpretatur saluatio, totius corporis omnia quæ intrinsecus constituta sunt purgat: venenum & serpentiū morsum, vel canis rabidi mire discutit, non cum sola mulsa detur, sed moribus antidoti accipiatur, &c. Si quis frequenter cum mulsa vsitauerit, nunquam infirmabitur: istud antidotum iuxta vires dabis debilibus in modum auellanæ. ℞. Apij seminis ʒ. xx. petroselini, opij, castorei, costi, myrrhæ, croci, an. ʒ. xviij. piperis communis, ʒ. x. anisi squinanthi, sinoni, id est, petroselini agrestis, cinamomi, spicæ, piperis albi, an. ʒ. xij. asari, crocomagmatis, sileris, casiæ, styracis, an. ʒ. vi. amonij, ʒ. iiij. piperis longi, ℈. ij. mel despumatum quod sufficit: conficies & vteris suprascripta mensura.

Antidotum quod facit ad omnem venenatam potionem & omnium ferarum morsum, vel canis rabidi siue serpentium, & omnes corporis occupationes mundat: si quis istud antidotum, quotidie ieiunus vsitauerit, nunquam infirmabitur vsque in die mortis suæ, nec vllum passionis periculum incurret, si aliquod incursurus est: hoc antidotum si quis vsitat sanitatem restaurat, conficitur sic: fœniculi seminis, cymini, thymi, saluiæ, pulegij, origani, piperis albi, cyperi, abrotani, piperis nigri, raphani, seminis petroselini, seminis chamædryos, casiæ, spicæ, dauci, eupatorij, trifolij, seminis amomi, serpylli sicci, gentianæ, aristolochiæ longæ, myrrhæ, lauri, vetonicæ, id est, betonicæ, consolidæ maioris, an. ℥. ij. rutæ agrestis seminis, erucæ seminis, acori, dracontij, an. ℥. i. hæc omnia puluerizabis: addes mel despumatum quod sufficit, dabis exinde febrientibus secundum valitudines cum aqua calida in modum auellanæ: sanis aut sine febre laborantibus cum vino dabis in modum auellanæ, ad digestionem & somnum post cœnam detur, venenatis & morsu rabidis ipsam mensuram ieiunis dabis, sine dubio curat. Antidotum athanasia, quod facit ad venena omnium serpentium & cōtra morsum &c. Illis qui venena acceperunt cum melle

& oleo in modum auellanæ dabis: & illis qui à ſerpentibus percuſsi fuerint per
tres vices cum omni fiducia dabis, &c. ℞. Myrrhæ troglodytidis, id eſt, myr-
rhæ minutæ optimæ, ſpicæ nardi petroſelini, piperis albi, aſari, enulę, mandra-
goræ, corticis folij, piperis longi, caſtorei, an. ʒ. ij. opij, croci, an. ʒ iiij. dauci, gal-
læ, ſtyracis, calaminthæ, hyoſcyami, cinamomi, caſsiæ fiſtulę, ſquinanthi, an. ℥. i.
acori, meu, an. ʒ. ij. apij ſeminis, ſileris montani, phu, id eſt, valerianę, an. ʒ. i. mel
quod ſufficit conficies & vteris. Antidotum Panchreſtum, quod neceſſariū
eſt ad omnem ægritudinem &c. dabis ad morſum ſerpentis cum melle, & de
iſto antidoto in plaga pones, ad venenum mirabiliter prodeſt. ℞. Calami aro
matici, myrrhæ, an. ʒ. vij. coſti, ʒ. v. caſtorei, ʒ. iij. ſiſeleos, id eſt, ſileris montani ʒ.
xij. cardamomi ʒ. vi. opij thebaici ʒ. iij. croci ʒ. xv. zingiberis ʒ. iiij. euphorbij,
ameos, pyrethri, ſpicę nardi, dauci cretici, rutæ agreſtis, ſeminis caſsię, roſarum
ſiccarum, fœniculi ſeminis an. ʒ iiij. petroſelini ʒ. v. opobalſami ʒ. vij. ſagapeni,
ʒ. v. meu, piperis albi, an. ʒ. iij. mel quod ſufficit conficies & vteris. Antidotum
philoanthropos facit ad morſum ſerpentis, & ad eos, qui venenum biberūt, &
ad omnem infirmitatem, &c. ℞. Petroſelini, iunci, radicis ſquinanthi, euphor
bij, aſari, ſpicæ, an. ℥. i. ſalis ammoniaci, croci, an. ʒ vi. coſti, ℥. i. cinamomi. ℥. iij. pi
peris albi, caryophylli, an. ℥. i. piperis longi, piperis nigri, ſagapeni, aniſi, an. ℥. s.
aloes, ʒ. vi. folij, ʒ. iij. diagridij, ℥. iij. mel quod ſufficit. Tractatu de Electuarijs.
Electuarium maius diapraſsion, quod ad omne venenum probatum eſt, ſani-
tatem facit, malignitatem de corpore aufert, &c. qui iſtud electuarium vſitaue
rit, nihil dubitet de veneno malo & pruina mala, nec de paludibus putridis,
nec de temporalibus infirmitatibus. ℞. Styracis, calamitæ, ℥. iij. ſpicæ nardi, ℥.
iiij. calami aromatici, dauci, an. ℥. iij. caſsiæ fiſtulę, ℥. vi. opoponacis, ʒ. iij. ſagape-
ni ℥. ij. cinnamomi ℥. vi. xylobalſami ʒ. iij. ſpicæ nardi ℥. v. chamędryos ℥. iij. rha-
pontici ʒ. v. cardamomi, amomi, capparis, radicis orobi an. ℥. iij. ſquinanthi,
℥. ij. ſiſeleos, id eſt, ſileris, coſti, carpobalſami, an. ℥. i. aniſi, ℥. vi. liquiritiæ, ℥. ij. pe-
troſelini Macedonici, id eſt, oluſatri, elenij an. ʒ. i. croci ℥. ij. piperis lōgi ℥. i. pipe
ris albi, ℥. ij. zedoariæ, ℥. vi. balſami, ℥. s. galangæ, moſchi, an. ʒ. iij. caryophyllorū,
℥. iiij. dragacanthi ʒ. iiij. xylocaſsię ℥. i. anacardi ℥. ij. baſilicę, id eſt, ſerpentariæ, di
ctami. an. ℥. ij. leuiſtici, ℥. ij. apij ſeminis, ℥. iij. gentianæ, ℥. i. cimini, ℥. iij. nuclei pini
ni, anethi ſeminis, an. ℥. ij. myrrhæ, thuris, caſtorei, an. ℥. i. lauri baccæ, ʒ. i. peuce-
dani ℥. ij. pirethri ℥. i. pæoniæ maſculi, mandragoræ, ſaxiphragiæ, hyſſopi, an ℥.
ij. origani ℥. i, dracontij, pulegij an. ℥. ij. rutæ agreſtis ℥. vi. vetonicæ ℥. iij. carui,
℥. vi. fœniculi ſeminis, galbani, an. ℥. ij. terbenthinæ ℥. iij. praſij ſucci lib. i. mellis
lib. iij. ſuccum praſij & mel in vnum miſcebis, & vſq; ad tertias in carbones co-
quantur, & poſtea puluerem ſupermittes. Electuarium validiſsimum & pro-
batum quod contra omnia maleficia datur. ℞. Nucis maioris mundatæ, ʒ. vi.
rutæ folij, ʒ. iiij. ſalis, ʒ. ij. ſcammoneæ, ʒ. i. in illo die nullum maleficium illis no-
cuum eſt. Excerpta ex libro 10 Oribaſij, cap. Contra toxicum potatum. Ad-
iuuantur qui biberint roſa pota, aut oleo irino, coguntúrq; frequenter reijce-
re, aluumq; acri clyſteri ſæpius declucere, poſt potum dare antidotum Mithri-
datum, vt conuenit aut Adrianum.

EX MACERE.

Macer in libro de Simplicibus, cap. de Artemiſia.

Affirmant quidam quiſquis guſtauerit illam,
Quòd nullo ualeat nocuo medicamine lædi,
Si muſto contrita recens ſeruabitur herba:
Vinum prædictis reddit medicabile morbis.

De Abrotano.

ſerpentes nidore fugat, bibitumq; uenena illorum extinguit.

De Absinthio, seu herba absinthij.

Obstat pestiferæ cum uino sumpta ciente.
Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta.

De Ruta.

Obstat pota nimis, uel cruda comesta uenenis.
Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit.
Qui rutæ folijs uiginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis caricisq; duabus,
Ieiunus uesci consurgens mane solebat:
Armatusq; cibo tali quocunq; ueneno,
Quilibet insidias sibi tenderet non metuebat.
Mustellæq; probant obsistere posse uenenis:
Mirifice rutam comedunt quæ primitus illam:
Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus acris.

De Aristolochia.

Aristolochiæ species tres dicimus esse,
Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda:
Curat & assumptis, prodest sic hausta uenenis,
Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam:
Longa tamen uires habet illa debiliores,
Inde quidam si defuerit quandoq; rotunda:
Par pondus longè ponatur dimidiumq;.

De Iride.

Maior uis huius est in radicibus herbæ,
Tormina commistio bibitus sedabit aceto:
Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis.

De Althea.

Cum posca potata (supple radix althææ) potest obstare uenenis.

De Veronica.

Cum uino sumptis obstat potata uenenis:
Præcipuè semen, quòd si desit, datur herba.
Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam:
A nullo poterit nocuo medicamine lædi.

De Nepita.

Serpentum morsus superaddita trita nocere
Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena.

De Fœniculo.

Cum uino cunctis obstat hæc herba uenenis.

De Acedula, id est, semperuiua, seu aizoon.

Taliter & cunctis obstat potata uenenis.

De Verbena, seu berbena, seu peristereon.

Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis.

De Zedoar, seu zedoaria.

Apprime sumptis zedoar obstare uenenis,
Affirmant, & reptilium morsus leuat haustum.

EX KYRANDO.

Kyrandus in Chyranida libro secundo, cap. 1, scilicet de Capra & hœdo. Stercus capræ cum melle solutum & liquefactum, & emplastratum eos, qui à serpentibus & venenatis morsi sunt, sanat, & omne venenum astringit.

De Vacca.

Vngulæ vaccæ elixę, & cum sinapi comestę resistunt omni veneno.

De Oue & ariete.

Pulmo aũt agni siccus & tritus in potu datus, eos qui sunt veneno læsi, sanat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Nisa, id est, anate fluuiali, siue palustri.

Anatis sanguis calidus aut siccus cum vino bibitus, saluat hominem ab omni veneno, & sanitatem & robur ac bonam habitudinem præstat.

De Pelargo, id est, ciconia.

Echimum aũt quod est in ventre eius inuentum, laua in vino, & sicca in vmbra facq́ puluerem de eo. Si quis ergo venenum mortiferum acceperit ex eo, rade, & da bibere cum vino misto cum aqua marina & bene erit sibi.

De Tasiano.

Sanguis autem eius antidotum est contra venenum.

De Ahohanos, id est aue, quę dicitur alba frons: nam tota nigra est, & solummodo frontem habet albam, & inuenitur in fluminibus & stagnis. Comesta verò auis medicina est contra venenum.

De Saro, id est, stornello.

Saros auis, id est, stornellus comesta iuuat omnem qui mortiferum venenum comedit.

De Triglia, id est barbone seu rossolo.

Ius ipsius supple trigliæ, seu barboni, seu rossoli bibitum, iuuat eos qui biberunt nociuos potus. Geber in libro de Floribus naturarum. Accipe sperma hominis & da illi cui datum est menstruum, & cui malæ herbæ datæ fuerint & sanabitur.

EX SERAPIONE.

Ioannes Serapionis in Breuiario, libro septimo cap. 8, particula de hora seu tempore administrandi theriacam magnam. Iuuenescit quidem hęc medicina supple theriaca magna post duodecim annos. Quidam autem volunt administrare ipsam, dum est propinqui tẽporis fortis. Administrant ergo eam in quinto anno & in anno octauo. Et plurimum illius apparet puncturam animalium habentium venenum & potum medicinarum fortium interficientium: malitia enim accidens ex istis, indiget medicinis fortibus. Iam ergo feci vos scire horam administrandi eam: apud morsum viperarum & serpẽtium & morsum canis rabiosi & reliquorum animalium habentium venena, & apud potum venenorum administra hanc medicinam quando est propinqui temporis, & in reliquis vermibus & reptilibus quando est antiqua: quoniam non indigent hac virtute tota: & hæc quidem medicina est recens vsq; ad decem annos, & antiqua ad complemẽtum viginti annorum: post hoc autem tempus, aut nihil penitus agit, aut debilem agit operationem. Particula de iuuamentis theriacę & quantitate sumenda ex ea. Primum iuuamentum theriacæ & nobilius eorum, est iuuamentum quod facit ad medicinas pernitiosas & percussionem habentium venena: & oportet quod sit quantitas eius quod datur in potu illis ex ea: sicut quantitas auellanæ, id est, aur. i. cum ℥. iiij. s. vini: & significo per medicinas fortes opium hyosciamum & albenzi, id est speciem hyoscyami & cantharides & reliqua similia illis: & significo per habentia venena viperas & serpentes, in quorum capitibus est quod est simile duobus cornibus & facientes sitim: & sunt illa in quibus sunt vestigia nigra & scorpiones & dracones & serpentes, qui dicuntur serpentes aquosi & sicci & quercini, scilicet qui habitant in radicibus quercus: & est eis odor fœtidus & faciẽtes fluere sanguinem & rutela &c. & est ei iuuamentum magnum in conseruatione sanitatis: quod est, quia quando bibitur abscindit quod incipit ex ęgritudinibus sicut mordicatio reptilium venenosorum & potus veneni interficientis & corruptio aeris & aquæ &c. Particula de modo confectionis Mithridati ex descriptione Galeni. Mithridates fecit medicinam vnam sperans, quòd sit conferens omnibus venenis pernitiosis & non permiscuit aliquid ex carne viperarum: & pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

pter illud facta est theriaca iuuatiua valde ad mordicationem viperarum supra iuuamentum mithridati: veruntamen in ægritudinibus alijs non abbreuiatur mithridatum à theriaca, imò est in quibusdam rebus magis vltimum, quàm ipsa.

De modo Mithridati descriptione communi.

Mithridatum prohibet omnia venena pernitiosa nocere homini, & facit euadere ab omnibus speciebus veneni mortiferis, & propter illud postquàm probauit ipsum Mithridates, approbauit ipsum ita, quòd nominauit ipsum immortale.

De confectione Diasulfuris.

Confectio diasulfuris confert morsui reptilium, & resoluit venena mortifera &c. ℞. Sulfuris citrini, seminis hyoscyami albi, cordumeni, styracis, myrrhæ, omnium an. ʒ. ix. rutæ, costi, amborum an. ʒ. x. opij, croci, amborum an. ʒ. ij. cassiæ ligneæ, ʒ. vij. vel ʒ. xij. piperis albi ʒ. xxij. terantur & cribrentur & conficiantur cum melle, & administretur post sex menses.

De confectione Luti lacunæ.

Confectio luti lacunę liberans ex venenis perniciosis & à mordicatione reptilium malorum sanat: cuius permistio, ℞. Luti de lacuna & archcutidis, hoc est, granorum iuniperi vel cedri, omnium an. aur. ij. coaguli gazelis aur. viij. coaguli leporis, aur. iiij. gentianæ, baccarum lauri, aristolochiæ rotundæ, seminis rutæ syluestris, myrrhæ, omnium an. aur. i. terantur & cribellentur & conficiantur cum melle despumato, & detur: potio eius sit quantitas fabæ vnius pondus, id est ʒ. i. cum eo quod conuenit ex potibus. Cap. 36, siue penultimo, scilicet de Medicinis vomitiuis. Aliud quod facit vomere choleram, & euacuat illos, qui in potu sumpserunt venenum. ℞. Salis Indi, carabæ, baurach, an par. i, sinapis par. s. terantur & dentur in potu cum aqua mellis & euomant, & est iuuatiuum valde.

EX ISAACO.

Isaac in dictis lib. ij. cap. de Sesamo. Antiquorũ quidam dicunt contra venenum sesamũ esse, idq; nõ imposibile ego etiam dico: sua enim viscositate atq; vnctuositate poros corporis omnes oppilat, nec ad cor penetrare permittit.

De Glandibus.

Porrò earum superficies multũ est stiptica: vnde valet ad sanguinis fluxum, maximè mulierum: apozima quidem eius conuenit intestinorum vulneribus: est etiam contra venenum.

De Pomis citrinis, id est citris.

Cortex pomi citrini, id est citri, cum vino propinatus mortiferum potenter destruit venenum: semen autem calidum est & siccum in secundo gustu, suauisq; odoris donatiuum est, & contra venenum si cum vino propinetur.

De Nucibus.

Nuces à ieiunis cum ruta manducatę fiunt contra venenum: si quando cibum sumentes cum ficubus edant, contra rem venenosam corpus defendunt.

De Auellanis.

Auellanę interiori cortice ablato nõ assę ieiunis sumptę fiunt cõtra venenũ.

De Fisticis.

Fistici si cum vino cocti potui donentur, fiunt contra venenum.

Libro 3, cap. de Endiuia.

Endiuia syluestris frigida est initio primi gustus, sicca in fine eiusdem: radix eius si bibatur fit contra venenum.

De Fœniculo.

Radix fœniculi cum succo & semine potata valet contra icteritiam: est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

etiam contra venenum.

De Cepis, allijs & porris.

Si post comestionem eorum, supple alliorum, vinum forte bibitum fuerit contra morsus serpentium valet: prosunt etiam eis qui veneno sunt infecti & frigidas pasiones habentibus sicut theriaca magna.

De Aceto.

Acetum fit & contra venenosa & mortem inferentia, sicut est opiũ, hyoscyamum, euphorbium & similia.

De natura Butyri.

Butyrum cum melle potatum fit contra venenum. Serapion in libro de Simplicibus, parte secunda, cap. de Citro auctoritate Aben Mesuay. Grana eius sunt de numero medicinarum conferentium venenis quando ex eis sumitur aureus i. cum aqua tepida.

De Agarico auctoritate Aben Mesuay.

De proprietate eius est laxare phlegma, & est contrarium venenis, & dosis eius, est an. ʒ. i. vsque ad ij. Auctoritate Abix. Agaricum purgat choleram & phlegma simul, & est contrarium medicinis mortiferis quando bibitur aut miscetur cum aliquibus medicinis.

De Gentiana.

Abix. In gentiana est proprietas quæ confert morsui canis rabidi, & quę est contraria venenis mortiferis & aufert nocumentum eorum.

De Mumia.

Mumia sepulchrorum est aloes & myrrha, & quod admiscetur eis ex humoribus corporis humani. Rasis. Dantur in potu ad venena grana ij. cum decoctione tribulorum marinorum & foliorum aniuden, id est, silfij, cuius lacrimum est assa.

De Sagapeno.

Armasios est contrarium venenis mortiferis, & operatio eius in hoc potior est operatione galbani.

De Raphano.

Aseros in libro de Agricultura. Semen eius confert venenis, sicut theriaca.

De allio Aben Mesuay.

Illud quidem est sicut theriaca ad omne genus veneni.

De lapide Smaragdo.

Natura Smaragdi est frigida & sicca: & quando sumitur in potu confert venenis mortiferis: Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus viij. granorum illi qui sumpsit venenum antequàm fecerit in eo impresionẽ, nec excoriabitur & est euasio sua.

De lapide Albezaar.

Lapis Albezaar, aliàs hager albezaar, id est, lapis liberans à venenis vt theriaca. Albezaar est nomen Persicum, & est expellens nocumentum: & hoc nomen cadit super duo, vnum quod cadit super omnem medicinam conuenientem alicui veneno, eo quòd resistit virtuti eius, & expellit nocumentum eius per proprietatem quæ est in eo. Et secundum quod cadit super lapidem notum, qui conuenit omnibus venenis calidis & frigidis cum tota sui substantia & resistit eis bibitus aut suspensus super patientem. Asius. Colores lapidis bezaar sunt multi: nam ex eo est citrinus, & velut puluerulentus: & nabati, & est ille qui participat viriditate, & ille qui participat albedine: melior verò omnibus est citrinus, & pòst puluerulentus: & hic defertur ex Corascen: & ibi nominant eum bezaar: & expositio eius est contra venenum: & minera eius est in terris Syriæ & Indiæ, & in terris orientis: & multi lapides assimilantur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

similantur ei, qui non habent suam proprietatem, nec approximant ei in operationibus aliquibus. Et quidam est qui dicitur cobhori & mariam: & est lapis in quo nullus errat: sed multi errant in aliquo, qui dicitur chindos (aliàs chicos) & est lapis multæ humiditatis, mollis tactu, superfluitate: & caliditas eius est sine superfluitate etiam. Et proprietas eius est, quòd confert venenis animalium omnium & plantarum & morsibus & puncturis venenosorum quando bibitur ex eo pondus duodecim granorum hordei: aut fit linimentum cum eo super locum morsus. Liberat enim à morte & expellit venenum per sudorem. Et quando ponitur lapis in annulo & ponitur in ore ipsius qui sumpsit venenum & sugit aliquantulum confert ei. Et si ponitur lapis ille super locum puncturæ & morsus animalis venenosi, quemadmodum sunt puncturæ scorpionis, aut cantharidarum malarum, aut zambor confert iuuamentum maximum: & si teritur & ponitur super morsum reptilium venenosorum, attrahit venenum per sudorem &c. Rasis. Bezaar est lapis citrinus mollis non habens saporem, confert venenis. Et ego vidi in ipso sufficientiam ad auferendum nocumentum bix: & est toxicum verum.

De terra Sigillata.

Paulus. Est de melioribus medicinis contra omnia venena.

EX RASI.

Rasis secundo Continentis. cap. secundo, scilicet de venenis auctoritate Hippocratis: Ait Hippocrates in sexto Epidimiorum. Lac est valde bonum contra venena quæ interimunt cum frigiditate. Et vinum est valde vtile contra venenum quod extrahit corpus à sua æqualitate & perimit. Et acetum est mirabilis iuuamenti contra venenum occidens sua grossitie & strangulatione, sicut fungi & dactyli acerbi: & vix vincunt medicinas malas & humores prauos.

Auctoritate Pauli: Ait Paulus: Qui suspicatur & timet venenum vtatur frequenter mithridato: quia qui vtitur eo, nunquam timebit venenum: & hoc est certum & expertum: & vtatur frequenter ficubus, nucibus, ruta & sale simul mistis. Dosis eius quantitas fabe quolibet die & vtatur electuario de terra sigillata, & qui sumpserit venenum & ignorat quale fuerit illud statim prouocet vomitum cum butyro & aqua calida antequàm venenum extendatur per corpus, vel cum aqua decoctionis seminis vrticę cum butyro: & postea bibat lac: quoniam rumpit acuitatem veneni, sed butyrum est valde melius, & postquam fuerit mundificatus per vomitum, clisterizetur, & iterum sumat lac: quia mutat complexionem veneni, & si postea remanserint aliqua de accidentibus veneni, da sibi aliquam de theriacis conuenientibus.

Auctoritate Philareti parui: Ait Philaretus paruus: Qui sumpserit venenũ & ignorat quale sit illud, prouocet vomitum cum aqua & oleo: & det sibi cibaria nauseatiua & iterum prouocet vomitum: nam venenum aut egredietur per vomitum aut frangetur malitia eius: & si post vomitum senserit inflammationem ventris da ei bibere aquam niuis & oleum rosaceum cum aqua frigida, & postea prouoca vomitum, & da ei theriacam de terra sigillata & baccas lauri, quoniam faciũt vomere venenum: & prohibe quòd non dormiat, & fricetur manus & pedes: & quando videbuntur tibi accidentia veneni fore remissa & venenum descendisse ad inferiora, clysteriza clysteri acuto.

Auctoritate Chuzi. Chuzi dixit, quòd giduat, id est, coral, aliàs corat, id est planta fontis, seu senecio, oritur iuxta napellum, & valet contra morsum therij, & omnes mortiferas potiones quãtum theriaca de therijs, & scias quòd destruit operationem napelli.

Auctoritate Ruffi, Ait Ruffus. Aqua calida iuuat si in ea patiens, supple

ex veneno, vel morsu venenoso balneetur & fel bouinum inunctum, & similiter sisymbrium est emplastratum, & ameos sumptum cum vino & semen liliĳ & lilium emplastratum cum aceto iuuat: & cancri fluuiales cocti cum lacte & vino comesti iuuant: serapinum semen rutæ, sauina, mel dissolutum cum oleo rosaceo, fistici cum vino, piper, rubea tinctoris, panis porcinus cum vino, euphorbium, mentastrum & sua decoctio, cordumenum, abrotanum, artemisia cum vino, pix, vel asphaltum cum castoreo & vino. Decoctio maluæ hortulanæ valet contra mortifera acuta. Acetum valet contra venenum calidum, si bibatur cum niue calidum vel frigidum: & similiter valet cōtra omne narcoticum. Et asphodeli ʒ.iĳ.idem operantur si sumantur, & folia asphodeli emplastrata cum vino valent.

Auctoritate filĳ Mesuay. Ait filius Mesuay: Medicinæ bibitæ contra venena: darsinum vel cinnamomum ʒ.ĳ, vel medulla leporis cum aceto vini aut castorei aur.i. cum ℥.ĳ.butyri, aristolochiæ longæ, abrotani, mentastri fluuialis, an.aur.i. Vrina hominis sumpta iuuat.

Auctoritate Abdæ: Ait Abda: Stercus galli potatum statim destruit operationem veneni: & similiter iuuat succus tribuli marini potatus. Et medicinæ simplices contra venenum sunt: semen pastinacæ, spica Romana, castoreum, frondes cannę, succus marrubĳ, si sumantur ex qualibet earum ʒ.ĳ.s.cum aquę decoctionis anethi, aut cum vino odorifero cocto.

Auctoritate Galeni, Medicina contra omnia venena. ℞. Foliorum rutæ siccę per viginti nucis partes, ĳ.salis & ficus siccatę, an. par. v. & sumatur ieiuno stomacho. Aliud. ℞. Baccarum laur aur.ĳ.terræ sigillatæ, similiter emplastrentur cum oleo. dosis eius aur.i.cum ℥.iĳ.aquæ mellitæ. Ait Galenus in theriaca Cæsaris: vinum in quo ponuntur theri bibitum iuuat contra omne venenum omnium venenosorum, sed plus iuuatiua eo, est theriaca. Ait Galenus: Membrum mustellæ tenens locum in ea, sicut stomachus in homine, opponitur omni veneno. Ait Galenus, Omnes medicinę simplices contra venena debent bulliri in ℥.iiĳ.s.aceti, & sumantur.

Auctoritate propria: Agaricus iuuat contra venenum frigidum. Acetum calefactum & roratum & sparsum supra membrum venenatum iuuat. Flos & fructus asphodeli cum vino potatū sibi iuuat: & similiter pirethrū & radix serpilli potata cum vino ʒ.i. & post hoc immediatè comedat auellanas & bibat vinum. Medicina alia ad hoc. ℞. Herbę quæ dicitur morsus scorpionis aur.iĳ. alliorum excorticatorum aur.iiĳ.assæ fœtidæ, origani syluestris seminis, aur.i. informentur cum melle. dosis eius ʒ.ĳ.cum oleo aut sapa veteri, id est vino musto decocto quousq; solùm tertia pars remanserit.

Auctoritate filĳ Patriarchæ. Ne permittas toxicatum & quem aliquod reptile momordit dormire. Confortetur calor naturalis cum vino: quoniam est valde conueniens eis. Et similiter iuuant altit. id est, assa & alia.

Auctoritate Dioscoridis & Mesue: Dixerunt Dioscorrdes & Mesue, quòd grana citri sumpta cum aqua tepida & vino, valent contra omne venenū: dosis aur.ĳ. & similiter si terantur & vngatur locus.

Auctoritate Othoroschi & Bedigorĳ: Ait Othoroscus & Bedigorius: Stercus hominis sumptum vel vnctum habet à proprietate operationem contra venenum.

Auctoritate Dioscoridis: Qui biberit medicinam venenosam & cadunt pili totius corporis: cura est sumere aquam cum oleo & prouocare vomitum, & accipere lac & succum maluę cum melle calefacto.

Auctoritate Bedigorĳ: Ait Bedigorius, panis porcinus habet à proprietate, quod opponitur omnibus venenis reptilium.

Rasis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Rasis in Continente, libro 21. cap. de Pane porcino. Panis porcinus seu cyclamen vel malum terrę, confert de sui proprietate venenis & morsui reptiliũ.

De Citro auctoritate filij Mesuay. Grana eius, supple, citri sunt calida & sicca in tertio, & valent contra venenum, & ponũtur in numero medicinarum non cibi, & laxant ventrem: & de proprietate granorum est habere aspectum contra venenum.

De Stercore humano. Et de proprietate eius, supple, stercoris humani est valere contra venenum omnium reptilium & medicinas mortiferas.

De Asadarach.

Asadarach, id est secundum Auicennam Azedarach, vt dixit Bedagoriust de proprietate eius est cõferre venenis. Eius folia valent cõtra venenũ bibitũ.

De Astergar.

Astergar, id est, secũdum Auicẽn. dixit astergar chuz. Eius folia valent contra venenũ. Ait Bedagorius de proprietate eius est, quod valet cõtra venenũ.

De Vrina puerorum.

Dixi, Vrina puerorum bibita confert morsui viperarum & medicinis mortiferis. Libro 22. cap. de Balaustia & granato. Liber de medicina antiqua. Granatum incidit acceptum venenum & abstergit stomachum.

De Roba, quæ est auellana Indi.

In libro Baelba de Venenis dixit, quòd cortex ipsius superior, si teritur & datur in potu ad modum lenticulæ & imponitur orificio partis in qua fuerit morsus, & datur in potu in quantitate aurei ponderis vnius cum succo herbæ appellatæ hab, id est abs, id est cassialinea, valet ad omnia venena.

De Melle.

Aqua mellis cocti valet ad vomitum & ad potum veneni.

De Radice.

De Filaha fastix dixit. Radix prohibet morsum furunculorum, id est, reptilium, & semen eius confert venenis & furunculis ad modum theriacæ.

De Fat, seu Phyak.

Fat, & dicitur etiam phyak, est medicamen delatum de regione Turcorum, dixit Chuzi: confert nocumento nucis methel, venenis & morsui reptilium, mitigat dolorem vehementem, si bibitur cum aqua frigida. Libro 23, cap. de arbore Berberis. Semen eius bibitum valet ad morsum furunculorum, & folia & radix ipsius sunt stiptica: & si bibitur ipsorũ decoctio, constipat ventrem, prouocat vrinam, confert venenis mortiferis & morsui furunculorum.

De Sulfure.

Dixit Oribasius: est calidũ tenue attractiuũ ideo opponitur pluribus venenis.

De Cappare.

Dico, quòd potest fieri cum succo capparum clistere ad sciaticam, & conuenire morsui canis rabidi & potui veneni.

De Butyro.

Butyrum non coctum, recens valet loco olei in curandis medicinis mortiferis. Bymasui dixit: Butyrum coctum cum proprietate ipsius maiori confert venenis mortiferis. Dixit Fabri Indus, Lac theriaca est de venenis.

De Mumia.

℞ Dixit Salmuya: conferunt ad venena gornua ij. i. ʒ. 6. cum decoctione ciceris imperatoris, & engeden, id est, silfij, id est, plantæ, cuius gummi est assa.

Rasis in Almansore libro octauo, cap. 1. Si quandoq; contingat venenum sumere, oportet vt ea hora qua mutationem & æstuationem sentire ceperit, aqua tepida & oleum sisaminum ei in potu tribuantur: de quibus tantum sumat, donec venter repleatur; deinde vt vomat persuadendum; Si autem vo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

mitum tardari & pigritari conspexeris, in aqua coque anethum, cui in prædicta aqua mel & baurach & salem admisce: cumque eum multoties vomere feceris, attende an in inferioribus ventris æstuationem sentiat: quòd si ita fuerit, collyrium ano suppone, aut cum clysteri ventrem solue. In stomacho autem, si prædicta senserit accidentia, medicamen est ei tribuendum: quod cum biberit, soluatur: est etiam melius, vt vtrunque simul perficias: & si post hoc æger, ab omnibus quæ sentiebat quieuerit, vtile erit: si autem non, considera quæ accidentia ipsum concomitentur, videlicet si est stimulatio & incisio, & in aliquo loco ventris corrosio: aut si est feruor, & sudor, & faciei rubor, & venarum tumor atque angustia, & sitis & fetor oris, ac oculorum citrinitas, aut congelatio & eleuzez, & stupor atque subet: aut si nullum prædictorum in ipso apparet, ipse tamen deteriorari incipit, cui etiam sincopis, & suæ virtutis dissolutio frequenter accidunt: accidentia nanque quæ prius nominauimus, venenorũ calidorum & corrosiuorum sunt. Secunda autem quæ modò retulimus, sunt accidentia venenorum, quæ cum tota sua substantia hominum complexionibus contraria inueniuntur. Quòd si prima inueneris accidentia, lac & butyrum & oleum amygdalarum ad potandum ægro tribue: quem etiam confectiones ex sacchara calidas & subtiliatiuas cum oleo amygdalarum dulcium sumere facias. Hoc nanque veneni acuitatem frangit, & eius reprimit mordicationem. Secunda autem cum intellexeris accidentia, aquam cum niue & sauich cum aqua & niue & saccharo atque aquam rosatã ad bibendum tribue, trochiscos quoque de camphura eum sumere facias, oleumque roseum infrigidatum vt bibat suade. Præterea attende in quo loco corporis vehementiorem sentiat inflammationem, cui ex lenticula aquæ in niue infrigidata emplastrum superpone, quo tandiu mutando renouabis, donec locus ex frigoris nimietate stupidus fiat: deinde psilium atque lac vaccarum, de quo butyrum extractum fuerit, necnon frigidorum fructuum succum ei tribue: in quo si repletionis apparuerint signa, ipsum flebotoma: ventrem quoque si strictus fuerit cum medicina solue, deinde ciba eum cum extinctione & infrigidatione. Tertias autem significationes si conspexeris, allia & sinapi, & ex medicamine de assa ægro tribue: vinumque vetus & forte ac purum eum potare facias: ipsum tamen dormire non permittas, sed fac eum sitire, eiusque corpus frica atque caput & pectus cum panno calefacto calefacias. Significationes autem quartæ cum apparuerint, cito succurre: hæ enim significationes venenorum omnibus sunt deteriores, vtpote necem velocius inferentes. Theriacam ergo de viperis, aut mithridatum statim ei tribuas, vinumque ei ad potandum da, & ex rebus odoriferis ei adhibitis atque succo carnis ipsum conforta: eum quoque in loco ventoso ac frigido sedere facias, quem subtilissimis camisis in aqua rosata sandalum habente rubeum infusis vestire debes, locumque, qui est in ore stomachi ipsius fricare conuenit: eum quoque aliquibus horis sternutare & vomere facias. Hic verò si multum debilis extiterit, in ipsius os ventum suffla, aut flabellando intrare coge: cui si frequenter acciderit sincopis quæ fortis existat, & occultetur pupilla, pulsus quoque atque anhelitus ad vltimum perueniant debilitatis, & superuenerit sudor paruus & frigidus proculdubio moritur. Descriptio medicaminis de assa, quę ad frigida venena facit, & ad ictus scorpionis & rutelæ morsus, necnon ægritudinibus frigidis confert. ℞. Foliorum rutæ siccæ, costi, mentastri sicci, pyrethri, cordumeni, omnium partes æquales, assæ quantum est omnium pars quarta, mellis quod sufficit. dosis eius quæ in potu sumitur à magnitudine incipiens auellanę vsque ad nucis protenditur magnitudinem. Medicamen ex nucibus & ficubus quod omnes venenorum & venenosorũ animalium modos, vel morsus nocere prohibet. ℞. Nucum à duabus corticibus excorticatarum partem

vnam,

vnam,salis grandinosi, foliorum rutæ, amborũ an.sextam vnius partis:ficuum albarum quantum ad prędictorum sufficit cõmistionem,ex quibus cum commista fuerint,nucis fiat similitudo,& comedatur,quibus vti incipiat quicunq; ne veneno perimatur timet,& ex ea sumat etiam ante cibum suum.Hoc nanq; est medicamen quod venena expellit. Theriaca de terra sigillata quæ est experta.Nam si ex ea aliquis potauerit,qui venenum sumpsit,vomere non cessabit,donec totum euomat venenum. ℞.Terræ sigillatæ,baccarũ lauri vtriusq; partes ęquales,terantur & cum butyro vaccino inungantur,& cum melle conficiantur & recondatur medicamen, de quo ante cibum in quo mala habetur suspicio,aut post eum aliquid sumatur,aut etiã cum malum superuenerit accidens:nam si ea vtens venenũ sumpserit, ilico eum vomere faciet, quapropter donec vomitus affuerit ipsa in potu danda erit. Post hoc autẽ significationes quæ apparẽt sunt attendendæ,& ex medicinis quas diximus cura adhibenda.

Rasis in Diuisionibus,cap.cxliij.incipiente,Cõfert ei qui in potu &c. Confert ei qui in potu sumpsit venenum vniuersaliter,vt detur ei in potu aqua calida & oleum aliquod,vt euomat vice vna post aliam cum vtrisq;, deinde bibat lac & oleum amygdalarum,& butyrum propriè:illud enim sedat malitiam veneni,& consideretur post illud quæ accidentia eueniunt in corpore. Quòd si accidant febris & rubedo faciei,& malus odor oris,& fœtor eius, & citrinitas coloris & oculorum,dentur in potu res infrigidantes & extinguentes:& si apparent pigritia & somnus,& congelatio, & stupor, dentur in potu res calidæ sicut medicamen de assa & ei simili.Et confert ei quidem qui timet quòd in potu sumat venenum assiduatio comedendi ficus & nuces: aut sumat omni mane de theriaca de terra sigillata:quoniam proprietas eius est facere illud. Proprietas nanq; huius medicinæ est,vt cum contingit venenum esse in cibo, educit ipsum cum vomitu.Et quando accidit ex potu veneni sincopes cui subueniri potest,& debilitas,& dissolutio virtutis: tunc ipsum est ex venenis malis contrarijs complexioni cordis à tota substantia.Et quandoq; parum cõfert in eo cura,nisi sumatur bezaar resistens ei. Et ego quidem iam vidi, quòd resistit napello qui est ex venenis pessimis, & quandoq; confert ei diamuscum recens & theriaca dyacines,aliàs dyagines,id est de viperis,licet non viderim ei in expulsione napelli magnum iuuamentum. In punctura verò viperæ est mirabile valde.

Rasis in libro de Proprietatibus animalium:cap.de Proprietatibus auis alkakam,aliàs alkaram.Si sumatur corium citrinum iecoris,id est hepatis eius,& siccetur & puluerizetur & bibatur cum rob vel cum vino, valet contra omnia venena.

Rasis in libro de Experimentis.Oleum de auellanis extrahitur, sicut oleum amygdalarum,& est temperatum & subtile,valet contra venenum & morsum reptilium.Oleum benedictum,id est,oleum de lateribus,valet sicut oleum balsami,&c.valet frigidis venenis.

EX ALBVCASI.

Albucasis tertia particula Azarauij. Antidotũ quòd Arabicè sagzenea maior & antiqua nominatur: quæ ab antiquis multum laudata & experta fuit.Et dicitur quòd sagzenea infinitis confert passionibus &c.& venenosis potionibus resistit,&c. ℞.Castorei,opij, cinnamomi boni an. aur.i. myrrhæ rubeæ, piperis nigri & longi,costi,galbani, an.ʒ.vi.croci,siliquas vi.id est,ʒ.i.seu grana xxiiij.meu,phu,id est valerianæ asari,dauci, id est, seminis pastinacæ syluestris,an.ʒ.ij.terantur & cum panno serecino triturentur, deinde cum melle despumato & bene cocto conficiantur.Alij huic antidoto addere solent rob musti cocti ℥.iij.& post in vase vitreo bene obturato recõdatur: & in horreo per

sex menses reponatur, antequàm ea vtatur: dosis est aur. i. vel s. cũ aqua calida.

Antidotum muguet, id est, adiutorium, in quo concordati sunt omnes philosophi, præsertim Indi & Romani, quòd istud antidotum præualet omnibus passionibus, plusquàm alia medicina opitulatur. ℞. Opij castorei, an. aur. xxiiij. euphorbij, spicæ, cinamomi, cardamomi, croci, piperis albi, pyrethri, seminis iusquiami albi, ellebori albi, an. aur. xxij. & sunt omnes species vndecim sigillatim omnes species terantur, & cum panno sericino triconizentur, cum melle conficiantur in olla vitrea reponatur, &c. morsibus scorpionis cum aqua distemperetur assæ fœtidæ &c. dosis maior est ad plus aur. i.

Antidotum athanasia minor, valet epaticis &c. venenum reptilium excutit. ℞. Storacis liquidæ & calamitæ, croci, myrrhæ, costi, spicæ, meu, xyllobalsami, opij, cassiæ ligneæ, an. ʒ. iiij. succi eupatorij ʒ. viij. ircos ʒ. xij. summa medicinarum est xij. conficiantur cum melle per sex menses recondatur: dosis eius est ʒ. s. omni nocte.

Aliud antidotum maius athanasia &c. venenosis potionibus resistit. ℞. Costi dulcis, spicæ, seminis Macedonici, id est, speciei apij, quæ secundum Dioscoridem vocatur hipposelinum, dauci, id est, seminis pastinacæ syluestris, croci, amomi, asari an. aur. i. cinami seni, id est, cinami de regione Seni, cassiæ ligneæ, myrrhæ rubeæ, an. ʒ. i. piperis nigri grana quadraginta cum melle conficiatur & vsui reseruetur.

Antidotum dabit diasulfur, quod antiqui composuerunt, valet morsibus reptilium & serpentium & venenosis potionibus &c. ℞ Myrrhæ rubeæ, seminis iusquiami albi, cordumeni, thuris masculi an. ʒ xij. opij, thebaici, croci an. ʒ. x. sulfuris citrini, piperis albi an. ʒ. vi. aristolochiæ longę, piperis longi, costi Indi, euphorbij, corticum mandragoræ an. ʒ. iij. mellis quod sufficit: dosis in modum auellanæ cum aqua tepida.

Antidotum Galeni quod conficitur cum sanguine subscripto, valet mortiferis potionibus & febribus quartanis, & morbis frigidis. ℞. Sanguinis anseris, succi radicis andacochæ, scordei, cassiæ ligneæ an. quintam partem aur. i. sanguinis anatis domesticę, sanguinis hœdi, balsami, baccarum lauri, seminis rapi agrestis an. tertiam partem aur. i almea, id est, fistulæ pastoris, malorum granatorum, spicæ, mirrhæ an. aur. xi. cinamomi aur. vi. rosarum siccarum, cassiæ lignęę an. aur. viij. squinanthi, olibani, costi, petroselini, amomi, piperis albi an. aur. iiij. piperis longi aur. i. s. croci aur. xij. acori, rhabarbari, myrrhę, pulegij, cimini, fœniculi, spongię quę reperitur super lapides rutę, dauci, ammoniaci, an. aur. ij. anisi, assari, timi, ameos an. aur. i. phu, id est valerianę aur. ij. mellis quantum sufficit.

Albucasis quarta particula Azarauij. Prędixi in prologo huius particulæ artem theriacę, quę nominatur alfarot, id est, theriacę magnę: postea correxi eam secundum descriptionem diuersorum voluminum; quia est nobilior cęteris theriacis, & melior alijs confectionibus. Dixit Hunayn filius Isaac: hęc medicina, supple, theriaca magna nominata fuit theriaca duabus de causis. Prima est, quia potenter subuenit morsui animalium venenosorum: quę Gręcè dicuntur θηρία. Et secunda est, quia confert omnibus medicinis venenosis: & istę medicinę dicuntur Gręce ca. Vnde hęc duo addita fuerunt, & nominauerunt theriacam, & fuit appellata ab eis alfarot: quia medicinę theriacarum in ea adduntur: sicut ait Hunaym. Et post decem vel sex menses securius administratur: quoniam tunc completur temperamentum eius & fermentatio. Et ad minus post sex menses administrari potest. Et completur eius virtus vsque ad triginta annos: & tunc operationes eius fortiores sunt, sed postea debilitantur. Et cùm ad sexaginta annos peruenerit, operationes eius omnino deficiũt,

& nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

& nihil operantur, & si operantur, est parum. Et infra hos terminos est virtus inter debilitatem & fortitudinem, secundum quòd prolongantur vel approximantur ad triginta annos. Et inquit quidam, quòd administrant eam quando est recens venenis viperarum.

Theriaca esdræ valet omnibus, quibus & theriaca maior. ℞. dracanthi, seminis papaueris, piperis nigri an. aur. xxx. olibani, seminis iusquiami an. aur. xxviij. balsami aur. xxiiij. succi artemisiæ, radicis seraiæ, id est, seridis: cuius duo sunt genera, quorum vnum est cicorea an. aur. xx. ireos aur. xv. foliorum, aliàs florum pomi citri aur. xiij. amomi, myrrhæ rubeæ, spicæ, folij, laccæ purgatæ, memitæ, gari, crithami, costi amari, gentianæ, squinanthi an. aur. xij. casiæ ligneę, rosarum siccarum, trochiscorum, andaracaron an. aur. ix. florum squinanthi, succi hypocistidos an. aur. viij. piretri, croci, cinamomi, id est fœniculi, bdelij, sulfuris viui, antimonij, boli asiatici, asari, cordumeni, euphorbij, spicæ celticæ, opij, florum vitis, florum chododaphnes, id est, oleandri, anisi, an. aur. vi. florum marrubij aur. iiij. rutæ, aur. i. Quæ terenda sunt terantur: & quę in vino aut vino cocto, aut in melle infundi debent infundantur, & post cum melle omnia conficiantur in vase bene obturando reponatur.

Trochisci andaracaron, qui recipiuntur in theriaca esdræ. ℞. Camomillæ albæ & rubeæ, sumach, myrrhæ, anisi, asari, vsneę, calami aromatici, xyllobalsami an. par. i. cum vino aut vino cocto conficiantur: & per tres dies agitentur antequàm desiccentur: & si nimis siccantur etiam tribus diebus cum vino rorentur, deinde formentur trochisci, & ad vmbram siccentur.

Nominatio mithridati probati à summis medicis, quod est medicamen nobile, quòd si eo asiduè quis vtatur, potio mortifera non ei nocebit: appetitum efficit fortiorem, &c. Hoc antidotum causa Mithridati regis medici composuerunt, & Mithridates vtebatur hoc ad pręseruationem venenosorum.

Nominatio medicinæ conferentis omnibus venenis. ℞. Radicum & florum aniuden, id est plantæ silfij, cuius gummi est assa an. ʒ. i. sceha armeni, id est santonici, id est herbæ lumbricorum, quę est species absinthij ʒ. ij. mellis quòd sufficit bibatur cum succo pomorum.

Alia medicina. ℞. Cinamomi, medullæ leporis an. ʒ. ij. seminis naporum domesticorum & agrestium, castorei an. aur. i. conficiatur cum tribus ℥. butyri recentis & potui propinetur.

Nominatio medicinæ ex nucibus & ficubus, quæ omnes venenorum species & venenosorum animalium morsus nocere prohibet. ℞. Nucum à duabus corticibus excorticatarum par. i. salis grandinosi, foliorum rutę, amborum sextam vnius partis, ficuum siccarum quantum ad pręd ictorum sufficit cōmistionem, ex quibus cum commista fuerint, nucis fiat similitudo, & comedatur cum vino: & si vomuerit, iterum accipiat cum vino donec vomitus cesset, quia quandiu venenum in corpore fuerit, vomere non cessabit: & postquam venenum totum exierit, non vomet, sed quandiu vomuerit medicinam accipiat. Quicunque veneno perimi timet, hanc nostram medicinam prius accipiat & venena non ei nocebunt.

Nominatio theriacæ de terra sigillata, quæ valde est probata: nam si ex ea aliquis qui venenum sumpsit potauerit, vomere non cessabit, donec totū euomat, & si totum euomerit, quantum veneni habuerit non vomet. ℞. Terræ sigillatę, baccarum lauri: amborum partes ęquales terantur, & cum butyro vaccino, inungantur & deinde cum melle conficiantur & recondatur: de qua ante cibum ei in quo mala habetur suspitio, aut post eum aliquid detur, aut etiam cum malum superuenerit accidens: nam si ex ea vtens venenum sumpserit, ilico eum vomere faciet, quapropter donec vomitus affuerit ipsa danda erit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Post hoc autem significationes quæ apparent sunt attendendæ, & ex medicinis quas diximus cura adhibenda est quæ ei conuenit.

Medicina Almansoris de assa fœtida, quæ ad frigida venena facit &c. Cuius descriptio posita est superius auctoritate Rasis in Almansore lib. 8. cap. 1.

Albucasis medicina composita valde venenis probata. ℞. Aristolochiæ, thymi, mentastri fluuialis an. par. i. agarici par. s. cum vino cocto detur & post caricas siccas comedat.

Theriaca de assa fœtida omnibus venenis frigidis & febribus quartanis valet. ℞. Assæ fœtidæ, piperis nigri, foliorum siccorum rutæ, myrrhæ an. partes æquales. Assa fœtida prius in succo porrorum distẽperetur, & post cum melle conficiatur.

Theriaca exercitualis. ℞. Corticum radicum capparis, radicis colocynthidis, absinthij, aristolochię rotundę, herbę quę vocatur lingua Chaldęa, hazez, id est, hepatica seu lichen, seridis, id est, cicoreæ, ex his omnibus bene puluerizatis ℥. ij. tribuantur.

Alia theriaca exercitualis. ℞. Seridis agrestis, foliorum pomorum acetosorum, coriandri sicci, partes ęquales: dosis de puluere istorum quantum tres digiti capiunt, conuenienter omnibus venenis frigidis datur.

Theriaca de libro Pauli quam composuit Armenis melior omnibus theriacis, potionibus venenosis, & mortiferis, & morsibus viperarum cum vino, aut cum melle decoctionis gentianæ detur, &c. Et est probata ab antiquis. ℞. Leucopiperis, id est, piperis albi, sem. iusquiami albi an. ℥. xx. opij ℥. x. croci ℥. v. euphorbij, ameos, pyretri, castorei, folij, dauci, rutę, rosarũ rubearum siccarũ, seminis raphani, costi rhabarbari, storacis, myrrhæ rubeæ, anisi, carui, casiæ lignęę, fœniculi, cecilij, id est, cecidos id est gallæ, cordumeni, acaie, baccarum lauri an. ℥. i. spicę, seminis apij hortensis & montani, balsami, olei rosati, ciperi an. ℥. ij. mellis quod sufficit.

Theriaca Ioannis Damasceni morsibus reptilium, serpẽtum & scorpionum & mortiferis potionibus subuenit. ℞. Gentianę, baccarum lauri, myrrhæ, aristolochiæ longę an. par. i. costi amari, aristolochię rotundæ, rutæ an. par. s. mellis quòd sufficit: & erit maioris efficaciæ si addatur croci, spicæ an. quarta pars: & si volueris eam denigrare, mitte ameos assum, & non oportebit crocũ neq; spicam ponere: dosis ℥. i. aut aur. i. cum calida.

Theriaca cuiusdam Hispani morsibus serpẽtum & scorpionum & omnium reptilium venenosorum, & potionibus mortiferis & ventositatibus matricis optimè auxiliatur &c. ℞. Spicæ, cinami seni, aristolochię longę & rotundę, camedreos, gentianę, corticum radicum capparis, raphani, baccarum lauri an. ℥. x. galbani boni, myrrhæ an. ℥. xv. seminis cannabis, zedoarię, doronici an. ℥. iij. vnaquęq; species per se teratur: & puluis prius cum ℥. x. balsami, inter manus fricetur, postea cum melle conficiatur, sub hordeo per sex menses reponatur: si in dosis in modum auellanæ cum tepida & morsu reptilium superponitur: si intoxicatis detur toxicum non eis nocebit.

Nominatio medicinę morsibus serpentum & scorpionum & quibus data fuerunt venena &c. auxiliatur, & est valde probata. ℞. Cinamomi, casiæ lignęę, piperis longi, costi, castorei, galbani, spicę, opij an. part. i. cinani par. iij. gummi in vino cocto infundatur, aliæ species terantur, postea cum melle conficiantur: dosis in modum auellanę, aut parum plus, aut parum minus secundum virtutem patientis.

Alia nominatio medicinæ Digad medici de sulfure omnibus venenis venenosorum animalium & mortiferis potionibus: Et sicut aqua ignem extinguit, sic & hęc medicina omnia venena mortifera fugat, &c. ℞. Leucopiperis, id est

id est piperis albi, melanopiperis, id est piperis nigri an.aur. viij. seminis iusquiami albi, cordumeni, myrrhę, olibani an.aur.x. sulfuris viui aur.vi. mellis despumati, quod sufficit: dosis in modum auellanę secundum naturam patientis. Alia Galeni, morsibus serpentum & scorpionū, & mortiferis potionibus confert. ℞. Piperis ʒ.x. macropiperis, id est piperis longi ʒ.v. spicæ ʒ.ij. aristolochiæ, gubeiræ, id est mespili, radicum, pulegij an.ʒ.i. componatur cum syrupo de xilocarattis, id est carnub, seu carobijs cum melle facto, ponatur ad solem per quadraginta dies semel in die cum spatula agitetur: & si nimis desiccetur, de supradicto syrupo addatur: postea formentur pillulę in modum stercoris caprę, vel ouis, & bene siccentur: dosis pillula i. cum calida.

Theriaca morsibus serpentum & scorpionum & canis rabidi, & venenis mortiferis, & tenasmonem patientibus: dosis aur.i. vel ß. cum calida. ℞. Balsami, aristolochiæ, corticum radicum, capparis, harmel, id est, vnius speciei rutę, gentianę an. aur. iij. baccarum lauri, sesami, myrrhæ rubeę, storacis, leucopiperis, id est piperis albi: macropiperis, id est piperis longi xxxiij. cinami, spicę, croci an. aur. ij. mel quod sufficit quanto vetcrior, tanto melior.

Alia theriaca Andromachi: Galenus ait, quòd multum proficit morsibus viperæ & reptilium cum vino, & mortiferis potionibus: ante cibum accepta valde operatur &c. ℞. Spicæ, castorei, opij, succi mandragoræ, an. aur. ij. myrrhę, fæcis, vel storacis, balsami, cinami, costi, piperis albi, galbani an. aur. i. such, id est galliæ, dauci, croci, amomi, cassię lignee an. aur. i. s. mel quod sufficit.

Theriaca de alijs omnibus morsibus reptilium & omnibus venenis. ℞. Alliorum purgatorum, & ponantur in olla orificium amplum habente, & superfunde mellis par. i. butyri vaccini, par. s. & non apponas de liquore nisi tantum quòd alia bene infundi possint: post ad solem per quadraginta dies ponantur, & bis aut ter de tertio & in tertium moueantur, & si fiat sine butyro, maioris efficacię erit: dosis est ad libitum.

Alia theriaca completa morsibus serpentum, viperarum, scorpionis, canis rabidi, & mortiferis potionibus &c. subuenit, securè datur, & perfectè probata est. R. Costi, cassię lignee, xyllobalsami, gentianę, aristolochię longæ an. par. i. myrrhę, seminis pastinacę agrestis, anisi, ameos, pulegij montani, asari, pyrethri an. par. s. spicę gar. masticis, piperis, rutę, croci an. quartam partē. mellis quod sufficit, & antequam vtatur inueteretur: dosis ʒ. ij. vel iij. cum vino vel cum aqua decoctionis fœniculi, aut cum calida, & citò supradictis subuenit.

Theriaca mirabilis probata morsibus serpentum & reptilium, summa medicina existit &c. Et hęc theriaca pro maiori vbicunq; volueris dari poterit, & Ioannes ea vtebatur. R. Aristolochię longę, gentianę, raphani, pyrethri purgati, baccarū lauri excorticatarū an. ℥. i. aristolochię rotundę, zedoarię, doronici, artanitę, balsami, ireos an. ℥. s. vnaquęq; species per se teratur & tricocinetur, mellis quantum sufficit: dosis ʒ. i. vel aur. i. cum calida: Qui sumpserit hanc theriacam ante venenum, non ei nocebit. Et si non habueris doronicos, pone pro eis galangam, aut costum.

Theriaca de bolo valet mortiferis venenis & morsibus reptilium & venenosorum animalium: & est mirabilis & probata. R. Terrę sigillatę, boli, baccarum lauri an. ʒ. i. coaguli gazelis ʒ. viij. coaguli leporis ʒ. iiij. gentianę, aristolochiæ rotundę, rutę, myrrhæ, foliorum lauri an. ʒ. i. mellis quod sufficit: dosis in modum fabę cum calida. Alij huic antidoto addunt dauci, asari, sampsuchi, petroselini an. ʒ. i. puluis istarum cum balsamo fricetur, & cum supradicto melle misceatur: sed supradicta medicina sine additione est vsitata. Medicina Idica his qui biberunt venenum mortiferum. R. Nucis vomicæ, stercoris bouini recentis, omnia simul misce cum frigida & potui detur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Theriaca Idica, quæ fuit inuenta in ſcrinio regis Indiæ: omnia venena, tam
animalium quàm hominum & venenoſorum ciborum potenter fugat. ℞. Se-
raiæ, id eſt ſeridis, id eſt cicoreæ, fœnugræci an. lib. s. ſucci ſeraiæ, ſucci erucæ,
ſucci rutę, ſucci thimi, ſucci radicis, ſucci corticum radicum, capparis an. lib. s.
coræ, id eſt arboris ſtipticę: vnde fit acacia lib. s. omnes ſucci cum corę ad ignẽ
ponantur & coquantur vſq; ad medietatem: deinde ſumantur aſſæ fœtidæ, gal
bani boni an. aur. ij. draganti, olibani, maſtichis, coſti marini an. aur. i. s. piperis
aur. iij. allij maſculi aur. v. origani agreſtis, origani hortenſis an. aur. ij. origani
ruffi, origani lapidei, epitimi quercini, origani minuta folia habentis, an aur.
ij. s. carniat, id eſt aquæ origani fluuialis, aur. s. & carniat pomorum & folio-
rum ſiccorum, & foliorum baſiliſci æſtiui an. aur. ij. carniat lapideæ, id eſt ſpe-
ciei origani lapidei, quæ aſsimilatur maioranæ aur. iij. (& iſtæ tres ſpecies
ſunt mentaſtrum montanum, hortulanum, & agreſte) galangæ, piperis longi,
cimini, ſeminis apij an. aur. ij. myrrhæ aur. iij. vnaquæq; ſpecies per ſe teratur,
& gummi in aceto infundatur, & cum ſupradictis ſuccis cum melle iterum co-
ctis conficiatur, per vnum menſem in horreo reponatur: doſis forti viro aur. ij.
puero aur. i. cum ſucco baſiliconis, aut cum ydromelle diſtemperetur, & potui
propinetur, morſui reptilium epitimetur.

Alia theriaca morſibus reptilium, & omnibus valet, quibus & ſupradicta.
℞. Ariſtolochiæ longæ, iridis ilricæ, radicis ſaliuncæ, pyrethri, dauci, elle-
bori nigri, cimini, nitri, foliorum gembut, id eſt, arboris carubiæ, ſeu xilloca-
rattæ, ſtaphiſagriæ, baccarum lauri, fœnigræci, coaguli leporis, cinamomi,
cancri fluuialis, galbani, opij, caſsiæ ligneæ, carpobalſami, ſeminis andaco-
chæ, ſeminis napi, corticis dulb, id eſt platani, id eſt arboris producentis va-
lineam, ſeminis tamariſci, nucis recentis cypreſsi, an. partes æquales, confi-
ciantur cum melle & ſucco capparis: doſis in modum auellanæ cum vino
cocto limphato.

Alia medicina valens his, qui biberunt venenum mortiferum, & morſibus
ſerpentum, & viperarum, & omni veneno venenoſorum animalium. ℞. Opij,
myrrhæ, an. drach. i. piperis drach. i. s. ariſtolochiæ longæ & rotundæ an. drac.
iij. ſeminis karmel, id eſt, ſpeciei rutæ, cymini, nigellæ an. drach. vnam gen-
tianæ drach. iij. rutæ drach. vnam conficiantur cum melle & ſucco erucæ: do-
ſis aur. i. cum vino cocto.

Nominatio theriacæ diateſſaron, quæ puncturis ſcorpionum & pernitio-
ſis venenis aliorum venenoſorum animalium confert, & maiori theriacæ in
bonitate ſimilatur. ℞. Gentianæ, ariſtolochiæ, baccarum lauri, myrrhæ, om-
nium partes æquales. Hæc cum melle confecta reponantur, & ex hac medici-
na cum neceſsitate fuerit in potu ab vno aur. vſq; ad ij. s. cum ℥. i. veteris vini ſu
matur: Virtutes huius theriacę ſunt nouem: prima quia puncturas ſerpentium
curat: ſecunda morſibus ſcorpionis opitulatur &c. His qui biberint vel come
derint cibaria venenoſa: doſis in modum auellanæ aur. i. cum aqua frigida.

Theriaca ſceum, id eſt nigella omnibus paſsionibus in traneis & venenis
mortiferis potenter ſubuenit: dixerunt philoſophi, quòd theriacæ maiori vici-
natur. ℞. Piperis nigri ℥. iij. opij ℥. v. roſarum ſiccarum, ireos, ſeminis napi, li-
quiritiæ purgatæ, agarici, cinamomi an. ℥. iiij. galbani coſti dulcis, & amari, leu
copiperis, id eſt piperis albi, caſsiæ ligneæ, myrrhæ, ſpicæ, florum ſquinanthi,
olibani maſculi, piperis longi, praſij Macedonici, id eſt oluſatri, ſeu hipposeli-
ni (quòd eſt vna ſpecies apij) terebenthinæ, opopanacis folij, mentaſtri Ro-
mani ʒʒ. pentaphylli, ſaliuncæ, ſtœchados Arabicæ, galangæ, ſeminis paſti-
nacæ agreſtis, centaureæ, polij montani, betonicæ, gentianę, ſucci moro-
rum agreſtiũ, calchanti, aſſij, carpobalſami, fœniculi, ſeminis apij, raued, pſilij,
acori,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

acari, acaciæ, aristolochiæ rotundæ, picis marinæ, succi hyeca, id est berbenæ, balsami an. ℥.s. trochiscorum scilliticorum ℥.ij. trochiscorũ de vipera ℥.i. sceum id est nigelgellæ, lib. v. species terãtur: gummæ in vino soluantur: & post conficiantur, vt theriaca maior per sex menses reponatur: ad plurima valet, quibus theriaca maior: quia recipit sceum in magna quantitate. Zaraui dixit, quod tantum de sceum debet recipere, quantum omnes species: & dixit plus morbis frigidis conferre.

Theriaca Ysaac leuis, & cito adiuuans. R. Colocynthidis, baccarum lauri, gentianæ an. par. i. prasij par. s. mellis quod sufficit: dosis ʒ.i. aut ij.

Alia theriaca, quam omnes Philosophi Romani, Indi & Fericim cõmendauerunt, morsui serpentum & scorpionum, & canis rabiosi, & veneno mortifero &c. R. Balsami, aristolochię, gentianæ, piperis an. ʒ.ij. galbani, storacis liquidæ, myrrhæ rubeæ, baccarum lauri an. ℥.i. mellis quod sufficit: hęc theriaca quanto vetustior, tanto melior.

Alia theriaca leuis Maedati Arabici, dicta sancta medicina, cuius virtus theriacę maiori vicinatur. R. Aristolochię longę & rotundę, gentianę, baccarum lauri, galbani optimi, trochisco, de vipera an. mellis quod sufficit: dosis in modum fabę cum vino veteri, aut cum vino cocto, & quanto magis inueteratur, tanto melior efficitur. Eandem efficaciam habet quam & theriaca maior, sicut diximus. Recepta trochiscorum de vipera, & trochiscorum squiliticorum posita est in cap. immediatè sequenti: ideo illuc recurre pro complemento noticię istius theriacę, & tertię pręcedentis.

Albucasis theriaca de tribus speciebus multum experta, omnibus venenis & morbis de frigida causa. R. Absinthij, seminis coriandri sicci, sceum, id est nigellę an. part. i. mellis quod sufficit: dosis ʒ.i. aut aur. i. Terra sigillata valet his qui biberunt medicinam venenosam: dicitur quòd multum valet contra venena mortifera: vnde si quis suspitiosus antequam potionem venenosam bibat terram sigillatam biberit, vomitum prouocabit, & non cessabit vomere, donec totum venenum expelletur, & postea non nocebit, & plus operatur si cum bacchis lauri detur. Sceha armenum, id est, santonicum, seu herba lumbri eorum (quę est species absinthij) anchusa, angaricus, semẽ pastinacę, mentastrum montanum & aquaticum, semen erucę, semẽ harmel, id est vnius speciei rutę saliunca, cinamomum, aristolochia longa, semen rutę agrestis, prasium, & succus eius, semen naporum, assa fœtida, arantij acetum, id est acetositas, & pomi citri, nasturtium, semen bedaruzi, id est ozimi fluuialis. Radix aniuden, id est silfij plantę, cuius gummi est assa: opopanacum, succus bacharę montanę, id est asari montani, & radix eius, semen castaram, id est betonicę: oleum commune, & decoctio maluchię, id est malug. Bothor marien, id est panis porcinus. Basilicon maius, Mandragora cum melle, decoctio fœniculi, semen rutę domesticę, galbanũ, coagulum leporis, nigella, decoctio polij montani, siseleos, ireos, folium, & succus pentaphylli, summitates caulium, farinę, horobi ʒ.x. cum vino venenum mortiferum expellunt.

Albucasis septima particula Azarauij. Vomitus choleram nigram excutit, & venenum sumptum eijcit. R. Salis Indi, elaterij, id est succi cucumeris agrestis, seu asinini, baurach an. sinapis par. s. fac puluerem: totum cum ydromelle bibat.

Albucasis nona particula Azarauij. Electuarium Cęsaris venenis & morsibus reptilium subuenit &c. R. Castorei, succi liquiritiæ, cassię ligneę, costi amari, melanopiperis, macropiperis, storacis, opij, spicæ an. ʒ.iij. opopanacis ʒ.i. moschi, dauich ij. id est quartam partem ʒ. vnius zedoariæ, doronici, margaritarum an. ʒ.s. myrrhę ʒ. viij. mellis quod sufficit: dosis in modum ciceris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Albucasis decimatertia particula Azarauij. Secaniabin Dioscoridis quando bibitur, humores laxat &c. & valet morsui viperæ. Et ad eos qui opium biberunt, & ad medicinam mortiferam &c. ℞. Aceti lib.v. salis marini. M.ij. mellis & aquæ an. M.x. Et per decem vndas bulliant, & postea infrigidentur, & vsui reseruentur. Rob de pomo citrino valens venenis mortiferis bibitis &c. ℞. Pomi citri acetositatem, succus ex eo prematur & coquatur, donec quarta vel quinta pars remaneat secundum arbitrium tuum, deinde administretur: sed si volueris cum melle & saccharo facere, de semicocto facias, sed in eadem quantitate mel aut saccharum sit, & fiat rob in modum syrupi.

Albucasis decimaseptima particula Azarauij. Trochisci frigidi stringentes, valent ad eos quos medicinæ venenosæ vulnerauerunt, & excoriauerunt stomachum. ℞. Antheræ, id est fructus rosæ existentis rubei in autumno continentis rosæ semina, balaustiæ, spodij, an. part. i. margaritarum, asari an. par. s. seminis coriandri, costi an. part. i. terantur, & cum aqua citoniorum, aut cum aqua pomorum, aut cum aqua granatorum, aut cum aqua myrti conficiantur, & fiant trochisci ad pondus vnius aurei: dosis trochiscus vnus cum aliqua aquarum constrictiuarum.

Albucasis vigesimaquarta particula Azarauij. Modus ceronei ad plebem, & est fortè ad venenum extrahendum, & prohibet illud penetrare, & ad remotas partes extendere. ℞. Nitri, sinapis, fabæ kali, id est planæ in littoribus maris nascentis similis vermiculari, ex qua combusta fit cinis, ex quo fit vitrum salis armoniaci: fiat ex toto linimentum cum aceto forti, & ex eo liniatur.

Albucasis vigesimaquinta particula Azarauij. Oleum de auellanis mediocre est & subtile, valet venenis & puncturis animalium, & extractio eius est, sicut olei de nucibus. Oleum de lateribus, & est probatum, quod dicitur Petroleum, & est dictum oleum benedictum: virtutes huius olei sunt, sicut virtutes olei nast: nisi quia acutius est & subtilius, & melius corpora penetrat, & magis valet passionibus frigidis & phlegmaticis: & eius subtilitas tanta est, quòd si palma inungatur, eam penetrat &c. Et omnibus venenis frigidis & puncturis scorpionum, & bibentibus opium, & iusquiamum, & his similia valet: & eius virtutes sunt innumerabiles, & melius est odoriferum & rubeum & subtile. Et quando ponitur in capite stili, & igni apponitur, cito accenditur. Et quando plagella filtri aqua infusa accipitur, & ex eo inungatur & accendatur, si flammam emiserit erit bonum, & non sophisticatum, & est probatio eius, & operatio eius hæc est, vt accipias olei veteris ad libitum. Et accipe tegulas rubeas nouas in aqua coctas in modum ℥.i. vel ij. incende ignem super eas donec rubescant, & accipe vnam & vnam, & intinge in oleo, donec omnes in eo extinguas: postea tere eas grossè, & imple ex eis ollas distillationis, & ollæ vitreatæ sint, & sint ignem patientes, argillatæ sint cum luto sapientiæ: deinde mox fiat furnus tantæ capacitatis, vt duas ollas vel tres, vel quatuor, vel quinque capiat, secundum quòd ex eo facere volueris, sed furnus assimiletur furno aquæ distillationis rosarum, nisi quia ollæ istæ in furno intus pendere debet, & nulla differentia inter eas & ignem sit: deinde pone capita super ollas alias, & argil- scissuras coopertorij cum luto sapientiæ, & dimitte desiccari: deinde ignem suauiter sub ollis accende. Et quando ollæ calidæ fuerint, maiorem ignem fac: & sic facias, donec aquam sub ollis distillare videris. Et accipe aquam illam & repone & iterum ignem accende, donec videas oleum rubeum distillare. Et caue ne ignis oleum accendat, quia postea ignis extingui non possit, & semper ignem fac, donec nihil distilletur, sed permitte furnum infrigidari, & post trahe fæces ab ollis, & alias tegulas pone prædicto modo præparatas, sed caue ne ollæ sint fractæ. Et si fuerint fractæ pone in ampullam vitream,

lam vitream, & os eius claude cum luto & pilis, aut cum cera, ne virtus eius minuatur: & administretur in omnibus passionibus frigidis, quas diximus.

Hoc oleum est de secretis phisicæ occultæ: quia nos scriptum non habemus, nec inuenimus, sed auditu percepimus. Similem modum faciendi oleum de lateribus ponit Albucasis 28 particula Azarauij, cap. de Modo faciendi oleum de lateribus.

Modus olei Ioannis Damasceni &c. valet venenis mortiferis quando bibitur, vel super locum puncturæ illinitur: & est probatum, & fuit compositum cum modis sapientiæ.

℞. Pulpæ colocynthidis ℥.xx. aloes succotrini ℥.x. scillæ ℥.v. gentianæ, prasij, catapuciæ maioris, baccarum lauri an. ℥.v. amomi, piperis, spicæ, xylobalsami, gar, cinamomi, piperis longi, aristolochiæ longæ & rotundę, casiæ ligneæ, polij montani, floris squinanthi & radicis eius, seminis iusquiami ℥℥. an. drag. iiij. omnia terantur, & in olla ponantur, & desuper proijciatur aquæ lib. ij. olei costi, & olei radicis, id est, raphani domestici, olei sisami an. lib. i. Et coquatur donec consumatur aqua, & oleum remaneat: deinde coletur, & ad ollam reducatur & coquatur, donec humiditas quæ remansit, consumetur, & in eo distemperetur croci aur. iiij. & administretur: dosis aur. ij. cum aqua decoctionis epithymi.

EX AVENZOARE.

Auenzoar primo Teysir, tractatu primo de Theriaca & modo assumendi eam. Rememorati sunt medici, quòd qui bibit drag. i. theriacæ alfarot, id est liberatricis, id est theriacæ magnæ ante cibum cum aqua calida omnibus decem diebus tempore hyemis, euadet nutu Dei à febribus putridis, & ab epilepsia, & à cholica, & conseruabitur sanitas omnium membrorum, & dicunt quòd tardat canos: & qui hoc continuauerit per annum, non lædetur à morsu animalium venenosorum, neque à veneno, neque à medicina pestifera cum adiutorio Dei, & qui bibit theriacam, securus est à nocumento potus aquæ malæ: & si aliquis fluxum magnum patiatur causa alicuius medicinæ acutæ, vel ex aliquo humore venenoso, seu malo, curatur ex eo: & qui habuerit prędictum fluxum, si acceperit pondus nouem granorum hordei, & smaragdo trita & subtiliter cribellata, cum aqua calida, ieiuno stomacho, curabitur ex eo. Et est necessarium ei, qui acceperit theriacam vel smaragdum, vt tardet à cibo & potu, vsquequo transeant horæ septem, vel parum plus, vel minus ab ipsorum receptione: & pręmonitum est de theriaca, vt non admisceatur cibo in corpore humano. Intelligendum est si necessitas non affuerit ex causis nociuis fortibus, velut est morsus serpentis, aut potus alicuius veneni, aut potus alicuius medicinę mortiferę: quoniam in istis & sibi similibus, necessitas nos inducit ad ipsam propinandam: & causa monitionis non miscendi theriacam cum cibo est, eo quòd Deus dedit sibi virtutem expellendi nociuas causas obuiando, & ipsa accepta non est obediens membris facientibus digestionem ad recuperandam digestionem, & cum iam sit mista cibo, tunc recipit cibus dispositionem ex hoc, quæ est difficilis digestionis: vnde accidit bibenti inquietudo & dolor, donec expellatur cibus, antequàm corpus recipiat nutrimentum, & amittitur cibus pre dolore & angustia patientis, sed tempore necessitatis leuiter poterit tolerare talem dolorem & inquietudinem. Et dicunt etiam, quòd comedere auellanas & nuces cum ficubus, existit theriaca paruis venenis, & allium in hoc fortius reperitur esse.

Et dicunt, quòd comedere cortices citri confortat cor, & omnia membra principalia, & semina eorũ habent venenorum acuitatem remouere. Et dicũt

iterum, quòd sumere cortices paruarum limaciarum in potu, & in cibo paruis confert venenis.

Tractatu 13, cap. de Icteritia citrina. Et fit etiam icteritia ex potu alicuius rei malitiosæ, sicut accidit Azir filio Haly, qui erat Comestabilis Regis, qui misit pro me, vt ad eum in Sibiliam ire deberem, & inueni glaucum eum in corpore toto, sicut corticem citri, & amiserat appetitum comedendi ex toto: & considerando cum omni solicitudine super negocio, graue mihi valde videbatur inuestigare & certificare me de causa huius ęgritudinis, & hac de causa non audebam ei curam adhibere: & considerando præcedentia infirmantis, non videbam quòd ex ipsis istud accidens habere debuisset, eo quòd in eodem instanti in quo habuit icteritiam, habuit similiter & casum appetitus: & cogitaui quòd comedit vel bibit rem venenosam: de natura cuius erat conuertere complexionem corporis totius in choleram: & dixi, quòd hæc conuersio erat ex proprietate rei dictę, & non ex sua cõplexione. Quare conuersus ad eum confidens totaliter in eum, rogaui, vt non timeret, cum ei minimè plus nocumenti inferrem, quàm illud quod habere videbatur: dedi ergo ei ad bibendum pondus trium granorum hordei de bezaaro cum ℥.v. aquę cucurbitę, ad reprimendum furiositatem illius caliditatis acquisitæ, & bezaard ad expellendum venenum, & sic posui complexionem cucurbitæ frigidam contra complexionem calidam patientis: & proprietatem bezaard contra qualitatem & proprietatẽ veneni, & sic inde perfectè fuit liberatus: vnde ex hac cura fui mirabiliter commendatus: & qui viderunt & audierunt, venena pro nihilo reputabant, faciendo illud. Libro secundo tractatu primo, cap. de Excoriatione intestinorum. Excoriantur aliquando intestina, aut ab humoribus acutis mordicãtibus ipsa, aut ex veneno ebibito acuto, quòd si à principio huius passionis scieris eam esse ex veneno certissimè, tunc dare debes infirmo ex optimo smaragdo pondus vi. granorum hordei optimè trito, distemperato cum aqua ab bibendum, & videbis in opere huius & in effectu mirabilem rem accidere, & euenire illi qui sumpserit ipsum: quoniam incontinenti post assumptionem huius, incipit habere angustiam cordis, & videtur ei quòd omnia membra eius erradicentur adinuicem: & si post hæc sudauerit infirmus dormiendo, pro constanti habeas quòd erit liberatus omnino, & fac quòd ille qui sumpserit smaragdum, abstineat à cibo omnino vsq; ad decem horas, vel saltem vsq; ad octo, & expertum est, quòd suspensio smaragdi in dysenteria & in hæmorrhoidibus existit mirabilis efficaciæ & iuuamenti. Cum autem liberatus fui, & euasi à manibus Haly & suorum hominum, rediens Sibiliam, vidi in via quandam herbam, quam putaui esse adion syluestre, & non dubitabam: & accepto de illo comedi modicum, & inde babui dysenteriam magnam cum dolore ventris, & cum perueni Sibiliam, adhuc durauit dysenteria: tunc suspendi super vẽtrem meum smaragdum vnum, & aliud posui in ore absq; trituratione, & liberatus fui incontinenti. Rabi Moyses 21 particula, suorum Aphorismorum auctoritate Galeni in expositione eius in sexto Epidimiarum. Lac & vinum bulita acetum & sal sunt vtilia veneno, vel ei quod concreatur in corpore veneno simili. Auctoritate propria: Hoc quod dixit debet intelligi, quòd quodlibet istorum est vtile veneno & quod componitur ex eisdem iuxta statum veneni cuiuslibet. Auctoritate Galeni, secundo Miemir, id est decem tractatuum. Darsini, id est cinamomum, est medicina multum subtiliatiua &c. & adaptat medicinas mortiferas & animalium venena: & post hanc in bonitate est selica, id est cassia lignea bona: & post selicam, omnis species aromatica quemadmodum spica, squinanthum, calamus aromaticus & meu. Auctoritate Galeni in particula eius, de Theriaca ad Cæsarem. Sumitur ex theriaca ad curatio-

nem

nem venenorum, quantitas auellanæ vnius mista, cum vino quātitate cochlea rium trium, & in ęgritudinibus alijs theriacæ quātitas & fluentium miscendorum & ad inuicem est diuersa: & hæc medicina bona est, tam pestibus corporis quàm animæ. Aphorismo vltimo auctoritate Compluti: Dixit Complutus in introductorio suo, quòd selica, id est casia lignea expellit venenum scorpionum & aliorum animaliū, & est bona his bonitate cognita. Particula 22. suorum Aphorismorum auctoritate Compluti. Succus frondium arboris mali acetosi, remouet malitias veneni mortiferi & pūctionem omnium animalium venenosorum. Rabi Moyses in libro de Venenis, tractatu 1, cap. 3, videlicet de Medicinis simplicibus & vsu earum conferentibus morsuris omnium venenosorum. Referā meliores ex simplicibus medicinis apud nos repertis & maioris iuuamenti in proposito: quarum quidem experientia est à pluribus approbata. Ex his ergo est semen pomi citri: ipsum enim resistit efficaciter omnibus venenis humanum corpus necantibus, siue offendat corpus prędictum ex morsura animalis venenosi, aut quia per os interius assumatur, est autē modus propinationis ipsius, vt ex eo trito à cortice suo mundato sumantur ʒ. ij. cum vino vel aqua frigida, neq; est differentia, siue fuerit semen pomi citri dulcis, vel etiam acetosi. Ex his etiam est smaragdus ex quo eligatur ille, qui vehementis fuerit nitoris & diafonitatis, & sumatur ex eo bene trito pondus nouem granorum hordei cum aqua frigida, vel cum vino: deinde inquit Auenzoar indubitanter expertum esse, de obuiatione & resistentia ipsius, omnibus venenis pellendo eum vomitu, sicut facit terra sigillata: vnde ponitur vice ipsius in compositione theriacæ cum non reperitur. Et Galenus quidem fecit rememorationem lapidis bezaar animalis, & est seminis glandi in figura, & color eius est valde viridis: efficitur autem vel generatur, paulatim ingrossando vel inspissando, & ob hoc reperitur in eo cortex super corticem: ferunt autem quidam, quòd generatur in angulis oculorum quorundam arietum, versus orientem existentium: alij autē dixerunt, quòd in saculo seu bursa fellis prædictorum animalium generatur, quod quidem dicimus esse verum. Verum bezaar minerale, est lapis in regione Aegypti in rupibus eius repertus plurium & diuersorum colorum, de quo priores in libris suis asserunt multa mira, nihil tamen ex eis est per experientiam approbatum: Ego autem pluries expertus sum omnes species lapidum in mineris & saxis apud nos repertorum in morsibus scorpionum, & nihil penitus profuerunt. Quod verò de bezaar animalis est relatum, est per experientiam pluries approbatum. Modus autem propinationis & præparationis ipsius est, quòd sekel, id est, hexagium vnum ex eo, cum sufficienti oleo dissolutum liquefiat in patella & coquatur, donec octaua pars ipsius sit cōsumpta, & sorbeat totum ille qui morsus fuerit: & si ex eodem idem morsuram linierit curabitur, & euadet auxilio Dei. Harū autem trium medicinarum est experimentum veraciter approbatum, in omnibus venenis tam animalium quàm vegetabilium, quàm etiam mineraliū: & sunt istę semen pomi citri, smaragdus & bezaar animalis. Et retulerunt certificatum esse experimentum oculata fide cuiusdam herbæ repertæ circa domum sanctam Hierusalem, & quidam dicunt quòd sit tormentilla. Sumat ergo patiens ex ea trita ab vna ʒ. vsq; ad iij. cum vino vel aqua frigida, & liberabitur, seu euadet: non tamen attingit in hoc virtutem, seu potentiam smaragdi, nec potentiam bezaar animalis: pro quanto decet, vt quilibet potens hæc habere teneat & habeat ea parata secum cōtinuo. Retulit tamen mihi quidam cognitor herbarum, quòd radix prædicta esset radix coronę regię, id est meliloti. Rursus si sumatur à medietate vnius ʒ. vsq; ad sekel, id est, hexagium vnum de quocūq; coagulo cum aceto, & maximè leporis liberabit quidem à venenis animalium & volatilium

& vegetabilium. Ex conferentibus etiam ad hoc est, vt sumatur medietas sekel, vnius spicæ Romanæ cum vino distemperatę. Quod est etiam valde vtile ad hoc, est, si medietas vnius sekel sumatur ex electo balsamo cum lacte protinus mulso. Item ʒ.vi. xylobalsami coquantur in lib. s. aquæ, donec tertia pars eius sit consumpta, & actu calida in potu offeratur. Concordati sunt etiã omnes medici super allijs, quòd loco theriacæ maioris offeratur ad resistendum omnibus venenis frigidis. Conferunt etiam & protegunt à venenis calidis. Modus autem præparationis est, quòd ex dentibus eorum excoriatis, siue ab eorum corticibus extractis & quassatis, siue contritis offeratur ad glutiendum ab vno sekel vsq; ad ij. Item sumatur ex zinzibere condito ʒ.ij. radicis mandragoræ tritæ & cribellatæ, cum ʒ.i. mellis incorporatæ. Item propinentur ij. sekel, id est exagia ex puluere darseni & cinamomi electi cum frigida. Item propinetur sekel i. ex costo amaro puluerizato cum vino. Hoc etiam vno & eodem pondere offeratur aristolochia longa per se vel agaricus. Item offerantur ʒ.ij. cum vino & aceto, radicis iris, id est ireos, aut pulueris seminis apij cum vino. Aut propinentur ʒ.iiij. cum vino vel aqua cimini, vel anisi, aut offeratur decoctio cancrorum fluuialium. Hæ autem omnes quantitates relatæ offerendę sunt eis, qui sunt assueti accipere eas, seu dispositi ad assumptionem earundem, sicut habens viginti annos, vel plus. In habentibus autem à decem annis vsq; ad viginti, sunt verè mensurandæ prædictæ quantitates, secundum numerum annorum ipsorum: vnde quanto anni ipsorum amplius minuentur, tanto etiam quantitates prędictarum medicinarũ amplius minuãtur.

EX MOSE.

Rabi Moyses in libro de Venenis, tractatu primo, cap. 4, videlicet de theriacis & medicinis compositis conferentibus & liberantibus à venenis. Melior autem ex istis & efficacior est theriaca magna. Ex qua offeratur à quarta parte vnius ʒ. vsq; ad sekel, id est exagium vnum. Et post ipsam est mithridatũ ex quo offerendum est à quarta parte vnius sekel, vsq; ad sekel i. Et post hoc est theriaca diatessaron, quæ ex quatuor medicinis componitur: potest autem dari ex ea an. ʒ.i. vsq; ad ʒ.iiij. cuius compositio est, vt sumatur ęquis ponderibus ex myrrha, ex baccis lauri, aristolochia longa, & gentiana: quibus conuenienter tritis incorporetur, cum triplicato pondere omnium earum mellis despumati. Quælibet autem ex prædictis medicinis in theriaca existens, est conferens & liberans ab omnibus venenis, & pro quanto sic prædicta conferunt: theriaca tamen fuit prima, quam priores composuerunt contra omnia venena in generali. Ex conuenientibus etiam est theriaca ex assa fœtida, cuius rememorationem facit Rasis, asserens eam conferre vel prodesse cõtra omnia venena, propter quod decet, quod in promptu habeatur: cuius compositio hęc est.

℞. Foliorum rutæ siccæ, mentastri sicci, costi, menthæ, piperis nigri, & pyrethri an. ʒ.i. assæ fœtidę ʒ.i.s. liquefacta assa fœtida in vino, & cribratis reliquis incorporentur omnia simul cum melle despumato & inspissato, & sumatur ex ea in regionibus calidis ab vna ʒ. vsq; ad ij. sed in regionibus frigidis a. ʒ. ij. vsq; ad iiij. Theriaca etiam ex nucibus composita, est solennis & insignis valde in proposito, propterea oportet vt parata habeatur: nam nullum venenum operatur in eo, qui sumit eam ante cibum. Et componitur ex nucibus ficubus sale & ruta. Et Galenus quidem metitus est quantitatem cuiuslibet ex prædictis, dicens, quòd sumatur foliorum rutæ pars vna, nucleorum nucum & ficuum siccarum an. par. ij. salis pars decima, in alia pars quinta: quibus conuenienter tritis incorporentur simul. Rasis tamen decreuit, quòd sumatur nucis siccæ à cortice suo mundatæ pars i. salis grossi, & foliorum rutæ siccæ, an. sexta pars vnius partis, caricarum albarum, ad quantitatem qua possint omnia simul incorporari,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

corporari, & fiant inde partes ad quantitatem nucis valde paruę: ex quibus sumatur vna tempore opportuno. Inquit, Compilator. Ego quidem collegi ex dictis antiquorum & posteriorum huius medicinas compositas generaliter prædictis venenis conferentes, quæ quidem faciliores sunt & tutiores, magisq; conferentes: quarum efficacia magna est effectu subtili approbata: vnde propinentur ex eis quæ magis placebunt ministranti. Omnes autem theriacæ prædictæ cum vino vel decoctione anethi, vt pręd ixi, sunt sumendæ, & doses earum inter maiores & minores medię existentes, variandę sunt penes ętatem patientis intensionem vel remissionem accidentiũ, & penes regiones & tempora anni. Nam tempore & regione frigidis possunt patientes sumere fortes medicinas, non autem in calidis. Cap. 6. Qui morsus fuerit ab animali aliquo venenoso, aut etiam venenũ in potu assumpserit, vtatur micis panis cum oleo & butyro &c. Auctor pręsentis operis. Residuum pręfati cap. positum est infrà in tertio cap. quinti libri: & ideo pro eo illuc recurre.

Tractatu secundo, cap. secundo: De regimine eius qui sumpsit venenũ, vel timet assumpsisse in generali. Oportet ergo, vt qui cibum sumpsit de veneno infectum, aut qui credit eum assumpsisse, procuret primo & celeriter vomitũ & reiectionem cibi sumpti, sumendo in potu tepidam aquam decoctionis anethi, cum magna quantitate olei, vt mundificetur stomachus eius: Quo facto bibat consequenter multum lac recenter mulsum, & postea vomat seu reijciat ipsum: deinde moretur aliquantulum, & post sumat butyrum, & reijciat ipsum consequenter. Fertur etiam, quòd in stercoribus pullorum gallinaceorum sit proprietas magna prouocãdi reiectionem veneni sumpti per vomitum, propter quod decet quòd ʒ. ij. ex eis cum aqua calida sumantur, & consequenter vomitus prouocetur. Et sciendum, quòd sæpe olea & pinguedines & axungiæ tollunt & superant malitiam & inimicitiam veneni assumpti, & cum hoc etiam interponunt se inter membra & venenum assumptum. Post hæc autem omnia sumat ex cibis simplicibus, vel compositis protegentibus & liberantibus à venenis. Sumat ergo immediatè quæcunq; prius inuenerit ex prędictis. Et postquàm exierit venenum à stomacho per aliquas horas inducantur, sicut dictum fuit in tractatu eorum, qui mordentur à venenosis ad cibos, quorum relatio facta est ex sexto cap. primi libri: & breuiter regatur regimine supradicto, & prohibeatur ei somnus, donec cibus eius sit digestus. Et si tunc eius operationes saluæ & laudabiles videantur dormire & quiescere permittatur, & cibis memoratis duobus vel tribus diebus nutriatur. Et post hoc detur ei aliqua ex medicinis theriacalibus, seu liberantibus simplicibus vel compositis, secundum quòd magis videbitur expedire, quæ cùm ab eius stomacho exierit cum pullis gallinaceis nutriatur, donec ad pristinam redierit sanitatem. Et si post hęc omnia contingant patienti symptomata, sicut dolores & torsiones in stomacho & ventre, vomitus & fluxus ventris: tunc quidem erunt necessarij multi canones in curatione & regimine accidentium prędictorum: de quibus tractare minimè intendimus in hoc libro. Cap. 3, videlicet, de Medicinis simplicibus & compositis conferentibus ei, qui sumpsit aliquod venenosum in generali. Medicinæ quidem protegentes & facientes euadere à venenis quibuscunq; tam simplices quàm compositæ dicuntur theriacales & bezaarticæ. Bezaart enim nomen est Persicum, & constat quòd pręstantior inter has medicinas omnes compositas liberantes ab omnibus venenis necantibus est theriaca magna electa, & post ipsam mithridatum, & post ipsam diatessaron. Ex simplicibus verò melior est smaragdus, ipse enim est insignis theriaca contra omne venenum, tam per os assumptum, quàm cuiuslibet animalis venenosi. Habet etiam proprietatem confortandi cor, & hominem si solum ore te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

neatur. Et appensum super stomachum exterius confortat, & confert dolori ipsius, sicut asseruit Auenzoar. Hic autem potior fuit inter omnes experimentatores, ipse enim & diutius & diligentius alijs in certificatione experimentorum laborauit. Et potuit hoc adipisci, quia multum diues fuit, & quia præ omnibus alijs huius artis certam habuit veritatem: vnde retulerunt mihi omnes familiares scholares & socij eius, quòd nusquam fuit vnquam sine instrumento, seu vase argenteo electum smaragdum & magnam theriacam electam continente, & hoc: quia ipse sibi timebat plurimum de venenis. Ex his autem simplicibus post smaragdum est bezaar animalis. Et post ipsum semē pomi citri, quorum omnium iam præmisimus relationem, & doses & vsum eorundem. Ex his autem simplicibus quæ cõmuniter reperiuntur sunt, vt quicunq; sumpserit venenum ignotum, sumat ʒ.ij. tribuli cum vino, aut sechel, id est, exagiũ vnum cum vino ex semine rutæ domesticæ vel agrestis. Aut buliatur ℥.i. alicuius, seu cuiuscunq; ex speciebus mentastri recentis in libra s. vini, & sumatur in potu, aut sumantur ʒ.iij. ex eodem mentastro sicco & puluerizato cum vino. Omne etiam coagulum & signanter leporis est de conferentibus in proposito. Sumatur ergo ex aliquo eorum an. ʒ.s. vsque ad ʒ.i.s. cum aliquantulo seu modico aceti: nam quodlibet ex eis contrariatur & resistit cuilibet veneno. Et hæc quidem omnia sunt in proposito perutilia, possuntq; ferè vbique de facili reperiri.

EX AVICENNA.

Avicenna in libro de Viribus cordis, tractatu secundo, cap. tertio, scilicet de Medicinis simplicibus cordialibus. Agaricus calidus est in primo, siccus in secundo. Inest autem ei proprietas theriacalis contra omne venenum: & propterea quia eius caliditati cõmista est subtilitas, aperitiuus est & laxatiuus, humoris turbidi, propter quæ omnia inest ei proprietas confortandi cor & lætificandi. Citri cortex, est ex lætificantibus theriacalibus, cuius proprietatē caliditas quidem adiuuat, est enim calidus & siccus in tertio, cui appropinquatur folium & flos eius suntq; subtiliores eo, eius autem acetositas est ex confortantibus cor calidè complexionis, & est ex conferentibus cardiacę calidę: pręter hoc etiam est theriacalitas in ea: vnde confert morsui reptilium, & serpentis, & est frigida & sicca in tertio, semen autem eius est theriaca conferens venenis: videtur etiam quòd sit ex confortantibus cor præbendo soliditatē substantiæ spiritus, est enim frigidæ & siccæ complexionis in tertio, nec elongatur ab intellectu, quin sit ex illuminantibus ipsum. Camphora frigida est & sicca in tertio: est etiam theriaca, & propriè contra venena calida. Doronicũ est theriaca cunctis venenis lætificans & confortans, reprimitur autem eius excessus caliditatis cum cõmistione syrupi macianorum, sed in cardiaca valdè calida cõmiscetur modicũ camphoræ, propter quod remanet proprietas eius & reprimitur caliditas. Endiuia syluestris sicca est in primo gradu, inest aũt ei proprietas theriacalis, & ingreditur medicationem cordis potata & emplastrata. Sticados Arabicum vehementer confert in venenis potionum & morsuum, & ad confortandum cor, & roborandum memoriam. Terra sigillata temperatæ complexionis est, in caliditate & frigiditate conformis humanæ complexioni, nisi quia eius siccitas maior est humiditate eius: habet etiam proprietatem mirabilem lętificandi & confortandi cor, cum theriacitate manifesta, propterea cunctis obuiat venenis, ita quòd siue bibatur ante venenũ, aut post naturam sustinet, & fortificat ad expellendum ipsum: videtur etiam quòd insit ei proprietas illuminandi & temperandi spiritus. Cap. vltimo, scilicet, de Medicinis compositis cordialibus, scilicet, de Theriaca magna & mithridato. Amodo loquamur de medicinis compositis: primum de mithridato

& theriaca

& theriaca magna. Nulla enim medicinarum compositarum æquiparatur eis in temperando complexionem humanam & conferendo ei, ac lætificatione cordis & ablatione tristitiæ, necnon obuiando venenis, ac morbis etiam venenosis, & illud iuuamentum, quod ei supple theriacæ conuenit ex sua proprietate non inuenitur sensibiliter apprehendi, nisi in fermentata: perficitur autem ipsius fermentatio secundum Modernos in decem annis, secundum Galenum autem in viginti: secundum diuersitatem caliditatis & siccitatis regionum & climatum, & apud aliquos Modernorum speratur eius virtus aliàs iuuamentum post sex menses, verùm neq; apud nos, neq; apud Galenũ demonstratio est in hoc. In re autem fermentata duplicatur virtus, quæcunq; sit, siue caliditatis, siue frigiditatis. Postquàm tamen diligentem considerationem habuissem cõputando ęstimaui caliditatem theriacæ & mithridati. Inueni quoq; caliditatem theriacæ in fine secundi, Mithridati citra aliquantulum. Homo autem temperatæ complexionis, quando vtitur altero ipsorum tempore temperato aut frigido quantitate etiam temperata, neq; nimis frequenter prosunt ei ad confortationem cordis maximo iuuamento, & cõseruat sanitatem in ipso, atq; securum facit ab incursu pestilentiarum accidentium, & prauis humorum motibus atq; læsionibus venenorum obuiat, cunctasq; virtutes eius corroborat, & vitæ longitudinem præstat ei: qui verò calidę existit complexionis, & in regione calida, neq; istis neq; alijs confectionibus vti debet, nisi in manifestissimis casibus & necessitatibus, Pręterea ex cap. Mithridati & theriacę est dia muscus amarus & dulcis: sed amarus quidem est conueniens temperatam habentibus complexionem aut frigidam, dulcis verò habentibus calidam. Cęterùm diamuscus in lętificando non multum debilior est theriaca, in confortatione verò cordis est ea moderatè debilior, in confortatione membrorũ multo debilior est ipsa. Amplior verò impressio eius in corde lætificatio & viuificatio est ipsius: insuper autem vtilitas eius, quæ in morsibus & puncturis minor est, quàm eius vtilitas in venenis exhibitis, vel ebibitis. Theriaca verò & mithridatum ad omnia prosunt. Descriptio diamusci dulcis & amari posita à Ioanne Mesue in suo Antidotario, summa prima, distinctione prima, hæc est. Confectio de moscho dulcis, cuius permistio. ℞. Croci, doronici, zedoariæ, ligni aloes, macis, an. ʒ. ij. albarum margaritarum, setæ crudę adustę, karabę, coralij rubei an ʒ. ij. s. gallę, ozymi citrati, id est, caryophyllati an. ʒ. i. s. behen albi & rubei folij spicę car. an ʒ. i. ʒʒ. cubebę, piperis longi an. ʒ. i. s. moschi ʒ. i. par. ij. confice cum melle crudo, quod sit quadruplum ponderis omnium, & pone in vase vitreo. dosis sit an. ʒ. i. vsq; ad ij. Si autem hanc confectionem amaram facere volueris valentior ea efficitur, ad ea quę diximus &c. & propriè si addantur in permistione eius absinthij & rosarum an. ʒ. iij. aloes optimi abluti ʒ. iiij. castorei keisim, id est leuistici an ʒ. i. cinamomi ʒ. ij. s.

Auicenna in suo Canone medicinę, libro secundo, tractatu secundo, cap. de Aniso. Anisum expellit nocumentum venenorum & venenosorum.

De Scilla.

Scilla est theriaca venenosis.

De Coagulo.

Coagula omnia sunt bezaard & conferunt hyoscyamo nigro, & magis iuuatiua ad illud sunt coagula hœdi & muli, & ceruorum, & vituli, & agni: & sanãt à venenis & morsuris omnibus tres anolosat, id est, pondus duodecim granorum hordei, sitq; potio ipsorum decem karates, id est quadraginta grana hordei cum linimento.

De Adruma.

Adruma, id est cyclamen, siue panis porcinus, confert venenis omnibus & propriè morsioni.

De Aniuden.

Aniuden, id est silphium, cuius gummi est assa est bezaar venenis.

De Azedarach, aliàs azedarch.

Azedarach, aliàs azedarch, id est arboris cuiusdam magnę succus extremitatum cum melle resistit venenis omnibus. Et eius fructus interficit fortasse.

De Ireos.

Ireos quando bibitur cum aceto confert venenis omnibus.

De Citro.

Citri semen est calidum in primo, siccum in secundo. Eius pondus ij.ʒ. cum vino & thile, id est, sapa seu musto cocto, aliàs thure, & aqua calida, illinitum resistit venenis omnibus, & propriè veneno scorpionis bibitum aut linitum, & eius cortex est vicinus illi. Coagulum leporis cum aceto est theriaca & bezaar venenis.

De Balsamo.

Balsamus resistit venenis.

De Cæpa.

Cępa quę comeditur expellit nocumentum ventositatis venenorum. Et dixerunt quidam, quòd ipsa generat in stomacho humorem plurimum humidum frangentem nocumentum venenorum.

De Buzeiden.

Buzeiden, id est species satyrionis quę dicitur palma Christi, cõfert venenis.

De Auellana.

Auellana confert venenis & morsibus.

De Glande.

Glans confert venenis venenosorum. Et caro quidem castaneę est bona venenis.

De Vrina hominis.

Quę ex ea antiqua est confert venenis omnibus.

De Cæpe azir.

Cępę azir, est similis cępę muris, id est scillę in virtute & sapore suo, & administratur loco eius, sed est debilior eo: confert venenis & puncturę scorpionis & rutelę bibitum, & more emplastri superpositũ, cum miscetur cũ ficubus.

De Napello Moysi.

Napellus Moysi, inquit Ioannes, est herba nascens cum napello, & quandocunq; ei appropinquat non crescit arbor eius, & est maior theriaca napello. Napellus verò Moysi est animal, & similatur muri, & moratur in radice napelli, sicut mus. Est theriaca omni veneno & viperę.

De Nuce.

Nux est cum ficubus & cum ruta medicamen omnibus venenis.

De Zedoaria.

Zedoaria est theriaca venenorum omnium, viperæ, napelli & aliorum.

De Dirungi.

Dirungi, id est, doronicum est herba lignea radicalis, cuius quantitas est nodus pollicis, vsq; ad extremum manus, & minus habens quod est interius album, & quod est exterius cineritium declinans ad duritiem & grauitatẽ: confert venenis & puncturę vermium venenosorum, & scorpioni & rutelę, bibita & emplastro facto ex ea cum ficubus.

De Butyro.

Butyrum resistit venenis.

De Oleo.

Cum oleo & aqua calida fit nausea, & rumpit virtutem venenorum.

De Aristolochia.

Quidam aũt dixerunt, cum ex longa, supple aristolochia bibuntur ʒ.ij. cũ vino, aut fit ex ea emplastrũ, cõfert puncturę vermiũ venenosorũ & venenis.

De Lycio.

De Lycio.

Lycij fructus confert perniciosis.

De Hasech.

Hasech, id est tribulus marinus duę ℥. fructus sylvestris morsui viperę, & ij. ℥. eius cum vino venenis pernitiosis conferunt.

De Taraxacon.

Taraxacon, id est, endiuia syluestris, seu cicorea, seu grugnum porcinum resistit venenis.

De Luto sigillato.

Lutum sigillatum, id est terra sigillata resistit venenis & morsibus, bibitum cũ vino & linitum cum aceto, & quod ex eo purũ est cum bibitur nõ cessat facere nauseam, & facit venenũ vomitu exire, & propriè cũ ante ipsum bibitur.

De Apio.

Apij decoctione cum lentibus fit vomitus post potum veneni & simurion, aliàs semurion, id est vna species apij sic nominata, & etiam nominata smirinon est ex eis magis conueniens.

De Saliua.

Saliua resistit venenis.

De Lacte.

Lac confert potui medicinarum mortalium: & ei qui in potu sumpsit omnes medicinas corrosiuas putrefactiuas.

De Carne.

Caro danulæ exsiccata cum vino in potu accepta confert venenis.

De Musco.

Muscus est theriaca venenorum & propriè napelli.

De Mumia.

Mumia confert ad venena duo grana cum decoctione hasech, id est tribuli marini & alaniuden, id est silfij, cuius gummi est assa.

De Serapino.

Serapinum in vino datur ad potandum, ad puncturam vermium venenosorum, & ad omnia venena mortifera, & eius operatio fortior est operatione galbani, & quandoq; confert delinitum in omnibus illis.

De Ruta.

Ruta resistit venenis, & bibat qui sibi timet, ne in potu sumat venena, & pungi à venenosis, de semine eius, pondus ℥.i. cum folijs suis cum vino: & propriè si bibitur cum nuce & bolo, omnibus contritis & cõmistis, & plurimum ipsius sumere, & de syluestri est perniciosum.

De Testudine marina.

Testudo quæ marina est, cum coagulo est bona vermium morsui venenosorum, & ei qui bibit lacticinium.

De Butyro.

Butyrum non recens est theriaca venenis in potu sumptis.

De Pisce.

Ius omnis piscis confert in venenis bibitis & puncturis.

De Calamentho.

Calamenthum quando præmittitur & bibitur cum vino, expellit venena mortifera.

De Fach.

Fach est medicina turchia, confert omnibus venenis.

De Facailesо.

Facailesus dicitur, quòd est species bucor marien, id est panis porcini, & est genus, id est species artanitę, bibitur cũ vino ad medicinas mortiferas & venena.

De Galbano.

Galbanum est theriaca venenis quę imbibunt sagittas, quando bibitur cum

vino & venenis serpentum, & ipsum quidem cum omni veneno resistat, minus tamen resistit resistentia serapini.

De Abrotano.

Abrotanum quando bibitur cum vino confert venenis.

De Scecha.

Scecha, id est absinthium, cuius duæ sunt species: eius oleum cōfert venenis.

De Pomis.

Poma conferunt venenis, & similiter succus & folia eorum.

De Aceto.

Acetum quando bibitur calefactum post medicinas mortales confert.

De Agarico.

Quando ex agarico in potu datur cum vino vsque ad aureum, est magis iuuatiuum ad illud, id est ad venena.

De Lauro.

Laurus omnino est theriaca venenis bibitis omnibus.

Auicenna in suo Canone Medicinæ lib. 4. fen. sexta, tractatu primo, cap. de Canone curationis eius, qui in potu sumpsit venenum. Oportet vt non moretur, imò properet, cum sentit ipsum, antequam virtus eius perambulet in corpore & bibat aquam tepidam & oleum sisaminum, aut oleum de oliuis, vt euomat & perueniat in hoc ad vltimum quantum potest, & melius quidem est, vt sit in eo virtus aluminis & baurach, & quando admiscentur cum oleo lycium & adeps anseris, & diligitur, vt sit illud quod ipse bibit ad vomēdum propter hoc, & alia aqua plurima & cibi plurimi, ipsi enim licet non euomantur, tamen frangunt venenum quandoq; & superāt ipsum, & cum vomuerit quod ei possibile est, postea bibat lac plurimum: quoniam ipsum frangit nocumentum veneni, & non est malum si euomat ipsum iterum, & bibat decoctionem seminis vrticæ cum butyro cocto ad expellendum venenum vomendo & solutionem faciendo, deinde bibat lac, & butyrum crudum est melius lacte. Et iterum decoctionem seminis lini, & similiter vinum dulce cum adipe anseris liquefacto, & similiter aquam cineris lignorum vitis, & oportet, vt sequantur vomitū clysteria, & propriè quando sentitur descensus lęsionis ad inferiora. Si autem fuerit comestio, supra illud vtatur, eo quòd facit vomere, & soluit, & non dimittat tunc potus lactis. Et si necessarium fuerit, vt in potu tribuas ei, verbi gratia, theriacam de terra sigillata, fac. Ipsa enim adiuuat corpus ad expellendum venenum & propriè cum in potu datur ei in principio rei, ipsa enim facit euomere venenum, sicut est: cuius descriptio est baccarum lauri aur. ij. terræ sigillatę aur. ij. & ireos cōficiantur cum oleo oliuæ: & sit dosis eius auellana vna, id est aur. i. Et iterum: Carpobalsami, ysopi siccæ, seminis napis syluestris, piperis albi & nigri, piperis longi, acori, anisi, petroselini, asari, cymini, carmeni, & seminis iusquiami albi, omnium an. aur. iiij. spicæ, floris squinanthi, amborum an. aur. v. casiæ ℥. xviij. amomi, croci amborum an. aur. vi. conficiantur cum melle, & detur in potu, quantum est faba Romana. Et sumere terram sigillatam, sicut ipsamet est, cum vino facit illud. Et æstimauerunt quidam, quòd cum in potu sumitur stercus galli in dispositione facit emouere venenum. Et ex eis quæ in potu dantur, iterum sunt succus prasi: & folia cannæ & celtica, & semen baurciæ castoreum, auellanæ & ficus & ruta. Et de his quæ in hoc cap. laudata sunt, est, vt in potu detur galbani fœtidi pondus ℥. iiij. & myrrhę ℥. i. cum vino dulci. Et quando post vomitum accidit inflammatio vehemens: tunc da in potu aquam niuis, & oleum rosatum infrigidatum & vomat cum hoc. Et oportet, vt non dormiat omnino, & non dimittat seipsum taliter vt dormiat, imo oportet, vt euigilare ipsum faciant, & rideant & clamēt in circuitu eius. Cumq; manifestatur

nifestatur ei forma & cognoscitur venenum, curetur omne venenum cum eo, quod dicitur in suo cap. & hæc quidem manifestatio fit secundum duos modos: quorum vnus est, vt cognoscatur cuius generis sit venenum. Et secũdus, vt sciatur, cuius speciei ipsum sit. Exemplum primi est, vt sciatur quòd ipsum est ex incisiuis acutis: quare curet ipsum cum eis, quæ sunt sicut lac & butyrum crudum & pheludes, id est, vt credo pulmentum currens factum cum oleo amygdalino, aut butyro cocto, & cum omni quod frangit acuitatem, aut sciatur quod est ex inflãmantibus: quare infrigidetur cum camphora & aqua coriandri, & quæ sunt similia illis, & omnia illa sint infrigidata cum niue, & emplastrentur membra eius principalia cum eis, quæ sunt sicut altahaleb, id est, lenticula aquæ & alia. Et renouetur super eum infrigidatio omni hora. Et ex eis, quæ conferunt huic valde, est lac vaccinum, de quo extractum est butyrum infrigidatum. Et si indiget flobotomia flobotemetur. Aut sciatur, quòd ipsum est ex stupefacientibus. Quare administrentur ea, quæ sunt sicut theriaca & medicamen de assa fœtida in vino puro, & similiter alia. Aut sciatur, quòd ipsum est contrarium per substantiam: quare curetur cum mithridato & theriaca & medicamine moschi & bezaar, & vtatur carne & vino, & administretur ægro odor aromatum. Et euentetur locus ad quem vadit causa morandi, & induatur vestibus aromatizatis, & sternutet & fricetur os stomachi eius, & sufflet ur in os ipsius, & tundantur capilli eius. Cum autem cognoscitur species veneni, curetur cum eo, quod est ipsi propriũ, de his quæ dicemus. Et ad summum ex medicinis, quæ bibuntur causa venenorum. Aut quæritur confractio acuitatis veneni, aut resolutio substantiæ eius, sicut ex lacte & bezaar. Aut quæritur oppositio qualitatis eius, sicut potare allium in vino ad illum quem pupugit scorpio.

De medicinis cõmunibus ad venena. Sunt medicinæ quæ contrariæ sunt veneno, quare non permittunt ipsum peruenire ad cor. Et sunt sicut theriaca, & mithridatum & albezaar, & quæ sunt experta & terra sigillata & theriaca facta ex eis, & theriaca diatessaron. Et dixerũt quidam, quòd flos oleandri & folia eius liberant à veneno. Et dicitur quòd granis iuniperi in hac re nõ est par. ℞. Aniudeni, id est, silfij, & radicis eius an. ʒ. i. sceha armeni, id est santonici, seu herbæ lumbricorum, quæ est species absinthij ʒ. ij. conficiantur cum melle & dentur in potu cum aqua malorum. Et medicamen factum ex eo est vltimum. Et radix buthor marien quando potatur cum vino & calamentho iterum, & semen napi. Et iterum agarici ʒ. ij. cum vino, & capilli veneris, & malua, & semen eius, & folia eius iterum, & cinamomum & medulla leporis cum ℥. ij. aceti de vino. Aut castorei aur. i. cum ℥. ij. olei oliuę & abrotanum. Et iterùm sumatur aqua al hasce, id est thymi expressa & detur in potu. Et semen baucię, id est pastinacæ & propriè cretensis, id est syluestris, & assa & decoctio polipodij, & decoctio siseleos, & semen arboris serapini mirabile est.

Compositum. ℞. Seminis serapini syluestris & castorei & foliorum arundinis omnium an. par. i. pulpæ coloquintidæ triplum omnium, detur in potu ex eo auellana magna. i. aur. i. Et res quarum operationes proportionantur cum proprietatibus in eis sunt, illud quod dixerunt, quòd caro donulæ syluestris mundificata salita est de fortioribus medicinis ad expellenda venena.

Auicenna in suo Canone medicinæ lib. v. summa prima, tractatu 1. cap. 1. scilicet, de theriaca supple magna. Hæc theriaca magna est sublimior medicinarum compositarum, & melior earum propter multitudinem sui iuuamenti, & propriè in venenis quæ sunt in puncturis, sicut serpentum & scorpionis & canis rabiosi, & venenis ebibitis interficientibus, & ad ægritudines phlegmaticas & melancholicas &c. Et non efficit has operationes, nisi propter proprie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tatem formæ eius ſequentem complexionem ſimplicium ipſius, ita vt confortet ſpiritum, & calorem innatum. Quare iuuatur natura per illud ſuper contrarietatem facientem frigida & calida, & vincit virtutes earum. Et melior deſcriptionum huius medicinę eſt deſcriptio radicalis Andromachi. Et iam niſi ſunt plures medicorum, ſicut Galenus & alij, vt adderent & minuerent in ea, non propter neceſsitatem facientem neceſſarium illud eis, neq; propter aliquid forte vocans eos ad illud, ſed quærentes, vt rememorarentur, & vt remaneret ab eis in ipſa veſtigium, ſicut remanſit Andromacho. Et meum quidem cōſilium eſt, vt non moueant aliquid quod experimentum iuuatiuum inuenit. Fortaſſe enim illa complexio, cum illo pondere, eſt ſignificans illud, cuius iuuamentum inuenit experimentum, & quòd quando ipſa mouetur à ſuo pōdere non conſequitur illam proprietatem. Et theriacæ quidem inſunt, infantia, pubertas, & adoleſcentia, & ſenectus, & mors, & fit infans poſt ſex menſes: deinde incipit in pubertate & augmento vſq; ad tempus in quo ſtat poſt decem annos in regionibus calidis, & viginti annos in regionibus frigidis, deinde ſtat aut decem annis, aut viginti, deinde declinat, aut poſt viginti annos, aut poſt quadraginta, deinde expoliatur virtute theriacæ, aut poſt triginta annos, aut poſt quadraginta, & fit vna confectionū declinata à gradu theriacæ. Et oportet, vt detur in potu morſo, de illa quæ eſt recens & fortis, & reliqui quibus in potu datur de illa, quæ eſt debilior, & fortaſſe eſt neceſſe, vt in potu detur morſo de recenti ex medio aureo, vſq; ad aur. i. Et ex eis quibus diſtinguitur inter illam quæ eſt recens & fortis, & inter antiquam, debilem & malam: de experimētis quidem eſt, vt in potu ſumat homo catharticum, & conſideretur tunc ſi ſoluerit, cum ſumet in potu theriacam, tunc ſi retinet eam eſt bona recens, & ſi non, eſt mala: & de experimentis eſt illud quod dixit Galenus: quoniam oportet, vt capiatur gallus ſylueſtris: quoniam ipſe eſt ſiccioris complexionis, quàm ille qui nutritur in domibus, & ęſtimo illum eſſe faſianū maſculum, & mittatur ſuper ipſum animal venenoſum, deinde detur ei theriaca: ſi ergo vixerit, tunc theriaca eſt bona. Et iterum experitur in illo, qui in potu ſumit opium & hyoſcyamum nigrum & alia. In napello autem iuuamentum theriacæ eſt paruum, & quantitas eius, vt expellat mortem more eſt parua. Et forſitan medicamen de moſcho, ſicut exiſtimant quidam, eſt magis iuuatiuum in eo quàm omnia. Et illis, qui theriaca vtuntur in hora ſanitatis non nocent venena, & non impediunt in eo nocumenta, & fit ſecurus ab ægritudinibus peſtilentiæ.

De confectione Mithridati.

Confectio mithridati nobilis eſt confectio, quam fecit Mithridates rex & nominauit eam ſuo nomine & cōpoſuit ipſam, & eſt de medicinis expertis ſuper venena propriè, & ſuper ægritudines alias, vt eſſet aggregatiuū iuuamenti venenorum diuerſorum, & ægritudinum diuerſarum. Fuit ergo ipſa theriaca in illo tempore, deinde poſtquàm accidit Andromacho illud, quod expertum fecit ipſum ſuper iuuamentum carnium ſerpentum, & aliorum, addidit in eo trochiſcos de viperis, & alteratum eſt parum per additionem & diminutionē. Fuit ergo theriaca magna in multitudine iuuamenti: verùm theriaca magna eſt magis iuuatiua ipſo in re vna, & eſt venenum ſerpentium. In reliquis verò rebus non minuitur mithridatum à theriaca diminutione, de qua ſit curādum, imo eſt magis additi in pluribus earum iuuamenti, & confidentioris vtilitatis, & non prolongemus ſermonem in numero illorum iuuamentorum: quoniam ipſa ſunt illa prędicta quæ ſunt theriacæ. Et ſit doſis copioſior parumper.

De Sotera liberante magna.

Sotera liberans magna, eſt aggregatiua iuuamenti &c. Et cōfert ad venena

ex morsibus & ebibita. ℞. Myrrhæ, casiæ, squinanthi an. ʒ.i.s. castorei, petroselini, & est semen apij syluestris & montani, amborum an. aur. xv. seminis apij ℥.ij. siseleos aur.i. costi amari, cinamomi, trochiscorum alandarman, styracis liquidæ, asari an. aur. vi. anisi aur. x. amomi, croci an. aur. iiij. opij aur. x. aggrega has medicinas tritas & tricocinatas & confice cum melle despumato, & repone in vase & vtere post sex menses. Ars trochiscorum alandarman administratorum in sotera liberante magna. ℞. Amomi darscesahan, id est arboris granati syluestris, cuius fructus dicitur bel, secundum aliquos berberis, costi amari, calami aromatici, caryophyllorum, piperis albi, ameos an. aur. iij. cinamomi, mastichis, croci, an. aur. vi. phu, id est valerianæ aur. i. spicæ aromaticæ, id est spicæ nardi, folij Indi an. aur. vij. myrrhæ aur. vi. aggrega has medicinas tritas & tricocinatas, & cõfice cum vino claro aut alio, & fac trochiscos paruos ponderantes aur. i. & exicca in vmbra & vtere.

De confectione Hermetis: cuius hæc est permistio. ℞. Origani, asari, acori, cordumeni, sem. rutę, euphorbij, phu, hyssopi siccę an. ℥.i. aristolochię longę, radicis cyclaminis an. ℥.ij. ameos, caryoph. an. ℥.ij. gẽtianæ romanæ ℥.vi. hascę, id est thymi, seminis apij an. ℥.ij. centaureæ minoris ℥.viij. casiæ, costi amari, myrrhæ an. ℥.iij. spicæ aromaticæ, sceba montani, id est santonici, quę est herba lumbricorum, & est species albissimi petroselini an. ℥.ij. poly prasij an. ℥.vi. chamępityos, chamædryos, scorodi an. ℥. viij. aggrega has medicinas tritas & cribellatas & cõfice cũ melle despumato & repone in vase & bibatur in diebus Veris.

Confectio Hermetis descriptione alia. ℞. Origani, asari, cordumeni, seminis rutæ, euphorbij, phu, hyssopi siccæ an. ℥.i. ameos caryophyllorũ an. ℥.ij. gentianæ ℥. vi. hascę, seminis apij an. ℥.ij. centaureæ minoris ℥. viij. casiæ, costi, aristolochiæ longæ an. ℥.iij. myrrhæ, spicæ, calamenthi montani, petroselini an. ℥. ij. prasij polij an. ℥.iij. chamępityos, scorodi an. ʒ.iij. mellis quantum sufficit, cuius dosis sit ʒ.ij. aut aur. i. in hora Veris. Cõfert ad venena mortalia, quando in potu sumitur cum aqua gentianæ.

De Diasulphur. Fortasse hæc medicina æquatur theriacę, & liberatur ex nocumento medicinarum perimentium: cuius hæc est permistio. ℞. Sulfuris, citrini seminis, hyoscyami albi, cordumeni, styracis, myrrhæ an. ʒ. viij. rutæ, costi an. ʒ.x. opij, croci an. ʒ.ij. casiæ ʒ.xij. leucopiperis, id est piperis albi ʒ.xxij. tere medicinas, & confice cum melle & vtere post sex menses.

De confectione quæ pertinet ad Arstomachis.

Confectio quæ pertinet ad arstomachis, mirabilis ad venena ebibita & ex percussione euenientia: cuius permistio. ℞. Neriden, id est spicæ celticæ, seu Romanæ, costi, asari, galbani, castorei, opij, melanopiperis, macropiperis, styracis an. ℥. i. mellis kist, id est lib. ij.s. tere medicinas siccas, & cribella, galbanum verò decoque cum melle, donec liquescat, & cum liquescit tunc cola ipsum, & funde super ipsum medicinas, & pone in vase vitri, aut vase argenti, & de ea da in potu quantũ faba Aegyptiaca, id est ℈.ij. & secundum aliquos ʒ.i.s. & aquam mellis quantitate duorum cadorum, id est ℥.vi. & distilla super ipsam digitis tuis de oleo sesamino guttas tres.

Tractatu sexto, scilicet de Syrupis.

Syrupus de agresta faciens ad caliditatem stomachi, & solutionem ventris cholericam, & dolores caliditatis & venena, & abscindit sitim &c. Cuius permistio, sumatur succus agrestæ, decoquatur donec remaneat medietas, & coletur, & dimittatur in nocte; deinde reducatur ad vas, & proijciantur super ipsum drachmæ duæ caryophyllorum, & decoquatur donec auferatur ab eo odor, & ingrossetur & coletur, & administretur: si autem volueris ipsum dulcorare, proijce super ipsum sacharum post decoctionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

cum lento igne, donec ingrossetur secundum quantitatem subtilitatis succi, & inspissa ipsum & vtere.

Tractatu octauo, scilicet de Trochiscis. Consecutum est ex magnificatione antiquorum medicorum, quòd nominauerunt trochiscos, stellæ alamirda canedi, scilicet trochiscos stellæ, qui non permittunt vitam recedere, & isti quidem trochisci conueniunt stomacho, recipientes superfluitates expulsas ex reliquis membris &c. & ad venena ex percusione & ebibita cum aqua rutæ &c. Quorum hæc est permistio. ℞. Myrrhæ, castorei, spicæ, casiæ, terræ sigillatæ, corticis mandragoræ an. ʒ. v. papaueris albi ʒ. vi. dauci, anisi, siseleos, seminis iusquiami albi, storacis liquidæ, seminis apij an. ʒ. viij. infunde gummas in vino odorifero & tere medicinas, & confice cum eo & fac trochiscos ponderantes ʒ. s. & exsiccentur in vmbra.

EX AVERROE.

Auerroes quinto Coliget. cap. de Narratione ciborum medicinalium, qui sumuntur ex fructibus & eorum operationibus. Nuces comestæ cum ficubus obstant veneno loco bezaar.

De Narratione medicinarum absoluta, & earum operationibus. Balsamus calidus est, & siccus in secundo gradu, & oleum suum est multum subtile, nec habet multum calorem, & eius proprietas est, quia est magna theriaca venenis: & dosis eius est à tertia par. ʒ. vsq; ad vnam.

De Narratione particularium operationum medicinarum simplicium, quę à Galeno testificatæ non sunt. Lapis bezaard, est valde manifesti iuuamenti omnibus speciebus venenorũ, & propriè morsui scorpionis: & eius dosis est quarta pars aurei vnius. Lapis de zaduarga (aliàs zaduargar) confert omni fluxui sanguinis vndecunq; procedat, & quandocunq; propinatur ad bibendum venenatis, antequam veniat venenũ ad cor, liberat: & eius dosis est exagium vnum. Smaragdus valet contra omnia venena, & specialiter contra venenum serpentum: & dosis eius est pondus nouem granorum hordei, tritum super lapidem, & mistum cum lacte amygdalarum, & aqua violarum, & modico aceti, & scias quòd illis qui bibertnt superuenient in principio multa mala accidentia, & non minora accidentibus veneni, sed postea saluabuntur subitò, taliter quòd non remanebit in eis aliqua debilitas, nec aliqua discrasia, & abscindit fluxum antiquum, cuius causa occulta est, & non facit tunc tam fortia accidentia, sicut facit venenatis, & etiam suspensus supra stomachum valet.

In libro de Theriaca. Non est dubium, quòd theriaca prodest contra venenum &c. Et prima causa propter quam inuenta fuit theriaca, fuit, vt curarētur per ipsam nocumenta venenorum, quæ sunt in animalibus, sicut in lacerta vel cane rabido, & venenorũ quę inuenta sunt in plantis, sed non confert ei, quod dicitur bix, siue napellus. Theriaca videtur mihi, quòd curet venena curatione perfecta, & curet etiam ægritudines similes venenis.

EX PLINIO.

Plinius Secundus, de Naturali historia libro 20, cap. de Rapo domestico. Semen illinitum & potatum in vino contra serpentes & toxica salutare esse proditur, à multis verò antidoti vim habere in vino & oleo.

De Naporum differentijs. Naporum duas differentias in medicina Græci seruant angulosis foliorum caulibus florentis vnum, quod bunian vocāt, alterum genus buniada appellant, raphano & rapo simile, seminis præclari contra venena, ob id in antidotis vtuntur illo.

De Lactuca sponte nascente siue syluestri. Lactucæ sponte nascentis, primum est genus eius, quam caprinam vocant. Alterum genus est, quod Græci vocant esopon. Tertium genus isatin vocāt. Quartò infectores lanarum vtuntur. Similis

tur. Similis est lapatho syluestri folijs, nisi quòd plura habet & nigriora: communia autem sponte nascentibus candor, caulis interdum cubitali longitudine, & ipso & folijs scabritia. Ex his rotunda folia & breuia habentem, sunt qui hieraciam vocent. Succus omnibus candidus viribus, quibus papauer similis, carpitur per messes inciso caule, conditur fictili nouo ad multa præclarus. Serpentium ictus medetur in vino potus. Et folia tyrsiq; triti ex aceto bibuntur, vulneri illiniuntur, maximè contra scorpionũ ictus: verum contra phalangia, commisto vino ex aceto. Alijs quoque venenis resistunt, exceptis quę strangulando necant.

De Ruta.

Ruta inter prima immiscetur antidotis: Quæcunq; autem ruta, aut per se, aut in antidoto valet folijs tritis & pro vino sumptis.

De Mentastro syluestri. Aduersus omnia venena seruantur folia arida ad farinæ modum.

De Marrubio.

Huius folia semenq; contrita prosunt contra serpentes: item contra venena inter pauca potens.

De Serpillo.

Serpillum à serpendo, putant dictum, contra marinorum venena præcipuè valet.

De Trifolio.

Trifolium scio credi præualere contra serpentium & scorpionum ictus, ex vino aut posca, seminis granis viginti, potis, vel folijs, & tota herba decocta, serpentesq; nunquam in trifolio aspici. Præterea celebratis auctoribus contra omnia venena pro antidoto sufficere xxv. grana eius, quod minianthes ex eo appellauimus tradi.

De Abrotano.

Abrotanum duorum traditur generum, campestre & mõtanum, serpentes fugat. Contra ictus eorum bibitur cum vino, illiniturq; efficacissimum contra ea quorum veneno tremores & frigus accidunt, vt scorpionum & phalangiorum, & contra venena alia potata.

De Eryngio.

Est & clara in primis aculeatarum eryngion, contra serpentes & venenata omnia nascens. Aduersus ictus morsusq; radix eius bibitur drachmę pondere in vino, aut si plerunq; tales iniurias comitatur & febris, ex aqua. Illinitur plagis. peculiariter efficax contra toxica & aconita. Efficaciorem Heraclides medicus in iure anseris decoctam arbitratur. Apollodorus aduersus toxica cum rana decoquit: cæteri in aqua ipsa.

De Asphodelo.

Asphodelum, de clarissimis herbarum, quam heroion aliqui appellant. Hesiodus in syluis nasci dixit. Dionysius marem ac fœminam esse. Nicander contra serpentes & scorpiones vel caulem, vel semen, vel bulbos dedit in vino tribus drachmis. Datur & contra venenata marina.

De malis Citreis.

Citria mala contra venenum in vino bibuntur, vel ipsa, vel semen.

De Caprifico.

Cauliculi & folia admisto eruo, contra marinorũ venena prosunt. Adijciũt & vinum. Herba quoq; quam Græci erincon vocãt, folijs suis resistit venenis.

Libro 24. cap. de Galbano.

Aduersatur & venenis maximè toxicis cum myrrha & in vino.

De Stirace, id est, storace.

Stirax aduersatur venenis, quæ frigore nocent, ideo & cicutæ.

De Cachrys.

Cachrys multa genera habet, vt diximus, sed hæc, quæ ex rore supradicto nascitur si fricetur resinosa est, aduersat̃ venenis & venenatis pręter anguibus.

De Aro & dracontio. Laudauit Cleophantus pro antidoto cõtra venena,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Libro 25. cap. de Hyoſcyamo.

Herculi quoq; eam aſcribunt, quæ Apollinaris apud Arabes altercum, ſiue altercangenum, apud Græcos verò hyoſcyamos appellatur: plura eius genera, vnum nigro ſemine, folijs penè purpureis, ſpinoſum. Talis naſcitur in Galatia. Vulgare autem candidius eſt & fruticoſius, altius papauere. Tertij ſemen irianis ſemini ſimile, & omnia inſaniam gignentia, capitiſq; vertigines. Quartum genus molle, lanuginoſum, pinguius cęteris, candidi ſeminis, in maritimis naſcens, hoc recepere medici. Item ruffi ſeminis. Nonnunquam autem candidum ruffeſcit, ſi non ematuruit, improbaturq; & alioquin nullum, niſi cum inaruerit, legitur. Natura vini: ideoq; mentem caput infeſtans. Vſus ſeminis & per ſe & ſucco expreſſo. Exprimitur ſeparatim, & caulibus folijſq; vtuntur, & radice, temeraria in totum, vt arbitror, medicina. Quippe etiam folijs conſtat mentem corrumpi, ſi plura quàm quatuor bibantur. Etiam antiqui in vino febrem depelli arbitrantur. Et oleum fit ex ſemine, vt diximus, quod ipſum auribus infuſum tentat mentem. Mireq;, vt contra venenum remedia prodidere, vt qui id bibiſſent, & ipſum pro remedijs, adeò nullo omnia experiendi fine, vt cogerentur etiam venena prodeſſe.

De Periſtereo.

Periſtereon vocatur caule alto, foliato cacumine in alios caules reſpargens, columbis admodum familiaris: vnde & nomen Potu, omnia mala medicamenta exigit per aluum.

De Ariſtolochia.

Poto veneno ariſtolochia ſubuenit eadem menſura qua contra ſerpentes.

Libro 27. cap. de Epipacti, ſeu elleborine.

Epipactis ab alijs elleborine vocatur, parua herba, exiguis folijs, iocinoris vitijs vtiliſsima, & contra venena pota.

De Leuce.

Leuce mercuriali ſimilis, nomen ex cauſa accepit, per medium folium candida linea tranſcurrente: quare meſeleucon quidam vocant. Fortaſsis eadem ſit, quæ leucos appellatur: contra omnia venena marina efficax.

Libro 28. cap. de Remedijs ad morſus beſtiarum, & ad venena.

Aſinino lacte poto venena reſtringuntur. Lacte equino venena leporis marini & toxica expugnantur. Sic quoq; lacte bubulo cuncta venena expugnari tradunt. Contra ſanguiſugas potas butyrũ remedio eſt cum aceto ferro calefacto, quod & per ſe prodeſt contra venena: nam ſi oleum non ſit, eius vicem repræſentat. Omnia Seſami iure poto venena ſupradicta expugnari putant, priuatim verò aconita & cicutas. Itemq; vitulino ſæuo. Sanguis caprinus decoctus cum medulla contra toxica venena ſumitur, hœdinus contra reliqua. Leporis coagulum contra venena additur antidotis.

Libro 29. cap. de Remedijs ex cane.

Sanguine canino cõtra toxica nihil præſtantius putatur, vomitiones quoq; hoc animal monſtraſſe videtur.

De Remedijs aduerſus ſerpentium ictus.

Cimicum animalis fœtidiſsimi & dictu quoq; faſtidiendi, natura contra ſerpentium morſus, & præcipuè aſpidum valere dicitur: item contra venena omnia, argumento quo dicunt gallinas quo die id ederint non interfici ab aſpide.

De Medicinis ex melle.

Mel potum remedium in vino eſt vitiorum, quæ cibo piſcium gignuntur.

De Remedijs aduerſus omnia mala medicamenta & venena.

Sanguis anſerinus contra lepores marinos, valet cum olei æqua potione. Item contra medicamenta mala, omnia aſſumatur cum lemnia rubea, id eſt terra ſigillata, & ſpinæ albæ ſucco, formenturq; paſtilli, qui in cyathis aquæ ternis bibantur. Item muſtellæ catulus, vt ſuprà diximus, præparatus. Coagulum

quoq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

quoq; agninum aduersus omnia mala medicamenta pollet. Item sanguis anatum pōticarum: itaq; & spissatur & seruatur, vinoq; diluitur. Simili modo contra venena omnia ciconiarum ventricula, suale coagulum. Caulis ius ex carne arietum priuatim aduersus cantharides. Item lac ouium candidum, præsertim qui in cibis bupreſtim aut aconitum biberint. Columbarum syluestriū fimum priuatim contra argenti viui potum. Contra toxica, mustela vulgaris inueterata binis drachmis potata.

Libro 32. cap. de Medicinis ex castore. Vrina quoq; fibri resistit venenis, & ob id in antidota additur, asseruatur autem optimè in sua vesica, vt aliqui existimant. De Medicinis ex testitudinibus terrestribus. Terrestrium carnes contra venena salutares produntur plurimæ in Aphrica, hæ ibi amputato capite pedibusq; pro antidoto dari dicuntur, & iure in cibo sumptæ.

De Medicinis contra venenata ex animalibus quibusdam.

Contra ea auxiliatur, vt diximus, mulus. Eiusdem recentis è capite cinis contra omnia venenata, priuatim contra fungos. Mala medicamenta inferri negāt posse, aut certè nocere, stella marina vulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo æreo ianuę. In summa cōtra omnia venena, vel potu, vel ictu, vel morsu noxia, succus earum è iure decoctarum efficacissimus habetur.

De remedijs è Ranis marinis & rubetis contra venena.

Ranarum marinarum ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur, & contra ranæ rubetæ venenum, &c. Iecur ranę geminum esse dicunt, abijciq; formicis oportere: eam partem quam appetant, contra omnia venena esse pro antidoto. De Cancris contra venena.

Cancri fluuiales triti potiq; recentes ex aqua seu cinere asseruato, contra venena omnia prosunt. De Purpura.

Purpuræ quoq; contra venena prosunt.

Libro 35. cap. de Coloribus natiuis & fictitijs.

Palmā terrę Lemniæ dabant. In medicina pręclara res habetur, bibitur & contra venena & serpentiū ictus, terrestriumq;, omnibus ideo antidotis familiaris.

EX MESVE.

Ioannes Mesue in suo Antidotario distinct. 1. Theriaca diatessaron confert morsui scorpionis & potui veneni: cuius hæc permistio. ℞. Gentianæ, baccarum lauri, myrrhæ, aristolochiæ rotundæ an. cōfice cum melle despumato: dosis eius ab aur. s. vsq; ad aur. i.

Confectio de Assa, quæ confert morsibus venenosis &c. ℞. Assæ, piperis, myrrhæ, foliorum rutæ siccorum an ʒ. iiij. confice cum melle, & est dosis eius an. ʒ. i. vsq; ad aur. i. & propriè venenosis cum vino calido. Distinctio. sexta. Syrupus de agresta confert vomitui &c. & valet cōtra venena, & modus operationis eius est, sicut syrupus de acetositate citri, & quidam cōdiunt cum gar.

EX HALYABA.

Halyabas in Regali dispositione, 4. Practicę. cap. De cōmuni earum medicina, qui poculum biberint mortiferum. Dico, cum senserit homo se venenum bibisse, aut potum mortalem, accelerandum illi, cum aqua calida bibenda in multa quantitate cum vaccarum butyro, aut sisami oleo, vel oliuæ oleo, inducatq; digitos ori, & pennam sesami oleo intinctam euomatq;, & studeat stomachum purgare & oleo, aliàs omnino mundare ab omnibus, quæ in eo sunt. Iterumq; aquam bibat calidam & oleum, vomitumq; prouocet, donec stomachum intelligat optimè purgatum, nec aliquid in eo fuisse, dehinc attende: & si in stomacho & intestinis ardorem, puncturam, incendium, sitim, angustiam, orisq; siccitatem habuerit, quod illi propinatum fuit, calidum erit: ideo propinare illi expedit oleum roseum violatumq;, cum aqua rosarum & semi-

nis psyllij, ac seminis citoniorũ, & seminis lini, lac quoq; recẽs & hordei, aquã cum amygdalarum oleo dulcium, ius gallinarum saginatarum cum espidabago: sorbitionem quoq; quæ fit de amylo, saccharo, & amygdalarum oleo, & iura etiam gallinarum pinguium, cum espidabago, & alia his similia: sugat autem granata & poma, citoniaq; & persica comedat & pruna, cucumeris & citruli medullam, portulacam, lactucam, taraxacon, id est cichoriam, seu endiuiam sylvestrem, sacculo quoq; quem cum sandalo condes albo, & camphora & aqua rosata pectus patientis cataplasma, & hepar cum panno lineo sandalis & aqua rosata infuso, & clystere adhibe puncturas mitigans, vt clystere quod fit cum hordei aqua & violarum siccarum sebesten, & iuiubarum, amygdalarum oleo & rosarum tepidum, & his similibus: cum autem in corpore suo sentit homo grauitatem & dormitionem, coagulationem vel congelationem, aut grauitatem in manibus & pedibus & lingua: sciendum est poculum quod bibit frigidum fuisse: huic allium dandum est, & cępa & ruta, propinãda est theriaca, diatessaron aut mithridatum cum pigani, id est rutæ aqua, & si nihil horum præsto est, hoc propina medicamen. Asignatio eius myrrhæ optimæ, costi, foliorum rutæ, fautenegi, id est origani syluestris, piperis, pyrethri, cardamomi, æquales partes, heltiri, id est, assæ quantum & reliquorum, simul tere diligenter & distempera cum melle, porriges ℥. i. vsq; hexagium, aut hoc propina medicamen. Asignatio eius myrrhæ optimæ ℥. i. s. galbani ℥. ij. tere myrrham & galbanum, & cum modico emolli vino & propina. Aut porrige potum pigani, id est rutæ, foliorum nucis, & ficus, & salis factum. Aut cataplasma cũ aqua in qua rutam, origanum, cinnamumq; decoxeris, corpusq; fortiter frica donec rubeat, ius espidabagi sorbeat, cum columbarum pullis pinguibus, factũ cum ruta, cinnamo, galanga, pipere, cymino, oleo loto: clystere illi suppone mellis nitri, garri, & sequebenegi, id est serapini, & olei oliuarum, & olei iesemini in aqua tepida percussi. Quòd si homo sentit marcorem & animi casum defectumq; virtutis, intelligendum quòd bibit venenum corporis substantiæ eius contrarium, & est reliquis peius venenis & citius perdens: ideoq; post vomitum statim theriacam oportet dari magnam, aut mithridatũ, aut theriacos trochiscos, & si nihil inuenit, myrrhæ optimæ ℥. i. propinet quersenæ, id est orobi ℥. ij. cum vino ribano, aut sume terram sigillatam, scium armenicum, id est, santonicum armenicum, quæ est species absinthij, & est herba lumbricorum, agaricum, origanum montanum, castoreum, semen hæderę, spicam celticam, absinthij succum, & propina de medicaminibus his simplicibus, aut similibus hexagium i. cum vino ribano, & comedat postea auellanas, ficus siccas, sedabum, id est rutam, bibatq; aquam hesqui, id est, hasech, id est, tribuli marini triti expressam, sumatq; de hoc medicamine. Asignatio eius: Sume eggi, id est acori ℥. i. sihi, id est santonici armenici ℥. ij. tere diligenter & cum melle distempera. Propina quoq; pomorum aquam belfetorum, & vinum vetus. Odoret sandalum, aquam rosatam, camphoram, sitq; implicitum quid illis. Vel euaporetur cum xyloaloe, id est ligno aloes, & ambra. Pectus eius & stomachi os fricetur, donec rubeant: pascantur turdis & trochisculis, qui fiunt de gallinarũ carnibus cum oleo loto, superinfusis modico vino ribano & aqua rosata, & crudo xyloaloes vaporetur diligenter trito. Et sciendum, quoniam cum ei qui venenum bibit, icteritia fit, hepati eius nocuit cum defectu cordis. Cum verò spasmus, cerebrum lædit: ideoq; quod membrum cõfortet, propinandum est, cui incommodum accidit, & hoc vt sanetur agas.

Halyabas in regali Dispositione, decimo Practicæ, cap. de Theriacę magnę vtilitatibus, & probatione eius & quantũ porrigendum sit. Theriaca, supple, magna, omnes morbos qui corpori accidunt sanat, desiccatiua nanq; inest virtute,

tute, reptilium prodest morsuris, & venenosorum obuiat veneno animalium, letiferisq; potionibus, & humorum placat corruptionem &c. Qui autem biberit venenum, aut medicamẽ letale, hexagium seminis de ea bibat, vsq; hexapium cum vini vncia. Nonnunquam autem quem pupugerit serpens &c. aut qui letale biberit poculum, ab vno hexagio bibat, vsq; ad duos, iuxta eorum, quæ accidunt, virtutem &c.

De Theriacæ Azeræ assignatione.

Theriacę Azerę, id est Esdræ assignatio eius vtilitatis, quæ & magnę: Sume amomi, myrrhæ mundæ, spicæ Indicæ, sadegi Indici, id est, folij Indi, laccæ optime purgatæ, memitæ, car. darsufel, id est piperis longi, cimoleæ, costi, myrti, amaraci, id est achauen, id est cotulæ fœtidæ, gentianæ, cuiusq; hexagia xij. adecari, id est squinanthi, florum hypocistidos, succi macali, id est bdellij, glauci, cuiusq; hexagia viij. seminis caulis, seminis fœniculi, id est anisi, anethi seminis, quebenomelech, id est almelichi, id est orobi, asari, cardamomi, euphorbij, opij, nardi, adra, id est spicæ nardi, florum vitis, florũ redodafin, id est oleandri, cuiusq; vi. zafrani xxxvi. petroselini, & est semẽ apij mõtani, dauci, & est semẽ pastinacæ agrestis, epithymi cretici, spicæ celticæ cuiusq; iij. quetirę, id est dragacanthi, seminis papaueris albi, piperis nigri, cuiusq; xxx. ireos radicis, xv. thuris albi xxiij. iusquiami seminis xxviij. casiæ ligneæ, rosæ rubeæ optime purgatæ, trochiscorum derizon, cuiusq; viij. seminis rutæ, succi exancanton, id est lycij, citri granorũ, sumaqui, id est sumach suis granis purgati, cuiusq; ij. olei balsami xxiiij. florum muran, id est iuniperi, hexagium, & seminis abrotani, succi xx. citri foliorum xiij. medicamina hæc trita & cribrata aduna, gũmas autem & succos vino infunde claro bonæ substantiæ, aut decocto vuæ passæ cum melle: & cum despumato tempera melle, triplum addens mellis. Et vase condens, cum opus fuerit, sicut magna vteris theriaca.

Trochiscorum de Rizon, qui in theriaca Azeræ ponũtur, assignatio. ℞. Babunegi, id est camomillæ albæ & rubeæ, myrrhæ mundæ, anisi, asari, asenæ, id est vsneæ, calami aromatici, xylobalsami, partes æquales, tere & cribra omnia, ac cribrata misces cum vino optimo & claro atq; aromatico. Excipe cum decocto vuæ passæ, aut melle, & tribus continuis permitte diebus, simul commoues, ac aliquid horũ addens vinorũ, iuxta quòd opus videris, & hexagij facies trochiscos ac in vmbra siccabis & vase cõdes vitreo cum opus fuerit fruiturus.

De Mithridati assignatione.

Mithridati nobilis assignatio &c. venenorum nocumenta propellit: multisq; & pluribus quibus theriaca magna prodest &c.

De Electuarij Tarurumni, aliàs tazurummi, confectione.

Electuarij tarurumni, aliàs tazurumni, confectio vtilis letalibus venenis, tam bibitis, quàm ab animali iniectis & reptilium percussioni. Sume terræ Græcæ, id est, terræ sigillatæ, baccarum lauri, friagi, cuiusq; ʒ. ij. capræ agrestis, coaguli viij. coaguli leporis iiij. gentianæ Græcę, tharagni, aliàs tartagsij, id est myrrhæ mundæ, aristolochiæ rotundæ, briaxi, rutę seminis, meu, frondium lauri: cuiusq; ʒ. i. trita & cribrata medicamina, hæc aduna cum mellis despumati triplo, misce, & in modum fabæ dabitur.

De Pilulis.

Pilulæ sucani dolori vtiles ventris & malæ digestioni medicaminibus mortiferis & reptilium percussioni, matricem cõponunt, & conceptum fieri adiuuant, granorum berberis, radicum bambacis, aristolochiæ longæ, carui, piperis nigri & longi, myrrhæ, spicæ, æqualia sumens pondera, tere, & cribrata distempera cum aqua calida rosarum, pilulasq; in vmbra sicca, & ʒ. dabis ij. cum aqua calida.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Vomitus medicaminum aſsignatione.

Medicaminis aſsignatio, quod per vomitum choleram educit nigram & bibitum venenum. Sume ſalis Indici, ſucci cucumeris agreſtis, bauraci, id eſt baurach cuiuſq; partem, ſinapis ſeminis partem: medicamina hæc trita adunabis, & cribrata cum mellis aqua propinabis, ac anethi.

De Trochiſcis.

Trochiſcorum quaquebi aſsignatio vtilium veneno potato, & reptilium morſui ac percuſsioni. Sume caſtorei, myrrhæ mundæ, ſelichæ, id eſt caſsiæ ligneæ, terrę ſigillatę, corticis mandragorę, cuiuſq; ʒ.iiij. zafrani, opij, cuiuſq; hexagia vi. dauci, aniſi, ſeminis apij, ſiſelei, id eſt ſiſeleos, hyoſcyami albi, mirrhę fluxę, id eſt ſtyracis liquidę, cuiuſq; viij. opium, myrrham funde in vino ribano, aut communi, & ſimul medicamina diſtempera trochiſcoſq; medij hexagij trochiſca, & in vmbra ſiccatis vtere poſt ſex menſes.

De Syrupis & Robis.

Robi citrorum aſsignatio vtilis veneno ſi bibatur &c. Sume acerbum citri acidi, & eius exprimẽs ſuccum cola, & in lebete miſſum mundo, lento coques igne, donec ad quartum deficiat, depoſitoq; & colato vteris.

EX CONSTANTINO.

Conſtantinus in Pantechni, tertio Practicæ, cap. 7. Quædam medicinę venenatos liberant, vt de compoſitis theriaca & Mithridatum: & de ſimplicibus, vt caſtoreum & allium & pimpinella. Quarto Practicæ, cap. de Punctura ſcorpionis. Ego autem dico, ſi pimpinella cum vino bibatur, & cum puluere gentianæ, alij cinamomi & centaureę, ab omni veneno cor hominis defendit.

De cauenda mortifera potione. Galenus & Dioſcorides pręceperũt, qualiter prouideatur ſi res venenoſa timeatur. Accipiant ficus ſiccas cum nucibus quibus venenoſa ante comeſta refrę nãtur, poſt comeſtionem non minus ſubueniunt. Similiter caſtaneę cum ficubus ſiccis & parum rutę faciunt. Idem faciunt auellanę ante cibum cum pauco vino comeſtæ. Et ſimiliter nuces ante cibum cum pauco vino comeſtę operantur. Nuces quoq; virides cum ruta faciunt ſimiliter: item calamenthum cum vino valet. Detur theriaca maior non ſolùm poſt venenum, ſed etiam ante, quę ſi non inueniatur tribuas confectionem pimpinellæ in cap. Puncturę ſcorpionis dictam: quia nullus eam valet appretiare, ſi in menſe Septembris conficiatur: quia non ſolùm venenum extinguit, ſed etiam dæmonium ab homine expellit, vt in quorundam codicibus huius artis doctorum inuenitur.

Decimo Practicę cap. de Theriacis & alijs antidotis. Theriaca probata contra venenum & morſum ſerpentis ſcorpionis, reptilium & contra omnia reptilia & mortifera & ſtupefacientia & infrigidantia &c. ℞. Ariſtolochię vtriuſq;, gentianę, coſti, dampnidij, id eſt baccarum lauri an. ʒ.x. myrrhę, chamędryos, cardamomi, capparis, cyperi, rheubarbari an. ʒ. v. carpobalſami, xylobalſami, zedoarię, betonicę an. ʒ. iij. balſami ʒ.i. aliàs ℥.i. fricentur cum eo ſpecies prius, quàm temperentur, & da. ʒ.i. vel hexagium i. Antidotum contra venenum & rigorem febrium. ℞. Ariſtolochię longę ʒ.vi. piperis ʒ. iiij. aliàs ʒ.i. opij ʒ.i. pyrethri ʒ.vi. da in modum lupini, id eſt hexagijs. Antidotũ de aſſa ad idem. ℞. Aſſæ, piperis, rutę, myrrhę, ęqualia pondera, ad ſcorpiones da cum vino.

Aliud de Cimolea contra venenum & morſum reptilium. ℞. Cimoleæ, gummę, diaconidos, id eſt cuiuſdam ſpeciei cypreſsi an. ʒ x. aliàs iiij. coaguli capreoli ʒ.ij. (aliàs xij.) coaguli leporis ʒ.i. gentianę, dampnidij, id eſt baccarum lauri, ariſtolochię longę, rutę ſylueſtris an. hexagiũ i. da in modum fabæ.

Antidotum de terra ſigillata contra omnia venena. ℞. Terrę ſigillatę, dampnidij an. ʒ.ij. veſicę hirci ʒ.i. veſicę leporis ʒ. vij. gẽtianę, ariſtolochię rotundę,

ſinapis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

sinapis,myrrhę, foliorum lauri an.ʒ.i.confice, da.ʒ.iij.cum frigida. Antidotum sigillatum contra omnia venena. ℞.Terræ sigillatę, dampnidij an.ʒ. vij. gentianę, aristolochię rotundę, sinapis, menthę, foliorum lauri an.ʒ.i.mellis quod sufficit da.ʒ.iiij.cum aqua.

Constantinus in Viatico,libro 7,cap.de Cauenda mortifera potione. Accipiantur ficus siccę cum nucibus, quibus venenosa ante comesta confutantur,post comestionem non minus subueniunt:similiter castaneæ cum ficubus siccis & parum rutæ faciunt.Idem auellanę ante cibum comestę cum pauco vino.Nuces quoq; virides cum ruta faciunt similiter.Calamenthum idem valet cum vino.Galenus confectionem dicit,quę à mortalibus custodit cibis,quam Nicomedem regem dicit accipere solitum cum suspicionem haberet. ℞.Baccarum lauri,terrę sigillatę an.ʒ.iij.fac puluerem temperans cum oleo & da.ʒ.ij. cum tribus ℥.mellicrati. Hanc si ante venenosa dederis permanens in stomacho venenũ expellit cum vomitu,quam si quis negligat & periculum hoc incidat,oportet in venenis expellendis laborare, antequam dominentur in corpore,expellantur autem vel cum vomitu,vel cum egestionibus, vomitus autem incitetur cum oleo,& aqua calida,vel aqua calida,melle & oleo. Aqua de anetho idem facit. Egestibilia cum clysteri,vt mundificentur intestina de rebus illis venenosis.deinde detur lac post mundificationes certas, vel serũ: nutriatur cũ rebus calidis & vnctuosis,sicut ficubus siccis,nucibus,auellanis,fisticis,vuis pasßis,sesamo,iuribus gallinæ,annualis agni hœduli,& piscibus petrosis,si inferiora ventris ardeant,vt purgetur vel clysterizetur, gallina crassa coquatur,quousq; in decoctione deficiat,ius autem illud bibat, balsamũ cum lacte mulieris multum valet arsuræ,vel dolori ventris ex rebus venenosis. Rufus & Andromachus & Galenus concordes dicunt, quòd theriaca magna ex carnibus viperę facta non circa solos morsus therij, vel serpentum iam factos adiuuat,vel circa venenosa ebibita, sed etiam prius accepta ab his adhuc accipiendis defendit.

EX ANTIDOTARIO VNIVERSALI.

Antidotarium vniuersale. Antidotum Athanasia, magnum etenim mirabile est,&c. His qui venena acceperunt cum melle & oleo, & à serpentibus morsis cum decoctione aristolochiæ, liberationem præstat. ℞.Cinnamomi, casßiæ fistulæ, amborum ʒ.xviij. & ℈.ij. croci, squinanthi, styracis, calamitæ, phu,id est valerianę,sileris,hyoscyami,apij,dauci,anisi,opij,omnium x.ʒ.ix. & ℈.i.spicæ,folij,castorei,myrrhæ,troglodytidis,terræ sigillatæ,asari,acori, mandragoræ, corticis propoleos,baccarum lauri, meu, leucopiperis, macropiperis,petroselini,omnium xiiij.ʒ.iij.mellis quod sufficit.dosis eius ʒ.iij.

Antidotum Alexandri &c.& vsus sum eo ad venenum, & omnia vitia stomachi &c. ℞. Helenij ℥. iiij. fœniculi ℥.iij. sileris, sinoni, id est petroselini agrestis ʒʒ.an.℥.ij.piperis, erucæ seminis an.℥.s. mellis quod sufficit. Climax hermaica,quæ dicitur diæta,vel theriaca, quæ collecta est apud Heliopolim in ara Solis scripta,non literis,sed figuris:constat autem ex speciebus sexaginta, & ideo climax appellata est, quia drachmatim ab vna drachma ad xv.ascendit:ita tamen,vt per singulos gradus quaternæ species componantur &c. Ad eos qui venena biberint, vel ab aliquo terreno, vel marino animali, fuerint morsi,potata,& vulneribus superposita,omni cum celeritate succurrit ex quotidiano tertiano, seu quartano typo laborantibus cum apozimate pigani, id est rutæ,vel calamenthi bibita opitulatur, & aliud adhuc mirabilius operatur: quia si potata fuerit infectiones aeris mali, odores,& diuersarum aquarum potationes corporibus aliquid nociuum facere non perualent. ℞. Opoponacis, castorei,myrrhæ,thuris,omnium iiij.an.ʒ.i.euphorbij, croci,laseris, id est assæ,

balſami,omnium iiij.ʒ.ij hyſſopi,abſinthij,petroſelini Macedonici, ſeminis ſi-
napis omnium iiij.ʒ.iij.pyrethri,ariſtolochiæ, gentianæ, praſij omnium iiij.ʒ.
iiij.centaureæ,melanopiperis,aniſi,ſiſelei,id eſt ſileris montani,omnium iiij.ʒ.
v.chamomillæ,ireos,chamędryos,ſimphiti, id eſt conſolidę omnium iiij.ʒ.vi.
ſcillę aſſæ,citri foliorum,aliàs caryophyllorum, baccarum lauri, ſeminis ſalicis
omniũ iiij.ʒ.vij.anchuſæ,id eſt lactucæ aſini,radicis origani,thymi,ſilphij om-
nium iiij.ʒ.viij.cinnamomi,ſpicæ,caſsiæ fiſtulæ,amomi omnium iiij.ʒ.ix.fron-
dium lauri,coccognidij,carpocareos,id eſt carpobalſami, id eſt ſeminis balſa-
mi,cymini omnium iiij.ʒ.x.lithargyrij,aluminis ſciſsi,balauſti,ſeminis hyoſcya
mi omnium iiij.ʒ.xi.aluminis rotundi,id eſt zucharini,granorum vuarũ,amyli,
cyperi omnium iiij.ʒ.xij.terebenthinę,mali citri,ſeminis rutæ, marathri, id eſt
fœniculi omnium iiij.ʒ.xiij.iringi radicis,pęonię,rubi radicis, agni caſti, om-
nium iiij.ʒ.xiiij.helenij,agrimonię,millefolij, arthemiſię omnium iiij.an ʒ.xv.
mellis quod ſufficit:cauendum eſt autem,ne ſpecies pro ſpeciebus mutentur,
aut ei aliquid augeatur vel minuatur. Climation, quam valere multis rebus
experimentatum eſt &c. Contra venena quidem & morſum reptiliũ quadru-
pedumq́ animalium,ita expertum eſt,vt hora illa qua accipitur & ſuperponi-
tur plagis ab omni dolore & tumore patientes liberat. ℞. Libani, praſij, cen-
taureę,ſtœcados,lauri Alexandrinę,cucumeris agreſtis radicis,iunci floris, ſe-
minis porri canini omnium ix.ʒ.ſingulas,coſti,croci,betonicę,eryngij, radicis
helenij,vngulę equi, id eſt farfarellę,melanopiperis,vrticę ſeminis omniũ viij.
ʒ.ij.ſpicæ,ſcillæ aſſę,chamędryos,apij ſeminis,ſeſeleos,anethi,ameos,fœniculi
omnium viij.ʒ.iij.zedoarię,bractei,id eſt ſauinæ,polij, agrimonię, pęoniæ,ſa-
xiphragiæ,fœnugræci omnium vij.ʒ.iiij.galangæ ʒʒ. myrrhæ, daphnæ, id eſt
Alexandrinæ aut Ideæ,aut danaen,id eſt,vt credo herbæ vocatæ dainea, coe-
he,id eſt granæ,qua tingitur ſcarlatum, gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ,rutæ,
dictami omnium ix.ʒ.x.mellis quod ſufficit,detur in modum auellanę cum te-
pida. Limperion quod facit contra malum medicamen aſſumptum & ſer-
pentum morſum &c. ℞.Myrrhæ,troglodytidis ʒ.vij.s.nardi, id eſt ſpicæ nar-
di ʒ.v.s.caſsiæ ʒ.iiij.aloes hepatici,roſæ,rapæ ſeminis an.ʒ.iij. ſquinãthi, thuris
an.ʒ.ij.leucopiperis,id eſt piperis albi,macropiperis, id eſt piperis longi an.ʒ.
i.mellis quod ſufficit,datur in modum auellanæ cum tepida. Mithridatum
magnum faciens ad omnes paſsiones virorum ac mulierũ &c. venena omnia
reprimit,venenatos morſus,ſeu rabidi canis,vel cuiuſcunq; reptilis impoſitũ,
ſiue bibitũ cum admiratione magna emendat &c. ad omnes incertas paſsio-
nes & euaticas,ſiue ad omnes morbos, qui noticiæ medicorum occulti ſunt,
mirabile eſt. Mithridatum minus optimum &c.omnia venena potatum ex-
cludit; morſus venenatorum animalium impoſitos potenter emendat, & ad
omnes diſtemperatos morbos quadrifaria virtute ſuccurrit:nam qui hoc vſus
fuerit,nunquam à veneno interimi poterit. Palladium gerontis &c.Ad mor-
ſum ſerpentis, vel cuiuslibet reptilis, & contra omnia mortalia medicamina
cum decoctione gentianæ potatum, & in eodem loco illinitum ſalutare eſt.
℞.Opij thebaici,dragacanthi,piperis albi,papaueris ſeminis omnium iiij.ʒ.iij.
fæcis balſami ʒ.iiij.ſtyracis,caſsię,roſarum,libanotidos omnium iiij.ʒ iij. nardi
ʒ.ij.s.coſti,myrrhæ,troglodytidis,bdellij,iridis,aſari,pentaphylli, id eſt quinq;
folij,amomi omnium vij.ʒ.ij.ſquinanthi,caſsiæ an ʒ.ij.croci,pyrethri, roriſma-
rini,aniſi,fœniculi,ameos,cardomi,euphorbij omnium viij.ʒ.i.rutæ foliorum,
ocimi ſeminis, ſulfuris viui, omnium trium ʒ.iij. mellis quod ſufficit, datur in
modum auellanæ cum tepida. Puluis adcepladeus,quo Conſtantinus Impe
rator vtebatur:vnde incolumis vſq; ad vitæ ſuæ terminũ permanſit &c. Con-
tra venenum cuiuslibet reptilis ſerpentis,ſiue ſcorpionis cum vino veteri pro-

pinatus

pinatus subuenit. ℞. Folij optimi, spicæ, casiæ fistulæ, macis, aliâs magrę, id sinopidis, seu terræ rubeæ carpentariorum, mastichis, dragacanthi, myrrhę, aluminis, sanguinis draconis, aloes hepatici, aristolochiæ longæ & rotundę, iris Illyricæ, liquiritiæ, peucedani, cyperi, enulæ, betonicæ, fassei Gallici, id est spicæ celticæ, saluiæ, absinthij, phu, centaureæ, eupatorij, hyssopi, mellilotі, anagalidis, id est morsus gallinæ, & in Marchia vocatur centũdum, gentianæ, petroselini Macedonici, id est olusatri, & est vna species apij, platocymini, id est sileris montani, cardamomi, amomi, carpobalsami, omnium xxxiij. ʒ. viij. omnia in subtilissimum puluerem redigantur, & vsui reseruentur. Cumq́ opus fuerit ex eis ʒ. ij. patiens ieiunus accipiat. Theriaca magna &c. maximè contra omnia venenosa & serpentium morsus & omnium reptilium valet. Theriaca diatessaron, quæ præcellit theriacas &c. morsis à rabiosis vrsis & canibus, vel à quibuslibet alijs venenatis animalibus, & venena bibentibus, vel fungos malos comedentibus optimè facit. ℞. Myrrhæ, aristolochiæ rotundæ, gentianæ, baccarum lauri excoriatarum omnium iiij. lib. i. Alij addunt fœnugræci, nigellæ, zedoariæ ℥. iiij. dictami, chamædrei, rutæ an. ℥. ij. mellis quod sufficit: datur in modum auellanæ contra venenata animalia, & malos fungos cum mulsa & morsibus, vt emplastrum imposita.

Trochiscus Ptolemæi habens virtutem vt theriaca &c. Ad omnia venena venenatorum animalium optime facit. ℞. Orobi farinæ ʒ. xx. brusci radicum ʒ. xv. rutæ agrestis ʒ. xij. trifolij acuti seminis ʒ. ix. croci, serapini, myrrhę, lasaris, id est assæ, cymini Thebaici, serpylli, erucæ radicis omnium vij. ʒ. vi. opij, papaueris amborum ʒ. ij. vini Aminei quod sufficit, hæc omnia tere, & in puluerem redacta cum vino trochiscum informa &, vtere. Vetonicæ, id est betonicæ accepta venena ʒ. ij. in vini cyathis iiij. id est ℥. vi. potatę per vomitum excludunt. Hiera memphitum &c. datur his, qui venenum mortale acceperunt &c. datio eius erit ʒ. i. vel ij. ℞. Agarici, ammoniaci, thymiamatis, folij, scillę assæ, diagridij, spicæ omnium vij. ʒ. aloes, thymi comarum, casiæ, chamædrei, hyperici, bdellij, prasij omnium vij. ℥. i. cinnamomi, opoponacis, castorei, aristolochiæ longę, piperis nigri & longi & albi, croci, serapini, petroselini omnium x. ʒ. v. colocynthidis interioris ʒ. xx. elaterij xij. absinthij, myrrhæ, troglodytidis an. ʒ. xij. euphorbij, polij, coccognidij, id est seminis mezereon an. ʒ. xvi. epithymi, dragacanthi an. ʒ. vij. hellebori nigri ʒ. i. centaureæ ʒ. x. polypodij ʒ. xx. mellis quod sufficit.

EX NICOLAO.

Nicolaus in Antidotario. Esdra dicitur: quia Esdra propheta eam composuit &c. valet ad scissuras labiorum, si ex ea fuerint inuncta, & contra morsus venenosos animalium serpentium, & aliorum prodest toxicatis hominibus & morsui rabidi canis, si trium vel quatuor annorum fuerit confecta cum vino bibita, & super vulnus inuncta prodest cum succo menthæ. ℞. Aliptę moschatæ, myrrhæ, sacchari, foliorum rutæ, apij, seminis chamędryos, fœnugræci an. ʒ. i. ℈. i. granum, id est limaturę heboris, rutę, saluię, golonæ, id est origani, balaustiæ an. ʒ. i. gra. vij. s. cinamomi, caryophyllorum, xyloaloes, spicæ, zedoariæ, laccę, rosarum, capparis, pulegij, abrotani, piperis nigri, petroselini, dactylorum ossium an. ℈. ij. s. caryophyllorum iiij. galangę ʒʒ. croci hortensis, anacardi, lithodęmonis, id est lapidis dęmonis, id est lapidis gagatis, mandragorę, acori, pæonię, hyssopi, thymi, roris Syriaci, id est sumach, dauci, basiliconis, fœniculi, althee, olei oliuarum, vini veteris optimi an. ʒ. s. ℈. s. & gra. i. balsami, croci Orientalis folij, costi, gallię moschatę, calami aromatici, casię fistulę, myrobalani nardi, id est spicæ nardi, xylobalsami, celticę, id est spicæ celticę, dracanthi, coralli albi & rubei, confitę rubeæ, id est laudani, castorei, bdellij,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

galbani,opopanacis,aſphalti,terebenthinæ,maſtichis,theriacæ Adriani,ſple-
nis pultri,id eſt pulli equi (verùm iuxta Platearium ſplen pultri eſt quædam ſu
perfluitas expulſa mediante ſternutatione per nares à pullo equi cito poſt e-
ius natiuitatem,quam niſi citò accipiatur,mater ſtatim abſorbet: & illa ad ſo-
lem deſiccatur,& poſtea reſeruatur) ventris merguli,rheupontici,ariſtolochię
longæ,aſari,meu,hermodactyli,pyrethri,gentianæ,peucedani,epithymi, vio-
læ,arthemiſiæ,laureolæ,menthæ,malabatri,id eſt folij Indi, foliorum citri,pen
taphylli,carpobalſami,amomi,aniſi,carui,apij,papaueris ſeminis, rutæ orten-
ſis,ſeminis ocimi, baccarum lauri, ſanguinis draconis, lapidis agapis, lapidis
magnetis,oſsis de corde cerui,petrolei,mucelei,id eſt olei muſcelini,id eſt olei
de ben an.℥.i.& tertiam partē camphoræ,ambræ, macis margaritarum perfo-
ratarum & non perforatarum,blattę biſantiæ, acatiæ, betonicæ, caballi mari-
ni,id eſt piſciculi cuiuſdam marini habentis caput & pedes ferè ad formam
equi, qui prius ad ſolem exiccatur, & poſtea vſui reſeruatur,ſambaci, id eſt
ieſmini ſtyracis,calamitæ, ſerapini,ſulfuris viui,ammoniaci,antimonij, hypo-
ciſtidos,lycij, ſquinanthi, herbæ Syriacæ, id eſt herbæ maluæ, vel floris eius,
floris oleandri,phu, id eſt valerianæ, marrubij, ſulfurtæ, id eſt dentis equini,
& ſecundum aliquos andacochæ,id eſt ſpeciei trifolij, abſinthij Alexandriæ,
id eſt agni caſti,euphorbij,cardami, id eſt naſturtij acuti,ameos,git,id eſt ſpe-
ciem nigellæ,leuiſtici,citri ſeminis, leucopiperis, id eſt piperis albi, macropi-
peris,id eſt piperis longi,nigellæ,vziſur, id eſt cinabrij, corticum nerij, id eſt
oleandri,ſucci caulis agreſtis,aquæ vitis an.℈.s.gr.ij.lithargyrij,miadi,opij,iun
ci radicum,calaminthę,hyoſcyami an. gra. vij.mellis quod ſufficit, detur cum
vino calido in modum auellanæ,id eſt aur.i.in ſero.

Theriacæ Adriani, id eſt Adriani deſcriptio. ℞. Opij Thebaici ʒ.iij.caſsiæ ligneæ, hyoſcyami an.ʒ.ij.& ℈.ij s.euphorbij,leucopiperis, id eſt piperis albi ʒ.ij.& gra.vi.ſeſeleos, apij ſeminis an.ʒ.i.& ℈.s.& gra.ij folij origani, dracanthi an.ʒ.i.opobalſami, id eſt balſami, macis, ſtyracis, calamitæ ʒʒ. xylobalſami,cyperi,carpobalſami,petroſelini Macedonici an.ʒ.i.minus gra.vi. fœniculi ℈.ij.& gra.viij. aliàs ij. cinnamomi,ſpicæ, coſti, croci, calami aromatici, reupontici,pyrethri,acori, dauci Cretici, id eſt ſeminis paſtinacæ ortenſis, & ſecundum aliquos paſtinacæ ſylueſtris, aniſi an.ʒ.s.& gra.vi. caſtorei ʒ.i.s.ſerapini,myrrhæ, roſæ,cardamoni,amomi,ſeminis rutæ agreſtis,ameos an.℈.i.gr. iiij.caſsiæ fiſtulæ ℈.ij.Alij addunt ſaluiæ ℥.ij.mellis quod ſufficit.

Electuarium ad dolorem hepatis & ſtomachi &c.& contra venenū. ℞.Myrrhæ ʒ.vij.cymini ʒ.iiij.s.leucopiperis ʒ.ij.thuris,coſti an.ʒ.i s.mellis deſpumati quod ſufficit:detur in ſero in modum caſtaneæ cum vino calido.

Mithridatū, id eſt mater omnium antidotorum ſiue à Mithridate rege dictum &c.præcipuè datur contra venenum,præcipuè diſtemperatum cum ſucco menthæ potetur. Theriaca magna Galeni præcipuè contra omnia venena & morſus ſerpentium & reptilium valet &c. Theriaca diateſſaron. Theriaca dicitur domina medicinarum, de quatuor rebus dicitur,de quibus antiquitus conficiebatur,ſed alij philoſophi cętera addiderunt: valet propriè toxicatis hominibus & morſis à canibus rabioſis & ab alijs venenoſis animalibus: datur cum ſucco menthę ad bibendum &c. ℞. Myrrhæ, ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, baccarum lauri excorticatarum an. ℥.i.℈.ij.minus gra. xij.fœnugræci, nigellæ, zedoariæ an. ʒ.ij.℈. ij.dictami,chamædryos, rutæ an.ʒ.ij ℈. ij.gra.viij.gummi,hederæ,calaminthæ,chalcanthi vſti an.drach.i.oſsis de corde cerui, mumiæ, eſdrę magnę,antipharmaci, id eſt vincetoxici an. ʒ.i.cornu cerui vſti ʒ. iij. mellis deſpumati quod ſufficit, datur in modum auellanę, id eſt extra i.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

EX PLATEARIO.

Platearius in circa instans de Simplicibus. cap. de Allio. Allium habet virtutem consumendi & dissoluendi & expellendi venenum contra morsus venenatorum animalium. Allia accipe & tere & cataplasmentur: succus etiam intrinsecus receptus expellit venenum: vnde theriaca dicitur rusticorum.

De Aristolochia.

Contra venenum & contra morsus venenatorum animalium, datur puluis eius, supple, aristolochiæ cum succo menthæ.

De Ruta.

Contra venenum bibitum ruta bibitur &c.

De Sponsa solis, siue cichoreo.

Sponsa solis frigida est & humida in secundo gradu: eadem dicitur cichoreum, intubus, heliotropium siue solsequium. Herba comesta valet contra venenum si sit ex morsu, trita vulneri imponatur.

EX RAINALDO.

Rainaldus de Villanoua, in libro de Distillatione sanguinis humani. Extrahe ex sanguine humano elementa, vt scis, & custodi quodlibet elementum ex parte ab aere. Aqua valet omnibus ægritudinibus tam calidis quàm frigidis generaliter, eo quòd est occultę naturę: maximè valet patientibus vitium in spiritualibus, venenum à corde declinat: arterias humectat & dilatat, contenta in pulmone sine molestia dissoluit, & ipsum vlceratum non obstante commotione consolidat sanguinem, mundificat, purgat choleram, & contenta in spiritualibus & ea mundata pręseruat à corruptione. Fluxus ventris à tota specie curat: apostema etiam in lateribus mirè sanat, potata ter à languente fit bona spes salutis de eo. De igne verò est mirabile: quia valet ad omnia, sicut oleum seu aer, & quòd plus est, facit de sene iuuenem, & de mortuo viuum: hoc intelligo, quòd si hora mortis detur de hoc igne tantum quantum grani tritici distemperatum cum vino, ad hoc vt guttur transeat, reuiuificat ipsum & ingreditur cor & calefacit, & subitò expellit prauos humores & annihilat, & deponit venenum & viuificat calorem hepatis naturalem: & visum fuit miraculum de hoc igne apud dominum comitem Fauiensem, qui quasi mortuus iacuit: & statim postquam hanc medicinam sumpsit, confitebatur omne delictum suum cum multa contritione, & post horam expirauit, & apudque plures alios sum expertus: & si senex vtatur de hoc igne in valde modica quantitate cum aqua auri tollit à se ægritudinem senectutis, ita quòd cor iuuenile posidebit: & ideo vocatur hic ignis elixir vitę, & si senex vtatur isto igne in modica quantitate subleuat senectutem exhilarando cor. Et scias quòd sanguis, à quo debes extrahere quatuor elemẽta, debet esse sanguis hominis sani ætatis infrà viginti & octo annos non putrefactus. Scias etiam, quòd si elementa secundariò sublimata fuerint, meliora erunt, & si tertiò fuerint distillata, optima erunt: quia homo viuere poterit vsque ad periodum vltimum suæ vitæ absque infirmitate aliqua, si ipso vtatur omni die vel altero ipsorum.

EX ALBERTO MAGNO.

Albertus Magnus in libro de Animalibus. libro 22, tractatu secundo, cap. 4, scilicet de animalibus quadrupedibus incipientibus à litera c. Dicunt autem, quòd abortiuum cerui intra vterum maternum occisi multum valet contra venenum. Albertus Magnus in libro de Mineralibus, libro secundo, tractatu 2, scilicet de Lapidum nominibus & virtutibus. Adamas lapis, est durissimus, parum crystallo obscurior, coloris tamen lucidi fulgentis &c. Hic lapis quando magneti superponitur, ligat magnetem, & non permittit eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ferrum trahere, maior autem virtus eius est in auro vel argẽto vel chalybe. Dicuntq́ magistri, quòd lacerto sinistro alligatus valet contra hostes & insaniam & indomitas bestias & feros homines, & contra iniurias & rixas & contra venena & incursus phantasmatum & incuborum & succuborum. Agathes, seu achates lapis est &c. quartum genus Indicum & varium, quasi sanguineis guttis sit respersum, visum fouet, & valet contra sitim & venenum: cum autem accenditur odoriferum est valde. Amandinus gemma est coloris varij: dicit autem Euates, quod venenum omne aut extinguit aut reprimit &c. Carbunculus, qui Gręcè anthrax, à non multis rubinus vocatur, lapis perlucidissimus est & solidissimus, habens se ad alios lapides, sicut aurum ad cætera metalla. Hic solus, omnium aliorum lapidum virtutes habere dicitur. Specialis tamen effectus eius, est venenum aereum & vaporosum fugare: & quando verè bonus est, lucet in tenebris sicut carbo. Diamon fertur quidam lapis dęmonis vocari bicolor, vt arcus dæmonis, qui iris vocatur. Et conferre hunc dicunt febricitantibus & venenosa pellere, & tutum viatorem reddere. Est autem diamon dictus, quod Græcè intellectum vel stellam claram scintillantem sonat. Heliotropia, aliàs helitropia, est lapis viridis ferè smaragdo similis, respersus sanguineis guttis &c. dicitur autem reddere hominem bonæ famæ & incolumẽ & longæ vitæ, & contra fluxum sanguinis & venena valere. Hyacinthorum duo sunt genera, aquaticus, videlicet, & sapphirinus. Aquaticus autem est flauus albescens, ac si peruium aquæ de sub flauo perspicuo erumpat & superare contendat, & hic est vilior, & inuenitur in isto genere rubeus aquescẽs in quo etiam superat peruietas aquæ. Sapphirinus autem est flauus valde perlucidus, quasi nihil habens aqueitatis: & hic est melior &c. In ligaturis autem physicis est vsus eius, quòd collo suspensus vel digito gestatus tutum reddit peregrinum & gratum hostibus, & est cõtra pestiferas regiones. Et expertũ est quòd somnum prouocat propter suam frigidam complexionem. Sapphirinus tamẽ hoc specialiter habere dicitur, quòd est virtus eius contra toxicum. Aiunt etiã quòd confert diuitias & naturale ingenium bonum & læticiam. In epistola Aesculapij cuiusdam philosophi ad Octauianum Augustum fertur, quòd aliquod venenum est tantæ frigiditatis quòd cor hominis illo veneno interempti conseruat ab igne, & si cor ad ignem ponatur tandiu, quòd in lapide oppresi conuertatur lapis ille, vocatur pyrophilus ab igne, vocatur etiam humanus à materia. Pretiosus autem esse dicitur: eo quòd victores facit reges & à veneno conseruat &c. In colore autem rubet hic lapis candorem habens admistum.

EX GILBERTO ANGLICO.

Gilbertus Anglicus in suo Compendio medicinæ lib. 7. cap. de Cura veneni assumpti per os. Septem autem sunt herbæ, quæ dicuntur æquipollere theriacę, scilicet herba perforata, id est hypericon, seu herba sancti Ioannis, vincetoxicum, id est antipharmacum, enula, raphanus, dictamus, aristolochia longa & rotunda, & lactucella: similiter cornu ceruinum combustum, venenum destruit. Lac autem asinę multum valet contra venenum. Similiter os de corde cerui, similiter testiculi vrsini & arietini comesti &c. Petrus Hispanus in Thesauro pauperum, cap. de Anthrace & veneno. Testa oui plena de succo acrimonię data potui, statim tollit omne venenum: hoc ego, & cum mira facilitate morsus serpentum & aliorum animalium venenosorum sanat. expertum. Item succus vel herba cocta, vel radix vel puluis tormentillę potatus, statim facit exire omne venenum: certum est & expertum.

EX IO. GADESDEN.

Ioannes Gadesden in Rosario libro ij. cap. vlti. particula de Cura veneni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Grana iuniperi, sunt medicina contra venena, cui non est par, & morsum serpentis curant. Item succus vel herba vel radix tormentillæ vel puluis eius potatus, facit exire venenũ quodcunque in tantum quòd datus canibus curat morsus animalium venenosorum. Idem facit pimpinella, quę habet florem rubeũ, & crescit inter blada. Item testa oui plena succo agrimoniæ data potui, statim expellit venenum per os potenter: & cum multa facilitate morsus serpẽtum & aliorum animalium venenosorum curat. Modus meus est dare puluerem talem ad pręseruandum, sicut firmiter dedi. ℞. Pimpinellæ, radicum tormentillæ, cinnamomi an. ʒ. s. ligni aloes, macis an. ʒ. i. granorum iuniperi ʒ. ij. fiat puluis. Et si non sit multum delicatus ponatur gentianæ ʒ. i. & tunc valet contra omne venenũ pręseruando & curando & hoc in principio, & detur cum decoctione boraginis, & voco eum puluerem iuniperinũ, & post detur diamargariton vel lętitia Galeni: & sic pręseruatur optime. Postquàm aliquis assumpsit venenum omni verecundia postposita, statim euomat quantum poterit cum oleo cõmuni antiquo, vel cũ oleo de nucibus: quod speciale est, sicut nuces sunt. Aut accipiat butyrum & lac & oleum multum, si vult leuiter euomere, & euomat cum penna vel cum digitis positis in gutture, vel cum succo mediani corticis sambuci, vel cum succo raphani vel sic. ℞. Baccas lauri, ireos, terram sigillatam, si inueniatur an. & confice cum oleo, & da potui, & faciet euomere venenum cum impetu. Et dato quòd non vomerit adhuc motus ille laboriosus trahet venenum de corde. Si venenum descenderit quod scitur: quia non eructat neque abominatur, & per torsiones & puncturas in fundo stomachi & intestinis, fiat tunc clysteria fortia attrahentia deorsum; & ponantur ibi hieralogodion, & hiera Ruffini, & ruta & oleum laurinum, calendula, agrimonia, dictamus, serpyllum & centaurea, quia ista seorsum & coniunctim valent contra venena. Et sumat patiens bolum Armenicum, & fricetur totũ corpus: & caueat sibi à somno omnino quantum poterit. Et si consideret quòd venenum sit frigidum, sumat allia: quia sunt theriaca rusticorum, & sumat vinũ odoriferum, clarum, lucidum, subtile, aliqualiter declinans ad citrinitatẽ vel rubedinem mediocrem, seu aliqualiter antiquum non tamen nimis. Et si venenum sit calidum sumat coriandrum & caphuram, vel si fuerit de illis quę interficiũt à tota specie sumat theriacam. Cura veneni, vt dictum est, est dare ad potandum aquam tepidam, & oleum vsque ad repletionem vel aquam decoctionis anethi cum melle, nitro vel sale, vel decoctionem butyri cum sale vel semine pastinacæ, & hoc vice post vicem vomere, & vẽtrem cum clysteri soluere est medicina. Item stercus galli cum velocitate prouocat vomitum: detur ergo cum vrina seruata per aliquot dies & est certissimum: & mundificato stomacho per dies tres detur theriaca magna cum decoctione rutæ, castorei, saluiæ ad pondus ʒ. ij. bis vel ter in die & in lecto bene coopertus iaceat, & tunc sudet: & vtatur diæta tenui faciente ad consumptionem veneni. Et est regula, quòd in prima die veneni somnus est prohibendus: quia venenum in somno plus penetrat. Quarta autem die particularibus conuenientibus extrahatur parum de sanguine, & alio die fiat balneum, vt exeant superfluitates ad exteriora: vnde si patiens iaceat inuolutus in corio taurino, recenti, calido optimẽ valet, & attrahit venenum ad exteriora: & ista est quasi cura generalis, tamen specialior quàm prima. Adhuc notandum quòd istæ septem herbæ dicuntur valere, herba perforata, vincetoxicũ, enula, raphanus, dictamus, cornu cerui cõbustum, aristolochia longa & rotunda. item succus buglossæ clarificatus, pellit omne venenum à corde.

EX PETRO APONENSE.

Petrus Aponensis in suo tractatu de Venenis, cap. 4. Si dubitatum fuerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

de veneno, cuius fuerit speciei: tunc statim butyrum cum aqua calida simul dissolutum bibatur & cogatur euomere, & post vomitum cum butyro iterum vomere cogatur & aqua mellis: & mundificato stomacho statim theriaca magna exhibeatur cum decoctione vini in quo bullitæ sint radices dictami, & sit theriaca ʒ. ij. & in vinum ℥. ij. & non comedat vsque ad septem horas: & tunc nutriatur rebus vnctuosis & ficubus & vuis passis & auellanis & iure gallinæ pinguissimæ vel agni annualis vel hœdi. Si verò adhuc morsus vel dolor sentitur clystere initiatur factum cum aqua mellis dissoluta cum adipe anatis vel gallinæ, & proiecto clysteri iterum clysterizetur cum lacte ouino calido, quo proiecto cibetur iure supradicto. Si verò adhuc morsus vel dolor in stomacho vel intestinis remanserit, tunc modicum balsami dissoluti in huius lactis recentis cyatho vno detur in potu: hæc enim liberant venenatos si cito exhibentur. Septem sunt herbæ quarum cuilibet natura vniuersalis, cuius interest speciem cuiuslibet planetæ sigillare & specifica virtute dotare non à complexione elementari, quia calida vel frigida, vel quia sicca vel humida: sed quia talis à natura vel stella mediante sic dotata, donauit virtutem liberandi à venenosis cibis & potibus & letali veneno & venenoso vulnere siue morsu. Prima istarum est hypericon, quæ alio nomine dicitur herba perforata, secunda est vincetoxicū, tertia enula, quarta raphanus, quinta dictamus, sexta aristolochia longa & rotunda, septima lactucella, quarum vnaquæque dicitur æquipollere theriacæ, ita vt vulneribus venenosis succus alicuius prædictarum datus in potu vulnera veneno infecta purget & sanet: & per istum modum omnes antiqui talia curabant vulnera antequam theriacę haberent noticiam. Morsus verò ab animalibus venenosis curat quælibet prędictarum theriacæ more, loco superposita: venena verò bibita curat puluis factus ex qualibet prædictarum & datus in potu cum vino vel aqua mellita: & lac asinæ comestum prohibet virtutē profundandi veneni, ita quòd in quocunque prandio vel cœna asininum lac fuerit bibitum vel comestum, nullum præter napellum possit nocere venenum.

Guilielmus de Varignana in sua Practica, sermone quarto, tractatu 2, cap. 1, scilicet de Cura cuiuslibet veneni assumpti in vniuersali. Grana lauri sunt theriaca omnibus venenis bibitis & omnia cerebella comesta omnibus venenis conferunt.

De quid nominis Theriacæ & Mithridati, & de ueris descriptionibus theriacæ & mithridati, & de uerificationibus dictarum descriptionum, & de modis construendi theriacam & mithridatum, & de modis conseruandi, & de erroribus qui in earum constructionibus communiter committuntur, & de modis quibus theriaca & mithridatum contra uenena conferunt, & de causis propter quas theriaca & mithridatū exhibentur in modica quantitate, & de causis propter quas theriaca & mithridatum nociua sunt infantibus, senibus uerò utilia, & de quid nominis bezaar & quantitate eius. Cap. X.

QVoniam Theriaca & Mithridatum sunt de nobilioribus & excellentioribus & vtilioribus medicinis compositis quæ vnquam inuentæ fuerint, reperiaturque non parua diuersitas inter famosos auctores in descriptionibus prędictarum: perquisiui solerti studio ac solenni diligentia omnes famosos ac illustres auctores ipsas describentes, vt inuenire possem veram descriptionem theriacæ Andromachi: quam pręeligendam Auicēna pręsertim consulit, & veram Mithridati descriptionem qua vsus est rex Mithridates. Quas equidem, vt reor, inuentas indubiè inserui in pręsenti cap. ostendens errores, qui in earum compositionibns communiter cōmittuntur, vt ipsis debito modo constructis, ineffabiles earum laudes ab auctoribus positę effectibus comprobētur. Quid nominis theriacæ & mithridati. Dico igitur quòd theriaca potest primo modo dici, quasi therij caro, quoniam in ipsa ponitur caro therij, id est serpentis fœminę taliter nominati, quę etiam vipera & echidna ab auctoribus

sibus nuncupatur, propter quam pręcipuè carnem theriaca ponitur valere contra venena, pręsertim animalium venenosorum: secūdo modo potest dici theriaca à tyros Gręcè, Latinè fortis: est nanq; fortis & validissima medicina pręsertim contra venena. Tertio modo potest dici tyriaca iuxta Albucasim, quarta particula Azarauij, cap. 5, auctoritate Vnaym filij Isaac à tyria & ca: tyria enim Gręcè secundum ipsum dicuntur, quęcunq; potenter subueniunt potioni animalium venenosorum, ca verò Gręcè dicuntur, quęcunq; conferentia medicinis venenosis: vnde tyriaca idem est quod potenter subueniens potioni animalium venenosorum & conferens medicinis venenosis. Quartò modo potest dici theriaca iuxta Haliabatem decimo Practicę, cap. de Theriacę vtilitatibus & probatione eius à trahendo. Trahit etenim theriaca ad se venena. Theriaca tamen prius dicitur primo modo: quia illo modo secernitur ab omni alia medicina siue simplici siue composita. Non sic verò alijs tribus modis, imo quolibet aliorum trium modorū possunt plurimę alię medicinę, tam simplices quàm compositę nominari theriaca, & sic de facto ab auctoribus nominantur. Mithridatum autem à Mithridate rege dicitur, qui ipsum construi primò fecit & primitus eo ad euitandum venenorum insidias vsus est.

Descriptio vera theriacę Andromaahi.

Descriptio vera theriacæ Andromachi est hæc. ℞. Trochiscorum scillæ, aur. xlviij. trochiscorum viperę, trochisc. adaracaron, piperis nigri, opij an. aur. xxiiij. cinnamomi, rosarum, seminis napi syluestris rotundi, scorodi, radicis lilij cœlestis, id est ireos, agarici, succi liquiritiæ, olei balsami an. aur. xij. myrrhę, croci, zingiberis, reubarbari, quinq; folij radicis, calamenthi montani, prasij, petroselini, id est seminis eius, stœcados, costi, piperis albi, macropiperis, pulegij Indi, thuris masculi, floris squinanthi, gummi albotin, id est gummi arboris, grani viridis seu terebenthinę, casssię ligneę nigrę, spicę nardi, polij an. aur. vi. styracis liquidę, seminis apij, siseleos, ameos, chamędryos, chamępityos, succi hypocistidos, spicę celticę, seu Romanę, folij Indi, gentianæ, seminis fœniculi, terræ sigillatæ, colcotar, id est vnius speciei vitrioli mineralis adusti, amomi, acori, nasturtij albi, carpobalsami, hyperici, valerianę, gummi Arabici, cordumeni, anisi, acatiæ, dauci, id est seminis pastinacæ syluestris, bdellij subalbidi an. aur. iiij. bezaard, id est galbani, asphalti, opopanacis, centaureæ minoris, aristolochiæ rotundæ, castorei, serapini an. aur. ij. mellis lib. x. vini odoriferi antiqui, id est vini odoriferi cocti, seu careni trium annorum vel circa, kistit ij. id est lib. iij. liquefiant quæ de eis liquescunt & infundantur quæ infunduntur, & terantur sicca & cribellentur & conficiantur cum melle. Et ponantur in vase vitreato, aut aliquo de infra scribendis in modo conseruandi theriacam: & non impleatur vas vt respiret medicina. Et omnes medicinę pręter mel & vinum sunt lxiiij. medicinę.

ARS trochiscorum scilliticorum ingredientium theriacam. Oportet vt eligatur de scillis humidis, illa quę est grauis, & non sit magna, id est non sit magna neq; parua, sed mediocris, & line eam cum fermento, id est pasta fermentata & assa eam in olla donec coquatur, aut in furno iam calefacto, & extracto cinere eius, aut in patella, super quem coquitur panis. Cum ergo extrahitur inde, sumantur exterius eius lenę, & teratur optimè & misceatur cum eo farina erui, id est orobi recēs secundum virtutem scillę & exitus eius. Andromachus verò miscebat cum vna parte scillę duas partes farinę, & alij, ęquali mensura. Cum ergo permista est scilla cum farina erui, id est orobi: tunc fac ex ea trochiscos subtiles, & inunge manus tuas cum facis illos trochiscos de viperis oleo rosaceo & exicca eos & cōserua sicut cōseruas trochiscos de viperis. Medici autem in tempore Auicennæ accipiebant scillæ partes duas & farinę par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tem vnam. Vera autem descriptio trochiscorum scillæ consilio Auicennę, vt prædixi, eligenda, hæc est. ℞. Scillæ supradicto modo præparatæ par. i. farinę orobi par. ij. fiant trochisci modo prædicto.

ARS trochiscorum de viperis seu de therijs ingredientium theriacam. Capiantur viperæ cum est finis Veris & incipit æstas: & si fuerit ver hyemale dimittantur vsque quo consequantur principia æstus: & viperæ quidem sunt serpentes habentes capita plana, quę sunt lata propriè apud propinquitatē colli minuti subtilis valde quorum caudę sunt curtę strepitum facientes & sonitum in incessu: & istis quidem trochiscis non conueniunt omnes viperæ, imò flauę & de flauis fœminæ, & earum signum est, quòd masculi in omni latere habent dentem vnum: & fœminę plures vno, id est duos: & oportet, vt alienentur cornutę & variæ & aspides decliues ad albedinem & non capiantur ex piscinis & litoribus fluuiorum & aquarum & marium, neque petrosæ: quoniam in eis sunt quercinæ facientes sitim, imò capiātur in loco longinquo ab humorositate & non capiantur illæ quæ sunt debilis motus imò eligantur illæ quę sunt velocis motus habentes caput eleuatum, & oportet vt non morentur cum capiuntur si posibile est, & abijciantur à parte capitis eius quatuor digiti: & similiter à parte caudæ ipsius & ani eius. Quòd si cucurrerit ex ea sanguis plurimus & fuerit motus eius in illa dispositione plurimus & mors ipsius tarda, tunc erit electa, & si fuerit parui motus & pauci sanguinis & velocis mortis, tunc erit mala: & de signis eius iterum est, vt sit motus eius velox & aspectus eius aspectus audaciæ & pręsumptionis & sit egresio fęcis eius ex postremo caudę ipsius: cumque mortua est, extrahantur viscera eius & propriè fel ipsius & abluatur cum aqua & sale ablutione exquisitisimè facta, deinde decoquatur in aqua & sale, & si cum ea fuerit anethum non erit malum in eo decoctione discoquente cum qua leuis fiat collectio eius carnis ab osse ipsius. Mundificetur ergo caro ab osse & proijciatur in mortario & teratur bene & pręcipiatur illi, qui facit illud, vt odoret oleum balsami & inungat ipsum super digitos: cum ergo contrita est, misceatur cum tortellis, & non eligatur super descriptionē Andromachi: deinde fiant ex ea trochisci minuti, subtiles & exiccentur in vmbra, & reponātur in repositorio: & oportet, vt non cadat super eos radius solis omnino neque ante exiccationem neque post ipsam: sol nanque destruit & spoliat eos à virtute appropriata carnibus viperarum interficiente venena, quę sunt ex morsione, rebibita. Vera igitur descriptio trochiscorum de viperis seu de therijs secundum Andromachum consilio Auicen. pręeligenda est hæc. ℞. Carnis viperarum fœminarum prædicto modo præparatarum competenter expressarum à iure suo & postea optimè in mortario trituratarum partem aliquā: panis albi parum fermentati cum modico salis bene cocti & exiccati nequaquam adusti facti de flore farinę frumenti optimi subtiliter puluerizati quantum sufficit ad trochiscorū formationem: qui equidem fiant modo pręscripto.

DESCRIPTIO trochiscorum andaracaron ingredientium theriacam. ℞. Corticum radicis darsesahan, id est aspalij, id est arboris granati syluestris, cuius fructus dicitur bel, id est secundum aliquos berberi, calami aromatici, costi, xylobalsami, asari, polij, amomi, mastichis, floris catulę albę, id est cotulæ fœtidę, valerianę omnium an. aur. vi. floris squinanthi, raued seni, id est reu de contrata seu prouincia seni, xylocasię, cinamomi an. aur. xx. spicæ Indicæ, folij an. aur. xvi. myrrhæ aur. xxiiij. croci orientalis aur. xij. terantur omnia & cribellentur, & cum vino redolente conficiantur, ex quibus informētur trochisci & siccentur in vmbra. Verificatio descriptionis suprascriptæ theriacę. Pro verificatione suprascriptę descriptionis theriacę, aduertendum quòd pręfatę theriacę descriptio, quę est vera & radicalis Andromachi, est prima theriacę descriptio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

descriptio posita ab Auicenna quinto Canone, cap. de Theriaca. vno tantùm excepto, videlicet quòd vbi in suprascripta theriacę descriptione ponitur pentaphyllon, id est radix pentaphyllon, in dicta theriacæ prima descriptione Auicennę ponitur centaurea, quod equidem existimo fuisse factũ, aut vitio translatoris, aut primi scriptoris, quod nempe patet: quia postea in dicta Auicennę descriptione theriacæ ponitur centaurea minor: & vbi in Auicẽnæ descriptione prædicta ponitur centaurea in descriptione theriacæ posita à Galeno in libro suo de Theriaca ad Pamphilum principem, & in alio suo libro de Theriaca ad Pisonem, ponitur radix pentaphyllon: & similiter ponitur ab Oribasio primo suarum Dynamidiarum, cap. de Confectione theriacæ valde probatæ, quæ recipit carnes viperæ: Et similiter à Rasi octauo Almansoris, cap. de Morsibus viperarum: Et ab Haliabate 10 Practicæ, cap. de Assignatione theriacæ Galeni ad Andromacho sumpta: & similiter à Cõstantino in Pantechni 10 Practicę cap. de Cõfectione theriacę Andromachi: Ab Andromacho verò in suo lib. de Theriaca: & à Ioãne Serapionis, septimo Breuiarij, cap. 8, in Descriptione alta, cõpleta, & nobili theriacę: & Albucasi quarta particula Azarauij, cap. 1, scilicet de Theriaca maiori. Et à Constantino in Pantechni 10. Practicę, cap. de Theriaca & eius inuentoribus ponitur pentaphyllon: Et à nullo pręfatorũ auctorum ponitur in prędicta theriacæ descriptione centaurea, nisi semel propè cõplementum descriptionis, sicut ponitur in pręscripta theriaca descriptione: quare ex pręfatorum illustriũ auctorũ mẽtibus liquidè constare potest, quòd in prima descriptione theriacę posita ab Auicẽna loco pręallegato error extitit in ponendo centauream: quinimo, vt posui, poni debet radix pẽtaphyllon.

Verificatio artis seu descriptionis trochiscorum scilliticorum theriacam ingredientium. Pro verificatione præscriptę artis seu descriptionis trochiscorũ scilliticorum theriacam ingredientium, aduertendum primò, quòd præfata descriptio est posita ab Auicenna quinto Canone, cap. de Arte trochiscorum scilliticorum: aduertendum secundò, quòd vera & radicalis descriptio trochiscorum scilliticorum secundum Andromachum, prout patet in suo lib. de Theriaca, & prout asserit esse Auicenna loco præallegato, est illa quæ recipit vnam partem scillæ & duas partes farinę orobi, & istam descriptionẽ pro constructione theriacæ consulo fiendam esse, pręsertim iuxta consilium Auicennę, vt suprà dixi. Galenus attamẽ in suo libro de Theriaca ad Pamphilum principem, cap. de Constructione paniculorum scilliticorũ, dicit de interiori parte scillę debere accipi ʒ. centum, & de farina orobi ʒ. xl, & permisceri simul & fieri trochiscos. In libro verò suo de Theriaca ad Pisonem, cap. de Cõstructione paniculorum scilliticorum, dicit debere accipi partes interiores scillę recentis non valde magnę assatæ in furno, vel in ollis in quibus panes coquuntur, & de farina orobi optima recenti: sicut asserit Democratem velle quod æquale, magnum verò diem velle accipi, medietatem & quintam partem. Andromachum autem dicit velle accipi duas quintas partes, sed dicit quòd id quod est ęquale est optimum. Rasis autem octauo Almansoris, cap. de Morsibus viperarum dicit pro constructione trochiscorum scilliticorum debere accipi de interiori parte scillę assatę modo prędicto, & quantum est medietas eius de farina orobi trita & cum subtilissimo panno cribellata: & postea debere teri & misceri, & aliquoties ex vino donec fuerit bene mista imbibi & formari trochiscos modo prędicto. Albucasis verò quarta particula Azarauij, cap. de Nominatione trochiscorum scilliticorum, dicit debere accipi de scilla assata modo prędicto, & de farina orobi quantum est medietas eius, & ex vino donec bene sint mista imbibi. Verificatio artis seu descriptionis trochiscorum, de viperis seu de therijs theriacam ingredientium.

PRO verificatione artis seu descriptionis trochiscorum, de viperis, seu de

therijs theriacam ingredientium: aduertendum primò quòd præfata ars siue descriptio prædictorum trochiscorum est posita ab Auicena quinto Canone, cap. de Arte trochiscorum de viperis, & est vera descriptio eorundem posita ab Andromacho in suo lib. de Theriaca. Aduertendum secundò, quòd vltra prædicta signa posita ab Auicenna loco prœallegato ostendentia viperam seu therion conuenientem constructioni trochiscorum, de viperis seu therijs prędictorum theriacam ingredientium, prout asserunt Andromachus, Galenus & alij præclarissimi auctores, est aliud signum, videlicet quòd vipera habeat oculos rubeos: quoniam illud significat vehementiam caliditatis naturalis in ea & sanitatem corporis eius. Aduertendum tertiò, quòd vipera iuxta præfatos auctores antequam coquatur modo prædicto debet excoriari seu expoliari à pelle sua, siue à spolio suo: propterea quia in ipsa pelle seu spolio coadunantur superfluitates grossæ, quæ à vipera resolui non possunt. Et debet etiam proijci zirbus & pinguedo eius vltra omnia alia eius membra interiora, propterea quia ipse est velociter alterabilis & corruptibilis: quia nutritur nutrimento superfluo & immundo, & debet decoqui cum igne de carbonibus fortibus, quia cum illis fit decoctio magis vniformis quàm cum flamma, & debet decoqui in aqua dulci optima cum modico salis puri & anetho seu ramis eius, vt resoluatur ab ea venenum quod in ipsa remansit & confortetur seu vigoretur virtus eius resolutiua & mundificatiua. Aduertendum quartò, quòd iuxta famosos auctores, quando caro viperæ accipitur seu pōderatur pro trochiscis ex ipsa fiendis, ipsa debet prius competenter exprimi à iure. Aduertendum quintò, quòd panis conueniens constructioni prædictorum trochiscorum de viperis seu therijs iuxta prędictos auctores debet esse panis de simila, id est de flore farinæ frumenti optimi, & debet esse parum fermentatus cum modico salis & albus & bene coctus & exiccatus & nequaquam adustus. Aduertendum sextò, quòd Andromachus prout patet in suo libro de Theriaca non posuit determinatam panis mensuram ad construendum dictos trochiscos de viperis, sed ipse præfato eius libro & etiam Galenus in eius theriacę præallegatis libris, & auctores alij prœallegati volunt, quòd de pane prędicto ponatur quantitas conueniens seu sufficiens, seu moderata ad formationem dictorum trochiscorum. Magnus autem & Democrates, prout Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem asserit: Et Haliabas in Regali dispositione, decimo Practicę, cap. de Assignatione trochiscorū theriacę: Et Constantinus in Pantechni decimo Practicæ, cap. de Trochiscis theriacæ, volunt quòd quantitas panis sit ęqualis quantitati carnium. Rasis verò octauo Almansoris, cap. de Morsib us viperarum: Et Albucasis quarta particula Azarauij, cap. 2, scilicet de Nominatione trochiscorum de viperis, volunt quòd quantitas panis sit quarta pars quantitatis carnis. Ego autem laudo iuxta consilium Auicennæ, quòd pręfati trochisci fiant, prout dixi Andromachum voluisse.

PRO verificatione descriptionis trochiscorum andaracaron theriacam ingredientium. Aduertendum primò, quòd prædicta descriptio punctualiter ponitur à Rasi octauo Almansoris, cap. de Morsibus viperarum, quam credo esse radicalem descriptionem Andromachi, quanuis aliqualiter differat à descriptione prędictorum trochiscorum posita in eius libro de Theriaca, quod existimo fuisse factum vitio scribentium. Differt autem suprascripta dictorū trochiscorum descriptio, ab illa Rasis solùm in isto: quia vbi ego dixi in dicta descriptione corticis radicis darsesahan seu aspalij in descriptione Rasis dicitur darsesahan, sed debet sic intelligi: quia Galenus in supradictis suis duobus libris de Theriaca in descriptione trochiscorum andaracaron in loco darsesahan ponit corticis radicis aspalij, id est darsesahan. Ioannes verò Serapionis septimo Breuiarij, cap. 8, in descriptione trochiscorum prædictorum: Et Auicenna

cenna in prima sui descriptione præfatorum trochiscorum: Et Andromachus in suo libro de Theriaca in descriptione dictorum trochiscorum ponunt loco darsesahan corticum radicum darsesahan. Quare considerans quòd dicti cortices efficaciores sunt ligno dicti arboris posui, vt præscripsi. Aduertendum secundò quòd viso quòd auctores omnes præallegati discordant in describendo pręfatos trochiscos andaracaron, minus tamen discordant à supradicta descriptione Rasis: idcirco ipsam præelegi, cõsiderata præsertim Rasis auctoritate. Aduertendum tertiò, quòd vbi in præfata descriptione trochiscorũ andaracaron ponitur à Rasi loco præallegato floris cotulæ albæ, à Gale. in lib. de Theriaca ad Pamphilum principẽ ponitur amaraci, quod idem est quod achauen. Ab Andromacho verò in lib. de Theriaca ponitur alachoen alba, id est achauen alba. Ab Albucasi aũt 4. particula Azarauij in nominatione trochiscorum andaracaron ponitur floris cotulę, id est vchuen albæ. Ab Auicen. verò 5. Canone in prima descriptione trochiscorũ andaracaron ponitur emerukię & est alachoen alba. In secũda eorũ descriptione ponitur achoen: in tertia aũt descriptione eorũdem ponitur amaraci, & est alachoen alba. Ab Halyabate verò in Regali dispositione, 10 Practicæ in asignatione prædictorũ trochiscorum vocatorũ ab ipso trochisci diacoralli ponitur achauen albæ. Ex quibus omnibus intuẽti ex pręfatorũ auctorũ mentibus liquidè patere potest, quòd in pręDictis trochiscis andaracarõ ponitur flos cotulæ albæ, & quòd cotula alba idẽ est quod amaracum & achauẽ seu vchuen seu alachoen & emerukię. Et quòd cotula non differt ab achauen, vt Simon Genuẽsis asseruit in Synonimis redarguẽs Constantinũ, putans quòd achauen sit matricaria & non cotula. Pro cuius equidem veritatis clariori noticia aduertendum est, quòd Dioscorid. in suo de Simplicibus cap. de Parthenion seu leucathemon aut maracho, id est achauen dicit, quòd ipsum habet folia coriandro similia, & flores in circuitu albos, & in medio est mellinum cum odore brumoso, & gustu amaro, virtus est illi calida, bibitum cum oxymelle phlegma & cholerã, sicut epithymũ deponit &c. Ex quo Simon Genuensis motus est ad dicendum, quòd parthenion seu amaracum seu achauen non est cotula: quia dicit cotulam non habere folia coriandro similia, cõcludens tamen quòd est matricaria. Galenus verò sexto de Simplici medicina cap. 28, determinans de amaraco dicit, quòd ipsum est virtus calefactiuæ & incisiuæ & omnium rheumatum siccatiuæ &c. Cap. verò 88. determinans de buphthalmo seu oculo bouino, id est cotula dicit, quòd ipsum nominatum est ita à floribus, qui videntur secundum figuram similari oculo bouis, secundum colorem verò simile est anthemidi, id est camomillæ: maius autem multo eis, id est floribus camomillæ est & acrius, & ob hoc magis diaphoreticum, vt & sanet duritіes admistum ceroto. Et hoc vltimũ Galeni cap. concordat cum cap. Dioscoridis de parthenion, quanuis Dioscorides adhuc alias sibi ascribat virtutes. Serapio autem in suo de Simplicibus, cap. de bihar, id est cotula, auctoritate Galeni concordat in omnibus huic vltimo Gale. cap. auctoritate verò Dioscoridis etiam concordat eius præfato cap. nisi quòd vbi Dioscorides dicit folia habet coriandro similia: Serapio auctoritate eius dicit stipitem habet mollem vel leuem, & folia similia folijs marathri, id est fœniculi. Rasis verò 21. Continentis, cap. 1, determinans de cotula maiori auctoritate Dioscoridis, dicit id quod dicit Dioscorides, cap. de Parthenion, auctoritate autem Galeni dicit id quod Galenus asserit, cap. de Amaraco, & dicit quòd est calida in tertio, & sicca in secundo. Et cap. 2. dicit, quòd de natura cotulæ, id est cotulæ albæ minoris est incidere & subtiliare humores grossos, & quòd succus eius assumptus cum vino prouocat menstrua &c. Et subdit. & hæc cotula quæ est alba est calida in tertio, & sicca in secundo: cotula verò maior &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

rubea incidit & subtiliat chymos &c. Auicen. autem secundo Canone, cap. de Vchuen, id est achauen seu amaraco dicit, Ex ea alia est alba & alia est citrina, sed alba est fortior, & est virgæ minutæ, super quam sunt flores alba habentes folia similes floribus maro acuti odoris & saporis, & est calida in tertio, sicca in secundo, & in reliquis virtutibus concordat cum Dioscoride, cap. de Parthenion, & cum Gale. cap. de Bupthalmo seu oculo bouino. Cap. verò de Bihar dicit: Bihar est illa, quæ nominatur keusen, scilicet oculus vaccæ: Rosa eius est citrini coloris rubea in medio grosior rosa camomillæ, calida est in secundo, sicca in primo. Halyabas verò in Regali dispositione, secũdo Practicæ, cap. de Floribus dicit, quòd flos achuane, id est achauen, est calidus & siccus in secundo gradu fortisque dissolutionis, & asimilatur suis habitudinibus camomillæ, nisi quòd fortius est actione, prodest asthmati & melãcholiæ &c. Cõstantinus aũt in Pantechni, secundo Practicæ cap. de Floribus dicit achauen, id est cotula fœtida, calida est & sicca in secundo gradu, & breuiter in eius virtutibus concordat cum Dioscoride, cap. de Parthenion, & cũ Gale. cap. de Buphthalmo seu oculo bouino. Ex quibus omnibus liquidè constare potest primò quòd ad minus duplex est cotula: quædam enim est alba habens flores albos in circuitu & interius citrinum siue mellinum, & hæc propriè est illa quę dicitur fœtida ab ore fœtido: quia hæc habet flores albos in circuitu & interius citrinum siue mellinum, & habet flores magnos ad similitudinẽ oculi vaccæ vel bouis, quamuis de huiusmodi specie fortè posset dici, secundum opinionem Simonis Genuensis esse matricariam quæ posset dici cotula non fœtida, & est satis verisimile: quia matricaria folia habet satis similia folijs coriandri, sicut dicit Dioscorides parthenion habere, & etiam quia auctores prædicti de matricaria sub proprio vocabulo nullam faciunt mentionem, cum tamen ipsa sit communis, & notabilis herba: quidam tamen dicunt ipsam esse speciem arthemisiæ, vt etiam ego credo, quędam verò est cotula citrina, & hæc habet flores in circuitu citrinos & in eorum medio sunt rubei. Secũdariò ex prædictis liquidè constare potest, quòd in trochiscis suprascriptis andaracaron ingreditur cotula fœtida, id est flos eius: quia eius flos in circuitu est albior flore matricariæ, & est etiam maior ipsa, propter quod magis asimilatur oculo bouis vel vaccę: & propter hanc causam, vt ęstimo, diutissimo tẽpore consuetũ est hîc Venetijs per omnes apothecarios poni in præfatis trochiscis flores cotulæ fœtidæ.

MODVS construendi theriacam. Pro modo debitè construendi theriacam aduertendum primò, quòd quodlibet ingrediens theriacam debet esse perfectum & optimum in sua specie: propter cuius equidem confirmationem Galenus in suo libro de Theriaca ad Pisonem, sic inquit. Consulo igitur, vt singulum eorum quæ in theriacę constructionem ponuntur, diligenter prius examinetur, & ita construas pharmacum: malitia enim alicuius vnius ex eis, corrumpit frequenter omnia. Aduertendum secundò quòd ad melius cõstruendum theriacam, bonum est ipsam construere cum eisdem omnino ponderibus quæ præmisi in præscripta constructione theriacę. Quod nempe auctoritate approbo & ratione: auctoritate quidem, quia auctoritate Auicen. quinto Canone summa prima, tractatu primo, cap. 1, scilicet de theriaca taliter inquientis: Et meum quidem consilium est, vt non moueant aliquid quod experimentum iuuatiuum inuenit. Fortasse enim illa cõplexio cum illo pondere est significans illud cuius iuuamentum inuenit experimentũ, & quòd quando ipsa mouetur à suo põdere non consequitur illam proprietatem, ratione verò sic, quia in magna valde quantitate ponẽdo mensurã mellis non maior est proportionabiliter illa quam prædixi in vera & radicali Andromachi descriptione, theriaca non posset bene debito construi artificio. In parua verò quantitate the-

riacæ virtus quæ longo tempore indiget antequam debitè fermentetur, non æquè bene cōseruari posset: & si ratio ista non sufficit, supple, potest auctoritas Auicen. prædicta. Aduertendum tertiò, quòd mel ponendum in cōstructione theriacæ non debet decoqui, sed tantùm ad ignem poni, quousq; eleuauerit spumam, & tunc ilico sine mora colari: aliter etenim non construi theriaca posset cum quantitate sola mellis in ipsius descriptione præmissa. Aduertendum quartò, quòd vinum odoriferum antiquum in theriaca ponendum, debet esse vinum dulce coctum, id est mustum ex vuis electis albis factum coctum vsq; ad consumptionem vnius tertiæ partis eius vel plus, quousq; habeat præfati mellis colati cōsistentiam, & debet esse trium annorum vel circa, quod equidem vult expresse Albucasis quarta particula Azarauij, cap. 1. inquiens debere sumi carenum vetus de tribus annis: & Halyabas decimo Practicæ, cap. de Theriacæ magnæ confectione, asserens debere poni vinum decoctum vetus odoris iocundi & saporis dulcis: Et Constantinus in Pantechni decimo practicæ, cap. de Theriaca magna & ipsius inuentoribus, asserens debere in theriaca poni sapam, & ratione probatur: quia tale vinum coctum habet ferè mellis liquidi consistentiam coadiuuantem mel ad receptionem specierum theriacam ingredientium quæ respectu mellis solius sunt nimiæ quantitatis, vt in quinto errore, qui in theriacæ constructione cōmuniter committitur infra patebit. Aduertendum quintò quòd melius tempus construendi theriacam, est tempus veris & tempus æstatis, quod probatur: quia theriaca iuxta mētes auctorum sex mensibus permanet, antequam perfectissimè commisceatur, quod equidem Albucasis quarta particula Azarauij, post descriptionem theriacæ & omnium trochiscorum ipsam ingrediētium, expresè innuit dicens, quòd post sex menses completur temperamentum theriacę, & fermentatio & ad minus post sex menses administrari potest: & quia, vt in præcedenti octauo & nono cap. ex auctorum mentibus patet, theriaca non verè seu propriè fermentatur, nisi post quintum vel septimum annum: idcirco Albucasis loco præallegato per temperamentum & fermentationem theriacæ intellexit perfectam ipsius cōmistionem. Probatur etiam quòd non fiat theriacæ perfecta cōmistio nisi post sextum mensem ex omnium auctorum mentibus volentium concorditer quòd theriaca ipsa non debet vllatenus administrari, nisi post sextum mensem. Clarum est autem quòd theriaca præfato veris, vel æstatis tempore constructa ob aeris caliditatem atq; temperiem sex futuris mensibus consecuturam melius & perfectius cōmiscebitur, non sic autem autumnali vel hyemali tempore propter frigus aeris consecuturum glacians seu constringens mel taliter quòd non potest fieri ita bona theriacæ commistio. Aduertendum sextò, quòd modus perfectus construendi theriacam est iste: Accipiatur opium & manibus in minutissimas separetur partes & ponatur in vase vitreo seu vitreato, vel argenteo, seu argentato vel aureo seu aurato, vel stagneo seu stagnato bene cooperto cum modico vini theriacam ingredientis tanto vt liquefieri posit. Accipiatur etiam scorodon, & in aliquo ex prędictis vasis vel marmoreo bene polito perfectè pistetur, & cum modico vini theriacam ingredientis perfectè cōmisceatur, & optimè cooperiatur. Accipiatur etiam succus liquiritiæ & hypocistidos, & acatia, & subtilissimè incidantur, & postea in aliquo ex supradictis vasis bene cooperto infuso modico vini theriacam ingrediētis tanto, vt liquefieri posint, bene cōmisceantur. Accipiatur etiam myrrha & olibanum & gummi Arabicum trita, & bdellium & galbanum & opopanacum & serapinum subtiliter incisa, & omnia insimul in aliquo ex præfatis vasis bene obturato ponantur cum tanto vini theriacam ingredientis quod dissolui posint, Accipiantur etiam styrax liquida & gummi albotin,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

seu terebinthina & cum modico vini theriacam ingredientis optimè commiscantur, vt bene liquefieri & dissolui possint, & similiter ponantur in aliquo ex prædictis vasis perfectè obturato. Accipiantur etiam terra sigillata & colcotar adustum, & subtilissimè terantur, & postea super lapide bene polito perfectè macinentur cum modico vini præscripti. Accipiatur etiam asphaltum & bene teratur: & postea similiter cum modico vini supradicti super lapide bene polito optimè macinetur, & postea insimul cum terra sigillata & colcotar adusto consimiliter macinatis ponatur in aliquo ex prædictis vasis bene postea obturato. Accipiatur etiam agaricus, & infundatur in modico prędicti vini in aliquo ex prædictis vasis, ne ipse non infusus, dum tereretur, pro parte resolueretur in fumum. Accipiatur etiam crocus & super charta modicum calefiat, vt teri competenter possit, & postea in aliquo ex prædictis vasis optimè obturato cum modico præfati vini infusus ponatur, vt melius dissolui, & consequenter melius colorare possit. Hæc autem omnia prædicta taliter infusa in prædictis vasis permaneant optimè obturata tribus diebus & tribus noctibus. Cæteræ verò species theriacam ingredientes simul cum supradictis croco & agarico infusis subtilissimè puluerizentur, & per spissum tamisium transmittantur, postmodum vero melli colato theriacam ingredienti posito in aliquo ex suprascriptis vasis tepido paulatim paulatim imponantur species prædictæ subtilissimè puluerizatæ, semper optimè permiscendo: postea verò consimiliter paulatim superponatur opium optimè manibus liquefactum, & si expedit, bene pistatum & conquassatum semper optimè commiscendo, postea consimiliter superponatur allium bene pistatum & dissolutum semper optimè commiscendo, postea similiter superponantur succus liquiritiæ, hypocistidos & acatia, optimè, vt dixi, de opio liquefacta & dissoluta semper in omni paulatina eorum superpositione optimè commiscendo. Postea verò styrax liquida & terebinthina optimè liquefacta, paulatine superponantur, semper optimè commiscendo. Postea consimiliter paulatine superponantur terra sigillata & colcotar adustum & asphaltum bene dissoluta continuè optimè commiscendo: postmodum accipiantur omnes gummæ, videlicet myrrha, olibanum, gummi Arabicum, bdellium, galbanum, opopanacum & serapinum: & vt melius dissoluantur, calefiant aliqualiter super ignem ipsas bene commiscendo, & statim cum calefactæ fuerint eas per petiam lineam mundam colando & exprimendo, ita quòd nihil ex eis remaneat, nisi superfluum gummis ipsis commistum. Et sic colatæ paulatine paulatine superponantur semper optimè commiscendo, vltimò verò balsamum consimiliter paulatine superaddatur semper optimè commiscendo. Aduertendum septimò, quòd vas in quo theriaca construitur debet esse capax ferè dupli eius quod ipsa est: quoniam aliter non posset bene fieri ipsius perfecta cõmistio. Opportunum est enim, vt prædixi, quòd in construendo theriacam ipsa persæpe fortiter & optimè commisceatur.

MODVS conseruandi theriacam. Modus autem conseruandi theriacam, est iste: primo nanque die post constructionem eius, dimittenda est in vase, in quo ipsa constructa fuit cooperta, cum panno lineo raro: postea verò aut dimittenda est in vase in quo ipsa constructa fuit congruo, vt supra dixi, habente coopertorium ipsum vas bene obturans atque sigillans, aut in alio vase consimili, videlicet aureo, vel aurato, argenteo vel argentato, stagneo vel stagnato, vitreo vel vitreato vel marmoreo, seu de alabastro bene polito habente coopertorium os ipsius perfectè obturans atque sigillans, factum ex materia consimili ipsius vasis, aut alicuius alterius vasis ex prænarratis. Et debet esse tantæ capacitatis quòd ad minus tertia ipsius pars

permaneat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

permaneat vacua, vt ipsa theriaca debitè permisceri & bullire possit. Et non debet esse vas de ære neque de plumbo: quoniam quodlibet prædictorum continet veneni naturam, quam consequenter theriacæ diu in ipso permanenti & bullienti aliqualiter communicare posset. Nec debet esse de ferro: quoniam pars vasis, quæ vacua remaneret, posset fieri æruginosa, & illa ærugo, propter permistionem theriacæ opportunam, & ipsius theriacæ ebullitionem cōmunicare posset ipsi theriacæ aliquid de venenosa natura sua. Nec debet esse de orichalco: quoniam ipsum principaliter fit ex ære. Nec debet esse de cupro: quoniam ipsum fit ex parte æris. Nec debet esse de peltro: quoniam ipsum componitur ex parte plumbi. Nec debet esse de ligno: quoniam ex diuturna theriacæ in ipso mora & ebullitione exiccaretur de melle & vino theriacam ingredientibus propter insensibilem eorum subtilium partiū transpirationem per ipsius ligni porositates, propter quod ipsa non bene conseruaretur. Posset tamen esse vas de ære purissimo, & de orichalco purissimo optimè auratis siue argentatis siue stagnatis. Et similiter posset esse de ferro stagnato perfectè. Et generaliter vas præfatum debet esse de materia nulla tenus transpirante, neque potente communicare contento aliquam malam vllatenus qualitatem. Et primo mense omni die bis, videlicet manè & sero per mediam horam, vel circa theriaca ipsa est fortiter agitanda & commiscenda, & semper postea suo coopertorio obturanda ac sigillanda. Secundo autem mense omni capite quatuor dierum semel theriaca ipsa est per mediam horam similiter bene agitanda & commiscenda. Tertio verò mense omni capite septem dierum semel ipsa, est consimiliter commiscenda. Quarto autem mense omni capite decem dierum, semel similiter per mediam horam est permiscenda. Quinto verò mense consimiliter in quindecim dierum capite est commiscenda. In capite autem sexti mensis similiter semel per mediam horam est permiscenda. Postmodum verò tanquam perfectè cōmista dimittenda est optimè obturata, aliquando tamē in temporis processu, cum opportunum videretur præcipuè propter ebulitionem ipsius tempore caumatis factam, non inconuenit ipsam aliqualiter permiscere.

ERRORES qui in theriacę constructione communiter committuntur.

Errores qui in theriacæ constructione communiter committuntur, sunt septem: quorum equidem primus est, quòd trochisci de viperis, qui communiter in theriaca ponuntur, non continent in se carnes viperarum, quæ sunt ferè basis in vigore theriacæ, vnde ipsa theriaca secūdum vnum modum quid nominis, nomen assumpsit.

Secundus error est, quòd in theriaca non communiter ponitur balsamum, sed loco eius ponitur oleum balsaminum artificialiter factum ex multis: de quo Andromachus, Galenus, & cæteri famosissimi auctores minimè intellexerunt: & licet Andromachus, & Auicenna, & Ioannes Serapionis in eorum theriacæ descriptionibus ponant oleum balsami, ipsi non intelligunt de illo oleo balsamino, sed de vero & purissimo balsamo: prout clarissimè patet per Galenum, Albucasim, Rasim & alios auctores ponentes in theriacæ descriptionibus balsamum, & non oleum balsaminum neque oleum balsami. Si tamen in theriacæ constructione propter penuriam veri & perfecti balsami, quod est lacrimum arboris eius, poneretur loco eius oleum, in quo positi essent palmites arboris balsami recenter abscisi in principio veris pistati prius in pila, siue in mortario lapideo, postea verò renouati, quod oleum postmodum staret ad solem quadraginta diebus, vel bulliret ad ignem in duplici vase, prout ponit Ioannes Mesue in suo Antidotario, Tractatu de Oleis, non esset nimis inconueniens. Tertius error est, quòd in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

theriaca non ponitur cõmuniter gummi albotin, id est terebinthina, imo loco eius ponitur resina laricis, quę equidem non modicum differt à theriaca. Et in huiusmodi quidem falsę terebinthinę vsu non solùm in cõstructione theriacę: quinimo & in quocunq; alio terebinthinę vsu, medici non tantùm ignari, imo valentissimi ac famosissimi cõmuniter errant, ponentes resinam laricis pro terebinthina, non aduertentes bene quę à famosis auctoribus pro noticia quidditatis terebenthinæ scribũtur: prout liquidè ac diffusè patet in tractatu quem feci de Virtutibus resinarum, & præcipuè terebinthinæ, & de cõmuni errore circa ipsam: prout etenim clarissimè ex illustrium auctorum mentibus cõstat. Terebinthina, est resina terebinthi, seu arboris grani viridis: quæ quidem arbor Arabicè dicitur Boton propriè, & aliquando licet impropriè dicitur botin & aliquando albotin, & aliquando botanus. Et hæc quidem arbor, est species lentisci, iuxta præcipuè Albucasim 12 particula Azarauij, cap. 1, quæ nempe arbor circa ramos in paruis racemis producit pro eius fructu grana viridia, quæ cum maturescunt rubefiunt, in fine ad nigredinem tendentia, dulcedine aliquali ac stiptica virtute participantia, ex quibus sicut ex oliuis exprimitur oleum, quod omnium membrorum & præcipuè stomachi est valde confortatiuum, quod quàmpluries sum expertus. Arbor autem laricis ex qua antiqua existente perforata propè finem trunci parum supra suarum radicum initium emanat resina: qua quanuis falsè medici, vt prædixi, cõmuniter pro terebinthina vtuntur, nullum fructum prorsus profert, nec grana viridia, nec aliquid aliud: prout clarissimè sciui ab illis, qui circa nemora talium arborum vitam ducunt, & resinam ipsius laricis faciunt, & ipsam huc Venetias ad vendendum portant. Quartus error est quòd in theriaca non cõmuniter ponitur terra sigillata, sed loco eius cõmuniter ponitur ab illis, qui moderno tempore melius ipsam construunt, bolus Armenus, quem primò subtiliter puluerizant, postea optimè cum aqua permiscent, deinde residere permitttunt, postea proijciunt supernatantem aquam, & totum arenosum quod in fundo residet, medium verò postmodum aliqualiter conglutinari permittunt, quousq; sigilli impressionem suscipere possit, & tunc formellas ex eo faciunt ipsas sigillantes & in vmbra siccantes, quibus pro terra sigillata vtuntur. Clarum est autem per omnes auctores describentes terram sigillatam, quòd ipsa multum differt à bolo Armeno præparato modo præscripto. Quo circa in theriacæ constructione ponenda est vera terra sigillata: quam equidem Galenus nono, de Simplici medicina, cap. de Lemnia terra, siue terra sigillata, asserit inueniri in Lemno insula propè Hephœstiadem ciuitatem vnam existẽtem præfatæ insulæ versus orientalem partem in cacumine cuiusdam montis simili adusto secundum colorem, in quo nihil prorsus oritur, versus occidentalem verò partem eiusdem insulæ Lemni, est alia ciuitas, quę Mirena dicitur. Quam nempe terram sigillatam Galenus dicit præparari in prædicta Hephœstiade ciuitate modo, quo de bolo Armeno præscripsi. Quintus error, qui in theriacæ constructione cõmittitur, est quod in ipsa theriacæ constructione communiter ponitur multo plus mellis quàm debeat poni: quoniam cõmuniter pro duabus, vel ad plus pro tribus vncijs specierum ponitur vna libra mellis, & tamen secundum veram theriacæ descriptionem pro qualibet libra mellis deberent poni specierum theriacam ingredientium ℥. vij. extra iiij. ʒ. i. ℈. s. gra. ij. & tertia pars vnius gra. & quinta pars vnius tertij vnius grani: vt clarissimè patere potest cuilibet bene calculanti nominando species & omnia theriacam ingredientia pręter mel & vinũ. Sextus error est, quòd in theriacę constructione cõmuniter ponitur vinũ odoriferũ crudum: cum tamen, vt suprà dixi, in quarto aduertendo pro modo construendi theriacam vinum pręfatum ex mente auctorum debet esse vinum coctum

ctum, odoriferum, dulce, trium annorum, vel circa, propter rationem quam ibi prædixi. Septimus & vltimus error, qui in theriacæ constructione cōmuniter hîc præcipuè Venetijs cōmittitur, est quòd cōmuniter conficitur in vna vice multo maior theriacæ quantitas quàm fieri debeat, secundum veram & radicalem theriacæ Andromachi descriptionem, quod præsertim Auicen. quinto Canone, summa prima, tractatu 1, cap. 1, scilicet de Theriaca, expresè vituperat consulens, quòd non moueatur aliquid quod experimētum iuuatiuum inuenit: fortasse enim illa complexio cum illo pondere est significans illud, cuius iuuamentum inuenit experimentum, & quòd quando ipsa mouetur à suo pondere, non consequitur illam proprietatem.

DESCRIPTIO vera Mithridati. Descriptio vera Mithridati quod rex Mithridates construi primo fecit, & quo ipse ad euitandum venenorum insidias primitus vsus est, est hæc. ℞. Myrrhæ, croci, agarici, zingiberis, cinnamomi, dracanthi, id est vitrioli, seu cezi, seu chalchanti, quę idem sunt an. ʒ. x. spicę, olibani, alseis, & est nasturtium Babylonicum, squinanthi, xylobalsami, stœcados, siseleos, id est sileris montani, costi, chamæpityos, galbani, nebeset, id est terebinthinæ, macropiperis, id est piperis longi, succi barbæ hircinæ, id est, hypocistides, castorei, folij Indi, styracis, opopanacis an. ʒ. viij. casiæ, leucopiperis, id est piperis albi, melanopiperis, id est piperis nigri, hermodactylorum, polij, scorodon, id est dentium cæparum, allij syluestris, dauci, id est seminis pastinacæ syluestris, meliloti, gentianæ, olei balsami, id est balsami, carpobalsami, id est seminis balsami, trochiscorū cokion, bdellij an. ʒ. vij. rutæ ʒ. ij. ammoniaci, spicæ Romanæ, mastichis, gummi, id est gummi Arabici, petroselini, id est seminis petroselini, cordumeni, id est carui agrestis, seminis fœniculi an. ʒ. v. meu, anisi, acori, serapini, asari an. ʒ. iij. opij, rosarum rubearum, pulegij an. ʒ. v. phu, id est valerianæ, acatiæ, vmblici stinci, seminis hyperici an. ʒ. iiij. s. vini odoriferi antiqui: in quo infundantur ea quæ oportet infundi, mellis despumati quod sufficit, misceatur & seruetur & administretur post sex menses: & sit dosis sicut auellana, id est aur. i. cum eo quod est conueniens de potibus. Descriptio trochiscorum cokion ingredientium Mithridatum. Trochiscorum cokion ingredientium Mithridatum, descriptio hæc est. ℞. Passularum rubearum enucleatarum ʒ. iiij. glutinis albotin, id est terebinthinæ ʒ. xxiiij. squinanthi, myrrhæ an. ʒ. xij. cinamomi, bdellij subalbidi, blattæ bisantiæ, spicæ Romanæ, casiæ, id est casiæ ligneæ, meliloti, cyperi, baccarum lauri an. ʒ. iij. calami aromatici ʒ. viij. croci ʒ. i. bituminis Iudaici, id est asphalti ʒ. ij. s. liquefienda in vino veteri ponantur, donec liquida fiant: alia autem omnia trita & cribellata cum eis coniungantur, & cum melle despumato, quantum sufficit, commisceantur, & fiant trochisci.

VERIFICATIO descriptionis Mithridati suprascriptæ. Pro verificatione suprascriptæ descriptionis mithridati, aduertendum quòd præfata descriptio, est descriptio mithridati posita ab Auicen. quinto Canone, summa prima, tractatu primo: quæ equidem cæteris mithridati descriptionibus ab auctoribus positis completior mihi videtur: verùm in præscripta mithridati descriptione non ponitur post castorei melakion, sicut ponitur ab Auicenna: & hoc ideo quia, vt æstimo, melakion est nomen loci vel prouinciæ, ita vt sit sensus castorei melakion, id est castorei de illo loco, vel de illa prouincia: quoniam Rasis 8. Almansoris, cap. 1, & Albucasis quarta particula Azarauij: Et Ioannes Serapionis septimo Breuiarij: & Halyabas in Regali dispositione, decimo Practicæ: & Cōstantinus in Pantechni, decimo Practicæ, in eorum mithridati descriptionibus loco melakion nihil ponunt. Præterea Ioannes Serapionis loco prædicto in fine descriptionis mithridati descriptione cōmuni connumerans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

medicinas iuxta ipsius consuetudinem non computando vinum & mel, cum quibus conficitur mithridatum dicit, quòd summa medicinarum est lvi. & si melakion esset aliqua medicina mithridatum ingrediens, praeter alias positas ab Auicenna summa medicinarum esset lvij. Ex quo patet, quòd falsa est expositio translatoris Auicennae exponentis melakion, id est opij: quoniam postea propè finem descriptionis ponitur opium: palam est nanque, quòd in vna descriptione non debet poni idem bis, sub diuerso pondere: sicut poneretur si vera esset expositio translatoris. Verificatio descriptionis trochiscorum cokion ingredientium mithridatum. Pro verificatione descriptionis trochiscorum cokion ingredientium mithridatum, aduertendum primò, quòd descriptio suprascripta praefatorum trochiscorum, est descriptio posita ab Auicenna quinto Canone loco praeallegato: quam ipse ibidem asserit fuisse radicaliter sabor. Aduertendum secundò quòd praedicti trochisci cokion taliter ab Auicen. vocati à Rasi 8. Almansoris cap. 1. in descriptione mithridati, vocantur medicamen defusio: & in describendo praefatos trochiscos vocantur theriaca defusio. Ab Albucasi verò quarta particula Azarauij in descriptione mithridati similiter nominantur medicamen defusio: & in describendo ipsos trochiscos nominantur similiter theriaca defusio: à Ioãne autem Serapionis septimo Breuiarij in descriptione mithridati & in descriptione dictorum trochiscorum: Et similiter à Constantino in Pantechni, decimo Practicae, vocantur trochisci kokion: Ab Halyabate verò in Regali dispositione decimo Practicae, tractatu de Electuarijs in describendo mithridatum & praedictos trochiscos nominantur trochisci mefrimofersi. Et quanuis, vt praedixi, diuersimodè ab auctoribus nominentur, non attamen multũ differunt. Completior tamen eorum descriptio mihi videtur illa Auicennae quam supra scripsi.

MODVS construendi Mithridatum: & modus ipsum conseruandi. Modus equidem construendi mithridatum, & modus ipsum conseruandi, similis est omnino modo construendi & conseruandi theriacam. Et ideo pro istorum modorum completa noticia recurre superius ad modos construendi & conseruandi theriacam: veruntamen aduertendum, quòd in constructione mithridati, non est opportunum ponere vinum coctum, vt in theriaca opportunum esse praedixi: quia in mithridati constructione ab auctoribus, praeterquàm ab Halyabate non exprimitur determinata ingrediens quantitas mellis, sed dicitur quòd de ipso assumatur quantum sufficit. Halyabas autem mellis quantitatem exprimens asserit, quòd in mithridati constructione debet poni mel triplum ad species: sicut etiam ipse vult debere fieri in constructione cuiuscunque ferè alterius electuarij. Quare cum multo maior quantitas mellis ingrediatur mithridatum quàm theriacam, non est opportunum in mithridati cõstructione poni vinum coctum: & praecipuè cum praefati famosi auctores ipsum describentes asserant debere poni in eius constructione de vino odorifero antiquo, & nullus asserat debere poni de vino cocto: vti aliquos ponere praeostendi in constructione theriacae.

ERRORES qui in mithridati constructione cõmuniter committuntur: Errores qui in mithridati constructione cõmuniter committuntur, sunt tres. Quorum equidem primus est, quod in ipso non ponitur terebinthina, sed ponitur resina laricis, quae notabiliter differt à terebinthina: prout clarissimè praeostendi in tertio errore, qui in theriacae constructione cõmuniter perpetratur. Secundus error est, quòd in mithridati constructione communiter praecipuè hîc Venetijs, non ponitur balsamum, sed ponitur oleum balsaminum, quod maximè differt à balsamo. Et quanuis Ioannes Serapionis & Auicen. & Halyabas in mithridati descriptionibus ponant oleum balsami, ipsi tamẽ intelligunt verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

verum balsamum, quod lacrimũ arboris balsami, prout patet per Rasim octauo Almansoris, & Albucasim, quarta particula Azarauij, & Constantinum in Pantechni decimo Practicæ, ponentes in mithridati descriptionibus opobalsamum, quod est verum balsamum: sed sicut prædixi in secundo errore, qui communiter in theriacæ constructione cõmittitur non esset nimis inconueniens, quòd propter penuriam & paucitatem veri balsami poneretur loco eius in mithridati constructione oleum balsami factum, sicuti prædixi in secundo errore, qui communiter in theriacæ constructione committitur. Tertius error qui cõmuniter in mithridati constructione committitur est, quòd in ipso ponitur plus de melle quàm debeat poni: quia, vt prædixi, Halyabas vult pro qualibet libra mellis debere poni quatuor vncias specierum, & tamen communiter non ponuntur nisi duæ, vel ad plus tres vnciæ.

MODI quibus theriaca & mithridatum contra venena conferunt. Modi positi à prænominatis famosis auctoribus de theriaca & mithridato tractantibus, quibus ipsa contra venena conferunt, sunt principaliter tres: quorũ nempe primus est, quòd ipsa attrahunt ad se venena, seu venenosa, ex quorum attractione cor & cętera membra ab ipsorum offensione tuentur. Secundus modus est, quòd ipsa, scilicet theriaca & mithridatum venena seu venenosa ab ipsis attracta resoluunt siue consumunt. Tertius verò modus est, quòd ipsa expellunt à corpore venena seu venenosa. Pro quorum equidem trium iuuandi contra venena modorum euidentia: aduertendum est, quòd ex intentione auctorum & præcipuè Ioannis Serapionis, septimo Breuiarij, cap. 8, particula de Quæstione mirabili theriacæ, & iuuamentorum eius, & cap. x. particula de Sermone facto propter solutionem, quæ fit à medicina solutiua: & Auicenna 5. Canone, cap. de Qualitate compositionis, & cap. de Theriaca, & in suo de Viribus cordis, tractatu 2. cap. vlti. & secundo Canone, tractatu primo, cap. 4. Theriaca & per cõsequens etiam similiter mithridatum triplici principali particulari instrumento sunt operatiua. Primò quidem per complexionem suam elementarem resultantem ex virtutibus simplicium ipsa componentium verè vnam, dum sunt fermentata, hoc est, dum omnia simplicia ipsa componentia sunt corrupta, & reducta ad vnicam formam & non verè vnam, dum sunt fermentata, sed vnam per aggregationem: secundò verò per qualitatem occultã, seu proprietatem in ipsa inductam ab influxu supercœlesti simul cum forma eorum substantiali: tertiò autem per aggregatum ex complexione eorum elementari, & proprietate simul: ex quibus infero, quòd theriaca & mithridatum eorum elementari complexione calida simul & eorum proprietate venena ac venenosa attrahunt & attracta corrumpunt, consumunt siue resoluunt, & eorum admirabili proprietate cor & cętera membra confortant, ex quorum confortatione sequitur venenorum, ac venenosorũ expulsio. Qualiter autem theriaca & mithridatum, cum sint calida in secundo, confortant & per consequẽs ex descriptione medicinæ confortatiuæ cõplexionem temperant clarè ostendi in quæstione mea, qua quæsiui, vtrum theriaca confortatiua cordis à proprietate sit stupefactiua: veruntamen omnis laudabilis operatio à theriaca vel mithridato procedens amplius & perfectius perficitur ab eorum proprietate quàm ab eorum elementari complexione. In attrahendo autem venena seu venenosa, & ipsa consumendo seu resoluendo eorum proprietas coadiuuatur ab eorum elementari complexione. Inde per se verò confortando, & per consequens temperando complexionem, aliqualiter impeditur. Sicut enim ex descriptionibus medicinæ confortatiuæ patet per Auicẽnam secundo Canone, tractatu 1, cap. 4, & in suo de Viribus cordis, tractatu 2, cap. 1, Medicina confortatiua, est medicina temperatiua complexionis. Complexio verò elemen-

taris theriacæ, & mithridati, calida est & sicca, & per consequens complexionis distemperatiua: quare constat liquidè quod prædixi.

CAVSAE propter quas theriaca & mithridatum exhibentur in modica quãtitate. Causæ propter quas theriaca & mithridatum exhibentur in modica quantitate principaliter sunt duæ: quarum equidem prima est, quia tam theriaca quàm mithridatum per eius admirabilem proprietatem, est de maximè lætificantibus cor, propter quod si daretur in magna quantitate posset de per accidens sequi maxima spirituum resolutio, & consequẽter mors, sicut ex assumptione trium aureorum croci: prout asserit Auicen. secundo Canone, cap. de Croco: cuius maximæ lætificationis concurrit potissimè in causa theriacæ vel mithridati receptio facta fortior à natura, prout est expressè de mẽte Auicen, in suo de Viribus cordis, tractatu 2, cap. vltimo: propter quam quidem receptionem fortiorem factam à natura adiuuatur & augetur agendi proportio. Secunda verò causa quam assignant Galenus, quinto de Simplici medicina, cap. 9, & 10. & Serapio in suo de Simplici, sermone 4, cap. de Medicina liberatiua & custoditiua est, quia medicina habens virtutem alexiteriã seu alexipharmacam seu bezaarticam: quemadmodum habet theriaca & mithridatũ, est naturaliter media inter corpus patiens, & pharmacum venenosum lædens propter virtutem à componentibus derelictam, quæ equidem medicina sicut se habet ad corpus ita proportionabiliter se habet ad pharmacum deleterium, seu venenosum: quare tam theriaca quàm mithridatum existens istius modi medicina mediando ex sui natura inter corpus & pharmacum venenosum, & per consequens participando merito aliquorum suorum componentium venenosorum aliquali venenositate lædit notabiliter, si detur in nimia quantitate. Et ob hanc causam theriaca & mithridatum sunt exhibenda in minori quantitate corpori sano, seu tẽperato quàm corpori venenato: propterea quia non reperiens venenum, nec aliquid venenositate participans consumit de iuuatiuo, præcipuè si detur in quantitate magna, quemadmodum medicinæ laxatiuę faciunt non reperientes humorem eis appropriatum. Et hoc operantur theriaca & mithridatum solummodo per virtutem ab eorum cõponentibus derelictam, vt prędixi. Et ob istam secundam causam non solùm theriaca & mithridatum, sed & omnis medicina bezaartica, siue simplex, siue composita, est exhibenda in modica quantitate. Et ob istam eandem causam Auerroes in suo tractatu de Theriaca, & 5. Colliget, doctrina secunda, tractatu 1, cap. 4. & Halyabas 2. Practicæ, cap. 24. moti sunt ad dicendum, quòd theriaca perfectè sanis summè nocet, & consimiliter intelligunt de mithridato, non aduertentes quòd Andromachus, Galenus, Auicenna, Auenzoar, & quamplures alij illustres auctores laudantes theriacę vsum, & per consequens etiam mithridati in, regimine sanitatis ipsum vsum laudant tantummodo ratione admirabilis proprietatis theriacæ, & per consequens etiam & mithridato inductæ mediante eorum elemẽtari complexione ab influxu supercœlesti simul cum forma substantiali sua, quæ nempe proprietas multo potentior est in conseruando corporis sanitatem, si theriaca vel mithridatum exhibeantur in debita quantitate, & in debita regione, tempore, & ętate, quàm obstare possit eorum complexio elementaris inducta à componentibus ipsa.

CAVSAE propter quas theriaca & mithridatum nociua sunt infantibus, senibus verò vtilia, Galenus in lib. de Theriaca ad Pisonem: & in lib. de Commoditatibus theriacæ, docens quando & qualiter, & quibus theriaca sit exhibenda, post multa sic inquit: Considera autem simul & horam & regionem in quibus debes sumere de pharmaco, scilicet de theriaca. Cum enim fuerit æstas & maximè calidior facta, læditur corpus. Et hoc considerans mirabilissimus

Hippoc

Hippocrates eas quæ ante canem & post canem pharmacationes tædiosas esse dixit: febrem enim, vt plurimum hominibus hoc tempus infert. Quo circa & illis qui sunt in adolescenti ætate, & qui multam habent naturalem caliditatem non in multa quantitate neq; multoties offerre hoc pharmacum consulo, sicut illis qui iam sunt in declinatione vitæ, plurimum & non raro, & cum vino consulo assumere, vt quod marasmatur iam corporis, & quod extinguitur innati calidi, reuiuiscere & reaccendi ab eo posit. In infantibus autem omnino cauere oportet ab hoc pharmaco: maior enim est eorum virtute magnitudo pharmaci, & dissoluit faciliter corpus, & innatum spiritũ citò extinguit: sicut & lucernalem flammam oleum cum ignis minor fuerit extinguit. Ex quibus equidem Galeni verbis, & ex præassignatis duabus causis propter quas theriaca & mithridatum exhibentur in modica quantitate: & cõsiderato quòd illud quod dicitur de theriaca, potest consimiliter dici de mithridato: ego nempe elicio causas propter quas theriaca & mithridatum nociua sunt infantibus. Quarum prima est hæc, quòd theriaca & mithridatum existentia calida & sicca infantibus exhibita, eorum humidum faciliter dissolubile dissoluũt & liquefaciunt, ex cuius humidi dissolutione & liquefactione, sequitur extinctio spiritus & caloris innati: quemadmodum ex superpositione multi olei paruæ lucernali flammæ cito sequitur eius extinctio. Secunda verò causa est, quia theriaca & mithridatum, sunt de maximè lætificantibus cor, ad quorum lætificationem propter infantium spiritus esse facillimè resolubiles, ac exhalabiles, sequitur eorundem spirituum nimia resolutio ac exhalatio. Tertia autem causa est, quia theriaca & mithridatum existentia media inter corpus humanũ & pharmaca venenosa ratione præsertim eorum virtutis à componentibus derelictæ fortioris existentis, quàm sit virtus infantium, ipsos notabiliter & nimium lædunt. Elicio consequẽter duas causas propter quas theriaca & mithridatum senibus sunt vtilia: quarum prima est, quia ipsa eorum complexione calida existente & eorum proprietate mirabili existente confortatiua & lætificatiua, calorem senum innatum humiditatibus aquosis ac extraneis quodammodo suffocatum, ac ferè extinctum ipsius paucitate, reaccendunt, & reuiuiscere faciũt, vino optimo præcipuè sociata, non potentia ipsorum senum spirituum seu calorem innatum propter ipsius grossitiem, atq; terrestritatem dissoluere, nec liquefacere, nec exhalare facere, & per consequens lędere non potentia, eorum virtute media inter corpora, & pharmaca venenosa à componentibus derelicta. Et si ratione eiusdem virtutis aliqua lęsio sequeretur, esset iuuamentum ex proprietate præsertim consequens multo amplius nocumento præfato. Secunda verò causa est, quia theriaca & mithridatum eorum complexione calida & sicca, resoluunt, exiccant atq; consumũt ipsorum senum humiditates extraneas, & eorum proprietate confortatiua illas expellunt, videlicet ipsorum senum expulsiuam corroborando virtutem.

QVID nominis bezaar & quidditas eius. Pro notitia quid nobis bezaar, seu albezaar: quoniam de ipso in præcedentibus persæpè mentio facta fuit, est aduertendum quòd bezaar seu albezaar iuxta pręcipuè Serapionem in suo de Simplicibus, cap. de Lapide albezaar, est nomen Persicũ, quòd idem est quod expellens nocumentum scilicet veneni, vel rei venenosæ. Pro notitia verò quidditatis bezaar, seu albezaar, est aduertendum quòd ipsum aliquando sumitur generaliter iuxta quid nominis: & isto modo albezaar seu bezaar, idem est quod theriaca generaliter seu tertio modo supradicto sumpta, & hoc nempe modo omnis medicina, siue simplex, siue cõposita expellens seu remouens nocumentum veneni seu rei venenosę, aut expellere seu remouere ipsum apta nata, potest dici bezaar, seu albezaar: quanuis iuxta Auicen. secundo Canone,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tractatu 1, cap. 4, in Descriptione albezaar, nomen theriacæ dignius videatur conuenire artificialibus siue compositis, & nomen albezaar singularibus. Aliquando verò sumitur bezaar seu albezaar particulariter pro lapide quodam, qui à tota substantia seu à proprietate cōuenit pro cura omnium venenorum, tam calidorum quàm frigidorū, & resistit eis bibitus & etiam suspensus super patientem, prout aliqui asseruerunt auctores, in precedentibus 8, & 9, cap. allegatis: cuius quidem lapidis species & colores varij & mirabiles virtutes seriose à præfatis auctoribus, de prædicto lapide albezaar tractantibus describuntur: & præcipuè à Serapione in libro de Simplicibus, cap. de Lapide albezaar. Rabi verò Moyses in libro de Venenis, tractatu 1, cap. 3. de ipso lapide, quoddam speciale notandum ponit, vt patet in præcedenti 9. cap. asserens, quò d quidam est lapis albezaar animalis, similis glandi in figura, & valde viridis in colore, & generatur in bursa fellis quorundam arietum orientalium, qui contra omnia venena est per experientiam pluries approbatus. Quidam verò est lapis albezaar mineralis, plurium & diuersorum colorum, qui reperitur in regione Aegypti in rupibus eius, & istum minimè approbat. Aliquando autem sumitur bezaar particulariter pro medicina appropriata ad remouendum nocumentum alicuius particularis seu determinati veneni: & isto modo omne ferè venenum seu medicina venenosa propriū habet albezaar, seu bezaar. Aliquando verò sumitur bezaar pro galbano, & isto modo ipsum sumpsit Auicenna quinto canone, in prima descriptione theriacæ capiens bezaar pro galbano: prout eius translator exposuit, & prout manifestè patet per Andromachum, Galenum, & cæteros famosos auctores in eorū theriacę descriptionibus, ponentes galbanum, vbi Auicenna posuit bezaar seu bezaard.

LIBER SECVNDVS DE VENENIS AC MORTIFERIS MEDICINIS SVMptis ex mineralibus.

De Arsenici sublimati quidditate, & eius natura, & accidentibus assumptionem ipsius consequentibus, & eorum accidentium causis, & ipsius arsenici assumptionis signis, & præseruatione & cura. Cap. I.

TRIPLEX ab auctoribus ponitur esse Arsenicū: quoddam nanq; est album, & tale est arsenicum sublimatum, quod per sublimationem artificialiter fit ex auripigmento seu arsenico citrino, & arsenico rubeo, quæ cōmuniter ex partibus orientis huc Venetias transportantur, aut ex teralto, quod est auripigmentum vilius participans de arsenico citrino & rubeo, quod communiter transportatur de partibus Alemaniæ, & ex modico batituræ æris ipsi arsenico sublimato dantis albedinem, & hoc arsenicum sublimatū, vt plurimum ab auctoribus vocatur arsenicum absolutè. Auripigmentum autem, vt plurimum vocatur arsenicum cum additione, videlicet arsenicum citrinum: & similiter vocatur aliud, videlicet arsenicum rubeum.

NATVRA huius arsenici sublimati ex parte ipsius elementaris complexionis calida est in quarto gradu, & sicca in tertio, vel in fine secundi. Ex parte verò proprietatis est putrefactiua.

ACCIDENTIA assumptionē ipsius sublimati arsenici consequentia, sunt sitis, æstuatio fortis, paralysis, spasmus de inanitione & de repletione, & aliquando tussis humida, & aliquando tussis sicca, & dolor fortis, & vlcera oris, & palati, & meri, & stomachi, & intestinorum, & nisi cito succurratur, aliquando mors.

do mors. Causa sitis, & æstuationis fortis, est caliditas vehemens ipsius arsenici sublimati, & siccitas eius, ex elemẽtis ipsum componentibus, & sublimationis artificio acquisita. Causa paralysis de per se, est resolutio spirituum sensitiuorum & motiuorum: de per accidens verò est descensus humiditatum subtilium & aquosarum ad neruos, consequens ex earundem humiditatum liquefactione à caliditate causata. Causa spasmi de inanitione, est resolutio fortis humiditatũ, & desiccatio earum ab intensa caliditate & siccitate. Causa spasmi de repletione, est descensus humiditatum grossarum ad neruos consequens ex liquefactione earundem à forti caliditate. Causa tussis humidæ, est descẽsus humiditatum ad pulmonem, factus à forti caliditate illos liquefaciẽte. Causa tussis siccæ, est siccitas pulmoni & membris alijs anhelitus inducta à forti caliditate & siccitate. Causa doloris fortis, est excessiua mala complexio calida & sicca membris impressa, & vlceratio eorum. Causa vlcerum oris, palati, meri, stomachi & intestinorum, est putrefactio humiditatum eorundem membrorum causata principaliter ab arsenici præfati sublimati proprietate putrefactiua. Causa verò mortis, nisi cito succurratur, est intensa calefactio & exiccatio & fortis proprietas putrefactiua humanæ vitæ repugnans à tota specie.

SIGNA assumptionis arsenici sublimati, sunt accidentia præfata consequentia aliqua, vel plura & diligens informatio habita, præcipuè quòd assumpserit rem albam, solidam, difficilis contritionis, apparentem gustui in principio dulcis, & statim post amara, & quòd in principio euomuerit rem albam habentem saporem amarum cum aliquali in principio dulcedinis perceptione, & conclusiuè diligentissimum ab astantibus faciendo scrutinium. Isto nanque modo scrutando ego, Domino concedente, fui causa euasionis cuiusdam notabilis mercatoris de Pisauro Venetijs cõmorantis, quem postquam ferè duobus mensibus iandiu hîc vna cum tribus famosioribus medicis ciuitatis huius cum omni solertia medicaueram nullam habendo de veneno suspicionẽ, existimando concorditer cum præfatis tribus medicis ægritudinem suam ei naturaliter aduenisse à malis humoribus & cura nostra nihil ei proficiente, & ipso prope mortis ianuam existente, & facto à nobis quatuor vnanimiter prognostico, quòd erat protinus moriturus in breui: alijs tribus volentibus illum prorsus pro desperato dimittere, ego quia magis domesticus eius eram, in sero illos tres medicos rogaui, vt mane sequenti redirent ad eum, & postea licẽtiam statim acciperẽt: Qui mihi consentientes, maneq; hora assignata ad ipsum redeuntes, habita primitus à vicinis informatione si viueret, inuenerunt adhuc illum deterius se habentem. Ego verò amicus eius existens, atque domesticus tristis de eius morte, post recessum illo sero aliorum trium medicorum volui à duobus suis fratribus & à diuersis alijs astantibus perquirere, quid posset esse, quòd nihil vnquam à nobis erga eum factum aliquid profuisset: fratribus autem suis mihi dicentibus, quòd pro certo credebant ipsum assumpsisse venenum ignorantibus speciem: audiens quòd sclauę in domo sua parauerant persæpe arsenicum, vt interficerent quendam martarellum, qui pluries in nocte venerat ad comedendũ columbos suos: statim suspicatus sum de arsenici sumptione: nocteq; illa cum solertia studens, inueni quòd omnia accidentia quæ illi aduenerãt, ab auctoribus euenire dicebantur ex arsenici assumptione, quæ omnia manè illo medicis illis tribus referens & eis dicens, quòd postquam videramus quòd nihil à nobis actũ vllatenus sibi profuerat, & nulla prorsus nobis eius remanserat spes salutis, mihi protinus videbatur curare eum, sicut si vidissemus eum oculata fide arsenicum assumpsisse omnibus alijs remedijs prætermissis, qui nempe subitò concorditer assenserunt. Et statim quia potens & diues erat, & adhuc est, incepimus adhibere remedia arsenico appropriata: ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

quorũ exhibitione ilico recepit adeò notabile iuuamentum, quòd ante tertium diem omnes quatuor concorditer diximus ipsum euasurũ, & sic post multos dies euasit cum auxilio Dei. Hæc narraui volens per experientiã affirmare quòd accidentia suprascripta ex arsenici assumptione proueniũt, & quòd vtile est medicũ suspicari de assumptione veneni, cum videt infirmo non bene succedere, quanuis approximet remedia rationabiliter congruentia.

PRAESERVATIO autem ab arsenici sublimati assumptione completur cum remedijs prænarratis in 8. cap. primi libri, & præcauendo cum omni diligentia ab illius assumptione.

CVRA verò propria eius, qui arsenicum sublimatum assumpsit, talis est ex Rasi 2. Continentis cap. 2. Cura eius est sumere aquam decoctionis seminis lini, rizi & erucæ, & bibere lac. Contra arsenicũ prouocetur vomitus, & non permittatur dormire, & clysterizetur: sumat lac & brodia vnctuosa. Cura arsenici & calcis est cum mucillaginosis & viscosis ad prohibendum, ne fiat corrosio in interioribus corporis: sicut cum mucillagine maluæ, seminis lini, lacte & brodijs vnctuosis. Ait Simeon: Cura arsenici est prouocare vomitum multoties: & vsus cibariorum vnctuosorum & viscosorum, est cura, vt præseruetur à spasmo & euitet somnum. Rasis 8. Almansoris, cap. de Arsenico & calce, & arsenico sublimato & cursia saponis, id est lixiuia eius. His quibus in potu calx & arsenicum simul, aut arsenicum sublimatum, aut cursia saponis data fuerint, aut in cuius gutture puluis arsenici, aut calcis intrauerit, est aqua calida cum iulep multoties danda, donec ab eis quamplurimum lauetur, deinde aqua rizi, aut hordei, aut his similia, quæ intestinorum conferunt vulneribus tribuantur. Ex quibus etiam clysterizari conuenit: cum autem acciderit tussis nociua, ex rebus lenibus erit medicanda. Albucasis secunda particula Azarauij, cap. de Potu arsenici &c. Curatio, est frequentatio potus iuleb, donec abluantur intestina, postea bibat aquam decoctionis rizi & hordei, & fiat ei clystere cum aqua decoctionis rizi, & amidi, & cibetur cibis pinguibus, ne superueniat intestinorum rasura, quæ si superueniat curetur propria curatione. Auicenna quarto sui Canonis, fen sexta, capit. De eo qui in potu sumpsit calcem & arsenicum, & etiam arsenicum sublimatum. Detur in potu aqua calida cum iuleb vt euomat, aut cum oleo: deinde sumat decoctionem seminis lini, & decoctionem seminis rizi, & decoctionem erucæ, & aggregationem amborum, aut succum molochiæ, id est maluæ, cum melle, & non cesset sumere in potu lac, & mucillagines & viscosa & vnctuosa, & iura cum adipibus, & propriè cum maluis: & curetur tussis cum acciderit ei cum lenitiuis, & de illis quæ dicuntur in hoc est, vt sumatur vrina asini, & fel gazeli, & detur in potu quantitas tertiæ ʒ. vnius, id est ℈. i. cum aqua calida. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Assumptione arsenici sublimati & non sublimati. Eius cura est, vt bibat butyrum cum aqua calida, in qua semina rapæ sunt cocta: & euomat, & clysterizetur: deinde cum oleo de amygdalis dulcibus omni die bis, & cibetur iure gallinæ pinguissimæ, & eius bezaar est crystallus trita subtiliter & data in potu ʒ. i. cum oleo de amygdalis dulcibus.

De Auripigmento, arsenico, citrino & rubeo. *Cap.* II.

AVripigmentum, vt prædixi in præcedenti cap. ab auctoribus cõmuniter nuncupatur arsenicum citrinum: & hoc & similiter arsenicum rubeum sunt, sicut ex minera terræ extrahuntur, nõ aliter artificiata, & bona ex eis communiter transportatur ex partibus orientis. Ex partibus aũt Alemaniæ communiter transportatur minerale quoddam, quod vocant Terraltum coloris

permisti

permisti ex citrino & rubeo. Et istud est species arsenici permisti ex citrino & rubeo, ex quo deteriori existente, quia vilius est, fit arsenicum sublimatum, vt supradixi, cum permistione modici batituræ æris illi dantis albedinẽ, & fit realgal, siue risagallum, vt infra scribam, cum permistione modici sulfuris illi dantis rubedinem aliqualem.

NATVRA auripigmenti siue arsenici citrini, & arsenici rubei, calida est in tertio & sicca in secundo. & hoc quantum est ex parte elementaris complexionis eorum. Et est putrefactiua principaliter ex parte proprietatis eorum: verùm arsenicum rubeum iuxta Rasim 20 Continentis, cap. secundo, hanc specialem proprietatem habet, quod si ponatur in aqua, vbi bibunt equi, interficit eos velociter.

ACCIDENTIA verò assumptionem cuiuslibet eorum consequentia sunt similia accidentibus consequentibus assumptionẽ arsenici sublimati, quæ prædixi, nisi quòd sunt remissiora. Causæ verò accidentium consequentiũ assumptionem eorum, sunt etiam omnino consimiles causis accidentium consequentium assumptionem arsenici sublimati, quas prædixi.

SIGNA assumptionis eorũ, sunt etiam omnino similia signis assumptionis arsenici sublimati prædictis, preterquàm quòd accidentia cõsequentia cuiuslibet eorum assumptionem sunt remissiora, & cum vomitus cito post eorum assumptionem accidit, eijcitur res citrina si fuerit præassumptnm auripigmentum seu arsenicum citrinum: Si verò præassumptum fuerit arsenicum rubeum eijcitur res rubea.

PRAESERVATIO autem & cura cuiuslibet predictorũ, est etiam omnino consimilis præseruationi & curæ assumptionis arsenici sublati.

De Realgari, id est risagallo. *Cap.* III.

Realgar, id est risagallum, fit ex arsenico non sublimato, & modico sulfuris dantis sibi rubedinem aliqualem. Verùm, vt plurimum fit ex specie arsenici non sublimati vilioris, quod hîc Venetijs vocatur terraltum, quod, vt supra dixi, in se continet indistinctè de arsenico citrino, & arsenico rubeo vilioribus: & transportatur cõmuniter de partibus Alemaniæ. Ex quo manifestè patet, quòd realgar species est arsenici sublimati, non differẽs ab arsenico sublimato præscripto, nisi quòd in illius sublimatione admiscerur modicum battituræ æris, illi dantis albedinem, & in huius distillatione admiscetur modicum sulfuris illi dantis rubedinem aliqualem. Et ideo auctores antiqui non fecerunt de realgari mentionem reponentes ipsum sub specie arsenici sublimati, quanuis id non expresserint.

NATVRA realgaris, calida est in quarto, & sicca in tertio: est autem parumper calidius & siccius arsenico sublimato propter permistionem sulfuris, quanuis sit in valde modica quantitate: est nanque sulfur calidum & siccum in quarto: battitura verò ęris, quæ arsenico permiscetur antè sublimationem eius quanuis consimiliter in valde modica quantitate calida est, & sicca in tertio.

ACCIDENTIA assumptionem realgaris consequentia, sunt similia accidentibus consequentibus assumptionem arsenici sublimati: verùm sitis, æstuatio, exiccatio, & consumptio humiditatum & consimilia, sunt parumper intensiora propter ipsum esse, vt prædixi, aliquantulum arsenico sublimato calidius, & siccius. Causæ accidentium assumptionem realgaris consequentium, sunt omnino consimiles causis accidentium consequentium assumptionem arsenici sublimati.

SIGNA assumptionis realgaris, sunt etiam similia signis assumptionis arsenici sublimati, preterquàm quòd, cum vomitus cito post ipsius assumptionẽ

sequitur, eijcitur res rubedini attinens iuxta colorem ipsius realgaris.

PRAESERVATIO autem eius, & CVRA sunt etiam cōsimiles prę seruationi & curæ assumptionis arsenici sublimati. Quid autem de ipso in speciali asserit Petrus de Abano statim infra describam. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Realgare propinato in potu: Ille cui datum fuerit realgar in potu, patietur sitim, & æstuationem & exiccationem & consumptionem humiditatis: ita quòd nisi ei succurratur aut morietur, aut paralyticus & contractus remanebit. Ego vidi & curaui iuuenem, cui datum fuit cum hepate porci assato realgar tritum, & euasi mortem ab eo, sed remansit circa omnes iuncturas quasi immobilis ex nimia siccitate: & eius cura, est vomitus cum butyro & aqua calida sæpe iteratus, & clysteria cum lacte asinæ iterata: & dare mane in potu omni die ℥.v. de lacte asinino, & cibare cum brodijs pinguibus, & vngere totum corpus ex oleo de amygdalis dulcibus, & sedare sitim illius cum iuleb, & eius bezaar, est oleum de nucleis pini datum in potu statim, vel prima die ʒ.iij. vel ℥.iij.

De Argento uiuo purgato. *Cap.* IIII.

QVadruplex ponitur ab auctoribus fore argentum viuum: quoddam nanq; ponitur esse purgatum, & hoc taliter reperitur purgatū naturaliter in minera sua, quoddam autem reperitur illi consimile artificialiter factum per ignem ex partibus lapideis minerę suę: sicut enim primum naturaliter mediante sulfuris virtute ignea existente purgatur, ita & secundum artificialiter mediante ignis adustione ex lapide, seu lapideis partibus mineræ suæ extrahitur: quoddam autem iuxta Dioscoridem in suo de Simplicibus, cap. de Argento viuo fit ex minio, & cinabrio, vbi sit inquit: Argentum viuum, quod Græcè ὑδράργυρος appellatur, conficitur ex minio & cinabrio: vbi sic mittitur in cacabum testeum & ferreo cooperculo cooperitur: munitur argilla, & ponitur in foco, & post duas horas aperitur: & quod cooperculo inhæserit hoc colligitur, quia hoc est argentum viuum: inuenitur etiam in metallis cum colligitur argentum: quoddam verò est argentum viuum, quod prius fuit aliquo modo sublimatum, & postea redijt ad essentiam suam. Primum argentum viuum dicitur ab auctoribus argentum viuum purgatum, quia taliter factum extitit naturaliter in minera sua. Cætera verò tria dicuntur ab auctoribus non purgata: quia artificialiter taliter facta sunt. Verùm, vt arbitror, argentum viuum extractum per ignis adustionem ex lapide mineræ suæ ferè consimile est argento viuo facto iuxta modum Dioscoridis, pręcipuè si Dioscorides intellexit de cinabrio minerali, quod est lapis mineræ argenti viui habens colorem cinabrij artificialis. Constat autem principaliter argentum viuum ex duplici substantia, vna quidem aquea, frigida & humida existente, altera verò sulfurea existente calida & sicca: est autem in ipso dictarum duarum eius partium valde perfecta cōmistio: & propterea ratione partium sulfurearum ignearum subtiliū facientium ad omnes circumferentiæ partes euaporare partes aqueas: quarum vapores ratione cuiusdam viscositatis eius egredi non potentes in ipso retinentur, ipsum instabile permanet semper, nisi extinguatur rotunditate participans.

NATVRA argēti viui diuersimode quippe ponitur ab auctoribus: quorum diuersitates, vt præfata eius natura, videlicet cōplexio, & proprietas melius comprehendatur sub breuitate describam. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Argento viuo, dicit, quòd virtus est illi homicidialis pondere suo comedendo intestina. Galenus in suo de Simplicibus, libro nono, cap. de Argento viuo, dicit, quòd ipsum ita interficit si bibatur, vt de foris appositum. Serapio in suo de Simplicibus, cap. de Argento viuo, auctori-

tate Albugerig, dicit quòd fumus eius est valde nociuus: nam assiduatio eius destruit neruos & inducit paralysin, & aufert sensum & motum, & corrumpit sensum & nocet auditui & visui, & facit fœtere os. Auctoritate verò Pauli dixit, quòd quidam sumpserũt argentum viuum mortificatum, & mortui sunt ex iliaca passione. Auctoritate Rasis dicit, quòd argentum viuum extinctum est adustiuum, sed sublimatum ex eo est putrefactiuum, & adurit sicut ignis.

Rasis 22. Continentis, cap. de Argento viuo auctoritate Pauli, dicit quòd ipsum habet vires interficientes si datur in potu, quoniam corrodit id quod tangit de membris. Rasis autem tertio Almansoris, dicit quòd argentum viuum quando extinguitur ardens est. Octauo verò Almansoris, cap. de His qui in potu sumpserunt argentum viuum, dicit quòd non existimat ex argento viuo, cum sanum bibitur, aliquod magnum sequi nocumentum, nisi in ventre & in intestinis dolor fortis: cum autem in aurem funditur, sęuum generat nocumentum, extinctum verò ac sublimatum propriè perniciosum est ac valde malum. Auicenna in suo Canone medicinæ, lib. 2. cap. de Argento viuo, asserit ipsum esse frigidum & humidum in secũdo gradu, & quòd vapor eius facit accipere paralysin, & tremorẽ & siccat membra. Idem autem lib. 4. fen sexta, cap. de Bibentibus argentum viuum, dicit quòd plurimum qui bibunt argentum viuum non læduntur eo: egreditur enim cum dispositione sua per inferiorem regionem: at verò ei in cuius aure infunditur argentum viuum accidit dolor vehemens & cõmistio rationis, & quandoq; perducit ad spasmũ, & sentit grauedinem vehementem illius lateris, & quandoq; perducit ad epilepsiam & apoplexiam propter lęsionẽ substantię cerebri cum frigore eius & cõmotione & permutatione ipsius: extinctum autem & sublimatum, est malum nociuum, incisiuum &c. Plinius Secundus de Naturali historia lib. 33. cap. de Argento viuo, inquit, quòd ex cuiusdam lapidis venenis vomitur liquor ęthereus argentũ viuum appellatus, qui venenũ hominum est, cap. verò de ὑδραργύρῳ dicit, quòd secundariò inuenitur ὑδράργυρος inuicem argenti viui paulò ante dicti, quod ex minio & cinabrio fit, quod etiã asserit esse venenum. Halyabas in Regali dispositione, 2. Practicæ, cap. de Corporibus metallicis, particula de Argento viuo, dicit, quòd argentum viuum est acutum cõburens. Quartò verò Practicę, cap. penultimo, videlicet, de Eo qui bibit argentum viuum &c. asserit quòd non est ei interficere, sed in ventre dolorem & in intestinis torsionem & molestiam facit &c. Cõstantinus in Pantechni 2. Practicæ, cap. de Virtutibus metallorum, particula de Argẽto viuo, inquit, calidum est & humidum in quarto gradu. In suo verò de Gradibus, lib. 3. cap. de Argento viuo, asserit quòd argentum viuum calidissimum est & humidissimum in quarto gradu, ideoq; pediculos necat, & omnia reptilia. Platearius incirca instans, cap. de Argento viuo, dicit ipsum esse calidum & humidum in quarto gradu. In quibusdam autem libris reperitur, quòd sit frigidum in eodem gradu. Ex effectu autem probatur esse calidum, quia dissoluit, incidit & penetrat, sed quia est actualiter valde frigidum, ab auctoribus frigidum censetur. Albertus Magnus 4. de Mineralibus, cap. de Natura argenti viui sic asserit. Est autem frigidum & humidum in gradu secundo, & propter hoc dissoluens neruos & paralyticans & perimens pediculos & lendines, & huiusmodi ex humorum putredine generata. Guilielmus de Placentia 5. suæ Chirurgiæ, cap. 11. inquit, quòd argentum viuum frigidum est & humidum multum &c. Gilbertus Anglicus 7. sui Compendij medicinæ, cap. de Cura argenti viui, dicit, quòd argentum viuum interdum accipitur interius non extinctum & non nocet.

Considerata igitur circa argenti viui naturam præfatorum celeberrimorum ac sapientum auctorũ tanta discordia difficultatem quippe in re arguente non

modicam:& attento quòd penes Galenum primo de Simplicibus, tertio, quarto, & quinto cap. & tertio de eisdem, cap. 5. & cæteros auctores medicinas graduantes: Omnis medicina graduari debet penes effectum primò, & de per se inductum, vel inducibilem in corpus humanum pro argenti viui naturæ noticia: assero conclusiuè quòd argentum viuum purgatum, hoc est, taliter repertum in minera sua approximatum ad intra corpus, frigidum est & humidum in secundo gradu, quod probatur: quia effectus primò & de per se ab eo introductus, vel introducibilis, est infrigidatio & humectatio sensibiliter lædens, sed non ægritudinaliter. Ex quo patet, quòd tale argentum viuum non est venenosum, nec est medicina mortifera de per se: prout affirmant aliqui ex præfatis auctoribus: De per accidens tamen, vtputa quia nimis diu in stomacho vel intestinis retineatur ob aliquam causam prohibentẽ eius egressum: aut receptio fumi eius, aut illinitio ex eo nimium frequentetur: aut, quia imponitur nimis prope membrum principale, sicut est cerebrum cum imponitur auri, aut propter magnam membri cui imponitur, sicut est auris, sensibilitatem, ipsum potest dici venenum seu medicina mortifera, vt infra in asignatione accidentium apparebit. Argentum verò viuum prædictum ad extra corpus approximatum, siue mediante eius fumo, siue mediante ipsius illinitione notabili, siue mediante ipsius iniectione, præsertim in aurem, est frigidum & humidum in tertio gradu, quod probatur: quia effectus primò, & de per se ab ipso productus, vel producibilis, est effectus ægritudinalis: prout ex quorundam auctorum mentibus patuit & patebit. Nec ista equidem inconueniunt, quemadmodum non inconuenit, quòd cæpe ad extra corpori approximatum vlceret, interius verò minimè. Argentum autem viuum non purgatum, hoc est, extractum per ignem de lapide mineræ, siue propter acumen ex igne adustione ipsi acquisitum, calidum est & humidum in quarto gradu. Et tale est venenum, seu mortifera medicina: & si dicatur, quòd sicut tali argento viuo non purgato, acquisita fuit per ignis adustionẽ acuitas & caliditas quarti gradus, ita consimiliter debuisset acquiri siccitas, vel minui saltem humiditas: Respõdeo negando similitudinem: quia propter fortissimam permistionẽ subtilissimæ partis sulfureæ existentis minoris quantitatis in ipso argento viuo, cũ parte aquea existente maioris quantitatis in eo acquisita fuit per ignis adustionem in extractione præfati argenti viui humiditati partis aqueæ prædictæ maior actiuitas, & parti sulfureæ maior acuitas atq; caliditas absq; vlla dictarum partium diminutione notabili, ob fortissimam earum permistionem, quod patet: quia quotiescunq; argentum viuum per se solùm sublimatur, nunquam aliquid residet de puluere in fundo vasis, & quando idem redit ad speciem argenti viui, quasi nullus defectus inuenitur in pondere. Et tale argentum viuum sublimatum per se solùm & postea reditum ad naturam suam, dico esse consimilis naturæ, cuius est præfatum argentum viuum per adustionem ignis extractũ de lapide mineræ suæ, causa prædictæ consimili. Consimilis etiã naturæ dico esse argentum viuum ex minio, & cinabrio, secundum Dioscoridis modum factũ: & hoc quantum ad caliditatem, quantum verò ad humiditatẽ, dico ipsum esse minus humidum propter siccitatem minij, & cinabrij in parte illi cõmunicatam. Ex quibus nempe intelligenti, vt arbitror, constare potest auctorum concordia præfactorum, prima facie apparentium maximè discordare: nec vllatenus concordari debent auctores, vt asserit Platearius loco superius allegato. Auctores nanq;, vt prædixi, graduant medicinas penes earum effectũ, primò & de per se inductum, vel inducibilem in corpus humanum, & non penes earum actuales qualitates: quia si sic euphorbium & sulfur potuissent dici ab auctoribus frigida: quia actualiter sunt talia. Nec etiam cõcordari debent, prout

eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

eos concordare nititur Conciliator Petrus de Abano, differentia 151. asserens, quòd argentum viuum considerata eius parte sulfurea, calidum est & siccum: quantum verò ad eius partem aquosam, quæ velut materia eius existit inducentem frigiditatis nocumenta, frigidum & humidum pronunciatur. Non enim per eum saluantur auctores, asserentes ipsum argentum viuum fore calidum & humidum in quarto gradu. Nullus autem exprefsè asserit ipsum esse calidum & siccum, quanuis per quosdam eius effectus, quos aliqui asseruerunt, posset argui ipsum esse tale.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem per os argenti viui purgati, sunt dolores & torsiones atq; grauedo in stomacho in lateribus & in intestinis. Et si diu retinetur quòd non egrediatur per vomitum vel secessum, inducit paralysim membris quibus adhæret: & aliquando epilepsiam & apoplexiam & mortem. Accidentia autem consequentia ex fumo, & ex illinitione argenti viui, sunt paralysis vel tremor illarum partium, quibus fumus vel illinitio communicatur, & nocumentum in visu, & in auditu, & fœtor oris: Accidentia verò consequentia iniectionem argenti viui purgati in aurem, & præcipuè si diu in ipsa retinetur, sunt dolor fortis ipsius auris & totius lateris eius: & quandoq; amentia & spasmus & epilepsia vel apoplexia. Causæ præfatorum accidentium consequentium assumptionem per os argenti viui purgati, sunt infrigidatio & humectatio & actualis grauedo atq; ponderositas eius, ex quibus aliquando generantur vētositates, dolorem & torsionem in præfatis partibus facientes, ex quibus etiam præsertim ob diuturnam ipsius retentionem aliquando accidit paralysis illarum partium, præcipuè ob nimiam infrigidationem & humectationem earum, & etiam aliquando accidit epilepsia, vel apoplexia propter opilationem in cerebro factam à frigiditate & humiditate illius causa argenti viui prædicti communicata. Causa paralysis vel tremoris accidentis membris à fumo vel illinitione argenti viui prædicti, est infrigidatio & humectatio ab ipso in partes illas inducta, & ob hanc eādem causam accidit in visu & auditu nocumentum, & fœtor oris etiam accidit: quia propter frigiditatem & humiditatem ori cōmunicatam, accidit ipsius & partium circumstantium debilitas, & impotentia consumendi superfluitates, quæ in ore cōmuniter aggregantur. Causæ autem accidentium prouenientium ex iniectione præfati argenti viui in aurem, videlicet doloris ipsius & totius lateris eius, sunt infrigidatio & humectatio & pōderositas ipsius argēti viui auri membro valde sensibili existenti, & toti lateri eius cōmunicata, & etiam solutio continui quarundam partium auris, facta ex continua commotione ipsius argenti viui: cuius auris læsio per colligantiam cōmunicatur toti lateri eius, ex qua læsione per compassionem læditur cerebrum cōmunicata ei frigiditate & humiditate inducta ab ipso argento viuo. Vnde sequitur amentia & etiam spasmus, id est contractio nerui versus eius originem siue principium, & etiam aliquando sequitur epilepsia vel apoplexia: præcipuè propter opilationem in cerebro seu ventriculis eius causatam, præsertim à frigidate argenti viui in aure retēti.

SIGNA assumptionis argenti viui prædicti, sunt accidentia prænarrata apparentia, & quòd fortè de ipso argento viuo mediante vomitu vel secessū aliquid egressum est, & diligēs ab astantibus informatio. Signa receptionis fumorum argenti viui vel illinitionis ex eo factæ sunt cōsimiliter accidentia prænarrata apparentia, & diligens habita à patiente, vel ab astantibus informatio, & consimilia sunt signa receptionis eius in aurem.

PRAESERVATIO verò fit præcauendo se ab ipsius argenti viui qualicunq; receptione.

CVRA autem assumptionis ipsius argēti viui purgati per os & receptio-

nis eius fumi eius, & illinitionis ex eo factæ, & iniectionis seu casus eius in aurem, ab auctoribus non est posita contra distincta à cura argenti viui non purgati, id est per ignem ex lapide mineræ suæ extracti, aut extincti, aut sublimati absq; alterius permistione, & postea redditi ad essentiã suam: quinimo, vt plurimum posita est confusa simul cum cura argenti viui extincti & etiam ipsius sublimati, quæ tamen ipsi huic cap. congruentia descripserunt, pro posse meo distinctè, ex eorum mentibus statim infra patebunt, præmittendo quòd considerato, vt suprà dixi, quòd argentum viuum purgatum, id est taliter naturaliter absq; artificio repertum in minera sua non est de per se venenum nec medicina mortifera, licet de per accidens possit esse causis prædescriptis. Cura assumptionis eius per os, est protinus cum omni solertia procurare, vt à corpore expellatur cito mediante vomitu vel secessu: quomodo citius ac melius expelli possit, faciendo, si venter fuerit præcipuè constipatus, primò plura clysteria vnum post aliud successiuè mollificantia, vtputa ex oleo dulci oliuarũ solo aut misto, cum modico pinguedinis gallinæ, aut modico butyri recentis sine sale aut ex consimilibus, & tribuendo in potu de oleo prædicto & de brodijs gallinæ valde pinguibus & consimilibus: postmodum verò approximãdo, si expedit, aliquod ex clysteribus acutis, quatenus argentum viuum assumptũ mediante vomitu vel secessu à corpore expellatur: demum accidentibus introductis subueniendo cum his, quę ab auctoribus in proprijs causis enarrãtur, cum quibus consimiliter subuenitur accidentibus introductis ex receptione fumorum ipsius argenti viui, & illinitionis ex eo, prælauando optimè corpus cum aqua calida, præcipuè decoctionis furfuris, blitis vel consimilium. Cura autem iniectionis argenti viui præfati in aurem consimiliter perficitur cum assidua iniectione olei dulcis oliuarum, vel amygdalarum dulcium, & assidua consimiliter iniectione eius, fortiter saliendo super aurem in quam ingressum est, & similiter super ipsam sternutando cum helleboro albo, aut alio simili opilatis naribus, & super ipsam aurem iacendo decliuè vltra puluinar tenendo caput. Et postea si expedit immittendo auri stylum plumbeum, voluendo ipsum in circuitu eius, & postmodum extrahendo, & quod de argento viuo dicto stylo inhæserit abstergendo, & postea sæpius reimponendo & reuoluẽdo, & extrahendo, & abstergendo, quousq; ab aure totaliter extrahatur: accidentibus consequentibus postmodum subueniendo cum his, quæ ab auctoribus proprijs cap. referuntur. Oribasius in sua Practica, lib. 2, cap. ad eos qui ὑδράργυρον, id est argentũ viuum bibunt. Ad eos qui ὑδράργυρον, id est argentũ viuum bibunt, apium bibant, aut herbam crudam manducẽt, aut combustum & tritum eis potui dabis. Rasis in Continente lib. 20. cap. 2. Quicunq; argentum viuum assumpsit, cura detur in potu aqua mellis & clysterizetur cum clysteribus lenibus, & sumat absinthium tritum cum multo vino, & syrupũ acetosum cum aqua decoctionis erucæ, & sumat parum spicæ, & castorei: & calefac stomachum eius cum pãno infuso aqua calida & aceto calefactis. Rasis in Almansore libro 8, cap. De his, qui in potu sumpserunt argentum viuum, aut vzifur, aut tinear. Non quidem existimo ex argento viuo, cum sanum, id est non extinctum, neq; sublimatum bibitur, aliquod magnum sequi nocumẽtum, nisi in ventre, & intestinis dolor fortis, quod postquã egreditur sicut est, & præcipuè si homo, qui sumpserit ipsum, se moueat. Ego quoq; simię, quam habebam, in potų dedi, nec ipsam vidi aliud incurrere accidens, nisi quod dixi: quod quidẽ percepi ex hoc quòd torquebatur & vẽtrem sæpe ore mordebat, manibusq; suis trahebat. Quidam tamen antiquorum dixerunt, quòd ex eo idem sequitur quod accidit ex lithargyro, & quòd patiens ex his eisdem curãdus est medicinis. Cum autem in aurem funditur, sæuum generat nocumentum. Extin-

ctum

ctum verò ac sublimatum propriè pernitiosum est, ac valde malum: commouetur enim ex eo fortis in ventre dolor, & punctio, ac sanguinolenta egestio. Curetur ergo, hydromel multoties tribuendo, & ex eo cum baurach clysterizando, donec venter aliquoties euacuetur. Medicinæ quoque dysenteriæ conferentes in potu dentur, sicut ficus coctæ, & semina lenia, mucilagines ac sepum hircinum. Clystere quoq; ex his & horum similibus, quæ in cap. de Dysenteria nominabimus, fiat. Ex eo autem quod in aurem funditur dolor accidit vehementissimus, & intellectus perturbatio & spasmus ac punctio cum grauedine fortissima partis in qua fusum est. Debet igitur qui hoc patitur ad partem illam inclinare caput, ac multoties alicuius rei inuisus, super vnum pedem salire. Sternutatio quoq; cum condisi ei prouocanda est, de quo aliquid in ore tenere debet. Auri verò oleum valde calidum, quod tamen tolerari queat, infundendum erit, quod cum fuerit infrigidatum eijciendum erit, & aliud loco eius inijciendum: patiens verò super ipsum latus iacere debet: caput tamen non in puluinari, sed vltra ipsum teneat. Fit etiam quandoq; radius de plumbo, qui, cum in aurem mittitur & mouetur in eius circuitu extractus, inuenitur cum argēto viuo quod sibi adhæsit, qui postquam aspersus fuerit, atq; id quod de argento viuo sibi adhæserit ab eo fuerit separatum, iterum erit immittendus, quod etiam multoties fieri cōuenit. Et fortasse ex argenti viui ingressu in aurem non malum sequitur accidens: quoniam ilico egreditur. Quandoq; verò moratur intus & peruenit ex eo aliquid ad bucinum auris, & adhæret ibi & pessima ex ipso proueniūt accidentia. Quidam nanq; mihi retulit medicus, se vidisse quendam epilepsiam, deinde apoplexiam ex eo incurrisse. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu argenti viui. Curatio eius est cum potu lactis statim mulsi. Confert ei valde potus vini cum absinthio, vel semine apij vel mentastro montano, aut hyssopo. cap. de Linitione corporis cum argento viuo: Curatio eius est, quòd incipiat lauare locum cum aqua decoctionis seminis anethi, camomillæ & mentastri, deinde curentur pustulæ oris cum his quæ à nobis prædicta sunt. Auicenna in suo canone Medicinæ, lib. 4. fen. 6 cap. de Argento viuo: Argentum quidem viuum plurimum qui bibunt non læduntur eo: egreditur enim cum dispositione sua per inferiorem regionem, at verò ei in cuius aure funditur argentum viuum accidit dolor vehemens & cōmistio rationis, &c. De bona curatione post vomitum & ea quæ currunt cursu eius, est vt in potu detur de medicinis, quæ sunt sicut myrrhæ pondus ʒ.iij. in vino. Tribuatur in potu aqua mellis vna vice post aliam. Et iterum fiat clystere cum ea cum baurach. Deinde consequenter post illud adhibeatur curatio rasuræ & clystere eius. Cum confortatione cordis iterū cum medicinis cōmunibus. Cum autem est effusum in aurem eius, oportet tunc, vt surgat super pedem vnum & saliat super partem illam, cum iam inclinauerit caput suum, quanto plurimum possibile est ei declinare, & propriè quando suspenditur per manum quę est in latere suo ab aliqua re, & cōsimiliter quando commouetur super illam partem. Et ille qui vult colligere ipsum cum radio plumbi intromisso in aure & inuenit argētum viuum suspensum cum eo est errans: quoniam argentum viuū quando est in illo loco, & qui propinquus est ei non indiget patiens, nisi vt concutiatur & saliat tantū: & si fuerit profundius quàm in illo loco non fit iuuamentū per illum stylum & non peruenit ad ipsum. Plinius Secundus de Naturali historia lib. 20. cap. de Sisere, quod secundum Auicennam dicitur lignum visus: Siser Heraclides contra argentum viuum dedit. Libro 22. cap. de Vrtica. Semen eius siccum contrarium esse Nicander affirmat fungis & argento viuo. Libro 23. cap. de Vino & viribus vini. Merū quidem remedio est contra argentum viuum, contraq; omnia quæ refrigerando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

nocent,&c. Libro 28,cap.de Medicinis ex lactis vsu. Datur asininum contra gypsum & cerussam & sulfur & argentum viuum. Cap.de Remedijs ad morsus bestiarum & ad venena. His qui argentum viuum biberint, lardo lupi remedium est. Libro 29.cap.de Remedijs aduersus omnia mala medicamenta & venena. Columbarum syluestrium fimum priuatim contra argenti viui potum. Halyabas in Regali dispositione 4.Practicę,cap.penultimo,videlicet de eius medicina qui argentum viuum bibit, aut cuius auri instillatum est. Argentum quod viuum est quidem,non est eius interficere, sed in ventre dolorem & in intestinis torsionem & molestiam facit, egrediturq; cum egestione:quoniam celeriter decurrens & descendens est:huius medela vomitus est, & vini meri potus,quo illud transferat & emittat. Quod verò auri instillatur, dolorem parit,molestiam animi,alienationem,& spasmum:grauitas valida sentitur in latere in quo infusum est:oportet igitur eum in illud inclinari latus, & in eo diutius stare ac vno salire pede,sternutetq; cum condisi & nares opilet, auri oleũ instillet calefactum plurimũ: deinde emittatur cum fuerit frigidum, & aliud instilletur calidum. Inclinet autem caput in latus ægrotantis auris manumq; illi apponat,& cõmoueat fortiter.Quod si non exit,accipe plumbi stylum,& auri inductum cõmoue, abstergeq; zibacum, id est argentum viuum, quod plumbo adhęserit,& hoc vtile probatum est esse. Gilbertus Anglicus septimo sui Compendij medicinæ,cap.de Argento viuo. Dico, quòd argentum viuum non extinctum medicabitur melius per clystere:quoniam descendit cum egestione cum dispositione sua prima. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis,cap.de Argento viuo. Eius cura est clystere cum adipe anatis,aut butyro:& deinde reiteretur cum aqua mellis, & expedita conuenienti euacuatione erit intendendum ad accidentia derelicta,quæ tria esse consueuerunt:primum est mala complexio frigida & humida in intestinis:secũdum debilitas cordis & tremor: tertium vulnera in stomacho & intestinis. Et primò opponemus nos cum rebus calefactiuis, stipticis & desiccantibus:dabimus ergo tunc myrrham & castoreũ decocta in vino & saluiam & rutam tritam cum aqua in qua nuces cypresi sunt bullitæ potui propinabimus. Et secundò opponemus nos cum exhibitione diamargaritõ & diamusci amari. Et tertiò opponemus nos cum medicinis sigillantibus vulnera assumptis per clystere si fuerint vulnera in intestinis & in potu si fuerint in stomacho, & de horum summa erit trifera minor,aut vinum rubeum in quo myrobalani cocti fuerint:& si vrina fuerit retenta ex potu argenti viui,tunc ponemus eum in balneo aquæ calidæ, & postea superponemus vesicæ spongiam infusam in decoctione iuniperi & seminis apij pluribus vicibus, & dabimus in potu vinum purum optimum in quo bullita fuerit radix cyperi, & vngemus sumen & testiculos cum oleo rutaceo,& iuniperino,& eius bezaar est costus.

De Argento uiuo non purgato, de sublimato, de extincto &c. Cap. V.

ARgentum viuum non purgatum, vt prædixi in immediatè præcedenti cap.triplex esse ponitur ab auctoribus,quorum vnum est illud quod per ignem ex minera eius extrahitur.Et tale est argentum viuum quod extractum est per ignem seu ignis adustionem ex lapide mineræ suæ. Argentum viuum absq; alterius permistione sublimatum, & postea reditum ad naturam seu essentiam suam, est argentum viuum purgatum vel non purgatum alkimistarum artificio sublimatum, & postea reditum ad essentiam suam. Argentum viuum sublimatum absq; alterius permistione & non reditum ad essentiam suam Argentum viuum ex cinnabari & minio extractum,est argẽtum viuum factum:prout in immediatè præcedenti cap.dixi auctoritate Dioscoridis. Argentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

gentum viuum cum aliorum permistione sublimatum, est argentum viuum insimul cum alumine & sale nitro & sale communi sublimatum, & hoc est illud quod est in communi vsu, & venale communiter reperitur.

NATVRA cuiuslibet prædictorum, vt ex quorundam auctorum mentibus patuit in præcedenti cap. calida est in quarto gradu, & consimiliter humida est in eodem gradu. Verum argentum viuum cum aliorũ permistione sublimatum minus alijs humidum est: imo secundum aliquos est valde siccum propter permistionem aluminis & salis nitri & salis communis. Et consimiliter est argentum viuum factum ex cinnabari & minio propter siccitatẽ sulfuris quod in subdupla quantitate miscetur cum argento viuo in faciendo cinnabari & etiam propter minij siccitatem. Et consimiliter est argẽtum viuum extinctum propter permistionem saliuæ vel lixiuij, vel alterius consimilis, cum quo communiter extinguitur. Et quodlibet prædictorum, est incisiuum, vlceratiuum & putrefactiuum, & etiam secundum aliquid exiccatiuum & præcipuè sublimatum cum aluminis, nitri & salis cõmunis permistione, quod equidem est cæteris magis venenosum, atq; magis pernitiosum ac magis acutum.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorũ, sunt vlceratio oris & linguæ & palati & præcipuè si comestum fuerit, & vlceratio stomachi & intestinorum, & dolores fortes & torsiones eorum & inflammatio & arsura ac sitis & aliquando egestio sanguinis & vomitus eius & syncope & mors: & omnia prædicta magis ac fortius accidunt ex assumptione argenti viui sublimati cum aliorum permistione. Causa vlcerationis præfatorum membrorum, est incisio & putrefactio inducta à quolibet prædictorum: præcipuè ob caliditatem putrefactiuam & incisiuam in ipsis existẽtem, ex eorum autem comestione magis accidit vlceratio oris & linguæ & palati: propterea quia virtus eorũ in dictis partibus ex comestione reducitur ad actum: ex eorũ verò potu magis accidit vlceratio in stomacho & intestinis: propterea quia ex potu eorum, virtus ipsorum principaliter in stomacho & intestinis ad actum reducitur, & ob hanc causam accidunt dolores fortes & torsiones in ipsis. Inflãmatio autem, arsura ac sitis accidunt ob caliditatem maximam adustiuam: vomitus verò & egestio sanguinis, accidunt propter vlcera in stomacho & in intestinis inducta. Syncope autem & mors aliquando accidunt propter nocumentum magnum cordi communicatum ab eorum præsertim venenosa caliditate spiritus præcipuè resoluente.

SIGNA assumptionis cuiuslibet prædictorum, sunt accidentia prænarrata apparentia & diligens inuestigatio facta de assumptione alicuius eorum, & vomitus vel secessus alicuius ipsorum.

PRAESERVATIO à quolibet prædictorum vltra generalia prædicta in octauo cap. primi libri, fit pręcauendo pręsertim in domo ob aliquam aliam causam ab vsu cuiuslibet prædictorum.

CVRA assumptionis cuiuslibet prædictorum est subitò procurare expulsionem eorum omni modo quo melius & habilius est possibile, mediante vomitu vel secessu cum frigidis & alterantibus sibi contrarijs subueniendo accidentibus, cum his quę ab auctoribus in proprijs capitibus enarrãtur habendo semper respectum ad adustiuam & putrefactiuam caliditatem cuiuslibet prædictorum. Cura verò receptionis fumorum alicuius pręfatorum argentorum vel illinitionis ex aliquo eorum, est subuenire accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur, præeligendo remedia frigidiora seu remissius calida, prælauãdo corpus pro illinitionis ex aliquo eorum cura cum aqua tepida decoctionis hordei, vel cõsimilium abstersiuorum frigidorum. Causa autem iniectionis alicuius eorum in aurem similis est curæ

iniectionis in aurem argenti viui purgati, quantum ad ipsius de aure expulsionem, nisi quòd in aurem iniiciendum est de oleo violato, vel alio in frigiditate sibi consimili tepido, & postea eijciendum modo, quē prędixi in præcedenti cap. subueniēdo postea accidentibus cōsequentibus cum remedijs positis ab auctoribus in cap. proprijs præeligendo remedia frigidiora seu remissius calida. Quæ aūt ab auctoribus pro ipsorum cura dicuntur, statim infra describam. Dioscorides in libro de Simplicibus, cap. de Argento viuo. Argentum viuum quod ὑδράργυρος, id est aquosum argentum appellatur, fit ex minio & cinnabari &c. virtus est illi homicidialis pondere suo cōmedendo intestina, vnde euadere poterit, qui hoc biberit lac caprinum bibendo & mouendo se. Similiter datur & vinum addito absinthio aut sinapi aut hyssopo. Excepta ex libro 10 Oribasij, cap. de Contra argentum viuum & de compositione illius. Quod hydrargyron appellant Græci, nos argentum liquidum nominamus: fit ex minio &c. potui datum interficit ponderis causa. Remediabitur cum malua decocta per clystere iniecta. Item terram puram cum mulsa potui dabis & per catharticum ventrem purgabis. Rasis 20 Continentis, cap. 2: Argētum viuum quicunq; assumpserit, patietur accidentia lithargyri. Et eius cura est eadem. Cōtra argentum viuum prouoca vomitum: & postea bibat lac, & vinum cum absinthio. Rasis libro 22. Continentis, cap. de Argento viuo: Argentum viuum, dixit Paulus, quod habet vires interficiētes, si datur in potu: quoniā corrodit id quod tangit de membris cum ponderositate ipsius, nocumento subuenit lac, si bibitur de eo quantitas abundans prouocans vomitum. Et si bibitur similiter cum absinthio, aut cum semine apij, aut cum mentastro montano, aut cum hyssopo confert nocumento eius. Rasis in Almansore libro 8. cap. De his, qui in potu sumpserunt argentum viuum aut vzifur aut tincar. Argentum viuum extinctum ac sublimatū propriè perniciosum est, ac valde malum. Cōmouetur enim ex eo fortis in vētre dolor & punctio ac sanguinolenta egestio. Curetur ergo hydromel multoties tribuēdo: & ex eo cum baurach clysterizando, donec venter aliquoties euacuetur. Medicinæ quoq; dysenterię conferentes in potu dentur, sicut ficus coctæ & semina, ac mucilagines, ac sepum hircinum. Clystere quoq; ex his & horum similibus, quæ in cap. de Dysenteria nominabimus, fiat. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Potu argenti viui: Signum huius, est dolor fortis in ventre & intestinis, & expulsio omniū, quę sunt intus. Curatio eius, est cum potu lactis statim mulsi.

Cap. De Potu argenti viui præparati, id est sublimati: Signum potus argenti viui præparati, quod dicitur sublimatum, est incitatio fortis doloris in ventre & doloris intestinorum, qui dicitur almagar, id est torsio & solutio sanguinis: & possibile est necare suo acumine. Curatio eius, est quòd bibat patiens aquam mellis frequenter & clysterizetur cum ea. Et confert ei potus lactis, vt diximus. Et si remanserit in intestinis, sequitur passio, quæ dicitur alsahog, id est rasura intestinorum, quæ curetur propria curatione in suo loco dicta. Auicenna 2. sui Canonis medicinæ, cap. de Argento viuo. Argentum viuum sublimatum, est interficiens propter vehementem incisionem. Et eius cura fortis, est bibere lac & vomere. Plinius Secundus de Naturali historia lib. 28. cap. de Medicinis ex lactis vsu: Datur lac asininū contra gypsum & cerussam & sulfur & argentum viuum. Cap. De remedijs ad morsus bestiarum & ad venena. His, qui argentum viuum biberint, lardo lupi remedium est. Cōtra ea verò quæ ex vlceratione enecant, ius vitulinum seu bubalum auxiliatur. Halyabas in Regali dispositione 4. Practicæ, cap. penultimo, scilicet de eius medicina qui argentum viuum bibit: Quando autem argentum viuum bibitur ascendens, id est sublimatum aut interfectum, id est extinctum seu mortificatū, malum est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

lum est & mortale: vnde fit dolor in ventre & torsio grauis. Patientem igitur vomere expedit cum melle & anetho. Si autem stomachum intellexeris mundatum, & si egrediatur bonum: sin autem clysteri vtere cum bliti aqua & sisami oleo ac garo, ac chathmia, id est althæa, id est maluauisco. Vt autem stomachum intellexeris mundatum & intestina: dysenteriaq; illi acciderit sesusum, propina cum oleo rosaceo, lacq; in quo lapides & ferri laminā proieceris calefacta. Platearius in circa instans, cap. de Argento viuo. Argentum viuum, si fuerit ore receptum, detur lac caprinum in multa quantitate, & patiens sit in motu, vel detur vinum decoctionis hyssopi & absinthij: hęc enim sunt absoluta remedia. Gilbertus Anglicus septimo sui Compendij medicinæ, cap. de Cura argenti viui. Dico quòd argentum viuum non extinctum, medicabitur melius per clystere: quoniam descēdit cum egestione cum dispositione sua prima. Quod autem extinctum est, vel sublimatum, melius educitur per vomitū: & hoc statim postquam sumitur antequam trahatur ad intestina: quia excoriaret membra quibus obuiaret, postmodum autem sunt tres intentiones necessariæ. Prima quòd resoluatur si quod fuerit residuum de veneno: & hoc per medicinas resoluētes causam, verbi gratia, detur de myrrha ʒ.iij. cum vino calido vel aqua mellis, vel etiam semen apij, ruta, saluia, & castoreum, decoquantur in vino & illud detur. Secunda, vt cōfortetur cor, sicut per diamargariton, & per cæteras medicinas cordiales, vt dicitur in ægritudine cordis. Tertia est, vt si vulnera fuerint in stomacho, vel in membris per quæ transit, consolidentur sicut cum pinguedine caprina vel hircina, & decoquatur cum ptissana, sicut docet Isaac. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Argento viuo dato in potu. Argentum viuum si fuerit extinctum vel sublimatum, corrosionem facit intestinorum & morsuram: & fit grauedo linguę & stomachi, & apostematur cor & moritur: & eius cura est clystere cum adipe anatis aut butyro: & deinde reiteretur cum aqua mellis, & si fuerit creditum quòd fuerit extinctum vel sublimatum, vomitus prouocetur, & hoc statim antequam ad intestina descendat: quoniam tunc penitus intestina excoriaret, & sanguinem exire faceret, & tenasmonem induceret: tunc enim clysteribus solis intendere conuenit: & expedita conuenienti euacuatione, erit intendendum ad accidentia derelicta. Christophorus de Honestis in suis Problematibus de Venenis, problemate de argento viuo sublimato. Argentum sublimatum est calidum & siccum in quarto, propter quod exardent & excoriantur stomachus & intestina & mordicantur dolorosè: & propter idem exiccatur lingua & totum corpus: & sua caliditate venenosa resoluitur spiritus cordis & accidit syncope. Bezaar eius est puluis crystalli subtilissimus. dosis ʒ.i. in potu cum oleo de amygdalis dulcibus.

De Cinnabari, seu uzifur. *Cap.* VI.

DVplex quippe ponitur ab auctoribus esse cinnabari, seu vzifur, seu zinzifur. Quoddam nanq; est minerale, & tale est lapis mineræ argenti viui, quoddā verò est artificiale, & hoc est illud, quo cōmuniter vtimur, quod nempe fit ex argento viuo, & ferè medietate sulfuris sublimatis.

NATVRA cinnabari mineralis, frigida est & sicca in secundo participās de virtute lithargyri inferius describenda. Natura verò cinnabari artificialis calida est, & sicca quasi in fine secundi, participans de virtute argenti viui extincti seu mortificati suprascripta in immediate præcedenti cap.

ACCIDENTIA assumptionem cinnabari mineralis cōsequentia, sunt similia accidentibus consequentibus assumptionem lithargyri inferius describendis. Accidentia verò cōsequentia assumptionem cinnabari artificialis, sunt

similia accidentibus consequentibus assumptionem argenti viui extincti, seu mortificati suprascriptis. Causæ præfatorum accidentium, sunt consimiles causis accidentium lithargyri, & argenti viui extincti.

SIGNA assumptionis cinnabari mineralis, & cinnabari artificialis sunt similia signis assumptionis lithargyri, & argẽti viui extincti, seu mortificati: præterquàm quòd in eorum vomitu cito post eorum assumptionem apparet color rubeus.

PRAESERVATIO autem ab assumptione cinnabari mineralis & cinnabari artificialis, perficitur custodiẽdo se omni modo possibili ab assumptione cuiuslibet eorum.

CVRA assumptionis cinnabari mineralis, est similis curæ lithargyri inferius in proprio cap. describendę. Cura autem assumptionis cinnabari artificialis similis est curæ assumptionis argenti viui extincti, seu mortificati, in immediatè præcedenti cap. positæ. Quæ tamen auctores pro hac cura in speciali dixerunt, infra describam. Rasis 8. Almansoris. cap. de His, qui in potu sumpserunt argentum viuum, & vzifur, & tincar, id est boracem. Ex vzifur (supple artificiali) & tincar, id est borace seu capistro auri, accidunt quæ ex argento viuo extincto, tincar tamen deterior existit, quoniam plures etiam dicunt, quòd ex eo nemo euadit. Cuius tamen cura est, vt argenti viui, supple, extincti, vel sublimati, & arsenici supple sublimati. Auicenna quarto Canone, fen 6. cap. de vzifur & almagra. Est illa eadem cura (supple quæ est cura cerussæ & gypsi:) deinde administrantur sorbitiones pingues, & adipes lenes. Auicenna autem intelligit de vzifur minerali. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Azuro, vel minio, vel cinnabari, sumpto in potu: Cura omniũ supradictorum est eadem: detur ergo in potu butyrum cum aqua calida, in qua semina rapæ sint bullita, & euomat post vomitum spontaneum: deinde clysterizetur cum aqua mellis, & oleo. Et eius bezaar est spodiũ, quod fit de ebore combusto, datum in potu cum vino ʒ.ij.

De Gypso. Cap. VII.

GYpsum est minerale quoddam notũ, lapidosum, quod de multis montibus in varijs prouincijs foditur: & ab aliquibus auctoribus cerussa lapidis nũcupatur: & multoties aduritur, ex cuius adustione augmẽtatur ei subtilitas.

NATVRA eius, frigida est & sicca, gradus tamen eius ab auctoribus non exprimitur, & habet virtutem conglutinatiuam & constrictiuam & præfocatiuam & venenosam.

ACCIDENTIA gypsi assumptionem consequentia, sunt albedo labiorum & linguæ & totius corporis, mollificatio membrorum, vehemens tussis, singultus, permistio rationis, amentia, obliuio, inflammatio & exiccatio cerebri & totius corporis, asperitas & siccitas linguæ, dolor in stomacho & ore eius, tensio in hypochõdrijs, colica difficultas & strictura anhelitus, & gutturis strangulatio, & præfocatio, stipticitas ventris, & quandoq; minctura rei nigræ, & sanguinis & sincopes: & quandoq; non omnia prædicta, sed aliqua ex eis accidunt. Causa albedinis labiorum & linguæ & totius corporis, est mortificatio caloris & sanguinis, membra rubificantis, facta præcipuè à venenosa frigiditate gypsi. Causa mollificationis membrorum, est eadem frigiditas calorem præsertim spirituum sensibilium & motiuorum extinguens. Causa vehementis tussis, sunt humiditates descendentes ad pulmonem, præsertim à cerebro ob frigiditatem ei cõmunicatam exprimentem humiditates ipsius. Causa singultus, est congelatio humiditatis phlegmaticæ stomachi & præcipuè oris eius. Causa permistionis rationis & amentiæ & obliuionis, est infrigidatio & ingrossatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ingrossatio spirituum, precipuè animalium inobedientium virtutibus cerebri. Causa infrigidationis & exiccationis cerebri & totius corporis, est frigiditas & siccitas venenosa gypsi, cerebro & toti corpori cõmunicata. Causa asperitatis & siccitatis linguæ, est expresio humiditatis eius facta à venenosa frigiditate & siccitate gypsi. Causa doloris stomachi & oris eius & tensionis in hypochondrijs & colicæ, est vẽtositas grossa generata in prædictis membris. Causa stricturę anhelitus & difficultatis eius, est densitas lacertorum pectoris à frigiditate causata. Causa strangulationis gutturis & præfocationis, est densitas lacertorum gutturis & descensus humiditatum à cerebro. Causa stipticitatis ventris, est frigiditas & siccitas venenosa gypsi cõmunicata lacertis eius & intestinis. Causa mincturæ rei, seu vrinæ nigræ, est mortificatio caloris. Causa minctu ræ sanguinis, est infrigidatio cõmunicata hepati & renibus, debilitans contentiuam virtutem eorum relaxantem sanguinem & debilitans virtutem sequestratiuam eorundem non debitę secernentem seu sequestrantem vrinam seu aquositatem à sanguine. Causa syncopes, est mortificatio caloris & spiritus cordis à venenosa gypsi frigiditate causata, aut obtusio seu reclusio seu suffocatio caloris & spiritus facta à venenosa frigiditate & siccitate ipsius gypsi.

SIGNA assumptionis gypsi, sunt accidentia prædicta cõsequentia & diligẽs exquisitio facta propter quã suspicio haberi posit de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO perficitur custodiendo se pro posse ab ipsius assumptione.

CVRA fit procurando præsertim in principio omni modo posibili ipsius expulsionem mediante vomitu cum oleo & butyro & mucillaginibus, & brodijs pinguibus, & cæteris vomitiuis declinantibus, præsertim ad caliditatem & humiditatem. Si verò elapsum fuerit principium & putatur, quòd descenderit totum, vel aliquid ad intestina præcipuè inferiora fiant frequenter clysteria mollificantia ex oleo & butyro & pinguedinibus & mucillaginibus & brodijs valde pinguibus & consimilibus declinantibus ad caliditatem & humiditatem. Postmodum verò fiant clysteria fortia educentia: & exhibeantur medicamina laxatiua diagridium continentia & similia: subueniendo consequenter accidentibus introductis cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. describuntur habendo semper respectum in approximando remedia declinantia ad caliditatem & humiditatem præcipuè cordialia. Quæ verò particulariter pro huiusmodi cura ab auctoribus describuntur, statim infra describam. Dioscorides in suo de Simplicibus, cap. de Origano: Origanum omnibus est notum: eius sunt species tres: virtus est illi calida, elixatura eius cum dulcore, id est vino musto cocto vsq; ad tertiam sui partem bibentibus gypsum præstat effectum. Rasis in Cõtinente, libro 20, cap. 2: Quicunq; gypsum sumpserit, accidit ei strangulatio, obliuio, & vehemens siccitas oris, & ventris. Eius cura est: dentur aquæ decoctionis maluæ ℥. vi. deinde aqua mista cum melle & parum olei: & iterum sumat aquam cineris vitis & ficuum cum dulci vino, & vtatur aqua hordei per aliquot dies. Iuuat contra gypsum sumere aquam cineris vitis & hyssopi. Accidit ex gypso strangulatio: & istis in principio prouocetur vomitus, sicut in fungis. Et sumant res mucillaginosas & viscosas: quoniã descendet ad intestina & prouocabit ad egestiones, & diagridium & similia. Contra gypsum & cerussam prouoca vomitum cum multo oleo calido: & bibat vinũ dulce cum multa aqua calida & lac caprinum & succum maluæ, & aquam mellitam cum oleo sisamino & aquam decoctionis ficuum cum oleo, & cineris sarmentorum & ficuum & nucum. Rasis 8. Almansoris cap. de His quibus gypsum in potu datum fuerit: Patienti itaq; aqua mellis ac res mucillaginosę dandæ sunt prius: deinde psyllij ʒ. ij. scammoneæ ʒ. i. cum iuleb tribuantur. Et cum

ex hoc patiens motus fuerit, attendendum est an accidentia quæ patiebatur sint sedata: erit nanq; vtile. Si autem sedata non fuerint, iterum mouendus erit: quòd si dysenteria exinde orta fuerit, ex curis dysenteriæ medicetur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2. cap. de Potu gypsi. Curatio eius est, quòd bibat aquam mistam melli & modico oleo oliuarum. Et curetur cum clysteribus lenibus ex aqua, scilicet decoctionis fœnugræci, casiæ fistulæ & oleis: Et bibat vinum dulce, aut aquam lactis cocti: Et odoret patiens aromata calida, & sumat pulmentum de hordeo, & caueat à vomitu. Auctor præsentis operis. Intellige quòd vomitus est cauendus quando gypsum ad intestina præcipuè inferiora descenderit, aut cum totaliter egressum fuerit à corpore & sola accidentia remanserunt. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen vi. cap. de Potu gypsi: Oportet, vt curetur cura cerussæ & curatione fungorum: deinde dentur in potu mucillagines viscosæ, vt remoueatur asperitas gutturis post lenificationem prædictam & sorbitiones lenificātes: Et indiget solutione ventris cum scāmonea & similibus: Et iteretur solutio aliquoties, & si abrasio fiat, curetur abrasio: Et de eis quæ rememorantur ad gypsum, est cinis extremitatum vitis cum hasce, id est thymo. Plinius Secundus de Naturali historia, libro 23. cap. de Oleo: Omni autem oleo mollitur corpus, & omnia venena hebetat, præcipuè, & gypsi in aqua mulsa psimmythij, aut ficuum siccarum decocto potum, redditumq; vomitionibus. Libro 28. cap. de Medicinis ex lactis vsu: Datur priuatim asininum contra gypsum & cerussam & sulfur & argentum viuum. Halyabas in Regali dispositione quarto Practicæ, cap. de Eius medicina qui gypsum bibit & martachum, id est lithargyrum: Patienti fiat, vomitus cum aqua calida & melle, donec stomachum purget, sicq; vinum merum bibat: quoniam à stomacho vtrunq; emittit & ab intestinis: detur autem electuarium piperis & zingiber conditum, sinapiq; sorbeat. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicæ, parte secunda, cap. 7. scilicet, de mineris quæ in potu sumuntur & operantur vt venena: Cum aliquis sumpserit gypsum, curatur cum cura cerussæ, vel cura fungorum. Et præter hoc sumat in potu mucillagines fœnugræci, & seminis lini, & maluæ, & maluauisci, & psyllij, & similiū, & mundificetur sæpe cum scammonea & aqua mellis, vt dictum est superius. Et si fieret abrasio intestinorum, curetur, vt dictum est in fluxu ventris: Et à proprietate curatur cum hyssopo & cinere extremitatum vitis. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Gypso dato in potu: Eius cura erit, vt bibat aquam calidam cum butyro, & euomat: deinde bibat iterum aquam calidam cum melle & euomat: Et postea dētur sibi in potu mithridati ʒ. ij. cum optimo vino. Et si stipticitas remanserit, clysterizetur cum adipe anatis & oleo. Et vngatur venter cum oleo de kerua. Eius bezaar, est stercus muris tritum & bibitum: & detur ex eo ʒ. i.

De Almagra seu magra seu sinopide, seu terra carpentariorum. Cap. VIII.

ALmagra, seu magra, seu rubrica sinopica, seu terra carpentariorum, est terra rubea, quæ communiter carpentarij ligna signant.

NATVRA eius frigida est in primo, & sicca in secundo, & est conglutinatiua & stiptica & venenosa.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequentia, sunt similia accidentibus consequentibus assumptionem cinnabari mineralis & lithargyri & litmaturæ plumbi, aut modicum differētia. Et sunt apostema, id est tumor totius corporis, & aliquando solius ventris, impedimentum seu grauitas linguæ, retentio vrinæ, stipticitas ventris & retentio stercoris: Et aliquando fluxus ventris ac superfluitas eius, grauitas stomachi & intestinorū: Et quādoq; egressio

ani

ani & rasura eius ac apostema seu inflatio extremitatis ipsius, apparitio in ventre alicuius glandulæ lapideæ, constrictio anhelitus, & aliquando præfocatio, dolor iliacus, & colicus: aliquando vomitus fæcis, priuatio appetitus cibi, & raucedo vocis. Causa apostematis, id est, tumoris totius corporis, est debilitas digestiuæ hepatis, & consequenter aliorum membrorum, causata à venenosa frigiditate magræ: ad quam equidem debilitatem consequitur aliquando hydropisis hyposarca. Causa tumoris solius ventris, est debilitas digestiuæ hepatis, & opilatio causata à frigiditate & siccitate venenosa magræ, ad quam debilitatem & opilationem consequitur aliquando hydropisis ascites, & aliquando hydropisis tympanites, faciens solummodo tumorem ventris. Causa impedimenti seu grauitatis linguæ, est indigestio & retentio superfluitatum grossarum ingredientium porositates linguæ, quæ spongiosa est facta à prædicta frigiditate & siccitate venenosa ipsius magræ. Causa retentionis vrinæ & stipticitatis ventris & retentionis stercoris, est præfata frigiditas & siccitas venenosa opilans atque constringens vrinæ & stercoris vias. Causa fluxus ventris & superfluitatis eius aliquando superuenientis, est debilitas & relaxatio stomachi & intestinorum causata à magra & grauitate sua, præcipuè cum assumpta fuerit in magna & notabili quantitate. Causa grauitatis stomachi & intestinorum, est ipsa magra retenta in stomacho & intestinis grauans & ponderans. Causa egresionis ani, est ipsa magra pro parte in intestino recto retenta, ipsum grauans & exasperans, adeò vt quandoque radatur & sequatur tenasmus, ad quem sequitur egresio ani & rasura eius, ac apostema seu inflatio extremitatis eius. Causa apparitionis in ventre alicuius glandulæ lapideæ, est frigiditas & siccitas venenosa magræ, retinens grossas superfluitates ventris & prohibens resolutionem earum: propter quod venter non potens eas à se expellere nec resoluere, coadunat eas, resoluendo ob ipsius imbecillitatem partes subtiles & dimittendo grossas: ex quo sequitur glandulæ lapideitas. Causa constrictionis anhelitus & præfocationis, est prædicta frigiditas & siccitas venenosa magræ congelans sanguinem & spiritus, & condensans musculos pectoris & diaphragmatis motum impediens. Causa doloris iliaci & doloris colici est retentio ventositatis in præfatis intestinis, generatæ à venenosa magræ frigiditate. Causa vomitus fæcis, est stipticitas ventris causata à frigiditate & siccitate magrę, propter quam natura non potens fęces per secessum expellere, eas vomit. Causa priuationis appetitus cibi, est debilitas oris stomachi causata à venenosa frigiditate & siccitate magræ, quæ quidem priuatio appetitus maximè accidit cum fæces & aliæ horribiles humiditates per vomitum expelluntur. Causa raucedinis vocis, est asperitas gutturis & ingrossatio & condensatio humiditatum in gutture & trachea arteria, & canalibus pulmonis.

SIGNA assumptionis magræ, sunt accidentia prædicta consequentia aliqua vel plura vel omnia, & vomitus vel egestio rei rubeæ, coloris magræ, & prehabita diligens informatio de assumptione ipsius magrę, diligenti exquisitione præmissa. Et dignius signũ eius, iuxta Auicen. est solutio vẽtris plurima.

PRAESERVATIO ab assumptione magrę, est vltra dicta in 8. cap. primi libri diligẽtem cautelam apponere, ne magra ipsa sibi posit vllatenus propinari, præcauendo vsum ipsius ob aliquam aliam causam.

CVRA eius est, vt statim in principio procuretur vomitus cũ mollificãtibus & aperiẽtibus notis, prẽsertim dũ nondum magra ad intestina descẽderit prẽcipuè inferiora. Dũ verò ad illa ipsa descendisset, fiat cura in principio cum clysterib. ex oleis, & pinguedinibus, & butyro, & mucilaginibus & cõsimilibus: postmodum verò cũ clysteribus educẽtibus fortibus: & cũ medicinis fortibus

laxatiuis, diagridium & consimilia continentibus: quatenus ipsa, quo modo melius est possibile, cito à corpore expellatur: demum accidentibus superuenientibus succurratur cum his, quę ab auctoribus in proprijs causis dicta sunt, præsertim autem cum illis quæ etiam cordialia sunt, & magis sint qualitatibus magræ contraria. Quæ autem ab auctoribus pro huiusmodi cura particulariter dicta sunt, statim infra describam: pro completiori tamen præfatæ curæ notitia recurratur ad ea, quæ auctores pro cura lithargyri & limaturæ plumbi dixerunt: quoniam eorum trium cura est ferè consimilis: ponitur etiam dicta cura esse consimilis curæ cinnabari mineralis & cerussæ & gypsi. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Potu almagræ & lithargyri: Curatio eius est, quòd fiat vomitus cum aqua decoctionis anethi & ficuū cum baurach & modico butyri, vel bibat semen apij hortensis cum vino: & si fuerit natura eius constipata, laxetur cum scāmonea, & alijs laxatiuis, & si lenita fuerit natura & abundauerit vrina, signum est suæ liberationis. Auicenna quarto sui canonis Medicinæ, fen. 6. cap. de Potu vzifur & almagræ. Est illa eadem cura, supple, quæ est cura cerussæ, & gypsi: deinde administrantur sorbitiones pingues & adipes lenes.

De Lithargyro & plumbo adusto & limatura. Cap. IX.

Lithargyrum iuxta quid nominis gieze, est spuma argenti, & est nomē compositum: & dicitur à λίθ☉ quod est lapis, & ἄργυρ☉ quod est argentum, est nanq; spuma argenti similis lapidi in modo substantiæ: verùm ab auctoribus aliquando sumitur lithargyrum pro spuma argenti prædicta, aliquando sumitur pro spuma facta cum argentum & plumbum, & aliquando aliquid auri extrahitur de arena seu terra mineræ communis argenti & plumbi, & etiam aliquando auri: aliquando sumitur pro plumbo adusto, & isto tertio modo sumendo lithargyrum, plumbum adustum est lithargyrum: limatura verò plumbi, est ipsum plumbum limatum.

NATVRA lithargyri sumpti pro argenti spuma, frigida est parumper & sicca aliqua licet modica venenositate participans pro quanto virtute plumbi participat, & est conglutinatiua & stiptica. Natura lithargyri sumpti pro spuma facta in extractione argenti & plumbi, & aliquando auri ex arena seu terra mineræ cōmunis eorum, tanto minus est frigida quanto prædicta arena, seu terra magis auro participat: & consimiliter tanto minus est venenosa, quanto magis auro vel argento participat. Quanto verò magis plumbo participat, tanto magis est frigida & magis venenosa. Natura lithargyri sumpti pro plumbo adusto, cęteris est magis frigida, & magis venenosa. Eius tamen non loti frigiditas est modica: imo ratione adustionis ponitur ab aliquibus participare caliditate quadam: & ideo frigiditatis suę gradus ab auctoribus non exprimitur, loti verò cuiuscunque trium prædictorum modorum sumpti frigiditas maior est. Quodcunq; autem lithargyrum vnanimiter ab auctoribus ponitur esse siccum, siccitatis tamen gradus non ab eis exprimitur: & consimiliter ponitur habere virtutem conglutinatiuam & constrictiuā. Natura limaturę plumbi, seu plumbi, frigida est in tertio gradu declinans ad quandam humiditatem eius, tamen humiditatis gradus ab auctoribus non exprimitur, & est venenosa.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem lithargyri seu plumbi adusti seu limaturæ plumbi, sunt consimilia accidentibus magræ prædescriptis in immediatè præcedenti cap. & consimiliter sunt consimiles causæ eorūdem accidentium, & vltra illa quæ accidunt ex assumptione magræ accidit ex cuiuslibet istorum assumptione color plumbinus, cuius causa est præcipuè mortificatio caloris innati: & licet limatura plumbi sit humida & magra & lithar-

gyrum

gyrum quomodolibet assumptum sint sicca: attamen limatura plumbi eius maiori frigiditate supplet magræ & lithargyrici siccitati quo ad inducendum & ad inducere adiuuandum accidentia: quorum magræ & lithargyrici siccitas concurrit in causa. Sic enim, exempli gratia, siccitas magræ & similiter lithargyri pro parte, est causa constrictionis anhelitus & præfocationis, ita frigiditas limaturæ plumbi valde maior existens quàm frigiditas magræ & lithargyri, est magis causa congelationis sanguinis & spiritus & condensationis musculorum membrorum anhelitus: propter quod frigiditas limaturę plumbi maior humiditati coniuncta, non minus potest esse causa constrictionis anhelitus, & pręfocationis, quàm minor frigiditas magrę & lithargyri siccitati cõiuncta.

SIGNA assumptionis lithargyri & plumbi vsti & limaturæ plumbi, sunt accidentia consequentia similia accidentibus consequentibus assumptionem magræ. Differunt tamen à signis assumptionis magræ, præsertim quia post assumptionem magræ expellitur per vomitum vel secessum res rubea: non sic autem post assumptionem lithargyri, vel plumbi vsti, vel limaturę plumbi. Quorum etiam assumptionis signa etiam intra se differũt: quoniam post assumptionem lithargyri sumpti pro argenti spuma consequuntur accidentia debiliora: post assumptionem verò lithargyri secundo modo sumpti consequuntur accidentia aliqualiter fortiora: post assumptionem autem lithargyri tertio modo sumpti, scilicet pro plumbo adusto, & post assumptionem limaturæ plumbi, consequuntur adhuc accidentia magis fortia: differunt etiam ad intra se, prout ipsa etiam intra se in colore aliqualiter differunt, qui postea in re expulsa vomitu vel secessu percipitur: differunt etiam iuxta variam informationem habitam de assumptione cuiuslibet eorum diligenti exquisitione præmissa.

PRAESERVATIO autem ab assumptione cuiuslibet prędictorum & cura, est consimilis præseruationis & curæ assumptionis magræ & cinnabari mineralis & cerussæ & gypsi.

QVAE verò pro eorum cura specialiter ab auctoribus dicta sunt, statim infra describam. Dioscorides in libro de Simplicibus, cap. de Apio. Apium (siue vt alij selinon) omnibus est notum, eius genera sunt duo: vnum hortense aliud agreste. Elixatura hortensis radicis bibita, venenis occurrit. Eis qui bibunt spumam argenti medicatur. Apium agreste tanta facere potest quanta & aliud. Rasis in Continente lib. 20. cap. 2. Cura lithargyri, est dare sibi de myrrha ℨ. iij. cum aqua tepida, & assumere absinthij, piperis, fimi columbini, mellis, vini & olei: & assiduet carnes agninas & bibat acetum vini nigri, vt eius multiplicetur sudor. Iuuat contra lithargyrum, sumere piper & semen apij. Cura est prouocare vomitum cum aqua decoctionis anethi & ficuum, & dare ei talem medicinam. ℞. Seminis apij & myrrhæ an. aur. ij. absinthij aur. i. informentur cum sapa: dosis aur. ij. & similiter hoc habet contra sumptionem argenti viui, supple, mineralis. Contra lithargyrum valet aqua cineris ficuum. Rasis 8. Almansoris, cap. de His, qui lithargyrũ in potu sumpserunt. Est dandum apozima dactylorũ & anethi & nitri: & si leuiter vomitus prouocatus fuerit iterum fiat: quòd si vomitus paruus fuerit, & symptomata fiant fortiora, scammonea, sicut prædiximus, est tribuenda. Cũ ergo vomitus operari steterit, de hoc medicamine, quod sumus dicturi, dari cõuenit, cuius confectio. ℞. Seminis apij, absinthij partes æquales: detur ex eo pondus duorũ aur. cum ℥. i. vini & ℥. i. apozimatis apij: & postquam vrina prouocata fuerit, & vẽter solutus, restituta erit sanitas. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2. cap. de Potu almagræ & lithargyri. Curatio eius, est quòd fiat vomitus cum aqua decoctionis anethi & ficuum cum baurach, & modico butyri, vel bibat semen apij hortensis cum vino: & si fuerit natura eius constipata, laxetur cum scãmonea & alijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

laxatiuis prædictis: & si lenita fuerit natura, & abundauerit vrina, signũ est suæ liberationis, linitio autem cum eo non inducit nocumentum. Auicēna quarto sui canonis Medicinæ fen 6. cap. de Potu lithargyri & limaturæ plumbi. Cura. Oportet, vt succurratur & incipiatur cum curatione cōmuni ex vomitu, & sicut aliquo in quo sit apertio: sicut decoctio seminis apij, & ficus anethi & baurach, & oportet, vt in potu dentur myrrhæ ʒ. iij. in vino, aut detur in potu spica Romana cum fimo columbæ pascentis cum vino: quoniam est cura. Et oportet, vt in potu tribuatur absinthium, & hyssopus, aut semen apij, aut piper, propriè totum illud cum vino, aut pondus ʒ. i. myrrhæ, cum pondere ʒ. s. piperis donec sudet. Et dentur ei in potu vi. siliquæ, id est grana xxiiij. scammoneæ in aqua mellis. Et cibi eius quibus oportet ipsum assiduè vti, sint allifidabezed facta ex carne agni. Et signum sanitatis eius, est quòd soluitur natura, & prouocatur vrina. Et ad vltimum indiget aperitiuis cognitis, prouocatiuis, & solutiuis. Halyabas in Regali dispositione, quarto Practicæ, cap. De eius medicina qui bibit gypsum, & martacum, id est lithargyrum. Patiēti fiat vomitus cum aqua calida & melle, donec stomachum purget. Sicq́; vinum merũ bibat: quoniam à stomacho vtrunq; emittit, & intestinis: detur autem Electuarium piperis, & zingiber conditum, sinapiq́; sorbeat. Et cōtra martacum propriè ficuum dabis decoctionem, & sebeti, id est anethi ac bauraci, id est baurach euomaturq́;: & si hoc proderit, vtile est. Sin, cidoniatum laxans, id est diacitonitem laxatiuum & electuarium sarbadam (aliàs sarbaram) vinumq́; cum aqua in qua semen decoxeris apij, & anisi, aliàs asarum quo vrina prouocetur. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Lithargyro propinato in potu. Eius cura, est cura colicę per clystere iniectum, factum ex aqua mellis & adipe gallinæ vel anatis, & dare in potu oleum amygdalarum, & comedere ficus siccas ante cibum & inungere stomachum cum succo apij, & ventrem cum butyro: & eius bezaar, est semē keruę tritum & datum in potu ʒ. ij. Cap. de Plumbo vsto propinato in potu. Eius cura, est dare in potu theriacæ magnæ ʒ. ij. omni die vsq; ad quinq; dies cum aqua mellis, & induere pelles vulpinas vel ouinas nouas, vel intiare ventrem mulæ vel asinæ calidæ & reiterare introitum sæpe: & eius bezaar, sunt grana cidoniorum mũdata & trita & data in potu cum vino decocto dulci ʒ. ij.

De Cerussa. *Cap.* X.

CErussa fit ex plumbo & vaporibus aceti calcinantibus ipsum: & hæc ab auctoribus cerussa plumbi nuncupatur ad differentiam gypsi quod ab aliquibus cerussa lapidis dicitur.

NATVRA eius, frigida est & sicca in secundo gradu: & est subtilis, conglutinatiua & venenosa.

ACCIDENTIA assumptionem cerussæ consequentia, sunt accidentia consequentia assumptionem gypsi prædicta in 7. præcedenti cap. quanuis sint aliqualiter efficaciora propter maiorem in ipsa fore subtilitatem acquisitam ab aceti vaporibus quàm in gypso: propter quam quidem maiorem subtilitatem accidit præsertim assumenti cerussam maior albedo linguæ propter ipsam magis imbibi in porositatibus linguæ causa prædicta: verùm ex assumptione cerussæ non accidit ita magna strangulatio, sicut ex assumptione gypsi, propter gypsum esse magis grossæ substantiæ, & magis compactæ cum coniungitur humido, & magis esse conglutinatum: propter quæ tria ipsum non est ita à calore gutturis resolubile, vt cerussa, & eædem prorsus sunt accidentium causæ, & consimilia sunt signa, ac consimilis est præseruatio, & cura: & ideo pro prædictis omnibus recursum habeas ad cap. 7. gypsi prædictum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

QVAE tamen ab auctoribus pro ipsius cerussæ speciali cura dicuntur, statim infra describam. Rasis in Continente, lib. 20. cap. 2. Receptionis cerussæ cura est sumere lac, & aquã mellis, & comedere maluam cum sisamo, & bibere lac pecorinum, & sapam, & sumere dauichi, id est pondus octo granorum hor dei diagridij cum aqua mellis: & sumere cinerem vitis cum sapa, id est musto decocto vsq; ad consumptionem duarum tertiarum partium eius. Contra gypsum & cerussam prouoca vomitum cum multo oleo calido: & bibat vinum dulce cum multa aqua calida & lac caprinum & succum maluę, & aquam mellitam cum oleo sisamino & aquam decoctionis ficuum cum oleo & cinerem sarmentorum, & ficuum & nucum. Rasis octauo Almansoris, cap. de His, qui cerussam in potu sumpserunt. Ficuum apozema aut hydromel cum oleo ei tribuatur, vomitusq; prouocetur, ad bibendum quoq; absinthij succi cum hydromelle, multoties vnius aurei pondus tribuatur, quod tandiu fiat donec vrina prouocetur: hoc tamen fieri conuenit, postquam de scammonea, quantum est quarta vnius drachmæ sumptum cum hydromelle fuerit: postquam verò vrina prouocata fuerit, sedabuntur accidentia: si autem vrina constricta fuerit, vrinam prouocantia danda sunt, quę in suo nominata sunt cap. Albucasis secunda particula Azarauij tractatu 2. cap. de Potu cerussæ. Curatio ipsius, est prouocatio vomitus cum aqua decoctionis ficuum, aut aqua mellis cum oleo communi: & bibat post modum succum absinthij cum aqua mellis frequẽter, donec prouocetur vrina: & si natura est constipata, bibat quartam partem ʒ.i. scãmoneæ cum hydromelle, & sumat frequẽter lac recens calidum cum emungitur: quoniam eius iuuamentum in hoc maximum est, & non contingit nocumentum ab eius linitione. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen vi. cap. de Potatione cerussæ: Cura eius, est similis curæ lithargyri: & datur in potu scammonea in aqua mellis & prouocantia vrinam & clysterizatur & non permittitur dormire: & de eis quæ ingrediuntur in faciendo ipsum vomere sunt oleum alachoen, id est cotulæ fœtidæ, & oleum de lilio, & oleum de narcisso: & cadunt in medicinis eius gumma pini, aliàs pruni, & medicamen de sanguine draconis, & fraxinus. Et iterum de illis, quæ conferunt ei, est vt comedat sisamum purum, cõfractum, & masticet ipsum & bibat super ipsum vinum.

Plinius Secundus de Naturali historia lib. 23. cap. de Oleo: Omni autẽ oleo mollitur corpus: & omnia venena hebetat, præcipuè psimmythij & gypsi in aqua mulsa, aut ficuum siccarum decocto potum &c. per se potum redditumq; vomitionibus contra omnia supradicta. Cap. de Caprifico, id est fico syluestri: Grossi caprifici resistunt & sanguini taurino poto & psimmythio & lacti coagulato poti. Libro 28. cap. de Medicinis ex lactis vsu: Datur lac asininũ contra gypsum & cerussam & sulfur & argentum viuum. Halyabas in Regali dispositione, quarto Practicæ, cap. vltimo, scilicet de eius medicina, qui plumbi cerussam biberit, calcem, sulfur & saponem: Plumbi cerussæ, cura est vomitus cum melle, aqua & aceto ac sale calefactis: daq; hexagium s. tithymali, atq; granorum nili, id est seminis Indici: da etiam aquam in qua semen apij coxeris & fœniculum & anisum & absinthium Græcum, quo vrina prouocetur. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Cerussa propinata in potu: Eius cura, est vomitus prouocatus cum aqua, in qua semina rapæ & atriplicis sint bullita, & deinde clysterizare ventrem cum brodio caulium coctorum, & oleo sine sale & dare in potu mithridatum aut theriacam cum optimo vino: & eius bezaar, est potus vini albissimi & puri propriè inebriantis. Christophorus de Honestis in suis problematibus de Venenis problemate de cerussa. Bezaar eius, sunt grana sisami masticata & postea vinum album subtile vsq; ad ebrietatem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Minio. Cap. XI.

MInium dupliciter fit: vno nanq; modo fit ex cerussa adusta, & hoc est pulchrius. Alio modo fit ex plumbo adusto, & hoc non est ita pulchrum.

NATVRA minij facti ex cerussa adusta satis similis est naturę cerussæ: veruntamen propter adustionem qua mediante ipsum fit, ipsum est minus frigidum quàm cerussa, & est siccius ea & subtilius: natura verò minij facti ex plumbo adusto similis est lithargyro.

ACCIDENTIA assumptionem minij ex cerussa adusta facti cõsequentia, sunt satis similia accidentibus cerussæ & gypsi: verùm sunt magis similia accidentibus consequentibus assumptionem gypsi adusti seu cocti: accidentia assumptionem minij ex plumbo adusto facti consequentia, sunt similia accidentibus lithargyri.

CAVSAE accidentium consequentium assumptionem minij vtroq; modo facti, sunt etiam consimiles causis accidentium consequentium assumptionem gypsi & cerussæ & lithargyri.

SIGNA quoq; assumptionis minij, similiter sunt consimilia signis assumptionis gypsi, cerussæ & lithargyri, nisi quòd præsertim in principio mediante vomitu vel secessu expellitur res rubea coloris minij.

PRAESERVATIO etiam ab assumptione minij, similiter est consimilis præseruationi ab assumptione cuiuslibet prædictorum.

CVRA autem est etiam consimilis: verùm cura minij facti ex cerussa adusta, similior est curæ cerussæ & gypsi præcipuè adusti. Cura verò minij ex plumbo adusto facti, est similior curæ lithargyri. Quæ autem ab auctoribus pro ipsius cura specialiter dicta sunt, statim infra describam. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Azurio vel minio velcinnabrio: Cura omnium suprædictorum est eadem. Detur ergo in potu butyrum cum aqua calida, in qua semina rapæ sint bullita: & euomat post vomitum spontaneum. Deinde clysterizetur cum aqua mellis & oleo. Et eius bezaar, est spodium quod fit de ebore combusto datum in potu cum vino ℥.ij.

De Calce. Cap. XII.

CAlx est cinis lapidum pręsertim viuorum, id est naturaliter generatorum, & testarum seu conchyliorum animalium seu corporum ostracosorum. Duplex autem est calx: quædam enim est calx viua, id est non extincta: quædam verò est calx extincta. Et calx extincta, adhuc est duplex: quędam nanq; est recenter extincta: vtputa cum aqua non pertransiēs tempus multarum horarum: quædam verò est extincta cum aqua pertransiens duos vel tres dies. Et iterum quædam est calx lota: quædam verò non lota.

NATVRA calcis viuæ, calida est & sicca in quarto gradu. Et est adustiua, inflammatiua, mordicatiua & cauterizatiua: & non est propriè venenum, sed est medicina mortifera. Et calx prædicta facta ex lapide præcipuè denso ac compacto valde, vtputa, ex marmore, vel sibi consimili est efficacior calce facta ex testis seu conchylibus ostracosorum. Et quanto calx fit ex lapidibus seu conchylibus magis densis & magis compactis, tanto est fortior. Natura calcis extinctæ cum aqua recenter, hoc est non pertransiens multas horas, est similis naturæ calcis viuæ diminuta parumper in caliditate & siccitate. Natura verò calcis aqua extinctæ, postquàm pertransierint duo vel tres dies, adeò est à natura calcis viuæ diminuta quòd ipsa non est medicina mortifera: & quãto diutius stetit post eius extinctionem, tanto magis à natura calcis viuæ declinat. Natura calcis lotæ consimiliter, non est medicina mortifera: natura verò aquę, cum qua calx fuit lota, calida est & humida, & est putrefactiua: & hoc intellige si aqua, cum qua calx fuit lota, fuit dulcis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ACCIDENTIA consequentia assumptionem calcis præcipuè non extinctæ, sunt siccitas oris & linguæ & dolor stomachi, & difficultas vrinę, & exitus calcis cum vrina, & solutio ventris sanguinolenta: & quandoq; frigiditas extremorum & syncope & præfocatio: & quandoq; vltra prædicta accidentia, accidunt aliqua alia ex accidentibus consequentibus assumptionem arsenici sublimati cum permistione modicæ batturę æris superius dicta in primo cap. præsentis libri. Causa siccitatis oris & linguæ, est excellens calefactio & exiccatio facta à calce. Causa doloris stomachi, est fortis mordicatio à calce producta in ipso stomacho, in quo cum ipsa vigorosior est, primitus figitur. Causa difficultatis vrinæ, est opilatio viarum vrinæ facta à corpulentia ipsius calcis transeuntis per illas. Et aliquando etiam concurrit in causa vlceratio facta in ipsis vijs à dicta calce. Causa exitus calcis cum vrina, est virtus expulsiua viarum vrinæ expellens calcem transeuntem per illas. Causa solutionis ventris sanguinolentæ, est excoriatio facta in intestinis à cauterizatiua & mordicatiua virtute calcis. Causa frigiditatis extremorum, est reuocatio caloris ad interiora facta propter dolorem præcipuè stomachi vel intestinorum, vel viarum vrinæ productum à calce, aut propter excessiuam calcis caliditatem resoluentem calorem & spiritus. Et ista eadem causa, est causa syncopes. Causa præfocationis, est cursus materierum ad guttur, & ad circumstantia membra factus ab adustione calcis dictis partibus contingente. Causæ aliorum accidentium, vltra prædicta similium accidentibus contingentibus ex assumptione arsenici sublimati, sunt causæ eorum accidentium prædictæ in 1. cap. pręsentis libri.

SIGNA assumptionis calcis, sunt accidentia prænarrata, & diligens inquisitio facta, suspicari faciens de calcis assumptione.

PRAESERVATIO à calcis assumptione completur specialiter omnem habendo cautelam, ne suspecta persona valeat eam vllatenus propinare.

CVRA assumptionis calcis, est ferè similis curę assumptionis arsenici sublimati & argēti viui sublimati cum aliorum permistione superius enarratæ, specialiter procurando statim in principio vomitū cum frigidis & humidis, vt puta cum aqua tepida decoctionis violarum & maluæ, iuleb violato & oleo oliuarum dulci & consimilibus, & leniendo ventrem cum decoctione seminis lini, seminis psyllij, violarum & consimilium: & cum consimilibus faciendo clysteria addendo oleum violatum, oleum nenufarinum & consimilia: & bibendo lac frequenter & præcipuè lac pingue, vt est vaccinum & pecorinum: & sumendo de butyro recenti & de iuribus pinguibus, præcipuè in quibus decocta fuerit malua, & de apibus: subueniendo consequenter superuenientibus accidentibus cum eis, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quæ autem ab eis pro huiusmodi cura specialiter dicta sunt, statim infra describam. Rasis 20. Continentis, cap. 2: Ex calce & arsenico coadunatis, vtrunq; facit dolorem & acquirit vlcera intestinorum. Cura eius, est sumere aquam decoctionis seminis lini, oryzę & erucę, & bibere lac. Cura arsenici & calcis, est cum mucillaginosis & viscosis ad prohibendum ne fiat corrosio in interioribus corporis, sicut cum mucillagine malue, seminis lini, lacte & brodijs vnctuosis. Rasis 8. Almansoris, cap. de His quibus in potu calx & arsenicum insimul aut arsenicum sublimatum aut concia, id est aqua saponis data fuerit, aut in cuius guttur puluis arsenici aut calcis intrauerit: Est aqua calida multoties cum iuleb danda, donec ex eis quàmplurimū lauetur: deinde aqua oryzæ, aut hordei, aut his similia, quæ intestinorum vlceribus conferunt, tribuantur, ex quibus & clysterizari conuenit. Cum autem accidit tussis nociua, ex rebus lenibus erit medicanda. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2. cap. de Potu calcis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Curatio eius est, sicut curatio potationis arsenici æqualiter, sicut cum sumptione pinguium & butyri vaccini: & bibat etiam oleum rosaceum mistum cum iuleb & faciat vomitum. Et si remaneat de ea residuum in intestinis clysterizetur cum fœnugræco & oleo sisamino, & bibat post hæc tertiam partem ʒ.i. fellis ceruini. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen vi. cap. de Potu calcis & arsenici: Incipiat cum eo quod oportet: deinde detur in potu aqua calida cum iuleb, vt euomat cum oleo: deinde sumat decoctionem seminis lini, & decoctiones seminis oryzæ, & decoctionẽ erucæ & aggregationem amborum, aut succum molochiæ, id est maluæ cum melle. Et non cesset sumere in potu lac & mucillagines & viscosa, & vnctuosa, & iura cum adipibus & propriè cũ maluis: & curetur tussis cum accidit ei cum lenitiuis. & cura calcis, est vomitus & clysteria, & vnctuositas & lenificatio: & cura eius, est proxima curæ arsenicorum: & de illis quæ dicuntur in hoc est, vt sumatur vrina asini & fel gazeli: & detur in potu quantitas tertię ʒ.i. cum aqua calida. Haliabas in Regali dispositione quarto Practicæ, cap. vltimo, scilicet de Eius medicina qui plumbi cerussam biberit, calcem, sulfur, & saponẽ & ziniar & zezi & alumen: Calcem & sulfur & aquam saponis, qui biberit, aut in eius guttur, eorum quid plurimum fuerit ingressum pulueris, scilicet calcis vel sulfuris, ardor fit in stomacho, & incisio, torsioq́, & in intestinis vlcera: patienti ergo da oleum sisami, aquamq́ calidam aut butyrum calidum, & euomat: & sic illi gallinæ ius porrige pinguis cum amygdalarum oleo: & cum eodem ptissanam bibat, vel seminis psyllij spumam cum seminis cucurbitæ oleo: clysterizes illum cum hordei aqua, & oleo violato, in quibus iuiubas decoxeris, & sebesten cum seminis psyllij, vel lini lahabo, id est mucillagine, & oui albumine: & cum tussis ei acciderit, curetur cũ potibus inuiscantibus. Sic & cuius in gutture multus intrauerit puluis (supple ziniar, vel zagi vel aluminis) & ziniar id est viride æris, & zazum, id est zezi, id est vitreolum cum biberit, & alumen, propinetur ei lac recens. & lactis pinguedo ouium: prodest enim. Guilielmus de Placentia in sua Practica, lib. 3. parte secunda, cap. 7: Curatur propriè calx cum clysteribus vnctuosis lenificatiuis, & quod valet in hoc est vrinæ asini ʒ.i. & fellis gazell, id est caprioli parum, quando datur cum aqua calida.

De Sapone & aqua Saponis. Cap. XIII.

SApo fit ex calce viua, & oleo & aqua seu lixiuio cineris alkali remanente substantia calcis & olei & virtute aquæ cineris prædicti siue lixiuij. Aqua saponis, est lixiuium factum ex aqua & cinere alkali.

NATVRA saponis, calida est & sicca, similis naturæ calcis, declinans tamen ab ea in caliditate & siccitate ratione olei ingredientis calcem, & est putrefactiua & vlceratiua. Natura aquæ saponis calida est & sicca similis naturæ cineris alkali, qui calidus est & siccus in quarto gradu, declinat tamen à caliditate & siccitate cineris dicti propter admistionem aquæ, sicut sapo declinat à caliditate & siccitate calcis propter admistionem olei: diuersificatur autem dicta aqua saponis in maiori vel minori caliditate & siccitate secũdum maiorem, vel minorem cineris prædicti cum aqua permistionem: quanto enim pluris cineris fit permistio, tanto aqua prædicta calidior est & siccior.

De Chalcantho & alumine. Cap. XIIII.

VItriolum minerale ab auctoribus diuersis nominibus nuncupatur, appellatur nanq; aliquando vitriolum, seu vitreolum, aliquãdo chalcanthum, aliquando colcotar, aliquando caladis, aliquando atramentum sutorium, aliquando draganthum, aliquando zez seu zezi, & aliquando alsurie: Vitrioli seu atramẽti seu zezi, quatuor sunt species principales: quoddam nanq; est citrinum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

trinum,& tale dicitur colcotar, quoddam est citrinum album, & tale dicitur calcadis,quoddam est viride,& tale dicitur calcathum: quoddam verò est rubeum,& tale dicitur alsurie,& attramentum rubeum:quoddam tamen est medium inter has species,& illud ad illam speciem reducitur,cui magis appropinquat. Aluminis quod est minerale quoddam,plures sunt species:nam quoddam est quod dicitur vulgariter Venetijs alumen de pluma, quoddam dicitur alumen de rocca,quoddam dicitur alumen de sorta: quoddam est quod dicitur alumen scaiola:quoddam dicitur alumen zucharinum, quod artificialiter fit ex alumine de rocca & albumine oui, & quoddam est alumen humidum. Multa alia dicuntur alumina,quæ non sunt alumina propriè: verùm auctores asserunt tres esse aluminis species principales.Prima est alumen iameni, seu alumen scissum,quod dicitur alumen de pluma.Secunda species est alumen rotundum tale naturaliter existens, & de hac specie est alumen de sorta. Tertia species,est alumen humidum.Cæteræ verò species sub his reponi possunt.

NATVRA cuiuslibet speciei vitrioli & cuiuslibet speciei aluminis, calida est & sicca in tertio gradu:vitriolum tamen vltra caliditatem & siccitatem eius,habet virtutem adustiuam & escaræ productiuam.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorũ, scilicet vitrioli & aluminis,sunt tussis sicca:& aliquando phthisis vera, scilicet cum vlcere pulmonis & aliquando phthisis non vera, scilicet extenuatio nimia,siue consumptio totius corporis,siue marasmus. Causa tussis siccæ,est caliditas & siccitas vitrioli,& aluminis exacuens materias in pulmone contentas pungentes,postea ipsum & stimulantes eum,cõmouendo tussim siccam, precipue cum materiæ in pulmone contentæ,sunt valde modicę quantitatis. Causa phthisis veræ, scilicet vlcerationis pulmonis,est acuitas adustiua & escaræ productiua cõmunicata à vitriolo, & ab alumine materiebus seu humiditatibus existentibus in pulmone ipsum postea vlcerantibus. Causa phthisis non veræ siue marasmi, est caliditas & siccitas à quolibet prædictorum in totum corpus inducta,ipsius humiditates consumens, & consequenter ipsum extenuans ac marasmans.

SIGNA assumptionis cuiuslibet prædictorum, sunt præfata accidentia omnia vel ipsorũ aliqua vel aliquod,& diligens informatio habita de ipsorum rei alicuius eorum assumptione.

PRAESERVATIO ab assumptione cuiuslibet eorum fit diligentem apponendo cautelam,ne ad suspectę personæ manus posit prædictorum aliquod peruenire.

CVRA assumptionis cuiuslibet prędictorum, est satis similis curæ arsenici sublimati,& curæ calcis.Procurare igitur debes in principio vomitum cum his,quæ laudantur in causis prædictorum,& consequenter clysteria sunt fienda in dictis causis prælaudata,consimilem etiam iniungendo diætam, & conclusiuè cum frigidis humidis est procedendum,accidentibus subueniẽdo cum illis,quæ ab auctoribus in proprijs cap.cõmendantur,pręeligendo semper ea, quæ frigido & humido attestantur:quæ tamen ab auctoribus dicuntur pro cura cuiuslibet prædictorum,statim infra describam. Rasis 8.Almansoris, cap. de His qui multum aluminis,aut dracanthi biberunt.Ex istis duobus tussis sicca adeò nociua sequitur quòd ducit ad phthisim:lac igitur cum sacchraro & butyro crudo patienti est dandum: hoc nanque omnibus medicinis magis conueniens est. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2.cap.de Potu vitrioli & aluminis:Curatio ipsorũ est,cum potu lactis & cum saccharo, aut cum potu sacchari cum oleo rosaceo, aut cum butyro. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ,fen vi.cap.de Dracantho & alumine:Commouetur ex potu

amborum tussis vehemens perducens ad phthisin. Cura eorum, est potare lac asininum, & butyrum crudum & saccharum, & syrupos de hyssopo & similia. Haliabas in Regali dispositione quarto Practicæ, cap. vltimo: Sic & cuius in gutture multus intrauerit puluis & ziniar, id est viride æris & zagum, id est zezi, id est vitriolum cum biberit & alumine, propinetur ei lac recens, & lactis pinguedo ouium: prodest enim. Guilielmus de Placentia in sua Practica libro 3. parte secunda, cap. 7: Accidit ex potu aluminis & draganthi tussis vehemens perducens ad phthisin. Cura eorum, est sumere continuè lac asininum, & potare butyrum crudum, & saccharum & syrupum de hyssopo, & similia. Christophorus de Honestis in suis problematibus de Venenis, problemate de Alumine: bezaar huius, est iuleb violaceũ factũ cum aqua violarũ distillata.

De Sulfure. Cap. XV.

DVplex est sulfur: quoddam enim est sulfur viuum, quod de minera purificatum extrahitur: quoddam est sulfur non viuum, quod ex terra mineræ sulfuris mediante artificio per ignem purificatum fuit.

NATVRA cuiuslibet sulfuris calida est & sicca in quarto gradu: & est subtilis.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius cõsequentia, sunt fortis calor in corpore, & dolor in hepate, & torsio intestinorum, & grauedo linguæ, & stomachi, & solutio plurima ventris. Causa fortis doloris in corpore, est excesiua caliditas sulfuris. Causa doloris in hepate, est excesiua supercalefactio eius, & sanguinis in ipso generati. Causa torsionis intestinorum, est mordicatio facta à subtilitate substantiæ sulfuris excesiuè calida & sicca in ipsis intestinis. Causa grauedinis linguę & stomachi, est siccitas superflua in ipsis inducta, propter quam ipsa redduntur grauia, id est ad motum inepta. Causa solutionis plurimę ventris, est mordicatio siue punctio & vlceratio facta in intestinis à superflua caliditate & siccitate ac subtilitate substantiæ sulfuris, propter quod intestina & ventris musculi incitantur ad faciendum fluxum.

SIGNA assumptionis sulfuris, sunt accidentia prænarrata & diligens informatio habita de sulfuris assumptione.

PRAESERVATIO ab ipsius assumptione perficitur diligentem habendo cautelam, ne ad suspectæ personæ manus sulfur peruenire queat.

CVRA huius, est ferè similis curæ argenti viui sublimati cum aliorum permistione, & curæ calcis prædictis in cap. proprijs. Et ideo pro cura huius recurre ad illa cap. Quæ verò pro ea in speciali ab auctoribus describuntur, statim infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu sulfuris: Signum excessus potionis ipsius, est fortis calor in corpore, & dolor in hepate. Curatio eius, est cum potu secaniabin saccharini, id est syrupi acetosi simplicis, & succo granatorum, & malorum, & ptissana hordei. Plinius Secundus de Naturali historia, libro 28. cap. de Medicinis ex lactis vsu: Datur lac asininum contra gypsum & cerussam, & sulfur, & argentum viuum. Haliabas in Regali dispositione 4. Practicæ, cap. vltimo: Calcem autem & sulfur & aquam saponis qui biberit, ardor fit in stomacho & incisio tortiosq;, & intestinis vlcera. Patienti ergo da oleum sisami, aquamq; calidam, aut butyrum calidum, & euomat. Et sic illi gallinæ ius porrige pinguis, aut cum amygdalarum oleo, & cum eodem ptissanam bibat, vel seminis psyllij spumam cum seminis cucurbitæ oleo: clysterizes illum cum hordei aqua & oleo violaceo in quibus iuiubas decoxeris, & sebesten cum seminis psyllij, vel lini lahabo, id est, mucillagine & oui albumine: & si tussis ei acciderit, curetur cum potibus inuiscantibus. Christophorus de Honestis in suis Problematibus de Venenis, problemate de sulfure: Bezaar sulfuris, est crystallus tritus datus in potu cum vino: dosis est ʒ.i.

De Sale

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Sale ammoniaco. Cap. XVI.

SAl ammoniacum, est minerale quoddam quod ex lapidibus duris & claris extrahitur.

NATVRA eius, calida est & sicca in fine tertij gradus: & aliqui ponunt ipsum esse calidũ & siccũ in quarto gradu, & est subtiliatiuus, & liquefactiuus.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequentia, sunt vehemens calor in gutture, & lingua, & morsus in stomacho & vehemens sitis. Causa vehementis caloris in gutture & lingua, est vehemens caliditas eius, subtilitati & penetrabilitati coniuncta. Causa morsus in stomacho, est salis ammoniaci caliditas & siccitas mordicatiua. Causa vehementis sitis, est caliditas & siccitas eius consumptiua humiditatis roridæ in ore stomachi existentis.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO ab eius assumptione perficitur diligentem habendo cautelam, ne de ipso ad suspectæ personæ manus aliquid peruenire posśit.

CVRA eius, consimilis est curæ arsenici sublimati & argenti viui sublimati & calcis & sulfuris: & ideo pro hac cura recurre ad prædicta cap. quid autem super hoc scriptum inuenerim, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2. cap. de Potu salis ammoniaci: Signum eius potionis est, quia superuenit ei vehemens calor in gutture, & lingua, & morsus in stomacho cum vehementi siti: & curatio eius, æqualis est curationi potus arsenici, supple, sublimati.

De Borace. Cap. XVII.

BOrax dicitur Arabicè tincar, & dicitur ab aliquibus capistrũ auri: quia eo mediante aurum auro coniungitur, & est duplex: quoddam nanq; est minerale, & illud est duplex: quia quoddam reperitur in minera purificatũ: quoddam autem per artem purificatur à terra secum admista: quoddam autem est artificiale, & hoc diuersimodè fit: quoddam nanq; fit ex tartaro & sale adustis præcipuè cum vrina infantium: quoddam verò aliter.

NATVRA eius, calida est & sicca in quarto gradu.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem boracis, sunt similia accidentibus consequentibus assumptionem argenti viui extincti seu sublimati & etiam arsenici sublimati. Causæ accidentium sunt etiam omnino consimiles: & ideo pro dictis accidentibus & eorum causis, recurre ad cap. prædictorum.

SIGNA assumptionis boracis, sunt accidentia prænarrata, & iusta suspicio de ipsius assumptione diligenti inquisitione præmissa.

PRAESERVATIO ab ipsius assumptione perficitur diligentem apponendo cautelam, ne ad suspectæ personæ manus aliquid de borace perueniat.

CVRA verò, est similis curæ argenti viui extincti, aut sublimati, & arsenici sublimati: & ideo pro huius cura recurre ad cap. prædictorum: quæ autem pro eius cura dicta sunt, statim infra describam. Rasis 8. Almansoris, cap. de His, qui in potu sumpserunt argentum viuum, & vzifur & tincar, id est boracem: Ex vzifur, supple artificiali, id est cinnabari & tincar, id est borace, seu capistro auri accidunt, quæ ex argento viuo extincto. Tincar tamen, deterior existit: quàmplures etiam dicunt quòd ex eo nemo euadit. Cuius tamen cura est, vt argenti viui, supple, extincti, vel sublimati & arsenici, supple sublimati.

De Aere, squama æris, flore æris, ære usto, & ærugine. Cap. XVIII.

AEs est metallum notum, quod ex terræ mineris extrahitur, sicut cætera metalla, diuersificatur autem parumper naturaliter in colore: quoddam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

nanque est rubeum ad citrinitatem declinans: quoddam est rubeum clarum: quoddam est rubeum ad nigredinem declinans. Diuersificatur etiam artificialiter: quia quoddam mediante artificio, fit coloris auri: quoddam verò aliqualiter ab illo diuersificatur: & tale orichalcum dicitur. Scoria seu squama, seu battitura æris, est superficiale æris minus ære tenax: quæ malleo percutiendo seu battendo æs, ab ipso segregatur. Aerugo seu flos æris, est id quod post æris purificationem artificialiter factam præcipuè cum aqua dulci super ipsius superficie oritur. Aes vstum vel incensum, seu χαλκὸς κεκαυμένος, est æs artificialiter per ignem adustum. Et hoc aut simpliciter per se solùm per continuatam & longam ipsius adustionem, aut cum superpositione sulfuris viui, & salis subtilissimè puluerizatorum: aut cum superpositione aluminis & salis: aut cum superpositione sulfuris viui & aluminis cum forti aceto tritorum vel consimiliũ. viride æris, seu ziniar, seu ὁ ἰὸς in ære, id est venenum in ære, est illud viride, quod ex irroratione æris, seu laminarum eius cum aliquo acuto præcipuè cum aceto aut vapore eius in superficie fit.

NATVRA æris, calida est & sicca in tertio gradu & est venenosa. Natura scoriæ seu squamæ seu battituræ æris, similis est naturæ æris, sed est magis subtilis & magis abstersiua, & magis resolutiua, & magis venenosa: & est ventris solutiua & vomitus prouocatiua & corrosiua. Natura æruginis, seu floris æris, similis est naturæ scoriæ seu squamæ seu battituræ æris, sed est malignior. Natura æris vsti seu χαλκοῦ κεκαυμένου similis est naturæ suprascriptorum: verùm ipsa est calidior & siccior & subtilior & malignior ac venenosior, adeò vt poni possit calida & sicca in quarto gradu, siue ipsum fuerit per se simpliciter vstum, siue cum aliorum permistione. Natura viridis æris, seu ziniar, similis est naturæ æris vsti, seu χαλκοῦ κεκαυμένου, sed est adhuc calidior & malignior ac venenosior.

ACCIDENTIA consequentia comestionem seu potationem ciborum vel potuum, præsertim acrium vel dulcium, vt sunt specialiter vina dulcia: & comestionem vel potationem eorundem decoctorum, vel qui diu steterint in vasis æris præcipuè frequẽtato vsu, sunt cancer & lepra, & malitia complexionis calidæ & siccæ. Accidentia consequentia assumptionem æris, sunt siccitas oris & totius corporis, & dolor stomachi & ventris, & vomitus & fluxus ventris, & vlcera seu vulnera intestinorum aliquando: & aliquando opilatio pulmonis, & difficultas anhelitus & suffocatio. Accidentia consequentia assumptionem scoriæ seu squamæ, seu battituræ æris, sunt aliqualiter intensiora accidentibus consequentibus assumptionem æris. Accidentia cõsequentia assumptionem æruginis seu floris ęris, sunt adhuc intensiora accidentibus cõsequentibus assumptionem scoriæ seu squamæ seu battituræ æris. Accidentia consequentia assumptionem æris vsti vel incensi seu χαλκοῦ κεκαυμένου, sunt adhuc intensiora accidentibus consequentibus assumptionem æruginis seu floris æris. Accidentia consequentia assumptionem viridis æris seu ziniar, sunt adhuc intensiora accidentibus consequentibus assumptionem æris vsti, adeò vt ferè sint similia accidentibus consequentibus assumptionem arsenici sublimati. Causa cancri & lepræ & malitiæ complexionis calidæ & siccæ, est mala complexio calida & sicca æris venenosa, corrumpens præcipuè complexionem hepatis calefaciendo ipsum & exiccando, propter quod generatur sanguis melancholicus, adustus, generans cancrum & lepram: & propterea etiam generatur mala complexio calida & sicca in toto corpore communicata cibis & potibus in vasis æris decoctis seu existentibus & commorantibus præsertim diu in ipsis à caliditate & siccitate venenosa æris ex quo dicta vasa sunt condita. Causa siccitatis oris & totius corporis consequentis assumptionem æris, est

mala

mala complexio calida & sicca æris. Causa doloris stomachi & ventris, est mordicatio & corrosio stomacho & intestinis inducta à venenosa caliditate & siccitate æris. Et hæc eadem est causa vomitus & fluxus ventris & vlcerum & vulnerum intestinorum aliquando. Causa opilationis pulmonis, est siccitas & corrugatio & consequenter constrictio substantiæ pulmonis & cannularum eius producta à venenosa siccitate æris, propter quod opilatur siue constringitur pulmo. Ad quam equidem opilationem siue constrictionem pulmonis & cannularum eius, sequitur difficultas anhelitus & aliquando suffocatio. Et si contingeret quòd in pulmone reperirentur humiditates superfluæ, siccitas & corrugatio & constrictio prædictæ substantiæ pulmonis & cannularum eius, essent causa maioris opilationis in ipsis & maioris difficultatis anhelitus, & maioris suffocationis propter expressionem earundem humiditatum superfluarum ad spongiositates pulmonis & cannularum eius. Ad quod etiam concurrere posset in causa caliditas liquefactiua venenosa æris liquefaciens prędictas humiditates superfluas in pulmone contentas.

SIGNA comestionis vel potationis ciborum vel potuum decoctorum, vel qui diu steterint in vasis æris, sunt accidentia consequentia prædicta, & diligens informatio habita. Signa assumptionis æris & scorię seu squamę seu batiturę eius & ęruginis seu floris eius, & ęris vsti vel incensi, seu χαλκοῦ κεκαυμένου & viridis ęris seu ziniar, sunt accidentia cōsequentia pręnarrata remissiora vel intensiora iuxta eorundem naturam prędictam: & diligens informatio habita de assumptione cuiuslibet eorum.

PRAESERVATIO ab omnibus supradictis, perficitur diligentem habendo cautelam, ne quis cibos vel potus decoctos, vel qui diu steterint in vasis ęris assumat, & consimiliter nec de ęre, nec de alio aliquo ex prędictis.

CVRA omnium prędictorum perficitur procurando in principio vomitum cum aqua tepida & oleo vel butyro & consimilibus: & faciendo clysteria ex decoctione maluę & violarum & oleo & butyro recenti & consimilibus, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quæ autem pro cuiuslibet prædictorum cura ab auctoribus describuntur, statim infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2. Iꝰ in ęre, id est veneni in ęre, id est viridis ęris aur. i. interficit per diem. Cura: detur butyrum & eius extremitates in aqua calida ponantur. Rasis 8. Almansoris, cap. de His, quibus ziniar in potu datum fuerit. Istis accidunt fortis dolor & vomitus & in intestinis vlcera, & in ore siccitas & excoriatio: hi igitur medicandi sunt, vt qui arsenicum, id est arsenicum sublimatum biberunt.

Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu ziniar & floris: Signum eius potionis est, quia insurgunt ei ex ipso siccitas vehemens & vomitus & vlcerationes intestinorum & rasura. Et eius curatio æqualis est curationi arsenici. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen sexta, cap. de Ziniar: Accidunt ex eo punctura vehemens, & mordicatio fortis in gutture, & incisio in visceribus & vlcera & vomitus. Cura, est similis curationi arsenici quam dicemus. Haliabas in Regali dispositione quarto Practicæ, cap. vltimo: Ziniar & zezi cum biberit & alumen, propinetur ei lac recens, & lactis pinguedo ouium prodest ei. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, capite de Scoria æris data in potu: Eius cura, erit balneum in quo bullita sint capita hircorum vel limacum: & dare in potu succum menthæ & vngere stomachum & ventrem cum oleo rosaceo calido. Eius bezaar, est succus acori, cuius bibantur drachmæ duæ cum vino. Cap. De χαλκῷ κεκαυμένῳ, id est ære vsto: Eius cura, erit statim cum vomitu procurato cum aqua calida, & sæpe reiterato: & deinde inijcere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

clystere factum cum lacte asinino & oleo de amygdalis, deinde in potu de terra sigillata ʒ.i. cum vino albo, & deinde si non confert, fiat balneum in tina, vbi sit oleum oliuarum in tanta quantitate, quod attingat ad stomachum & quiescat, & detur ei ibidem de terra sigillata in vino: & fiāt remedia vt supra: Et eius bezaar est corallus rubeus tritus & datus in potu ʒ.ij.

De Ferro, scoria ferri, ferrugine, & aqua ferri. Cap. XIX.

FErrum, est minerale notū, quod duplex esse ponitur ab auctoribus: quoddam nanq; est taliter in minera repertum: quoddam verò est per artificium ex partibus mineræ eius extractum: & quodlibet prædictorum ponitur esse trium specierum: quoddam nanq; est ferrum simpliciter nominatū, quoddam verò dicitur chalib, & hoc est duplex: quia quoddam est purius, & quoddam impurius: & quod dixi de ferro consimiliter dico de limatura eius, quia idem sunt. Scoria ferri, est sicut cortex ferri: & battitura ferri, seu squama eius, est de essentia scoriæ, seu similis ei. Aerugo ferri, est rubigo quæ oritur super ferro. Aqua ferri stillati, est aqua ex ferro facta alchimistarum artificio.

NATVRA ferri, iuxta præcipuè Rasim 21 Continentis, cap. de Ferro, auctoritate filij Mesue, calida est & sicca in tertio, & consimilis virtutis est limatura eius. Cōsimilis etiam virtutis, licet efficacioris, est scoria seu squama, seu battitura ferri, & ærugo ferri, & aqua ferri stillati. Et generaliter dico, quòd natura ferri & scoriæ & squamæ seu battituræ, & æruginis ferri, similis est naturæ supradictæ æris, & scoriæ & squamæ seu battituræ & æruginis eius: verùm ipsa non est ita venenosa, siue mortifera, imo in compositione quarundam medicinarum compositarum pro cura quarundam dispositionum ingreditur limatura ferri. Et iuxta Auicen. secundo sui Canonis medicinæ, cap. de Scoria: Scoria ferri confortat stomachum & exiccat superfluitates eius, & remouet mollificationem quando in potu datur in vino antiquo: & scoria ferri, est sicca in tertio: & scoria æris est ei propinqua: reliquæ verò scoriæ sunt minus calidæ. Ex quibus equidem dictis liquidè cōstat error Christophori de Honestis in suis problematibus de Venenis, cap. de Scoria & ærugine ferri, vbi ferrum asserit esse frigidum.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorū præsertim in notabili quantitate, sunt dolor vehemens in ventre & siccitas oris & totius corporis & inflammatio & fortis seu superans dolor capitis. Causa doloris vehementis in ventre, est corrosio & mordicatio facta in ipso à quolibet prædictorum mediante eorum caliditate & siccitate corrosiua & mordicatiua. Causa siccitatis oris & totius corporis, est consumptio & exiccatio humiditatum, præcipuè roridarum oris & totius corporis facta à caliditate & siccitate cuiuslibet prædictorum, præsertim assumptorum in notabili quantitate. Causa inflammationis, est superflua caliditas cuiuslibet prædictorum. Causa fortis & superantis doloris capitis, est ascensus vaporum ad caput factus à superflua caliditate prædicta.

SIGNA assumptionis cuiuslibet prædictorum, sunt accidentia prænarrata fortiora consequentia ex assumptione scoriæ & battituræ ferri, quàm ex assumptione limaturæ eius: & adhuc fortiora cōsequentia ex assumptione ęruginis eius, & diligens informatio habita de assumptione cuiuslibet prędictorū.

PRAESERVATIO perficitur omnem apponendo cautelam, ne persona suspecta possit præsertim cōmodè prædictorum aliquod propinare.

CVRA perficitur procurando in principio vomitū iuxta posse, & approximando clysteria primitus humectantia, & postmodum educentia: & si non sufficerent dare fortia solutiua vtendo cibis & potibus frigidis & humidis, & subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

rantur, quæ autem specialiter pro cuiuslibet prædictorum assumptionis cura dicuntur, statim infra describam. Serapio in lib. de Simplicibus, cap. de Lapide magnetis, auctoritate Mesarugiæ: Est bonus illi, qui transglutit acum vel aliquod ferrum, & illi qui habet fluxum ventris, eo quòd sumpsit scoriam ferri, & est siccus multum. Rasis 23. Continentis, cap. de Calamita: Calamita Arabicè magnes, dixit Mesue, valet ad bibentem limaturam ferri. Cap. de Manna: Manna, dixit Mesue, valet ad bibentem ferri limaturam. Rasis octauo Almansoris, cap. de His, quibus ferri nocuit ferrago, id est ærugo, vel scoria ferri, aut eius limatura in potu data fuerit: Accidunt illis in ventre fortis dolor, & in ore siccitas, inflammatio atque in capite fortis dolor, quibus lac cum aliquibus vehementer laxantibus dari conuenit, deinde butyrum crudum & coctum ad bibendum tribuatur, donec symptomata sedētur. Caput verò oxyrhodino, id est aceto misto cum oleo rosaceo, vel aceto rosaceo, cum ῥοδοσάγματι, id est, liquore rosarum infundendum erit: confert enim his, si Deus voluerit. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Potu ferruginis ferri, aut eius limatura: Curatio eius, est quòd bibat lac cum aliquo laxatiuorum fortium: deinde bibat butyrum coctum, donec huiusmodi accidentia sedētur: & liniat caput infirmi cũ oleo rosaceo & aceto & aqua rosacea. Curatio eius, qui sumpserit eius limaturam, est quòd accipiatur de lapide magnetis & teratur optimè & bibant ex eo ℥.i. cum vino: hoc enim educet ipsam. Auicena secundo Canone, cap. de Magnete: Magnes, est lapis qui trahit ferrum: datur in potu ad bibitionem limaturæ ferri: ipse enim extrahit ipsum, & associatur ei apud exitum. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen vi. cap. de Limatura ferri & eius scoria: Cura, est dare in potu lac, cum eo quod soluit cum fortitudine: deinde detur in potu butyrum coctum & crudum, tandiu donec sedentur dispositiones illæ: & assiduetur effusio olei rosacei, & olei violacei, & olei de salicibus conquassatorum cum aceto super capita eorum: & quandoque datur in potu potanti ipsam aliquid de magnete, vt aggregetur illud quod separatum est ad seipsum: deinde consequenter adhibeantur solutiua prædicta: & quandoque datur ei in potu ex ipso omni die pōdus ℥.i. deinde dantur ei ad sorbendum post ipsum iura vnctuosa lubrificantia cum butyro vaccino cocto, vt solutio ventris fiat, si fuerit descendens, aut euomat ipsum cum eis, si est adhuc in stomacho. Auerroes quinto Colliget, cap. de Narratione medicinarum absolutè & earum operationibus: Balsamus valet contra aquam ferri distillati: & dosis eius est à tertia parte drachmæ vsque ad vnam. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicæ, parte secunda cap. 7: Cura, dare conuenit lac cum eo quod soluit cum fortitudine, vt est puluis pilularum fœtidarum, vel stomaticharum: & post illud sumat butyrum coctum & crudum tandiu, donec dispositiones malæ sedentur: & assiduetur effusio olei rosacei, & olei violacei & olei de salicibus mistorum cum aceto super eorum capita: & patiens sumat aliquid de magnete, vt aggregetur illud quod est separatũ supra seipsum: deinde consequenter adhibeantur solutiua: & datur quandoque de magnete infirmo ℥.i. in potu: & post illud dantur ad sorbendum iura vnctuosa lubrificatiua cum butyro vaccino cocta, vt fiat solutio vētris si fuerit descēdens, vel vt euomat ipsum cum eis, si in stomacho adhuc fuerit. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Scoria ferri data in potu: Eius cura, est humectare totum corpus cum balneis, in quibus testudines sint bullitæ: & clysterizare ventrem cum decoctione pedum hœdorum, aut cum aqua maluauisci, & comedere butyrum recens & iura pinguia: eius bezaar, est lapis magnetis tritus & datus in pilulis cum tantundem de succo mercurialis & bliti in modum pilularum. Et sit dosis magnetis in vice ℥.i.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Lapide Armeno, qui corallo similis est. Cap. XX.

LApis Armenus corallo similis, est lapis quidam in Armenia repertus, similis corallo, qui non est lapis Armenus, de quo illustres auctores de simplicibus tractantes faciunt mentionem.

NATURA eius, est ex proprietate sua protinus venenosa, adeò, vt exhibitus in quantitate ℈.s. interficiat: & inter venena propriè dicta cõnumeratur, eo quòd per eius proprietatem & non per complexionem elementarem principaliter operatur & prauitate sua æquiparatur napello.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius principaliter, sunt frigiditas extremitatum, sincope & mors. Causa prædictorum accidentium, est læsio ex assumptione ipsius cordi cõmunicata, ob pessimam præfati lapidis proprietatem, propter quam cordis læsionem accidit frigiditas extremitatũ propter retractionem spirituum ad cor, ab ipso corde factam, ad quam accidit sincope, & consequenter mors.

SIGNA assumptionis prædicti lapidis, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de assumptione prædicti lapidis.

PRAESERVATIO perficitur omnem adhibendo cautelam, ne dictus lapis vllatenus assumatur, nec ad suspectæ personę manus peruenire possit.

CVRA verò fit cum his, quæ dicta sunt in 9. cap. primi libri, adhibendo principaliter medicinas, quæ earum proprietate venena curant: ipsa attamen permutando, vt si vna curam complere non posset, alia suppleat. Et si vna proprietatem non haberet effectus cõtrarij productiuam, approximetur alia quæ fortè illam haberet. Non enim tales proprietatũ effectus, nisi experientia comprobantur. Eius tamen bezaar ponitur lapis bezaar. Et vniuersaliter eius cura ponitur esse cura napelli in sequenti libro, primo cap. describenda. Quæ tamẽ pro huiusmodi cura dicuntur, infra describam. Auicenna quarto sui canonis Medicinæ, fen vi. cap. de Lapide Armeno: Dixerunt quidam hominum, quòd in lapidibus est lapis venenosus similis corallo, & quòd pondus sextę ʒ.i. ex eo est interficiens: & inuenimus ipsum in venenis veris, quę operantur à tota substantia, sicut napellus. Et dixerunt, quòd cura eius est, cura napelli: Et medicinæ magis iuuatiuæ sunt albezaard, id est lapis bezaar, seu medicinæ bezaarticæ, quarũ quidditates in fine decimi cap. primi libri superius declaraui. Guilielmus de Placentia, tertio suæ Practicę, parte secunda, cap. 7. Cura eius, id est lapidis prædicti, est vt vomat cum oleo de nucibus, & cum decoctione seminis napi, & butyro: & quòd post vomitum sumat theriacam magnam: vinum diamuscum & diamargariton & radices capparis, conferunt in hoc valde.

De Lapide lazuli & azurio. Cap. XXI.

LApis lazuli, est lapis mineralis, qui principaliter duplex reperitur: quidam nanq; reperitur in partibus orientis, habens in se maculas aureas: quidam verò reperitur in partibus Alemanię priuatus à maculis aureis: & istorum quilibet communiter cum lapide marchasita coniunctus reperitur, qui separatus à dicto lapide marchasita est azurini coloris: & tanto magis est azurini coloris, quanto melius separatus est à dicto lapide marchasita. Azurium autem, est præfatus lapis laxuli separatus à marchasita subtiliter puluerizatus, non ablutus, nec aliter alteratus: & hoc est azurium quod auctores intelligunt, cum de ipso in venenorum libris faciunt mentionem. Alia verò azuria, quibus pictores communiter vtuntur, sunt azuria facta ex prædictis lapidibus lazuli purificata & lota, quæ minimè sunt venenosa: sicut nec est venenosum azurium ex laminis argenti mediantibus vaporibus aceti & cæteris factum: vtuntur etiam pictores azurio facto ex indico & cerussa permistis: de quo minimè auctores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

de venenis tractantes intelligunt: vtuntur etiam alijs azurijs alchimiæ factis habentibus naturam eorum ex quibus fiunt: de quibus ad præsens non expedit facere mentionem.

NATVRA lapidis lazuli & azurij, de quo prædixi auctores intelligere, cum de venenis faciunt mentionem, calida est & sicca in tertio, & est abstersiua, putrefactiua, adustiua, vlceratiua, acuta cum aliquali stipticitate, & humoris melancholici solutiua & vomitiua: & hanc naruram intellige fore lapidis lazuli non loti, & similiter azurij non loti: lota nanque non sunt venenosæ naturę, imo ingrediuntur confectiones cordiales & confortantes.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem lapidis lazuli non loti & azurij non loti, sunt subuersio stomachi, & tristitia & dolorosa ventris solutio. Causa subuersionis stomachi & tristitiæ, est læsio ipsius stomachi facta à lapide lazuli non loto seu azurio non loto, propter eorum naturam siue virtutem acutam adustiuam, putrefactiuam, vlceratiuam & vomitiuam: propter quam equidem læsionem accidit vomitus siue subuersio stomachi & tristitia: & propter consimilem læsionem intestinis communicatam, accidit ventris solutio dolorosa.

SIGNA assumptionis cuiuslibet prædictorum, sunt accidentia pręnarrata & diligens informatio habita de prædictorum assumptione, & vomitus vel egestio rei azurini coloris.

PRAESERVATIO perficitur, diligentē habendo cautelam, ne prędictorū aliquod vllatenus assumatur, nec ad manus suspectę personę perueniat.

CVRA verò completur procurando pro posse prædictorū expulsionem in principio mediante vomitu, cum vomitiuis notis, & in processu mediante egestione facta præcipuè cum medicinis & clysteribus lenitiuis, & abstersiuis præcipuè frigidis, aut non notabiliter calidis, & cum assumptione in ieiuno quotidiana lactis recentis asinæ, & consimilium: quæ tamen pro cuiuslibet eorum cura dicuntur, statim infra describam. Petrus de Abano, in suo tractatu de Venenis, cap. de Lapide lazuli non loto dato in potu: Eius cura, est bibere lac recens asinæ omni manè vsque ad diem septimum, & comedere auellanas & auiculas assatas in speto seu veru: & eius bezaar, est carabe triti ʒ.ij. datæ in potu cum vino. Cap. de Azurio, vel minio, vel cinnabari dato in potu. Cura omnium supradictorum, est eadem: detur ergo in potu butyrum cum aqua calida in qua semina rapæ sint bullita, & euomat post vomitum spontaneum: deinde clysterizetur cum aqua mellis & oleo, & eius bezaar, est spodium quod fit de ebore combusto datum in potu cum vino ʒ.ij. In pręcedentibus cap. de cinnabari & minio clarè patuit differentem valde fore naturam cinnabari & minij à natura azurij: & ideo errasse mihi videtur Petrus de Abano ponendo curam azurij non loti: cuius curam existimo fore eandem cum cura lapidis lazuli non loti.

De Lapide magnete. *Cap.* XXII.

MVltiplex esse lapis magnes ponitur præcipuè ab Alberto Magno in suo de Mineralibus, lib. 2. cap. de Magnete: quidam nanque est ferruginei coloris attrahens ad se ferrum, nisi à superposito adamante ligetur, aut succo allij vel cæpæ madefiat: & de hoc magnetis lapide à famosis simplicistis & lapidarijs auctoribus pertractatur: quidam ponitur esse lapis magnes, qui ab vno angulo trahit ferrū, & ab alio fugat: quidam ponitur esse lapis magnes, qui minimè trahit ferrum, sed ipse trahitur à ferro: quidam ponitur esse lapis magnes, qui attrahit carnes hominis: de quibus tribus vltimis non vidi aliquem pertractare, nisi solum Albertum loco præallegato asserentem Aristotelem, de secunda & quarta magnetis specie facere mentionem. Plinius verò Secūdus de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Naturali historia,lib.36.cap.de Magnete,quinque asserit esse magnetis species: & vnam magnetis speciem,quæ trahit ad se alium magnetem.

NATVRA siue complexio lapidis magnetis ab auctoribus minimè graduatur. Prima tamen magnetis species ob eius proprietatē ab auctoribus multarum ponitur esse virtutum,& non asserunt esse ipsam venenosam, quinimo in cura assumptionis limaturæ ferri & scoriæ eius & aliquarum aliarum malarum dispositionum,asserunt esse vtilem. Serapio tamen in suo de Simplicibus, cap.de Magnete auctoritate Mesarugiæ, asserit ipsum magnetis lapidem esse multum siccum. Ab aliquibus autem auctoribus de venenorum cura tractantibus,lapis magnetis ponitur venenosus,intelligentibus,vt existimo,de alia lapidis magnetis specie præter primam. Et fortè intelligunt de prima ipsius specie non consolata,pręcipuè non lota:volentes fortassis quòd lapis magnes primæ speciei non lotus sit venenosus,lotus verò sit ad multa perutilis: sicut asserunt de lapide lazuli.

ACCIDENTIA principalia consequentia assumptionem lapidis magnetis,sunt melancholia,& melancholia lunatica. Causa prædicti accidentis melancholiæ, est siccitas & terrestreitas & turbulentia sanguini præcipuè & spiritibus prædictum lapidem assumentis inducta, præsertim ob dicti lapidis proprietatem & nimiam siccitatem, propter quam equidem sanguinis & spirituum pręcipuè siccitatem,terrestreitatem & turbulentiā, accidit læsio cordi & cerebro & hepati:pręsertim propter quam homo assumēs dictum lapidem, efficitur melancholicus,& efficitur melancholicus lunaticus:quia tēpore coniunctionis & oppositionis lunę, humiditates corporis deterius regulantur.

SIGNA assumptionis prædicti lapidis, sunt accidentia præfata, & diligens informatio habita de illius assumptione: & egressio eius per vomitum vel secessum.

PRAESERVATIO fit,omnē adhibendo cautelam, ne de præfato lapide ad suspectę personę manus peruenire possit, nec de ipso vllatenus assumat.

CVRA perficitur omnem apponendo possibilem modum, vt lapis prędictus à corpore expellatur:in principio quidem mediante vomitu facto, cum cum vomitiuis notis: in processu verò descendente dicto lapide magnetis ad intestina mediantibus clysteribus mollificatiuis & lubrificātibus. Et si illa non sufficiunt mediantibus pharmacis congruentibus solutiuis, adeò vt pro posse assumptus lapis præfatus à corpore expellatur, postmodum verò adhibenda sunt ea, quę sanguinem & spiritus subtilient & clarificent nota ex dictis ab auctoribus in cap.de melancholia pręeligendo ea, quę id operantur à proprietate cum temperamento complexionis eorum,aut saltem absque eorum siccitatis excessu. Quę autem pro eius assumptionis cura dicta sunt, infra describam.

Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis,cap de Lapide magnetis dato in potu:Eius cura est,vt detur in potu limaturæ auri & fragmentorū smaragdi simul aur.s.aliàs ʒ.s.cum vino. Et clysterizetur cum lacte ouino & oleo de amygdalis dulcibus. Et eius bezaar, est smaragdus trita & data in potu tribus vicibus in nouem diebus, supple, de tertio in tertium diem.

De lapide Adamante. Cap. XXIII.

LApis Adamas ponitur præcipuè ab Euace in lib.de Lapidibus preciosis, quatuor esse generum,siue specierum, secundum quod in quatuor varijs regionibus reperitur:virtutibus attamen non asserit inter se differre,sed habere originem crystallinam.

NATVRA eius iuxta præcipuè Serapionem in suo de Simplicibus,cap. de Lapide Adamante frigida est & sicca in quarto gradu:Et habet proprietatem fran-

tem frangendi omne corpus, cui obuiat, præter plumbum & hircinum sanguinem. A plumbo nanq; frangitur, & ab hircino sanguine frangitur & liquescit.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem præfati lapidis sunt, vt existimo, dolor fortissimus stomachi & intestinorum & sincope & mors. Causa doloris præfati, est fractio & solutio continui facta in stomacho & intestinis à proprietate lapidis adamantis, & etiam ab excessiua frigiditate & siccitate sua. Causa sincopes & mortis est læsio cordi communicata ob dolorem præfatum, & ob frigiditatem & siccitatem excessiuã naturale calidum & humidum extinguentem contrarietate sua.

SIGNA assumptionis præfati lapidis, sunt accidentia præfata, & diligens informatio habita de assumptione prædicti lapidis.

PRAESERVATIO ab assumptione præfati lapidis, fit diligentissimè præcauendo, ne de prædicto lapide ad manus suspectæ personæ perueniat, nec de eo vllatenus assumatur.

CVRA verò perficitur omnem adhibendo possibilem modum, vt statim lapis præfatus à corpore expellatur, mediante vomitu cum vomitiuis notis præcipuè calidis & humidis: vtputa cum butyro, oleo oliuarum dulci, brodijs gallinarum & castratorum pinguibus & cõsimilibus. Et hoc præsertim in principio, & postea mediantibus clysteribus lubrificatiuis præcipuè calidis & humidis factis ex consimilibus, vtputa ex oleo, pinguedinibus, butyro, brodijs pinguibus, præsertim decoctionis radicum maluauisci, seminis lini & consimilium. Postmodum verò dandum est in potu de sanguine hirci recenti vel sicco cũ brodio pingui gallinarum vel castratorũ, vel, si non abhorret, ipsius hirci: qui si prænutritus fuisset cum petrosillo, vel apio vel consimilibus diureticis, & cum potu vini valde clari & subtilis diuretici, vtilior valde foret. Et si prædicta non sufficerent, dandum est in potu de vero balsamo à quãtitate tertię partis ʒ.i. vsq; ad ʒ.i. Et si tandem cum prædictis non compleretur cura, procedatur cum remedijs omnibus venenis generaliter conferentibus supradictis in 9. cap. primi libri: subueniendo consequenter vulneribus & consequenter vlceribus stomachi & intestinorum procedentibus ab assumptione lapidis adamantis, cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quæ autem pro eius cura dicuntur, statim infra describam. Auerroes 5. Colliget cap. de Narratione medicinarum absolutè & earum operationibus: Balsamũ calidum est & siccum in secundo gradu: & oleum suum est multum subtile, nec habet multum calorem: Et eius proprietas est magna theriaca venenis, & valet cõtra adamantem bibitum &c. Et dosis eius à tertia parte drachmę vsq; ad vnam.

De Aqua mala. Cap. XXIIII.

VT malæ aquæ quidditas clarius innotescat: vtile mihi videtur sub compendio prænarrare principales conditiones bonæ aquæ, quas celeberrimi descripserunt auctores: & pręcipuè Hippocrates 5. Aphorismorum aphorismo 27: Et in lib. de Aere, aqua & regionibus: Et Galenus in lib. de Bonitate aquæ: quos posteri illustres auctores insecuti sunt. Prima nãq; bonæ aquę conditio est, vt cito calefiat, & cito infrigidetur. Hæc etenim conditio declarat aquam illam esse leuissimam, hoc est stomachum non grauare, & cito in stomacho alterabilem & aptam cito de stomacho ad alia membra transire. Secunda conditio est, vt sit pondere leuis aliarum aquarum respectu. Hæc nanq; conditio, declarat aquam illam fore aliarum respectu minimè partibus terrestribus mistam, & consequenter magis aptam per membra transire, & minus aptam illa grauare. Tertia conditio est, vt sit insipida aut dulci sapore participans, & omni odore præsertim malo priuata. Hæc nanq; conditio, declarat aquam il-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

lam nullius malæ rei habere virtutem. Quarta conditio est, vt sit limpida & valde clara. Hæc nanq; conditio declarat aquam cæteris paribus minus terrestribus & extraneis partibus fore cõmistam. Quinta conditio est, vt cum steterit modicam vel nullam faciat residentiam, & si residentiam faciat non sit mala, neq; malo odore vel sapore malo participans. Hæc enim conditio declarat, quod immediatè præcedens. Sexta conditio est, vt æstate sit frigida, hyeme verò calida: hoc est aliquali caliditate participans. Hæc nanq; conditio declarat aquã illam fore cito calefactibilem & cito infrigidabilem, quod nempe est prima præfata bonæ aquæ conditio declarans inter alia facilè alterabilitatem ipsius. Hyeme nanq; à vaporibus & exhalationibus calidis propter ἀντιπερίστασιν sub terra reclusis atq; vnitis aqua bona, quæ faciliter est alterabilis, calefit. Aestate verò à vaporibus & exhalationibus frigidis propter ἀντιπερίστασιν sub terra reclusis atq; vnitis infrigidatur. Hoc autem minimè accidit malę aquę propter difficilem alterabilitatem ipsius. Hæc tamen sexta conditio, non verificatur in bona aqua stante in superficie terræ, vel prope eam. Hæc nãq; propter facilem alterabilitatem ipsius cito hyeme infrigidatur, & cito calefit in æstate. Septima & vltima bonę aquę cõditio est, vt lixiuio permista, non turbidetur. Hæc nãq; conditio, declarat aquam illam partibus terrestribus non fore permistã, & consequenter esse leuiorem, & magis aptam à stomacho ad alia membra transire. Si verò grossa & ponderosa aqua præclara existens, lixiuio permisceatur, ilico fit turbida, & statim facit hypostasin, seu residentiã grossam. Et hoc ideo, quia vigore lixiuij separantur partes terrestres ab aqueis, quæ prius ob perfectissimam permistionem earum minimè discernebantur. Aqua mala cõditiones suprascriptis oppositas omnes habet, verùm à pręclaris auctoribus non connumeratur aqua inter venena seu mortiferas medicinas solummodo: quia in se, seu absolutè sit mala habens conditiones oppositas cõditionibus bonæ aquæ, aut aliqua venenositate participet: verùm quia ipsa aliquando excessiua frigiditate participat, quanuis absolutè sit bona, & pręcipuè cum ipsa sic excessiuè frigida tempore inepto potatur, vt supra in ieiuno, & pręsertim post forte exercitium, aut post exitum stufæ, vel balnei valde calidi, aut post nimium coitum, aut post nimiam inanitionem. Connumeratur etiam aqua mala inter venena seu mortiferas medicinas: quia ipsa quotidie multipliciter, & in magna ac notabili quantitate, vsui est necessaria.

NATVRA aquę existentis malę propter excessiuam ipsius frigiditatem & propter ineptum tempus potationis eius, quãuis in se sit bona, frigida est & humida in quarto gradu. Natura aquę in se, & absolutè malę diuersificatur secundum malas ipsius diuersas proprietates, & secũdum quòd ipsa diuersarum malarum, seu venenosarum rerum virtute participat.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem aquę malę propter excessiuam frigiditatem ipsius, & propter ineptum potationis eius tempus, sunt magna debilitas stomachi & hepatis, & ipsius præsertim hepatis subitus dolor aliquando, & aliquando hydropisis, & corruptio cõplexionis, & consequenter mors. Accidentia consequentia assumptionem aquæ in se & absolutè malę diuersificantur secundum diuersitates proprietatum eius, & naturarum rerum malarum & venenosarum, quarũ virtute aqua illa participat. Reperitur nanq; in multis partibus aqua, quam qui biberit, moritur. Reperitur etiam in aliquo loco aqua, quam si quis biberit, amittit dentes. Reperitur etiam in aliquo loco aqua, quam si quis biberit, sterilis seu ingeneratiuus efficitur. Reperitur etiam in aliquo loco aqua, quam si quis biberit, depilabitur caput eius. Reperiuntur etiam plurimę alię malę aquę inducentes potantibus eas accidentia valde diuersa, secundum naturas venenosarum rerum, quarum virtute participãt, qua-

rum

rum equidem venenosarum accidentia ex suprascriptis & infra scribendis apparent. Reperiuntur etiam alicubi malæ aquæ, ex quarum potu accidunt branchus, tussis, botium, tumor ventris & splenis, dolor aliquando capitis & plurima alia: quæ equidem enarrare nimium longum esset. Causa debilitatis stomachi & hepatis, est extinctio caloris naturalis eorum ab excessiua aquæ frigiditate consequens præcipuè post assumptionem ipsius in ieiuno propter vacuitatem stomachi, propter quam aqua bibita melius omnes stomachi partes attingit, & propter minorem tūc temporis stomachi caliditatem, propter quod facilius extinguitur. Causa subiti doloris hepatis, aliquando contingentis, est subita frigiditas & ventositas in hepate generata ab aqua prædicta ab hepate subitò per meseraicas venas, attracta propter subitam attractionem membrorum ab hepate per venas attrahentium indigentium infrigidari & humectari. Causa hydropisis, est præfata stomachi & hepatis digestiuæ debilitas. Causa mortis, est præfata corruptio complexionis, & innati caloris extinctio. Causa corruptionis ex potu aliarū aquarū essentialiter malarū, est mala & venenosa earum mortificatiua proprietas. Causa amissionis dentiū, est mala ipsius aquæ proprietas, & fortè excessiua frigiditas. Causa sterilitatis, est mala ipsius aquæ proprietas sterilizans. Causa depilationis capitis, est mala illius aquæ proprietas cōsumens vapores fumosos, viscosos, coagulatos in porositatibus cutis capitis eius capillos continentes. Causæ accidentium aliorum plurimorū ex malæ aquæ potu, sunt causæ accidentium illarum venenosarum rerum notæ ex suprascriptis, & infra scribendis. Causa branchi & tussis & botij & tumoris ventris & splenis, est ipsius aquæ præcipuè crudæ potatæ frigiditas & grossities, propter quam quidem frigiditatem & grossitiem accidit in faucibus & in gutture & in pectore & pulmone strictura, & prohibitio resolutionis humiditatum in dictis partibus existentium & tarditas descensionis eius de stomacho ad alia membra, & opilatio viarum hepatis & splenis & eorum debilitas, & superfluitatum ipsorum resolutionis prohibitio, propter quæ accidunt brāchus, tussis, botium, tumor ventris & splenis, & plurima alia aliquando. Causa doloris capitis aliquando ex potu malæ aquæ, est corruptio ipsius aquæ euaporantis ob dictam eius corruptionem ad caput, aut opilatio membrorum naturalium, propter quam accidit retentio malarum superfluitatum, & consequenter earum euaporatio ad caput.

SIGNA assumptionis malæ aquæ, siue sit mala propter excessiuam frigiditatem ipsius & ineptum assumptionis tempus, quāuis non essentialiter, siue sit essentialiter mala, sunt accidentia prenarrata & diligens informatio habita de assumptione prædicta.

PRAESERVATIO ab assumptione malæ aquæ fit vtendo omni præuisione possibili, ne quis cogatur assumere de dicta aqua, præfulciendo se bona aqua habente pro posse septem suprascriptas conditiones: & quia quādoq; contingit facere itinera longa præcipuè maritima, quibus ob temporis diuturnitatem aqua etiam præfatas septem conditiones habens minimè præseruari potest toto itineris tempore: idcirco do tibi modum facere optimam potabilem aquam anno integro & ampliori tempore perdurabilem: qua saltem domini & potentes viri præfulciri possunt. Accipe de aqua bona septem suprascriptas conditiones habente, aut de meliori quam potes habere, & distilla ipsam ad alambichum cum igne claro, aut cum vapore aquæ in caldaria feruentis, adeò vt prorsus ob distillationem de fumo non sapiat, & permitte distillare solum quousq; fortiter distillat, cum verò incipit debiliter distillare proijce aquam quæ remansit in alambicho, & impone de alia & fac consimiliter: Et sic faciendo procede quousq; habeas quātitatem aquæ pro toto futuro tempore

opportunam, implendo ex ea quæcunque vasa volueris, ista nanque erit optima: quia erit melior & subtilior pars aquæ, quæ posita fuerit in alambicho, & conseruabitur diu absque putredine, sicut conseruatur aqua rosacea, & cęteræ distillatæ aquæ, & si contingat quòd non sis præfulcitus dicta aqua, aut alia bona aqua, & necessarium tibi sit bibere de mala aqua, duplici remedio tibi opus est vti, vno quidem, vt prævtaris allio, aut theriaca aut mithridato, aut aliquo seu aliquibus ex prænarratis in octauo primi libri cap. aut infra narrãdis ex auctorum mentibus in præsenti cap. præseruantibus in speciali à malæ aquæ nocumento: altero verò, vt ingenieris posse rectificare illam malam aquam. Si enim aqua illa fuerit mala, propterea quia sit salsa, Aristotelis documentum secundo Meteororum est, vt fiat vas cereum ad intra vacuum circum vnitum, taliter quòd nulla rima seu aliquod foramen remaneat per quam vel per quod aqua salsa possit intrare, & ponatur in dicta aqua submersum, sicque permaneat: quoniam sic stando per porositates ipsius vasis penetrabunt partes subtiliores aquæ prædictæ in concauitatem eius, & aqua illa in concauitate vasis existens reperietur dulcis. Simili etiam modo fieri posset, si aqua foret grossa mala, dato quòd non esset salsa. Si verò modus præfatus sit tibi difficilis: sume vas aliquod habens coopertorium optimè sigillatum, in cuius coopertorij latere sit cãnula decliuis similis cãnulę coopertorij alambichi, & in eo vase fac bullire aquam malam qua tibi opportunum est vti, & aquam, quæ descendit in dicta ebullitione per cannulam, collige & illa vtere. Si autem vas præfatum non haberes, fac bullire præfatam malam aquam, præcipuè non salsam in vase præcipuè figulari sufficiẽter, & dimitte postea illam stare & infrigidari per noctem vnam vel circa, & illa postea vtere: subtiliatur enim per decoctionem aqua, & postea residendo sequestrantur partes ipsius grossiores descendentes in fundum.

PRO CVRA verò assumptionis malæ aquæ quam aliquando contingit improuisè, vel inscienter assumi, aliquãdo verò coactè diligenter in principio est insistendum. Si enim aqua assumpta sit mala non essentialiter, sed ratione frigiditatis eius & ratione inepti temporis, quo fuit assumpta, subueniendum est tantummodo accidentibus consequentibus, cum ijs, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur, adhibendo in speciali diacucurma, & diamuscum & similia. Et potandum est super ipsius aquæ assumptionem vinum vinosum, purum, & clarum præsertim cito. Si verò fuerit aqua assumpta essentialiter mala, præcipuè propter eius grossitiem & terrestreitatem, subueniendum est similiter accidentibus, cum ijs quæ dicta sunt ab auctoribus in cap. proprijs, remouendo eorũdem accidentium causas. Si autem aqua assumpta fuerit mala, propterea quia aliqua venenositate participet, quanuis illius venenositatis species non noscatur, subueniendum est ei, qui illam assumpsit cum remedijs positis ab auctoribus, quæ narraui in nono cap. primi libri. Si verò noscatur malæ aquæ venenositatis species, vt puta, quia participet venenositatem certæ & determinatæ venenosæ rei, aut venenosarum rerum, subueniendum est ei, qui aquam illam assumpsit cum proprijs remedijs illius venenosæ rei, vel illarum venenosarum rerum insertis in proprijs suis præsentis libri cap. Quæ tamen ab auctoribus specialiter pro malæ aquæ assumptionis cura & præseruatione dicuntur, infra describam. Dioscorides in libro de Simplicibus, cap. de Allio: Aqua incognita non grauat hominem, si antè allium comederit.

De Scorodo.

Scorodon magnam habet vim, peregrinantibus esui datum, minimè patitur eos aquarum locorum mutatione turbari. Andromachus in libro de Theriaca: Primum & melius, quod datur in potu de theriaca, est ad prohibendum nocumentum medicinarum nocentium, siue interficientium, & qui bibit in corruptione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ruptione aeris aut alteratione aquæ in regionibus diuersis confert, & prohibet causas vniuersas ex quibus timetur generatio ęgritudinum in corporibus.

Galenus in libro de Theriaca ad Pamphilum principem: In peregrinationibus autem quando homines habent suspicionem terras aliquas esse ægrotaturas, vel timentes aquarum prauitatem ad fabæ Græcę, id est ʒ.i. magnitudinē, cum mellis cochleario vno, id est aur.iiij. & aquæ calidæ duobus cyathis, id est ʒ.iij. sumentes eam, id est theriacā, tuetur habitum corporis sicut armis aliqui bus vtentes hoc pharmaco, & permanent absque nocumento: hoc autem pharmacum, id est theriaca datur in matutinis. Macer in libro de Simplicibus, cap. de Allio.

Hunc ignotarum non lædit potus aquarum:
Nec diuersorum mutatio facta locorum.

Rasis in Continente lib.20.cap.2: Si quis post balneum biberit multā quantitatem aquæ frigidæ, aut multum vini dulcis, aut fortiter exercitauerit, cadet velociter in corruptionem suæ complexionis, nisi velociter phlebotometur, aut euacuetur. Dico qui biberit multam aquam frigidam, curet calefacere hepar suum cum syrupis & emplastris. Libro 21 cap. de Allio: Dixit Costa in lib. de Agricultura: Esus alliorum crudorum, valet contra morsum reptilium, & corruptionem aquarum diuersarum. Cap. de Lactuca: Inquit Costa in libro de Agricultura: Lactucæ extinguunt sitim, valent contra potum diuersarum aquarum & mutationem terrarum. Intellige quòd lactucæ valent præcipuè contra potum aquarum malarum, videlicet nitrosarum, aluminosarum, sulfurearum, & consimilium potentialiter calidarum. Libro 23 cap. de Aqua: Dixit Ruffus: Corrigunt aquam bauracinam, lac, vinum grossum, amydum & ouum: Corrigit aquam limosam, vinum album & odoriferum. Dixit Ioannitius: Prouocat vrinam quam retinet aqua luminosa, & corrigit etiam aquam luminosam nutrimentum immaturum, & multa immatura valde: quia cum ponticitate eius, corrigitur ipsa aqua. Ruffus de Corrigendis aquis dixit: Aquæ ponderosæ naturæ generant lapidem & varices, & debent corrigi cum syrupo mellis: aut ante potum ipsius sumat aliqua aromata prouocantia vrinam.

Rasis octauo Almansoris, cap. de His, quibus aquę nimis frigidæ potus nocumentum intulit: Ex potu autem aquæ nimis frigidæ, cum ex ea post egressionem de balneo, aut post exercitium, aut ieiuno sine præcedenti crapula sumitur, accidet forsan subitus in hepate dolor, ex quo ad complexionis malitiam atq; hydropisin perueniet. Cum igitur quod nominauimus acciderit, vinum forte bibere debet, & à frigidis per aliquot dies abstinere cibis: bibendo quoq; diuersa debet vina tēperare. Super hepar autem emplastrum calidum, quod in suo nominabimus cap. est ponendum. Rasis nono Almansoris, cap. de Dolore hepatis, ponendo curam doloris hepatis procedentis à causa frigida, pręcipit superponi hepati emplastrum factum ex spica & mastiche in vino dissolutis, & cum alijs mistis. Ex quo patet non solùm allia comesta præseruare & curare eos, qui malam aquam sumpserunt, quinimo & exterius approximata: & hoc faciunt non solùm ab eorum manifesta qualitate, verùm etiam & ab eorum occulta qualitate seu proprietate. Auenzoar primo Teysir, tractatu primo: Qui bibit theriacā, securus est à nocumento potus aquæ malę. Auicenna secundo Canone, tractatu secundo, cap. de Allio: Allium resoluit inflationem valde & confert ad alterationem aquarum. Auicen. quarto Canone, fen vi. cap. de Potu aquæ frigidę in ieiuno &c. Cura eius, est medicamen de curcuma, & medicamē de moscho & similia: & quandoq; sufficit vinum purum & potare ipsum super eam. Plinius Secundus de Naturali historia, lib.2. cap. de Allio: Allio magna vis, magnæ vtilitatis contra aquarum & locorum mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tationes. Libro 22. cap. de Lasere, id est assa: Laser, è silphio proflues, quod modò diximus inter eximia naturæ dona numeratum, pluribus cōfectionibus inseritur &c. cōtra aquas malas, pestilentes tractus, id est regiones vel dies &c.

Antidotarium vniuersale. Climax hermaica, aliud adhuc mirabilius operatur: quia si potata fuerit, infectiones aeris, mali odores, & diuersarum aquarum potationes corporibus aliquid nociuum facere non præualent &c. Huius descriptio, posita est superius in nono cap. primi libri, auctoritate Antidotarij vniuersalis.

De Vapore pestilente sub terra recluso. Cap. XXV.

Connumeratur à Rasi 20 Cōtinentis, cap. 2: Fumus terræ inter venena: Idcirco decreui, quanuis ab alijs non inuenerim, facere de ipso cap. speciale. Est igitur fumus seu vapor sub terra reclusus, exhalatio seu pars aerea sub terra reclusa.

NATVRA præfati fumi siue vaporis reclusi sub terra multifariam quippe diuersificatur, secundum quod multifariam diuersificantur res, siue terra à quibus fumus seu vapor ipse deciditur. Si nanque fumus seu vapor sub terra reclusus, supple, diu decidatur à terra pura, frigidus equidē est & siccus, quadam tamen venenositate participans propter diuturnam sub terra reclusionem. Si verò decidatur à lignis sub terra combustis & etiam ab ipsa terra, est de natura terræ ipsius & præfatorum lignorum participans penetrabilitate ratione ignis & venenositate quadam, vt est fumus seu vapor carbonum lignorum sub terra extinctorum. Si verò decidatur ab aliqua re venenosa sub terra ipsa existente, fumus seu vapor prædictus, est de natura illius venenosæ rei, cuius natura ex suprascriptis & infra scribendis in proprijs suis cap. enarratur. Generaliter autem ferè semper fumus seu vapor, seu aer diu sub terra reclusus quadam venenosa corruptione corrumpitur.

ACCIDENTIA communiter consequentia receptionem fumi seu vaporis diu sub terra reclusi, & præcipuè remanentibus in carbonibus lignorum sub terra extinctis exhalantis postea, cum præfati carbones accenduntur in camera vel aliquo loco valde recluso, sunt subet & apoplexia & mors, nisi cito subueniatur. Accidentia verò consequentia receptionem fumi seu vaporis seu aeris diu sub terra reclusi venenosa corruptione corrupti, aut alicuius venenosæ rei venenositate participantis, sunt accidentia venenositatem illam seu venenosam illam corruptionem consequentia, quæ enarrare difficile nempe foret: Ex suprascriptis tamen & infra scribendis poterunt comprehendi. Causa subet & apoplexiæ & aliquando mortis consequentis receptionem fumi seu vaporis diu sub terra reclusi, & præcipuè remanentis in carbonibus lignorum sub terra extinctis exhalantis, postea cum prefati carbones accenduntur in aliquo loco valde recluso, est opilatio facta in cerebro & ventriculis eius ab ipso fumo siue vapore, propter quam opilationē accidit in principio subet, & consequenter apoplexia & cōsequenter mors, nisi subito subueniatur. Causę verò accidentium consequentiū receptionē fumi seu vaporis seu aeris diu sub terra reclusi venenosa corruptione corrupti, aut alicuius venenosæ rei venenositate participantis, sunt causę accidentium illarum venenosarum rerum pręscriptę vel subscribendę in earū in cap. proprijs. Aut est venenosa proprietas aeris venenosa corruptione corrupti. Præfatis nanque de causis audiui plurimos esse defunctos, tum propter fumum carbonum sub terra extinctorum accensorum postea & positorum in loco valde recluso, tum propter introitū in foueas, vbi frumentum pręcipuè collocatur, aut collocari solet, quę longo tempore steterant clausæ, tum propter introitum in puteos, qui consimiliter longo tempore steterant clausi.

SIGNA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

SIGNA receptionis præfati fumi siue vaporis, sunt accidentia prædicta, & informatio habita quòd statim ante dicta accidentia concurrerit aliquod prædictorum.

PRAESERVATIO à pręfata fumi seu vaporis receptione, perficitur pręcauendo ab impositione prædictorum carbonũ in aliquo loco valde clauso, vbi debeat mora cõtrahi, aut aperiendo aliquam pręfati loci fenestram, aut in ponendo carbones viuos lignorum nouiter in cameris vel alibi combustorum loco præfatorum carbonum sub terra extinctorum, & præcauendo ab introitu prædictarum fouearum & prædictorum puteorum, præcipuè cito post earum vel eorum apertionem dimittendo illos & illas apertos ante introitum diebus aliquibus.

CVRA fit cum his, quę dicta sunt ab auctoribus in cap. subet, id est apoplexiæ, faciendo primitus clysteria fortia educentia & diuertentia, & consequenter fricationes fortissimas incipiendo à coxis ad tibias & ad pedes, postea ab humeris ad brachia & ad manus, & vltimò à collo ad spatulas, imponendo postea ventosas siccas seu absq; scarificatione in vtraq; spatula: vltimò approximando sibi sternutatoria nota, vt puta, cum helleboro albo, vel pipere, vel consimilibus: & vomitum prouocando, si debitæ conditiones affuerint, & postea sibi dando de theriaca vel mithridato. Quæ autem in speciali pro præfati fumi seu vaporis receptionis cura dicuntur, infra describam. Rasis 20. Continentis cap. 2: Ex fumo terræ accidit subet: & cura est cum vomitu, cũ decoctione absinthij & mellis & piperis & castorei, & sternutatione.

LIBER TERTIVS DE VENENIS AC MORTIFERIS MEDICINIS SVMPTIS ex uegetalibus & plantis.

De Napelli quidditate, & eius natura, & accidentibus assumptionem ipsius consequentibus, & eorum accidentium causis, & assumptionis signis, & præseruatione & cura. Cap. I.

NAPELLVS dicitur Arabicè bix: & est planta venenosa, & est de venenis deterioribus & magis perniciosis agentibus à proprietate.

NATVRA eius calida est & sicca in quarto gradu, & per eius proprietatem ipse & succus eius est hominis interfectiuus sumptus in quantitate vnius medietatis drachmæ.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem ipsius, sunt apostematio labiorum & linguæ, & egressio oculorum, & vertigo & epilepsia, & sincope & denigratio paulatina, & tumor totius corporis, & mors à primo die vsq; ad tertium, nisi debitè succurratur, & qui euadunt vt plurimum incurrunt in ethicam & phthisin, & aliquando in tenasmum. Causa apostemationis labiorum & linguæ, est fortis inflammatio eis adueniens ab excessiua caliditate napelli, propter quam materiæ ad ipsa fluunt ea apostemantes. Causa egressionis oculorum, est fluxus illarum materierum ad oculos ob eandem napelli excessiuã caliditatem facientium oculos foras prominere. Causa vertiginis & epilepsiæ, est eleuatio multorum vaporum ad cerebrum vi superfluę caliditatis napelli. Causa sincopes, est resolutio spirituum propter quam postea ob retractionem spirituum ad cor sequitur sincope. Causa denigrationis totius corporis paulatinę, est resolutio spirituum & caloris innati à mala proprietate & superflua caliditate napelli. Causa tumoris paulatini totius corporis, est liquefactio humiditatum intrinsecarum totius corporis ad intrinseca membra. Causa mortis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

nisi cito succurratur, est corruptio & resolutio spirituum & caloris innati à venenosa proprietate & superflua caliditate napelli. Causa incursus eorum, qui euadunt in ethicam & in phthisin, id est consumptionem totius corporis, est excessiua caliditas malæ proprietatis napelli inducens fixam caliditatē in corpus, & consumens humiditates ipsius substantificas. Causa tenasmi, aliquando est vlceratio seu excoriatio intestini recti.

SIGNA assumptionis napelli, sunt accidentia consequentia prænarrata, & informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit omnē possibilem adhibendo cautelam, ne ad seruientis suspectę personę manus napellus vllatenus peruenire possit, præutendo remedijs generaliter præseruātibus à venenis prædictis, in 8. cap. primi lib.

CVRA verò, est subitò prouocare vomitum & postea cito assumere de lapide bezaar & theriaca & mithridato, & cæteris antedictis in nono cap. primi libri, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Quæ autem in speciali ab auctoribus, pro eius cura dicuntur, infra describam. Serapio in lib. de Simplicibus, cap. de Lapide bezaar, seu albezaar: Hager albezaar, id est lapis liberans à venenis, vt theriaca, qui conuenit omnibus venenis calidis & frigidis cum tota sui substantia, & resistit eis bibitus aut suspensus super patientem. Rasis: Bezaar est lapis citrinus mollis non habens saporem, cōfert venenis. Et ego vidi in ipso sufficientiam ad auferendum nocumentum bix: & est toxicum verum, id est napellus. Et erat lapis ille, quem vidi, vergens ad citrinitatem & albedinem, habens colorem vini, & cum hoc erat lenis & splendens sicut lumen. Et iam vidi in eo de sufficientia in bix, id est napello, illud quod non vidi in aliqua medicina simplici: imò etiam quod non vidi in theriacis compositis. Rasis 20. Continentis cap. 2. Chuzi dixit, quòd zeduar, id est choras, id est zedoaria oritur iuxta napellum. Et scias, quòd destruit operationem napelli. Similiter animal quod vocatur summis, destruit operationem napelli. Inquit Aaron: Accidit ex sumptione napelli inflatio linguæ & epilepsia. Cura est sumere aquam decoctionis seminis rapæ, & prouocare vomitum, & bibere sapam cum butyro vaccino, & aquam decoctionis corticum glandis cum vino. Et bezaar cum butyro vaccino veteri, & choras, id est zedoariam & theriacam magnam & iuuat comedere pisces. Ait Simeon: Contra napellum valent berberis & lapis bezaar, & butyrum vaccinum vetus & theriaca magna, & prouocare vomitum sæpe: & si liberabitur ex ægritudine cadet in phthisin. Rasis 8. Almansoris, cap. de His quibus napelli dantur: Multoties hic vomere cogendus est, postquam quotidie sumpserit aquam, in qua semen napi coctum fuerit cum butyro vaccino veteri, postquam autem multoties vomuerit, ex glandibus in vino coctis ℥. iiij. cum pondere ʒ. mediæ electuarij moschati, id est diamoschi: cui sexta pars. i. supple, ʒ. de moscho bono fuerit admista, detur. De his verò, quæ ad hoc valent, sunt butyrum vaccinum, & lapis, qui vocatur bezaar citrinus, vel rubeus purus & probatus, & theriaca de viperis, & mithridatum: oportet itaq;, vt summa ex istis quatuor medicinis habeatur, & cito succurratur de ea in potu tribuendo. Quòd si istarum nulla habeatur, hoc, quod diximus, multis fiat vicibus: vna propterea antiquorum secta dixit, quòd radix capparis, taliter cōtra napellum operatur, vt bezaar: napelli nanq; venenum forte est, ideo pauci ipsum euadere possunt. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione albix, id est napelli: Curatio ipsius est, quòd vomat apud sui principium cum aqua decoctionis raparum postquàm colata & mista fuerit cum libra vna butyri, & hoc faciat pluries: postea verò coquantur glandes cum vino, & bibat de illo vino ℥. cum pōdere ʒ. s. diamoschi facti cum

pondere

pondere vnius kirat, id est quatuor granorum hordei boni moschi. Quod autem confert magis iuuamen in hoc casu, est butyrum vaccinum, & lapis qui dicitur albezaar viridis & rubeus clarus dum est calidus: & bibat de theriaca alfarot, id est theriaca magna de viperis & mithridato, & de electuario moschi de quocunque ipsorum inuenerit. Auicenna secundo sui canonis Medicinæ, tractatu 2, cap. de Napello: Napellus est venenum destruens bibentem se, maior ipsius potio, est medietas ʒ.i. & secundum me minus hoc interficit. Theriaca verò eius, est mus napelli, & ipse quidem est mus qui eo nutritur: coturnices quoque eo cibantur, & non moriuntur: & ex omnibus confectionibus diamoschum resistit.

De napello Moysi.

Napellus Moysi, inquit Ioannes, est herba nascens cum napello: & quæcunque ei appropinquat non crescit arbor eius: & est maior theriaca napello. Napellus verò Moysi, est animal, & similatur muri, & moratur in radice napelli, sicut mus. Est theriaca omni veneno & viperæ. Auctor pręsentis operis. Ioannes accipit napellum Moysi pro zedoaria: Auicenna verò capit ipsum pro animali simili muri. Auicen. cap. de Zedoaria: Melior quidem est illa, quæ cum napello crescit: & eius vicinitas debilitat plantam napelli. Est theriaca venenorum omnium, viperæ & napelli & aliorum.

De Moscho.

Moschus est theriaca venenorum omnium, & propriè napelli. Auicenna quarto sui canonis Medicinæ, fen 6. cap. de Napello & eius cura: Oportet, vt festinetur ad faciendum vomere bibentem ipsum cum decoctione seminis napi, & dentur in potu vinum & butyrum coctum vaccinum dando potum super potum, & similiter decoctio corticum glandium cum vino: deinde cura eius principalis est bezaar, & medicamen de moscho, & alzeduar, id est zedoaria & thure, & theriaca magna quandoque confert in eo vsque ad terminum: & de melioribus rebus est, vt in potu detur moschus in fricatione albezaar, aut quantitas ʒ.i. de medicamine moschi cum siliqua vna, id ast pondere quatuor granorum hordei moschi: & existimant quidam, quòd radices capparis sunt bezaar napelli, & omnia albezaar sunt bona ei: & propriè illud quod similatur alumini, & habet fila, sicut fila lithargyri, & animal nominatum Surinus, & est mus contrarius napello, & destruitur eius operatio, cum comeditur ex ipso. Auicenna quinto sui canonis Medicinæ, summa prima, tractatu 1, cap. 1, scilicet de theriaca magna: In napello autem iuuamētum theriacæ est paruum, & quantitas eius, vt expellat mortem, mora est parua: & forsitan medicamen de moscho, sicut existimant quidam, est magis iuuatiuum in eo quàm omnia.

De Confectione Mithridati nobilis.

Theriaca magna, est magis iuuatiua ipso in re vna, & est venenum serpentium. In reliquis verò rebus non minuitur mithridatum à theriaca diminutione de qua sit curandum, imo est magis additi in pluribus earum iuuamenti, & confidentioris vtilitatis. Auicen. in lib. de Viribus cordis, tractatu secundo, cap. 3. scilicet de medicinis simplicibus cordialibus: Moschus nobiliorum, est theriaca contra napellum, & genera eius & cornu spicæ, & reprimitur caliditas eius cum caphura, & siccitas cum oleis humidis, sicut cum oleo violaceo & rosaceo. Haliabas quarto Practicæ, cap. De eius medicina, qui bissum, id est napellum biberit: Bissi, id est napelli tres sunt species: & omnes letiferę sunt & mortales, raroque homo liberatur cum biberit: oportet nanque eum, qui biberit ad vomitum festinare cum butyro & oliuæ oleo, ac sisami & aqua calida in qua decoxeris rapæ semen, & rapam. Post vomitum theriaca detur ferruci, id est theriacæ magnæ hexagium s. cum aqua in qua selinum, id est apium decoxe-

ris, & semen eius, aut aqua pigani, id est rutæ, in qua fricatũ fuerit mithridatum cum butyro vaccino: des quoq; bezaerum, id est lapidem bezaar cum aqua fricatum, & radicum capparis cortices diligenter tritos cum aqua rutæ. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo napelli propinato, siue eius fructu siue substantia: succurratur dando terram sigillatam distemperatam cum butyro, & aqua, & euomat, & statim exhibeatur smaragdus optima trita ʒ. ij. cum vino, & super cor ponatur sericum tinctum in grana infusum in succo buglossæ & aqua rosacea & reiteretur: & deinde serui sugant cum ore extremitates corporis, sed ipsi morientur, nisi accipiant smaragdum: & eius bezaar, est mus qui nascitur in radice napelli & exiccatur & datur ex eo ʒ. ij.

De Cornu spicæ. Cap. II.

CORnu spicæ, prout ex auctorum mentibus potest colligi, est fructus seu additamentũ quoddam nascẽs in quadam specie spicæ horribilis odoris.

NATVRA eius distinctè ab auctoribus non exprimitur: verùm ex eius effectibus ab auctoribus enarratis, & ex remedijs ab eis pro eius assumptionis cura laudatis colligi potest, quòd ipsum calidum sit in quarto gradu & adustiuum & venenosæ proprietatis.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequentia, sunt accidentia consequentia ad scirsen, id est apostema calidum cerebri, & ad apostema calidum pectoris, vtputa mentis alienatio &c. & nigredo linguæ & sanguinis fluxus ex virga. Causa accidentium similium accidentibus scirsen & calidi apostematis pectoris, vtputa alienationis mentis &c. est magna vaporum calidorum euaporatio ad pectus, & ad cerebrum facta ab excessiua & venenosa caliditate ipsius cornu spicæ, propter quam equidem magnam euaporationem accidit alienatio mentis &c. Causa nigredinis linguæ, est præfata eius caliditas excessiua linguę nigredinem operans, vt contingit in febribus adurentibus. Causa sanguinis fluxus ex virga, est præfata excessiua & adustiua caliditas talis proprietatis.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata.

PRAESERVATIO ab eius assumptione perficitur, cum pręnarratis in 8, cap. primi libri.

CVRA fit, cum suprascriptis in nono cap. primi libri, pro vniuersali omnium venenorũ cura: & cum statim infra scribendis remedijs descriptis ab auctoribus pro ipsius speciali cura: subueniẽdo accidentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Rasis 8 Almansoris, cap. de His, quibus cornu spicæ in potu datur: Hic taliter est curãdus: pondus aur. i. caphuræ cum ℥. i. aquæ rosaceæ est ei tribuendum. Hepati quoq; emplastrũ ex caphura cum aqua rosacea trita est superponendum: deinde sauich de hordeo cum multa aqua niuis, & iuleb ei dandum. In cibo autem eius granata acetosa multiplicanda sunt, lac etiã acetosum & aqua hordei ac solatri succus in potu sunt danda.

Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2. cap. de Transglutione cornu sumbel, id est cornu spicæ: Curatio eius est, vt bibat pondus ʒ. i. s. caphuræ, cum ℥. i. aquæ rosaceæ. Et emplastretur hepar cum caphura trita cum aqua rosacea: & sorbeat postea sauich de hordeo cum syrupo iuleb, vel cum aqua niuis, & comedat granata acetosa, & bibat oleum commune. Auicenna quarto sui Canonis medicinæ, fen vi. cap. de Cornu spicæ: Oportet post curã communem ex vomitu cum aqua hordei, cum oleo rosaceo tepido & similibus, vt in potu detur caphuræ, aur. i. in ℥. i. aquæ rosaceæ, & emplastrẽtur hepar & cor ipsius cum emplastris vehementis siccitatis, & caphuratis, & cum sandalis confectis: & detur in potu, quod sit sicut sauich malorum acetosorũ, & sauich hordei cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

dei cum aqua niuis in iuleb. Et dentur in potu succus granatorũ acetosorum, & succus citrulorum, & melonis, & arachi, id est cuiusdam fructus frigidi, & aqua hordei, & aqua solatri, & aqua lactis acetosi. Haliabas quarto Practicæ, cap. de Eius medicina, qui cornu sumbel, id est spicæ biberit: Cornu sumbel qui bibit, sanguinem mingit: fit ei lingua nigra, mensq; confunditur: & hæc patiẽti caphuram propinare expedit à duobus granis vsq; cochlear, id est aur. i. cum aqua rosacea in niue refrigerata. Detur quoq; illi citruli aqua cum granatorum succo, & bibat iuleb cum seminis psyllij lahabo, id est mucillagine, aut seireheregi, id est amylum hordei in aqua portulacæ, cum amygdalarum oleo dulcium, aut rosarum refrigerato cum niue: detur etiam potui eius machisum bonum, id est succum malorum macianornm bonum cum caphuræ trochiscis, aut bibat lac recens, & ptissanam cum granatorum aqua. Hepar patiẽtis & stomachum cum sandalo emplastrica, & aqua rosacea, & caphura, & ceroto quod fit ex aqua rosacea, & portulacæ ac lactucarum, & semperuiuæ, & alba cera refrigerata cum niue, in quo pannus intingatur lineus, eoq; pectus, hepar & stomachus emplastricentur. Petrus de Abano, in suo tractatu de Venenis, cap. de Cornu spicæ dato: Eius cura, est theriacæ ʒ. ij. cum decoctione vini, in quo dictamus sit bullitus.

De Murkion, siue mirkion. Cap. III.

MVrkion, aliàs mirkion est planta quam Auicenna asserit se ignorare.

NATVRA eius iuxta æstimationem Auicennæ, similis est naturæ napelli.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius, sunt mordicatio in ventre, & singultus, & sincope, & citrinitas in facie tota & propriè in labijs, & infrigidatio anhelitus & fœtor corporis & stupefactio & permistio rationis post grauitatẽ in capite, & minoratio & abscisio pulsus & sudor frigidus & rubor & mors. Causa mordicationis in ventre & singultus, est caliditas ipsius corrosiua. Causa sincopes, est resolutio spirituum facta ab excessiua illius caliditate, propter quam resolutionem sequitur etiam reditus spirituum ad cor. Causa citrinitatis seu palliditatis in tota facie & propriè in labijs, est resolutio caloris innati, retractio sanguinis & spirituũ ad cor: prpoter quod citrinatur & pallida fit facies tota & propriè labia, in quibus citrinitas seu palliditas est magis euidens: quia naturaliter sunt magis rubea. Causa infrigidationis anhelitus, est extinctio caloris innati & virtutis vitalis ob ipsius consumptionem & resolutionem ab eius excessiua & venenosa caliditate. Causa fœtoris corporis, est corruptio humiditatum eius derelictarũ à debito naturæ regimine ob extinctionem seu resolutionem caloris innati. Causa stupefactionis, est pręfata innati caloris extinctio: propter quam sequitur diminutio sensus & motus totius corporis, & per consequens stupefactio. Causa permistionis rationis post grauitatem in capite, est eleuatio multorum vaporum ad caput facta ab excessiua caliditate murkion seu mirkion, propter quam equidem vaporum multorum eleuationem accidit primo in capite grauitas, & postea alienatio seu permistio rationis. Causa minorationis & abscisionis pulsus & sudoris frigidi, est extinctio caloris innati. Et eadem vlterius procedens, est causa mortis. Causa ruboris, videlicet in principio assumptionis eius, est ipsius superflua & excessiua caliditas faciens in principio sanguinem ebullire, & consequenter rubere corpus & præcipuè faciem, & postmodum pallere & citrinari causa præscripta.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, præseruatio verò & cura, similis est præseuartioni & curæ napelli.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Euphorbio. Cap. IIII.

EVphorbium est gummi cuiusdam arboris paruæ similis ferulæ.

NATVRA eius, calida est & sicca in quarto gradu, & est subtilis valde, acuta, adustiua, rubificatiua & vlceratiua & grosi ac viscosi phlegmatis laxatiua. Et iuxta Serapionem in lib. de Simplicibus, cap. de Euphorbio, auctoritate libri venenorum, põdus ʒ.iij. ex eo, occidit: quia vulnerat stomachum & intestina. quod idem asserit Rasis 22. Continentis, cap. de Euphorbio, auctoritate Galeni de Venenis.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius, sunt angustia vehemens & inflammatio & mordicatio in stomacho & ventre & singultus & vomitus & fluxus ventris. Causæ angustiæ vehementis, sunt accidentia prænarrata. Causa inflammationis, est ipsius excesiua caliditas. Causa mordicationis in stomacho & ventre, est ipsius caliditas & siccitas vlceratiua. Causa singultus & vomitus, est mordicatio facta in stomacho. Causa fluxus ventris, est mordicatio facta in ventre, & ipsius proprietas grosi & viscosi phlegmatis laxatiua & vlceratiua.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligentem habendo cautelam, ne ad suspectæ personę manus euphorbium peruenire posit, vtendo remedijs pro vniuersali venenorum præseruatione supra descriptis in 8. cap. primi libri.

CVRA perficitur, procurando statim in principio vomitũ, & postea cum descenderit ad intestina sumendo abstergentia frigida & humida, vt est aqua hordei & similia, faciendo ex eisdem clysteria & subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur: quę autem ab auctoribus pro huius assumptionis cura dicuntur, statim infra describam. Andromachus in lib. de Theriaca: Primum & melius quod datur in potu de theriaca, est ad prohibendum nocumentum medicinarum nocentium, siue interficientium, propter id quod iam bibitum est, aut propter id de cuius potu timetur, & ad puncturam reptilium habentium venenum, cum quantitate trium cyathorum vini, id est ℥.iiij.s. vini, & ad potum medicinarum interficiẽtium, sicut opium, euphorbium, & hyoscyamum, & cãtharides, & reliqua huiusmodi &c.

Rasis in Continente, lib. 20. cap. 2: Remotio nocumenti euphorbij, fit cum butyro, & oleo violaceo, & rosaceo & similibus. Rasis octauo Almansoris, cap. de His, quibus euphorbium in potu datum fuerit: Eius vis cum butyro crudo & cocto debilitanda est: deinde oleum rosaceum dandum. Cum autem symptomata leuia fieri cœperint, triticum fractum cum multa aqua cum iuleb, & cum aqua & niue in potu tribuendum est. Aeger quoque in aqua frigida sedeat & sorbeat ex aqua rosacea, & frequenter bibat succum malorum granatorum, & matianorũ, quæ muzum habent saporem. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu gummi tithymali &c. Pro cura euphorbij asserit ea, quæ in duobus immediate sequentibus cap. auctoritate eiusdem ibidem describuntur. Auicenna secundo sui canonis Medicinę, tractatu secundo, cap. de Coagulo: Omnia coagula sunt bezaard, sitq́; potio ipsorum decem karates, id est quadraginta grana hordei: & coagulum hœdi, est bezaar euphorbij. Auicen. quarto sui Canonis Medicinę, fen vi. cap. de Euphorbio: Oportet vt euomat, deinde infrigidetur, & detur in potu butyrũ coctum & crudum cum fortitudine: deinde curetur curatione cornu spicæ, & stet super aquam granati muzi, & aquam malorum muzorum, & aquam lactis acetosi. Haliabas in Regali dispositione 10 Practicę, cap. de Theriacę magnę vtilitatibus, & probatione eius, & quantum porrigendum sit: Theriaca omnes morbos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

morbos, qui corpori accidunt sanat, &c. Qui autem biberit venenum aut medicamen lethale, sicut est opium, euphorbium, hyoscyamus, cantharides, & similia, hexagium semis de ea bibat vsque hexagium cum vini vncia. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicæ, parte secunda, cap. 8: Curatur eius malitia & emendatur cum vomitu facto ex oleo violaceo, & aqua decoctionis violarum & maluarum mistis cum iuleb, vel syrupo violaceo: post vomitum sumat butyrum coctum & crudum, & sumat aquam granatorum muzorum, & aquam malorum acetosorum & muzorum, & lactis acetosi aquam & similia.

De Tithymalis. *Cap.* V.

TIthymalorum species principales ponuntur ab auctoribus esse septem: & dicitur tithymalus à tithiō Græcè, Latinè mamilla propter cuiuslibet speciei eorum exuberans lac: & ideo ab Auicenna præsertim secundo Canone, cap. de Lacticinio, vocantur lacticinia.

NATVRA lactis cuiuslibet speciei eorum, calida est & sicca in quarto gradu. Reliquarum verò partium eorum natura, calida est & sicca in tertio gradu, & quælibet eorum species, est vlceratiua & interfectiua & ventris solutiua, & præcipuè phlegmatis, & aquositatis, & lactis eorum pondus ℥. ij. vel iij. interficit, & simile potest intelligi de succo ipsorum.

ACCIDENTIA consequentia ipsorum vel lactis vel succi eorū assumptionem, sunt vomitus, singultus, fluxus ventris & dolor stomachi & intestinorum, & strictura ac fractura seu crepatura hepatis, & aliquando vomitus vel minctura sanguinis. Causa vomitus & singultus, est eorum caliditas & siccitas vlceratiua mordicās stomachum & os eius, incitando vomitum & singultum. Et eadem est causa doloris stomachi & intestinorum: Et eadem est causa fluxus ventris simul cum eorum laxatiua proprietate. Causa stricturæ & fracturæ seu crepaturæ hepatis, est eorum siccitas vlceratiua constringens exiccando hepar & ipsum crepare faciens vlcerando. Causa vomitus vel mincturæ sanguinis, est vlceratio stomachi, & viarum vrinæ, & disruptio venarum dictorum membrorum.

SIGNA assumptionis ipsorum, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de alicuius speciei eorum assumptione.

PRAESERVATIO fit custodiendo se ab assumptione cuiuslibet speciei eorum, & præcauendo, ne aliqua eorum species ad seruientis suspectæ personæ manus peruenire posset.

CVRA verò fit cum vomitu vltra spontaneum vomitum, & cum assumptione abstergentium frigidorum, vt est aqua hordei cum saccharo, vel syrupo violaceo & consimilia, & cum impositione clysteriorum abstergentium frigidorum, vt est clystere factum ex aqua decoctionis hordei cum rubeis ouorum, saccharo albo & oleo violaceo & sibi consimile, & cum ceteris quæ à statim infrascriptis auctoribus enarrātur: subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ dicuntur ab auctoribus cap. proprijs: aduertendo quòd iuxta Andromachum, Galenum, Auicen. & cæteros tractantes de probatione theriacæ: Theriaca bona competit in cura cuiuslibet solutiui, destruendo virtutem ipsius solutiuam: & similiter mithridatum. Rasis octauo Almansoris, cap. de His, quibus species tithymalorum datæ in potu fuerunt, seu de tithymalis. Tithymalus est omnis herba habens lac calidum, quod corpus vlcerat, sicut scammonea, scebran, id est esula ac sui, id est species volubilis & his similia. Eorum autem nocumentum cōmuniter remouent lac butyrum crudum & coctum: hæc enim fortitudinem debilitant & actionem. His autem datis accidentia, quæ ex eis euenerunt, consequenter sunt curanda. Rasis 20 Conti-

nentis, cap. 2: Si quis ʒ. iij. lactis tithymali per duos dies ceperit, fracturam hepatis patietur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu gummæ tithymali &c. Curatio horum, est quòd incipiat vomere cum aqua & oleo communi: postea bibat oleum amygdalarum dulcium cum modico saccharo, vel bibat butyrum recens, aut lac statim mulsum calidum, post vomitum verò sumat aquam hordei cum ʒ. ij. vini dulcis: Et competit ei theriaca alfarot, id est magna: Et qui vult emendare nocumentum ipsorum, emendet cum his quæ diximus in suo loco. Auicen. quarto Canone, fen vi. cap. de Lacte tithymalorum: Oportet, vt frangatur eorum virtus cum lacte, extracto butyro, & butyro cocto & crudo, Et curetur accidens proueniens ex eis de solutione ventris cum sanguine aut mictu eius cum eo quod scitur in cap. eius. Et dicitur quòd de lacte sabren, aliàs scebran, interficit pondus ʒ. ij. Et cura eius, est balneatio cum aqua dactylorum immaturorum, & lactis alhayfir, id est vnius speciei tithymalorum interficit pondus ʒ. iij. in duobus diebus, & cōstringit hepar: & cura eius iterum est similis illi. Guilielmus de Placētia tertio suę Practicæ, parte secunda, cap. 8: Lac tithymali & scammonea & almezerion & omnia lacta herbarum venenosarum in iudicio & curatione sunt eiusdem conditionis. Curantur talia & emendantur cum butyro crudo & cocto, & cū rebus quæ valent ad mictum sanguinis, & solutionem ventris dictis suis cap. Et curantur etiam cum aqua decoctionis malorum acetosorum, & cidoniorum, & succo berberis, & sumach & similium, & cum balneo aquæ decoctionis gallarum & mespilorum, & sorbarum, & similium. Et si multiplicaretur timor, detur patienti post ista in potu theriaca magna vel mithridatum, vel medicamen de terra sigillata. Et post ista ratione malæ complexionis acquisitæ ex his, dentur in potu oxyzachara, aliàs oxymel, & aqua endiuiæ, cichorij, lactucarum, & similium. Petrus de Abano, in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo tithymalorum: Eius cura erit theriaca magna cum vino in quo dictamus fuerit bullitus: Et eius bezaar, est mumia, trita & potata cum bono vino ʒ. i.

De Scammonea. *Cap.* VI.

SCammonea est lac vel succus cuiusdam speciei volubilis, cuius folia sunt in modum sagittæ alatæ, & illa scammonea est bona & vera, quę colligitur aut diminutè incidendo in varijs locis plantam existentē super terram, & post quod egreditur, sicut gummi colligendo, & exiccando, aut incidendo integrè totam plantam, & postea colligendo lac vel succum quod egreditur, & exiccando. Illa autem scammonea, quæ fit ex succo radicum, vel stipitum herbæ prædictæ tritorum, non est bona nec vera.

NATVRA eius, calida est & sicca in tertio: caliditas tamē eius siccitatem excedit: & est abstersiua, incisiua, resolutiua & attractiua fortiter à remotis. Et ex sui proprietate est inimica cordi, stomacho, hepati, & intestinis: & est nauseatiua, & viscerum conturbatiua, & fortissimæ cholerae solutiua: & si ex ea sumantur ʒ. ij. interficit.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem ipsius, sunt defectus cordis, & syncopes, & æstuatio fortis, & febris, & sitis valida, & dysenteria, & dolor vētris, & fortissimus eius fluxus vsq; ad sanguinem. Causa defectus cordis & syncopes, est ipsius venenosa & excessiua caliditas, spirituum resolutiua, & eadem caliditas cum eius siccitate, est causa æstuationis fortis, & febris & sitis validæ, & eadem caliditas & siccitas vlceratiua, est causa dysenteriæ, & doloris ventris: & est etiam causa fortissimi fluxus ventris vsq; ad sanguinem simul, cum eius virtute fortiter solutiua.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de eius assumptione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

PRAESERVATIO perficitur cum eis, quæ generaliter à veneno præseruant dictis in 8. cap. primi libri, & precauendo pro posse, ne ad seruientis suspectæ personæ manus perueniat scammonea.

CVRA fit, vt prædixi, in immediatè præcedenti cap. Quæ autem pro eius speciali cura ab auctoribus enarrantur, statim infra describã, aduertendo quòd iuxta Andromachum, Galenum & cæteros, de probatione theriacæ tractãtes: theriaca bona competit in cura, & est sicut generale bezaar omnium solutiuorum. Rasis 20. Continentis, cap. 2: Si quis acceperit ℥. ij. laureolæ, vel diagridij, seu anabulæ morietur multo fluxu. Balneetur in aqua frigida niuosa, & tandiu in ipsa sedeat, quousq; stringatur fluxus. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu gummę tithymali & esulæ & almezerion & scammoneæ & euphorbij: Curatio horum est, quòd incipiat vomere cum aqua & oleo cõmuni: postea bibat oleum amygdalarum dulciũ cum modico saccharo, vel bibat butyrum recens, aut lac statim mulsum calidum: post vomitum verò sumat aquam hordei cum ℥. ij. vini dulcis: & competit ei theriaca alfarot, id est theriaca magna, & qui vult emendare nocumentum ipsorum emendet cum his, quæ diximus in suo loco. Ioannes Mesue in suo de Simplicibus, cap. de Scammonea: Ex rebus autem facientibus facilem ipsius & velocem egressum à corpore, sunt cydonia, quando in cõfectionibus & electuarijs simul miscentur & similiter myrobalani: ipsi enim sunt ex cito causa deponentibus, & similiter si super eam post spatium bibatur, & sciuisti quòd aqua calida expellit audaciam eius & alia similiter, sicut diximus in canone. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicæ, parte secunda, cap. 8: Pro cura scammoneæ asserit, quæ prædixi eius auctoritate in immediatè præcedenti cap. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo scammonee dato in potu: Eius cura, est potare aquam hordei sæpe, & ingredi balneum aquæ tepidæ: deinde post illud bibere syrupum rosaceum, & odorare nenufar & rosas & myrtum & cibari cum cibo facto cum sumach, vel berberis, & emplastrare ventrem & stomachum cum pulpis cydoniorum: & eius bezaar, est herba quę vocatur ribes & eius succus.

De Mezerio. *Cap.* VII.

MEzerion seu almezeriõ, est vna species lacticinij vocata ab aliquibus chamælæa: & aliquando præsertim à Plinio dicitur chamælæon albus, cuius semen ab auctoribus dicitur coccognidium, & eius species sunt duæ.

NATVRA eius, calida est & sicca in quarto gradu, & est acuta valde, & inflammatiua, cõsumptiua, dissolutiua, excoriatiua & vlceratiua cum proprietate venenosa inimica membris principalibus, stomachi cõturbatiua, & aquositatis solutiua.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem sunt, fluxus vẽtris, dolor intestinorũ & stomachi vomitus, singultus, sitis valida, spasmus & mors, præcipuè si ex eo sumantur ℥. ij. Causa fluxus ventris, est eius proprietas solutiua, & eius caliditas & siccitas intestinorum excoriatiua & vlceratiua, & virtutis expulsiuæ stimulatiua. Causa doloris intestinorum & stomachi, est eius virtus dictorum membrorũ mordicatiua, & excoriatiua & vlceratiua. Causa vomitus, est ipsius proprietas stomachi conturbatiua. Causa singultus & spasmi, est ipsius caliditas & siccitas acutissima fortiter resoluens & exiccans, propter quod accidit singultus & spasmus de inanitione, & eadem est causa validæ sitis. Causa mortis, est eius caliditas & siccitas excessiua venenosa resoluens & consumens spiritus & calorem innatum.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de illius assumptione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

PRAESERVATIO fit post generalia dicta in 8. cap. primi libri in habendo iuxta posse cautelam, ne ad seruientis seu suspectæ personæ manus id peruenire posit.

CVRA verò perficitur cum his, cum quibus fit cura assumptionis tithymalorum & scāmoneæ. Quæ tamen ab auctoribus specialiter pro eius cura dicuntur, statim infra describam. Rasis 8. Almansoris, cap. de His quibus mezerion datum fuerit & superfluè sumpserint ex eo: Est huius nocumenti virtus debilitanda ex butyro & lacte recenter mulso: & iuleb in potu ei frequēter dandum, cuius quoq; virtus reprimitur ex aceto cum frequenter in potu datum fuerit: postquam autem diebus aliquot vomitus & vētris fluxus cessauerint, syrupus acetosus & endiuiæ succus dandi erunt. Albucasis secunda particula Azaraui, tractatu secundo, cap. de Potu gūmæ tithymali & esulæ & almezerion &c. Pro cura sumptionis mezerion asserit, quæ in duobus immediatè præcedentibus cap. auctoritate eiusdem ibidem dicta sunt. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Almezerion & eius cura: Necessarium est dare in potu lac dulce & butyrum coctum frequenter & iuleb iterum, & illud frangit malitiam eius. Et quando magnificatur timor, tunc necessariū est dare in potu mithridatum & theriacā & medicamen de terra sigillata: & cū sedatur, detur in potu postea oxymel & endiuia diebus aliquot, vt remoueatur malitia complexionis. Plinius Secundus de Naturali historia, lib. 28. cap. de Remedijs ad morsus bestiarum & ad venena: Sumitur coagulum hœdi contra viscum, & chamæleontem album, id est mezerion &c. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicę, parte secunda, cap. 8. Auctor præsentis operis. Guilielmus loco præallegato pro cura assumptionis mezerion asserit quæ prędixi in cap. assumptionis tithymalorum auctoritate eiusdem ibidem pro lactis eorum cura. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Succo mezerion propinato: Eius cura, est syrupus rosaceus, cum aqua hordei, & odorare fructus frigidos & odoriferos: & eius bezaar est origanum assatum & bibitum cum aqua aut syrupo supradicto. Cap. De granis coccognidij propinatis: Eius cura, est theriaca magna ʒ. ij. cum vino, & eius bezaar, sunt amygdalæ amaræ.

De Scebran seu alscebran seu esula. *Cap.* VIII.

SCebran, seu alscebran, id est esula, est de plantis lacticinijs, cuius quidem plantæ melior pars, est cortex radicis eius.

NATVRA eius calida est & sicca in tertio gradu, lac tamen ipsius & similiter succus eius, ponitur esse calidum & siccum in quarto gradu: & habet virtutem incisiuam, subtiliatiuam & liquefactiuam, disruptiuam orificiorū venarum, excoriatiuam viscerum, inflammatiuam & inimicā cordi hepati & stomacho, & solutiuam phlegmatis & aquæ citrinæ & melancholiæ: de qua quidem planta & præcipuè de lacte vel succo eius pondus ʒ. ij. interficit.

ACCIDENTIA consequentia assumptionē ipsius, sunt accidentia consequentia assumptionem tithymalorum, seu lactis vel succi eorum: quoniā scebran, est vna tithymalorum species: & eædem sunt dictorum accidentium causæ. Et consimilia sunt assumptionis eius signa: & consimilis est præseruatio & cura. Et ideo pro huius cap. cōplemento recurre ad 5, cap. præsentis libri. Quæ tamen pro eius speciali cura dicuntur vltra prædicta, in præfato 5. cap. infra scribentur. Serapio in libro de Simplicibus, cap. de Scebran, id est esula, auctoritate libri venenorum: id quod de ipso occidit est pondus ʒ. ij. Et abscindit fluxum, qui accidit ab eo, sedere in aqua frigida, & proijcere ipsam super caput eius.

De Laur

De Laureola. Cap. IX.

LAureola est planta longitudinis vnius cubiti vel circa, habens folia similia folijs lauri: propter quod dicitur laureola: à Dioscoride autem in libro de Simplicibus dicitur daphnoides, aut pentalon, aut chamædaphne: & habet flores albos, & semen nigrum cum maturum fuerit, quod quidem semen non est coccognidium, vt putauerunt quidam.

NATVRA eius calida est & sicca excesiuè satis: ipsius tamen caliditas & siccitas à famosis auctoribus non graduatur: Et est ob eius proprietatē vomitiua, & phlegmatis præcipuè laxatiua: & si ex ea præsertim ex eius folijs ʒ.ij. sumantur, interficit.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt vomitus & fluxus ventris. Causa eorum principaliter, est eius caliditas & siccitas mordicatiua, & eius proprietas vomitiua & laxatiua.

SIGNA assumptionis ipsius, sunt accidentia prenarrata, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligentem pro posse habendo cautelam, vt ad suspectæ personæ manus ipsa nullatenus peruenire posit, nec vllatenus assumatur.

CVRA verò perficitur, sicut cura aliorum solutiuorum in præsenti tractatu superius narratorum, subueniendo vomitui & vētris fluxui, cum his quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur: quæ autem pro ipsius speciali cura dicuntur, infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2, auctoritate Galeni in lib. de Venenis: Si quis acceperit ʒ.ij. laureolæ, vel diagridij seu anabulæ, morietur multo fluxu. Cura: Balneetur in aqua frigida niuosa, & tandiu in ipsa sedeat, quousq; stringatur fluxus.

De Colocynthide. Cap. X.

COlocynthis est fructus plantæ, quem Persæ vocant cucurbitam deserti. & quædam est masculus, & quædam fœmina.

NATVRA eius calida est, & sicca in tertio gradu, & est solutiua phlegmatis, & choleræ, & præcipuè phlegmatis viscosi attrahens à capite & à iuncturis, & à locis valde remotis, & est resolutiua, incisiua, abstersiua, conturbatiua, & subuersiua, viscerum excoriatiua, disruptiua orificiorum venarum, & venenosæ proprietatis, & inimica præsertim cordis, stomachi & hepatis, & præcipuè illa, quæ est masculus & immatura participans viriditate siue nigredine: & præsertim illa quę nascitur sola, ex qua sola nascente & ex immatura, & ex semine eius & ex eius cortice: dicitur quòd si sumantur dauich ij. id est pondus xvi. granorum hordei, interficit.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt vomitus, fluxus ventris superfluus, dolor vehemens stomachi & intestinorum dysenteria, tenasmus, & aliquando fluxus sanguinis per vias vrinæ, & aliquando sincope & mors. Causa vomitus, est eius virtus stomachi conturbatiua. Causa fluxus ventris superflui, est ipsius virtus viscerum subuersiua & phlegmatis & choleræ laxatiua. Causa doloris vehementis stomachi & intestinorum, est eius virtus excoriatiua & incisiua mordicans & excorians stomachum & intestina. Causa dysenterię, est excoriatio intestinorum. Causa tenasmi, est excoriatio intestini recti. Causa fluxus sanguinis per vias vrinæ, est disruptio venarum, gibbositatis hepatis, vel renum, vel viarum vrinę. Causa sincopes & mortis, est resolutio spirituum & caloris innati, facta præsertim ab eius venenosa proprietate resolutiua, & cordis præcipuè inimica.

SIGNA assumptionis eius, sunt accideutia prænarrata, & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

PRAESERVATIO fit diligentem habendo cautelam, vt de ea nullatenus assumatur, nisi fuerit bene correcta.

CVRA verò perficitur in principio cum lauatiuis & abstersiuis per os assumptis, & etiam per clysteria iniectis & cum exhibitione theriacæ vel mithridati, vt competit in assumptione cuiuslibet alterius solutiui effrænitantis: subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Quę autem specialiter pro eius cura dicuntur, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu colocynthide: Curatio ipsius, est quòd bibat ea, quæ prędiximus superius de potu laxatiuorum: & fiat clystere cum succo plantaginis & aqua decoctionis oryzę cū vitellis ouorū & oleo rosaceo & bolo Armeno. Et emplastretur stomachus cum succo malorū & cydoniorum & myrti & similibus. Rabi Moyses in lib. de Venenis: Cura ipsius, est quòd celeriter vomitus prouocetur, deinde sumat siccarum ficuum decoctionem, & post bibat aquam cum mucillagine psyllij, post infusionem ipsius in eadem, & aquam seu succum porrorum cum iuleb, nec cessent ab hoc, donec cessent inflammatio & accidentia antedicta, & regatur cum lacte, pane & butyro. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Colocynthida solitariè nata. Eius cura & bezaar simul & semel, est smaragdus optima trita data in potu ʒ. ij.

De Agarico præsertim malo. Cap. XI.

AGarici generatio, est similis generationi fungorum, cuius ortus est secus arbores magnas, quibus iam accidit corrosio & putrefactio, cuius quidam est masculus, & iste est durus & niger, seu nigredini attinens, & hic est malus de quo ad præsens est sermo, quidam verò est fœmina, & hic est albus & præcipuè frangibilis & leuis & porosus: & est de medicinis magni iuuamenti, quem Democritus vocauit medicinam familiæ: de quo præsentialiter non est sermo.

NATVRA agarici mali calida est in primo, sicca in secundo, & hoc merito complexionis eius elementaris. Merito verò eius venenosę proprietatis, est stomachi subuersiua & vomitiua valde, & quandoq; commouet solutionem ventris soluendo phlegma, choleram & melancholiã: & attrahit materiam ab vniuersis partibus corporis, de quo quidem agarico malo siue nigro si multũ sumatur, interficit & facit accidentia infrascripta.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem præfati agarici nigri mali, sunt nausea, vomitus superfluus, pręfocatio, fluxus ventris, aliquando syncope, casus virtutis, sudor frigidus & spasmus de inanitione. Causa nauseæ, est ipsius proprietas stomachi subuersiua. Causa vomitus superflui, est eius proprietas fortiter vomitiua. Causa præfocationis, est eius magna cõmotio humorum qui non potẽtes aliquando nec per vomitum nec per secessum expelli habentes raptum ad partes gutturis & pulmonis, præfocationẽ inducunt. Causa fluxus ventris aliquando, est quòd aliquibus exhibetur in potentibus aut valde duris ad vomitum, propter quod humores ex ipsius assumptione cõmotos natura conatur expellere per secessum. Causa syncopes, & casus virtutis & sudoris frigidi, est resolutio spirituum, & caloris innati facta præsertim à superfluo vomitu vel secessu. Causa spasmi de inanitione, est magna humorum euacuatio & resolutio, & per consequens valida membrorum exiccatio & eorum spasmus de inanitione.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia pręnarrata, & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO ab eius assumptione, fit pręcustodiẽdo se ab illius assumptione

assumptione,& præcauendo ne ad seruientis suspectæ personæ manus id peruenire posit. Preseruatio verò ab ipsius nocumentis ante eius assumptionem, est iuxta Hippocraticum de Helleboris documentum, Aphorismorum quarto: Prehumectare corpus requie ac plurimo nutrimento: quoniam agaricus niger, similis ponitur ab Auicenna esse virtutis virtuti hellebori præcipuè albi, vt infra patebit.

CVRA verò ex auctorum mentibus, statim infra scribetur: pro cõpletiori attamen cura recurre ad cap. immediatè sequens: quoniam si helleborus albus & agaricus niger, sunt similis impressionis, eorũ etiam vtriusq; cura debet esse consimilis. Rasis 20 Continentis, cap. 2: auctoritate filij Patriarchæ. De anacardo si dentur aur. ij. occidit. Cura: Prouoca vomitum, & laxetur venter, & accipiat pòst multum butyrum & instilletur de eo per nares, & comedat pineas, & bibat lac caprinum & asininum: & liniatur caput eius cum oleo violaceo & instilletur de eo per nares & bibat brodia vnctuosa cũ aqua niuis, & sumat res infrigidantes & humectantes: & similis huic, est cura cõtra agaricum nigrum.

Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Condisi, helleboro albo, cyclamino, succo cucumeris asinini, specie nigellæ malæ, & agarico nigro: Condisi facit vomere vomitum magnum: & quandoq; fit præfocatio ex eo, & similiter cyclaminum & helleborus albus etiam: ipse enim facit nauseam, & facit vomere, & quandoq; aggregat quod non expellitur, imo præfocat, & quandoq; mouet solutionem ventris: & omnia perueniunt cum homine ad syncopen & casum virtutis & sudorem frigidum & spasmum, & propriè helleborus albus & agaricum nigrum: quoniã ambo sunt similis impressionis. Inquit Galenus: Pulsus bibentis helleborũ album in principio suo, est latus, rarus, debilis valde, tardus valde propter prefocationem caloris innati sub materia plurima, quã consecuta est virtus medicinæ subito, & non potest eam expellere natura: & cum dominatur, apparet diuersitas, cui non est ordo: quoniam virtus intrinseca est coarctata: cum autem incipit ordinari & equari, valde incipit ægri dispositio bona fieri. Quòd si eius dispositio non fuerit tendens ad rectificationem impo ad singultum & spasmum, debilitatur pulsus & diuersificatur & inspissatur valde: cum ergo prefocatur, rarificatur sine ordine, & tardatur: quoniam calor extinguitur, & quandoq; apparet in ipso vndositas humiditatis, & helleborus quidem est ex eis quæ interficiunt canes. Cura: Oportet, vt properes ad mundificandum eum cum eis quæ scis: aut facias descendere materiam nocumenti eius cum clystere forti cum eis quæ sunt, sicut pulpa colocynthidis: deinde administra ei clystere cum eis, quę dicuntur in cap. fungorũ: Et quando minoratur vomitus si est in principio, fiat vt euomat, & nõ sit res plurima: quare oportet, vt impleatur venter aqua tepida, deinde euomat, deinde iteretur: & quando accidit spasmus, detur in potu lac cum plurimo butyro, & inungantur iuncturæ eius cum cerotis lenibus, & applicetur tinæ temperatæ, & curetur cura spasmi sicci.

De Condisi & helleboro albo. *Cap.* XII.

CONdisi ab aliquibus dicitur condes, seu cundes: ab aliquibus verò dicitur struthium: est planta cuius radix administratur. Helleborus albus, est etiã planta, cuius radix similiter solummodo administratur.

NATVRA condisi calida est & sicca in quarto gradu, & est vomitiua valde, cõmouẽdo presertim phlegma & cholerã nigrã siue melancholiã: & est maximè sternutatiua & mordicatiua. Natura hellebori albi calida est & sicca in tertio gradu, & secũdũ aliquos in secũdo gradu, & est cõsimiliter stomachi subuersiua & vomitiua valde, comouẽdo phlegma & melancholiam, & mordicatiua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

& maximè sternutatiua: de quorum quolibet, si multum sumatur, accidit mors non solùm hominibus, sed etiam canibus.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorū, sunt accidentia in immediatè præcedenti cap. supradicta de agarico malo seu nigro. & eædem sunt accidentium causæ.

SIGNA assumptionis eorum, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de eorum assumptione: & diuersificatur pulsus bibentis helleborum album, vt in immediatè præcedenti cap. dixi auctoritate Auicen.

PRAESERVATIO præter generalia dicta in 8. cap. primi libri fit præcauendo se à cuiuslibet eorum assumptione & diligentem habendo cautelam, ne ad seruientis personæ manus perueniat aliquod prædictorum. Et si aliqua de causa necessarium foret assumere aliquod prædictorum: iuxta Hippocraticum documentum quarto Aphorismorum: præhumecta corpus plurimo nutrimento & requie, vt prædixi in præcedenti cap.

CVRA verò eorum vltra generalia supradicta in nono cap. primi libri, fit cum his, quæ ab auctoribus infra scribuntur, & etiam cum suprascriptis in immediatè præcedenti cap. quoniam agaricus niger, helleborus albus & condisi consimilis ponuntur esse virtutis merito præcipuè proprietatis eorum, & consimilium etiam ponuntur esse curarum. Rasis 20 Continentis, cap. 2: auctoritate filij Patriarchæ: Quicunque acceperit helleborum, aut succum cucumeris asinini: cura eius, est assumere lac recenter mulsum & butyrum, hæc verò prohibent, vt eorum operatio non approximet cordi: nam si ad hoc attigerint, mortem inferunt. Condisi faciunt sitim & desiccationem gutturis & dolorem in ventre. Cura: Bibat lac & oleum sisaminum & semen pastinacę: & est propria cura sua. Aaron: Cura hellebori albi, est sicut cura fungorum mortalium & agarici nigri. Rasis 8. Almansoris, cap. de His qui biberunt helleborum album & nucem vomicam & condisi & arthanitam, id est panem porcinum: Cum primum symptoma acciderit, infirmus ex eo colocynthide & baurach clysterizandus erit: & quidam humores ad inferiora inclinabuntur. Quòd si vomitus grauiter euenerit & paulatim cum forti labore & nociuo, aqua tepida frequenter est tribuenda & elaborandum, vt ex ea multum sumatur, donec vomitus suauiter prouocetur: cum autē vomuerit iterum danda erit: quia tunc leuiter prouocabitur vomitus & sæpe: tristitia quoque leuior fiet & nausea: post hoc autem curabitur ex medicinis colicæ passionis. Quòd si spasmus superuenerit, lac & butyrum coctum sæpe sunt tribuenda: collum quoque & pectus & crura & coxæ atque brachia fricanda sunt, & oleo tepido inungenda: vinum præterea multam aquæ habens admistionē in potu sumendum. Quòd si inceperit spasmus æger in semicupium aquæ calidæ ponendus erit, & ex oleo tepido, quod non sit calidæ virtutis, inungendus, & vngendo ac fricando necnon mollificando dirigatur operatio ad neruos membri spasmati & ad ipsum membrum, quemadmodum in cap. de spasmo nominabimus.

Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu hellebori albi: Curatio eius, est æqualis curationi eius, qui comederit fungos mortiferos. Indignatio autem stomachi & syncope curētur cum mundificatione stomachi per vomitum ac eius emplastratione cum emplastris factis ex succo cydoniorum & pomorū & rosis & sandalis & his similibus. Cap. de Sumptione alcundes, id est condisi, arthanitæ & aluf, id est serpentariæ: Curatio horum omnium, est sicut curatio hellebori nigri. Auicenna secundo Canone, cap. de Helleboro albo: Helleborus albus puluerizatus, est ille qui plurimum nocet, propterea quòd remanet in meatibus: quare oportet bibentem ipsum præparare res quibus medicatur ille, qui forsitan incidit in spasmum, sicut ius gallinæ &

næ & syrupum de hyssopo cum mētastro & ruta & lentes, & olea boni odoris sicut factum de cyperis & lilio & narcisso: & vt sint apud eum acetum acuti odoris & poma & cydonia & panis calidus & vinum odoriferum, & medicamen sternutatorium, & penna & condisi, & anethum, & lectus stratus, & ventosæ diuersæ: Et quando asellat cum facilitate sorbeat aquam frigidam, & odoret odores bonos: Et cibetur ex eis quorum chymus bonus est: Et cum accidit ei spasmus aut debilitas, tunc detur ei panis fractus in vino aut aqua mellis: Et quandoq; oportet, vt reiteretur & cibetur pane infuso in aqua frigida. Quòd si accidat ei singultus in medio operationis detur ei aqua mellis, in qua decoctus sit raphanus, & si medicina in ipso non mouetur post aliquantulum spatium, bibat aquam mellis cum aqua calida, in qua decocta sit ruta. Aut dentur ei in potu aqua & oleum & vomat cum penna inuncta in oleo de cyperis & lilio & eleuetur in suspensorio. Quòd si acciderit ei sicut præfocatio in potu, sumat de decoctione hellebori quantitatem trium ℥. illud enim adiuuat medicinam & remouet accidens. Si aūt non iuuerit fiat clystere acutū, & in potu dentur tres anullusfet, id est ℈. i. s. de eo, non vt vomere faciat, sed vt expellat præfocationem: & fiat, vt sternutet cum sternutatorijs. Quòd si singultus vomitu nō remouetur, administremus tunc ventosas super spondyles magnas, quæ sunt inter spatulas & super reliquas dorsi spondyles: ventosæ enim ęquant contorsionem accidentem post singultum: & inunge membra spasmata cum oleo nō vehemētis calefactionis, & cum aqua balnei & tina: operatur enim in isto cap. operationem nigri. Cap. de Castoreo. Castoreum est theriaca præfocationi hellebori. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Condisi & helleboro albo &c. Auctor præsentis operis. Auicenna loco præallegato asserit, quę supradicta sunt in xi. cap. præsentis libri, scilicet pro cura agarici nigri seu mali: quoniam asserit ea esse curæ consimilis: & ideo illuc pro prædictorum cura recurre. Plinius Secundus lib. 25. cap. de Mandragora. Mandragoram alij Circeion vocant: duo eius genera, candidus qui & mas, niger quę fœmina existimatur: Bibitur & pro helleboro duobus obolis, id est ℈. i. seu granis xxiiij. in mulso, id est in vino mellito, seu melli colato permisto. Libro 32. cap. de Medicinis ex castoreis. Testes castorum medentur poti contra venena: differentia tantùm contra genera est misturæ. Auxiliantur priuatim aduersus helleborum album ex aqua mulsa, nitroq;. Gilbertus Anglicus septimo sui Compendij medicinæ, cap. de Veneno hellebori albi & hellebori nigri: Post attractam materiam, oportet euacuare eam cum velocitate cum clysteri euacuante humorem phlegmaticum vel melancholicum secundum attractionem materiæ: Et interdum oportet prouocare vomitum cum aqua calida multa assumpta, & quandoq; superfluum vomitum: Et oportet os stomachi confortare exterius apponendo stiptica: vt emplastrū quod fit ex cymino, absinthio & pane asso: Et quandocunq; fluxus ventris superfluit, oportet vti balneo. Quando autem accidit spasmus confert lac interius, & tunc oportet inungere membra iunctualia & spinam dorsi cum vnguentis mollificatiuis calidis: sicut est arogon, martiaton & similia: & hoc modo curantur alia quæ sunt huius generis. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Helleboro, seu succo eius vel fructu, vel radice datis: Eius cura, est sumere in potu statim aquam mellis & quiescere in loco separato: & deinde detur bezaar eius quod est flos nenufaris, siccus & tritus ʒ. ij.

De Helleboro nigro. Cap. XIII.

HElleborus niger, est planta cuius radix principaliter solùm administratur, & dicitur niger, quia choleram nigram seu melancholiam principaliter

euacuat per secessum, sicut helleborus albus principaliter per vomitum euacuat phlegma album.

NATVRA eius similis est naturæ hellebori albi immediatè prædictę, nisi quòd ipsa est acutior natura hellebori albi, & vbi helleborus albus principaliter per vomitum euacuat phlegma: helleborus niger euacuat choleram nigrā seu melancholiam principaliter per secessum: de quo quidem helleboro nigro si ʒ.ij. sumantur, interficit.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionē, sunt accidentia consequentia assumptionem hellebori albi, & agarici nigri prædicta in xi. cap. nisi quòd assumptionem cuiuslibet prædictorū, sequitur principaliter superfluus vomitus, ob cuiuslibet eorum vomitiuam proprietatem: & assumptionem hellebori nigri sequitur principaliter superfluus & fortissimus fluxus ventris ob ipsius solutiuam proprietatem. Consequitur & hellebori nigri assumptionem adustio lingue, & strictura super eam propter magnam eius caliditatem, & siccitatem. Consequitur etiam eructuatio plurima & inflatio propter magnam illius agitationem & ventosationem factam in materia frigida: Et consimiles sunt accidentium causæ: Et consimilia sunt signa, & præseruatio, & cura. Quæ tamen ab auctoribus particulariter pro eius cura dicuntur, statim infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2: auctoritate filij Patriarchæ: Helleborus niger si ex eo sumantur ʒ.ij. facit accidere ardorem, tremorem cordis, ardorem linguæ & multam eructuationem cum inflatione: vltimò patiens spasmatur, tremit & moritur. Cura est assumere absinthium cum vino, aut spicam aut castoreum, cyminum & anisum, & linire corpus cum aqua & aceto calefactis: & confert bibere iura lenia frequenter, & comedere caseum recentem cum melle, & butyro & bibere brodia & cibaria vnctuosa, & vinum calidum. Rasis 8. Almansoris, cap. de Potu hellebori nigri: Si quis ex helleboro nigro multum in potu sumpserit, fortissimum vētris incurrit fluxum. Huius ergo virtutis debilitari conuenit ex datione lactis & ex introitu patientis in aquam frigidam, & ex infusione eius super caput ægri per longum tempus: ea quoq; quæ fiunt ex rob fructuum acetosorum ad ventris constrictionem danda sunt. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu hellebori nigri: Curatio ipsius, est quòd faciat vomitum cum aliquibus medicinis prouocantibus vomitum & comedat pinguia & absorbeat butyrum recens, & bibat iura pinguia & ptissanam de frumento vel aquam decoctionis cicerum alborum, & hordei, & sumat hæc cum oleo amygdalino dulci: & si augmentatur inflatio, bibat secaniabin zucarinum, id est syrupum acetosum simplicem vel succum granatorum vel succum malorum: & si accidit ei inflatio bibat vinum cum cymino & aniso & semine apij, & emplastretur stomachus cum emplastro dissoluente curationem. Curatio verò eius à solutione ventris, est quòd vomat cum aqua decoctionis hordei & secaniabin. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Helleboro nigro: Frange iterum virtutem eius cum eis quæ sciuisti, & des in potu absinthium cum vino, aut sumantur cymini, anisi, castorei, & spicæ partes æquales, & dentur in potu ex eo circiter ʒ.ij. cum vino: & pone super inflationem pannum calefactum propter putrefactionem & vaporationes exiccantes ex eis quæ sciuisti: deinde ciba eum caseo recenti cum melle & butyro recenti, & iuribus vnctuosis & vino dulci plurimæ commistionis: & si acciderit ex eo spasmus, fac illud quod dictum est in cap. hellebori albi, & cum solutio ventris eius superfluit in aqua frigida, sedeat & bibat arobub, id est rob, id est succos adeò decoctos vt seruari possint & medicinas stringentes.

De Cyclamino. Cap. XIIII.

CYclaminum & panis porcinus & arthanita & buchormarien pro eadem re seu eadem rei specie ab auctoribus reputantur, & est planta satis nota, cuius radice præsertim medici vtuntur.

NATVRA eius calida est, & sicca in principio tertij gradus, & est incisiua, subtiliatiua, calefactiua, resolutiua, abstersiua, mundificatiua, opilationum aperitiua & phlegmatis præcipuè mucillaginosi & viscosi solutiua.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius vel succi eius præcipuè in nimia quantitate, sunt accidentia consequentia assumptionem agarici nigri & cōdisi & hellebori albi, quæ superius enarraui in cap. 11, scilicet de agarico malo seu nigro, & eædem sunt eorum accidentium causæ, & consimilia sunt eius assumptionis signa, & consimilis est & præseruatio & cura.

QVAE tamen ab auctoribus specialiter pro illius seu succi eius assumptionis cura dicuntur, infra describam. Rasis 8. Almansoris, cap. de His qui bibe runt helleborum album & nucem vomicam & condisi & arthanitam. Auctor præsentis operis. Rasis loco præallegato asserit pro cura arthanitæ, id est panis porcini, ea quæ auctoritate eiusdem ibidem superius scripsi in 12. cap. præsentis libri, pro cura cōdisi & hellebori albi, ideo illuc recurre. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu seu sumptione alcundes, id est condisi & arthanitæ, id est panis porcini & aluf, id est serpentariæ: Curatio horum omnium, est sicut curatio hellebori nigri. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Condisi & helleboro albo, cyclamino, id est pane porcino succo cucumeris asinini, specie nigellæ malæ & agarico nigro. Auctor præsentis operis: Auicenna loco præallegato asserit pro cura cyclamini ea, quę superius in xi. cap. præsentis libri, auctoritate eiusdem ibidem pro cura agarici nigri seu mali præscripsi: ideo illuc recurre. Plinius Secundus de Naturali historia, libro 25, cap. de Alcima, id est secundum Dioscoridem almea, seu damasion seu diamasion: Vsus in radice vtriusq;, supple, generis alcimæ, lepori marino aduersatur, & cyclamino. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo radicis buchormarien, propinato: Eius cura, est baccæ lauri tritæ ℥. ij. datæ in potu. Et eius bezaar, est piper album tritum ℥. ij. cum aqua mellis.

De Cucumere asinino. Cap. XV.

CVcumer asininus aliquando ab auctoribus sumitur pro planta: aliquando verò sumitur pro fructu plantæ eius. Est igitur planta habens fructum similem cucumeri paruo, & folia similia plantæ cucumeris, sed asperiora.

NATVRA eius seu succi ipsius, calida est & sicca in tertio gradu, & est resolutiua, aperitiua opilationum, & cum angustia solutiua phlegmatis principaliter & aliquando choleræ.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem ipsius, & præcipuè succi eius, sunt accidentia consequentia assumptionem agarici nigri, seu mali supradescripta in 11. cap. præsentis libri. Et consimiles sunt eorum accidentium causæ: Et consimilia sunt ipsius assumptionis signa: Et consimilis est præseruatio & cura.

QVAE AVTEM specialiter pro eius cura ab auctoribus asseruntur, infra describam. Rasis vigesimo Continentis, capite secundo, auctoritate filij Patriarchæ: Quicunque acceperit helleborum album aut succum cucumeris asinini: cura eius, est assumere lac recenter mulsum & butyrum. Hæc verò prohibent, vt eorum operatio non approximet cordi: nam si ad cor attigerit, mortem inferunt. Albucasis secunda particula Azarauij,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tractatu secundo, cap. de Sumptione cucumeris asinini. Natura eius propinqua est naturæ colocynthidis, & curatio eius, ęqualis est curationi illius. Auicenna quarto Canone, fen 6. cap. de Condisi & helleboro albo, & cyclamino, & succo cucumeris asinini & specie nigellæ malæ & agarico nigro. Auicenna loco præallegato, asserit pro cura cucumeris asinini ea, quæ superius in 11. cap. scripsi auctoritate eiusdem ibidem pro cura agarici nigri seu mali, ideo illuc pro huius cura recurre. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo cucumeris asinini propinato: Ille, cui datus fuerit in potu succus cucumeris asinini, patietur excoriationem in gutture & solutionem ventris, & dolorem intestinorum. Et eius cura, est theriaca magna cum decoctione baccarum lauri & melle ʒ. ij. aliàs ℥. ij. Et eius bezaar, est succi menthæ ℥. i.

De Nigella mala. Cap. XVI.

NIgella est planta, cuius semen est nigrum, cuius duæ sunt species: quędam nanque, est domestica habens semen boni odoris: quædam verò est syluestris, habens semen odoris nimis acuti, & hæc dicitur esse mala, præcipuè quia si de ea nimia quantitas assumatur, accidit mors.

NATVRA eius calida est & sicca in tertio gradu, verùm quæ syluestris est, calidior est & siccior, & est fortiter incisiua phlegmatis & abstersiua & vltimò mordicatiua, præcipuè syluestris, de qua & præcipuè de syluestri, si in nimia quantitate sumatur, sequitur mors.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt accidentia consequentia assumptionem agarici nigri superius enarrata in 11. cap. præsentis libri, & consimiles sunt eorum accidentium causæ: Et consimilia sunt eius assumptionis signa: Et consimilis est præseruatio & cura.

QVAE autem ab auctoribus specialiter pro eius cura dicuntur, infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2, auctoritate Galeni: Iuuat contra achimeros sumere aquam decoctionis virgæ pastoris, vel plantaginis cum calamentho montano, hyssopum cum vino & brodium cancrorum fluuialium: Et similiter valent hæc contra leporem marinum, & contra nigellam. Experimentum contra hęc pix liquida cum vino. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione alsumizi, id est nigellę: Signum sumptionis eius, est præfocatio gutturis cum ventris dolore. Et dixerũt quidam, quod excessus comestionis eius interficit. Curatio ipsius, est quòd vomat primò cũ secaniabim, id est oxymelle & aqua calida & bibat vinum limphatum. Et comedat perdices, fasianos & pullos gallinaceos masculini sexus. Et dixit Alchandi, quòd curatio eius, est sicut curatio eius, qui comederit fungos mortiferos. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Condisi, & helleboro albo, cyclamino, succo cucumeris asinini, & specie nigellæ malæ, & agarico nigro. Auicenna loco præallegato asserit pro cura nigellæ malæ ea, quæ auctoritate eiusdem ibidem supra descripsi in 11. cap. pro cura agarici nigri. Ideo illuc pro huius cura recurre.

De Turbit. Cap. XVII.

TVrbit est radix herbæ habentis lac: cuius quoddam est syluestre, & quoddam est domesticum, & quoddam est album, quoddam citrinũ & quoddam nigrum. Citrinum autem & nigrum, est malum.

NATVRA eius calida est in tertio gradu, & est nauseatiua, & viscerum subuersiua ac phlegmatis solutiua.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius præsertim mali citrini vel nigri, sunt accidentia hellebori nigri & agarici nigri. Specialiter verò sunt

sunt nausea, vomitus laboriosus, & solutio laboriosa. Causa nauseæ, est ipsius proprietas seu natura nauseatiua. Causa vomitus laboriosi, & solutionis laboriosę, est ipsius natura vomitiua & solutiua pigriter phlegma cōmouens ipsum agitando, & ex eo ventositatem generando: quare cum vomitu & ventris solutione labores infert similiter & dolores, adeò quòd si multum de ipso sumeretur, & non debitè subueniretur, mors accideret.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit cū generalibus dictis in 8. cap. primi lib. & cautè præuidendo, ne ad suspectę personę seruientis manus ipsum peruenire posit.

CVRA fit statim in principio procurando vomitum & postmodum exhibendo lauantia & abstergentia oretenus, & per clysteria, sicut est aqua mellis & aqua hordei cum saccharo & cōsimilia: subueniendo postmodum accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Quæ autem specialiter pro eius cura dicuntur, statim infra describam. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Turbit malo citrino vel nigro: accidunt ex eo, sicut sunt accidentia hellebori nigri & agarici nigri. Et cura eius, est illa cura: & appropriatur ei, sorbere oleum amygdalæ amaræ. Ioannes Mesue in suo de Simplicibus, cap. de Turbit: Nocumenta autem eius expellit aqua mellis calida, & aqua sacchari rubei similiter calida cum amygdalis.

De Hermodactylo. Cap. XVIII.

Hermodactylus est radix plantæ: cuius equidem quidam est albus, & hic bonus & medicinis aptus ab auctoribus reputatur: quidam verò est rubeus, & quidam est niger. Et hi ab auctoribus asseruntur esse venena, & ab aliquibus auctoribus vocantur achimeron seu achimeros.

NATVRA eius, calida est & sicca in principio secundi gradus cum humiditate quadam superflua, propter quod generat ventositatem & inducit nauseam & soluit phlegma præcipuè grossum cum pigritia & tarditate. Natura tamen hermodactyli rubei & nigri calida est & sicca in tertio gradu cum venenosa proprietate, & est magis nauseatiua & fortius solutiua phlegmatis grosi. Et iuxta Rasim 20 Continentis, cap. 2. auctoritate filij Patriarchæ: aureus vnus hermodactyli Indi occidit.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionē, sunt hæc: Iuxta quidem Rasim 20 Cōtinentis loco pręallegato: ex assumptione hermodactyli Indi, accidunt lethargia, malus anhelitus & sudor frigidus: Iuxta verò Serapionē in lib. de Simplicibus. cap. de Hermodactylis, auctoritate Dioscoridis, & iuxta ipsum Dioscoridem in suo de Simplicibus, cap. de colchico, id est hermodactylo venenoso: ex assumptione ipsius accidit strangulatio seu suffocatio, sicut accidit ex assumptione fungorum malorum: Iuxta verò Albucasim secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu surungen, id est hermodactylorum: ex assumptione ipsorum accidunt pruritus in toto corpore & fortis morsus in stomacho & tumor palati, & linguæ cum nigredine: & si non habetur solicitudo apud sui curationem, faciet fluxum sanguinis per secessum & calorem in intestinis. Causa lethargiæ, est cōmotio phlegmatis grosi existentis in cerebro transcurrentis ad ipsius cerebri substantiam faciendo apostema lethargicū absq; præfati phlegmatis grosi extra corpus eductione. Causa mali anhelitus est phlegma grossum commotum absq; ipsius eductione ad partes gutturis, pectoris & pulmonis: propter quod causatur anhelitus malus atque difficilis. Causa sudoris frigidi, est suffocatio caloris innati & redditus spirituū ad cor & debilitas contentiuæ membrorum facta ex causa prædicta. Causa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

strangulationis seu suffocationis, est attractio phlegmatis grossi ad partes gutturis & pectoris & pulmonis. Causa pruritus in toto corpore, est fortis supercalefactio & exacuitio & adustio facta in sanguine transeunte per totum corpus. Causa fortis morsus in stomacho, est mordicatio facta à forti & acuta caliditate & siccitate hermodactyli, precipuè venenosi. Causa tumoris palati & linguæ, est attractio phlegmatis grossi ad palatum & linguam. Causa nigredinis linguæ, est ipsius adustio facta à forti caliditate & siccitate. Causa fluxus sanguinis per secessum, est excoriatio intestinorum, & apertio orificiorum venarum eorum facta à præfata adustiua caliditate & siccitate. Causa caloris in intestinis, est prædicta excessiua caliditas.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit cum vniuersalibus dictis in 8. cap. primi libri: & custodiendo bene, ne ex præfatis hermodactylis ad seruientis suspectę personæ manus aliquis peruenire possit.

CVRA verò præter vniuersalia dicta in 9. cap. primi libri, fit cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra describam. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Colchico, id est hermodactylo: Radix comesa fungorum more strangulat, hoc ideo in notitiam protulimus, ne pro cibo comedatur, quia vis inest illi veneni, quanuis suauis gustu sit: sed qui eam comederit, sic ei subueniendum est, quomodo comedentibus fungos. verum singulare præsidium est huic rei lac sumptum. Serapio in suo de Simplicibus, cap. de Surungen, id est hermodactylo auctoritate Dioscoridis: Hæc radix si comedatur, occidit strangulando sicut occidunt fungi. Conferunt autem illi, qui ipsam comederit omnia, quę conferunt illi qui comederit fungos malos: est autem summum remedium ei lac bouinum: non eget nanque alio adiutorio, qui ipsam sumpserit. Rasis 20 Continentis, cap. 2, auctoritate filij Patriarchæ: Hermodactyli Indi occidit aureus vnus. Accidunt ex eo lethargia, malus anhelitus & sudor frigidus. Cura est bibere vinum multum cum pipere, pyrethro, baccis lauri, castoreo & darseni, id est cinnamomo: sed ista dentur post vomitum factum cum nitro, & calefac corpus suum vehementer, vt non coaguletur sanguis, & vtatur cursu, & liniatur corpus eius cum oleo muscelino, id est oleo de ben, aut oleo cum musco facto. Ait Galenus: Iuuat contra achimeros, id est hermodactylum venenosum sumere aquam decoctionis virgæ pastoris, vel plantaginis cū calamentho mōtano, hyssopum cum vino & brodium cancrorum fluuialium: & similiter valent hæc contra leporem marinum & contra nigellam. Experimentum contra hæc, pix liquida cum vino. Albucasis secūda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu suruegen, id est hermodactylorum. Curatio eius est cum vomitu, deinde cum leni clysteri: postea verò bibat lac vaccinum & lac asininum statim mulsum, vel bibat ℥. v. glandium tritarū cum vino, & sumat de tragacantha & gummi Arabico.

De Cataputia utraque. Cap. XIX.

CAtaputia maior, id est kerua seu pentadactylus seu iuxta vulgare girasol, & cataputia minor, sunt plantæ de genere lacticiniorum seu tithymalorū habentes semina ex quibus exprimitur oleum, & præcipuè ex seminibus cataputiæ maioris seu keruæ, seu pentactyli.

NATVRA cuiuslibet earū, tam herbæ quàm lactis, quàm succi, & quàm seminis, calida est & sicca: quanuis, vt suprà dixi in 5. cap. scilicet de tithymalis natura lactis cuiuslibet speciei tithymalorum seu lacticiniorum calidior sit & siccior. Ioannes verò Mesue in suo de Simplicibus, cap. de Abelmeluch, id est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

grano regum quod asserit esse duplex, scilicet magnum quod est granum keruæ, id est cataputiæ maioris, & paruum, quod est granum cataputiæ minoris, asserit præfatum granum esse calidum & siccum in tertio auctoritate Dioscoridis & Hamech: veruntamen grana prædicta extracta oleaginositate per eorum expresionem: quæ quidem oleaginositas est eorum pars minus calida & minus sicca, sunt deteriora, & calidiora & sicciora: & cuiuslibet prædictarum partium vtriusq; plantarum natura, est stomachi subuersiua & laboriosa, solutiua phlegmatis & aliquando choleræ & aquæ citrinæ.

ACCIDENTIA & eorum causæ, sunt similia accidentibus prouenientibus ex assumptione tithymalorũ supradictis in 5 cap. præsentis libri: & consimiles sunt etiam eorum accidentium causæ: veruntamen accidentia, quæ assumptionem cuiuslibet prædictarum specialiter consequi ab auctoribus asseruntur, sunt vomitus, dolor ventris & fluxus laboriosus. Causa vomitus, est cuiuslibet earum natura stomachi subuersiua. Causa doloris ventris, est earũ caliditas & siccitas mordicatiua & vlceratiua: Et eadem est causa laboriosi fluxus.

SIGNA assumptionis cuiuslibet earum, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de earum assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter habendo custodiam, ne de eis aliquid assumatur, nec ad seruientis suspectæ personę manus vllo modo perueniat.

CVRA verò perficitur sicuti cura tithymalorum supradicta in 5 cap. Quę tamen ab auctoribus specialiter, pro cuiuslibet earum cura dicuntur, statim infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2, auctoritate Maserinei: Cataputia minor, interficit propter multum fluxum: Et cura eius, est lac, butyrũ, & iura vnctuosa. Substantia granorum mirasolis & nucleorum chrysomelorũ interficit extracta ab ea oleaginositate vehementer. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione cataputiæ minoris: Curatio eius excessus est, quòd decidatur cum ijs, quæ diximus in reliquis laxatiuis. Cap. de Potu granorum alkeruæ, id est cataputiæ maioris: Curatio eius, est cum vomitu cum aqua calida, & oleo communi, & sumptione oleorum, & pinguium iurium. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Alkerua, & sisamo, id est cataputia: Dicitur quòd perscrutatio vltima in expresione horum duorum, est venenum interficiens: Et cura eius, est cura cõmunis. Petrus de Abano, in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo keruæ propinato: Eius cura, est theriaca magna ℥. ij. cum optimo vino calido. Et eius bezaar, est hypericon, id est herba perforata. Cap. de Cataputia: Ille qui comederit cataputiã, patietur accidẽtia quæ patitur qui biberit girasolem. Et cura eius & bezaar, sunt similia.

De oleo Chrysomelorum. *Cap.* XX.

NVcleorum chrysomelorum, id est antipersicorum dictorum vulgariter Venetijs armelini substantia equidem nota est.

NATVRA olei ab ista substantia expresi, calida est & sicca in secundo gradu ex quo licet auctores minimè exprimant: existimandum est, quòd substantia præfata nucleorum chrysomelorum extracto oleo, est valde siccior & calidior, adeò vt ratione mortis quam ipsa extracta ab ea oleaginositate vehementer apta est inducere, præsertim sumpta in notabili quantitate, ipsa meritò dici potest calida & sicca in quarto gradu: Dixit nanq; Rasis 20 Continentis, cap. 2: auctoritate Maserinei, quòd substantia granorum mirasolis, id est cataputiæ maioris, seu pentadactyli & nucleorum chrysomelorum interficit extracta ab ea oleaginositate vehementer.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequentia, sunt dolor vehemens stomachi & intestinorum & viarum vrinæ, vomitus laboriosus, & ali-

quando ventris solutio laboriosa & mors. Causa vehementiæ doloris stomachi & intestinorum & viarum vrinæ, est excoriatio in ipsius membris facta ab excessiua caliditate & siccitate præfatæ substantiæ oleaginositate eius vehementer extracta, quæ nempe oleaginositas caliditatem & siccitatem præfatæ substantiæ reprimebat. Causa vomitus laboriosi, est mordicatio & excoriatio in stomacho facta. Causa solutionis ventris laboriosæ, est excoriatio & mordicatio facta in intestinis inducens dysenteriam. Causa mortis, est resolutio caloris innati propter accidentia prænarrata.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit procurando ipsius à corpore expulsionem, mediante vomitu & secessu cum vomitiuis & clysteribus & lauatiuis notis dictis præcipuè in 9. cap. primi libri: subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Summę autem pro cura cõuenit lac, & præcipuè asininum, facta præsertim præfatæ substantiæ à corpore expulsione, vt immediatè prędixi. Quęcunque autem dixi de substantia nucleorũ chrysomelorum extracta ab ea oleaginositate vehementer, eadem, seu consimilia dico de substantia granorum cataputiæ maioris extracta ab eis oleaginositate vehementer.

De Oleandro seu rhododaphne. Cap. XXI.

OLeander est planta, cuius alia est syluestris nascens in desertis domibus, alia est fluuialis nascens in ripis fluuiorum: vocatur autem ab aliquibus nereo, ab aliquibus rhododendron, & ab aliquibus rhododaphne, & ab aliquibus defle, vel adelfa Hispanicè, vel elsa.

NATVRA eius & præsertim foliorum eius, aut succi eorum, aut florum seu fructuum, seu cornuum eius, calida est in tertio gradu & sicca in secundo, & est valde resolutiua & mordicatiua & incisiua, cum venenosa proprietate, adeò, vt bibere aquam in qua nascitur oleander, aut ab ipso obumbratur, aut in ipsa balneari, aut bibere de aqua calefacta cũ ipso, aut balneari in aqua seu balneo calefacto cum eo, aut comedere aliquid assatum in veru ex eo facto: & diu morari & præsertim dormire sub vmbra eius, inducat accidentia infrascripta.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorũ, sunt angustia vehemens, rugitus, & inflatio ventris, dolor ventris, alienatio mentis, æstuatio, & inflammatio & ventris fluxus & syncope, & mors nisi succurratur. Causa angustiæ vehementis, est eius acuitas incisiua & mordicatiua. Causa rugitus & inflationis ventris, est ipsius caliditas euaporãs & ventosans materias phlegmaticas existentes præcipuè in intestinis. Causa doloris vẽtris, sunt ventositates ab ipso in ventre cõmotæ, & mordicatio in eo ab ipso facta. Causa alienationis, sunt vapores caliditate sua ad cerebrum eleuati. Causa æstuationis & inflammationis, est ipsius caliditas excessiua. Causa fluxus ventris, est mordicatio & excoriatio intestinorum facta ab ipsius natura siue complexione mordicatiua & incisiua. Causa sincopes & mortis, nisi succurratur, sunt accidentia præfata, & nocumentum cordi communicatum, præsertim ob ipsius venenosam proprietatem.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita.

PRAESERVATIO fit se bene custodiẽdo ab omnibus suprascriptis.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra describam. Rasis 20 Cõtinentis, cap. 2: Oleander calidus est & siccus, interficit ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

mines & quadrupedia. Inquit Maserinei, quòd cura eius est aqua decoctionis agni casti. Oleander occidit homines & alia animalia. Cura est dare aquã decoctionis fœnugræci & dactylorum. Ait filius Patriarchæ: Oleander inflat ventrem & facit dolores & alienationem. Cura: Prouoca vomitum cum aqua decoctionis fœnugræci, dactylorum, foliorum maluæ, oleo & aceto forti: & clysterizetur cum aqua & melle, & postea cum clysteribus lenitiuis. Rasis 8 Almansoris, cap. de His quibus oleander datus fuerit: Nocumento ipsius affert remedium, vt post vomitum dactylorum & fœnugræci apozema sumatur. Semen quoq; agni casti ex proprietate & virtute, quæ est in eo, si in comestione aut in potu tribuatur, remedium affert non solùm hominibus, sed etiã animalibus: manifestè enim remouet nocumentum quod fit ab oleandro ex proprietate quæ inest ei. Si autem ilico post eius haustum vomitu prouocato succus herbarum mucillaginosarum, sicut maluauisci & sisami tribuatur, remediũ affert: quod etiam operatur rerum vnctuosarum dosis, vt butyri cocti & crudi. Ad hoc similiter confert clysterizari prius cũ hydromelle & baurach, & postea cum mucillaginibus & oleis. Ficus quoq; comedere & mel & saccharum & a rob de musto, id est sapam seu vinum coctum & omnia dulcia & vnctuosa auxiliatur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secũdo, cap. de Sumptione defle, id est oleandri: Curatio eius, est cum vomitu, deinde fiat clystere cum baurach & sale & melle & albumine oui & aqua decoctionis lentium: & comedat pulmentum de hordeo & semen lini & fœnugræci cocta cum radicibus althææ & oleo sisamino. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Oleandro & eius cura: Oportet, vt sumat decoctionem fœnugræci & dactylos & ascechebir, id est, vt credo, sisamum, aut fortè anethum: quia sebec est anethum, quoniam sunt mirabiles: & semẽ agni casti & agnus castus ipse & decoctio amborum, est theriaca eius, & ficus cum melle & saccharo & iuleb & dulcia omnia, & rob vuæ est bonum: & cum hoc necessaria sunt vnctuosa & viscosa, quæ sciuisti multotiens, & sequi eam cum clysteribus. Haliabas in Regali dispositione, quarto Practicę, cap. de Eius medicina qui rhododaphnen, id est oleandrum biberunt aut scillam: Patienti vomitum indica & lahaba, id est mucillagines cum oleo rosaceo da, dactylosq; & fœnugręcum & butyrum iuraq; pinguia & fercula quæuis alia cum butyro & lactis pinguedine facta, amygdalinoq; oleo & similibus. Fertur autem quoniam rutæ semen si coctum animali, quod illud bibit, propinetur, prodest, & à morte liberatur. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Succo oleandri propinato, vel cornu, vel cortice eius, & cap. de cornubus oleandri, & de eo qui comedit assaturam in veru exciso ex oleandro, aut qui dormierit sub vmbra oleãdri, aut qui bibit aquam fluminis, super cuius ripis crescit oleander, cuius copia est in insula Sardinia. Eius cura est sumere diacastoreum datum in potu ʒ.ij. Et eius bezaar, est granum iuniperi tritum in quantitate ʒ.ij. cum vino.

De Anacardo & melle anacardino. Cap. XXII.

ANacardus est fructus arboris, & mel eius est liquor quidam similis melli, qui continetur in porositatibus corticis eius, qui quidem cortex frangibilis est & porosus valde.

NATVRA cuiuslibet eorum, calida est & sicca in quarto gradu, & est adustiua & vlceratiua: Et cum ex eo sumitur pondus duorum aureorum, interficit: nisi fortè assumenti inesset specialis proprietas qua ei non noceret.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem cuiuslibet prædictorũ, sunt incensio vehemẽs in gutture & in concauitate ventris, scilicet stomachi & intestinorum, & inflãmatio totius corporis, & ægritudines acutæ & alguesgues

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ſeu alienatio mentis. Cauſa omnium præfatorum accidentium, eſt aduſtio cauſata in gutture & in ventre ſeu in ſtomacho & in inteſtinis & in toto corpore, & in eius humoribus ab exceſsiua caliditate & ſiccitate cuiuslibet prædictorum. Cauſa autem alienationis mentis, eſt eleuatio vaporum & humorum melancholicorum generatorum ex aduſtione ad cerebrum.

SIGNA aſſumptionis cuiuslibet prædictorum, ſunt accidentia præfata, & diligens informatio habita de illorum aſſumptione.

PRAESERVATIO ab aſſumptione eorum, fit cum diligenti euitatione eorum & bene cuſtodiendo, ne ad ſeruientis perſonæ ſuſpectæ manus eorum aliquod perueniat. Præſeruatio verò ab eorũ nocumentis fit comedendo cum eis nuces, quę equidem habent ſpecialem proprietatem id operandi.

CVRA vero perficitur cum his, quæ ex auctorum mentibus, ſtatim infra deſcribam, ſubueniendo accidentibus conſequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Raſis 20 Cõtinentis, cap. 2: Mellis anacardini aur. ij. interficiunt. Ait filius Patriarchæ: de anacardo ſi dentur aur. ij. occidit. Cura: Prouoca vomitum, & laxetur venter: & accipiat poſt hoc multum butyrum, & inſtilletur de eo per nares, & comedat pineas, & bibat lac caprinum & aſininum, & liniatur caput eius cum oleo violaceo, & inſtilletur de eo parua res, & bibat brodia vnctuoſa cum aqua niuis, & ſumat res infrigidantes & humectantes. Et ſimilis huic, eſt cura contra agaricum nigrum. Raſis octauo Almanſoris, cap. de His quibus datus fuerit anacardus: In principio butyrum coctum & crudum & oleum ſiſaminum, donec ſuctio & mordicatio, ſi ex eis aliquid in ventre ſentitur ac gutture, ſedentur, ſunt danda. Poſtea verò aqua hordei & lac vaccinium acetoſum in potu ſumantur, & oleum violaceum olfaciant. Caput quoq; ex medicinis, quæ in cap. alguesgues ęgritudinis, id eſt alienationis nominantur, epithimetur. Sed & pſyllij mucillago cum iuleb & ſuccus granatorum in potu ſumantur. Ea quoque, quibus conſeruantur, ſemper ſunt infrigidanda. Ex his autem, quæ cum proprietate in eis exiſtente contra anacardum valent, ſunt nuces, quæ ad hoc ſunt valde vtiles. Albucaſis ſecunda particula Azarauij, tractatu ſecũdo, cap. de Sumptione anacardi: Curatio eius, eſt cum vomitu & clyſterij adminiſtratione & regimine, quod deſcriptum eſt in potione euphorbij. Et comedat butyrum & fructus pineæ, & bibat aquam hordeacam, & lac vaccinum acetoſum, & odoret oleum violaceum. Quod autem ſua proprietate confert ad hoc, eſt comeſtio nucum: quoniam eſt hoc expertum. Auicenna ſecundo canone, cap. de Anacardo: Anacardus, eſt ex ſumma venenorum & interficit & adurit humores. Et eius quidem theriaca, eſt lac vaccinum butyro inde extracto: Et oleum nucis frangit virtutem eius. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Anacardo & eius cura: Dentur in potu oleum amygdalinum & ſiſaminum & butyrum crudum & coctum & lac dulce & vnctuoſa ex iuribus, & eis quæ currunt hoc curſu, vt ſedentur mordicatio & madhidh, id eſt exiccatio: deinde detur in potu lac acetoſum vaccinum infrigidatum cum niue & oleum violaceum infrigidatum, & aqua hordei infrigidata, & aqua fructuum infrigidata: Et ſedeat in aqua dactylorum immaturorum: & curetur curatione ſcirſen, id eſt apoſtematis calidi cerebri: Et de rebus quibus curantur, ſunt grana pini: & nux eſt eorum bezaar.

Haliabas quarto Practicę, cap. de Eius medicina qui caſtoreum & beledarum, id eſt anacardum biberit: Oportet ei qui biberit, vomitum cum butyro & lactis pinguedine & oleo roſaceo exhibere: deinde lac bibat recẽs & acidum cum liliga, id eſt radice mali granati vel endiuia, & oleo roſaceo. Et ſi puncturam & ardorem circa gurgulionem patitur, oleum roſaceum gargarizet, aut cucurbitæ ſeminis oleum & amygdalarum cum lacte dulci, ſpumamq; ſeminis cydon

cydoniorum, id est mucillaginem seminis cydoniorum, nec verò auferas ab eo hordei aquam cum amygdalarũ oleo diebus multis. Hunc mezauris, id est iuribus seu cibis liquidis pasces, & cucurbitis & spinachijs & atriplicibus cum amygdalarum oleo multo. Et da seminis cucurbitæ medullam & cucumeros & citrulos. Gilbertus Anglicus septimo sui Compendij medicinæ, cap. de Anacardis: Secũdum diuersitatem accidentium oportet, vt diuersificetur medicatio. Quando enim facit mordicationem & incisionem, aliàs incensionem, medicandum erit cum rebus vnctuosis, sicut oleo amygdalino & sisamino & butyro, & lacte dulci & iuribus vnctuosis, & lacte infrigidato cõmuni & conuenienti. Quando autem facit corrosionem plurimam in intestinis, cõueniens est balneum, quia extinguit naturam eius venenosam, & resoluit eam. Quando autem inducit febrem acutam, oportet regere infirmum regimine acutarum, ita tamen quòd vtatur attenuante dicta. Quando autem accidit alienatio mentis, somnus est prouocandus, sicut cum semine lactucæ & papaueris albi: quando decoquitur cum lacte mulieris & exhibetur, & fiat inunctio temporum cum populeon & aceto. Guilielmus de Placentia tertio suæ Practicæ, parte secunda, cap. 8: Cura anacardorum, fit cum oleo amygdalino & sisamino & butyro crudo & cocto, & lacte & oleo de semine lini, & iuribus pinguibus. Et post sedationem mordicationis, sumatur lac acetosum vaccinum infrigidatum cum niue, & oleum violaceum infrigidatum, & aquam hordei, vel aquam fructuum infrigidatam, & sedeat patiens in aqua decoctionis gallarũ vel myrtorum vel sorbarum. Et curetur cum cura apostematis calidi: Et grana pini curant malitiam huius rei: & nux est eorum theriaca propriè. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Anacardis propinatis: Eius cura, est cum rebus vnctuosis, sicut oleo amygdalino & sisamino ex butyro & lacte & iuribus gallinarum: Et si dolorem habebit in intestinis, tunc conueniens est balneum: Et si incurrit febrem acutã, tunc est conueniens vti attenuatione diætæ frigidę & humidæ: Et si fuerit mentis alienatio, prouocetur somnus cum semine lactucæ & papauere albo: Et eius bezaar, sunt grana pini torrefacta & comesta.

De Apio risus seu kebikegi. Cap. XXIII.

APium risus ab Auicenna vocatur kebikegi: à Dioscoride vocatur βατράχιον: ab aliquibus verò vocatur apium raninum. Et est planta, cuius quatuor sunt species.

NATVRA eius calida est, & sicca in tertio gradu, & est acuta, adustiua, vlceratiua, excoriatiua & mordicatiua, & interfectiua acuitate sua.

ACCIDENS speciale & proprium consequens ipsius assumptionem, est amentia cum ferè cõtinuo risu: & ob hoc vocatur apium risus. Accidentia verò cõmunia, sunt accidentia similia cõsequentibus assumptionem anacardorum, remissiora tamen. Causa amentiæ cum risu, est adustio sanguinis præcipuè: ex qua adustione generatur humor melancholicus, qui eleuatus ad cerebrũ & in ipso permanẽs, generat amentiam seu speciem melancholiæ cum risu, sicut est de natura humoris melancholici causati ex adustione sanguinis.

SIGNVM assumptionis eius, est accidens præfatum, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò similis est curæ assumptionis anacardorum. Quæ autem ab auctoribus specialiter pro eius cura dicũtur, statim infra describam. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Kebikegi: Est de eis quę interficiunt acuitate sua. Cura est similis curę anacardorũ: Et olea sunt de rebus magis iuuatiuis nocumento eius. Petrus de Abano, in suo tract. de Venenis, cap. de Apio risus:

Cura est prouocare somnum cum potu vini inebriantis. Et eius bezaar, est succus melissæ cum aceto datus in potu.

De Staphide agria. Cap. XXIIII.

STaphisagria est planta producens grana similia vuæ passæ, videlicet grana ciceris nigri, & propterea dicitur vua passa montana.

NATVRA eius calida est, & sicca in tertio gradu, & est acuta valde, & multum abstersiua & adustiua & corrosiua & vlceratiua, & præcipuè vesicæ & viarum vrinæ.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequentia, & eorum accidentium causæ, & eius assumptionis signa & præseruatio & cura, sunt omnino similia accidentibus & accidentium causis & signis assumptionis & præseruationi & curæ cantharidarum infrà dicendis in immediatè sequēti quarto lib. cap. de Cantharidarum quiditate &c. Et ideo pro huius cap. complemento, recursum habeas illuc. Sic nanq; illustres voluere doctores. Albucasis aūt secunda particula Azarauij, tractatu secundo, facit de ipsius assumptione cap. speciale sic inquiens.

SIGNVM eius, est quia superueniunt super eo vlcerationes in vesica & renibus & guttatio vrinæ, & posibile est eum mingere cum ardore & dolore.

CVRATIO ipsius, est quòd bibat aquam decoctionis liquiritię cum modico gummi tragacanthæ, & bibat aquam decoctionis sebesten cum semine fœniculi, & apij, & sumat ptissanam de hordeo in aqua in qua coctę sint amygdalæ dulces & sebesten.

De Ruta syluestri. Cap. XXV.

RVta syluestris, est planta similis rutæ domesticæ ad nigredinem magis tendens.

NATVRA eius & præcipuè siccę, calida est & sicca in quarto gradu, & est fortiter resolutiua, incisiua, adustiua & vlceratiua, & est perniciosa si plurimum de ipsa vel eius succo sumatur.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius præsertim in notabili quantitate, sunt egresio oculorum, adustio & inflammatio vehemens & ardor vehemens in ventre. Causa egresionis oculorum, est inflāmatio fortis eis adueniens propter quam ad eos currunt materiæ facientes eos egredi. Causa adustionis & inflammationis & ardoris vehementis præsertim in ventre, est eius excesiua caliditas adustiua adurens loca per quæ transit, sicut est stomachus & intestina.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de illius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra scribentur, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Rasis 20 Cōtinentis, cap. 2, auctoritate filij Patriarchæ: Quicunq; rutam syluestrem sumpserit, accidit ex hoc eminentia oculorū & ardor & inflammatio. Cura eius, est vt prouocetur vomitus cum oleo & aqua. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Sumptione rutæ syluestris: Curatio eius, est quòd faciat vomitum cum aqua calida, & oleo communi cum secaniabin, id est oxymelle, & administrētur clysteria lenia: vel bibat ex cineribus sarmentorum vineæ cum aqua & aceto. Curatio autem tactus ipsius, est cum vnctione ceroti, & cum vnguento de calce. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Ruta agresti & cura eius: Oportet, vt euomat

cum

cum aqua calida & oleo, deinde curetur cura oleādri & similium. Plinius Secundus de Naturali historia, lib. 20, cap. de Ruta: Syluestris horrida ad effectū est, & ad omnia acrior: succus exprimitur cum ea aspersa modicè aqua, & in pyxide Cypria asseruatur: hic copiosior datus veneni noxiam obtinet Macedoniæ maximè iuxta flumē Anacinium, mirumq́ cicutæ succo extinguitur, adeò etiam venenorum venena sunt. cicutæ succus prodest manibus colligentiū se.

De gummi Rutæ agrestis, id est thapsiæ seu tefisiæ. Cap. XXVI.

GVmmi rutæ agrestis, est gummi tapsiæ, quam quidam nominant rutam agrestem & præcipuè Auicenna: sed non est illa ruta agrestis, de qua in præcedenti cap. facta est mentio, licet sit consimilis operationis: præfatum autem gummi rutæ agrestis Auicenna secundo Canone, cap. de Tefisie, vocat tefisie. Illachrymat autem præfatum gummi ex tapsia planta paruis incisionibus in ipsius radice factis: non autem sic facit vera ruta agrestis, qualitercunq́ enim ipsa incidatur nullum gummi emanat neq́ planta neq́ radix eius.

NATVRA eius, est calida valde, adustiua, fortis calefactionis & exiccationis, ab auctoribus tamen non graduatur: verisimile tamē est ipsam ad quartum gradum attingere, tam caliditatis quàm siccitatis, & in ipso est quædam superflua & extranea humiditas. Et in ipso gummi & cortice radicis & in ipsa radice & in succo tam radicis quàm plantæ, est virtus solutiua & vomitiua, adustiua, mordicatiua & inflatiua. Verum gūmi cæteris est efficacius, deinde succus radicis & plantæ simul, deinde succus solius plantæ, deinde cortex radicis eius, deinde radix tota, & deinde planta eius.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem præfati gummi præcipuè, & etiam cæterorum prædictorum, sunt retentio egestionis & vrinæ & apostematio linguæ & rugitus & inflatio in stomacho & in intestinis & adustio in gutture & stomacho & egresio oculorum & rubedo faciei, & aliquando scera, id est pustulæ, seu maculæ rubeæ late paruæ in toto corpore & difficultas anhelitus. Causa retentionis egestionis & vrinę præsertim in principio, est exiccatio superflua, & præcipuè viarum egestionis & vrinæ. Causa apostemationis linguæ, est eius adustio, & mordicatio & vlceratio: propter quod ipsa apostematur. Causa rugitus & inflationis in stomacho & in intestinis, est ventosatio humiditatum phlegmaticarum existentium in stomacho & intestinis facta præcipuè à prædicto gummi propter quandam superfluam & extraneam humiditatem in ipso existentem. Causa adustionis in gutture & stomacho, est ipsius adustiua caliditas primitus gutturis & stomachi partes attingens. Causa egresionis oculorum, est calefactio & inflammatio fortis eius aduueniens, propter quod ad eos currunt materiæ eos egredi facientes. Causa rubedinis faciei, est exacuitio & supercalefactio & ebullitio sangninis habentis raptum ad faciem. Causa sceræ seu macularum rubearum in corpore, est inflammatio & ebullitio facta in sanguine, quē postea in parte natura expellit ad cutim faciendo prędictas maculas rubeas in toto corpore. Causa difficultatis anhelitus, est fortis exiccatio musculorum pectoris, propter quam redduntur inepti ad dilatandum pectus & constringendum: quare difficultatur anhelitus.

SIGNA assumptionis eius & cuiuslibet alterius prædictorū, sunt accidentia prę narrata, & diligens informatio habita de alicuius eorum assumptione.

PRAESERVATIO fit, diligenter se præcauendo ab eius & cuiuslibet aliorum prædictorum assumptione.

CVRA fit similiter, sicut cura assumptionis rutæ agrestis prædicta, & in immediatè præcedenti cap. Fit etiam cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra describam. Galenus in suo de Simplicibus, lib. 10, cap. de Lacte: Sic

denicꝫ videntur mihi medici contra pernitiosa pharmaca, quæ per corrosionẽ interimunt, suasi fuisse propinare lac, sicut marinus lepus interimit & cãtharis. Quidam autem propinant eis, qui aconitum vel tapsiam biberũt: sed hæc quidem rationabiliter excogitauerunt &c. Albucasis secunda particula Azarauij, cap. de Sumptione tapsiæ: Eius curatio, est sicut curatio rutæ syluestris. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Tesisiæ, id est gummi rutæ syluestris, id est tapsiæ: Cura est, vt properes, vt euomat & sumat in potu post illud lac, & butyrum coctum & crudum & aquam hordei, & gargarizet cum oleo rosaceo & lacte dulci: Et dentur in potu syrupus acetosus, & infusio absinthij, & ex eis, quæ nota sunt apud eos, sicut bezaar est, semen eius & gluten albotin, id est terebenthina, & radix almaru, id est vnius speciei marrubij boni odoris: & decoctio origani, & iterum dicitur quòd castoreum cum aceto calefacto aut melle: & hoc forsitan est secundum semitam proprietatis, aut secundum semitam expellendi à corpore cum resolutione: verùm secundum apparitionem necessitatis, infrigidatio, est conuenientior.

De Gilbenech. Cap. XXVII.

GIlbenech est planta.

NATVRA eius est propinqua seu similis naturę cõdisi & hellebori.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius consequẽtia, & eorum accidentium causæ, & signa assumptionis eius & præseruatio & cura, sunt similia accidentibus & causis, & signis, & præseruationi, & curæ condisi, & hellebori albi dictis superius in 2. cap. præsentis libri.

De Dende. Cap. XXVIII.

DEnde est planta, & est vna de speciebus tithymali seu lacticinij, quę diuersificatur secundum diuersas regiones, adeò, vt videatur esse diuersarum specierum: quarum vna habet grana sicut fistici seu pistaceæ: & altera est similis alkeruæ, seu pentedactylo. Et dicuntur etiam prædicta grana seu semina dende: quia in eis est fortior virtus, quàm in planta, sicut in seminibus keruæ: quibus ferè in virtute dende assimilantur: & etiam grana vnius speciei dende assimilantur granis keruæ.

NATVRA eius, est calida valde & fortissimè solutiua phlegmatis, videlicet & melancholiæ: cuius dosis communis, est granum vnum & dimidium: & conclusiuè est similis naturæ tithymalorum dictæ superius in 5 cap.

ACCIDENS principale consequens assumptionẽ ipsius, est solutio ventris fortissima valde inducens aliquando tenasmum. Causa præfatæ fortissimę solutionis, est ipsius proprietas fortissimè solutiua. Causa tenasmi, est excoriatio intestini recti.

SIGNVM assumptionis eius, est accidens præfatum, & diligens informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se pręcauendo ab illius assumptione.

CVRA est similis curę tithymalorum supradictæ in 5 cap. Et ideo pro huius curæ complemento recursum habeas illuc: Quæ autem ab auctoribus specialiter pro huius cura dicuntur, statim infra describam. Serapio in libro de Simplicibus, cap. de Dende: Intra ipsum, est lingua similis linguæ auis, quæ est venenum: laxat enim laxatione forti, & inducit tenasmũ. Oportet ergo quod potator eius euomat primò, & postea detur sibi in potum butyrum & lac: & detur sibi ex medicina, quæ retinet ventrem; in qua est viscositas, sicut portulaca & psyllium & gummi Arabicum & tragacantha. Et dentur pultes oryzæ, & hordei mundati cum oleo rosaceo, siue saccharo. Et sumantur carnes incisæ cum succo pomorum & agresta, & roretur desuper parũ nitri & comedat

pisces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

pisces & similia his. Habix dixit: Potus verò dende est cōueniens in terris frigidis, sicut est Seni, & in alijs similibus. Et ego consueui quando assumebat ipsum, & assellabat nimis, iubere quòd sederet in aqua frigida, aut quòd funderetur super corpus eius, quia cessabat assellatio. Et ipsum quidem est medicina, quæ si non iuuatur ad retinendum fluxum ventris eius, qui sumit eam, occidit.

Rasis 8. Almansoris, cap. de His quibus in potu dende datæ fuerunt: Ex hoc prouenit fluxus vētris fortissimus: Eius autem actio reprimenda est ex donatione lactis. Ea quoq;, quæ ventrem stringunt, danda sunt. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Dende: Accidit ex eis solutio ventris maxima valde. Cura eius: Oportet, vt euomat si potest, & frangatur virtus eorum in potu dando butyrum crudum, & lac potum post potum: aut detur in potu lac extracto butyro: Et elaboretur in prohibendo solutionē ventris. Et quandoq; succurrit ad nocumentum earum & prohibendum solutionem ventris earum theriaca.

De Amorabdaruch. Cap. XXIX.

AMorabdaruch planta est, de qua nō reperi auctores de simplicibus pertractantes, facere mentionem.

NATVRA eius, est calida & sicca valde venenosa & sanguinis adustiua.

ACCIDENTIA eius assumptionem consequentia, sunt pruritus & apostema calidum mortale. Causa pruritus, est adustio sanguinis. Causa apostematis calidi mortalis, est adustio & ebullitio in sanguine facta.

SIGNA assumptionis eius sunt accidentia prædicta.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò secundum Auicennam quarto canone fen vi. cap. de Amorabdaruch, est similis curę euphorbij supra descriptæ, cap. 4. præsentis libri.

De Visco. Cap. XXX.

VIscus equidem fit ex fructu seu granis plantæ nascentis super quercu seu arbore glandium, & aliquando super arbore pomorum, & aliquando super arbore pyrorum, & aliquando super diuersis alijs arboribus; fit etiam aliquando viscus ex ipsa planta.

NATVRA eius, calida est & sicca in tertio gradu: & in ipso est superflua quædam humiditas non digesta: propter quam in operatione sua pigritare videtur, sicut gummi rutæ agrestis & tapsiæ, verùm præfatum gummi, est vigorosius. Et si de eo multum sumatur, interficit vsq; ad quatuor dies.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt capitis vertigo & permistio intellectus, rugitus in ventre, & punctura absq; fluxu vētris. Causa rugitus in ventre, est ipsius caliditas cuidam superfluæ humiditati & viscositati coniuncta, ventositates generans. Causa puncturæ absq; fluxu vētris, est ipsius caliditas mordicatiua pungens, & ipsius superflua & viscosa humiditas retinens & stipticans aliqualiter. Causa vertiginis capitis & permistionis intellectus, est præcipuè ipsius excessiua caliditas faciens humores euaporare ad caput.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prędicta, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit, diligēter se pręcauendo ab eius assumptione & bene custodiendo, ne ad seruiētis suspectæ personæ manus ipsum perueniat.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra describam: subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Absinthio. Absinthiū bibentibus conium, id est cicutam aut vxianam, id est viscum &c. cum vino

bibitum prodest &c. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, capi. de Sumptione adibich, id est visci: Curatio eius, est quod vomat & bibat lac recens & nutriatur omni brodio pingui & absorbeat ipsum & bibat absinthiũ cum vino: quoniam eius curatio est. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Adibich, id est visco: Oportet, vt in cura dentur aqua & mel, & euomat ea: Et clysterizentur clysteri leni: & confert ei sumere in potu absinthium cum vino & syrupum acetosum, & illud quod appropriatur cum decoctione erucæ: & iterum spica cum castoreo & pipere euaporetur cum aqua calida & aceto.

Plinius Secundus de Naturali historia, lib. 20, cap. de Ruta: Quæcunque autem ruta aut per se, aut cum antidoto valet folijs tritis & pro vino sumptis & contra aconitum, & maximè viscum &c.

De Tragorigano.

Tragoriganon, simile est serpyllo syluestri. Contra viscum potum viperæque ictum efficacissimum.

Libro 23 cap. de vino Cæcubo & viribus vini: Merum quidem remedio est contra viscum &c.

De Oxymelle.

Oxymel antiqui profuisse fatentur contra viscum &c.

Lib. 24. cap. de Resina lentisci: Reliquæ resinæ priuatim aduersantur visco.

Libro 27 cap. de Absinthio: Absinthij, genera plura sunt, aduersatur visco & cicutæ &c.

Libro 28. cap. de Remedijs ad morsus bestiarum & ad venena: Asinino lacte poto venena restinguuntur, peculiariter si hyoscyamus potus sit, aut viscum &c. Caprinus caseus recens his, qui viscum biberint, remedio est &c. Coagulus hœdi contra viscum & chamæleonem album, sanguinemque taurinum: contra quem & leporis coagulnm ex aceto sumitur.

Lib. 32 cap. de Medicinis ex castoreis: Testes castorum medentur poti contra venena: differentia tantùm contra genera est misturæ. Auxiliantur priuatim contra viscum ex aceto. Guilielmus de Placentia secũdo suæ Practicæ, cap. 8: Introducatur vomitus cum aqua calida, melle & sale. Clysterizetur cum eisdem rebus & oleo: & sumat theriacã cũ aceto & aqua decoctionis absinthij & erucę, piperis & castorei, vel cum syrupo acetoso cõposito quod melius est.

De Alodin seu aldedin. Cap. XXXI.

ALodin seu aldedin, est planta venenosa: ipsam tamen ab auctoribus de simplicibus pertractantibus descriptam non inueni.

NATVRA eius, calida est valde & sicca cum venenosa proprietate.

ACCIDENTIA assumptionem eius consequentia, & eorum accidentium causæ, sunt similia satis accidentibus & eorum causis prouenientibus ex assumptione euphorbij dictis in 4. cap. pręsentis libri.

PRAESERVATIO etiam & cura sunt cõsimiles: Iuxta tamen Auicen. in 4 Canone, fen vi. cap. proprio: cura fit cum eo, quod facit vomere, & solutionem ventris cum generibus lactis & vnctuosis secũdum modũ quẽ sciuisti.

De Scilla præcipuè agresti. Cap. XXXII.

SCilla est cæpe muris, sic vocata, quia murem interficit.

NATVRA eius calida est in tertio gradu, & sicca in fine secundi: & secundum Rasim 21 Continentis cap. de Scilla, auctoritate Abugerig, est calida & sicca in tertio, & est pungitiua, incisiua & acuta valde cum venenosa proprietate præcipuè natura scillæ agrestis.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius pręcipuè in magna quantitate,

quantitate, sunt indignatio seu dolor stomachi, fortis vomitus, vlceratio intestinorum & viarum hepatis. Causa indignationis seu doloris stomachi, est ipsius natura acuta valde pungitiua & incisiua mordicās stomachum. Et hęc eadem, est causa fortis vomitus, & hæc eadem est causa vlcerationis intestinorū & viarū hepatis cum præsertim punctio eius, incisio & mordicatio perseuerat.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus, statim infra describam, subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Rasis 21 Continentis, cap. de Scilla: Ait Abugerig, est calida & sicca in tertio, vlcerat cutim & interficit murem: & confert eius vlceribus lithargyrus. Rasis octauo Almansoris, cap. de His quibus nocumentum potus scillæ intulit: Cum ex haustu eius punctio & incisio acciderit, oportet, vt lac cum frustis ferri igniti coctum detur: puluis quoq; de supercilio Veneris, id est millefolio ad sorbendum tribuendus est: nutriendus aūt est cum vitellis ouorum, & medicandus est reliquis medicinis, quæ in cap. de Cura vlcerum intestinorum nominantur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione cæpæ scillæ: Curatio eius, est quòd vomat cum aqua calida & oleo cōmuni: deinde comedat coctana & grana myrti & anthera, id est fructus rubeos in autumno in rosarijs remanentes, postquam rosarum folia ceciderunt & pyra: & bibat succum alhuseg, postea vngatur corpus cum oleo de ben: quoniam aufert eius nocumentum. Auicēna quarto Canone, fen vi. cap. de Scilla agresti: Oportet, vt festinet & sumat in potu lac decoctum cum frustis ferri ignitis & vitellis ouorum elixatorum in aceto & suffuf, id est pulueribus seminum, id est seminum minorum frigidorum: vtputa seminum portulacæ & similium & cum frixis & similibus. Plinius Secundus de Naturali historia lib. 23 cap. de Nucibus iuglandibus: Nuces præsumptę venena hebetant: Aduersantur cępis, leniuntq; earum saporem. Haliabas in Regali dispositione quarto Practicę, cap. de Eius medicina qui rhododaphnē, id est oleandrum biberit aut scillam: Cui autem scilla porrecta est, propinetur lac recens, & terræ puluis conditus, id est puluis terræ sigillatæ: siquidem dysenteria acciderit. Sin autem oui album, & lahabum, id est mucillago seminis cydoniorū in quo gummi Arabicum solueris. Et paulatim amygdalarū oleum dulcium sorbeat & sisami, iuraq; espidabagi vnctuosa.

De Aconito lycoctono & pardalianche. Cap. XXXIII.

AConiti secundum Dioscoridem in lib. de Simplicibus, cap. de Aconito, duo sunt genera: vnum quidem communiter vocatur strangulator adip, id est lupi: quem Petrus de Abano in tractatu de Venenis asserit esse vsuen, id est herbam kali: Aliud verò strangulator leopardi.

NATVRA vtriusq;, est calida & putrefactiua & corrosiua, nullum tamen ipsorū ab auctoribus de simplicibus pertractātibus graduatur: similis autem sunt virtutis, differentia solummodo: quia vnum ipsorum proprietatem specialem habet interficiendi lupum, & aliud leopardum: quanuis quodlibet eorum interficiat etiam de alijs animalibus, & etiam homines quod peius est: imo nisi acceleretur erga sui curationem, interficit eadem die sumptum præcipuè in notabili quantitate. Vsuen attamen natura secundum aliquos, est calida & sicca in tertio gradu, & secundum aliquos in quarto gradu, & est adustiua: cuius 3. x. sunt venenum perniciosum & interficiens.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem vtriusq;, sunt superuen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tus dulcedinis cum ponticitate in palato & vuea & meri, & canna pulmonis, & siccitas cum apostemate, & superuentus odoris vini, & eleuatio ex ore eius vaporum fumosorum peruenientium ad læsionem separationis linguæ, & tremorem temporum, deinde ad spasmum & offuscationem coloris & præfocationem, & vertigo capitis, & præcipuè cum stat pedibus, & grauitas capitis & liquor in oculis, & tenebrositas oculorum & scotomia, præcipuè quoties vult ire & grauatio pectoris & rugitus in ventre cum ventositate plurima, & cum egresione eius de subtus, & aliquando mors eadem die, nisi citò subueniatur. Causa superuentus dulcedinis, videlicet in principio, est ebullitio & cōmotio sanguinis ad linguam, dulcedinem in principio repręsentans: & postea successiuè ponticitatem in palato, & vuea, & meri, & canna pulmonis, non verā ponticitatem, quia illa frigiditatem sequitur, sed ponticitatem, id est acetositatem seu acredinē, quæ sanguinis ebullitioni succedit: deinde sequitur in dictis partibus siccitas propter caliditatem & siccitatem eisdem inductā: postea sequitur in eisdem partibus apostema propter humores ad illas partes currentes. Causa superuentus odoris vini, videlicet cum ipsum acetosatur, est ebullitio sanguinis, cum ad acetositatem seu acredinem tendit. Causa eleuationis ex ore eius vaporum fumosorum peruenientium ad lęsionem separationis linguę, est humorum ebullitio euaporātium ex ore seu palato ad linguam, qui etiam euaporantes ad tempora causant tremorem eorum propter læsionem eis à dictis vaporibus cōmunicatam: postea verò euaporantes ad cerebrū, & consequenter descendentes ad neruos & musculos corporis de repletione spasmum inducunt. Causa offuscationis coloris, est corruptio seu resolutio caloris innati & adustio sanguinis. Causa præfocationis, est descensus humorum ad guttur & pulmonem & pectus. Causa vertiginis capitis, est eleuatio fumorum & vaporum ad cerebrum & descensus eorum cum motu reuolutiuo ad oculos, & præcipuè cum stat pedibus: quia tunc vapores & fumi amplius agitantur. Causa grauitatis capitis, est eleuatio vaporū ad caput facta propter ebullitionem causatam in humoribus, ex quibus vaporibus cōuersis ad naturam humorum à quibus ipsi eleuantur, pars quædam descendit ad oculos faciens liquorem in eis & causans tenebrositatem in ipsis. Causa scotomiæ, sunt vapores eleuati ad caput descendentes consequenter ad oculos absq; eorum reuolutione, & pręcipuè quoties vult ire, quia tunc melius vapores descendunt ad oculos. Causa grauationis pectoris, est descensus humorum ad pectus propter ebullitionem causatam in eis, & præsertim propter humores ad ipsum à capite descēdentes. Causa rugitus in ventre cum ventositate plurima, & ipsius de subtus egresione, est ventositas multa ex phlegmaticis humoribus in intestinis à caliditate ipsius ventositatis, quam equidem ventositatem natura de subtus quantū potest expellit. Causa mortis eadem die, nisi citò subueniatur, est sæuitas prefatorum accidentium, & præfocationis præcipuè.

SIGNA assumptionis vtriusq; ipsorum, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de alicuius eorum assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se custodiendo ab vtriusque eorum assumptione.

CVRA verò fit cum his, quæ statim infra de auctorum mentibus enarrabo: subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Aerugine ferri: Scoria ferri tantum potest, quantum & ærugo eius, sed paulo minus. Cum oxymelle datur aconitum bibentibus & prodest.

De Moro.

Mori radicū cortex in aqua coctus & potus, ijs qui aconitū hauserūt prodest.

De Cham

De Chamæpity.

Chamæpityos species sunt tres: vna quarum est speciosa super terram, gibo rosa, semperuiuo minori, id est vermiculari simili folia habet, sed tenera & pinguiora & aspera & spissa, circa virgas odorem redolentia pini, ramulos emittit oblongos & curuos in similitudinem anchusæ, id est lactucę asini, seu abugilissæ, & fruticulum tenuem: & semē cum tenui coma, flores minutos & mellinos profert & semen nigrum, odorem resinæ pini habens: radix est illi, sicut coridis, id est quartæ speciei hypericonis. Hac autem maximè vtuntur in Pōto Heracleæ pro antidoto, elixaturam eius dantes contra vim aconiti. Cataplasma adhibitum cum polenta & elixatura eius mista, omnia suprascripta facere nouit. Est alterum genus chamæpityos quod masculus appellatur: virgas habet cubiti vnius longas, teneras & obtortas, sed comam similem suprascriptæ, & florem nigrum, & semen similiter nigrum, odorem resinæ, & folia tenuiora, & quasi pilosa. Tertium genus quasi in terram repit contiguo attractu, hoc & sideritis dicitur: folia habet similia cardis, sed quasi pinguiora & veluti pilosa cū floscello aureo, resinę pini habens odorem. Virtus est illi æqualis supradictæ.

De Lacte.

Bibentibus aconitum lac bubulum prodest.

De Origano.

Origanum omnibus est notum. Elixatura eius data cum dulcore, id est vino musto cocto, quousq; tertia pars remaneat, aconitū bibentibus prestat effectū.

De Scoria ferri.

Scoria ferri tantum potest quantum & ærugo eius, sed paulominus. Cum oxymelle data, aconitum bibentibus prodest.

De Xylobalsamo.

Opobalsami, id est balsami virtus, calida est: bibentibus aconitū cum lacte datum subuenit. Macer in lib. de Simplicibus, cap: de Origano.

Cum mulsa, id est aqua mellis, aut modo mellito, sumptum prodest aconita bibenti.

Kyrandus lib. 3 cap. de Ansere: Ius verò anseris bibitum, prodest eis, qui biberunt multum vinum & aconitum. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione elisonon, id est strangulatoris leopardi, quæ est vna species aconiti: Curatio eius est, quòd mundificetur stomachus cum vomitu, & intestina cum clysteribus, postea verò bibat aquam decoctionis absinthij, aut aquam decoctionis centaureæ, aut aquam decoctionis erucæ, vel bibat pondus vnius ℥. balsami cum vino odorifero, vel bibat pondus ℥ vnius coaguli hœdi vel leporis cum aceto dissolutum & permistum. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Strangulatore adip, id est lupi, & strangulatore leopardi: Oportet, vt tu properes ad faciendum illum vomere cum eis quæ scis, deinde clysteriza ipsum: postea da in potu, sicut origanum mōtanum & prasium & rutam & absinthium & secha Armenum, id est herbam lumbricorum, quæ dicitur santonicum, quæ est species absinthij cum vino, aut detur in potu olei balsami, id est veri balsami quantitas ℥. i, s. in vino, & melius vinum est illud in quo extinctum est ferrum & argentum & aurum, & scoria ferri ipsius est bona. Et coagula propriè coagulum cerui, & gazeli & hœdi: deinde iura vnctuosa. Plinius Secundus lib. 20, cap. de Ruta, In præcipuis medicaminibus rutæ est ratio. Ruta in cætero inter prima immiscetur antidotis præcipueq; Gallica. Quæcunq; autem ruta, aut per se, aut in antidoto valet folijs tritis & pro vino sumptis, etiam contra aconitum. Lib. 22. cap. de Eryngio: Est & clara in primis aculeatarum erynge, siue eryngion contra serpentes & venenata omnia nascens. Radix eius peculiariter efficax contra toxica & aconita. Efficaciorem Heraclides medicus in iure anseris decoctam arbitratur. Apol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

lodorus aduersus toxica cum rana decoquit: cæteri in aqua ipsa. Lib. 23 cap. de Vino Cęcubo & viribus vini: Merũ quidem remedio est cõtra aconita &c.

De Balsamo.

Balsamum longè preciosissimum omniũ aduersatur aconito ex lacte potũ.

De Moris.

Mora in Aegypto & Cypro largo succo abundant, summo cortice desquamato, altiore plaga siccantur mirabili natura. Succus aduersatur aconito & araneis in vino potus. Lib. 25 cap. de Semperuiuo: Aizoi duo genera: Aduersantur phalangiorũ ictibus: Aconito verò maius aizoon præcipuè. Lib. 28, cap. de Medicinis ex lactis vsu: Datur priuatim bubulum his, qui aconitum biberint. De Remedijs ad morsus bestiarum & ad venena: Omnia sesami iure poto venena supradicta expugnari putant: priuatim verò aconita. Libro 29 cap. de Remedijs aduersus morsus lacertarum & veneficia & aconita &c. Veneficijs ex mustela syluestri factis, contrarium est ius gallinacei galli veteris largè haustum: peculiariter contra aconita. De Remedijs aduersus omnia mala medicamenta & venena: Valet lac ouinum candidum his præsertim, qui in cibis bupreſtim, aut aconitum biberint. Libro trigesimo secundo, cap. de Medicinis ex castoreis: Testes castorum auxiliantur priuatim aduersus aconitum ex lacte aut aqua. Guilielmus de Placentia, tertio Practicæ, parte secunda, cap. octauo: Conuenit, vt statim introducatur vomitus cum aqua anethi & similium & oleo: & fiat clystere cum eisdem: postea da ei in potu origanum, prasium, rutam & absinthium & stœchadem cum vino & chamæpityon cum vino: & detur ℥.i.s. olei balsami, vel ℥.i. theriacæ cum vino in quo ferrum fuerit extinctum vel argentum vel aurum, & conueniens est in hoc scoria ferri vel coagulum hœdi, aut cerui seu gazelis: deinde nutrias eum cum iuribus pinguibus gallinarum & similium. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Succo vsuen, id est herbæ kali seu alkali: qua vocat strangulatorem adip, id est lupi: Eius cura, est sumere in potu de terra sigillata statim ℥. ij. cum aqua calida & euomere: deinde post illud accipere de theriaca ℥. ij. cum aqua calida, vel cum vino decoctionis gentianæ & eius bezaar, est aristolochia longa.

De Azedarach. *Cap.* XXXIIII.

AZedarach est arbor magna, cuius fructus interficit: eius etiam folia interficiunt animalia, & lignum eius etiam quandoq; interficit.

NATVRA eius calida est in secundo, & sicca in fine primi cum venenosa proprietate.

ACCIDENTIA consequentia & causæ accidentiũ & signa assumptionis, & præseruatio & cura, sunt similia dictis de Oleandro in 21 cap. quę tamen pro eius cura dicta sunt ab auctoribus infra describam. Rasis 20 Continentis, cap. 2: Oleander occidit homines & alia animalia.

CVRA est dare aquam decoctionis fœnugræci & dactylorũ: & similiter ccidit ex azedarach & cura eius est similis. Auicen. quarto Canone, fen vi. cap. de Azedarach: Cura eius, est cura cõmunis, & est proxima curæ oleandri.

De Cortice oryzæ. *Cap.* XXXV.

COrtex oryzæ est cortex non solùm grani oryzæ, sed & plantæ seu arbustulæ eius.

NATVRA eius calida est & sicca & stiptica & inflammatiua. Granum nanq; oryzę, prout asserit Rasis 21 Continentis, cap. de Oryza auctoritate filij Mesuay, est calidum in primo, siccum in secundo, & inflammat corpus calidæ

com- ex

complexionis trahens moram in stomacho, prout ipse ibidem asserit se fuisse expertum: ex quo nempe concludendum est corticem eius & plantæ seu arbustulæ eius esse calidiorem & sicciorem, & magis ventris constipatiuum, & magis inflammatiuum. Et propterea ab Albucasi & ab Auicenna præcipuè inter venena cõnumeratur, non quia sit venenum propriè dictum: sed quia est mortifera medicina sumptus, præsertim in notabili quantitate.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt dolor & tumor & apostema in ore & in lingua, & extenditur dolor ad stomachum, vmbilicum & intestina, & inflammatio corporis totius & somnolentia & syncope &, rugitus ventris absque fluxu eius. Causa doloris & tumoris & apostematis in ore & lingua, est eius caliditas dissoluens humores in ore & lingua existentes, & attrahens alios humores partium circumstantium ad os & linguam, & eius virtus stipticans & includens dictos humores in dictis membris: ex quo eis accidit dolor & tumor & apostematio. Causa extensionis doloris ad stomachum & vmbilicum & intestina, est colligantia dictorum membrorũ ad os & linguam, & cõmunicatio humorum in ore & lingua existentiũ ad dicta membra, videlicet stomachum, vmbilicum & intestina & læsio ab ipso ryzi cortice cõmunicata præfatis membris, sicut ori & linguæ. Ad quod etiã adiuuant ventositates à prædicta ryzi corticis caliditate generatę in dictis membris & in eisdem retentæ à stiptica corticis præfati virtute. Causa inflammationis totius corporis, est præfati ryzi corticis caliditas inflammans, & virtus ipsius constipatiua retinens superfluitates præcipuè cholericas, quæ solebant cum egestione quotidie euacuari. Causa somnolentiæ, est virtus ipsius constipatiua superfluitates præcipuè in intestinis retinens, quę euaporantes ad caput causant somnolentiam. Causa sincopes, est resolutio spirituum ab ipsius caliditate causata & lęsio communicata cordi. Causa rugitus ventris absque fluxu eius, est ventosatio superfluitatum præcipuè phlegmaticarum in intestinis existentium ab ipsius caliditate & virtus eius stiptica retinens ventris fluxum.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia supradicta & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit, prout ex auctorum mentibus infra describam, subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur.

Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Sumptione corticis arboris ryzi: Curatio ipsius, est quòd vomat in principio cũ hydromelle, id est aqua mellis, vel cum secaniabin, id est oxymelle & aqua calida: deinde administretur clystere bene: postea bibat darseni, id est cinamomum & absinthium an. ʒ. i. vel bibat ex castoreo & spica almonsir, id est spica nardi de monte Syriæ, an. sextam partem ʒ. cum vino. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Cortice ryzi: Curetur curatione cantharidarũ. Et oportet, vt sint in oleo eius, quod ipse in potu sumit, decocta cydonia.

De semine Vrticæ. Cap. XXXVI.

SEminis vrticæ quiditas nota est. Est autem duplex vrticæ semen, sicut duplex est vrtica, quoddam nanque est maius, quoddam verò minus: vtrunque tamen similis est virtutis.

NATVRA eius calida est in principio tertij gradus, & sicca in secundo, & sui maxima subtilitate substantiæ est mordicatiua, & est attractiua, vlceratiua, adustiua, resolutiua, & fortiter abstersiua, & phlegmatis & humoris crudi solutiua ob sui fortem abstersionem.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt accidentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

consequentia assumptionem scillæ supra descripta in 32 cap. & vltra illa quandoque consequitur fortis tussis. Causę accidentium similium accidentibus consequentibus assumptionem scillæ, sunt causæ prædictæ in præfato 32 cap. Causa verò fortis tussis accidentis, aliquando est mordicatio pulmonis & aliquando vlceratio facta præcipuè sui magna subtilitate substantiæ, cum virtute sua mordicatiua & vlceratiua.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia præfata, & diligens informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò perficitur, sicut cura assumptionis scillæ, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quæ autem specialiter ab auctoribus pro eius assumptionis cura scribuntur, statim infra describam. Rasis 8 Almansoris, cap. de His, qui biberũt semen vrticarum: Qui hoc biberit semen fortasse incurret accidens, quod scillam bibentibus accidit. Curandus est igitur ex eis curis: & fortassis lædens accidet ex hoc tussis: vnde cura adhiberi conuenit ex ptissana cum iuleb, & ex medicinis tussim lenientibus. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Sumptione seminis vrticæ: Curatio eius, est quòd submergat patiẽs manus & pedes in aquam calidam, & bibat lac & butyrum recentia, & vngatur corpus cum oleo de ben, & bibat iuleb & ptissanam de hordeo. Auicenna quarto Canone, cap. de Semine vrticæ: Accidit ex eo illud quod accidit ex scilla. Et iterum: Accidit ex eo quãdoque tussis fortis, & cura eius est cura scillæ: verùm tussis eius curatur cũ lenitiuis, sicut est syrupus violatus cum aqua hordei, & alijs ex medicinis tussis. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Semine vrticæ dato: Eius cura erit oleum amygdalinũ dulce potare. Et eius bezaar, sunt grana cydonij trita & potata cum aqua calida.

De Asebar aliàs sebardion seu alcolios syluestri aliàs achalos syluestri. Cap. XXXVII.

ASebar aliàs sebardion secundum Auicẽnam, seu alcolios aliàs achalos secundum Albucasim, est medicina quam Auicenna asserit se ignorasse: & vtinam similiter omnis mortifera medicina ab omnibus malis hominibus ignoraretur.

NATVRA eius, est calida & sicca acuta valde cum venenosa proprietate adeò vt interficiat vsque ad tres dies, nisi habeatur solicitudo in curatione eius.

ACCIDENTIA consequẽtia, sunt motus membrorum inuoluntarius, spasmus seu tetanus, excessus turpis risus seu dispositionis labiorũ similis dispositioni eorum in turpi risu, & permistio rationis. Causa motus inuoluntarij membrorum, videlicet motus spasmosi eorum & causa spasmi seu tetani, videlicet de inanitione, est exiccatio magna membrorum facta ab eius valde acuta caliditate & siccitate & venenosa proprietate. Causa turpis risus, seu dispositionis labiorum similis dispositioni eorum in turpi risu, est motus spasmosus, tetanosus dictorum labiorum. Causa permistionis rationis, est eleuatio vaporũ ad cerebrum, mentis alienationem seu rationis permistionem facientium, prępsertim eorum acuitate ab ipso acquisita.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta:

PRAESERVATIO fit diligenter se pręcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò, est cura cõmunis supradicta in 9 cap. primi libri. quæ autem pro eius speciali cura ab auctoribus enarrãtur, infra describam. Albucasis secũda particula Azarauij, tractatu 2 cap. de Sumptione alcolios syluestris, aliàs achalos syluestris: Signum eius sumptionis, est quoniam superuenit ei motus membrorum inuoluntarius, & spasmus neruorũ & permistio rationis cum excessu

cessu turpis risus: & si non habetur solicitudo in sui curatione, morietur vsque ad tres dies. Curatio ipsius, est quòd vomat & postea bibat hydromel, vel bibat lac caprinum calidum statim mulsum, aut lac vaccinũ: & vngatur corpus cum oleo de anetho, vel de lilio, & si non inueniuntur, cum oleo communi. Auicenna quarto Canone, fen vi. cap. de Assebar, aliàs sebardion: Ego non cognosco naturam huius medicinæ, neque curam eius, nisi cõmunem, & existimo ipsam de acutis, & non elongatur, quin sit de non acutis. Dixerunt ergo, est medicina ex qua accidit permistio rationis & tetanus, ita vt accidat labio eius de tensione dispositio similis risui, & exemplificant Græci, quòd ipse ridet risu sebarduini: & cura eius est cura cõmunis: & dixerũt quidam: oportet, vt euomat bibens ipsum, & bibat post ipsum aquam mellis, & conferunt ei potus lactis & inungere manus cum calefacientibus & administratio tinæ calidæ & fricatio & medicinæ ad spasmum malignum.

De Cussura aliàs cirso. *Cap.* XXXVIII.

CVssura aliàs cirsum, est medicina cuius naturam & curam Auicenna asserit se ignorasse.

NATVRA eius, est calida & acuta cum proprietate venenosa.

ACCIDENTIA consequentia eius assumptionẽ, sunt inflatio in labijs & lingua & mania & alienatio & casus pulsus. Causa inflationis labiorũ & linguæ, est inflammatio dictarum partium & cursus consequenter sanguinis & humorum ad eas. Causa maniæ & alienationis, est ascensus fumorum & vaporum calidorum & acutorum ad cerebrum. Causa casus pulsus, est resolutio caloris innati.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta.

PRAESERVATIO perficitur præcauendo se ab eius assumptione.

CVRA eius, est cura cõmunis supra descripta in 9. cap. primi libri, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur.

De Medullis fructuum rancidis & corruptis: ut sunt nuces, auellanæ, pineæ, pistacia, baccæ lauri, semina ricini: & de eorundem oleis corruptis. *Cap.* XXXIX.

MEdullarum fructuum rancidarum seu muffatarum, seu corruptarum, vt sunt nuces, auellanæ, amygdalæ, pineę, pistacia, baccę lauri, medullę nucum Indiæ, medullæ ossium Persicorum, medullæ ossium chrysomelorum, & consimiles seu seminum keruæ, id est pentadactyli & causarum olerũ consimiliter rancidorum seu corruptorum quiditates equidem notæ sunt.

NATVRAE earum, licet dum sunt in optimo sui esse differentes & variæ sint non parum, dum tamen sunt rancidæ seu muffatę, seu corruptę, sunt omnino ferè consimiles acquirentes in earum rancidatione seu muffatione seu corruptione qualitatem quandam acutam valde & siccitatem & virtutem incisiuam & pungitiuã & mordicatiuã, & nauseatiuã, & venenosam proprietatẽ, & conclusiuè naturę earũ assimilantur naturę scillę pręcipuè agrestis, adeò quòd si aliquę earum sumantur, pręsertim in notabili quantitate, mortem inferant.

ACCIDENTIA consequentia ipsarũ assumptionẽ, sunt similia satis accidentibus consequentibus assumptionẽ scillę prędictis in 32 cap. specialia tamen esse ponũtur dolor fortis, nausea seu subuersio animæ, angustia & syncope. Causa doloris pręcipuè in stomacho & in intestinis & vijs vrinę, est earum virtus incisiua, pungitiua & mordicatiua pręsertim partiũ pręddictarum. Causa nauseæ seu subuersionis animę, est ipsarũ virtus incisiua, pungens, & mordicãs stomachũ, & eadem est causa angustię. Causa syncopes, est resolutio spirituũ, & pręcipuè spirituum cordis facta ab earum venenosa proprietate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

SIGNA assumptionis earum, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de earum assumptione.

PRAESEVATIO fit diligenter se præcauendo ab earum assumptione.

CVRA verò, est satis similis curæ assumptionis scillæ supradictæ in præfato 32 cap. subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quę autem ab auctoribus particulariter pro earum cura scribuntur: statim infra describam. Rasis 8. Almansoris, cap. de Nucleis muffatis & ranciditate corruptis, & de oleis rancidis & male redolentibus: Si eis vtens curatione eguerit, vomitus prouocatione medicetur: deinde vuæ acerbæ rob & malorum matianorum atque ribes & horum similium in potu tribuatur: cibarijs quoque lenibus ac appetitum irritātibus nutriatur. Rasis in suis Diuisionibus, cap. de Remedijs venenorum: Nuces & auellanę si fuerint rancidæ & comedantur, quandoque accidunt ex eis accidentia mala, & confert eis rob cydoniorū & rob pomorum. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Comestione medullarum fructuum, sicut alueregil, id est nucis Indiæ & similium. Curatio ipsorum, est cum vomitu & cum acceptione generum rob acrium, sicut rob de agresta, & rob de pomis & similia. Auicenna quarto Canone, fen 6 cap. de Medullis fructuum rancidis. Dispositiones earum & cura proximè sunt eis, quæ dictæ sunt in scilla & propriè cum robub, id est rob, id est succo cocto ad spissitudinem fructuum, sicut est syrupus de agresta & ribes & malorum & myrti, aliàs vrticæ, & male: quia corruptè scriptum. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Nucibus & auellanis rancidis: Eius cura erit rob cydoniorum & rob pomorum, & si ei acciderit eructuatio habens odorem lini putrefacti, tunc posset mori: & eius cura erit diacyminum & diapipercon: & detur ei in potu vinum purum & fomentetur stomachus cum oleo nardino.

De Vini immodico potu. Cap. XL.

VIni puri quiditas nempe omnibus nota est.

NATVRA eius, prout ex plurimorum auctorum celeberrimorum mentibus declaraui in quæstione mea, qua quæsiui, vtrum super fructus mali chymi & propriè super melones, sit vinum bibendum, diuersimodè variatur: quoddam nanque calidum est & siccum: quoddam calidum est & humidum: quoddam frigidum est, & siccum: quoddam frigidum est & humidū, & quoddam est temperatum. Verùm in præsenti cap. est sermo de vino calido, & sicco, vt est vinum maluaticum, & vinum quodcunque valde fumosum, & præsertim antiquum, & sibi consimile, & de vino calido & humido, & pręcipuè grosso, vt est vinum quodcunque valde dulce nulla vel pauca mordicatione participans grossæ consistentiæ. Huiusmodi nanque vinum, de quo in pręsenti fit mentio, licet non sit venenum neque mortifera medicina essentialiter & absolutè: attamen ratione quantitatis & ratione temporis assumptionis eius, est mortifera medicina adeò, vt perimat aliquando nisi assumenti subueniatur. Et dixi notanter aliquando: quia non semper interimit dato, quòd assumēti minimè subueniatur: vtputa si assumens fuerit fortissimę digestiuæ, aut fuerit ipsum taliter assumere assuetus: virtus nanque fortis existens cōtemnit & sustinet omnia. Ab eo autem quod assuetum est, non fit passio, cum consuetudo altera sit natura.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt præfocatio, dolor præcipuè hepatis, & aliquando stomachi & intestinorum, inflammatio & corruptio complexionis. Causa præfocationis, est præcipuè catarrhus à capite ad guttur & ad pulmonem descendens propter vapores plurimos ex ipsius assumptione ad cerebrum eleuatos, qui postea conuersi ad naturam humorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

morum à quibus eleuati fuerunt defendunt faciendo catarrhum. Causa doloris hepatis præcipuè & stomachi & intestinorum sunt ventositates, præsertim à vino dulci grosso generatæ in dictis membris, in hepate verò pręcipuè propter angustiam naturalem viarum eius, & propter opilationes in ipso à prædicto vino causatas. Causa inflammationis & corruptionis complexionis, est caliditas ipsius vini à membris attracti ante ipsius digestionem, & cõuersio eius in choleram inflammantem & corrumpentem complexionem.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de infirmo.

PRAESERVATIO fit protinus se præcauendo à tali modo assumptionis eius.

CVRA verò perficitur, vt ex auctorum mẽtibus statim infra patebit, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Kyrandus lib. 3. cap. de Ansere: Ius verò anseris bibitum, prodest eis qui biberunt vinum multum. Rasis 20 Continentis, cap. 2: auctoritate Aaron: Si quis post balneum biberit multam quantitatem aquę frigidę, aut multum vini dulcis, aut fortiter se exercitauerit, cadet velociter in corruptionem suę complexionis, nisi velociter phlebotometur aut euacuetur. Dico, qui post balneum biberit multum vini dulcis & grossi phlebotometur & residuum euacuetur per ventrem, & aperiat opilationem hepatis. Auicenna quarto Canone, fen 6 cap. de Vino puro in ieiuno, & eius cura: Cura est euacuatio per phlebotomiam & solutionem ventris, si necessaria est: & vomitus est optima medicina si possibile est: deinde infrigidetur complexio cum aqua frigida & aqua lactis acetosi, de quo extractum est butyrum & aqua fructuum & trochiscis de caphura & similibus. Plinius Secundus de Naturali historia, lib. 28 cap. de Remedijs ad morsus bestiarum & ad venena: Lac verò contra cantharides remedio est potum & contra nimia vina.

De Melle malo seu uenenoso. Cap. XLI.

MEl est ros occultus cadens ab aere super flores, herbas, arbores, lapides & super reliqua sumptus ab apibus, ex cuius parte ipse nutriuntur, residuum verò in alueari deponunt digestionem quandam in ipso faciẽtes, quod equidem duplex est: quoddam nanq; est bonum & in sui sinceritate cõsistens, quoddam verò est malũ: ex cuiusmodi mellis gustatione in satis modica quantitate, Galenus 10 de Simplici medicina, cap. 1, asserit duos in foro Romæ medicos obijsse, & hoc est duplex: quoddam enim est malum, quia ipsum collectum ab apibus extitit super re mala seu venenosa, siue mortifera: quoddam verò est malum, quia ipsum corruptionem accepit: quod nempe celeberrimi auctores vocant mel acre, aut mel malum, aut mel venenosum seu venenatum, de quo vbi de venenis tractant faciunt mentionem, & de quo in pręsenti cap. principaliter sermo est.

NATVRA mellis boni, calida est & sicca in secundo gradu. Natura verò mellis mali, quia corruptionem accepit, est consimilis naturæ scillæ & naturæ medullarum fructuum rancidarum seu corruptarum seu oleorum ex ipsis consimiliter rancidorum seu corruptorum supradictæ in 32 & 39 cap. cum venenosa proprietate.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionẽ, sunt similia accidentibus consequentibus assumptionem scillæ & seminis vrticæ & medullarũ fructuum seu oleorum ex eis rancidorum seu corruptarum suprascriptis in 32 & 39 cap. Propria autem eius accidentia consequentia ex ipsius odoratu, sunt sternutatio fortis & aliquando syncope & sudor frigoris. Causa fortis sternu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

tationis cōsequentis ex ipsius odoratu, est acuitas mordicatiua vaporum eius cōmunicata cerebro & velaminibus eius & ipsius venenosa proprietas ei ex putredine acquisita: & hæc eadem consequenter cordi cōmunicata per venas & arterias, est causa resolutionis spirituū præcipuè cordis, propter quam resolutionem accidit sincope: & hæc nempe spirituū resolutio & sincope cum debilitate contentiuæ membrorum, est causa sudoris frigidi. Causæ verò accidentium consequentium ipsius assumptionem, sunt in præfatis 32 & 36 & 39 cap. prænarratæ.

SIGNA odorationis eius & ipsius assumptionis, sunt accidentia prædicta, & diligens informatio habita de odoratione seu assumptione eius.

PRAESEVATIO fit omnino se præcauendo ab odoratu & ab assumptione eius.

CVRA eius, fit satis similis curæ assumptionis scillæ & seminis vrticæ & medullarum fructuum rancidarum seu corruptarum suprascriptæ in cap. prænarratis: subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Quæ autem ab auctoribus specialiter pro eius cura dicuntur, statim infra describam.

NATVRA autem mellis mali: quia ab apibus collectum fuit super re mala seu venenosa siue mortifera, & accidentia consequentia, & causæ accidentium, & signa assumptionis, & præseruatio, & cura supradicta & infra, dicta sunt in cap. proprijs illarum malarum rerum super quibus mel apibus collectū fuit. Auicenna secundo Canone, fen vi. cap. de Melle: Mel acre cuius odor facit sitire, & ipsius comestio facit possidere ablationem rationis subito & sudorem frigidum, & eius cura, est comestio piscis saliti, & bibere aquam mellis & vomere cum eo. Auicen. quarto Canone, fen vi. cap. de Melle malo: Cura eius, est sicut iudicium hyoscyami nigri, scilicet, vt comedat rutam & pisces salitos & potet syrupum nominatum aumeli, id est oleum dulce valde spissum, sicut mel quod extrahitur ex crure arboris nascentis in terra Murtiæ, seu in maritimis Syriæ ad modum resinæ, & non cesset comedere & vomere, quantum possibile est ei. Plinius Secūdus de Naturali historia lib. 32 cap. de Remedijs contra venenata ex animalibus quibusdam: Venenatum mel diximus vbi nasceretur: Auxilio, est piscis aurata in cibo: Vel si ex melle sincero fastidium, cruditas, quæ sit grauissima, incidat, testudinem, circumcisis pedibus, capite, cauda, decoctam antidotum esse auctor est Pelops. Guilielmus de Placētia tertio suæ Practicæ, parte secunda, cap. 8: Cura eius est, vt vomat continuè cum syrupo violaceo & acetoso simplici & aqua tepida. Et comedat pisces salitos & rutam ante vomitum, & post sumat theriacam cum aceto calido & iuleb.

Christophorus de Honestis in problematibus de Venenis, problemate de melle malo, Dico, quòd assumens præseruatur à nocumentis cum vomitu frequenti facto cum ijs quæ sciuisti superius, & cum odoramentis frigidis, & humidis, sicut florum, violarū, & nenufaris: & psyllij, & cum caputpurgijs & embrocis frigidis & humidis, nisi sit prohibens ex parte catarrhi, vel alterius. Bezaar eius, sunt grana cydoniorum trita data cum aqua calida.

De Croco. Cap. XLII.

CRocus est flos plantæ habentis radicem, vt cæpe paruum, qui multoties ab auctoribus crocus orientalis dicitur, quo ferè quotidie vtimur: & nuncupatur absolutè crocus. Alius verò crocus non absolutè nominatur crocus, sed semper cum additione, videlicet crocus infectiuus, vel crocus hortulanus, & hic est flos carthami, de quo præsentialiter non est sermo.

NATVRA eius calida est in secundo, & sicca in primo, & est resolutiuus & euap

& euaporatiuus, & alacrefactiuus & moderatè sumptus est confortatiuus, & nullatenus venenosus: immoderatè verò seu in nimia quãtitate sumptus, vtpu ta in quantitate mediæ vnciæ, est mortifera medicina, vt asserit Auicenna secundo Canone, cap. de Croco. Quod idem Rasis 22 Continentis cap. de Croco asserit, auctoritate alterius. Auctoritate verò Costæ, & auctoritate absque auctore, asserit crocum sumptum in pondere ʒ. iij. interficere, sicut etiam asserit Serapio auctoritate Costæ, & auctoritate Dioscoridis: Quod nempe Dioscorides in lib. de Simplicibus, cap. de Croco, affirmat auctoritate aliorum.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius in nimia quantitate, sunt lęsio cerebri, & neruorum, & sensuum, & obscuratio visus, & mors præ nimia lætitia. Causa læsionis cerebri & neruorum, est ascensus vaporum multorum ad caput & cerebrum factus ab ipsius euaporatiua virtute, qui vapores postea conuersi in naturam humorum à quibus eleuati fuerunt consequenter descendentes ad neruos ipsos offendunt ac lædunt: & similiter consequenter lædunt sensus, & descendentes ad oculos obscurant visum. Causa mortis præ nimia lætitia, est exhalatio & resolutio spirituũ cordis facta prę nimia lætitia.

SIGNA assumptionis eius in nimia quantitate, sunt accidentia pręnarrata, & diligens informatio habita de eius nimia assumptione.

PRAESERVATIO fit diligẽter se præcauẽdo ab eius nimia assumptione.

CVRA verò fit cum his, quæ infra describam: subueniendo accidentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Potu croci: Curatio eius est, quòd vomat cum secaniabin, id est oxymelle & aqua calida. Et bibat postmodum succum pomorum vel granatorum: aut bibat iuleb cum trochiscis ex spodio.

De Altenreten aliàs alcenton, id est necante muscas. Cap. XLIII.

ALtenreten, aliàs alcenton, id est necans muscas descriptum à Simplicistis auctoribus non inueni. Existimo autem ipsum esse plantam ex proprietate sui, muscarum interfectiuam, & fortè est condisi, aut eius species, vel aliquod aliud sibi consimile, quod quidem est muscarum interfectiuum.

NATVRA eius, credo quòd sit natura condisi vel sibi consimilis, videlicet calida & sicca in quarto gradu, & vomitiua valde & mordicatiua & cõmotiua præsertim phlegmatis & melancholiæ.

ACCIDENTIA consequentia assumptionẽ eius, est pulsus orificij stomachi & indignatio, id est angustia, supple, stomachi, seu cõmotio eius ad vomitum, & tremor in corpore: & per corpus, saltus & magna pigritia, & amisio sensus & frigiditas extremitatũ, & sudor frigidus & rubedo faciei, &, nisi acceleretur erga sui curationem, mors. Causa pulsus orificij stomachi, est supercalefactio sanguinis & spirituum præcipuè existẽtium in arteria oris stomachi seu ad ipsum concurrentium. Causa indignationis siue angustiæ, est prædicta supercalefactio & pulsatio & virtus vomitiua & mordicatiua. Causa tremoris in corpore & etiam saltuum per corpus, sunt humores propter supercalefactionem & ebullitionem ab ipsius caliditate factam agitati in corpore, fluentes ad musculos & ad neruos. Causa amisionis sensus, possunt esse humores prædicti fluentes ad neruos, saltus & tremorem in principio causantes & mollificationem in fine. Potest etiam esse resolutio spirituum, quæ equidem spirituum resolutio, est causa frigiditatis extremitatum, & etiam insimul cum debilitate contentiuæ membrorũ, est causa sudoris frigidi, & tandem vltimatè continuans, est causa mortis. Causa rubedinis faciei, est ebullitio facta in sanguine habente præcipuè raptum ad faciem.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit mundificando statim stomachum per vomitum & intestina per clysteria, primò lenia, & consequenter acuta, quatenus quãto melius & citius est possibile à corpore expellatur: subueniendo postea amissioni sensus & tremori & saltibus cum rebus calidis & siccis consumentibus humiditates phlegmaticas fluentes ad neruos & musculos, accidentia dicta causantibus, vt sunt ruta, piper & consimilia: Alijs etiam accidentibus & ipsis eisdem subueniendo cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. enarrantur. Quæ autẽ pro eius cura dicuntur, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Altenreten, aliàs alcenton, id est necante muscas: Curatio eius, est mundificare stomachum per vomitum cum aqua calida & oleo cõmuni: Et mundificentur intestina cum clysterijs lenibus in principio: deinde cum clysteri acuto, & bibat post vomitum pondus duarum ʒ. rutæ siccæ & pulverizatæ & mistæ cum vino, vel bibat rutam cum pipere: & vngatur corpus cum oleis humidis.

De Chimandos aliàs chimanides. *Cap.* XLIIII.

CHimandos aliàs chimanides est herba sanguinis eductiua, cum qua Galenus in suo lib. de Pharmacis, asserit hominem quendam multos homines interemisse ipsam per os exhibendo: cuius virtutem ipse ad plurimũ à gentis præside tortus, inquit, à seipso didicisse: propterea quia cum aliquando porcellum ad quoddam suburgium deferret, reposuit ipsum penes ipsam herbam applicato ventre, & cum postea eum remouit, vidit liquores sanguineos ad herbam ex toto corpore defluentes, vnde coniecturatus est herbam illam verisimiliter fore sanguinis attractiuam: qua de re exhibens illam hominibus plurimos interemit: propter quod iussu præsidis ductus extitit moriturus ad supplicij locum ligatus oculos, ne in intermedio, alicui illam ostenderet: vnde Galenus ibidem asserit rationabile fore herbam prædictam & alia consimilia medicamina taceri ab omnibus habentibus intellectum. Sic igitur & ego tacebo de ea & de cæteris venenosis seu mortiferis medicinis, solummodo faciẽs mentionem, vt earum sciantur remedia præseruatiua atq; curatiua.

NATVRA eius, est calida & sicca valde, & est fortiter apertiua & dissolutiua cum proprietate sanguinis attractiua.

ACCIDENTIA principalia assumptionem ipsius consequentia, sunt dissolutio hepatis & fluxus sanguinis quousq; moritur. Causa dissolutionis hepatis, est ipsius virtus fortiter dissolutiua præcipuè hepatis, quam adiuuat eius venenosa proprietas respectum habens ad hepar. Causa fluxus sanguinis, est eius virtus fortissimè apertiua, præsertim orificiorum venarum.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò perficitur in principio, quanto citius est possibile procurando ipsius à corpore expulsionẽ mediante vomitu cum vomitiuis notis & mediante secessu, præcipuè cum clysteribus primò lenitiuis, & postea acutis: subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ in proprijs eorum cap. describuntur. Quæ autem pro eius cura dicuntur, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2 cap. de Sumptione herbæ, quæ dissoluit hepar, & Græcè dicitur chimandos, aliàs chimanides: Signum eius sumptionis est, quia dissoluit hepar cum fluxu sanguinis quousq; moritur. Curatio eius, est quòd vomat cum aceto & butyro: & bibat lac in quo trita sint grana pini: & comedat persica recentia: & emplastretur hepar cum aromaticis medicinis, vt cum spica, mastiche, croco, absinthio, & similibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Altamasir, id est semine simili nigellæ fœminæ pingui & dulci. Cap. XLV.

ALtamasir, est cuiusdam plantæ semen simile nigellæ fœminæ in sua figura, & est pingue & dulce.

NATVRA eius, calida est & sicca valde cum venenosa proprietate, & est putrefactiua, & mordicatiua, & euaporatiua.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt in principio intensa dulcedo, & postea fœtor, & læsio, & molestia, & angustia vehemens, adeò, vt patiens aliquando prę nimio dolore scindat vestimenta sua, & clamet fortiter, donec eius vox decidatur, & percutiat in pariete caput suũ: & nisi acceleretur apud sui curationem, morietur post duas horas. Causa intensę dulcedinis in principio, est quia ipsum in primo gustu, est valde dulce. Causa fœtoris postea aduenientis, est ipsius virtus putrefactiua putrefaciens humiditates existentes in ore, & stomacho. Causa læsionis & molestiæ & angustiæ vehementis, est ipsius virtus mordicatiua, communicata præsertim ori stomachi, quod est membrum maximè sensibile. Causa mortis, nisi succurratur, est læsio vehemens cordi cõmunicata & resolutio spirituum facta dolore prænimio.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia præfata.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò fit procurando subito ipsius à corpore expulsionem per vomitum cum vomitiuis notis, per secessum cum laxatiuo leui, & sedando pro posse dolorem cum remedijs positis ab auctoribus pro sedatione doloris pręcipuè oris stomachi. Quæ autem pro eius cura dicuntur, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2, cap. de Sumptione altamasir, & est semen simile nigellæ fœminæ in sua figura, & est pingue & dulce: Curatio ipsius, est accelerare vomitum, deinde laxare ventrem cum leni laxatiuo: & bibat super hoc succum cydoniorum cum granis ipsorum, & brodium carnium pinguis hœdi: & bibat vinum odoriferum temperatum cum aqua.

De Interfectore canis. Cap. XLVI.

INterfector canis, est quędã herba de cuius proprietate est interficere canes.

NATVRA eius, calida est & sicca & aperitiua valde.

ACCIDENTIA assumptionem ipsius cõsequentia, sunt fluxus sanguinis narium, & sputum sanguinis. Causa prædictorum accidentium, est ipsius virtus aperitiua valde orificia venarum, narium & oris & partium circumstantium aperiens.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta.

PRAESERVATIO fit diligenter se pręcauendo ab assumptione eius.

CVRA eius, est cura communis suprascripta in 9. cap. primi libri subueniendo accidentibus consequentibus cum his quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur.

De Sagapeno. Cap. XLVII.

SAgapenum est gummi cuiusdam arboris.

NATVRA eius, calida est in tertio & sicca in secundo: & licet ipsum moderatè sumptum, non sit venenũ, neq; mortifera medicina, imo valeat contra venena, attamen ipsum in nimia quantitate sumptum à Rasi 20 Continentis, cap. 2. medicina mortifera nuncupatur.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionẽ in nimia quantitate, sunt supercalefactio excesiua & mors. Causa supercalefactionis excesiuę, est ipsius acuta caliditas, quæ præ nimia eius assumptione efficitur quarti gradus. Causa mortis, est resolutio spirituum & caloris innati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

SIGNA assumptionis eius in nimia quantitate, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de eius nimia assumptione.

PRAESERVATIO fit diligenter se præcauendo à dicta eius nimia assumptione.

CVRA verò eius, est cum ipsius veloci à corpore expulsione per vomitum & per secessum cum clysteribus lenitiuis & mollificatiuis ex dulci oleo & consimilibus, & cum lenientibus laxatiuis, subueniendo præfatis accidentibus cum ijs, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur: etiam cum his, quæ pro cura euphorbij supra in præsentis libri 4. cap. dicta sunt. Rasis autem loco pręallegato pro eius cura asserit, quòd cum oleo sedatur eius acuitas.

De Dragontea seu serpentaria. *Cap.* XLVIII.

DRagontea siue serpentaria siue viperina siue colubrina, siue luf, duarum est specierum: vna quidem habet folia crispa, & hæc est fortioris virtutis, altera verò plana, & hæc est debilioris virtutis: & hæc etiam dicitur iaron, siue iarus, semen tamen cuiuslibet prædictarum specierum, est fortioris virtutis quàm folia seu radix.

NATVRA planè calida est & sicca in fine primi gradus: natura verò crispæ calida est & sicca in secundo gradu, & vtraque species est subtiliatiua, incisiua, acuta, mordicatiua, aperitiua, penetratiua & phlegmatis præcipuè solutiua.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem ipsius, & pręcipuè crispa habentis folia, & pręsertim seminis eius in notabili quantitate, sunt nausea, singultus, syncope, dolor præcipuè gutturis, stomachi & intestinorum, & inflatio eorum, & dispositio similis ileon, frequens vomitus, & aliquando vomitus sanguinis, & assellatio eius, & aliquando stupor totius corporis & superæstuatio, seu fortis calor. Causa nauseæ, est virtus ipsius solutiua attrahens phlegma ad stomachum nauseam faciens. Causa singultus, est virtus eius incisiua, acuta, mordicans stomachum & pręcipuè os eius. Causa syncopes, est resolutio spirituum, & præcipuè spirituum cordis facta ab ipsius virtute calida, acuta, incisiua, mordicatiua, dolorem præcipuè causante fortem. Causa doloris præcipuè gutturis, stomachi & intestinorum, est mordicatio dictorum membrorũ. Causa inflationis dictorum membrorum, est concursus humorum ad dicta membra ob mordicationem & dolorem causatos in eis. Causa dispositionis similis ileon, est dolor fortis in ventre causatus ob mordicationem & inflationem siue tumorem causatum in intestinis & præcipuè in ileon. Causa frequentis vomitus, est mordicatio in stomacho facta. Causa aliquando vomitus sanguinis & assellationis eius, est excoriatio stomachi & intestinorum facta pręcipuè ab ipsius virtute incisiua, acuta, mordicatiua. Causa stuporis totius corporis, est vniuersalis resolutio spirituum & præcipuè sensitiuorum & motiuorum. Causa superęstuationis seu fortis caloris, est ipsius complexio calida, acuta.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta, & informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESEVATIO fit se præcauendo ab eius assumptione, pręsertim in nimia quantitate, & præcipuè ab assumptione seminis.

CVRA verò fit, sicut cura hellebori nigri supra descripta, cap. 13, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quæ ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Quæ autem ab auctoribus pro eius cura dicuntur, infra describam. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secũdo, cap. de Sumptione alcundes, id est condisi, arthanitæ, id est panis porcini, & aluf, id est dragonteæ: Curatio horum omnium, est sicut curatio hellebori nigri. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Semine serpentariæ: Eius cura est butyrum recens bibitũ: & eius bezaar, est succus farinę hordei decoctus in aqua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

De Bryonia seu uite alba. Cap. XLIX.

BRyonia seu vitis alba seu fesire seu fescera, est planta cuius radice communiter medici vtuntur.

NATVRA eius, calida est & sicca in secundo gradu, & est subtiliatiua, rubificatiua, adustiua, incisiua, mordicatiua & phlegmatis solutiua.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius, & præcipuè radicis eius in notabili quantitate, sunt vomitus & excoriatio stomachi & intestinorum. Accidentia verò consequentia assumptionem succi radicis eius, sunt scotomia, stoliditas seu alienatio & angustia spiritus. Causa vomitus, est mordicatio stomachi facta ab eius virtute incisiua & mordicatiua. Et eadem est causa excoriationis stomachi & intestinorum. Causa scotomiæ & stoliditatis, siue alienationis, est eleuatio multorum vaporum & fumorum ad cerebrum facta ab ipsius subtiliatiua & euaporatiua caliditate. Causa angustiæ spiritus, est ipsius caliditas adustiua & resolutiua.

SIGNA assumptionis eius & præcipuè radicis vel succi eius, sunt accidentia prænarrata & informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit præcauendo se diligenter ab ipsius assumptione, & præsertim radicis & succi eius.

CVRA verò fit, vt infrà patebit subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. describũtur. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Alfesire, id est bryonia data: Eius cura, erit dare in potu aquam mellis: deinde tribuere cidonium assatum. Et eius bezaar, est anagallis, id est morsus gallinæ, & Venetijs dicitur vulgariter Pauarina, & in Marchia dicitur Centunelum. De Succo Bryoniæ dato: Eius cura erit theriacæ ʒ.ij. cum vino decoctionis enulæ, & eius bezaar est piper.

De Nuce uomica. Cap. L.

NVx vomica, est nux maior auellana parum.

NATVRA eius, est ferè consimilis naturæ condisi supra descriptæ cap. 12, & est vomitiua valde: vnde nux vomica nuncupatur.

ACCIDENTIA consequentia assumptionẽ eius, sunt accidentia consequentia assumptionem agarici mali seu nigri & condisi & hellebori albi descripta superius cap. 11. Et eædem sunt eorum accidentiũ causæ: & similia sunt eius assumptionis signa: Et similis est præseruatio & cura. Quæ tamen ab auctoribus particulariter pro eius cura dicuntur, infra describam. Rasis 8 Almansoris, cap. de His qui biberunt helleborum album & nucem vomicam & condisi & arthanitam, asserit pro cura nucis vomicę, ea quę superius dicta sunt auctoritate eiusdem ibidem cap. 12. pro cura condisi & hellebori albi. Petrus de Abano in suo tractatu de Venenis, cap. de Nuce vomica data: Eius theriaca est rob cidoniorũ & myrti & potus alti vini. Et eius bezaar, est cortex citri.

De Ficu Pharaonis. Cap. LI.

FIcus Pharaonis à Serapione in suo de Simplicibus, cap. de Nuce rachaha. Nux rachaha seu akachaha nuncupatur: & est fructus arboris magnæ habentis folia similia in magnitudine folijs ficus nascens ad radicem foliorum, sicut ficus nascens in partibus orientalibus & præcipuè in Sardinia.

NATVRA eius, calida est & inflammabilis valde cum quadam extranea & ventosabili humiditate, adeò, vt sumpta in notabili numero interficiat.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt febris, & pręcipuè de genere tertianæ, quæ multiplicatur iuxta numerum eius assumptæ, fractio totius corporis & tumor ventris, adeò, vt aliquando videatur hydro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

picus. Causa febris, est ipsius natura calida & inflammabilis valde conuertibilis in choleram putrescibilem. Causa fractionis totius corporis, est febris quæ est morbus vniuersalis frangens & debilitans totum corpus. Causa tumoris ventris & dispositionis similis hydropisi, est ventositas generata præcipuè ab eius ventosabili & extranea humiditate caliditati coniuncta.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta, & diligens relatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit præcauendo ab assumptione eius.

CVRA verò eius vniuersalis, est cura supra descripta in 9 cap. primi libri particularis verò cura, statim infra patebit. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Ficubus Pharaonis: Cura eius, est aqua hordei potata aut serum caprinum: Et eius bezaar, sunt grana siue semina cucumeris mundata & trita data in potu.

De Cornu cynosbati, seu secundum aliquos, cornu bedeguar. Cap. LII.

CORnu cynosbati, seu secundum aliquos, & præcipuè secundum Petrum de Abano cornu bedeguar, est quidam globus spongię similis, nascens in ipso cynosbato, qui est arbor spinosa valde, quæ secundum Dioscoridem, cap. de Cynosbato fructum profert myrto similem, sed paulò maiorem rubeum interius, cum ad maturitatem venerit, in quo quidem globo interdum vermes inueniuntur. Hanc autem cynosbati arborem quidam dicũt esse bedeoard seu bedeguard, sed non est ita.

NATVRA eius, est stiptica & exuperans guttur valde.

ACCIDENTIA consequentia assumptionẽ eius, sunt difficultas transglutiendi & aliquando mors. Causa difficultatis transglutiendi, est ipsius virtus stiptica & exasperatiua gutturis & musculorum eius exiccans humiditates eorum, propter quod redduntur inepti dilatationi & constrictioni necessarijs transglutitioni fiendæ. Causa mortis, est prohibita transglutitio.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prædicta & informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit se bene custodiendo ab assumptione eius.

CVRA verò, est procurare statim ipsius à corpore expulsionẽ cum lenientibus & mollitiuis, primò per vomitũ & postea per secessum lambendo continuè aliquod de gutturis & pectoris stricturam & exasperationem remouentibus positis ab auctoribus in cap. proprijs. Quæ autẽ particulariter pro eius cura dicuntur, infra describam. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Cornibus bedeguar datis: Eius cura, est lambere oleum de amygdalis dulcibus, & bezaar ipsius sunt mora celsi.

De Enichia seu anecsia. Cap. LIII.

ENichia seu anecsia, & nocriten seu nocrastos, sunt res venenosæ positæ à Rasi 20 Cõtinentis, cap. 2: Osisston verò aliàs offiston, est venenum taliter nominatum ab Auicenna secundo Canone, cap. de Chamæpity.

NATVRAS autem eorum & accidentia ipsorum assumptionem consequentia descriptas ab auctoribus non inueni. De eis tamen ideo in præsenti opere feci speciale cap. vt si contingeret aliquẽ aliquod prædictorũ assumere, remedia pro cuiuslibet eorũ cura posita ab auctoribus huic operi sint inserta.

CVRA igitur cuiuslibet prædictorũ ex auctorũ mentibus, statim infra scribetur. Rasis 20 Continentis, cap. 2: Contra rem venenosam quæ nominatur enichia, absinthiũ cũ vino, aut castoreũ, vel ruta cum syrupo acetoso, & nepita cum vino multũ iuuat. Cura cõtra nocriten, est prouocare vomitũ, & bibere vinum dulce, & brodiũ vnctuosum, & lac calidum, & ficus recentes comedere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

& aquam decoctionis ficuum bibere, & sumere baurach rubei ʒ vi. cum aqua. Ait Galenus: iuuat cõtra nocrastos prouocare vomitũ, & bibere vinum dulce, & brodia vnctuosa, & lac calefactũ cum vino: & comedat multas ficus recentes, aut bibat aquã decoctionis ficuũ, & sumere ex baurach rubeo aur. iij. cum aqua. Contra anecsia sumere absinthium cum vino: aut castoreũ cum ruta pręcedente vomitu cum syrupo acetoso, calamentho montano, & vino. Auicenna secundo Canone, cap. de Chamæpity: Chamępitys confert nocumento veneni nominati offiston, aliàs ossiston.

De Opio & papauere præcipuè nigro & antidotis opiotis recentibus. Cap. LIIII.

OPium est succus seu lac, seu gummi papaueris nigri: papauer verò duarum est specierum: quidam nanq; est albus, seu habens semina alba, de quo præsentialiter non est sermo: quia iste non connumeratur ab auctoribus inter venena, nec inter mortiferas medicinas, quidam verò est niger, seu habens semina nigra, in cuius specie reponitur papauer cornutus & meconium seu miconium, & hic est venenum, seu venenosa medicina, & inter venena ab auctoribus numeratur: & de hoc in præsenti fit sermo. Antidota verò opiata recenter constructa, sunt electuaria siue confectiones, siue pilulæ recipientes notabilem opij quantitatem, vt filonium, theriaca, pilulæ de cynoglossa secundum quandam descriptionem & consimilia, cum sunt valde propinqua eorum constructioni.

NATVRA opij, frigida est & sicca in quarto gradu, & est inspissatiua, constrictiua, stupefactiua & mortificatiua cum venenosa proprietate. Natura papaueris nigri & papaueris cornuti & meconij seu miconij, remissior est parumper natura opij, pertingens tamen ad quartum gradum frigiditatis & siccitatis. Natura antidotorum opiatorum recipientium opij notabilem quantitatem valde propinquorum eorum constructioni, est similis naturæ prædictæ papaueris.

ACCIDENTIA consequentia assumptionẽ opij, & præcipuè cum modico boni vini, sunt stupor seu difficultas sensationis præcipuè extremitatum & frigus earum & pruritus in corpore & perceptio odoris opij ex ipso qui ipsum assumpsit & vertigo & singultus & tenebrositas oculorũ & strictura gutturis & anhelitus & citrinitas corporis & præcipuè labiorum & faciei, & profunditas somni siue subet, & permistio rationis & retentio linguæ & submersio oculorum & obfuscatio extremitatum & nigredo vnguium & spasmus, præsertim præfocans & sudor frigidus & anhelitus frigidus & vltimatè mors, præcipuè si de eo sumatur à ʒ.i.s. vsq; ad ʒ.ij. adeò, vt interficiat infra duos dies, nisi subito succurratur, & præsertim si sumatur cum modico boni vini ab homine parumper calidę complexionis. Causa stuporis & difficultatis sensationis præcipuè extremitatum & frigoris earum, est infrigidatio & ingrossatio inducta in sanguinem & in spiritus, propter quod redduntur inepti penetrare in membra, præsertim extrema ad dandum eis calorem & sensum. Causa pruritus in corpore, est humor subcutaneus putrescibilis, qui non debitè regulatus à calido naturali debilitato à venenosa opij frigiditate, putrefactus est ab extraneo calido circumdante: & ideo iste pruritus accidit cõmuniter solùm hominibus sanguineæ & cholericæ complexionis. Causa perceptionis odoris opij ex ipso, qui ipsum assumpsit, & non solùm ex eius anhelitu, sed aliquando ex fricatione in corpore facta, sunt vapores egrediẽtes à corpore, quibus opij odorabilis qualitas admiscetur. Causa vertiginis, sunt vapores, qui eleuantur ad caput & cõsequenter ad oculos in ipsis motum circulariter facientes. Causa singultus, est congelatio humiditatis substantificæ stomachi, & præcipuè oris

eius, propter quam accidit in ipso motus quidam spasmosus singultum facies. Causa tenebrositatis oculorum, sunt vapores turbidi & grossi ad oculos eleuati & ingrossatio spirituum visiuorum. Causa stricturæ gutturis & anhelitus, est congelatio humiditatum lacertorum gutturis & pectoris, propter quam ad dilationis motum redduntur inepti. Causa citrinitatis corporis & præcipuè labiorum & faciei, est mortificatio caloris innati & cōsequitur citrinitas siue palliditas, amplius in labijs & facie apparens propter rubedinem, quæ solet amplius in illis partibus apparere. Causa profunditatis somni siue subet, est eleuatio multorum vaporum grossorum ad cerebrum. Causa permistionis rationis, est eleuatio vaporum non ita grossorum ad cerebrum. Causa retentionis linguæ & submersionis oculorum, est contractio, siue spasmus ligamentis linguę & oculorum adueniens propter congelationem humiditatū substantificarum prędictorum ligamentorum. Causa obfuscationis extremitatum & nigredinis vnguium, est mortificatio caliditatis innatæ. Causa spasmi præsertim pręfocantis, est congelatio humiditatum substantificarum musculorum præcipuè pectoris, propter quam non possunt debitè dilatare pectus: imo ipsum in eorum spasmatione siue contractione constringunt. Causa sudoris frigidi, est mortificatio caloris innati, & debilitas contentiuæ membrorum, propter quam relaxantur humiditates conuertibiles in sudorem. Causa anhelitus frigidi & tandem mortis, est mortificatio caloris innati. Causa verò propter quam opium mistum cum modico boni vini amplius lædit, & præsertim hominem parumper calidæ complexionis, est, quia vinum propter appetitum naturalem quem ad ipsum membra habent, facit opiū ad ipsa melius & citius penetrare: & præcipuè in homine parumper calidæ complexionis, propter illum habere latiores vias. Si tamen vinum foret bonum, quia fumosum, & esset multæ quantitatis, & complexio assumentis foret valde calida & bona, opium minus læderet, propterea, quia maius sequeretur iuuamentum à caliditate vini ob ipsius notabilem quantitatem & à caliditate & fortitudine complexionis valde calidæ, quàm nocumentum ex festinatiori penetratione opij ad membra ob vini maximam amicabilitatem, & ob uiarum assumētis valde calidæ complexionis maiorem amplitudinem. Accidentia cōsequentia linitionem factam ex opio, sunt supradictis accidentibus consimilia, remissiora tamen secundum membra, super quibus linitio præcipuè fieret: & consimiles sunt eorum accidentium causæ. Accidentia consequentia assumptionem papaueris præcipuè nigri, videlicet seminis eius, sunt etiam consimilia & aliqualiter remissiora: & similes sunt eorum accidentium causę. Accidentia autem consequentia assumptionem antidotorum opiatorum recenter constructorum, sunt etiam cōsimilia & adhuc remissiora: & consimiles sunt eorum accidentium causę: & si contra hoc instetur, quia præostendi frigiditatem opij esse principalem causam omnium accidentium cōsequentium ipsius assumptionem & plura antidota opiata & præcipuè theriaca ponuntur esse calida: Respondeo, quòd theriaca & à fortiori filonium & consimilia propinqua valde eorum constructioni, sunt valde frigida, prout clarè ostendi ex mente plurimorum illustrium auctorum in quæstione mea qua quæsiui: vtrum theriaca confortatiua cordis à proprietate sit stupefactiua: vbi ostendi nouissimum stupefactionis theriacæ modum, reprobans ambos Gentilis modos de stupefactione theriacæ, & omnia ipsius fundamenta, ostendens clarissimè theriacam, & generaliter omnia stupefaciētia, in quantum stupefacientia, esse frigida in tertio gradu: nec theriaca ab auctoribus graduatur nisi fermentata, de qua præsentialiter non est sermo.

SIGNA assumptionis cuiuslibet prædictorum, sunt accidentia prænarrata, & diligens informatio habita de assumptione cuiuslibet prędictorū, vel alicuius

cuius eorum. Signum autem proprium & speciale assumptionis opij, est perceptio odoris opij ex anhelitu, & ex fricatione corporis.

PRAESERVATIO fit se bene custodiendo ab assumptione cuiuslibet prædictorum.

CVRA verò fit cum his, quæ ex illustrium auctorum mentibus, vt statim infra patebunt: aduertendo tamẽ, quòd fortiora competũt pro cura opij, consequenter minus fortia pro cura papaueris, & consequenter minus fortia pro cura antidotorum opiatorum, & consequenter minus fortia pro cura linitionis ex opio. Dioscorides in libro de Simplicibus, cap. de Alisma, id est fistula pastoris: Alisma folia habet similia arnoglossæ, sed angusta, & super terram spansa, caulem tenuem vnius cubiti mensura altum, & super ipsum capitellum florem viridem, id est croceum proferens: radices tenues habet, sicut helleborum, odoratas, viscidas, & pingues: nascitur in aquosis locis. Radicis eius bibita ʒ.i. vel ij. meconium, id est speciem vnam papaueris habentis semen rufum, quod sub specie papaueris nigri reponitur, & opium medicatur.

De Melle.

Mel meconium bibentibus subuenit, si cum aqua calida & oleo rosaceo bibitum fuerit.

De Mesalmo.

Mesalmum cõficitur sic: Aceti viscidi, id est mordicatiui, seu linguæ pungitiui cotylas v. i. lib. iij. ℥. ix. salis maritimi heminas vij. i. lib. vij. ℥. x. s. mellis heminas x. i. lib. xi. ℥. iij. aquæ cotylas x. i. lib. vij. ℥. vi. misce omnia in vnum, & coque donec decies bullierit: & cum refrigeratum fuerit, refunde in vas & vsui seruetur: & cum opus erit, sex aut septem ʒ. cum tepida propinẽtur: nam acceptum meconium bibentibus subuenit.

De Salibus.

Sal cum oxymelle bibitum, meconium bibentibus succurrit.

De Vino.

Vinum nigrum & spissum dandum est cum oleo, vt iactet meconium acceptum. Andromachus in lib. de Theriaca: Datur in potu de theriaca cũ quantitate trium cyathorum i. ℥. iiij. s. vini ad potum medicinarum interficientium sicut opium &c. Galenus in lib. de Simplicibus, lib. 3, doctrina tertia, summa secunda, cap. 2. Indigent enim, vt nunc monstratum est mihi, hæc talia omnia calido corpore ad agendum & propter hoc opium & cicuta vino mista festinantius interficere nata sunt, sed non in omni cõmensuratione, quàmplurimo enim minima mista vincentur finaliter: pauco verò multa deducuntur quidem ad cor, vinci verò non possunt. Si autem & anticipet quis & iam bibat lac papaueris quod eum interficere natum est, vel quantum adhuc verò si viueret rationabiliter & hunc sanat multum & vetus vinum superbibitum, & maximè si nobilium fuerit: etenim calefacit magis &c. vinum igitur in hoc bibitum, est optima cura. Et nos iam quendam infrigidatum vltimè recuperauimus vino Lesbio &c. Excerpta quædam ex lib. 10 Oribasij: Compositio contra opium potum. Adiuuare autem debet, qui iam biberũt, aqua & oleum in vino mistũ, & sæpius datũ & frequenter reiectum per pẽnam, aut digitos vomitu. Prodest enim & vini heminę pars sexta id est ℥. iij, hexagia ij. Et passi, id est vini passi, id est vini ex vua passa expressi & olei eadem ratione datur. Item vinum & acetum pari mensura, ita vt ista cogantur subinde reiactare. Præterea & aceto caput sine intermissione curetur. Pedes eorum assiduè fricentur manibus siccis, aut linteo aspero inuolutis. Prodest & sinapi semen aceto tritum circumlinitum pedibus, & à somnò omni ratione probibere ne sopiantur. Macer in lib. de Simplicibus, cap. de Artemisia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

Hæc opium nimium si quisquam læserit haustum:
Subuenit eximiè, si uino iuncta bibatur &c.
Si musto contrita recens seruabitur herba:
Vinum prædictis reddit medicabile morbis.

Rasis 20 Continentis, cap. 2: Ait filius Patriarchę: Cura eius, id est opij est, vt sumat aquam mellitam, & clysterizetur cum clysteribus fortibus & mordicatiuis, & bibat syrupum acetosum cum absinthio, & assumat parum piperis & castorei cum syrupo acetoso: & prouoca sternutationem, & ponas eum in pilam aqua calida plenam. Ait Galenus: Iuuat contra opium frequenter prouocare vomitum cum aqua & oleo: & postea clysterizetur violentis clysteribus. Inquit Aaron: Cura eius, est prouocare vomitum & dare theriacam aut sagzeneam cum vino & similia: & iuuat contra opium prouocare sternutationem & clysteria acuta, & dare vinum cum aqua decoctionis origani, & cinnamomum est theriaca opij, & sumat piper baurach & castoreum cum syrupo acetoso. Dico quòd melior cura contra opium, est prouocare sternutationē: quia si non prouocabitur sternutatio post liberationem, remanet visus obscuritas. Ait Ruffus: Remotio nocumenti opij in principio, fit cum sumptione olei & cum syrupo mellito acetoso, aut cum melle & aqua calida: & clysterizetur cum clysteribus violenter acutis, & bibat vinum purum cum cinnamomo & pipere. Dico: inueni per experientiam, quòd fortior medicina contra nocumētum assumptionis opij & omnium narcoticorum: est sumere assæ aur. i. cum ℥. ij. vini fortis & puri. Quia autem facta est mentio de sagzenea, eius descriptio statim infra scribetur post dicta Albucasis secunda particula Azarauij pro cura opij cum vino. Rasis octauo Almansoris, cap. de His quibus in potu opiū datum fuerit: In eius curatione incipe vomitum cum melle prouocare & anetho & sale Indo, sicut diximus: deinde cum clysteri in cap. Colicę passionis nominato clysterizetur, vinumq́ꝫ vetus & purum, in quo cinnamomum puluerizatum fuerit positum, ad potandum ei frequēter tribuatur: & sternutatio cum condisi & castoreo prouocetur, ac ipsius caput cum embrocatione calefiat: ipseq́ꝫ dormire prohibeatur, cui de hac theriaca ab auellanę vsqꝫ ad nucis magnitudinem secundum hoc, scilicet quòd accidentia fortiora aut debiliora fuerint, ter detur in die. Theriaca valde valens ei, cui in potu opium datum fuerit. ℞. Castorei, assæ, piperis, seminis iuniperi omnium partes æquales, conficiãtur cum melle apum, aut detur ei sagzenea. Ad comedendum præterea dabis nuces & allia, ex quibus pulmentum fiat cum butyro & hordeo conditum: vinum etiam forte & purum in quo positum sit cinnamomū tribues. Corpus itidem eius totum ex oleo costino & liliaceo calefactis inūges, castoreū quoqꝫ semper bibere dabis, quòd si pruritus magnus fuerit, eum in aquam calidam mitte. Ad hoc quoqꝫ valde confert acetum acerrimum & calidissimum bibere. Hæc porrò est descriptio clysteris in colica passione nominati à Rasi nono Almansoris. ℞. Colocynthidis interioris ʒ. x. centaureæ ʒ. v. bochor marien radicis pyrethro similis, artanitæ, id est panis porcini, amborum an. ʒ. ij. mentastri, rutæ, origani, an. ma. i. omnia in tribus libris aquæ, donec ad duas tertias libræ vnius redeant, coquantur & colentur: deinde dissoluatur in ea alkitran, id est resinæ cedri, seu gummi cedri, mellis amborum an. ʒ. iij. castorei, serapini, opopanacis, collyrij quod prædiximus an. ʒ. ij. misceantur omnia, & dum tepidum est, fiat ex eo enæma. Descriptio Collyrij, quod Rasis prædixit loco prçallegato ingredientis prædictum enæma: ℞. Salis ʒ. x. colochyntidis interioris, scamoneæ amborum an. ʒ. ij. s. Rasis in Diuisionibus, cap. de Remedijs venenorum: Confert ad potum opij medicamen de assa & theriaca diatessaron. Medicamen de assa positum est superius in 9. cap. primi libri auctoritate Rasis 9 Almansoris, cap. 1. Descriptio theriacæ diatessaron posita à Rasi 8. Almansoris,

Almansoris, cap. de Puncturis scorpionum. ℞. Gentianæ, aristolochiæ, baccarum lauri, myrrhę omnium par. æquales: hæc cum melle confecta in vase reponantur: & ex hac medicina cum necesse fuerit in potu ab vno aur. vsq; ad ij. s. cum ℥. i. vini veteris sumantur. Rasis in lib. de Experimentis: Oleum benedictum. id est oleum de lateribus, valet sicut oleum balsami, sed est subtilius, & clarius & maioris vtilitatis in ægritudinibus frigidis &c. valet frigidis venenis & his qui sumpserunt per os opium & hyoscyamum. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu 2 cap. de Potu opij cum vino: Curatio eius apud sui principiũ, est quòd incipiat vomere cum aqua calida & oleo sisamino, vel oleo cõmuni: Et vomat cum aqua mellis, anetho & sale Indo: deinde clysterizetur cum clysteri calido: Et bibat vinum forte antiquum pluries, in quo coctum alias positum sit darsenum, id est cinnamomum tritum: Et prouocetur sternutatio cum condex, id est condisi & castoreo & pipere: & calefiat caput cum emplastro calido, & abstineat à somno: & sumat ex hoc medicamine.

Modus theriacæ opij: ℞. Castorei, altit, id est assæ fœtidæ, alihan, id est pulegij, iuniperi an. partes æquales. Teratur totum & cribelletur & conficiatur cum melle & bibat de ea ad modum auellanæ, id est aur. i. Et confert ad hoc compositio sagzeneæ: & comedat nuces & comedat allia: & fricetur corpus cum oleo de eo. Et si excesserit in ipso pruritus, ingrediatur balneum aquæ calidæ, & cum exierit à balneo sumat brodia & carnes pingues, & postea sumat vinum forte. Et cum hac eadem medicina curatur, qui sumpsit papauerem nigrum, & excesserit in ipso.

Prima descriptio sagzeneæ posita ab Auicenna, quinto Canone, summa prima, tractatu primo, est hæc: ℞. Castorei, opij, cinnamomi, asari, phu, id est valerianæ meu, dauci, an. ʒ. i. piperis, macropiperis, galbani, costi omnium an. ʒ. vi. croci ʒ. v. liquefiant quæ liquescunt cum aqua mellis, & terantur sicca, & resoluatur galbanum cum melle, & conficiatur & administretur post sex menses.

Alia descriptio ibidem posita: ℞. Castorei, piperis nigri, croci, meu, phu, dauci, asari, opij, leucopiperis & bezaard, id est galbani an. omnium pondus ʒ. ij. costi ʒ. i. cinnamomi ʒ. ij. terantur & cribellentur & conficiantur cum melle despumato. Albucasis quarta particula Azarauij: Theriaca his qui opium biberint. ℞. Castorei, assæ fœtidæ, piperis, iuniperi, an. ʒ i. terantur & cum melle cõficiantur. dosim in modum auellanæ vel nucis ter in die accipe secundum virtutem patientis. Albucasis decimatertia particula Azarauij, Secaniabin Dioscoridis: Et inquit quando bibitur, humores laxat &c. Et valet ad eos, qui opium biberunt & medicinam mortiferam. ℞. Aceti lib. v. salis marini, manipulos ij. mellis & aquæ an. ma. x. & per decem vndas bulliant: & postea infrigidentur, & vsui reseruetur. Albucasis vigesimaquinta particula Azarauij: Oleum de lateribus omnibus venenis frigidis & bibentibus opium &c. valet: cuius descriptio posita est superius auctoritate Albucasis ibidem in nono cap. primi libri. Auicenna secundo Canone, cap. de Opio: Eius quidem theriaca, est castoreum.

De Fistula pastoris.

Fistula pastoris, est calida & sicca forsitan in principio secundi: & aureus aut duo aurei in potu accepti ex ea conferunt ei qui bibit opium &c.

De Sale.

Fit ex eo emplastrum cum oxymelle nocumento opij.

De Melle.

Si bibatur mel calefactum cum oleo rosaceo, confert ei qui bibit opium.

De Aceto.

Acetum confert ei qui in potu sumpsit opium. Auicen. quarto Canone, fen vi. cap. de Opio: Administrentur in eo regulę euacuatiuę cõmunes ex vomitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

cum oleo & aqua & ſale & baurach: deinde cum ſyrupo acetoſo dentur in po-
tu aqua & mel: deinde clyſterizetur clyſteribus fortibus. Et de medicinis eius,
ſunt ſyrupus acetoſus & abſinthium: & iterum ſyrupus de abſinthio: & aſſa eſt
theriaca eius, & ſimiliter cinnamomum & propriè cum aceto & ſyrupo aceto-
ſo iterum, & ſimiliter caſtoreum propriè, & piper cum vino aut cum ſyrupo a-
cetoſo, & origanum & ruta & ſale: Et ſimiliter oleum roſaceum cum aceto aut
cum melle. Et allia & nuces ſunt bona in eo: & detur in potu bibenti ipſum the-
riaca propria ei. ℞. Aſſæ, ſauinæ, caſtorei, & piperis partes æquales: confician-
tur cum melle: cuius doſis ſit à quantitate auellanæ vſq; ad quantitatem nucis:
& multos liberat ab eo potare aur. i. aſſæ cum pondere xv. ʒ. vini odoriferi. Et
vinum antiquum quantitatis plurimæ eſt mirabile ei, & propriè quando eſt
ſubtile, odoriferum, plurimam tolerans aquam & eſt cum cinnamomo. Et non
eſt quod ſit ſicut theriaca & ſagzenea & mithridatum cum vino. Et oportet,
vt commoueatur cerebrum eius per ſternutationem cum condiſi & ſimilibus:
quoniam eſt curatio bona ad expellendum cauſas eius. Et oportet, vt trahan-
tur capilli eius, & non permittatur dormire & inũgatur corpus eius cum oleis
calidis: ſicut eſt oleum de coſto & oleum de lilio. Et odoret, quod eſt ſicut ca-
ſtoreum & ſicut moſchus, & oportet, vt ſedeat in tina calida, vt non ſpaſmetur,
& non fiat cum ea fortis pruritus: Et ſorbeat iura pinguia & medulas proprie
& adipes. Deſcriptio ſagzeneæ poſita eſt ſuperius in præſenti cap. vbi poſi-
ta eſt cura opij, auctoritate Albucaſis, ſecunda particula Azarauij. Auerrois
5 Colliget, cap. de Narratione medicinarum abſolutè, & earũ operationibus:
Balſamus calidus eſt & ſiccus in ſecundo gradu & oleum ſuum, eſt multũ ſub-
tile, nec habet multum calorem. Et eius proprietas eſt, quia eſt magna theriaca
venenis & valet contra opium bibitum. Plinius lib. 20, cap. de Heraclio: He-
raclion quoq; tria genera habet: venena opij & gypſi extinguit decoctum, ſi
cum cinere & vino bibatur. Lib. 23 cap. de Muſtis: Muſtum omne aduerſa-
tur priuatim contra meconium, ad omnia infirmius album.

De vino Cæcubo & viribus vini.

Merum, id eſt vinũ purũ & potens quidem, remedio eſt cõtra meconiũ &c.

De Oxymelle.

Oxymel antiqui profuiſſe fatentur contra meconium &c. calidum.

De Oleo.

Oleum omnia venena hebetat: cohibet pręcipuè potum contra meconium
ex aqua. Libro 25 cap. de Artemiſia: Artemiſia quoq; bibitur ex vino aduer-
ſus opium priuatim potens. Libro 31, cap. de Natura ſalis & eius medicinis.
Sal bibitur contra opium ex aceto mulſo. Ad omnia ſpuma ſalis iocũdior vti-
liorq;. Haliabas in Regali diſpoſitione quarto Practicæ, cap. de Eius medi-
cina qui opium biberit & cicutam: Qui opium biberit ab hexagio vſq; ad ʒ. ij.
congelatio ſpaſmoſa ei accidit & ſtupefactio &c. hæc cum videris ſigna acce-
lera & vomitum hæc patienti prouoca cum aqua calida, in qua anethum deco-
xeris, & ſal cum melle bisq; hoc facies: & tunc eadem hora clyſterizabis illum
clyſteri quo inſit cucumer agreſtis, ſebetum, id eſt anethum, ſequebenegum, id
eſt ſerapinum, id eſt auſirum, id eſt opopanax melq; & oleum karue, id eſt ker-
ue, id eſt pentedactyli ſeu cataputiæ maioris, & oleum ieſemini, apijq; ſemen:
& fœniculus & cyminũ buracum, id eſt baurach, colocynthidis adeps: propi-
na illi harcarcaraha, id eſt pyrethrum, cum modico vini veteris. Et ſi patienti
hæc de hoc electuario dederis proderit. Aſsignatio electuarij vtilis ei, qui o-
pium biberit aut cicutã. ℞. Caſtorei, eltiti, id eſt altit, id eſt, aſſæ, piperis, ſauinæ
cuiuſq; partem, id eſt euphorbij quartam partem. tere diligẽter, & cum deſpu-
mato miſce melle: propinabisq; hexagium medium vſq; hexagium plenum

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

cum vino mero, id est cum vino puro & potenti, aut cum nemami, id est serpilli aqua, iuxta morbi virtutem & debilitatē. Sed & sotira hac in parte vtilis est: des autem illi ad comedendum allium, cæpam, mel & nuces: & vinum propina vetus. Corpus in balneo optimè confrica: & iesemini oleo linias cum modico castoreo, & cum oleo costi: Et sedere illum in cōcha aquę iubeas calidę plena, in qua rutam decoxeris, nemamum, id est serpillum, maioranam, & silphiū, id est plantam, cuius lacrimus est assa, artemisiam: omnia enim hæc prosunt.

Descriptio Sotirę posita est superius in 9 cap. primi libri, auctoritate Auicennæ quinto Canone. Haliabas in Regali dispositione, 10 Practicæ, cap. de Theriacæ magnæ vtilitatibus &c. Theriaca, omnes morbos, qui corpori accidunt, sanat &c. Qui autem biberit venenum aut medicamen letale sicut est opium & similia, hexagium semis de ea bibat vsq; hexagiū cum vini vncia. Theriacæ Azeræ, id est Esdræ, assignatio, eius vtilitas, quæ & magnæ &c. Descriptio theriacæ Azerę, posita est superius in 9 cap. primi libri auctoritate Haliabatis decimo Practicæ. Haliabas. Mithridati nobilis assignatio &c. venenorum nocumenta propellit: multisq; & pluribus quibus theriaca magna prodest &c. Constantinus in Pantechni 10 Practicæ, cap. de Theriacis & alijs antidotis: Theriaca probata contra venenum, & stupefacientia, & infrigidantia &c. Cuius descriptio Theriacæ posita est superius in 9 cap. primi libri auctoritate Constantini 10 Practicæ, cap. præallegato. Gilbertus septimo sui Compendij medicinę, cap. de Venenis terræ nascentibus frigidis: De venenis terrę nascentibus frigidis est opium &c. Cura huius erit primò intendere educere opium de corpore si sit possibile, & hoc per vomitum vel clystere: per vomitum si ex recēti tempore fuerit acceptū, scilicet cum decoctione salis & olei in aqua, postmodum fiant clysteria fortia, scilicet cum benedicta & hieralogodion & similibus, postmodum decoquatur in vino origanum, piper, castoreū, ruta & sal & dentur: distemperentur cum melle allia & nuces & dentur. Theriaca est etiam ei conueniens propinata cum vino, & hęc confectio. ℞. Assæ, sauinæ, castorei, piperis an. conficiantur cum melle: & detur ad quantitatē cochlearij cum vino: & etiam vinum forte antiquū bibitū subtile in multa quantitate confert cum mithridato: oportet prouocare sternutationem cum iniectione pulueris hellebori albi: & quia est periculum cum profundatur in eis somnus, oportet, vt trahantur capilli eorum & non permittatur dormire & inungatur frons vnguentis calidis, sicut oleo costino, nardino, vnguento agrippa vnguento arogon: & similiter inungatur totum corpus propter timorem spasmi: & ne lædantur intestina, sorbeat iura pinguia, & odoret, castoreum & moschum. Guilielmus de Placentia, tertio suę Practicæ, parte secūda, cap. 9, asserit pro cura opij ea, quæ asserit Auicenna, & laudat assumptionem electuarij de anacardis, & potum vini decoctionis cinnamomi, in quo aliquid moschi ponatur. Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Succo papaueris nigri: Cura, est bibere theriacam magnam & diacastoreum & opopiram, aut confectionem de anacardis ʒ.ij. & eius bezaar, est oleum crudum comestum. De Opio propinato: Eius cura, est potare altissimum vinum, & fricare extrema cum nitro & sapone, & prouocare sternutationem cum pipere intromisso in nares: & eius bezaar, est castoreum tritum & datum in potu cum vino ʒ.ij.

Quia autem facta fuit in præcedentibus mentio de electuario seu cōfectione anacardina & de diacastoreo, & de opopira, visum est mihi, ne huius libri possessor pro venenorum cura aliquo alio prorsus indigeat, hîc eorum descriptiones inserere.

Descriptio Electuarij seu confectionis anacardinæ.

℞. Piperis nigri, macropiperis, myrobalanorum kebulorum, emblicorum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

belliricorum & Indorum, ium de beduſtar, id eſt teſticuli caſtorei an. ʒ. ij. coſti,
anacardi, ſacchari tabarzet, id eſt ſacchari albi, burungi, id eſt ſeminis nigri ſi-
milis piperi quod portatur de Seni, baccarum lauri, an. ʒ. vi. cyperi ʒ. iiij. Tere
anacardos per ſe, deinde medicinas alias, & cōfice cum butyri vaccini & mel-
lis quantitate æquali, bullitorum prius, & da poſt ſex menſes: doſis eius eſt ʒ. ij.
cum aqua fœniculi & apij. Pro verificatione & clarificatione prędictę deſcri-
ptionis aduertendum primò quòd prędicta deſcriptio poſita eſt punctualiter
ſicut iacet à Ioanne Meſue in ſuo Antidotario, diſtinctione prima, parte ſecun-
da, & omnino conſimiliter, præterquàm in pondere duplicato poſita eſt ab A-
uicenna quinto Canone, Summa prima, tractatu tertio, cap. de Electuario ana
cardino. Aduertendum ſecundò, quòd præfata deſcriptio cōmuniter repe-
ritur corruptè ſcripta in prædicto Antidotario Meſue, vitio & ignorantia pri-
morum ſcriptorū: vbi enim ponere debebant ium de beduſtar, poſuerunt vi-
ni debeduſt: fecerūt nanq; v eſſe primam literam: & i ſecundam & n tertiam
& i quartam, vbi i debet eſſe prima litera & u ſecunda & m tertia. Et in ſcri-
bendo beduſtar omiſerunt ar: & hoc fecerunt ignorando prædicta vocabula,
ſunt nanq; vocabula Arabica. Ium nanq;, prout ſciui à ſcientibus loquelam A-
rabicā idem eſt quod Latinè teſticulus: beduſtar verò Arabicè, idem eſt quòd
Latinè caſtoreus: vnde Serapio in ſuo de Simplicibus, cap. de Caſtoreo bedu-
ſtar, id eſt caſtorei. Eſt igitur ſenſus ium de beduſtar, id eſt teſticuli caſtorei ſeu
de caſtoreo: & ideo vbi cōmuniter in Ioannis Meſue Antidotario reperitur
corruptè ſcriptū vini de beduſt, in Auicē. loco pręallegato reperitur verè ſcri-
ptum caſtorei. Hæc autem ignorauit Simon Genuēſis dicēs in Synonimis ſuis
bedeſter apud eben Meſue, eſt herba quam ignoro. Aduertendum tertiò,
quòd per cōmuniter practicantes Venetijs, loco burungi, ponitur ſemen iu-
niperi. Aduertendum quartò, quòd vbi iuxta Auicennam & Ioannem Me-
ſue, prædicta cōfectio debet exhiberi cum aqua fœniculi & apij: pro cura opij
debet dari cum vino puro potenti, quoniam tale vinū in dicta cura coadiuuat.

Deſcriptio Diacaſtorei poſita in Antidotario Nicolai.

℞. Caſtorei, myrobalani citrini an. ʒ. ij. minus, gra. i. s. aloes ʒ. i. s. minus, gra. i.
aſſæ, myrrhæ, euphorbij, an. ʒ. i. gra. xvij. folij, antimonij, pyrethri, liquiritiæ, dra
ganti, calami aromatici, nitri, galbani, ſquinanthi, opopanacis, ſpicæ, nucis mo-
ſchatæ, caſsiæ ligneæ, piperis longi, albi & nigri, xylobalſami, carpobalſami,
colocynthidis, ſerapini, rheupontici, ſtyracis, calamitæ ℥ʒ. gingiberis, cinnamo
mi, an. ʒ. i. gr. ij. ſtaphiſagriæ, dauci, fœniculi, petroſelini, apij, ſileris, daphnococ
ci, id eſt baccarum lauri, ſinoni, id eſt petroſelini agreſtis, petrolei, ſtyracis ru-
beæ, id eſt ſtyracis calamitæ, ſanguinis draconis, cardamomi, thuris maſculi, a-
garici, maſtichis, ſalis ammoniaci, zedoarię, aniſi an. ℈. i. grana ix. ſatureiæ, hyſ-
ſopi, chamædryos, pulegij, origani, balſamitæ, ocymi, radicis brancæ vrſinæ, di
ctami, ſeminis rutæ, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, aaron, id eſt ſerpentariæ
minoris ſeu ari, ſucci cauliculi agreſtis, aſari, ſaluiæ, roſarum, bdellij an. gra. xvij.
epithymi, polypodij, opobalſami, id eſt balſami an. ʒ. xiiij. alipiados, id eſt me-
zerion ſeu cameleæ ſeu herbæ catholicæ, capparis an. gra. xi. anacardi, ſauinæ,
gentianæ, corticis mandragoræ, an. gra. xi. peucedani, abſinthij, an. gr. vij. ireos
ʒ. iij. mellis quod ſufficit.

Deſcriptio Opopiræ magnæ, quam ſancti Coſmus & Damianus dicta-
uerunt poſita in Antidotario Nicolai.

℞. Opij Thebaici ʒ. ij. ℈. i. grana iiij. cinnamomi, caryophyllorū, nardi, id eſt
ſpicæ nardi, croci, galangæ, coſti, zedoariæ, ℥ʒ. xylobalſami, rheupontici, pyre-
thri, coralli, dracanthi, myrrhæ, aloes, caſtorei, opopanacis, piperis albi & ni-
gri & longi an. ʒ. ij. gra. vi. raſuræ eboris, ſaluiæ, herbæ paralyſis, id eſt iuæ, an.
ʒ. i. gr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

ʒ.i.gr.xiij.balsami,moschi,xylobalsami,squinanthi,casiæ fistulæ,styracis calamitæ,mastichis,rosarum,confitæ rubeæ,id est ladani,serapini,galbani,meliloti,aristolochiæ longæ & rotundę,dragonthææ,asari,hellebori nigri,meu,pæoniæ,raphani,corticis peucedani,acori,mandragoræ,betonicæ,gentianæ,chamædryos,pulegij,centaureæ vtriusq;,spicæ celticæ,absinthij,proserpinatæ,id est polygoni, bratei,id est sauinę,capillorum Veneris,sponsæ solis,id est cichoreæ,hyperici,millefolij,vincetoxici,id est antipharmaci,prasij,rutæ, calamenthi,hyoscyami,cardamomi,carpobalsami,anisi,leuistici seminis,radicis lupini,farinæ orobi,alexandriæ,id est agni casti,baccarum lauri,fœniculi,sileris an.ʒ.i.gra.viij.mellis quod sufficit.

De Nuce methel. Cap. LV.

NVx methel,est fructus similis nuci vomicæ, quæ etiam ab aliquibus vocatur iouz methel.

NATVRA eius,frigida est in quarto gradu,& est stupefactiua cum venenosa proprietate,& est satis similis naturæ opij, adeò, vt sumpta in quantitate multa,vtputa in quantitate aur.ij.vsq; ad ℥.s.interficiat,& quandoq; aur.i.pręsertim nucis methel Indicæ interficit in die vno.

ACCIDENTIA consequentia assumptionem eius, sunt vertigo,rubedo oculorum,& tenebrositas eorum ,ebrietas & profunditas somni & anhelitus & sudor frigidus. Causa vertiginis,sunt vapores præsertim calidi ad cerebrum eleuati,& consequenter ad oculos ibidem circulariter se mouentes. Causa rubedinis oculorum,sunt etiam vapores calidi,& pręcipuè sanguinei ad oculos eleuati,sanguinem ad eos currere facientes. Causa tenebrositatis oculorũ, sunt vapores ad ipsos eleuati, & ijdem sunt causa ebrietatis & profunditatis somni. Causa anhelitus frigidi,est extinctio caloris innati. Causa sudoris frigidi,est extinctio caloris innati, & debilitas contentiuæ membrorum relaxantium humiditatem conuertibilem in sudorem.

SIGNA assumptionis eius,sunt accidentia prædicta & informatio habita de ipsius assumptione.

PRAESERVATIO fit se cautè custodiendo ab assumptione eius: & præcipuè quia non sunt nimis horridi saporis.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus statim infrà describam, subueniendo accidentibus consequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap. describuntur. Cura tamen eius, est satis similis curæ opij supradictæ & curæ mãdragoræ. Serapio in lib. de Nucibus, cap. de Nuce methel: Oportet eum qui sumit eam, vt accipiat butyrum calidum, & ponantur extremitates in aqua calida, & fiat quòd euomat satis: & curetur cura illius, qui sumpsit mandragoram. Rasis 8 Almansoris, cap. de His quibus nuces methel datæ fuerint: His igitur eisdem curandus est medicinis, quibus & ille qui mandragoram sumpsit: veruntamen oportet, vt butyrum calefactum aut crudum traijciat, eiusq; extremitates in aquam calidam sunt mittendæ, & vt euomat cum his, quę diximus, est curandus. Rasis 22. Cõtinentis, cap. de Fak seu fiak. Fak & dicitur etiam fiak, est medicamẽ delatum de regione Turcarum: dicitur cuzi, confert nocumento nucis methel &c. Albucasis secũda particula Azarauij, tractatu secũdo, cap. de Potu nucis methel &c. Curatio ipsius, est eadem cum curatione potus mandragoræ. Rabi Moyses, in suo tractatu de Venenis, cap. de Cura auellanæ seu nucis methel, & præcipuè Indicę: Procuret primò vomitum cum aqua calida & oleo & sale nitri: & consequenter comedat butyrum in magna quantitate, deinde multum vinum, cui coniunctus fuerit puluis cinnamomi & piperis, in potu sumat. Auicẽna secundo Canone, cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

de Fach: Fach est medicina Turcica, est bona data in potu cum aqua frigida nuci methel &c. Auicenna quarto Canone, fen 6 cap. de Nuce methel, Maior cura, est vomere cum nitro & aqua & oleo & butyro & theriaca eius: & detur in potu cum ea vinum plurimum cum pipere & pyrethro & baccis lauri & cinnamomo & castoreo. Et confert in aqua calida ponere extrema: & calefiat corpus cum panno: & inungatur cum oleo de ben & costo: & laboret quantum possibile est ei & exercitetur & cibetur post illud cibis pinguibus & vino dulci: & administretur cura opij. Verùm aduerte, quòd per theriacam eius intelligo theriacam quam Auicēna in præcedenti cap. dixit esse propriam opio, quæ fit ex assa, sauina, castoreo & pipere partibus æqualibus cum melle confectis. Posset etiam intelligi assa quam loco prædicto Auicenna dixit esse theriacam opij. Haliabas in Regali dispositione, quarto Practicæ, cap. de Eius medicina qui hyoscyamum ieberuam, id est mandragoram & iouz methel, id est nucem methel biberit: Qui verò iouz, id est nucem methel bibit, ea curandus est medela, qua & qui ieberuam, id est mandragoram biberit.

De Mandragora. Cap. LVI.

Mandragoram auctores aliqui nominant iabroch, seu iabrol, seu iabroha seu ieberue, seu ieberuan. Est autem specierum duarum, quarum vna est masculus, altera verò fœmina: quælibet tamen ferè consimilis est virtutis habens radicem satis magnam & fructus & folia.

NATVRA eius, frigida est in tertio gradu, continens in se aliquid caliditatis, & est sicca secundum aliquos in tertio gradu, & secūdum aliquos minus, & secundum aliquos est humida, & est stupefactiua cum venenosa proprietate: adeò, vt sumpta in notabili quantitate, & præcipuè succus eius interimat festinanter faciendo accidentia infrascripta, nisi acceleretur cura.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionē, sunt vertigo, ebrietas, alienatio, seu defectus mentis, exitus oculorum, & inflatio faciei, angina, rubedo oculorum & faciei, somnus profundus seu subet, surditas, alcucez, siue spasmus, pruritus corporis & lethargia. Causa vertiginis, sunt vapores ad cerebrum eleuati & consequenter ad oculos in eorum meatibus circulariter se mouentes. Causa ebrietatis, sunt vapores ad cerebrum eleuati: & ijdem, sunt causa alienationis seu defectus mentis. Causa rubedinis oculorū & faciei, sunt vapores calidi ad faciem & oculos eleuati facientes ad ipsos currere sanguinē, & fortasse aliquo modo concurrit, præcipuè euaporare faciendo aliqualis caliditas in mandragora existens: & hæc eadem, est causa exitus seu præeminentię oculorum & inflationis faciei. Et similiter potest esse causa anginæ. Causa somni profundi seu subet, sunt vapores ad cerebrum eleuati aliqualiter ingrossati. Causa surditatis, sunt præfati vapores ingrossati meatus auriū oppilantes. Causa alcucez siue spasmi, sunt humiditates in membris ipsis cōgelatæ. Causa pruritus corporis, sunt humores subcutanei præcipuè sanguinei vel cholerici putrescibiles, qui derelicti à regimine naturæ seu calidi naturalis debilitati, seu diminuti à venenosa mandragoræ frigiditate, putrefacti sunt ab extraneo calido circumdante. Causa lethargiæ, sunt humores in cerebro congregati, præsertim ex vaporibus ad ipsum eleuatis conuersis ad naturam humorū, ex quibus eleuati sunt facientes in ipso lethargicum apostema.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata, & informatio habita de eius assumptione.

PRAESERVATIO fit se cautè custodiendo ab ipsius assumptione.

CVRA verò fit cum his, quæ ex auctorum mentibus infra describam: subueniendo accidentibus cōsequentibus cum his, quę ab auctoribus in proprijs cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

cap. describuntur. Rasis 20 Continentis, cap. 2, Ait filius Patriarchæ: Quicunq; grana mandragoræ sumpserit, eius cura est, vt prouocetur vomitus cum aqua, melle, & nitro: & bibat de vino dulci: & fundatur super caput eius acetũ vini & oleum rosaceum: & sumere parum castorei & rutæ iuuat. Et prouoca sternutationem cum condisio, & ex hoc liberabitur. Inquit Aaron: Iuuat contra sumptionem mandragoræ prouocare vomitum cum aqua mellita, & bibere aquam decoctionis absinthij cnm vino, & sumere piper, castoreũ, rutam & semen sinapi, & prouocare sternutationem cum eis. Ait Ruffus: Remotio nocumenti pomorum mandragoræ, fit cum vomitu & vino & melle: & odoretur piper, castoreũ, sinapi & ruta: deinde prouocetur sternutatio. Rasis 20 Continentis cap. de Mandragora: Dixit M. fructus mandragorę, est frigidus in tertio habita secum cum hoc caliditate admista: & si comeditur, infert anginam, rubedinem faciei, & defectum mentis: sed dandum est in potu de butyro, melle & oleo ad vomendum cum eis: tamen quidam medici faciunt patientem sedere in aqua frigida valde. Dico: retulit mihi medicus senex apud Baldaccam, quòd quædam iuuencula comedendo quinq; poma de fructu mandragoræ, cecidit cum sincope rubescens, & quòd per effusionem aquæ niuis factam super caput ipsius sanata fuit. Et vidi mulierẽ radicem eius bibere ad imprȩgnandum & effici exinde in dispositione illius, qui ingreditur balneum, aut bibat vinum abundans in rubedine & inflatione faciei. Rasis 8 Almansoris, cap. de His quibus mandragora data fuit: Is vomere cogendus est & clysterizandus: eiusq; capiti oxyrhodinum, id est oleum rosaceum aceto mistum superponendum. Cui acetum acerrimum, in quo aloes & absinthium posita fuerint, in potu tribuantur. postquàm verò faciei, ac oculorum rubor quieuerit & subet remanserit, detur ei ad bibendum theriaca contra opium cum vino: ea quoque omnia, quæ in cap. de Opio diximus, ei adhibeantur, & cum eis curetur. Albucasis secunda particula Azarauij, tractatu secundo, cap. de Potu mandragoræ: Curatio eius, est quòd vomat cum melle & aqua calida & nitro: post vomitum verò bibat syrupum de absinthio, & vinum dulce mistum cum absinthio trito, & superponatur capiti acetum vini cum oleo rosaceo, & absorbeat sorbitiones de aceto forti in quo infusa sint hyssopus & absinthium: & quando recedit rubedo ab oculis & facie & remanserit sopor, sumat in potu theriacam factam contra opium. Rabi Moyses in suo tractatu de Venenis, cap. de Cura seminis & corticum mandragoræ assumpti: Sunt etiam quidam, qui sugũt succum mandragoræ, præter quod sensibiliter obsit eis: semen tamẽ & cortex ipsius affert hominibus magna nocumenta, vnde vidi mulieres quasdam & pueros, qui ignorantes eorum naturam comederunt & consecuti sunt inde nocumenta mala & illaudabilia, scilicet rubedinem & tumorem corporis cum pruritu & alia pessima. Horum autem cura, est eadem cum cura illorum, qui auellanam Indicam, id est nucem methel sumpserunt. Auicenna quarto Canone, fen 6 cap. de Iabrol, id est radice mandragoræ siue mandragora: Cura eius proxima est curæ nucis methel & opij, & oportet vt in potu detur absinthium cum vino, & iterum piper & castoreum & vinum & sinapi: & acetum iuuatiuum est eis, & omnibus calefactis: & fiat vt sternutet iterum cum huius medicinis, & olfaciat picem & fumum galbani extincti: & de eis quę oportet, vt ponantur super capita eorum, sunt acetum vini & oleum rosaceum: & non dimittantur dormire, imo euigilentur trahendo capillos, & faciendo sternutare & premendo radicem pollicis. Auicenna secundo Canone, cap. de Iabrol. Iabrol est radix mandragoræ syluestris. Cuius cura quidem, sunt butyrum & mel & vomitus. Haliabas in Regali dispositione, quarto Practicæ, cap. de Eius medicina qui hyoscyamum ieberuam, id est mandragoram & iouz methel bi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4

berit. Cui autem ieberua propinata est, oportet illum mederi sicut dictum est vomitu cum aqua calida & melle, anetho, aliàs aceto & sale sugelibusq́, id est radicibus domestici raphani. Clystere adhibeatur acutum, & modicum aceti acerrimi propina in quo satureiam decoxeris, zingiber, engedanum, id est silphium, id est plantam ex qua fit assa origanumq́ montanum: vt autem rubor à facie cessauerit regimine illum, quod diximus, quo qui opium biberit, rege.

Petrus de Abano in tractatu de Venenis, cap. de Succo mandragorę propinato: Eius cura erit sumere in potu statim theriacam magnam distemperatam cum optimo vino, & tardare comestionem per diem vnam, & bibere optimũ vinum purum & odorare acetum forte: & eius bezaar est radix raphani comesta omni die vsq; ad tres dies cum pane & sale.

De Darsion aliàs darsion. Cap. LVII.

DArsion aliàs darfion, est medicina narcotica, de qua Auicẽna quarto Canone, fen 6, facit cap. speciale.

NATVRA eius, similis est naturæ hyoscyami albi in immediatè sequenti cap. describendæ cum venenosa proprietate & interficit à quarto die vsq; ad septimum nisi ipsi succurratur.

ACCIDENTIA consequentia ipsius assumptionem, sunt ebrietas, nausea, singultus, punctura in stomacho & intestinis, & dispositio sicut ileos, & aliquando vomitus sanguinis & exitus eius mediante solutione ventris, syncope, profunditas somni, stupefactio totius corporis & mortificatio. Causa ebrietatis, est ascensus vaporum ad caput. Causa nauseæ, est coadunatio multarum extranearum superfluitatũ in stomacho & ore eius. Causa singultus, sunt prædictæ superfluitates imbibitę in substantia stomachi & oris eius congelatę ipsos quodammodo spasmantes & consequenter singultum facientes: cuius etiam singultus causa, possent esse humiditates substantificæ stomachi & oris eius congelatæ. Causa puncturæ seu mordicationis stomachi & intestinorum, sunt humores putrescibiles in stomacho & intestinis existentes, qui derelicti à regimine naturæ ob mortificationem calidi naturalis putrefiunt acquirentes ex putrefactione virtutem mordicatiuam & pungitiuam: & ista eadem posset esse causa dispositionis similis ileon: posset etiã eiusdem dispositionis esse causa ventositas in ileon generata. Causa aliquando vomitus sanguinis & exitus eius mediante solutione ventris, sunt præfati humores corrupti stomachum & intestina mordicantes & vlcerantes: & ista eadem posset esse causa syncopes, in cuius syncopes causa, concurrit mortificatio seu resolutio spirituum præcipuè cordis. Causa profunditatis somni, est eleuatio vaporum & præcipue frigidorum ad cerebrum. Causa stupefactionis & mortificationis totius corporis, est eius virtus & venenosa proprietas stupefactiua & mortificatiua.

SIGNA assumptionis eius, sunt accidentia prænarrata.

PRAESERVATIO fit cautè se præcauendo ab eius assumptione.

CVRA verò iuxta Auicennam quarto Canone, fen 6 cap. proprio, est cura communis descripta superius in 9 cap. primi libri.

De Hyoscyamo. Cap. LVIII.

HYoscyamum Arabes vocant bengi, & aliqui benegũ: cuius equidem tres esse species ponitur ab auctoribus: quidam nanq; est albus, quidam rubeus, & quidam niger.

NATVRA hyoscyami nigri, frigida est & sicca in fine tertij gradus. Natura hyoscyami albi, frigida est & sicca in principio eiusdẽ. Natura verò hyoscyami rubei medio modo se habet inter prædictas: natura tamen cuiuslibet prædictarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
389/D/4